# A. P. CEHOV

## Opere, vol.10

# A. P. CEHOV

## OPERE

VOLUMUL X

## *Teatru*

E. S. P. L. A. — CARTEA RUSĂ
Bucureşti 1960

# А. П. ЧЕХОВ

## СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ТОМ X

## *Пьесы*

ИЗДАТЕЛЬСТВО „ПРАВДА“
Москва 1950

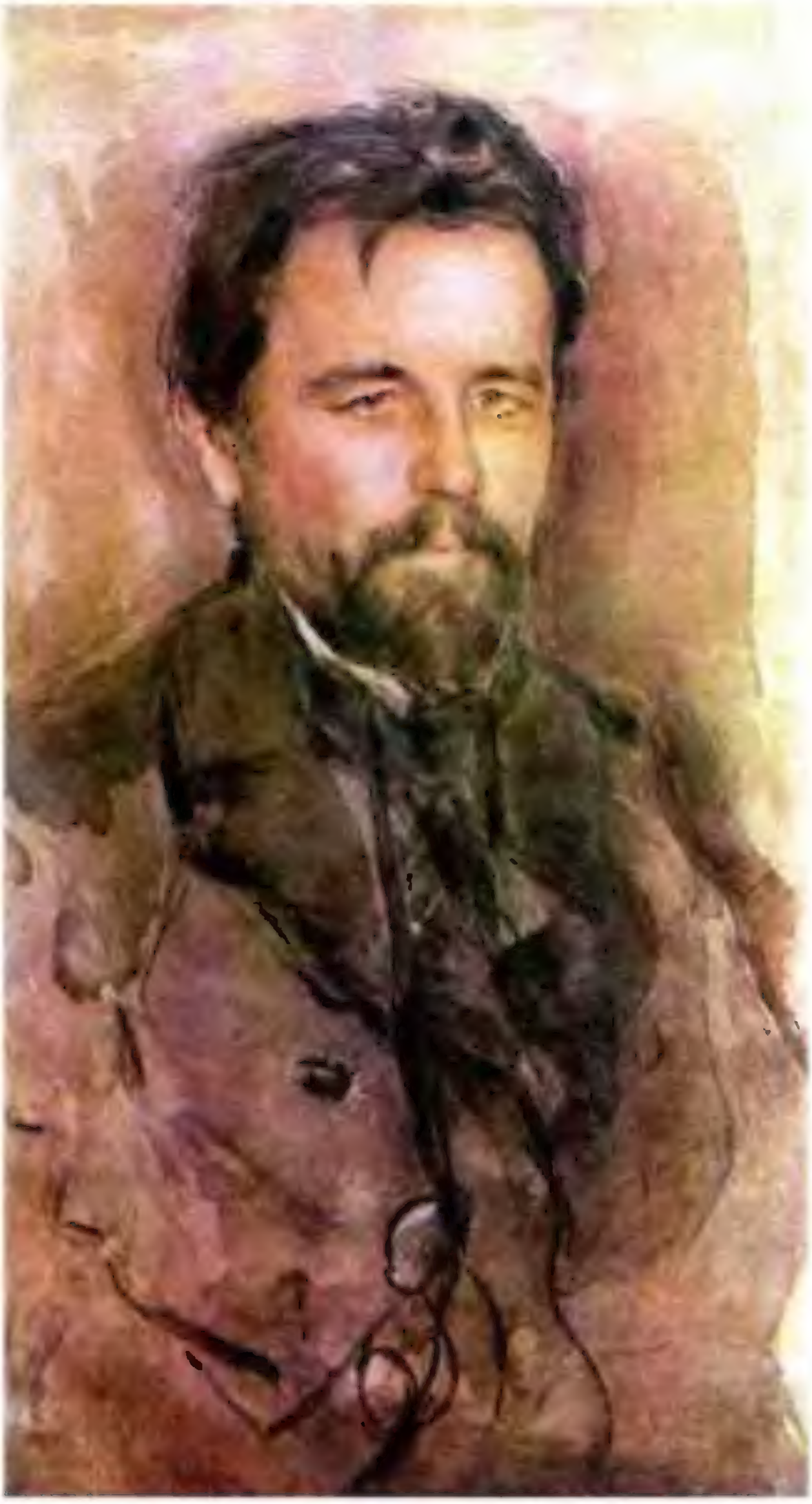

A. P. CEHOV

Acuarelă de V. A. Serov 1902

# PIESE
# ÎNCLUSE DE A. P. CEHOV
# ÎN CULEGEREA DE „OPERE“

# CÎNTECUL LEBEDEI

(Calhas)

SCENETA DRAMATICA INTR-UN ACT

PERSONAJE:

VASILI VASILICI SVETLOVIDOV, *actor comic, bătrîn; 68 de ani*

NIKITA IVANICI, *sufler; bătrîn și el*

Acțiunea se petrece pe o scenă, într-un teatru de provincie, noaptea, după spectacol. Scena goală a unui teatru de mîna a doua, din provincie. La dreapta, un șir de uși făcute de mîntuială, din scînduri nevopsite: ușile de la cabine. Partea stîngă și fundul scenei sînt pline cu tot felul de troace. In mijlocul scenei, un taburet răsturnat. E noapte. Intuneric.

## 1

Svetlovidov *(în costumul lui Calhas, cu o luminare în mînă, iese din cabină rîzînd)*: Bună treabă! Frumoasă pățanie! Am adormit în cabină! Spectacolul s-a terminat de mult, toți au plecat din teatru, numai eu am rămas să sforăi de unu singur. Ah! Hîrb bătrîn! Hîrb bătrîn ce ești! Ramolitule! Se vede că te-ai cherchelit bine, de-ai adormit pe scaun! Bravo ție! Frumos îți șade! *(Strigă.)* Egorka!

---

[1] *Calhas* — oracol, personaj din *Iliada* lui Homer (n.ed.).

Egorka! Diavole! Petrușka! Ați adormit, blestemaților, lua-v-ar toți dracii să vă ia! Egorka! *(Ridică taburetul, se așază pe el și pune luminarea jos.)* Nici țipenie de om! Doar ecoul îmi răspunde... Le-am dat azi cîte trei ruble și acum nici cu copoii nu dai de urma lor... Au plecat și te pomenești c-au închis teatrul, afurisiții... *(Clătinînd din cap.)* Îs beat! Uf! În cinstea sărbătoririi mele am turnat în mine atîta vin și bere... Dumnezeule! Tot corpul mă arde, iar gura mi-e ca o iască... Mi-e și silă! *(Pauză.)* Ce tîmpenie! Te-ai îmbătat, neghiob bătrîn ce ești, și nici nu știi barem de ce... Uf! Dumnezeule!... Șalele mă dor, capul îmi vîjîie, mă ia cu frig, iar sufletul mi-e rece și întunecat ca un mormînt. Dacă nu-ți pasă de sănătatea ta, ai barem milă de bătrînețea ta, caraghiosule! *(Pauză.)* Bătrînețe... Oricît m-aș grozăvi, orice-aș face, orice-aș drege, mi-am trăit traiul... Am șaizeci și opt de ani, bătuți pe muchie. Respectele mele!... Nu-i mai poți întoarce... Cupa s-a golit... și n-a mai rămas decît o picătură pe fund... N-a rămas decît drojdia... Da, da, Vasiușa... Vrei nu vrei, acu e timpu să joci rolu mortului. Moartea nu-i departe! *(Se uită drept înainte.)* Uite, de 45 de ani sînt actor și parcă văd teatrul noaptea pentru prima oară... Da, pentru prima oară... Și e destul de interesant, mînca-l-ar lupii... *(Se apropie de rampă.)* Nu se vede nimic... Se zărește nițel cușca suflerului... pupitrul... Loja oficială... da-ncolo, beznă! O groapă neagră și fără fund... parcă ar fi un mormînt, în care se ascunde însăși moartea... Brrr!... Ce frig! Trage din sală, ca pe hornul unei sobe!... Aici e locu cel mai nimerit să chemi spiritele! Te-apucă groaza, fir-ar al dracului... Mă trece un fior pe șira spinării... *(Strigă.)* Egorka! Petrușka! Unde sînteți, împelițaților? Doamne, doamne... Mai pomenesc și de diavol! Dumnezeule! *(Sieși.)* Termină cu vorbele astea! Termină cu băutura! Ești un hodorog cu un picior în groapă!... La 68 de ani, oamenii se duc la biserică, se pocăiesc înainte de moarte, pe cînd tu... Doamne, dumnezeule!... Vorbele astea deșănțate, mutra asta de bețiv, straiele astea de paiață... Mi-e și silă de mine! Mă duc repede să mă schimb... Mi-e groază. Zău așa: de-aș rămîne aici toată noaptea, aș muri de spaimă... *(Se îndreaptă spre cabina lui; în aceeași clipă, din ultima cabină, în fundul scenei, apare Nikita Ivanîci, într-un halat alb.)*

## 2

Svetlovidov *(văzîndu-l pe Nikita Ivanîci, scoate un țipăt de spaimă și se retrage cîțiva pași)*: Cine ești? Ce vrei? Ce cauți? *(Bate cu piciorul în dușumea.)* Cine ești?

Nikita Ivanîci: Eu sînt!

Svetlovidov: Care eu?

Nikita Ivanîci *(apropiindu-se)*: Eu sînt... suflerul Nikita Ivanîci... Eu sînt, Vasil Vasilici!...

Svetlovidov *(cade sfîrșit pe scăunel, respiră greoi și tremură din tot corpul)*: Dumnezeule! Cine e? Tu ești... tu, Nikitușka? Ce... ce-i cu tine aici?

Nikita Ivanîci: Noaptea, dorm în cabină. Da', vă rog, să nu mă spuneți lui Alexei Fomici... N-am unde să mă culc... vă rog să mă credeți...

Svetlovidov: Tu ești, Nikitușka!... Doamne, dumnezeule!... M-au chemat la rampă de șaisprezece ori... mi-au trimis trei coșuri cu flori și alte daruri... Toți erau în extaz, da' nu s-a găsit nici unul care să-l fi trezit pe bătrînu ăsta bețiv și să-l ducă acasă... Îs bătrîn, Nikitușka... Am 68 de ani... Sînt bolnav! Sărmanul meu suflet se chinuie!... *(Plînge pe brațul suflerului.)* Nu pleca, Nikitușka... Îs... bătrîn, neputincios, mi-a venit vremea să mor... Mi-e frică, mi-e frică!...

Nikita Ivanîci *(blînd și respectuos)*: E vremea să vă duceți acasă, Vasil Vasilici.

Svetlovidov: Nu mă duc! N-am casă! N-am!...

Nikita Ivanîci: Doamne! Nu cumva ați uitat unde stați?!

Svetlovidov: Nu vreau să mă duc acasă... nu vreau... Acasă-s singur... n-am pe nimeni, Nikitușka! Nici părinți, nici nevastă, nici copii... sînt singur, ca vîntu-n stepă... Am să mor, și nimeni n-o să-și aducă aminte de mine... Mi-e teamă de singurătatea mea... Nu-i nimeni care să-l mîngîie, care să-l îngrijească, să-l ducă la culcare pe bețivanul ăsta bătrîn... Al cui sînt? Cine are nevoie de mine? Cine mă iubește? Nimeni nu mă iubește, Nikitușka!

Nikita Ivanîci *(printre lacrimi)*: Publicul vă iubește, Vasil Vasilici!

Svetlovidov: Publicul a plecat de mult, doarme și a uitat de paiața lui! Nu! Nimeni n-are nevoie de mine... Nimeni nu mă iubește... Nevastă n-am... copii n-am...

Nikita Ivanîci: Necazuri mai mari să n-aveți...

Svetlovidov: Da' eu-s om, sînt viu, în vinele mele curge sînge, nu apă... Is nobil, Nikitușka... de neam ales... Pînă să cad în groapa asta, am fost ofițer de artilerie... Ce chipeș eram... frumos, plin de demnitate, curajos, înflăcărat! Dumnezeule! Unde sînt toate astea? Și ce artist am fost, Nikitușka! *(Ridicîndu-se, se sprijină pe brațul suflerului.)* Și-acum?!... Unde-i timpu ăla? Dumnezeule! Mă uitam mai adineauri la groapa asta și mi-am adus aminte de toate! Groapa asta mi-a mîncat 45 de ani din viață... Și ce viață! Nikitușka! Mă uit acum în groapa asta și văd totul, în cele mai mici amănunte, ca și chipul tău. Entuziasmul tinereții, încrederea, pasiunea, dragostea pentru femei! Ah! Femeile, Nikitușka!

Nikita Ivanîci: E vremea să vă duceți la culcare, Vasil Vasilici.

Svetlovidov: Cînd eram actor tînăr, cînd abia începusem să-mi iau avînt, mi-aduc aminte că o femeie s-a îndrăgostit de mine, de arta mea. Era grațioasă, subțire ca o trestie, tînără, inocentă, înflăcărată ca zorile unei zile de vară! Sub privirea ochilor ei albaștri, în fața surîsului ei minunat, orice umbră se risipea. Valurile ondulate ale mării se sparg de stînci, dar de valurile părului ei ondulat s-ar fi spart orice stîncă, orice sloi de gheață, orice troiene de zăpadă! Intr-o zi, mi-amintesc... stam în fața ei, cum stau acum în fața ta... Era mai frumoasă ca niciodată!... Se uita la mine cu niște ochi pe care nu-i voi uita nici după moarte... Duioși, catifelați, adînci, plini de strălucirea tinereții!... Beat de încîntare, i-am căzut în genunchi, cerșindu-i fericirea de a-mi fi soție! *(Continuă, cu glas stins.)* Și dînsa... dînsa mi-a spus: „Lasă-te de teatru! Lasă-te de teatru!" Pricepi? Putea să iubească un actor, dar să-i fie soție, niciodată! Mi-aduc aminte că, în ziua aceea, jucam... un rol ingrat, de măscărici... jucam — și simțeam că mi se deschid ochii... Atunci am înțeles că nimic nu-i sfînt în artă, că totul e fantezie și minciună, că eu nu eram decît un sclav, jucăria unor trîndavi, un măscărici, un clovn. Atunci abia am înțeles publicul! Și de-atunci, n-am mai crezut nici în aplauze, nici în buchete de flori, nici în entuziasm... Da, Nikitușka! Publicul mă aplaudă, cumpără cu ruble fotografia mea, dar eu rămîn un străin pentru ei... Pentru ei sînt o ființă imorală... aproape o cocotă... Numai din vanitate vor să aibă relații cu mine... Dar domnii ăștia nu se înjosesc într-atîta ca să-mi dea de nevastă pe sora lor, pe fiica lor... Nu cred în public! *(Cade pe scăunel.)* Nu cred!

Nikita Ivanîci: V-ați schimbat la față, Vasil Vasilici! Mi-e și frică... Fiți bun, hai să mergem acasă!

Svetlovidov: Atunci mi s-au deschis ochii... Dar m-a costat scump, Nikitușka! După povestea asta, după ce am cunoscut-o pe tînăra fată, am început să rătăcesc fără rost, să trăiesc fără țel, fără să mă mai uit înainte... Am făcut pe măscăriciul, pe paiața, pe clovnul... Perverteam mințile și, totuși, ce artist mare, ce talent mare eram... Mi-am îngropat talentul, mi-am stîlcit limba, am devenit vulgar, mi-am pierdut înfățișarea de om... Groapa asta neagră m-a înghițit, m-a sfîșiat! La început, n-am simțit asta, dar astăzi... cînd m-am trezit, m-am uitat înapoi... și-n urma mea am văzut 68 de ani... Numai acum am băgat de seamă că sînt bătrîn! Cîntecul s-a sfîrşit! *(Plînge în hohote.)* Cîntecul s-a sfîrşit!

Nikita Ivanîci: Vasil Vasilici! Dragul meu... Hai, linişteşte-te... Dumnezeule! *(Strigă.)* Petruşka! Egorka!

Svetlovidov: Şi cînd te gîndeşti ce talent, ce forţă! Nici nu-ţi închipui ce dicţiune aveam, cîtă simţire şi graţie, cîtă sensibilitate... *(se bate cu pumnii în piept)* aveam în acest piept. Mă înăbuş! Bătrîne, ascultă... stai să respir... Uite, un fragment din „Boris Godunov“:

Năluca lui Ivan cel Groaznic m-a-nfiat!
Da, umbra lui, din groapă m-a numit Dmitri!
În jurul meu a adunat noroade
Şi mi l-a dat pe Boris pradă răzbunării!
Sînt ţarevici — şi-ajunge! Mi-e ruşine
Să mă-njosesc în faţa unei poloneze...

Ce zici? *(Vioi.)* Stai! Ia ascultă fragmentul ăsta din „Regele Lear“... Fii atent! Ceru-i mohorît, plouă, tună: rrr! fulgeră: jjjj!... cerul se dezlănţuie... uite:

...Suflaţi pîn-v-or crăpa obrajii, vînturi,
Suflaţi, înfuriaţi-vă mai tare!
Voi uragane, cataracte, treceţi
Puhoi peste clopotniţele noastre,
Sfîrleaza să le-o înecaţi sub valuri.
Voi, focuri de pucioasă iuţi ca gîndul,
Ştafete ale trăsnetului care
Despică vechi stejari, hai, pîrjoliţi-mi
Aceste tîmple albe! Haide, tunet
Atotzguduitor, sfărîmă globul,
Tiparele Naturii să le spulberi
Şi să se risipească-n vînt sămînţa
Ce scoate-n oameni nerecunoştinţa!

*(Nerăbdător.)* Dă-mi repede replica Nebunului! *(Izbeşte cu piciorul în duşumea.)* Hai! Dă-mi repede replica Nebunului! Nu pot să aştept!

Nikita Ivanîci *(jucînd rolul Nebunului)*: „Tăicuţule, la căldurică, în casă, e mai bine decît afară, în ploaie. Intră înăuntru şi cere fetelor binecuvîntarea... E-o noapte, căreia nu-i pasă nici de înțelept, nici de nebun..."

Svetlovidov:

> Hai, urlă! Scuipă, arzi, țîșnește, varsă!
> Voi, ploaie și furtună, vînt și trăsnet,
> Nu-mi sînteți fiice. Nu vă-nvinuiesc,
> Stihii, că sînteți rele. Nu v-am dat
> Regatul, nici v-am spus „copiii mei"
> Nu-mi datorați supunere...

Ce putere! Ce talent! Ce artist am fost eu, Nikitușka!... Să mai zicem ceva... da, încă ceva... Să ne amintim de vremurile de demult... *(Rîde fericit.)* Uite, un fragment din „Hamlet", de exemplu... Ei, încep... De unde? Aha! *(Jucînd rolul lui Hamlet.)* „Ah, flaute. Dați-mi unul să-l văd! *(Lui Nikita Ivanîci.)* Și, ca să isprăvesc cu voi... De ce tot îmi dai tîrcoale, de parcă ai vrea să mă prinzi în laț?"

Nikita Ivanîci: „O, dacă datoria mă face prea îndrăzneț, dragostea mă face necuviincios".

Svetlovidov: „Nu prea înțeleg. Vrei să cînți din flaut?"

Nikita Ivanîci: „Nu pot, stăpîne!"

Svetlovidov: „Te rog eu!"

Nikita Ivanîci: „Crede-mă că nu pot!"

Svetlovidov: „Te rog din suflet!"

Nikita Ivanîci: „Nu știu nici măcar să-l mînuiesc, măria-ta".

Svetlovidov: „E la fel de ușor cum ar fi să minți. Potrivește degetul cel mare și celelalte patru degete pe aceste găurele; pune-l la gură și suflă în el; și flautul va cînta cea mai încîntătoare muzică... Uite, acestea sînt clapele..."

Nikita Ivanîci: „Dar nu-i pot smulge nici un sunet armonios; nu mă pricep de fel..."

Svetlovidov: „Vezi ce părere proastă ai despre mine! Vrei să mă faci să cînt, vrei să arăți că-mi cunoști strunele, vrei să smulgi pînă și inima tainei mele, vrei să mă faci să vibrez de la nota cea mai joasă pînă la cea mai înaltă. Acest micuț instrument e plin de melodii, de sunete minunate, și totuși nu-l poţi face să vorbească! La naiba, cum îţi închipui că sînt mai uşor de mînuit decît un fluier? Poţi să mă iei drept orice fel de instrument, oricît m-ai suci, tot n-ai să mă faci să cînt!" *(Rîde şi aplaudă.)* Bravo! Bis! Bravo! Cine spune că sînt bătrîn? E o prostie, o minciună, nu sînt de loc bătrîn. Toţi porii mei respiră forţă! Asta-i tinereţe, vioiciune, viaţă! Nikituşka, unde-i talent, nu există bătrîneţe! Ai înnebunit, Nikituşka? Ţi-ai pierdut minţile? Stai puţin! Lasă-mă să-mi revin... O, doamne, dumnezeule! Ascultă-mă acum! Cîtă gingăşie şi graţie, ce muzicalitate! Sssst!... Linişte!

> Ucraina-n noapte tace lin.
> Pe cer cresc licăriri de stele.
> Văzduhu-i adormit deplin,
> Doar frunzele din plopi, doar ele,
> Se clatină-n argint bătînd...

*(Se aude zgomotul unei uşi care se deschide.)* Ce-o fi?

Nikita Ivanîci: Se vede că s-au întors Petruşka şi Egorka... Ce talent aveţi, Vasil Vasilici! Ce talent!

Svetlovidov *(întorcîndu-se spre locul de unde vine zgomotul, strigă)*: Veniţi încoace, vulturii mei! *(Lui Nikita Ivanîci.)* Să mergem să ne schimbăm... Nu există bătrîneţe, totu-i prostie, aiureală... *(Rîde voios.)* De ce plîngi? Prost mai eşti, bătrîne, ce-s lacrimile astea? Nu-i bine! Uite, asta nu-i bine! De ce te uiţi aşa la mine? Hai, hai... *(Îl îmbrăţişează plîngînd.)* Nu trebuie să plîngi!... Unde-i artă, unde-i talent, nu-i nici bătrîneţe, nici singurătate, nici boală! Pînă şi moartea-i ceva relativ... *(Plînge.)* Nu, nu, Nikituşka, cîntecul nostru s-a sfîrşit. S-a dus talentul! Sînt o lămîie stoarsă, o umbră, un cui ruginit, şi tu, un şoarece bătrîn de teatru: sufler... Haidem! *(Pleacă amîndoi.)* S-a dus talentul! Nu mai sînt bun decît de soldat în alaiul lui Fortinbras... în piesele serioase... Şi poate că şi pentru asta sînt prea bătrîn... Da! Îți aduci aminte, Nikituşka, de fragmentul ăsta din „Othello“:

Adio, fericire!
Adio, oşti cu coifuri şi panașe
Şi lupte vitejeşti, unde mîndria
E o virtute! Adio — nechezatul
De armăsari în goană, voi, trompete,
Şi tobe, şi voi, fluiere de lupte,
Adio, steag regesc şi orice slavă,
Plăcerea de-a lupta și strălucirea
Nemăsuratei glorii de-a învinge!

Nikita Ivanîci: Un adevărat talent! Adevărat talent!

Svetlovidov: Dar asta:

Acuma voi pleca din Moscova!
Aici nu mă voi mai reîntoarce nicicînd!
Plec, fără să arunc în urmă o singură privire,
Voi căuta în lumea asta largă
Un colțișor mai fericit... să pot trăi.

*(Iese cu Nikita Ivanîci.)*

Cortina cade încet

Traducere de *M. Sorbul* şi *I. Alexandrescu*

# IVANOV

## PIESA DRAMATICA IN PATRU ACTE

### PERSONAJE :

IVANOV NIKOLAI ALEXEEVICI, *membru permanent al administrației zemstvei, însărcinat cu rezolvarea problemelor țărănești*

ANNA PETROVNA, *soția lui, născută Sarra Abramsohn*

ŞABELSKI MATVEI SEMIONOVICI, *conte, unchiul lui Ivanov, din partea mamei*

LEBEDEV PAVEL KIRILLICI, *președintele administrației zemstvei*

ZINAIDA SAVIŞNA, *soția acestuia*

SAŞA, *fiica lui Lebedev, 20 de ani*

LVOV EVGHENI KONSTANTINOVICI, *tînăr, medic al zemstvei*

BABAKINA MARFA EGOROVNA, *văduvă tînără, moșiereasă, fiică de negustor bogat*

KOSIH DMITRI NIKITICI, *încasator la accize*

BORKIN MIHAIL MIHAILOVICI, *rudă îndepărtată a lui Ivanov și administratorul moșiei acestuia*

AVDOTIA NAZAROVNA, *bătrînă de profesiune indefinită*

EGORUŞKA, *pripășit la casa lui Lebedev*

*1-ul musafir*

*Al 2-lea musafir*

*Al 3-lea musafir*

*Al 4-lea musafir*

PIOTR, *lacheul lui Ivanov*
GAVRILA, *lacheul lui Lebedev*
*Musafiri de ambele sexe, lachei*

Acţiunea se petrece într-unul din judeţele Rusiei centrale

## ACTUL ÎNTÎI

Grădina de pe moşia lui Ivanov. În stînga se văd faţada casei şi terasa. Una dintre ferestre este deschisă. În faţa terasei se află un teren bătătorit în formă de semicerc. De aici, din dreapta, pornesc cîteva alei care duc în fundul grădinii. Tot în dreapta se află nişte bănci şi mesuţe de grădină. Pe mesuţa cea mai apropiată arde o lampă. Se întunecă. La ridicarea cortinei, din casă se aud acorduri de pian şi violoncel. Se exersează un cîntec.

### 1

*Ivanov şi Borkin.*

(Ivanov citeşte o carte la lumina lămpii. Din fundul grădinii apare Borkin. Poartă cizme cu carîmbi înalţi iar pe umăr o puşcă de vînătoare. E puţin ameţit de băutură. Zărindu-l pe Ivanov, se apropie tiptil în vîrful picioarelor şi întinde puşca spre el.)

Ivanov *(tresărind şi ridicîndu-se în picioare)*: Mişa, dă-o-ncolo de treabă!... M-ai speriat!... Şi aşa sînt destul de necăjit, iar dumitale îţi mai arde de glume... *(Se aşază.)* Poftim, m-a băgat în sperieţi şi acum se bucură...

Borkin *(rîzind)*: Ei, ei... scuzele mele. *(Se aşază lîngă el.)* N-am să mai fac, zău... *(Îşi scoate şapca.)*

Ce năbușeală! Gîndește-te numai, în trei ceasuri să faci peste 17 verste... e ceva... Abia mă mai țin pe picioare. Pune mîna aici, să vezi cum îmi bate inima...

Ivanov *(citind)*: Lasă, lasă, mai pe urmă...

Borkin: Ba nu, acum. *(Îi ia mîna și și-o pune în dreptul inimii.)* Auzi? Tic-tac-tic-tac... Asta înseamnă un deranjament al cordului. Pot să-mi dau duhul în orice clipă. Ia spune-mi drept, are să-ți pară rău dacă o să mor?

Ivanov: Nu vezi că citesc?... Lasă-mă acum...

Borkin: Nu, zău, Nikolai Alexeevici, are să-ți pară rău dacă o să mor? Așa, pe neașteptate...

Ivanov: Da mai slăbește-mă, omule, odată!

Borkin: Haide-haide, nu te supăra. Ce zici, are să-ți pară rău?

Ivanov: Îmi pare rău de un lucru — că miroși a vodcă cale de o poștă. Asta-i de-a dreptul respingător, Mișa.

Borkin *(rîzînd)*: Nu mai spune, miros a vodcă? Foarte curios... Adică, s-ar putea să ai dreptate. La Plesniki m-am întîlnit cu judecătorul de instrucție și recunosc că am dat pe gît cîteva păhărele... La drept vorbind, băutura dăunează sănătății, nu? Nu-i așa că dăunează sănătății?

Ivanov: Ești insuportabil... Da înțelege-mă, omule, odată...

Borkin: Ei, ei, iertare!... Am plecat, te las... *(Se ridică și pleacă.)* Ce oameni, zău, o vorbă nu poți schimba cu ei. *(Se întoarce din drum.)* Ah, da, bine că mi-am adus aminte... Dă-mi, te rog, 82 de ruble!

Ivanov: 82 de ruble? Pentru ce?

Borkin: Mîine avem de plătit muncitorii.

Ivanov: N-am.

Borkin: Omagiile mele! *(Îngînîndu-l.)* „N-am, n-am...“ Da ia spune-mi, ce părere ai, muncitorii trebuiesc plătiți ori ba? Ce zici?

Ivanov: Nu știu... Știu doar atît că astăzi n-am nici o lețcaie. Să mai aștepte pînă la întîi, cînd primesc leafa.

Borkin: Poftim de te înțelege cu acest cetățean!... Dumneata nu pricepi că muncitorii vor veni să-și ia banii mîine dimineață și nu pe ziua de întîi?

Ivanov: Ce vrei să fac! Tăiați-mă, spînzurați-mă, n-am... Ce obicei, zău, de a sîcîi omul tocmai atunci cînd citește, scrie, ori...

Borkin: Te mai întreb încă o dată: muncitorii trebuie plătiți ori nu? Dar văd că-mi bat gura de pomană!... *(Face un gest cu mîna de lehamite.)* Moșieri cică, auzi, naiba să mă ia!... Gospodărie model... O mie deseatine de pămînt și nici o para chioară în buzunar... Pivniță este, cu vin la sticle, dar vezi matale, n-avem tirbușon... Mîine vînd troica, scurt! Da, da! Am vîndut ovăzul de-abia încolțit, iar mîine am să vînd și secara! Să știi. *(Se plimbă de colo colo pe scenă.)* Crezi că o să-mi fac proces de conștiință? Nu, nu! Cu mine nu se prinde...

## 2

*Aceiași, Șabelski* (din spatele scenei) și *Anna Petrovna.*

Se aude din casă vocea lui Şabelski: „Decît să cînți cu dumneata, mai bine să-ți iei cîmpii... Așa ureche muzicală n-ar face cinste nici unei știuci puse la frigare! De tușeu nici nu mai vorbesc!"

Anna Petrovna *(apărînd în fereastră)*: Am auzit pe cineva vorbind. Dumneata erai, Mișa? Da' ce-ai pățit, ai nervi?

Borkin: Puțin zis... Cu Nicolas al dumitale, mare minune să nu intre omul în balamuc!

Anna Petrovna: Ascultă, Mișa. Dă ordin să se aducă fîn pe terenul de crochet.

Borkin *(făcînd un gest desperat cu mîna)*: Da' mai slăbiți-mă cu tot felul de fleacuri...

Anna Petrovna: Ia te uită cu ce ton vorbește dumnealui!... Să știi că nu te prinde. Dacă vrei să te iubească femeile să nu faci niciodată pe supăratul și pe grozavul în fața lor... *(Adresîndu-se soțului.)* Nikolai, hai să ne dăm de-a tumba prin fîn!...

Ivanov: Aniuta, știi că n-ai voie să stai lîngă fereastra deschisă. Pleacă, te rog... *(Strigă.)* Unchiule, închide fereastra! *(Fereastra se închide.)*

Borkin: Și nu uita că peste două zile ai de plătit lui Lebedev dobînzile...

Ivanov: Știu. Am să trec astăzi pe la ei și am să-l rog să mai aștepte... *(Se uită la ceas.)*

Borkin: Cînd vrei să pleci?

Ivanov: Îndată.

Borkin *(înviorat)*: Tii, am uitat!... Păi astăzi e ziua de naștere a Șurocikăi!... He-he-he!... Să uit o zi ca asta... Halal memorie! *(Sare într-un picior.)* Mă duc, mă duc și eu... *(Cîntă.)* Da, da, mă duc... Mai întîi am să fac o baie strașnică, am să rumeg niscaiva hîrtii, dau pe gît vreo trei picături de amoniac și... ia-o, băiete, de la capăt! Nikolai Alexeevici, scumpule, îngerul salvator al inimii mele, nu mai fi nervos, nu mai umbla supărat de parcă ți s-au înecat corăbiile, că noi amîndoi, dracu să ne ia, putem urni munții din loc! Pentru dumneata sînt în stare de orice... Poftim, de dragul dumitale mă însor cu Marfușa Babakina, vrei? Jumătate de zestre e a dumitale... Ce zic jumătate, ia-o toată și stăpînește-o sănătos!...

Ivanov: Lasă prostiile...

Borkin: Nu, vorbesc serios! Vrei, mă însor cu Marfușa?! Zestrea pe din două... Ptiu, îmi bat gura de pomană cu dumneata! Parcă poți să mă-nțelegi? *(Îngînîndu-l.)* Auzi, „lasă prostiile". Uite, ești un om de treabă, inteligent, dar îți lipsesc astea, cum să zic, aripioarele... Să te-nalți odată, da așa ca să-i dai gata și pe dracii din iad! De n-ai fi un ipohondru și un moliu, ci un om normal ca toți oamenii, peste un an ai avea un milion. Spre exemplu eu, dacă aș avea acum în buzunar 2300 de ruble, peste două săptămîni aș cîștiga 20 de mii. Nu mă crezi? Ți se pare că vorbesc prostii? Nu, nu sînt prostii... Poftim, fă-mi rost de 2300 de ruble și peste o săptămînă îți aduc 20 de mii. Pe malul celălalt al rîului, Ovseanov vinde o limbă de pămînt taman în dreptul nostru și cere pe ea 2300 de ruble. Dacă o cumpărăm, amîndouă malurile vor fi ale noastre. Iar dacă amîndouă malurile sînt ale noastre, legea ne dă dreptul să zăgăzuim rîul. Înțelegi? E clar ceea ce-ți spun, nu? Ne apucăm, cică, să construim apoi o moară, și îndată ce-om da de veste că ridicăm zăgazul, să-i vezi numai pe cei din josul rîului! Scandal, panică... Iar noi, de colo, *commen-zier musiu,* nu vreți să zăgăzuim rîul? Mă rog, atunci să ne înțelegem! Pricepi? Dintr-un foc, Zarevski cu fabrica lui ne dă cinci mii, Korolkov trei, mănăstirea cinci...

Ivanov: Mofturi... Ascultă, Mișa, dacă nu vrei să ne certăm, păstrează-ți ideile astea pentru tine.

Borkin *(luînd loc la masă)*: Poftim!... Bănuiam dinainte răspunsul! Păi bine, dacă singur nu vrei să faci nimic, de ce mă legi pe mine de mîini și de picioare?...

## 3

*Aceiași, Șabelski* și *Lvov.*

Șabelski *(ieșind cu Lvov din casă)*: Doctorii sînt la fel ca avocații, cu o singură deosebire: avocații îi jefuiesc pe oameni, iar doctorii îi și omoară pe deasupra... Nu mă refer la persoanele de față... *(Se așază pe bancă.)* Șarlatani, exploatatori... Poate, undeva în Patagonia, să mai existe unele abateri de la regula generală, dar... personal, pot să-ți spun că doctorii m-au costat pînă acum vreo douăzeci de mii de ruble, și n-am întîlnit pe unul singur care să nu-și merite calificativul de escroc.

Borkin *(lui Ivanov)*: Da, singur nu întreprinzi nimic și nu-l lași nici pe altul să facă ceva. De aceea nu avem bani...

Șabelski: Repet, nu mă refer la persoanele de față... Poate există unele excepții, deși, personal... *(Cască.)*

Ivanov *(închizînd cartea)*: Ce mai nou, doctore?

Lvov *(aruncînd o privire spre fereastră)*: Repet cele spuse de mine în cursul dimineţii: ar trebui să plece în Crimeia, şi cît mai repede posibil! *(Se plimbă de colo pînă colo.)*

Şabelski *(pufnind)*: Asta-i bună! Auzi, în Crimeia! Ia spune-mi, Mişa, nu ne facem şi noi doctori? E simplu ca bună ziua... A dat tusea peste *madame* Angot sau peste frumoasa Ofelia? Pui mîna pe toc şi procedezi după toate regulile ştiinţei: mai întîi un doctor tînăr, apoi un voiaj în Crimeia, acolo un tătar frumos care să-i ţină de urît...

Ivanov *(contelui)*: Pisălog mai eşti! Mă scoţi din sărite... *(Lui Lvov.)* Ca să o trimit în Crimeia e nevoie de bani. Să presupunem că am să-i procur. Dar ea nu vrea să plece, refuză categoric...

Lvov: Asta-i adevărat.

*(Pauză.)*

Borkin: Intr-adevăr, doctore, e atît de bolnavă Anna Petrovna încît are absolută nevoie de Crimeia?

Lvov *(aruncînd iarăşi o privire fugară spre fereastră)*: Da, suferă de ftizie...

Borkin: Hm!... Proastă treabă... Am băgat de seamă şi eu în ultima vreme că prea e trasă la faţă. N-o mai duce mult...

Lvov: Vă rog... vorbiţi mai încet... poate să ne audă...

*(Pauză.)*

Borkin *(oftînd)*: Asta-i viaţa. E ca o floare de cîmp: a trecut un ţap, a păscut-o şi... ia-o de unde nu-i.

Şabelski: Fleacuri, de la început pînă la sfîrşit... *(Cască.)* Fleacuri şi escrocherii!

*(Pauză.)*

Borkin: Iar eu, domnilor, îmi tot bat capul cu Nikolai Alexeevici. Il învăţ cum să cîştige bani. Stric orzul pe gîşte. Iată, i-am dat în clipa asta o idee genială, dar, ca de obicei, strădania mi-a rămas zadarnică. Nu-l poţi clinti din loc. Priviţi-l cum arată: melancolia întruchipată, spleen şi ipohondrie...

Sabelski *(ridicîndu-se și dezmorțindu-și trupul)*: Într-adevăr, ai un dovleac genial. Născocești cîte și mai cîte, pe toți îi înveți, tuturor le dai sfaturi cum să-și rostuiască mai bine viața... Ia învață-mă și pe mine rogu-te, și-ți voi spune bogdaproste.

Borkin *(ridicîndu-se)*: Mă duc să fac o baie... La revedere, domnilor... *(Contelui.)* Dumneata ai douăzeci de ieșiri... În locul dumitale, peste o săptămînă aș avea în buzunar pe puțin douăzeci de mii... *(Pleacă.)*

Sabelski *(pornind după el)*: Cum așa? Învață-mă cum să fac.

Borkin: N-ai ce învăța, e atît de simplu... *(Se întoarce din drum.)* Nikolai Alexeevici, dă-mi o rublă!

*(Ivanov îi dă banii fără a spune nimic.)*

Borkin: Merci! *(Contelui.)* Dumneata, cu atîtea atuuri în mînă...

Sabelski *(mergînd după el)*: Care atuuri, ce fel de atuuri?

Borkin: În locul dumitale peste o săptămînă aș avea vreo treizeci de mii, dacă nu mai mult.

*(Pleacă urmat de conte.)*

Ivanov *(după o pauză)*: Oameni de prisos, vorbe de prisos, și pe deasupra mai ai și obligația de a răspunde la ele, de a asculta toate aceste inepții! M-au obosit, doctore. M-au îmbolnăvit. Am devenit irascibil, violent, grosolan și atît de meschin, încît nu mă mai recunosc. Zile în șir am dureri de cap, noaptea nu pot închide ochii, îmi vîjîie urechile... Nu știu ce să mă fac și încotro să fug... Îți mărturisesc cinstit...

Lvov: Nikolai Alexeevici, vreau să stau de vorbă cu dumneata într-o chestiune extrem de importantă.

Ivanov: Te ascult.

Lvov: E vorba de Anna Petrovna. *(Se așază.)* Nu vrea în ruptul capului să plece în Crimeia. Cu dumneata însă ar pleca.

Ivanov *(după cîteva clipe de gîndire)*: Ca să plecăm amîndoi ne costă mult. Și, în afară de asta, n-o să pot căpăta un concediu mai îndelungat. Am mai luat unul anul acesta...

Lvov: Să admitem că este adevărat ceea ce-mi spui. Ridic atunci o altă chestiune. Cel mai bun leac împotriva bolilor de plămîni este liniștea totală, odihna, iar soția dumitale n-are parte o clipă de ele. O frămîntă mereu purtarea dumitale față de ea. Iartă-mă că-ți spun, dar sînt prea tulburat și nu mă pot stăpîni. De aceea îți voi vorbi deschis. Purtarea dumitale pur și simplu o ucide. *(Pauză.)* Nikolai Alexeevici, nu pot să cred că nu-ți dai seama...

Ivanov: Ai dreptate, ai dreptate... Fără îndoială că am o mare vină față de ea, dar gîndurile îmi sînt încîlcite, sufletul mi-e cuprins de o lene neînțeleasă. Nu pot pricepe ce se întîmplă cu mine. Nu-i înțeleg nici pe oameni și nici pe mine însumi nu mă-nțeleg... *(Privește spre fereastră.)* Am putea fi auziți, de aceea ar fi mai bine să plecăm de aici. Să ne plimbăm puțin. *(Se ridică amîndoi de pe bancă.)* Ți-aș putea povesti, prietene, totul cum a fost, de la început, dar povestea e atît de lungă și atît de încurcată încît n-aș isprăvi-o nici pînă mîine dimineață. *(Se plimbă amîndoi.)* Aniuta e o femeie minunată, o femeie cum rar întîlnești... De dragul meu și-a schimbat credința, și-a părăsit mama și tatăl, a renunțat la bogăție, și dacă mîine i-aș cere încă o sută de jertfe, sînt încredințat că le-ar aduce fără să stea o singură clipă pe gînduri. Din parte-mi, n-am făcut nimic pentru ea, n-am sacrificat nimic. Dar, cum ți-am spus, e o poveste lungă... Explicația, dragă doctore *(ezitînd)*, stă... ca să fiu mai explicit, în faptul că eu... eu m-am însurat din dragoste, dintr-o mare dragoste, și i-am jurat că am s-o iubesc toată viața, dar vezi... n-au trecut decît cinci ani și ea continuă să mă iubească, pe cînd eu... *(Face un gest larg cu mîinile.)* Iată, dumneata îmi spui că n-are mult de trăit, iar eu nu simt nici iubirea dinainte, nici măcar milă, ci parcă am în suflet un lel de gol, o oboseală sfîșietoare. Dacă m-ar privi cineva din afară, ar spune, fără îndoială, că e o monstruozitate ceea ce fac, dar, crede-mă, nici eu nu pricep ce se petrece cu mine, cu sufletul meu...

*(Se îndepărtează amîndoi pe alee.)*

## 4

*Şabelski,* apoi *Anna Petrovna.*

Șabelski *(intră rîzînd cu hohote):* Pe cinstea mea, omul ăsta nu e un escroc de duzină! E un filozof sadea, un virtuos al gîndirii! Ar trebui să i se ridice un monument! Auzi dumneata, să cumulezi în propria ta persoană toată pleava societății contemporane sub toate aspectele ei! Să fii totodată și avocat, și doctor, și tarabagiu, și cămătar! *(Se așază pe ultima treaptă a terasei.)* Și culmea e că, după cîte știu, n-a terminat nici o școală... Ce lepădătură genială ar fi ieșit din el dacă și-ar fi însușit o brumă de cultură, niscaiva științe umanitare! Auzi, cică „Dumneata într-o săptămînă poți avea douăzeci de mii de ruble. Ai un atu imbatabil în mînă — titlul dumitale de conte. *(Rîde cu hohote.)* Orice femeie cu zestre te ia cu ochii închiși..."

*(Anna Petrovna deschide fereastra și se uită afară.)*

Șabelski: „Vrei, zice, să te însor cu Marfușa?" *Qui est-ce que c'est*[1], Marfușa? Ah, da, trebuie să fie Balabalkina sau Babakalkina... cum naiba i-o fi spunînd, aia cu mutră de spălătorească.

Anna Petrovna: Dumneata erai, conte?

Șabelski: Ce s-a întîmplat?

*(Anna Petrovna rîde.)*

Șabelski *(cu accent evreiesc):* Și di ci, me rog, rîdeți dumneavoastră?

---

[1] Cine-i această... (fr.) (n.t.).

Anna Petrovna: *Mi*-am amintit de o frază a dumitale, spusă la prînz. *Mai* ții minte cum vine? „Hoțul iertat, calul“... zău c-am uitat-o.

Șabelski: Ovreul botezat, hoțul iertat, calul cu buboaie — nu fac o lețcaie.

Anna Petrovna *(rîzînd)*: Răutăcios mai ești! Nu poți spune un calambur fără să înțepi. *(După o scurtă pauză, pe un ton serios.)* Zău, ți-o spun fără glumă, ești un om foarte rău. Îi plictisești și-i înspăimînți pe cei din preajma dumitale. Toată ziua, bună ziua, umbli morocănos, bombănind, pe toți îi vezi șnapani și ticăloși. Recunoaște cinstit — ai găsit cîndva, în viața dumitale, un cuvînt bun pentru cineva ?

Șabelski: E un interogatoriu?

Anna Petrovna: Gîndește-te numai, de cinci ani trăim sub același acoperiș și n-am auzit o dată să vorbești despre cineva fără răutate. Ce ți-au făcut oamenii? Oare crezi într-adevăr că ești mai bun decît toți ceilalți?

Șabelski: Cîtuși de puțin. Sînt la fel de ticălos și porc ca toți ceilalți. O zdreanță și o acritură de om. Îmi dau singur cu pumnii în cap. Ce sînt eu? Cine sînt? Am fost pe vremuri un om bogat, liber, aș putea spune fericit, și acum ce-am ajuns?... Un parazit, un lingău, un bufon fără căpătîi. *Mă* înfurii, mă indignez, detest, iar ceilalți se uită la mine și rîd. Dacă rîd la rîndu-mi, toți clatină din cap a compătimire, cică s-a scrîntit moșneagul... De cele mai multe ori însă nimeni nu mă aude și nu mă bagă în seamă...

Anna Petrovna *(calmă)*: Iar țipă...

Șabelski: Cine țipă?

Anna Petrovna: Cucuveaua. Țipă în fiecare seară.

Șabelski: Las-o să țipe. *Mai* rău decît acum ce poate să mai fie? *(Dezmorțindu-și trupul.)* Ehe, dragă Sarra, ia să cîștig vreo sută-două de mii, atît m-ați mai vedea voi pe aici. V-ar arăta el, moșneagul, ce știe! Aș pleca din văgăuna asta blestemată, aș fugi de această pîine străină și nu mi-ar mai călca piciorul pe aceste coclauri pînă la judecata de apoi...

Anna Petrovna: Și ce-ai face dacă s-ar întîmpla să cîștigi cu adevărat?

Șabelski *(căzînd pe gînduri)*: Mai întîi și întîi aș pleca la Moscova să aud tarafurile de țigani. Apoi... apoi m-aș duce învîrtindu-mă drept la Paris. Mi-aş închiria o casă, aș umbla la biserica rusească...

Anna Petrovna: Și?

Șabelski: Aș sta cît îi ziulica de lungă la mormîntul soției mele și m-aș gîndi la ale vieții valuri. Aș sta așa zile și săptămîni în șir, pînă cînd mi-aș da duhul... E îngropată la Paris nevastă-mea, știi?...

*(Pauză.)*

Anna Petrovna: Ce plictiseală! Ce-ar fi să cîntăm duet? Ești de acord?

Șabelski: Bine, pregătește notele.

## 5

*Şabelski, Ivanov* și *Lvov.*

Ivanov *(apărînd pe alee alături de Lvov)*: Dumneata, prietene, ți-ai terminat facultatea abia anul trecut. Ești încă tînăr, plin de energie, pe cînd eu am împlinit treizeci şi cinci de ani. Prin urmare am dreptul să-ți dau sfaturi. Ascultă-mă ce-ți spun — nu te însura niciodată cu o ovreică, cu vreo psihopată, sau cu o pedantă prețioasă... Alege-ți o mediocritate, și încă una dintre cele mai șterse, fără culori țipătoare, fără pretenții. In general, construiește-ți întreaga viață după un anume calapod. Cu cît fondul e mai cenușiu și mai monoton, cu atît e mai bine. Drăguțule, nu te pune în bețe cu miile de oameni din jurul tău, nu te lupta cu morile de vînt, nu te da cu capul de toți pereții, că-i în zadar... Păzească-te sfîntul de gospodării model, de școli „cum nu s-au mai văzut“, de toasturi avîntate... Inchide-te în propria-ți carapace și îndeplinește-ți pînă la capăt micul și neînsemnatul tău rost dat de dumnezeu... Crede-mă, e mult mai bine așa, mai cinstit și mai sănătos. Ah, de-ai şti cît de obositoare şi de chinuitoare e viaţa pe care am trăit-o eu! Cîte greşeli, cîte nedreptăţi, cîte absurdităţi! *(Zărindu-l pe conte, iritat.)* Zău, unchiule, stai întotdeauna ca un spin în ochii omului, nu-l laşi să schimbe o vorbă cu cineva!

Sabelski *(cu o voce tînguitoare)*: N-au loc de mine, dracu să mă ia! Peste tot sînt de prisos! *(Sare în picioare şi intră în casă.)*

Ivanov *(strigînd după el)*: Stai, unchiule, n-am vrut să te jignesc! *(Lui Lvov.)* Ei poftim, mă întreb acum, pentru ce l-am ofensat? Mi-s nervii zdruncinaţi, asta e. Trebuie să întreprind ceva, să fac ceva...

Lvov *(enervat)*: Nikolai Alexeevici, te-am ascultat pînă acum şi... iertat să-mi fie, am să-ţi vorbesc fără ocol. In vocea dumitale, în intonaţia, fără a mai vorbi de cuvintele pe care le rosteşti, e atîta egoism şi atîta cruzime, încît mă sperii. Un om apropiat, un om care te iubeşte, se prăpădeşte cu zile tocmai pentru că e alături de dumneata, pentru că te iubeşte, iar dumneata... dumneata poţi să stai indiferent, să umbli de colo pînă colo, să mai dai sfaturi şi să-l faci pe ipocritul... N-am cum să mă exprim, căci n-am darul vorbirii, dar... dar, cinstit ţi-o spun, îmi eşti profund antipatic!...

Ivanov: Se prea poate, se prea poate... Dumneata, stînd deoparte, poate vezi mai bine lucrurile... S-ar putea să mă vezi în adevărata lumină... Da, cred, sînt convins că-s foarte vinovat, foarte... *(Ascultă.)* Mi se pare că a tras trăsura la scară. Mă duc să mă îmbrac... *(Porneşte spre casă, dar se opreşte la mijlocul drumului.)* Dumneata, doctore, nu mă simpatizezi şi nici nu ascunzi acest lucru. Asta îţi face cinste, să ştii, îţi face cinste... *(Intră în casă.)*

Lvov *(singur)*: Ce caracter afurisit! Iar am pierdut ocazia să-i spun tot ce-aveam pe inimă... Nu pot vorbi cu el liniştit! Cum deschid gura şi scot o vorbă, simt că mă sufoc, mă apasă ceva aici *(duce mîna la piept)*, se răsuceşte ceva, limba mi se usucă în gură. Il urăsc din tot sufletul pe acest Tartuffe, pe acest escroc cu toată parada lui de sentimente...

Poftim, dumnealui pleacă... Biata lui soție nu visează decît un singur lucru: să stea măcar o seară lîngă ea, el este toată viața ei, îl imploră ca pe un dumnezeu, iar dumnealui... dumnealui nu poate... dumnealui se sufocă acasă. Dacă ar rămîne o singură seară cu dînsa, și-ar trage de urît un glonț în tîmplă. Sărăcuțul de el... îi trebuie libertate, ca să pună la cale vreo nouă mîrșăvie... Știu, domnul meu, de ce-ți sfîrîie dumitale călcîiele în fiecare seară după Lebedevii ăștia! Știu, știu!

### 6

*Lvov, Ivanov,* în palton, cu pălăria pe cap, *Șabelski* și *Anna Petrovna.*

Șabelski (*ieșind din casă împreună cu Ivanov și cu Anna Petrovna*): La urma urmei, Nicolas, e neomenos ceea ce faci! Îți iei tălpășița în fiecare seară, iar pe noi ne lași aici să murim de urît. Am început să ne culcăm pe la opt, o dată cu găinile. Asta-i viață? Și de ce, mă rog, tu ai dreptul să pleci și noi nu? De ce?

Anna Petrovna: Lasă-l, lasă-l în pace, conte, să plece!...

Ivanov (*soției*): Aniuta, știi bine că nu pot să te iau cu mine. Ești bolnavă, și după asfințitul soarelui n-ai voie să ieși din casă. Uite, întreabă-l și pe doctor. Doar nu ești un copil ca să nu pricepi atîta lucru... *(Contelui.)* Și tu ce să cauți acolo?

Șabelski: Aș pleca oriunde, și la dracu-n praznic, și-n gura crocodililor, numai să nu rămîn aici. Mor de urît! M-am tîmpit de plictiseală! Tuturor li-i lehamite de mine. Tu mă lași acasă cu ea ca să-i țin de urît, și eu am dat-o gata, am îmbolnăvit-o mai rău!

Anna Petrovna: Lasă-l în pace, conte, lasă-l să plece. I-o fi mai vesel acolo.

Ivanov: Ania, ce înseamnă tonul acesta? Știi doar că nu mă duc acolo să mă distrez! Trebuie să vorbesc cu ei în legătură cu polița...

Anna Petrovna: Nu înțeleg de ce te justifici în fața mea? Pleacă, doar nu te oprește nimeni!

Ivanov: Fraților, să nu ne sîcîim unii pe alții! Oare nu se poate fără asta?

Șabelski *(cu voce plîngăreață)*: Nicolas, iubitule, te implor, ia-mă cu tine. Printre escrocii și proștii de acolo poate am să mă mai înveselesc și eu. Știi doar că de la paști n-am mai fost nicăieri!

Ivanov *(iritat)*: Bine, bine, te iau! Ah, cum mi s-a urît de voi toți!

Șabelski: Zău? Merci și pentru asta... *(Îl ia vesel la braț și-l trage mai la o parte.)* Pot să-mi pun pălăria ta de paie?

Ivanov: Poți s-o pui, numai grăbește-te!

*(Contele dă buzna în casă.)*

Ivanov: Ah, cum mi s-a urît de voi toți! Dar... vai, doamne, ce vorbesc! Ania, iartă-mă, am început să folosesc față de tine un ton imposibil. Niciodată nu mi s-a mai întîmplat asta! (*Pauză.*) Ei, cu bine, Ania, trebuie să plec. Mă întorc pe la unu.

Anna Petrovna: Kolea, dragul meu, rămîi acasă!

Ivanov *(neliniștit)*: Porumbița mea dragă, comoara mea, nefericita mea copilă, te implor, nu mă împiedica să plec serile de acasă. E crud poate ceea ce fac, e nedrept, dar îngăduie-mi să fac această nedreptate! Acasă mă apasă pereții! Îndată ce asfințește soarele, plictiseala îmi otrăvește sufletul, mă macină urîtul. De unde vine starea asta nu mă-ntreba, nu știu. Plictiseală aici... pleci la Lebedevi — plictiseală și acolo, ba poate încă mai cumplită... Te întorci acasă — dai iarăși de ceea ce ai lăsat, și uite-așa toată noaptea... Îți vine să-ți ici cîmpii, nu alta!...

Anna Petrovna: Kolea... te rog, rămîi! O să stăm de vorbă amîndoi, cum făceam înainte. O să cinăm împreună, apoi o să citim... Am învățat cu Bombănilă al nostru o mulțime de duete, ca să le cîntăm pentru tine... *(Îl îmbrățișează.)* Rămîi, Kolea! (*Pauză.*) Nu te-nțeleg, dragul meu. În ultimul an nu te mai recunosc. Ce-i cu tine?

Ivanov: Nu știu, nu știu...

Anna Petrovna: Kolea, de ce nu vrei să mă iei cu tine, să petrecem serile împreună?

Ivanov: Dacă ții atît de mult, pot să-ți spun. E poate crud din partea mea, dar totuși e mai bine așa... Cînd mă apucă urîtul, eu... eu încep să nu te mai iubesc. Fug și de tine ca și de ceilalți. Într-un cuvînt, Ania, simt nevoia să plec de acasă.

Anna Petrovna: Te apucă urîtul, zici? Înțeleg, înțeleg... Știi ceva, Kolea? Încearcă să faci ca mai înainte: să cînți, să rîzi, să te superi... Rămîi acasă, o să rîdem amîndoi, o să bem vișinată, și o să-ți alungăm urîtul cît ai bate din palme. Dacă vrei, am să-ți cînt... Sau o să ne așezăm amîndoi în biroul tău, pe întuneric, așa cum făceam odinioară, și tu ai să-mi vorbești despre tine, despre urîtul care te apasă... Ai ochii atît de triști! Am să privesc în ei și am să plîng... O să ne fie mai ușor amîndurora... (*Rîde printre lacrimi.*) Mă întreb, Kolea, cum se poate — florile revin cu fiecare primăvară, dar bucuria niciodată? Se poate să fie așa?... Haide, haide, dragul meu, pleacă, nu te mai rețin...

Ivanov: Mai bine roagă-te pentru mine, Ania! (*Pleacă, se oprește în loc și cade cîteva clipe pe gînduri.*) Nu, nu pot! (*Pleacă.*)

Anna Petrovna: Pleacă, pleacă, dragul meu... (*Se așază în fața mesei.*)

Lvov (*umblînd de colo-colo pe scenă*): Anna Petrovna, trebuie să respecți o dată pentru totdeauna această regulă: cum s-a făcut ora șase, intri în casă și nu te mai miști de acolo pînă dimineața. Aerul umed al serii îți face rău.

Anna Petrovna: Să trăiți, am înțeles!

Lvov: Vorbesc serios.

Anna Petrovna: Iar eu n-am chef să fiu serioasă. (*Tușește.*)

Lvov: Poftim, ai și început să tușești...

## 7

*Lvov, Anna Petrovna și Șabelski.*

Șabelski (*iese din casă, poartă pălărie și palton*): Unde-i Nikolai? S-au pus caii la trăsură? (*Se apropie de Anna Petrovna și-i sărută mîna grăbit.*) Noapte bună, îngerașule! (*Făcînd o grimasă.*) Gevolt, iertați-me ve rog! (*Pleacă grăbit.*)

Lvov: Bufon bătrîn!

(*Pauză. Se aud acorduri îndepărtate de armonică.*)

Anna Petrovna: Ce plictiseală! Poftim, vizitiii și bucătăresele petrec ca la bal, iar eu... eu n-am parte de nici o bucurie... M-au părăsit toți. Evgheni Konstantinovici, ce tot umbli de colo pînă colo? Așază-te odată!

Lvov: Nu pot ședea locului.

(*Pauză.*)

Anna Petrovna: Îi auzi cum cîntă „Scatiul"? (*Cîntă.*) „Măi, scatiu, pe unde-ai fost? Ia, de-o vodcă făcui rost..." (*Pauză.*) Doctore, părinții dumitale mai sînt în viață?

Lvov: Tata a murit. Mama mai trăiește.

Anna Petrovna: Nu ți-e dor de ea?

Lvov: N-am timp să mă gîndesc prea mult la asta.

Anna Petrovna (*rîzînd*): Florile revin în fiecare primăvară, dar bucuria niciodată? Cine mi-a spus aceste cuvinte? Nu-mi mai amintesc... Ce uitucă sînt... Ah, da, da, mi se pare că le-am auzit de la Nikolai. (*Ciulește urechea.*) Iar țipă cucuveaua!

Lvov: N-are decît să țipe!

Anna Petrovna: Mi se pare, doctore, că soarta mi-a jucat festa. Atîția oameni cu nimic mai buni decît mine sînt fericiți, și nu plătesc nimic pentru această fericire. Eu însă am plătit pentru toate. Şi cît de scump am plătit! Mă întreb, de ce oare trebuie să dau acest tribut îngrozitor sorţii, de ce? Toţi sînteţi buni cu mine, delicaţi, vă e frică să-mi spuneţi adevărul... Oare credeţi că nu ştiu ce boală am? O ştiu prea bine. Dar să lăsăm asta, e un subiect banal şi plictisitor... (*Cu accent evreiesc.*) Scuzaţi, ve rog! Doctore, ştii vreo anecdotă veselă?

Lvov: Nu mă pricep la anecdote.

Anna Petrovna: Dar Nikolai se pricepe. Ştii, mă întreb uneori de ce sînt atît de nedrepţi oamenii? De ce la dragoste nu răspund cu dragoste, iar adevărul îl plătesc cu minciuna? Spune-mi, doctore: pînă cînd or să mă urască tata şi mama? Locuiesc amîndoi la o depărtare de cincizeci de verste de aici, iar eu zi şi noapte, pînă şi în somn, simt ura lor sfîşiindu-mi sufletul. Dar tristeţea lui Nikolai cum ţi-o explici? Îmi spune că nu mă iubeşte numai seara, cînd îl apucă urîtul. Înţeleg şi admit asta, dar închipuie-ţi că dragostea lui pentru mine a murit! E de necrezut, şi totuşi... Nu, nu, nici nu trebuie să mă gîndesc la aşa ceva, e mai bine să nu mă gîndesc. (*Cîntă.*) „Măi scatiu, pe unde-ai fost?..." (*Tresare.*) Doamne, ce gînduri negre mă cuprind!... Dumneata, doctore, nu eşti căsătorit şi nu poţi înţelege multe...

Lvov: Zici că te miră multe lucruri... (*Se aşază alături de ea.*) Pe mine însă mă miră un singur lucru: cazul dumitale. Explică-mi, fă-mă să înţeleg, cum... cum dumneata, o femeie inteligentă, cinstită, sfîntă aş putea spune, ai admis să fii atît de josnic înşelată, să fii adusă în acest cuib de cucuvele? Ce cauţi aici? Ce poţi avea comun cu acest om rece, fără suflet... Dar să-l lăsăm la o parte pe soţul dumitale! Ce poţi avea comun cu acest mediu găunos, vulgar? O, doamne, dumnezeule! Acest conte smintit, cicălitor, coclit în rele şi acest pehlivan, escroc printre escroci, Mişa, cu mutra lui ticăloasă... Explică-mi, cum de te afli aici, la ce? Cum de ai nimerit în acest viespar?...

Anna Petrovna *(rîzînd)*: Uite așa îmi vorbea și el... Întocmai, cuvînt cu cuvînt... Numai că ochii lui sînt mai mari, și cînd începea să-mi vorbească, se aprindeau ca niște cărbuni... Haide, haide, spune mai departe!...

Lvov *(făcînd un gest cu mîna)*: N-are nici un rost să mai vorbesc. Ai face bine să intri în casă...

Anna Petrovna: Spui că Nikolai e așa și pe dincolo. De unde îl cunoști? Crezi că într-o jumătate de an poți pătrunde sufletul unui om? Află, doctore, că e un om minunat, și-mi pare rău că nu l-ai cunoscut acum doi-trei ani. Îl vezi tăcut, trist, umblînd de colo pînă colo fără să facă nimic, dar mai înainte... Ce om dintr-o bucată era!... L-am îndrăgit din prima clipă. *(Rîde.)* O singură privire mi-a fost de ajuns și, clamp! m-am trezit în capcană... Mi-a spus: hai cu mine!... M-am rupt de toate, am dat totul la o parte și l-am urmat... *(Pauză.)* Acum nu mai e același om pe care l-am cunoscut... Seară de seară pleacă la Lebedevii ăștia ca să se distreze cu alte femei, iar eu... stau aici în grădină și ascult cum țipă cucuveaua... *(Se aude toaca paznicului.)* Doctore, ai frați?

Lvov: N-am.

*(Anna Petrovna plînge.)*

Lvov: Ce înseamnă asta? Te rog...

Anna Petrovna *(ridicîndu-se)*: Nu mai pot, doctore, nu mai pot. Plec...

Lvov: Unde vrei să pleci?

Anna Petrovna: Mă duc după el... Dă ordin să se pună caii la trăsură, te rog... *(Fuge în casă.)*

Lvov: Nu, refuz categoric să o mai tratez în asemenea condițiuni! Nu-i de ajuns că nu-mi plătesc nici un ban, ba pe deasupra îmi mai întorc și sufletul pe dos!... Nu mai pot rămîne în casa asta! Ajunge! *(Intră în casă.)*

**Cortina**

Salonul în casa lui Lebedev. In față — ușa care dă în parc. In dreapta și în stînga — alte uși. Mobilă veche, de preț. Lampa din tavan, candelabrele și tablourile sînt înfășurate în învelitori albe.

## 1

*Zinaida Savișna, Kosîh, Avdotia Nazarovna, Egorușka, Gavrila,* camerista, bătrîne vizitatoare, tineri, cîteva domnișoare și *Babakina.*

(Zinaida Savișna șade pe divan. In dreapta și în stînga ei, în fotolii, iau loc bătrînele vizitatoare. Pe scaune — tineretul. In fund, lîngă ușa ce dă spre grădină, un grup de musafiri joacă cărți. Printre ei: Kosîh, Avdotia Nazarovna și Egorușka. Gavrila stă lîngă ușa din dreapta. Camerista umblă de colo pînă colo cu o tavă încărcată cu dulciuri. In tot timpul actului, prin ușa din dreapta e un du-te-vino de musafiri, care se duc și se întorc din parc. Babakina intră tot prin dreapta și se apropie de Zinaida Savișna.)

Zinaida Savișna *(radioasă)*: Bine ai venit, sufletelule, Marfa Egorovna...

Babakina: Bine te găsesc sănătoasă, Zinaida Savișna! Am deosebita plăcere să te felicit cu prilejul aniversării... *(Se sărută.)* Să-ți trăiască, dea domnul să aibă parte...

Zinaida Savișna: Mulțumesc, sufletelule, sînt atît de bucuroasă... Cum o mai duci cu sănătatea?...

Babakina: Mulțumesc, cît se poate de bine. *(Se așază alături, pe divan.)* Bună seara, tinerețe!...

*(Musafirii se ridică în picioare și se înclină.)*

1-ul musafir *(rîzînd)*: Tinerețe, auzi vorbă... Nu cumva vrei să spui că dumneata ești bătrînă?

Babakina *(oftînd)*: Ehe, nu mă mai pun cu dumneavoastră...

1-ul musafir *(rîzînd, cu respect)*: Iertați-mă, dar... Vorba vine că sînteți văduvă... Așa văduvă mai poate bate zece fetișcane....

*(Gavrila o servește pe Babakina cu un pahar de ceai.)*

Zinaida Savișna *(lui Gavrila)*: Servești ceaiul așa, fără nimic? Ai putea să aduci niște dulceață, de agrișe să zicem...

Babakina: Mulțumesc, nu vă deranjați.

*(Pauză.)*

1-ul musafir: Marfa Egorovna, ați trecut prin Muskino?

Babakina: Nu, prin Zaimișce. E drumul mult mai bun pe acolo.

1-ul musafir: M-da...

Kosîh: Două dame de pică.

Egorușka: Pas.

Avdotia Nazarovna: Pas.

Al 2-lea musafir: Pas.

Babakina: Ai auzit, Zinaida Savișna, obligațiunile iar au început să urce vertiginos. Ai mai pomenit așa ceva: primul împrumut e cotat acum la 270 de ruble, al doilea la aproape 250... Nu s-a mai văzut una ca asta!...

Zinaida Savișna *(oftînd)*: Noroc de cei care au mai multe...

Babakina: Să nu crezi că-i o scofală, sufletelule. Deși, nu zic, au crescut în valoare, totuși e un risc să plasezi capitalul în ele. Gîndește-te numai la procentul de asigurare. Te aduce la sapă de lemn...

Zinaida Savișna: O fi așa cum zici, totuși, draga mea, omul speră... *(Oftează.)* Dumnezeu e mare...

Al 3-lea musafir: Din punctul meu de vedere, *mesdames*, să ai capital în ziua de azi nu-i cîtuși de puțin convenabil. Titlurile de rentă dau un dividend cu totul neînsemnat. A-ți pune, deci, banii în circulație înseamnă a risca în modul cel mai serios. Sînt de părere, *mesdames*, că acei oameni care au astăzi capital se află, *mesdames*, într-o situație mult mai critică decît... decît acei...

Babakina *(oftînd)*: Asta-i adevărat!

*(1-ul musafir cască.)*

Babakina: Se poate să caști în fața unor cucoane?

1-ul musafir: Pardon, *mesdames*, am căscat fără să vreau.

*(Zinaida Savișna se ridică și iese pe ușa din dreapta. Pauză mai îndelungată.)*

Egorușka: Două dame de tobă.

Avdotia Nazarovna: Pas.

Al 2-lea musafir: Pas.

Kosîh: Pas.

Babakina *(aparte)*: Doamne, să mori de plictiseală, nu alta!

## 2

*Aceiași, Zinaida Savișna și Lebedev.*

Zinaida Savișna *(intrînd pe ușa din dreapta împreună cu Lebedev și adresîndu-i-se în șoaptă)*: Ce te-ai așezat acolo ca o primadonă de operă?! Șezi cu musafirii! *(Se așază pe vechiul loc.)*

Lebedev *(căscînd)*: Of, păcatele noastre cele grele! *(Zărind-o pe Babakina.)* Aoleu, a venit și zaharicaua noastră!... *(Salutînd-o.)* Cum o mai duci cu sănătatea, comoara mea?...

Babakina: Mulțumesc, cît se poate de bine.

Lebedev: Slavă domnului!... Slavă domnului! *(Se așază într-un jilț.)* Da, da, ce să-i faci... Gavrila!

*(Gavrila îi aduce un păhărel de vodcă și unul cu apă. Lebedev bea vodca și golește paharul cu apă.)*

1-ul musafir: Noroc și sănătate!

Lebedev: De-ar da dumnezeu să mă mai țină amîndouă! Da nu prea văd... Mă mai păsuiește domnul. Îi mulțumesc și pentru asta!... *(Soției.)* Ziuziușka, da' unde-i sărbătorita noastră?

Kosîh *(văietîndu-se)*: Cum n-aiba s-a făcut că am rămas fără levată? *(Sare în picioare.)* Cum naiba s-a făcut că am pierdut, trăsni-m-ar să mă trăsnească!

Avdotia Nazarovna *(sărind și ea în picioare, supărată)*: Ai pierdut, stimabile, pentru că nu știi să joci. Și dacă nu știi să joci, nu te așeza la masa verde! Ia spune, cu ce drept încurci mătăluță culorile? Cu ce drept, te întreb?! D-aia ai pus la saramură asul!... *(Fug amîndoi de la masă spre ceilalți.)*

Kosîh *(văietîndu-se)*: Dați-mi voie, domnilor... Am la culoare: asul, riga, dama, valetul, șepte-opt, un as de pică și... și o treflă, înțelegeți?... Una mititică. Și ea... și ea... la dracu... I-am declarat doar că joc fără atu...

Avdotia Nazarovna *(întrerupîndu-l)*: Să avem pardon! Eu am declarat că joc fără atu! Dumneata ai declarat: două fără atu...

Kosîh: E revoltător, domnilor! Dați-mi voie... dați-mi voie... dumneata aveai... eu aveam... *(Lui Lebedev.)* Judecă și dumneata, Pavel Kirillîci... Am la culoare: asul, riga, dama, valetul, șepte-opt...

Lebedev *(astupîndu-și urechile)*: Slăbește-mă, rogu-te, slăbește-mă!

Avdotia Nazarovna: Eu, și nu el, am declarat că joc fără atu!

Kosîh *(furios)*: Blestemat să fiu dacă mai joc cîndva cu păstruga asta! *(Iese agitat pe ușa care dă în grădină.)*

*(Al 2-lea musafir iese după el. La masă rămîne numai Egorușka.)*

Avdotia Nazarovna: Ptiu!... M-au apucat călduriIe cu smintitul ăsta!... Auzi, păstrugă! Tu ești păstrugă, zevzecule!...

Babakina: Da' și dumneata, bunicuțo, prea te aprinzi...

Avdotia Nazarovna *(zărind-o pe Babakina face un gest de uimire cu mîinile)*: Ia te uită, porumbița era aici și eu n-o vedeam! Parcă am dat în orbul găinilor!... Draga de ea!... *(Îi sărută umărul.)* Ce bucuroasă sînt că te văd! Lasă-mă să te privesc, păunița mea frumoasă, să te privesc și să nu mă mai satur! Ptiu, ptiu!... să nu te deochi!...

Lebedev: Și-a dat drumul la clonț!... Mai bine i-ai găsi un mire mai de doamne ajută...

Avdotia Nazarovna: Și am să-i găsesc, fii fără grijă! Să știu că mă dau peste cap, că intru-n pămînt, da' pe ea și pe Sanicika tot le mărit!... Să știu că mă dau... *(Oftează)*. Dar întrebarea este, unde să-i găsești pe miri în vremea de azi? Poftim, priviți-i, stau ca niște cocoși plouați și nici nu se sinchisesc!...

Al 3-lea musafir: Comparația nu e prea fericit aleasă. Din punctul meu de vedere, *mesdames*, dacă tinerii de astăzi preferă viața de burlac, nu e vina lor. Vina o poartă, cum să spun, condițiunile sociale în care trăim...

Lebedev: Ei, ei!... Mai dă-o încolo de filozofie, că n-o pot înghiți!...

### 3

*Aceiași* și *Sașa.*

Sașa *(intrînd și îndreptîndu-se spre părintele său)*: Ce vreme minunată e afară, domnilor, și dumneavoastră stați în zăpușeala asta!

Zinaida Savișna: Sașenka, nu vezi că a venit Marfa Egorovna?

Sașa: Scuzele mele. *(Se apropie de Babakina și-i dă bună seara.)*

Babakina: Prea te-ai făcut fudulă de la o vreme, Sanicika, prea te-ai făcut fudulă. Măcar o dată să fi dat și pe la noi. *(Se sărută.)* La mulți ani, sufletelule...

Saşa: Mulţumesc. *(Se aşază alături de taică-său.)*

Lebedev: Da, da, că veni vorba, Avdotia Nazarovna, cu mirii e o problemă în vremea de azi. Marfă rară. Ce mai tura-vura, pînă şi cavaleri de onoare mai breji se găsesc cu greu. Nu vă fie cu bănat, dar tineretul de astăzi, doamne iartă-mă, e atît de acrit şi de răsacrit, e atît de molîu, că ţi se face lehamite. Nici tu un danţ ca lumea, nici tu o vorbă de duh, nici tu un pahar de băuturică...

Avdotia Nazarovna: În ce priveşte păhărelele, n-avea grijă, că nu le prea duc la ureche... numai să aibă ce turna în ele.

Lebedev: Nu-i totul să bei, că beau şi caii... Totul e să bei cu socoteală, că băutura are şi ea rostul ei!... Ehe, pe vremea noastră după ce ne perpeleam cu învăţătura cît îi ziulica de mare, cum se făcea seara, dam năvală la vreo familie mai primitoare, şi ţin'te petrecere pînă-n zori!... Să fi văzut atunci danţuri, să fi văzut curte la domnişoare, să fi văzut... *(Îşi dă un bobîrnac peste gît.)* Şi dă-i cu palavre, dă-i cu filozoficale, pînă cînd îţi înţepenea limba în gură!... Da, da! Dar tineretul de astăzi... ptiu! *(Face un semn cu mîna a lehamite.)* Nu pot să-i pricep... Nici cal, nici măgar. În tot judeţul nostru unul singur mai e cum mai e, dar şi acela-i însurat *(oftînd)*, şi pare-se că a şi început să-şi dea în petic cu nervii lui...

Babakina: De cine vorbeşti?

Lebedev: De Nikolaşa Ivanov.

Babakina: Da, da, e un bărbat interesant *(cu un aer amărît)*, dar e nefericit!...

Zinaida Savişna: Cum vrei, sufleţelule, să fie omul fericit *(oftînd)*, dacă a făcut ceea ce a făcut!... S-a însurat nenorocitul cu ovreica aceea, crezînd că părinţii ei or să-i dea marea cu sarea, iar cînd colo, a rămas cu buzele umflate... Din clipa cînd şi-a schimbat credinţa, bătrînii au blestemat-o, şi nici în ochi s-o mai vadă!... Un ban nu i-au dat. Acum se căieşte bietul, da-i prea tîrziu...

Saşa: Mamă, nu-i adevărat!

Babakina *(cu ardoare)*: Cum să nu fie adevărat, sufleţelule? Toată lumea ştie. Dacă nu avea interes, la ce-i trebuia să se însoare cu ovreica? Ce, fete de-ale noastre sînt puţine? N-a prevăzut ce-o să se întîmple, asta e! N-a prevăzut, sufleţelule... *(Cu vioiciune.)* Ehe, da' ce mai păţeşte acum de la el! Să te strîmbi de rîs, nu alta! Auzi, vine acasă, seara, şi o ia din scurt: „Părinţii tăi m-au tras pe sfoară! Marş din casa mea, să nu te mai văd!" Unde să plece? Că bătrînii n-o mai primesc nici în prag. S-ar duce undeva ca fată în casă, dar, vezi matale, că nu-i obişnuită cu munca... Iar el o tot muştruluieşte pînă-i vine rău... De n-ar fi contele să-i ia apărarea, o trimitea de mult în lumea drepţilor...

Avdotia Nazarovna: Se mai întîmplă şi aşa: cînd îl ajunge supărarea, nici una, nici două, o închide în pivniţă şi-i zice: „Aşa şi pe dincolo, usturoi să-mi mănînci, că altceva n-am ce să-ţi dau!..." Şi să vezi cum înghite la usturoi, pînă i s-apleacă...

*(Rîsete.)*

Saşa: Tăticule, doar astea-s minciuni!

Lebedev: Ei şi? N-au decît să trăncănească cît or pofti... *(Strigă.)* Gavrila!...

*(Gavrila îi aduce vodca şi paharul cu apă.)*

Zinaida Savişna: Uite, de asta s-a ruinat, sărăcuţul. Da, treburile îi merg de-a-ndoaselea... Dacă n-ar fi Borkin care să-i administreze moşia, murea de foame cu ovreica lui. *(Oftează.)* Şi cînd te gîndeşti, sufleţelule, ce-am păgubit şi noi de pe urma lui!... Numai bunul dumnezeu ştie ce-am păgubit! Îţi dai seama, drăguţo, de trei ani ne datorează nouă mii de ruble! Îţi dai seama?

Babakina *(îngrozită)*: Nouă mii de ruble!

Zinaida Savişna: Da, da... Paşenka, drăguţul de el, i-a avansat aceşti bani. Niciodată nu ştie să aleagă, cui poţi să-i dai şi cui nu. De capitalul investit nici nu mai vorbesc — s-a dus de rîpă. De-ar plăti măcar dobînzile la timp. Tot ar fi ceva!

Saşa *(cu înflăcărare)*: Mamă, de o mie de ori aţi vorbit pînă acum despre asta!

Zinaida Savişna: Şi tu de ce te amesteci? Ce-i iei apărarea?

Sașa *(ridicîndu-se)*: Dar cum puteți să vorbiți în felul acesta despre un om care nu v-a făcut niciodată vreun rău? Vă întreb, v-a făcut el cîndva vreun rău?

Al 3-lea musafir: Alexandra Pavlovna, permite-mi să spun și eu două vorbe! Îl stimez pe Nikolai Alexeevici, și întotdeauna am considerat drept o cinste pentru mine să-i port această stimă. Dar, vorbind *entre nous*[1], mi se pare că Nikolai Alexeici e un aventurier.

Sașa: Te felicit pentru această părere a dumitale.

Al 3-lea musafir: În sprijinul afirmației mele am să vă povestesc următorul fapt, care mi-a fost redat de atașatul lui, de acest Cicero pre numele de Borkin... Acum doi ani pe vremea epizootiei printre vite, dumnealui a cumpărat un număr considerabil de bovine, le-a asigurat...

Zinaida Savișna: Da, da, îmi amintesc și eu de întîmplarea aceasta. Mi-a fost povestită și mie...

Al 3-lea musafir: Și, cum vă spuneam, le-a asigurat pe toate, gîndiți-vă numai, le-a infectat apoi cu bacterii de ciumă și a încasat prima de asigurare...

Sașa: Minciuni! Minciuni gogonate! Nimeni n-a cumpărat și n-a infectat vitele! A fost un proiect de-al lui Borkin, conceput pe de-a-ntregul de el, pe care l-a trîmbițat apoi peste tot. Era foarte mîndru de el. Cînd a aflat Ivanov de treaba asta, numai bine nu i-a venit lui Borkin. Timp de două săptămîni i-a cerut iertare lui Ivanov! Partea de vină a lui Ivanov se datorește caracterului său slab: n-are curajul să-l alunge o dată pentru totdeauna din casa lui pe acest Borkin. Un alt păcat al său e că se încrede prea mult în oameni. L-au jefuit, l-au prădat care cum a putut! Multe lucruri frumoase a întreprins el, dar de pe urma lor s-au îmbuibat alții, alții au tras foloasele.

Lebedev: Da' mai oprește-te, Șurocika! Prea te-ai înfierbîntat!

---

[1] Între noi (fr.) (n. t.).

**Sașa:** Nu pot să sufăr cînd oamenii vorbesc prostii! Ah, m-am săturat pînă-n gît de această discuție! Ce plictiseală! Ivanov, Ivanov și iar Ivanov! Parcă altceva n-ar avea de vorbit. *(Se îndreaptă spre ușă, dar se întoarce înapoi.)* Mă mir, domnilor! *(Adresîndu-se tinerilor.)* Mă mir de răbdarea pe care o aveți! Cum de puteți sta așa nemișcați? Nu vă plictisiți? Haide, spuneți ceva, distrați-le pe domnișoare, mișcați-vă odată! Dacă în afară de Ivanov nu aveți un alt subiect de discuție, atunci rîdeți, dansați, cîntați-ne un cîntec...

**Lebedev** *(rîzînd):* Așa, așa, Șurocika, ia-i din scurt, nu-i lăsa!

**Sașa:** Măcar o dată în viață faceți-mi și mie această plăcere! Dacă nu vreți să dansați, să rîdeți, să cîntați, dacă găsiți că toate astea sînt lucruri banale, vă rog, vă implor, adunați-vă ultimul rest de energie pe care-l aveți și așa, din curiozitate, ca să-i faceți să rîdă sau să-i uimiți pe cei din jur, găsiți ceva spiritual, ceva care să iasă din comun, spuneți-ne măcar o impertinență, o grosolănie, dar să fie nouă, să ne descrețească o clipă frunțile! Sau săvîrșiți, cu puteri comune, o cît de mică ispravă, ceva care să semene cît de cît cu un act de bravură, ca domnișoarele, privindu-vă, să poată exclama măcar o dată în viață: „Ah!“ Doar vreți să le intrați în grații, vreți să le placeți, atunci de ce nu depuneți pentru asta nici o strădanie, nu întreprindeți nimic? Ah, domnilor! Nu sînteți ceea ce ar trebui să fiți, nu sînteți!... Leșină muștele cînd vă văd, și lămpile încep să fumege! De o mie de ori v-am spus și am să repet mereu, că nu sînteți ceea ce ar trebui să fiți, nu sînteți!...

### 4

*Aceiași, Ivanov și Șabelski.*

**Șabelski** *(intrînd împreună cu Ivanov pe ușa din dreapta):* Cine pledează aici cu atîta foc? Dumneata erai, Șurocika? *(Rîde cu hohote și-i strînge* *mîna.)* Felicitările mele, îngerașule, felicitările mele! Să-ți dea dumnezeu o viață îndelungată și nici o reîncarnare după moarte...

Zinaida Savișna *(bucuroasă):* Vai, Nikolai Alexeevici și contele!...

Lebedev: He-he-he! Ia te uită pe cine văd... contele în persoană! *(Vine în întîmpinarea lui Șabelski.)*

Șabelski *(zărind-o pe Zinaida Savișna și pe Babakina se apropie de ele și le ia de mînă pe amîndouă):* Două dame de pică pe același divan!... Ce încîntare! *(Zinaidei Savișna.)* Bine te găsesc, Ziuziușka! *(Babakinei.)* Bine te găsesc, pomponelule!...

Zinaida Savișna: Sînt atît de bucuroasă, conte, că te văd! Vii atît de rar pe la noi... *(Strigă.)* Gavrila, o ceașcă de ceai! Ia loc, ia loc te rog! *(Se ridică, iese pe ușa din dreapta, dar se întoarce numaidecît cu fața îngrijorată. Sașa se așază pe vechiul loc. Ivanov îi salută în tăcere pe musafiri.)*

Lebedev *(către Șabelski):* Cum de-ai apărut? Ce puteri tainice te-au îndemnat să vii încoace? Asta e într-adevăr o surpriză! *(Îl sărută.)* Ești un bandit de drumul mare, stimabile conte! Așa procedează oamenii cinstiți? *(Îl ia de mînă și îl aduce în fața rampei.)* De ce nu mai dai pe la noi? Ești supărat cumva?

Șabelski: Și cum ai vrea să vin, călare pe băț? Doar știi bine că nu mai am cai, iar Nikolai nu mă ia cu el. Mă lasă să o păzesc pe Sarra, să-i țin de urît. Trimite-mi trăsura și am să vin cu cea mai mare plăcere...

Lebedev *(făcînd un gest cu mîna):* Știi că ești nostim! Ziuziușka mea se spînzură mai curînd decît să trimită trăsura. Dragul meu, cît de mult te iubesc! Îmi ești mai aproape și mai scump decît toți! Din toate fosilele am mai rămas în viață numai noi doi. Iubesc în tine tot zbuciumul meu din trecut și tinerețea care n-o să se întoarcă niciodată... Da, gluma e glumă, dar uite, simt cum mi se umplu ochii de lacrimi. *(Îl sărută iarăși.)*

Șabelski: Haide, haide, lasă-mă, că miroși ca un butoi...

Lebedev: Of, dragule, tu nici nu-ți poți închipui cît de mult simt lipsa voastră, a vechilor mei prieteni! De urît, îmi vine uneori să-mi fac seama... *(Cu voce scăzută.)* Ziuziușka cu casa ei de împrumut a alungat pe toți oamenii de treabă, de n-au mai rămas decît nespălații ăștia de-alde Dudkin, Budkin și alții de teapa lor... Haide, bea-ți ceaiul.

*(Gavrila aduce contelui o ceașcă de ceai.)*

Zinaida Savișna *(îngrijorată, lui Gavrila)*: Servești ceaiul așa, fără nimic? Ai putea să aduci niște dulceață, de agrișe să zicem...

Șabelski *(rîzînd cu hohote, lui Ivanov)*: Vezi, n-am avut dreptate? *(Lui Lebedev.)* Am ținut cu el o prinsoare în timp ce veneam încoace, că îndată ce vom sosi, Ziuziușka o să ne servească o dulceață de agrișe...

Zinaida Savișna: Tot un mucalit și un zeflemist ai rămas, conte, așa cum te știam... *(Se așază.)*

Lebedev: Păi dacă a făcut vreo douăzeci de butoaie de dulceață de agrișe... Ce vreți să facă cu ea?

Șabelski *(așezîndu-se la masă)*: Tot mai pui bani la ciorap, Ziuziușka, tot mai pui? Ai făcut milionul, ce zici?

Zinaida Savișna *(oftînd)*: Da' de unde... Celor care nu ne cunosc li se pare că, deh, oameni mai avuți nici nu găsești prin împrejurimi... Dar te întreb, de unde să vină banii, de unde? Numai vorbe de clacă...

Șabelski: Cum să nu!... Doar ne cunoaștem bine! Parcă la jocul de dame nu pierzi întotdeauna? *(Lui Lebedev.)* Pașa, ia spune, cu mîna pe inimă, ați făcut milionul?

Lebedev: De unde să știu eu? Întreab-o pe Ziuziușka...

Șabelski *(către Babakina)*: Și pomponelul nostru dolofan o să aibă în curînd milionul! S-a rotunjit și s-a făcut frumoasă, de mai mare dragul! Uite ce înseamnă să ai punga plină!...

Babakina: Mulțumesc pentru compliment, excelență, numai că mie nu-mi prea plac glumele nesărate.

Șabelski: Scumpa mea damă de pică, parcă asta e o glumă? E un strigăt al sufletului sufocat de prisosul lui de simțăminte! Buzele mele rostesc adevărul curat... Pe dumneata și pe Ziuziușka vă iubesc mai mult decît orice pe lume!... *(Exuberant.)* Sînteți o încîntare a ochiului, o simfonie pe care nu o pot asculta cu indiferență!...

Zinaida Savișna: Ai rămas așa cum te știu. Nimic nu te schimbă. *(Lui Egorușka.)* Egorușka, stinge lumînările! De ce să ardă de pomană, dacă nu mai jucați... *(Egorușka tresare, stinge lumînările și se așază la loc. Lui Ivanov.)* Nikolai Alexeevici, cum se mai simte soția dumitale?

Ivanov: Prost. Astăzi doctorul mi-a declarat categoric că are ftizie...

Zinaida Savișna: Nu mai spune! Păcat de ea!... *(Oftînd.)* Și cînd te gîndești cît de mult o iubim cu toții...

Șabelski: Mofturi, prostii!... Nu suferă de nici un fel de ftizie, astea-s șiretlicuri doctoricești. Vrea domnul Esculap să se afle în treabă și a inventat povestea asta cu ftizia. Slavă domnului că soțul nu-i un om gelos. *(Ivanov face un gest de nerăbdare.)* Cît despre Sarra, nu cred un cuvînt din cîte le spune. Minte pînă și-n gesturi. În ce mă privește, n-am avut încredere niciodată nici în doctori, nici în avocați și nici în femei. Mofturi, șiretlicuri și scorneli!

Lebedev *(lui Șabelski)*: Ești un tip imposibil, Matvei!... Ți-ai pus o mască de mizantrop, și te fandosești cu ea ca prostul cu tichia. La prima vedere pari a fi un om ca toți oamenii, dar îndată ce deschizi gura, parcă ai avea pușchea pe limbă, ori mai știu eu ce vătămătură la cap...

Șabelski: Nu cumva ai vrea să mă pup cu toți escrocii și ticăloșii?

Lebedev: Da' unde vezi, mă rog, escroci și ticăloși?

Șabelski: Să-mi fie cu iertare, dar... dar cu excepția celor de față, eu aș zice...

Lebedev: Aș zice, aș zice!... Nu vezi că vorbele tale nu au nici un temei, că totul nu-i decît o fanfaronadă?

Șabelski: Fanfaronadă, auzi... Nu ai nici o concepție asupra lumii, asta e!

Lebedev: Ce fel de concepție asupra lumii ai vrea să am? Iaca, stau și eu și o aștept pe milostiva... N-o să întîrzie mult... Asta-i toată concepția mea asupra lumii, stimabile. Am trecut noi de vîrsta concepțiilor. Da, da... *(Strigă.)* Ei, Gavrila!

Șabelski: Da mai dă-o încolo de băutură, nu vezi că ești mototol?... Ți-i nasul ca o pătlăgică murată...

Lebedev *(trăgînd o dușcă):* Nu face nimic, doar nu mă duc la biserică să mă cunun...

Zinaida Savișna: Ce-o fi cu doctorul Lvov, că n-a mai dat pe la noi de nu mai țin minte cînd... Ne-a uitat cu totul.

Sașa: Antipatic om. Cinstea personificată. Un pahar de apă nu-ți cere, o țigară nu-și aprinde fără ca să nu-ți demonstreze nemaipomenita lui onestitate. De umblă ori de-ți vorbește, parcă ar avea scris pe frunte: priviți-mă ce om cinstit sînt! Mori de plictiseală cu dînsul.

Șabelski: Un doftoraș cu cap pătrat! *(Izmenindu-se.)* Numai ce-l auzi: „Faceți loc muncii cinstite!“ La fiecare pas ți-o spune ca un papagal, și i se pare că e Dobroliubov în persoană, se-nțelege, într-o nouă variantă însă. Și cine nu strigă ca el, pentru dumnealui e un ticălos. Auzi dumneata opinii care te uimesc prin profunzimea lor: dacă țăranul e înstărit și duce un trai mai omenesc, înseamnă că-i chiabur și tîlhar. Dacă eu port haină de catifea și mă îmbracă dimineața lacheul, înseamnă că tot tîlhar sînt, și feudal pe deasupra. Ți se apleacă de atîta cinste! Și toată ziua n-are astîmpăr. Trebuie să vă mărturisesc că mi-e și frică de el... Da, da! N-ar fi de mirare ca din simțul datoriei să-mi ardă una, ori să mă facă cum i-o veni la gură.

Ivanov: Deși mă obosește într-un hal fără de hal, totuși îmi e simpatic acest om. Îmi place sinceritatea lui.

Șabelski: *Merci* pentru așa sinceritate! Auzi, vine aseară la mine și, nici una, nici două, îmi spune: „Conte, îmi ești profund antipatic!“ Îi foarte mulțumesc. Și să nu credeți că a spus-o cu indiferență, căci n-a fost o vorbă aruncată în vînt. Îi vibra glasul. Să-i fi văzut numai ochii! Ardeau ca doi cărbuni... Și-i tremurau fălcile... La naiba asemenea sinceritate din topor! Să zicem că nu mă poate înghiți, că-i provoc repulsie... asta o-nțeleg, dar să vii și să i-o spui omului în obraz? Recunosc, sînt un om infect, dar de bine, de rău, am părul cărunt... Ticăloasă sinceritate!

Lebedev: Lasă, lasă, parcă tu n-ai fost tînăr și n-ai fost la fel!...

Șabelski: Nimic de zis, am fost și eu tînăr și am făcut prostii... Jucam rolul lui Ceațki și-i denunțam pe ticăloși și pe escroci, dar niciodată în viață n-am spus hoțului în față că e hoț și n-am vorbit de funie în casa spînzuratului. Căci am avut creștere. Pe cînd doftorașul ăsta obtuz al dumneavoastră s-ar simți la înălțimea misiunii sale și în al nouălea cer de fericire, dacă soarta i-ar da prilejul ca în numele înaltelor principii și al idealurilor umanității să-mi tragă, în plin public, cîteva scatoalce și cîteva picioare în spate...

Lebedev: Așa-s toți tinerii, cu nărav. Țin minte că am avut un unchi, hegelian pînă-n măduva oaselor... Să vedeți ce făcea: umplea casa cu musafiri, golea un clondir de vodcă, se urca pe un scaun, și începea: „Sînteți cu toții niște bădărani și niște ignoranți! Macabre arătări ale iadului! Zorii noii vieți...“ Și dă-i și dă-i muștruluială, pînă obosea...

Sașa: Și musafirii ce făceau?

Lebedev: Ce să facă? Nu făceau nimic... Îl ascultau și-și vedeau de paharele lor. Odată l-am provocat la duel... da, da, pe unchiu-meu adevărat! Din pricina lui Bacon... Țin minte ca acum: ședeam uite-așa cum șade Matvei, iar unchiu-meu cu Gherasim

Nilîci, dumnezeu să-l ierte, stăteau ceva mai încolo, cam pe locul unde stă Nikolașa... Și deodată Gherasim Nilîci îi pune, fraților, următoarea întrebare...

*(Intră Borkin.)*

## 5

*Aceiași* și *Borkin* intră pe ușa din dreapta țopăind și fredonînd. E gătit ca un fante și ține un sul în mînă. Asistența îl primește cu murmure de aprobare.

Domnișoarele: Mihail Mihailovici!

Lebedev: Michel Michelîci! În sfîrșit, după ani și zile...

Șabelski: Animatorul societății!

Borkin: Prezent la datorie! *(Se apropie grăbit de Sașa.)* Stimată signorină, iau asupra mea îndrăzneala de a felicita universul acesta la minunata aniversare a nașterii celei mai minunate flori!... Și ca un omagiu al entuziasmului meu nețărmurit, îmi permit să-ți aduc în dar *(îi întinde sulul)* aceste artificii și focuri bengale de producție proprie. Fie ca ele să lumineze bezna nopții, așa precum făptura dumitale luminează bezna acestei vieți! *(Face o plecăciune afectată.)*

Sașa: Mulțumesc...

Lebedev *(rîzînd cu hohote, lui Ivanov)*: De ce nu-l alungi pe acest Iuda de lîngă dumneata?

Borkin *(lui Lebedev)*: Respectele mele lui Pavel Kirillîci! *(Lui Ivanov.)* Respectele mele patronului!... *(Cîntă.)* Nicolas, *voila*, ho-ho! *(Face înconjurul salonului.)* Respectele mele mult preastimabilei Zinaida Savișna... Angelicii Marfa Egorovna... Străvechii noastre Avdotia Nazarovna... Răsexcelenței sale contelui...

Șabelski *(rîzînd cu hohote)*: Animatorul societății... De-abia a intrat că s-a și primenit atmosfera. Nu găsiți?

Borkin: Of, am obosit... Mi se pare că i-am salutat pe toți. Ei, ce mai noutăți, domnilor ? Aveți ceva, vreo veste care să mă dea gata? *(Cu vioiciune, Zinaidei Savișna.)* Ascultă, mămițico... În timp ce veneam încoace... *(Lui Gavrila.)* Ei, Gavriușa, adă-mi și mie un pahar de ceai, dar fără dulceață de agrișe! *(Zinaidei Savișna.)* Da, zic, în timp ce veneam încoace, ce crezi că văd!? Pe malul rîului, în răchitiș, niște țărani cojeau loziile... Ia spune-mi, de ce nu arendați răchitișul?

Lebedev *(lui Ivanov)*: De ce nu-l alungi pe acest Iuda de lîngă dumneata?

Zinaida Savișna *(speriată)*: Are dreptate... Nici prin cap nu mi-a trecut că s-ar putea arenda răchitișul!...

Borkin *(făcînd exerciții de relaxare cu brațele)*: Nu pot exista fără mișcare... Ia spune, mămicuțo, ce-am putea întreprinde acum? Marfa Egorovna, sînt în vervă... În culmea exaltării! *(Cîntă.)* „Răsar din nou în fața ta..."

Zinaida Savișna: Organizează dumneata ceva, că moare lumea de plictiseală, nu vezi?

Borkin: Chiar așa-i... De unde această neagră melancolie pe capul dumneavoastră, oameni buni? Parcă ați fi niște jurați, zău așa! Haideți să facem ceva, să jucăm ceva! Vreun joc cu gajuri... Sau de-a v-ați-ascunselea... Ori să dăm drumul la artificii?

Domnișoarele *(aplaudînd)*: Da, da, să dăm drumul la artificii! Focuri bengale! *(Fug cu toate în parc.)*

Sașa *(lui Ivanov)*: Ești cam indispus astăzi, ce ce ai?

Ivanov: Mă cam doare capul, Șurocika, și sînt cam plictisit...

Sașa: Haidem în salonaș.

*(Ies amîndoi pe ușa din dreapta. În afară de Zinaida Savișna și de Lebedev, toată lumea intră în parc.)*

Zinaida Savișna: Așa da, mai zic și eu!... Ce tînăr plin de viață! Două minute n-a stat și a și descrețit frunțile tuturor. *(Se apropie de lampă și face lumina mai mică.)* Cît timp vor sta ei în parc n-au de ce să ardă lumînările. *(Stinge lumînările.)*

Lebedev *(mergînd în urma ei)*: Ziuziușka, ai face bine să servești o gustare...

Zinaida Savișna: Ia te uită ce risipă de lumînări... Și apoi să te miri că lumea ne socoate oameni bogați. *(Continuă să stingă lumînările.)*

Lebedev *(mergînd în urma ei)*: Ziuziușka, pune ceva pe masă, o gustare... tinerii au flămînzit, de bună seamă, sărăcuții de ei... Ziuziușka...

Zinaida Savișna: Ia te uită, contele abia s-a atins de ceașca cu ceai. Degeaba am stricat zahărul. *(Iese pe ușa din stînga.)*

Lebedev: Ptiu, pacoste!... *(Iese în parc.)*

## 6

*Ivanov și Sașa.*

Sașa *(intrînd cu Ivanov pe ușa din dreapta)*: Toți s-au dus în parc.

Ivanov: Asta îți spuneam, Șurocika... Înainte vreme munceam mult și gîndeam intens, și nu oboseam niciodată. Acum însă nu fac nimic, nu mă gîndesc la nimic, și mă simt obosit trupește și sufletește. Zi și noapte am remușcări de conștiință... Știu că sînt profund vinovat, și totuși nu pot să-mi dau seama în ce anume constă această vină a mea. Și apoi, colac peste pupăză, boala aceasta a soției, permanenta lipsă de bani, certurile, intrigăria, discuțiile inutile... Și Borkin cu prostia lui le pune vîrf la toate. Am ajuns să-mi fie silă de propria mea casă. Viața între pereții ei îmi pare un infern. Îți mărturisesc cinstit, Șurocika, pînă și prezența soției, a acestei femei care mă iubește, mi-a devenit insuportabilă. Dumneata ești vechiul și bunul meu prieten, așa încît n-ai să te superi pe acest acces de sinceritate... Iată, am venit la voi ca să mă distrez un pic, să uit, dar m-a ajuns plictiseala și aici. Parcă iarăși mă trage ceva acasă... Te rog să mă ierți, dar am să plec pe nesimțite...

Sașa: Nikolai Alexeevici, eu te înțeleg. Nenorocirea dumitale e că ești singur. Ai nevoie de un om în preajma dumitale, de un om pe care să-l iubești și care să te înțeleagă. Numai o dragoste puternică ar putea să te vindece.

Ivanov: Asta-i bună, Șurocika! Ar mai lipsi acum ca eu, curcă plouată, să mai înjgheb un roman! Păzească-mă sfîntul de așa ceva! Nu, fetițo dragă, nu despre asta e vorba. Îți mărturisesc deschis, ca-n fața unei icoane, că voi suporta orice: și tristețe, și psihopatia mea, și ruina materială, și pierderea soției, și bătrînețea asta prematură, și singurătatea, dar nu pot suporta în ruptul capului batjocura față de propriul meu eu. Mor de rușine la gîndul că un om sănătos, viguros, ca mine, a început să semene cu un Hamlet sau cu un Manfred, sau cu o oarecare altă ființă omenească de prisos... dracu să mă ia! Sînt unii oameni, vrednici de compătimire, care se simt măguliți atunci cînd sînt asemuiți cu Hamlet, sau cînd li se spune că sînt ființe de prisos, pentru mine însă aceasta e o mare rușine, deoarece îmi rănește mîndria de om! Rușinea mă copleșește, și sufăr...

Sașa *(zîmbind, printre lacrimi)*: Nikolai Alexeevici, hai să fugim în America.

Ivanov: Mi-e lene să ajung pînă la pragul acesta, d-apoi pînă în America... *(Merg amîndoi spre ușa care dă în parc.)* Într-adevăr, Șura, mă gîndesc cît de greu îți vine să trăiești în atmosfera de aici! Mă uit la acești oameni din jurul tău și mă înfior la gîndul că va trebui să-ți alegi un soț dintre ei... O singură speranță mai există: să nimerească cumva în trecere pe la voi vreun tînăr locotenent sau vreun student și să te fure din casa asta...

## 7

*Zinaida Savișna* intră pe ușa din stînga cu un borcan de dulceață în mînă.

Ivanov: Iartă-mă o clipă, Șurocika, am să te ajung din urmă...

*(Sașa se duce în parc.)*

Ivanov: Zinaida Savișna, o mică rugăminte...

Zinaida Savișna: Ce s-a întîmplat, Nikolai Alexeevici ?

Ivanov *(șovăind)*: Să vedeți... Poimîine e scadența poliței mele... M-ați îndatora nespus dacă mi-ați da o amînare și mi-ați permite să trec dobînzile la capital. Mă aflu într-o mare criză financiară...

Zinaida Savișna *(speriată)*: Da' cum se poate așa ceva, Nikolai Alexeevici? Glumești? Ce fel de rînduială e asta? Nu, nu, te rog pentru numele lui dumnezeu, nu mă chinui și nu-mi otrăvi sufletul...

Ivanov: Scuzele mele, scuzele mele... *(Se duce în parc.)*

Zinaida Savișna: Vai, vai, m-a dat gata omul ăsta!... Ce spaimă am tras!... Tremur toată... toată... *(Iese pe ușa din dreapta.)*

## 8

Kosîh *(intră pe ușa din stînga și traversează întreaga scenă)*: Auzi dumneata, să am la culoare asul, riga, dama, valetul, șepte-opt, un as de pică și... și o treflă, una mititică. Și ea... și ea... la dracu!... *(Iese pe ușa din dreapta.)*

## 9

*Avdotia Nazarovna* și *1-ul musafir.*

Avdotia Nazarovna *(venind din parc cu 1-ul musafir)*: I-aș arăta eu ei, scorpiei!... Aș face-o bucăți, bucățele, auzi?! De la cinci după amiază stau aici și să nu ne ospăteze măcar cu o scrumbie amărîtă... să pună pe masă o coajă de pîine!... Halal de așa casă!... Halal de așa gospodărie!...

1-ul musafir: Plictiseală ca aici n-am pomenit nicăieri! Mai că-ți vine să te dai cu capul de toți pereții! Ce oameni, doamne iartă-mă! Să urli de foame și de urît, nu alta, și să te repezi cu colții să-i sfîșii pe toți!

Avdotia Nazarovna: Bucățele aș face-o, bucățele!...

1-ul musafir: Aș trage o dușcă și m-aș cărăbăni acasă! Nu-mi trebuiesc, bătrîno, miresele dumitale, n-am nevoie de ele. Îți mai arde de amoruri în casa asta, cînd de la ora prînzului umbli cu gîtul uscat?

Avdotia Nazarovna: Hai să căutăm, poate găsim ceva...

1-ul musafir: Psst!... Să umblăm cu băgare de seamă! Mi se pare că clondirul e în dulap, în sufragerie. Îl luăm din scurt pe Egorușka... Psst!...

*(Ies amîndoi pe ușa din stînga.)*

## 10

*Anna Petrovna* și *Lvov* intră amîndoi pe ușa din dreapta.

Anna Petrovna: Poate vor fi bucuroși de oaspeți, mai știi? Dar nu văd pe nimeni. Probabil toată lumea e în parc.

Lvov: Nu înțeleg de ce m-ai adus aici, în acest cuib de ereți! Locul nostru nu este aici! Oamenii cinstiți n-au ce căuta în casa aceasta!

Anna Petrovna: Ascultă, stimabile om cinstit! Nu-i cîtuși de puțin amabil din partea dumitale să vorbești unei cucoane tot drumul de acasă pînă aici numai de cinstea dumitale! Poate-i cinstit ceea ce faci, dar crede-mă că e îngrozitor de plicticos. Nu vorbi niciodată cu o femeie despre virtuțile proprii. Las-o să le descopere singură. Nikolai al meu, la vîrsta dumitale, cînd se afla în societatea femeilor, povestea tot felul de năzdrăvănii, cînta și fiecare din ele își dădea singură seama cu ce fel de om are de-a face...

*Lvov*: Of, nu-mi mai vorbi atît de Nikolai al dumitale, că-l înțeleg cum nu se poate mai bine!

Anna Petrovna: Ești un om de treabă, dar nu pricepi nimic. Să mergem mai bine în parc. Nu, nu, niciodată nu l-am auzit spunînd: „Sînt un om cinstit! Mă sufoc în această atmosferă! Ereții! Cuib de cucuvele! Crocodili!“ El lăsa menajeria în pace; iar atunci cînd se revolta, nu spunea decît atît: „Cît de nedrept am fost astăzi!“ sau: „Aniuta, ce rău îmi pare de omul acesta!“ Iată ce spunea el, pe cînd dumneata...

*(Ies amîndoi.)*

## 11

*Avdotia Nazarovna* și *1-ul musafir.*

1-ul musafir *(intrînd pe ușa din stînga)*: Nu-i nimic în sufragerie. Au ascuns clondirul pe undeva prin cămară... Ar trebui să-l descoasem pe Egorușka. Să mergem în salon.

Avdotia Nazarovna: Bucățele aș face-o, bucățele!...

*(Ies amîndoi pe ușa din dreapta.)*

## 12

*Babakina, Borkin* și *Șabelski.* Babakina și Borkin intră rîzînd pe ușa care dă în parc. In urma lor, cu pași mărunți, rîzînd și frecîndu-și mîinile, intră Șabelski.

Babakina: Ce plictiseală, doamne! *(Rîzînd cu hohote.)* Ce plictiseală! Toți se plimbă ori șed țepeni pe bănci, de parcă ar fi înghițit o umbrelă! Mi-au amorțit oasele. *(Țopăind.)* Ia să le dezmorțesc puțin!...

*(Borkin o cuprinde de talie și o sărută pe obraz.)*

Șabelski *(rîzînd și trosnind din degete)*: Ia te uită! Mda, așa mai zic și eu!...

Babakina: Lasă-mă, lasă-mă, nerușinatule, altfel contele poate să-și închipuie cine știe ce! Lasă-mă în pace!...

Borkin: O, heruvim al inimii mele, nestemata mea!... *(O sărută.)* Împrumută-mi 2300 de ruble!...

Babakina: Ne-ne-ne... Pînă aici, stimabile, că nu se prinde cu mine!... Ah, lasă-mă odată!

Șabelski *(alergînd cu pași mărunți în jurul lor)*: Draga de pomponel... Are și ea farmecele sale!...

Borkin *(redevenind serios)*: Ei, ajunge cu gluma. Să vorbim despre afaceri, de-a dreptul, negustorește. Să-mi răspunzi clar și răspicat, fără tot felul de subtilități și fără mofturi: da ori ba? Iată despre ce-i vorba. *(Arătîndu-l pe conte.)* Dumnealui are nevoie de bani, de un venit anual de cel puțin trei mii de ruble. Dumneata ai nevoie de un soț. Vrei să devii contesă?

Șabelski *(rîzînd cu hohote)*: Atîta cinism n-am mai pomenit!

Borkin: Ce zici, vrei să devii contesă? Da ori ba?

Babakina *(emoționată)*: Aiurezi, Mișa, zău... Și apoi asemenea chestii nu se aranjează așa, hodoronc-tronc... Dacă contele dorește într-adevăr acest lucru, ar putea și singur... Dar, zău, nu înțeleg cum se poate așa... din senin...

Borkin: Ei, hai, hai, nu te mai fandosi! E o afacere ca oricare alta!... Te întreb, da ori ba?

Șabelski *(rîzînd și frecîndu-și mîinile)*: Și de ce nu la urma urmei... Ei drace, ce-ar fi să fac și această ticăloșie? Mm... Pomponelule!... *(O sărută pe Babakina pe obraz.)* S-o mănînci, nu alta!

Babakina: Lăsați-mă, lăsați-mă în pace... M-ați amețit de tot. Plecați, plecați de aici!... Ba nu, mai rămîneți!...

Borkin: Să nu pierdem vremea de pomană! Te mai întreb o dată, da ori ba? Că sîntem cam grăbiți...

Babakina: Știi ceva, conte? N-ar fi rău să-mi faci totuși o vizită... Știi, să stai așa vreo două-trei zile... La mine e mult mai vesel, nu-i ca aici... Ai putea să vii chiar mîine... *(Lui Borkin.)* Da' nu cumva vă rîdeți de mine?

Borkin *(supărat)*: Crezi că ne arde nouă de glume cînd e vorba de asemenea chestiuni importante?

Babakina: Stați, stați puțin... Ah, mi-e rău! Mi-a venit leșinul! Eu contesă... Ah, mă înăbuș! Mor...

*(Borkin și contele o iau rîzînd de subsuori și, sărutînd-o pe amîndoi obrajii, o scot afară pe ușa din dreapta.)*

## 13

*Ivanov, Sașa,* apoi *Anna Petrovna.* Ivanov și Sașa intră grăbiți din parc.

Ivanov *(desperat, apucîndu-se de cap cu amîndouă mîinile)*: Nu se poate! N-avem dreptul, Șurocika!... N-avem dreptul să facem asta!...

Sașa *(cu pasiune)*: Te iubesc, te iubesc ca o nebună... Fără tine viața mea n-ar avea nici un sens, nici o bucurie! Ești totul pentru mine...

Ivanov: La ce-mi spui toate astea, la ce?! Doamne, dumnezeule, nu mai înțeleg nimic... Șurocika, n-avem dreptul!...

Sașa: În copilăria mea ai fost singura mea bucurie. Te iubeam pentru sufletul tău ca pe mine însămi... Iar acum, acum te iubesc cu patimă, Nikolai Alexeevici... Alături de dumneata m-aș duce și la capătul lumii, aș intra chiar în mormînt... De s-ar putea însă mai repede, altfel simt că mă înăbuș...

Ivanov *(rîde fericit)*: Va să zică, va să zică să încep viața de la capăt? Nu-i așa, Șurocika? Fericirea mea ! *(O cuprinde în brațe.)* Ești tinerețea însăși, ești prospețimea inimii mele...

*(Anna Petrovna intră pe ușa care dă în parc și, zărindu-i pe cei doi, rămîne încremenită locului.)*

Ivanov: Deci, să iau viața de la început ? Da ? Să trăiesc din nou, să muncesc din nou ?

*(Se sărută. Deodată, întorcînd amîndoi capetele, o zăresc pe Anna Petrovna.)*

Ivanov *(îngrozit)* : Sarra !

Cortina

## ACTUL AL TREILEA

Cabinetul lui Ivanov. Pe birou se văd, în dezordine, hîrtii, cărți, plicuri oficiale, tot felul de nimicuri, cîteva revolvere ; lîngă hîrtii se află o lampă, un clondir cu vodcă, o farfurie cu scrumbii, felii de pîine și castraveți. Pe pereți — hărți, tablouri, puști, pistoale, secere, cravașe etc. E ora amiezii.

### I

*Șabelski, Lebedev, Borkin* și *Piotr.*

(Șabelski și Lebedev șed pe scaune la cele două extremități ale biroului ; Borkin e în mijlocul scenei, călare pe un scaun, iar Piotr stă în picioare lîngă ușă.)

Lebedev: Franța are o politică clară și precisă. Francezii știu ce vor. Scopul lor este să le vină de hac cîrnățarilor de nemți și atîta tot, pe cînd cu Germania e o altă poveste. În afară de Franța, Germania mai are mulți spini în ochi...

Șabelski: Mofturi!... După părerea mea și nemții și francezii sînt niște fricoși, care nu fac altceva decît să-și dea cu tifla unul altuia. La asta or să se mărginească, ascultați ce vă spun. N-o să se încaiere între ei pentru nimic în lume.

Borkin: Asta zic și eu, la ce să se încaiere? La ce toate aceste înarmări, congrese, cheltuieli inutile? Știți ce-aș face eu? Aș aduna toți cîinii din țară, le-aș inocula serul lui Pasteur într-o doză suficientă și le-aș da drumul în țara inamică. Într-o lună toți vrăjmașii ar turba...

Lebedev *(rîzînd)*: Mă uit la țeasta asta și mă minunez: e atît de mică și totuși idei geniale găsești în ea cu nemiluita.

Șabelski: E un virtuos al marilor idei!

Lebedev: Bravo, Michel Michelîci, m-ai făcut praf! *(Devenind serios.)* Un lucru nu-mi place, domnilor: trăncănim verzi și uscate, dar de vodcă nu-și aduce nimeni aminte. *Repetatur!*[1] *(Umple trei păhărele.)* Sănătate!... *(Beau și iau cîte o gustare.)* Scrumbia după vodcă e sfînta sfintelor, dragii mei.

Șabelski: Nu dau castraveții pe ea... De la facerea lumii și pînă acum, domnilor, marii gînditori ai omenirii n-au știut să descopere ceva mai bun decît castraveții. *(Lui Piotr.)* Ascultă, Piotr, du-te și mai adă niște castraveciori și dă poruncă la bucătărie să ne prăjească patru piroști cu ceapă. Da' vezi, să le aduci fierbinți.

*(Piotr pleacă.)*

Lebedev: Fie vorba între noi, nici icrele nu se supără pe vodcă... Numai că trebuie să le prepari cu cap... Știți cum? Iei un sfert de icre tescuite, două firișoare de ceapă verde, niște ulei de măsline, amesteci totul bine... apoi storci o lămîie deasupra și... și, să te lingi pe degete, nu alta.

Borkin: Da' ia spuneți-mi cinstit, ce, niște porcușori prăjiți la tigaie, după o vodcă, nu merg? Numai să știi a-i prăji. Mai întîi îi cureți bine, apoi îi tăvălești prin pesmet și-i prăjești pînă cînd se usucă și încep să cronțăne în dinți... uite-așa, cronț... cronț...

---

[1] Să repetăm (lat.) (n. t.).

Șabelski: Babakina ne-a servit aseară o gustare straşnică... niște mînătărci...

Lebedev: Bun, bun...

Șabelski: Preparate grozav... cu ceapă, cu foaie de dafin, cu tot felul de mirodenii... Tii, să fi văzut, cînd au descoperit cratița, cum au ieșit aburi și miresme... Să mori și iar să învii!

Lebedev: Nu cumva ați abdicat de la datorie? *Repetatur,* domnilor! *(Golesc iarăși păhărelele.)* Sănătate și voie bună!... *(Se uită la ceas.)* Se vede că n-am să-l mai văd azi pe Nikolașa. S-a făcut tîrziu și trebuie să plec... Zici că la Babakina ai mîncat mînătărci? Mă mir, că la noi încă n-au ieșit. Da' ia spune cinstit, ce naiba cauți tu la Marfușka?... Văd că ai început să-i bați cam des pragul.

Șabelski *(arătîndu-l cu capul pe Borkin)*: S-a apucat dumnealui să mă însoare...

Lebedev: Să te însoare?... D-apoi cîți ani ai?

Șabelski: Șaizeci și doi, bătuți pe muchie.

Lebedev: Cea mai potrivită vîrstă pentru însurătoare... pe cinstea mea! Și nici că poți visa o pereche mai minunată decît Marfușka.

Borkin: Nu-i vorba atît de Marfușka, cît de sterlingii Marfușkăi.

Lebedev: Ia te uită ce i-a intrat dumnealui în cap — sterlingii Marfușkăi... Eu aș zice să-ți pui pofta-n cui.

Borkin: Nu zi vorbă mare. Ca mîine e însurat, și să te vedem atunci ce spui!

Șabelski *(lui Lebedev)*: A luat-o în serios, să știi. Geniul ăsta e ferm convins că am să-l ascult și o să mă însor...

Borkin: Cum așa, dumneata nu ești convins de lucrul acesta?

Șabelski: Ți-ai pierdut mințile se vede. Cînd am fost convins eu că am să fac un asemenea pas?

Borkin: Mulțumesc... Îți mulțumesc din adîncul inimii! Va să zică, dumneata ai de gînd să mă duci de nas, nu?! Auzi, cică, ba mă însor, ba nu mă-nsor...

Naiba să mai înțeleagă! Iar eu, cînd stai și te gîndești, i-am și dat Marfușkăi cuvîntul de onoare! Prin urmare nu vrei să te însori?

Șabelski *(ridicînd din umeri)*: Poftim, o ține una și bună... Și să mai spui după asta că ai de-a face cu un om serios!

Borkin *(din ce în ce mai supărat)*: În cazul acesta la ce a fost nevoie să tulburi liniștea unei femei cinstite? Nici nu mai doarme, sărmana, nici nu mai mănîncă... se și vede contesă. Cum se poate să glumești cu asemenea lucruri? Crezi că e frumos ceea ce faci?

Șabelski *(trosnindu-și degetele)*: Și ce-ar fi, totuși, să fac ticăloșia asta? Hai? Să crape dușmanii de ciudă! Da, da, am s-o fac! Să mă bată dumnezeu dacă n-am s-o fac!... Să vezi ce mai rîsete atunci!

*(Intră Lvov.)*

## 2

Lebedev: Esculap în persoană!... *(Întinde mîna lui Lvov și cîntă.)* „Doctore, dă-mi ajutor! Frică mi-i că n-am să mor..."

Lvov: Nikolai Alexeevici încă n-a venit?

Lebedev: N-a venit. Îl aștept și eu de mai bine de o oră.

*(Lvov se plimbă nerăbdător pe scenă.)*

Lebedev: Ia spune, cum se mai simte Anna Petrovna?

Lvov: Prost de tot.

Lebedev *(oftînd)*: Pot intra să-i aduc omagiile mele?

Lvov: Nu, nu, te rog. Mi se pare că doarme...

*(Pauză.)*

Lebedev: O femeie simpatică, și cît de simțitoare e... *(Oftează.)* De ziua de naștere a Șurocikăi, cînd a leșinat la noi, m-am uitat la fața ei și mi-am dat seama că nu mai are, sărmana, mult de trăit. Nu înțeleg însă de ce-a leșinat? Am intrat în fugă în odaie și, ce să vezi: zăcea întinsă pe dușumea, albă ca varul; lîngă ea, în genunchi, Nikolașa, palid și el, iar mai încolo Șurocika, cu obrazul scăldat în lacrimi. După întîmplarea asta o săptămînă întreagă am umblat năuci, atît eu cît și Șurocika.

Șabelski *(lui Lvov)*: Ia spune, stimabile slujitor al științei, care savant a descoperit că doamnele, atunci cînd suferă de o boală de piept, au nevoie de doctori tineri, care să le viziteze cît mai des? E o descoperire epocală, pe cinstea mea! Din ce ramură a medicinei face parte: din alopatie sau hemopatie?

*(Lvov vrea să-i răspundă, însă se stăpînește. Face un gest de dispreț și iese.)*

Șabelski: Ce privire ucigătoare mi-a aruncat!

Lebedev: Dacă nu-ți ții limba! Și de ce, mă rog, îl insulți pe om fără ca să te provoace?

Șabelski *(iritat)*: Mă scoate din sărite cu minciunile lui! Auzi dumneata, ftizie, nu mai există nici o scăpare, o să moară... Minte cu nerușinare! Asta nu pot s-o sufăr!

Lebedev: Și ce te face să crezi că minte?

Șabelski *(se ridică și se îndreaptă spre ieșire)*: Nu pot admite ca un om viu, un om care se mișcă, vorbește, să moară, așa dintr-o dată, nitam-nisam... Dar mai bine să lăsăm asta!

### 3

Kosîh *(intră în fugă, gîfîind)*: Nikolai Alexeevici e acasă? Bine vă găsesc sănătoși! *(Strînge în grabă mîinile celor de față.)* E acasă?

Borkin: Nu-i acasă.

Kosîh *(se așază pe scaun, dar sare numaidecît în picioare)*: În cazul acesta vă spun la revedere! *(Dă pe gît o dușcă de vodcă și îmbucă la repezeală din gustările de pe masă.)* Călătorului îi şade bine cu drumul... Treburi şi iar treburi... Nu mai pot, abia îmi trag sufletul...

Lebedev: Da' de unde te-aduce necuratul?

Kosîh: Vin de la Barabanov. Am jucat toată noaptea. Acum un ceas am isprăvit ultima partidă... La dracu, am pierdut tot ce-am avut! Ca un cizmar, curat ca un cizmar joacă blestematul ăsta de Barabanov! *(Cu voce tînguitoare.)* Ascultaţi aici! Joc cu treflele... *(Se adresează lui Borkin care sare speriat în lături.)* El cu tobele... Merge el... Merg eu... Iarăşi merge el... Şi nici o levată. *(Lui Lebedev.)* Joc patru trefle, pricepi?... Am asul, dama, zecele...

Lebedev *(astupîndu-şi urechile)*: Cruţă-mă, pentru numele lui dumnezeu!...

Kosîh *(contelui)*: Înţelegi dumneata, să ai asul, dama, zecele...

Şabelski *(împingîndu-l uşor cu mîna)*: Slăbeşte-mă, te rog!

Kosîh: Şi deodată se întîmplă nenorocirea: ia asul de unde nu-i...

Şabelski *(apucînd un pistol de pe masă)*: Pleacă, că trag!...

Kosîh *(desperat)*: La naiba... Ce oameni, domnule, ce oameni! N-ai cu cine schimba o vorbă! Parcă am fi în Australia: nici tu interese comune, nici tu solidaritate... Unul trage hăis, altul cea. Dar am zăbovit destul, trebuie să plec. *(Înşfăcîndu-şi şapca.)* Timpul e bani... *(Întinde mîna lui Lebedev.)* Pas!...

*(Rîsete.)*

*(Kosîh pleacă, dar în uşă se ciocneşte cu Avdotia Nazarovna.)*

## 4

Avdotia Nazarovna *(ţipă)*: Ptiu, drace! Mai-mai era să mă dai grămadă!...

Toţi: A-a-a!... Omniprezenta noastră Avdotia Nazarovna!

Avdotia Nazarovna: Iată unde-mi erați, și eu vă căutam prin toată casa! Bine vă găsesc, fetii mei, bine vă găsesc sănătoși! Și să vă deie domnul numai spor și bucurie...

Lebedev: La ce-ai venit?

Avdotia Nazarovna: Tot cu treburile, tot cu treburile, tăicuțule! *(Contelui.)* Pentru luminăția ta am venit. *(Face o plecăciune.)* M-a trimis porumbița să mă închin înaintea luminăției tale și să-ți spun multă sănătate... Și m-a mai rugat, păpușica de ea, să te înștiințez că, dacă astă-seară n-ai să binevoiești a veni, are să-i sece ochișorii de plîns. Auzi, zice, cheamă-l mai la o parte, și șoptește-i la ureche cele ce-ți spun. Și, adică, la ce să o spun în taină, parcă nu sîntem toți oameni de-ai noștri? Parcă ne ținem de furtișaguri? Treaba-i cinstită, că-i vorba de dragoste și de bună înțelegere între oameni. Uite, în viața mea strop în gură n-am luat, păcătoasa de mine, dar acum am să beau și eu un păhărel cu ocazia asta.

Lebedev: Să bem atunci. *(Toarnă în pahare.)* De tine, cotoroanță, nu poate scăpa omul nici în gura tartorului!... De treizeci de ani te știu, și tot bătrînă erai ca și acum...

Avdotia Nazarovna: Apoi dacă am uitat și numărul anilor... Doi bărbați am îngropat, l-aș îngropa și pe al treilea, dar nimeni nu vrea să mă ia fără zestre. Opt copii am avut... *(Ia păhăruțul.)* Ați pus la cale o treabă bună, să dea dumnezeu să o sfîrșiți cu bine! Să trăiți, să-mbătrîniți, iară noi să vă privim și să ne bucurăm de bucuria voastră! Multă dragoste și sănătate!... *(Golește păhăruțul.)* Uf, strașnică vodcă!

Șabelski *(rîzînd cu hohote, lui Lebedev)*: Ceea ce este curios în toată afacerea asta e că dumnealor sînt convinși că eu... Să te crucești, nu alta! *(Se ridică în picioare.)* Și ce-ar fi totuși, Pașa, să fac ticăloșia asta? Hai? Să-mi zic apoi — sîc, sîc, hodorog bătrîn, culege ce-ai semănat! Ce zici, Pașa, hai?

Lebedev: Trăncănești verzi și uscate. La vîrsta noastră ar trebui să ne gîndim la izbăvirea sufletelor și nu la sterlingi și Marfușki... S-au dus! Fosta-i, lele, cînd ai fost!

Șabelski: Nu, zău, am s-o fac! Pe cinstea mea că am s-o fac!

*(Intră Ivanov și Lvov.)*

## 5

Lvov: Vă rog să-mi acordați cinci minute...

Lebedev: Nikolașa! *(Vine în întîmpinarea lui Ivanov și-l sărută.)* Bine-ai venit... Te aștept de mai bine de o oră.

Avdotia Nazarovna *(făcînd o plecăciune)*: Bine-ai venit, tăicuțule!

Ivanov *(cu amărăciune)*: Domnilor, iar ați deschis cîrciumă în biroul meu!... De o mie de ori v-am rugat să nu mai faceți lucrul acesta. *(Se apropie de masa de scris.)* Poftim, mi-ați pătat hîrtiile cu vodcă... Firimituri... castraveți... E pur și simplu respingător!

Lebedev: S-avem iertare, Nikolașa, de o mie de ori iertare! E vina mea... Ascultă, dragule, am de discutat cu tine o chestiune importantă...

Borkin: Și eu.

Lvov: Nikolai Alexeevici, putem sta de vorbă?

Ivanov *(arătîndu-l pe Lebedev)*: Și dumnealui vrea să-mi vorbească. Așteaptă puțin, să termin cu dumnealui mai întîi... *(Lui Lebedev.)* Te ascult.

Lebedev: Domnilor, e o chestiune confidențială. Vă rog...

*(Contele și Avdotia Nazarovna pleacă urmați de Borkin și de Lvov.)*

Ivanov: Pașa, vreau să te rog un lucru. Poți bea cît îți poftește inima, că doar asta-i meteahna ta, însă te rog, nu mi-l mai îmbăta pe unchiu. Înainte vreme nu lua nimic în gură, că-i face rău.

Lebedev *(speriat)*: Dragul meu, să mă bată dumnezeu dacă am știut... Nici prin cap nu mi-a trecut...

Ivanov: Ferească sfîntul, dacă moare copilul ăsta bătrîn, nu voi o să-l aveți pe conștiință, ci eu... Ce-ai vrut să-mi spui?

*(Pauză.)*

Lebedev: Să vezi, dragă... Nu știu cum să încep, ca să nu apar în ochii tăi ca un zgîrie-brînză... Mi-e rușine, Nikolașa, zău, mă roșesc, mi se încurcă limba în gură, dar te rog înțelege-mă, pune-te în locul meu... Știi bine că sînt un om de nimic, o cîrpă, un rob nemernic... Iartă-mă încă o dată...

Ivanov: Dar ce s-a-ntîmplat?

Lebedev: M-a trimis nevastă-mea... Fă-ți pomană, prietene, și plătește-i dobînzile astea blestemate! Mă crezi, mi-a scos sufletul cu ele, m-a năucit, m-a dat gata! Fă-i hatîrul, pentru numele lui dumnezeu!...

Ivanov: Pașa, știi bine că în clipa de față n-am o lețcaie.

Lebedev: Știu, știu, dar ce pot face, spune și tu? Nu vrea să mai aștepte. Gîndește-te numai dacă va protesta polița, cum ne vom mai uita noi, eu și cu Șurocika, în ochii tăi?

Ivanov: Mi-e rușine mie însumi, Pașa, îmi vine să intru în pămînt de rușine, dar... dar de unde să iau banii aceștia? Învață-mă și tu: de unde? Există o singură ieșire: să așteptăm pînă la toamnă, cînd voi vinde grîul.

Lebedev *(strigînd)*: Nu vrea să aștepte, n-auzi?

*(Pauză.)*

Ivanov: Îmi dau seama că situația ta e cît se poate de neplăcută, e o situație delicată, înțeleg, dar a mea e și mai proastă. *(Se plimbă gînditor.)* Și nu-mi vine o idee în cap... De vîndut n-am ce vinde...

Lebedev: De ce n-ai face un drum pînă la Millbach, să iei ceva bani de la el? Doar ți-e dator șaisprezece mii.

*(Ivanov face un gest desperat cu mîna.)*

Lebedev: Iată ce-ți propun, Nikolașa... Știu, ai să mă ocărăști, dar... iartă-l pe bătrînul bețiv!

Procedăm prietenește... Uită-te în ochii mei, doar mă cunoști... Amîndoi am fost pe vremuri studenți, amîndoi am fost liberali... Am avut aceeași comunitate de idei și de interese... Amîndoi am studiat la universitatea din Moscova... *Alma mater... (Scoate portofelul.)* Uite, am aici niște părăluțe dosite, de care nimeni nu știe în toată casa... Banii ăștia ți-i dau cu împrumut... *(Scoate banii și-i pune pe masă.)* Lasă amorul propriu la o parte și privește lucrurile cu ochi de prieten. Eu, în locul tău, n-aș sta o clipă pe gînduri, îți dau cuvîntul meu de cinste... *(Pauză.)* Poftim, banii sînt pe masă: o mie și o sută de ruble. Du-te la ea astăzi și înmînează-i personal... Poftim, Zinaida Savișna, să-ți stea în gît! Numai bagă de seamă, nu cumva să răsufle că i-ai luat de la mine, ferească-te sfîntul! Îmi face felul dulceața noastră de agrișe! *(Se uită lung la chipul lui Ivanov.)* Lasă, lasă, nu te supăra! *(Ia repede banii și-i ascunde în buzunar.)* Nu trebuie să te superi, am glumit... Iartă-mă! *(Pauză.)* Ți-e greu, nu?

*(Ivanov face un gest cu mîna.)*

Lebedev: Ce să-i faci, prietene, asta e viața... *(Oftează.)* Au venit și pentru tine zile amare. Omul, dragul meu, e ca samovarul. Stă cît stă liniștit pe poliță în cămară, la răcoare, dar iată că vin zile cînd e îndopat și el cu cărbuni încinși și, țin'te... fîs, fîs, săracul, de-l trec nădușelile! Comparația e cam idioată, recunosc, dar altceva mai bun nu-mi vine în cap... *(Oftează.)* Nenorocirile călesc sufletul omului. Nu mi-e milă de tine, Nikolașa, căci sînt încredințat că ai să treci prin impas ca gîsca prin apă, dar îmi pare rău și mi-e ciudă pe oameni... Ia spune-mi, de unde umblă atîtea vorbe pe socoteala ta? Atîtea se spun despre tine în tot județul, încît n-ar fi de mirare să te pomenești într-o bună zi cu judecătorul de instrucție... Auzi, cică ai fi un ucigaș, un căpcăun, un tîlhar...

Ivanov: Fleacuri! Partea proastă e că mă doare al naibii capul.

Lebedev: Asta-i din cauză că te gîndești prea mult.

Ivanov: Ba nu mă gîndesc la nimic.

Lebedev: Eu aș zice să dai dracului toate supărările tale și să vii la noi. Șurocika te iubește, te înțelege și te apreciază. E o fire minunată, cinstită, cum rar întîlnești. Cui o fi semănînd? Căci, vorba ceea, de la mama — nimic, de la tata — nimic, poate de la vreun drumeț voinic... Mă uit uneori la mine, în oglindă, și mă apucă mirarea. De unde, îmi zic, mi-a picat pleașcă așa o comoară? Și-mi tot admir mutra asta buhăită de bețiv înrăit și nu mă mai dumiresc... Ascultă-mă, ce-ți spun, du-te la ea, discută cu ea, spune-i păsul, și ai să vezi că ai să uiți de supărare. Are o inimă cinstită, sinceră...

*(Pauză.)*

Ivanov: Pașa, scumpule, te rog, lasă-mă acum...

Lebedev: Înțeleg, înțeleg... *(Se uită grăbit la ceas.)* Cum să nu-nțeleg! *(Îl sărută pe Ivanov.)* Rămîi sănătos. Am și uitat că trebuia să mă duc la sfințirea școlii. *(Se îndreaptă spre ușă, dar se oprește în drum.)* Înțeleaptă fată e Șurocika asta a mea... Tocmai vorbeam aseară cu ea despre gura lumii... *(Rîzînd.)* Și-mi trîntește nici una, nici două, un aforism de mă lasă tablou. Auzi, cică: „Tăticule, zice, licuricii luminează noaptea pentru ca păsările de noapte să-i poată zări mai ușor, ca să-i înghită... Iar oamenii buni există numai pentru a cădea jertfă bîrfei și clevetirilor." Ce spui de asta? Geniu curat! George Sand în persoană!...

Ivanov: Pașa! *(Oprindu-l.)* Nu știu ce-i cu mine, ce am...

Lebedev: Asta voiam să te întreb și eu, dar îmi venea nu știu cum, peste mînă... Nu pricep nimic, frățioare! Pe de o parte aveam impresia că te-au copleșit tot felul de necazuri, de nu-ți mai poți ridica capul, dar pe de altă parte te cunosc și știu bine că nu ești tu omul care să se dea bătut cu una, cu două... Că slab de înger n-ai fost niciodată. Am impresia, dragul meu, că-i altceva la mijloc, dar ce anume — nu pricep!

Ivanov: Nu pricep nici eu. Mi se pare... dar nu, nu... Ascultă-mă! Iată ce vreau să-ți spun. Am avut pe vremuri un argat, îl chema Semion, pe care îl ții minte și tu. Intr-o zi, pe vremea treierișului, îi veni în cap să-și arate voinicia în fața fetișcanelor și, ce crezi că face? Umflă pe umeri doi saci cu secară de-și vatămă toate măruntaiele... N-a trăit mult după aceea. Mi se pare că și eu am pățit la fel. Liceul, universitatea, pe urmă gospodăria, școlile, proiectele de viitor m-au spetit... Am crezut altfel de cum cred ceilalți oameni, m-am însurat nu cum se însoară omul de obicei, m-am perpelit în foc, am riscat, azvîrlind, cum bine știi, banii în dreapta și în stînga, am fost fericit și am suferit cum n-a suferit nimeni în tot ținutul nostru. Aceștia au fost sacii care m-au surpat. Mi-am aruncat în spate o povară, dar ea m-a frînt de mijloc. La douăzeci de ani sîntem toți niște eroi, ne apucăm de toate, facem orice, dar la treizeci ne muiem și nu mai sîntem buni de nimic. Cum altfel ai putea să-ți explici această oboseală, cum? Totuși se prea poate ca nu aceasta să fie cauza... Se prea poate... Haide, Pașa, du-te cu dumnezeu. Cred că te-am plictisit destul.

Lebedev *(cu vioiciune)*: Știi ce cred eu, frățioare? Că te-a prăpădit mediul în care trăiești!

Ivanov: Prostii, ideea e cam răsuflată... Hai, du-te acum!

Lebedev: Ai dreptate, e cam răsuflată. Ai dreptate... Mă duc, am plecat!... *(Iese.)*

## 6

Ivanov *(singur)*: Sînt un om rău, un om de nimic, vrednic de dispreț. E-adevărat că numai un om croit după același calapod ca mine, cum este Pașa, tot atît de jalnic terfelit prin viață și fără vlagă, mai poate să te iubească și să te mai respecte. Cum mă detest, doamne, dumnezeule, cum mă detest! Cu cîtă înverşunare îmi urăsc glasul, paşii, mîinile, hainele pe care le port, pînă şi gîndurile acestea. Oare nu-i de rîs, oare nu e jignitor pentru un om? Nu s-a împlinit nici un an de cînd eram un om sănătos, voinic, veşnic neobosit, plin de rîvnă, munceam cu tragere de inimă cu aceste mîini ale mele, iar cînd vorbeam ştiam să emoţionez pînă la lacrimi şi pe un bădăran de rînd... Ştiam să plîng cînd vedeam durerea altuia şi să mă revolt atunci cînd simţeam nedreptatea. Ştiam ce este entuziasmul, mă îmbătam de poezia nopţilor liniştite, cînd pînă la revărsatul zorilor rămîi la masa ta de lucru, ori îţi mîngîi inima cu vise de aur. Pe atunci credeam, priveam în viitor cum priveşti în ochii blajini ai mamei... Şi acum, o, doamne! Am obosit, nu mai cred în nimic, trîndăvesc zile şi nopţi în şir. Nici creierul, nici mîinile, nici picioarele nu-mi mai dau ascultare. Moşia se duce de rîpă, pădurile se prăbuşesc sub toporul altora. *(Plînge.)* Pămîntul, pămîntul meu mă priveşte ca un copil orfan. Nu mai aştept nimic, nu-mi pare rău de nimic, inima mi se cutremură de groază în faţa zilei de mîine... Şi cînd mă gîndesc la Sarra... I-am jurat iubire veşnică, i-am prorocit fericirea, i-am dat iluzii despre un viitor cum nu te încumeţi nici să visezi. M-a crezut, biata de ea. Timp de cinci ani o vedeam cum se stingea treptat sub povara jertfelor pe care mi le aducea, cum cădea istovită în luptă cu propria-i conştiinţă, dar nu mi-a aruncat nici o privire chiorîşă, doamne, dumnezeule, un reproş nu mi-a adresat niciodată!... Şi ce-am făcut din ea? Ce-am făcut?... Iată, acum n-o mai iubesc... Ce s-a-ntîmplat? Care-i cauza? Nu înţeleg. O văd cum suferă, ştiu că zilele ei sînt numărate, şi totuşi fug de ea, ca un laş netrebnic, fug de obrajii săi palizi, de pieptul ei scofîlcit, de privirea-i rugătoare... Ce ruşine, ce ruşine, doamne! *(Pauză.)* Saşa, o fetiţă încă, se înduioşează de nenorocirile mele şi-mi mărturiseşte dragostea, mie, unui om aproape bătrîn... Iar eu, uitînd totul, îmbătat de vorbele ei ca de o melodie sublimă, strig în gura mare: „Am să încep viaţa de la capăt! Sînt un om fericit!“ A doua zi cred în acest început de viață nouă și în această fericire la fel cum cred în stafii... Ce se întîmplă cu mine? În ce prăpastie îmi împing sufletul? De unde vine această istovire? Ce se petrece cu nervii mei? E suficient ca biata Sarra, irascibilă din cauza bolii ei necruțătoare, să înțepe cu o vorbă amorul meu propriu, servitorul să nu-mi intre în voie, sau pușca să nu ia foc, că devin un bădăran, o fiară de nu mă mai pot recunoaște... *(Pauză.)* Nu-nțeleg, nu pricep nimic! Îmi vine uneori să-mi pun capăt zilelor!...

Lvov *(intrînd)*: Vreau să discut cu dumneata o chestiune importantă, Nikolai Alexeevici!

Ivanov: Dacă ne vom ține zilnic de aceste discuții interminabile, nu vom mai fi în stare de altceva...

Lvov: Ești dispus să mă asculți?

Ivanov: Te ascult aproape în fiecare zi, dar pînă acum nu pot să-mi dau seama de un lucru: ce anume dorești de la mine?

Lvov: Mi se pare că vorbesc cît se poate de clar și de explicit, așa că poate să nu mă înțeleagă numai un om lipsit de inimă...

Ivanov: Și ce-ai vrea să-mi spui, mă rog? Că soția mea e pe moarte — știu asta; că sînt iremediabil vinovat față de ea — o recunosc; că dumneata ești un om drept și cinstit — îmi dau seama cum nu se poate mai bine! Ce mai vrei acum?

Lvov: Mă revoltă cruzimea omenească... Moare un om lîngă dumneata. Acest om, pe moarte, are tată și mamă pe care-i iubește și pe care ar vrea să-i vadă înainte de a-și da sufletul. Părinții, la rîndu-le, știu prea bine că fiica lor va muri în curînd și că ea tot îi mai iubește, dar intervine această blestemată cruzime a oamenilor, născută de data asta din canoane religioase, și dumnealor, vrînd să facă paradă de ele, continuă să o blesteme! Iar dumneata, omul căruia i-a jertfit totul — și căminul părintesc, și liniștea sufletească, dumneata, în modul cel mai ostentativ, fără măcar să-ți ascunzi scopurile, te duci în fiecare seară la Lebedevii ăștia...

Ivanov: De două săptămîni n-am mai dat pe acolo!

Lvov *(neluîndu-i în seamă replica)*: Cu oameni ca dumneata se cade să vorbesc fără ocol, și dacă dumneata nu binevoiești să mă asculți, n-ai decît! Sînt obișnuit să spun lucrurilor pe nume... Dumneata ai nevoie de acest deces pentru a putea săvîrși alte isprăvi... Bine, să zicem că-i așa, dar oare nu-ți poți acorda o amînare? Crezi că dacă ai lăsa-o să-și trăiască liniștită zilele cît le mai are de trăit, dacă n-ai răni-o în fiecare clipă cu cinismul dumitale vădit, crezi că ar fugi frumoasa Lebedeva cu zestrea ei? Dacă nu acum, peste un an sau doi dumneata, splendidul Tartuffe, ai avea tot timpul să sucești mințile fetei și să pui mîna pe zestrea ei... De ce atîta grabă? De ce vrei neapărat ca soția dumitale să moară acum și nu peste o lună sau un an?

Ivanov: Ce chin, doamne... Doctore, îți cunoști slab meseria dacă crezi că un om poate să se stăpînească la nesfîrșit. Depun eforturi supraomenești ca să nu-ți răspund la toate aceste insulte.

Lvov: Să lăsăm asta. Pe mine nu mă poți prosti. Cred că ai face mult mai bine dacă ți-ai arunca masca de pe față.

Ivanov: Omule care te pretinzi inteligent, crezi că, pentru a înțelege un om ca mine, nu e nevoie de multă bătaie de cap, nu-i așa? E tot ce poate fi mai simplu și mai firesc, nu? Într-adevăr ai dreptate... M-am însurat cu Ania ca să capăt o zestre frumoasă... Părinții n-au vrut să mi-o dea... Am dat greș deci și acum vreau să mă scap de nevastă, ca să mă însor cu alta și să iau zestrea acesteia... Așa-i? E clar ca lumina zilei! Doar omul e un mecanism atît de puțin complicat!... Nu, dragă doctore, te înșeli amarnic! În fiecare din noi sînt prea multe angrenaje, șuruburi și supape, pentru ca să ne putem face o părere pripită unul despre altul. Eu nu te înțeleg pe dumneata, dumneata nu mă înțelegi pe mine, și noi înșine nu ne putem înțelege asupră-ne. Poți să fii un medic excelent și în același timp poți să nu-i cunoști pe oameni. Prin urmare nu trebuie să fii niciodată prea încrezut. Cred că îmi dai dreptate, nu!

Lvov: Nu cumva crezi că ești atît de impenetrabil și că eu am atît de puțină minte încît să nu pot face o deosebire între cinste și mîrșăvie?

Ivanov: Se vede că noi amîndoi n-o să ne putem înțelege niciodată... Te întreb pentru ultima oară și te rog să-mi răspunzi fără introduceri: ce anume dorești de la mine? Ce vrei să obții? *(Enervat.)* Și, la urma urmei, aș mai vrea să te întreb un lucru: cu cine am onoarea să stau de vorbă — cu un procuror sau cu medicul curant al soției mele?

Lvov: Sînt medic, și în calitate de medic am dreptul să-ți pretind ca să-ți schimbi purtarea dumitale... Această purtare o ucide pe Anna Petrovna!

Ivanov: Și ce-ai vrea să fac? Cum să mă port? Dacă dumneata susții că mă cunoști mai bine decît mă cunosc eu însumi, atunci spune-mi: ce să fac?

Lvov: Cel puțin ascunde intențiile dumitale.

Ivanov: Sfinte dumnezeule, dar îți închipui că dumneata însuți le cunoști? *(Bea din paharul cu apă.)* Lasă-mă, te rog. Știu, sînt vinovat, de o mie de ori, dar voi da socoteala pentru faptele mele numai în fața celui de sus. Cine te-a împuternicit să mă torturezi în fiecare zi?

Lvov: Dar cine, mă rog, te-a împuternicit pe dumneata să jignești în mine adevărul, rațiunea omenească? Mi-ai schingiuit, mi-ai otrăvit sufletul. Înainte de a veni în acest județ, admiteam existența oamenilor proști, nebuni, pătimași; dar n-aș fi crezut niciodată că există criminali conștienți, care urmăresc intenționat să săvîrșească răul... I-am respectat și i-am iubit pe oameni, dar din clipa în care te-am văzut pe dumneata...

Ivanov: Am mai auzit asta!

Lvov: Ai mai auzit? *(Zărind-o pe Sașa, care intră în odaie îmbrăcată în costum de amazoană.)* Acum, sper că ne înțelegem cum nu se poate mai bine unul pe altul! *(Ridică din umeri și iese.)*

## 7

Ivanov *(speriat)*: Șura, ce-i cu tine?

Sașa: Nimic. Bună ziua! Nu mă aşteptai, nu-i așa? Ia spune-mi, de ce n-ai mai dat pe la noi de atîta vreme?

Ivanov: Șura, pentru numele lui dumnezeu, e o imprudență ce faci! Vizita ta poate să o dea gata...

Sașa: N-o să mă vadă. Am intrat pe scara de serviciu. O să plec îndată. Eram neliniștită. Spune-mi, ești sănătos? Ce s-a-ntîmplat cu tine?

Ivanov: Am jignit-o amîndoi pe Ania pînă-n adîncul inimii, e pe moarte acum, și tu mai vii în casă, aici... Șura, e nechibzuit ceea ce faci, e neomenos!

Sașa: Spune-mi, ce era să fac? De două săptămîni n-ai mai dat nici un semn de viață, nici măcar nu mi-ai răspuns la scrisori. Sînt la capătul puterilor. Mă tortura gîndul că suferi îngrozitor, că poate ești bolnav, că ai murit... N-am avut o noapte liniștită. Am să plec îndată... Dar spune-mi măcar atît: ești sănătos?

Ivanov: Șura, Șura, nu-mi ajunge cît mă torturează gîndurile, cît mă chinuiesc cei din jur... Sînt istovit cu totul! Mai lipseai tu aici! E anormal, e nesănătos ceea ce facem! Cît de vinovat mă simt, cît de vinovat!

Sașa: Îți place să rostești întotdeauna cuvinte îngrozitoare, care îmi sfîșie inima! Te simți vinovat? Da? De ce? Te întreb: de ce?

Ivanov: Nu știu, nu știu nici eu...

Sașa: Acesta nu-i un răspuns. Fiecare păcătos trebuie să știe ce anume a păcătuit. Poate te-ai îndeletnicit cu falsificarea polițelor?

Ivanov: Nu e de loc spiritual!...

Sașa: Te simți vinovat că nu-ți mai iubești nevasta? Se prea poate să fii, dar omul nu e stăpîn pe sentimentele sale. Doar n-ai vrut să se întîmple asta. Te simți vinovat că ea ne-a văzut în clipa în care eu îți mărturiseam dragostea? Doar nu intenționai ca ea să ne vadă...

Ivanov *(întrerupînd-o)*: Și așa mai departe, și așa mai departe... Ai iubit-o, n-o mai iubești, omul nu-i stăpîn pe sentimentele sale... Nu vezi că toate astea sînt locuri comune, fraze răsuflate, care nu mai folosesc la nimic?

Sașa: Obosesc vorbind cu tine. *(Se uită la un tablou.)* Ce bine e pictat cîinele acesta! E după natură?

Ivanov: Da, după natură... Pînă și acest roman al nostru e o temă bătătorită și de mult răsuflată: el, eroul principal, s-a pierdut cu firea, e demoralizat... Apare ea, o ființă curajoasă, plină de vigoare și-i întinde o mînă de ajutor. E o temă frumoasă și pare veridică, dar numai în romane. In viață însă...

Sașa: In viață se întîmplă la fel.

Ivanov: Nu prea ai simțul realităților, Șura! Această stare de prostrație a mea îți inspiră o spaimă plină de venerație. Iți închipui că ai descoperit în mine un al doilea Hamlet. După părerea mea însă, psihopatia aceasta de care sufăr, împreună cu toate accesoriile ei, poate servi drept material suficient pentru o bună comedie! Ar trebui să rîzi cu hohote de aceste maimuțăreli ale mele, iar tu, de colo — ajutor! Săriți, trebuie salvat!... Ah, ce furios sînt astăzi pe mine. Simt că toată tensiunea mea nervoasă de azi se va sfîrși într-un fel... Ori am să sparg ceva, ori...

Sașa: Da, da, asta ar trebui să faci. Să spargi ceva, să strici ceva, sau să țipi cît te ține gura. Iată, ești supărat pe mine că m-am decis să vin încoace. E cel mai bun prilej ca să te înfurii, să țipi la mine, să bați cu pumnul în masă... Haide, începe, dă-i drumul odată!... *(Pauză.)* Ei?

Ivanov: Copilă mai ești!

Sașa: Parcă-am început să zîmbim, nu? E un simptom bun. Fiți atît de amabil, domnule, și binevoiți să mai zîmbiți o dată!

Ivanov *(rîzînd)*: Am observat un lucru: de obicei, cînd îți începi acțiunea de salvare a sufletului meu, mai precis, cînd încerci să-mi bagi mințile în cap, fața ta capătă o expresie de atîta naivitate copilărească, pupilele ochilor ți se măresc atît de mult, încît îmi pare că privești o cometă... Ia te uită, ți-e mîneca plină de praf. *(Scutură praful de pe mîneca Sașei.)* Un bărbat naiv echivalează cu un prost. Voi însă, femeile, reușiți în așa fel să faceți pe naivele, încît deveniți simpatice, emanați atîta căldură din toată ființa voastră, încît pînă și prostia la voi își pierde noțiunea de prostie. Un lucru însă nu-l pot pricepe în ruptul capului, și anume: atîta timp cît un bărbat e sănătos, vesel, în plinătatea puterilor, voi nu-i acordați nici o atenție; dar îndată ce toate aceste remarcabile calități s-au dus de rîpă și omul a început să miroasă a tămîie, vă agățați îndată de gîtul lui. Oare nu este mai bine să fii soția unui bărbat energic și curajos, decît a unui ghinionist înăcrit la căpătîiul căruia să faci pe sora de caritate?

Sașa: Nu, nu-i mai bine.

Ivanov: De ce, care-i rațiunea? *(Rîde cu hohote.)* De-ar afla Darwin despre asta, v-ar arăta el vouă! Îi stricați specia umană. Grație dumneavoastră, curînd or să înceapă să se nască pe lume numai ipohondri și psihopați.

Sașa: Multe lucruri nu pricep bărbații. Oricărei fete îi place mai mult un ghinionist decît un fericit privilegiat al sorții, deoarece femeia e predispusă din naștere unei dragoste active... Nu știu dacă mă înțelegi. Bărbații nu-și văd capul de treburi, de aceea dragostea la ei se află pe al treilea plan. Totul la dînșii se rezumă să stea din cînd în cînd de vorbă cu soția, să se plimbe cu ea prin parc, să petreacă împreună cîteva clipe plăcute, să verse două-trei lacrimi pe mormîntul ei... asta-i totul. La noi însă dragostea e însăși existența noastră, e rațiunea de a fi. Iubindu-te pe tine, eu nu mă gîndesc decît cum să te vindec de această stare de depresiune morală în care te afli și sînt gata să merg cu tine pînă la capătul pămîntului... De vei urca tu, voi urca și eu cu tine; de te vei prăbuși, mă voi prăbuși și eu. Pentru mine ar fi o mare fericire să stau nopți în șir și să transcriu hîrtiile tale, sau să veghez la căpătîiul tău ca nimeni să nu-ți tulbure somnul, ori să merg cu tine, pe jos, vreo sută de verste. Îmi aduc aminte de o întîmplare de acum trei ani. Era pe vremea treierişului. Ai venit la noi într-o zi frînt de oboseală, cu hainele prăfuite, cu obrazul ars de soare, și mi-ai cerut să-ți aduc un pahar cu apă. Cînd m-am întors în odaie te-am găsit întins pe divan. Dormeai dus. Ei bine, vreme de douăsprezece ore în șir am vegheat în fața ușii ca să nu intre cineva în odaie și să te trezească. Și cît de fericită eram! Cu cît te sacrifici mai mult, cu cît depui mai multă trudă, cu atît dragostea pare mai frumoasă, pentru că o simți mai intens.

Ivanov: Dragoste activă... Hm... E o aiureală, o filozofie a fetelor tinere, sau... poate așa trebuie să fie... *(Ridicînd din umeri.)* Naiba știe! *(Vesel.)* Pe cuvîntul meu de cinste, Șura, crede-mă, sînt un om de treabă!... Gîndește-te numai: Mi-a plăcut întotdeauna să fac tot felul de speculații filozofice, însă niciodată în viață n-am spus: „femeile noastre sînt niște stricate“ sau: „femeia cutare calcă strîmb“. Întotdeauna i-am fost recunoscător femeii, atît și nimic mai mult! Da, Șura, i-am fost numai recunoscător! Draga mea fetiță, ce bună ești tu, și cît de amuzantă ești! Și eu sînt un caraghios și un tîmpit! Îi tulbur de pomană pe oameni cu văicărelile mele... *(Rîzînd.)* Bau! Bau! *(Se depărtează repede de ea.)* Dar pleacă odată, Sașa, că am uitat amîndoi unde ne aflăm...

Sașa: Da, trebuie să plec. Rămîi cu bine! Mi-e teamă ca nu cumva preacinstitul tău doctor, împins de simțul datoriei, să nu-i fi raportat Annei Petrovna de prezența mea aici. Acum ascultă ce-ți spun: du-te în odaia soției tale și rămîi la căpătîiul ei! Să stai un an, zece, cît o trebui... Fă-ți datoria de soț. Căiește-te în fața ei, cere-i iertare, varsă lacrimi de durere — așa e normal, și așa trebuie să faci! Dar nu uita nici treburile tale.

Ivanov: Mă simt iar, de parcă am mîncat măselariță! Iar mi-a venit!

Sașa: Aibă-te domnul în pază! Plec. Poți nici să nu te gîndești la mine! De-mi scrii la două săptămîni o dată cîteva rînduri, am să-ți fiu recunoscătoare. Eu însă îți voi scrie mai des...

*(În ușă apare capul lui Borkin.)*

Borkin: Nikolai Alexeevici, e voie? *(Zărind-o pe Sașa.)* Scuzele mele! Nici nu te-am zărit... *(Intră.)* Bonjur! *(Face o plecăciune.)*

Sașa *(fîstîcită)*: Bună ziua...

Borkin: Te-ai făcut mai frumoasă, arăți mai bine.

Sașa *(lui Ivanov)*: Trebuie să plec, Nikolai Alexeevici. La revedere... *(Pleacă.)*

Borkin: Ce apariție minunată. Veneam să dau ochi cu proza, cînd colo dau de poezie... *(Cîntă.)* „Mi-a apărut un fluture-n lumină..."

*(Ivanov se plimbă agitat.)*

Borkin *(așezîndu-se)*: Are ceva în ea, Nicolas, ceva ce nu găsești la toate femeile. Nu-i așa? Ceva deosebit, fantasmagoric... *(Oftînd.)* În fond și la urma urmei e cea mai bogată mireasă din tot județul, da' are o mamă... O-la-la!... că nici dracu n-o să vrea să se încurce cu așa o scorpie! După moartea ei, se-nțelege, toată averea o să-i rămîie Șurocikăi, dar pînă atunci o să-i dea colea vreo zece miișoare, o strachină și un fier de călcat, și-o să-l mai puie în schimb pe bietul ginere să i se prosterne la picioare... *(Se scotocește prin buzunare.)* Ia să mai tragem un fum, două... Fumezi? *(Îi întinde lui Ivanov portțigaretul.)* Bune țigări... marfă... străină.

Ivanov *(se apropie de Borkin sufocat de mînie)*: Să dispari imediat din casa mea, să nu te mai prind pe-aici! M-auzi?!

*(Borkin se ridică pe jumătate de pe scaun și scapă țigara.)*

Ivanov: Să pleci numaidecît!

Borkin: Nicolas, da' ce-nseamnă asta? De ce te superi pe mine?

Ivanov: De ce mă supăr? Ia spune, de unde ai luat țigările astea? Crezi că nu știu în care casă anume și în ce scop îl duci zilnic pe bătrîn?

Borkin *(ridicînd din umeri)*: Și ce-i cu asta?... Ce amestec ai dumneata?

Ivanov: Nemernic şi ticălos ce eşti! Josnicele dumitale proiecte pe care le împînzești prin tot județul m-au făcut să apar în ochii oamenilor drept un om necinstit. N-am nimic comun cu dumneata și te rog să părăsești numaidecît această casă! *(Se plimbă agitat.)*

Borkin: Știu că toate acestea mi le spui într-un moment de enervare, de aceea nu mă supăr pe dumneata. Jigneşte-mă cît poftești, nu zic nimic... *(Ridică țigara.)* In ce privește însă melancolia dumitale, ar fi timpul să mai renunți la ea. Doar nu mai ești un licean...

Ivanov: Ai auzit ce ți-am spus? *(Tremurînd din tot trupul.)* Te joci cu nervii mei, te întreb?

*(Intră Anna Petrovna.)*

## 9

Borkin: Poftim, a venit Anna Petrovna... Am să mă retrag. *(Pleacă.)*

*(Ivanov se oprește în fața mesei de scris,*
*cu capul plecat.)*

Anna Petrovna *(după o scurtă pauză)*: Ce-a căutat ea la tine? *(Pauză.)* Te întreb încă o dată, ce-a căutat ea aici?

Ivanov: Nu mă întreba, Aniuta... *(Pauză.)* Mă simt nespus de vinovat față de tine. Dă-mi orice pedeapsă vrei, suport orice, numai... numai nu mă-ntreba... Nu sînt în stare să vorbesc.

Anna Petrovna *(supărată)*: Ce-a căutat ea aici? *(Pauză.)* Va să zică din ăștia-mi ești?! Acum te înțeleg. In sfîrșit îmi dau seama cu ce fel de om am de-a face. Ești un individ murdar, josnic... Ţii minte cînd ai venit la mine și m-ai mințit că mă iubești?... Eu te-am crezut ca o proastă, mi-am părăsit tatăl, mama, credința, și te-am urmat... Mă mințeai cînd îmi vorbeai despre bine şi adevăr, despre planurile tale cinstite de viitor, credeam în fiecare cuvînt pe care mi-l spuneai...

Ivanov: Aniuta, nu te-am mințit niciodată...

Anna Petrovna: Cinci ani am trăit alături de tine, am suferit și am fost bolnavă, dar te-am iubit și nu te-am părăsit o singură clipă... Ai fost idolul meu... Cînd colo, în tot acest timp tu n-ai făcut decît să mă minți cu nerușinare...

Ivanov: Nu-i adevărat, Aniuta. Am greșit deseori față de tine, dar nu te-am mințit o singură dată... N-ai dreptul să mă învinovățești de asta...

Anna Petrovna: Acum am înțeles totul... Te-ai însurat crezînd că părinții mă vor ierta și îmi vor da bani... Acesta a fost motivul...

Ivanov: O, doamne, dumnezeule! Aniuta, să pui la încercare în felul acesta răbdarea unui om... *(Plînge.)*

Anna Petrovna: Taci! Cînd ai văzut că nu-i chip să scoți banii, ai început un nou joc... Acum totul e clar pentru mine, și cînd îmi amintesc de toate cîte le-ai făcut... *(Plînge.)* Nu m-ai iubit și nu mi-ai fost credincios niciodată... Niciodată!

Ivanov: Minciuni, Sarra!... Spune-mi ce vrei, dar nu mă jigni cu astfel de minciuni...

Anna Petrovna: Ești un om fără onoare, un om josnic... Îi datorezi bani lui Lebedev și pentru a scăpa acum de datorie, cauți să iei mințile fetei lui... Vrei s-o înșeli și pe ea cum m-ai înșelat pe mine. Poate spui că nu-i adevărat?

Ivanov *(sufocîndu-se)*: Taci, pentru numele lui dumnezeu! Altfel nu răspund pentru mine... Furia mă-năbușă și aș putea... aș putea să te jignesc dureros...

Anna Petrovna: I-ai înșelat întotdeauna pe toți, nu numai pe mine... Toate mîrșăviile tale le aruncai în spinarea lui Borkin... Acum însă știu cine era autorul lor...

Ivanov: Sarra, încetează, pleacă de-aici, altfel îți voi spune ceva neplăcut, care să te rănească! Îmi stă pe limbă să-ți spun ceva îngrozitor... *(Strigă.)* Taci, jidoavcă!

Anna Petrovna: N-am să tac... Prea multă vreme m-ai înșelat pentru ca să pot tăcea acum...

Ivanov: Nu vrei să taci?! *(Incercînd să se stăpînească.)* Incă o dată te rog...

Anna Petrovna: Acum te poți duce la fata lui Lebedev, ca să o înșeli și pe ea...

Ivanov: Află... află că ai să mori... ai să mori în curînd!... Doctorul mi-a spus-o...

Anna Petrovna *(cade pe scaun, cu voce sfîrșită)*: Cînd ți-a spus asta?

Ivanov *(apucîndu-se cu amîndouă mîinile de cap)*: Doamne, sînt un ticălos! Ce ticălos sînt, doamne!... *(Plînge cu hohote.)*

Cortina

Intre actul al treilea și al patrulea se scurge un an.

## ACTUL AL PATRULEA

### I

Unul din saloane în casa Lebedevilor. In față o arcadă care desparte salonul de sală; în dreapta și în stînga — uși. Obiecte de bronz vechi, portrete de familie. Incăperile sînt gătite ca de sărbătoare. O pianină, pe care se află o vioară, alături un violoncel. In tot timpul actului prin sală e un du-te-vino nesfîrșit de musafiri îmbrăcați în haine de gală.

Lvov *(intră, se uită la ceas)*: E ora cinci. Curînd va începe ceremonia binecuvîntării... O să-i binecuvînteze și o să-i ducă la biserică. Iată, în sfîrșit, triumful virtuții și al dreptății pe pămînt! Pe Sarra n-a reușit să o jefuiască, dar a chinuit-o îngrozitor și a băgat-o în mormînt. Acum a găsit alta. Are să facă pe fățarnicul și cu ea, pînă cînd va izbuti să o jefuiască și să se scape de dînsa, la fel ca de biata Sarra. Poveste veche, răsuflată !... *(Pauză.)* Acum e în al nouălea cer de fericire. Așa o să trăiască pînă la adîncă bătrînețe, și o să moară cu conștiința împăcată... Nu, nenișorule, asta n-o să se-ntîmple ! Știu eu cum să-ți vin de hac ! Cînd voi smulge de pe obrazul tău această mască blestemată, și cînd toată lumea va afla ce comoară ești, ai să-mi pici din al nouălea cer al tău într-o prăpastie atît de adîncă, încît toate puterile iadului n-or să te mai poată scoate din fundul ei ! Sînt un om cinstit, și datoria mea de onoare este să intervin în această chestiune și să deschid ochii celor orbi. Am s-o îndeplinesc întocmai, iar mîine am să fug mîncînd pămîntul din acest județ blestemat ! *(Cade pe gînduri.)* Dar cum să procedez ? Să vorbesc cu Lebedevii ? Strădanie inutilă ! Să-l provoc la duel ? Să fac scandal ? Doamne, dumnezeule, mă frămînt ca un copilandru ! Parcă mi-am pierdut mințile !... Ce să fac ? Să-l provoc la duel ?

## 2

Kosîh *(intrînd și adresîndu-se lui Lvov, e bine dispus)* : Ieri am declarat un mic șlem la trefle, dar am luat unul mare. Numai că iar blestematul de Barabanov mi-a stricat toată combinația ! Jucăm. Eu zic fără atale. El zice pas. Eu zic două trefle. El, de colo, pas. Două caro, zic... trei trefle... și închipuiți-vă comedie : eu declar șlem, iar el nu-mi arată asul. Să-mi fi arătat, canalia, asul, aș fi declarat mare șlem fără atale...

Lvov: Iartă-mă, dar nu mă pricep la jocul de cărți, de aceea nu pot împărtăși bucuria dumitale. Cînd va începe blagoslovenia ?

Kosîh: Cred că în curînd. Deocamdată o readuc pe Ziuziușka în simțire. Zbiară ca o vită înjunghiată. Îi pare rău de zestre...

Lvov: Nu de fată?

Kosîh: De zestre. Are și ea dreptate în felul ei. Dacă se însoară dumnealui, înseamnă că nu mai pupă banii împrumutați... Amin. Doar nu te-apuci să protestezi polița ginerelui!

### 3

Babakina *(îmbrăcată fistichiu trece grav prin fața lui Lvov și Kosîh; acesta din urmă pufnește de rîs, acoperindu-și gura cu palma; Babakina întoarce capul spre el):* Nu văd, ce-i de rîs?!

*(Kosîh întinde mîna ca să o prindă de talie și rîde cu hohote.)*

Babakina: Bădăranule! *(Pleacă.)*

Kosîh *(rîzînd cu hohote):* A căpiat muierea! Înainte, cînd nici prin cap nu-i trecea să se bage în tagma aristocraților, era o muiere ca toate muierile, dar acum — nici cu o floare să n-o atingi. Auzi, cică, bădăranule!

Lvov *(frămîntîndu-se):* Ia spune-mi, ce părere ai despre Ivanov?

Kosîh: Proastă. Joacă ca un cizmar. Anul trecut, în postul mare, să-ți spun ce s-a întîmplat: ne așezăm la masa de joc... Eu, contele, Borkin și el. Încep să împart cărțile...

Lvov *(întrerupîndu-l):* Nu despre asta te întreb. Ca om, cum îl găsești?

Kosîh: Ca om? Strașnic bărbat! O pramatie cum n-a văzut pămîntul, trecută prin ciur și prin dîrmon. El și contele — nici că le mai găsești pereche! Au un miros, de-i pun în coadă pe copoi... Unde-i răul pe capul oamenilor — acolo-s și ei! S-a păcălit cu ovreica, iar acum rîvnește la sipetele Ziuziușkăi. Bat laba cu dumneata, și să mă trăsnească cel de sus dacă într-un an n-o aduce la sapă de lemn... El pe Ziuziușka, iar contele pe Babakina. Or să le ia toți bănișorii, și să vezi, după aceea, ce mai trai pe ei! Da' ia spune-mi, doctore, ce-i cu dumneata? Prea ești palid și schimbat la față. Nici nu te mai recunosc...

Lvov: Nu, n-am nimic. M-am cam întrecut aseară la un pahar de vin...

## 4

Lebedev *(intrînd împreună cu Sașa)*: Să stăm de vorbă aici. *(Lui Lvov și Kosîh.)* Ia, stimabililor, lăsați-ne singuri. Avem de pus la cale unele lucruri. Vă așteaptă domnișoarele în sală...

Kosîh *(trecînd prin fața Șasei, pocnește cu admirație din degete)*: Curat tablou!! Dama de pică!

Lebedev: Haide, haide, mai repejor, om al cavernelor!

*(Lvov și Kosîh pleacă.)*

Lebedev: Ia loc, Șurocika, ia loc... *(Se așază și el, aruncînd o privire în jur.)* Ascultă-mă cu atenție și cu smerenia cuvenită. Iată despre ce-i vorba: mama ta mi-a poruncit să-ți transmit următoarele... Pricepi? N-am să vorbesc din partea mea, ci din partea ei... Ea m-a trimis.

Sașa: Tăticule, dacă se poate, mai pe scurt!

Lebedev: Ți se atribuie drept zestre cincisprezece mii de ruble, în bani de argint. Asta-i... Vezi să nu avem discuții mai tîrziu! Stai, lasă-mă să vorbesc! Dar asta nu-i totul. Vine acum și bucuria cea mare! Prin urmare, ți se atribuie cincisprezece mii, dar avînd în vedere și luînd în considerație faptul că Nikolai Alexeevici îi datorează mamei tale nouă mii de ruble, acești bani se rețin integral din zestrea ta... Ei, și apoi...

Sașa: La ce-mi spui toate acestea?

Lebedev: Ți-am spus doar că mama mi-a poruncit să-ți vorbesc!

Sașa: Lăsați-mă în pace! Tată, dacă mi-ai purta cît de cît respect, și dacă te-ai respecta și pe tine, nu ți-ai permite să-mi vorbești în felul acesta. N-am nevoie de zestrea voastră! Nu v-am cerut nimic și nici n-am să vă cer nimic!

Lebedev: De ce te repezi la mine? Spune Gogol undeva despre doi șobolani, care mai întîi au mirosit amîndoi bucățica și abia după aceea și-au luat tălpășița, iar tu, emancipato, nici n-o miroși și... gata, te și repezi la mine.

Sașa: Lăsați-mă în pace, nu mă jigniți cu aceste calcule meschine ale voastre.

Lebedev *(enervat)*: Ptiu, drace! O să mă faceți pînă la urmă să-mi bag cuțitul pînă-n prăsele în inimă, ori să-l spintec pe careva! Aia de-acolo o ține într-un bocet de dimineață, mă pisează, mă otrăvește cu socotelile ei, iar astlaltă, emancipata și umana de ea, dracu să mă ia, nici nu se obosește să-l înțeleagă pe propriul ei tată! Auzi, cică, nu mă jigniți! Dar știi dumneata, domnișoară, că înainte de a veni aici cu intenția de a te jigni cu tot dinadinsul, dincolo *(arată spre ușă)* am fost tăiat bucăți-bucăți și pus la saramură? Dumneaei nu poate pricepe! Auzi vorbă! M-ați înnebunit de cap, m-ați făcut neom!... Ptiu, drace!... *(Se îndreaptă spre ușă, dar se oprește în loc, șovăind.)* Nu-mi place, nu-mi place și gata toată povestea asta!

Sașa: Care poveste?

Lebedev: Tot ce se-ntîmplă aici!

Sașa: Și ce anume nu-ți place?

Lebedev: Totul. Stai să mă așez lîngă tine ca să-ți vorbesc mai pe îndelete. Nu-mi place, zic, tot ce se-ntîmplă aici, iar la nunta ta nici nu vreau să mă uit! *(Apropiindu-se de ea, cu căldură în glas.)* Iartă-mă, Șurocika, se prea poate ca nunta asta a ta să fie o nuntă înțeleaptă, cinstită, clădită pe principii înalte, umane, dar e ceva în ea, e ceva... Nu știu cum să-ți spun, dar nu seamănă cu alte nunți pe care le-am văzut. Tu, o fată tînără, curată ca un diamant, frumoasă... iar el un văduv, trecut prin viață, înăcrit de ea. Și apoi, doamne iartă-mă, nici nu-l prea înțeleg. *(O sărută.)* E ceva necurat la mijloc, Șurocika, nu te supăra că-ţi spun. Prea mult vorbeşte lumea. Moartea asta a Sarrei, învăluită oarecum în mister... apoi, deodată, noua cerere în căsătorie... *(Cu vioiciune.)* Dar, nu, nu mă asculta... Ce sînt acum? O babă, o muiere plîngăreaţă, un crinolin demodat. Nu mă asculta, ascultă numai glasul inimii tale.

Saşa: Tăticule, simt şi eu că-i altfel de cum ar trebui să fie... Altfel, nu ştiu cum. Dacă ai şti ce greutate îmi apasă inima! Mă simt stingherită şi mi-e groază să recunosc lucrul acesta. Tăticule dragă, dă-mi curaj, te implor... învaţă-mă ce să fac.

Lebedev: Dar ce este, ce s-a-ntîmplat?

Saşa: Sînt înfricoşată... Pînă acum n-am avut niciodată această senzaţie! *(Privind în jur.)* Mi se pare uneori că nu-l înţeleg şi că n-am să-l pot înţelege niciodată. În tot timpul cît am fost logodnica lui, n-a zîmbit o singură dată, o dată nu s-a uitat în ochii mei. Veşnic se jeluieşte, se căieşte pentru nu ştiu ce păcate, face aluzii la ele... Deseori îl văd tremurînd... Am obosit. În anumite momente am impresia că eu... că eu îl iubesc mult mai puţin decît ar trebui. Iar cînd vine la noi şi stă de vorbă cu mine, încep să mă plictisesc. Ce-o fi însemnînd toate astea, tăticule? Sînt înfricoşată!

Lebedev: Fetiţa mea dragă, ascultă-l pe bătrînul tău tată măcar o dată în viaţă. Rupe această căsătorie!

Saşa *(speriată)*: Cum se poate să fac una ca asta!

Lebedev: Zău, Şurocika, fă cum îţi spun! O să fie scandal, tot judeţul o să vuiască, dar e mai bine să suporţi un scandal decît să te nenoroceşti pentru toată viaţa.

Saşa: Nu, tăticule, nu! Nici nu vreau să aud de aşa ceva! Trebuie să lupt cu toate aceste gînduri negre ale mele. E un om bun, dar e nenorocit şi neînţeles în nenorocirea lui. Am să-l iubesc, am să încerc a-l înţelege şi am să-l pun pe picioare. Am să-mi fac datoria pînă la capăt! M-am hotărît!

Lebedev: E curată psihopatie ce-mi spui, și nu datorie...

Sașa: Ajunge. Ți-am făcut unele mărturisiri la care nu mă încumetam să mă gîndesc nici eu. Dar sà nu sufli nimănui o vorbă. Mai bine să uităm tot ce-am vorbit.

Lebedev: Nu mai pricep nimic. Ori m-a prostit bătrînețea, ori voi cei din jurul meu aveți minte mai multă decît mine, căci, cinstit ți-o spun, nu mai pricep nimic!

## 5

Șabelski *(intrînd)*: Dracu să-i ia pe toți, și pe mine laolaltă cu ei! E revoltător, pur și simplu revoltător!

Lebedev: Ce-ai pățit?

Șabelski: Pașa, vorbesc serios, trebuie să fac și eu o ticăloșie, dar o asemenea ticăloșie, încît nu numai mie, dar și celor din juru-mi să li se facă greață. Și am s-o fac, pe cuvîntul meu că am s-o fac! I-am și spus lui Borkin ca în seara asta să anunțe logodna mea. *(Rîzînd.)* Toți sînt niște ticăloși, și nu vreau să rămîn nici eu de căruță...

Lebedev: M-am săturat de tine ca de mere acre! Ascultă, Matvei, iartă-mă că-ți spun, dar pentru trăncăneala asta a ta or să te bage într-o zi în casa de nebuni.

Șabelski: E o casă mai onorabilă decît multe altele... Poți să mă internezi chiar acum, mi-ai face un mare serviciu. Toți, toți cei din juru-mi, în frunte cu mine, sîntem niște creaturi mîrșave, niște nulități... Mi-e scîrbă cînd mă uit la mine, nu cred o vorbă din cîte le spun...

Lebedev: Ascultă, frățioare! Ți-aș propune să-ți presari cenușă pe cap și să te preumbli așa printre oameni... Sau, ai face mult mai bine să-ți pui pălăria și să te duci acasă. Aici e nuntă, toată lumea se veselește și tu, de colo, cîrrr! cîrrr! ca o cobe cu pene negre. Zău așa!...

*(Șabelski își lasă fruntea pe pianină și plînge cu hohote.)*

Lebedev: Matvei!... Frățioare!... Ce-i cu tine? Dragul meu... prietene... te-am jignit cumva?... Iartă-l, iartă-l pe bețivanul ăsta bătrîn și ticălos... Vrei un pahar de apă?...

Șabelski: Nu, nu-mi trebuie. *(Ridică fruntea.)*

Lebedev: Ce te-a apucat? De ce plîngi?

Șabelski: O să-mi treacă, n-am nimic...

Lebedev: Ce ai, Mitiușka, nu mă minți... Ce s-a întîmplat cu tine?

Șabelski: Mi-am aruncat privirea pe acest violoncel și... și mi-am adus aminte de... de ovreică...

Lebedev: Asta-i bună, tocmai acum? Fie-i țărîna ușoară, dar... dar crede-mă, nu e momentul potrivit...

Șabelski: Cîte dueturi am cîntat împreună!... Ce fire de om, ce femeie minunată a fost!

*(Sașa plînge.)*

Lebedev: Și tu? Ce v-a apucat?! Doamne, dumnezeule, ia te uită la ei... Vă rog din suflet, plecați de aici, să... să nu vă vadă musafirii!

Șabelski: Auzi, Pașa, cînd soarele luminează pămîntul, pînă și cimitirul pare mai vesel. Cînd ai o speranță, măcar una, bătrînețea e mai ușoară. Iar eu n-am nici o speranță, n-am nici o speranță!

Lebedev: Da, într-adevăr, nu te invidiez... Nici tu copii, nici tu bani, nici măcar o îndeletnicire oarecare... Ce să-i faci, n-ai încotro! *(Sașei.)* Dar tu ce ai?

Șabelski: Pașa, dragul meu, dă-mi niște bani. Ne vom socoti pe lumea cealaltă. Vreau să mă duc la Paris, să văd mormîntul soției mele... Am dat mult în viața mea, o jumătate din avere am dat-o altora, de aceea am dreptul să cer și eu de la alții. Și apoi cer de la un prieten...

Lebedev *(zăpăcit)*: De unde să am bani, Mitiușa, de unde? N-am o copeică! Adică, să vedem, să vedem! Nu promit, dar... să văd ce-am să pot face... *(În parte.)* Of, m-ați dat gata, nu mai pot!

## 6

Babakina *(intrînd)*: Unde-i cavalerul meu, nu l-ați văzut? *(Zărindu-l pe Șabelski.)* Bine, conte, cum se poate să mă lași singură! Uf, nesuferitule! *(Îl lovește cu evantaiul peste mînă.)*

Șabelski *(cu dezgust)*: Lasă-mă în pace! Mi-e silă de dumneata!

*Babakina* (perplexă): Cum?... Ce-ai spus?...

*Șabelski:* Piei din fața mea!

Babakina *(prăbușindu-se într-un fotoliu)*: Ah! *(Plînge.)*

Zinaida Savișna *(intră plîngînd)*: E cineva la scară... Mi se pare că a sosit cavalerul de onoare al mirelui. E timpul să-i binecuvîntăm pe tineri... *(Plînge cu hohote.)*

Sașa *(cu privire rugătoare)*: Mamă!

Lebedev: Poftim, toți s-au pus pe bocit! Ce cvartet simpatic! Da' mai dați-o-ncolo, fraților, de treabă, că prindem igrasie de atîtea lacrimi! Matvei!... Marfa Egorovna, vă rog! Zău, mă faceți și pe mine să... să plîng... *(Plînge.)* Doamne Isuse!

Zinaida Savișna: Dacă nu mai ai nevoie de mine, de mama ta, dacă nu vrei să-mi dai ascultare... am să-ți fac această bucurie, am să-ți dau binecuvîntarea mea...

*(Intră Ivanov. Poartă frac și mănuși.)*

## 7

Lebedev: Asta ne mai lipsea! Ce s-a-ntîmplat?

Sașa: De ce-ai venit?

Ivanov: Iertați-mă, domnilor. Vreau să vorbesc cu Sașa în patru ochi...

Lebedev: Aşa ceva n-am mai pomenit! Auzi, să vii în casa miresei înainte de cununie! La ora asta ar fi trebuit să fii la biserică!

Ivanov: Paşa, te rog...

*(Lebedev ridică din umeri, apoi el, Zinaida Savișna, contele și Babakina pleacă.)*

### 8

Saşa *(cu asprime):* Ce vrei?

Ivanov: Furia mă înăbușă, totuşi am să-ţi vorbesc cu sînge-rece. Ascultă-mă, acum o oră cînd mă îmbrăcam pentru a merge la biserică, m-am uitat în oglindă şi mi-am văzut tîmplele cărunte... Saşa, să nu facem asta! Să sfîrşim această comedie absurdă cît nu e prea tîrziu... Eşti tînără, neprihănită, ai toată viaţa înainte, pe cînd eu...

Saşa: Am mai auzit de mii de ori aceste vorbe, m-am săturat de ele! Nu e ceva nou! Ai face mult mai bine să te duci la biserică și să nu mai încurci lumea pe aici!

Ivanov: Am să plec imediat acasă, iar tu anunţă-i pe ai tăi că nunta nu va mai avea loc. Explică-le într-un fel. E timpul să ne băgăm minţile în cap. Destul am jucat rolul lui Hamlet, iar tu pe al sublimei îndrăgostite... Ajunge!

Saşa *(izbucnind):* Ce fel de ton e acesta? Nici nu vreau să te ascult.

Ivanov: Totuși am să-ţi vorbesc, indiferent dacă vrei sau nu vrei să mă asculţi.

Saşa: De ce-ai venit aici? Nu-ţi dai seama că văicărelile astea devin un fel de batjocură la adresa mea?

Ivanov: Nu, acum nu mă mai vaiet! Zici, batjocură? Se prea poate. Şi dacă aş putea să mă batjocoresc pe mine însumi de o mie de ori mai mult, astfel ca întreaga lume să rîdă cu hohote de mine — aş face-o! Cum îţi spuneam, m-am uitat în oglindă și am simţit deodată că în inimă parcă mi s-a rupt o coardă! Am rîs de mine pînă la lacrimi, și era cît pe-aci să-mi pierd mințile de rușine. *(Rîde.)* Da, melancolie! Boala nobilei trîndăvii! Durere fără margini! Mi-ar mai lipsi încă să scriu versuri. M-am săturat de văicăreli, m-am săturat să-i tot acresc pe oamenii din jurul meu... Să constați în fiecare clipă că ai epuizat pentru totdeauna energia ta de om, că ai prins rugină ca un hîrb vechi, că ți-ai trăit traiul, că ai căzut în marasm și în această neagră melancolie — să constați, zic, toate acestea în timp ce soarele luminează pe cer, în timp ce pînă și neobosita furnică se bucură de povara ce-o cară în spinare — mulțumesc cu plecăciune, nu mai vreau! Și să vezi apoi cum unii te consideră șarlatan de rînd, cum alții te compătimesc, cum îți întind o mînă de ajutor, iar alții — lucrul cel mai dureros — ascultă toate văicărelile tale stupide și se uită la tine ca la un al doilea Mahomed, așteptînd ca dintr-o clipă în alta să întemeiezi o nouă religie... nu, nu, e prea de tot! Mulțumesc lui dumnezeu că mai am în mine destul bun simț și destulă mîndrie! Venind încoace rîdeam de mine, și mi se părea că rîd de mine și curcile, și copacii pe care-i întîlneam în drum...

Sașa: Mi-ai vorbit la început de o furie care te înăbușă, dar constat că nu-i vorba de așa ceva, ci de o nebunie curată!

Ivanov: Crezi? Nu, nu sînt nebun. Acum văd lucrurile în adevărata lor lumină, și gîndurile îmi sînt tot atît de limpezi ca și însăși conștiința ta. Ne iubim unul pe altul, dar totuși nunta noastră nu va avea loc. Singur, pot să mă înfurii, să mă dau peste cap, să-mi înveninez sufletul cît oi pofti, dar n-am dreptul să-i nenorocesc și pe alții! Cu lamentările mele i-am otrăvit soției ultimul an de viață. Nu vezi, de cînd mi-ai devenit logodnică ai uitat ce înseamnă rîsul și ai îmbătrînit cu vreo cinci ani! Tatăl tău pentru care întreaga viață era limpede ca un cristal, grație mie, și numai mie, a încetat să mai înțeleagă oamenii. Oriunde m-aș afla — la zemstvă, într-o vizită, la vînătoare, peste tot aduc cu mine plictisul, melancolia, nemulțumirea... Stai, nu mă-ntrerupe!

Sînt tăios, crud, vorbindu-ţi în felul acesta, dar furia îmi încleştează gîtlejul şi nu pot vorbi altfel. N-am minţit niciodată, niciodată n-am defăimat viaţa, dar o dată devenind un morocănos, fără voia mea, fără a băga măcar de seamă, am început să hulesc viaţa, să cîrtesc împotriva sorţii, să mă plîng necontenit şi orice om care mă aude, molipsindu-se de această apatie a mea idioată, începe să defaime şi el totul. Şi cînd te gîndeşti cu ce ton vorbesc! Parcă i-aş face concesie naturii că mai trăiesc pe lume, dracu să mă ia!

Saşa: Stai, stai puţin... Din cele ce-mi spui acum rezultă că te-ai plictisit de această stare de apatie şi că ar fi timpul să începi o altă viaţă, o viaţă nouă!... Şi asta e bine!...

Ivanov: Nu văd nici un bine nicăieri. Despre ce fel de viaţă nouă mai poate fi vorba? Sînt un om pierdut, o dată pentru totdeauna! Ar trebui să înţelegi şi tu acest lucru. Auzi, o viaţă nouă!...

Saşa: Nikolai, trezeşte-te! De unde ai scos că eşti un om pierdut? De unde rezultă asta? E un cinism nelalocul lui. Nu, nici nu mai discut cu tine şi nici nu vreau să mai aud nimic... Haide, pleacă la biserică...

Ivanov: Sînt un om pierdut, definitiv şi irevocabil!

Saşa: Nu mai striga aşa, că te aud musafirii!

Ivanov: Dacă un om inteligent, un om cult şi sănătos a început să se vaiete fără a avea un motiv cît de cît palpabil, şi a pornit să se rostogolească pe un povîrniş, asta înseamnă că nu-l va mai opri nimeni şi că pentru omul acesta nu mai există salvare! În ce vezi tu salvarea mea, în ce? De băut nu pot să beau, căci mă doare capul de băutură, versuri proaste nu ştiu să scriu, să mă prostern în faţa lenei mele sufleteşti, considerînd-o mai presus de toate frămîntările vieţii, nu pot. Lenea rămîne lene, slăbiciunea rămîne slăbiciune — n-am alte denumiri pentru ele. Într-un cuvînt, sînt un om definitiv pierdut! *(Aruncînd o privire în jur.)* Numai de n-ar intra cineva...

Ascultă-mă, Șura. Dacă mă iubești, ajută-mă. Renunță la mine acum, în clipa aceasta ! Dar mai repede, te rog...

Sașa: Ah, Nikolai, dacă ai ști cît mă obosești, cît îmi torturezi sufletul ! Doar ești un om bun, un om inteligent, gîndește-te singur : cum se poate să pui în fața unui om asemenea probleme ? Nu există zi lăsată de dumnezeu în care să nu ridici o nouă problemă, una mai grea decît alta... Visam o dragoste activă, dar am dat de o dragoste care mă martirizează !

Ivanov: Iar cînd vei deveni soția mea, vei da de probleme și mai complexe. Renunță dar ! Înțelege un lucru : în tine vorbește nu atît dragostea, cît îndărătnicia unei ființe cinstite pînă-n măduva oaselor. Ți-ai pus drept scop să învii în mine omul, să mă tămăduiești ; te mîngîiai cu speranța că săvîrșești o faptă nobilă... Acum însă ai da înapoi, dar te împiedică un sentiment fals. Înțelege lucrul acesta !

Sașa : Ce logică ciudată, sălbatică aș putea spune ! Cum, cum vrei să renunț la tine ? Cum ? Nu ai mamă, n-ai nici surori, nici prieteni... Ești în pragul ruinei, moșia ți-au jefuit-o, toți clevetesc...

Ivanov: Mare prostie am făcut că am venit aici. Trebuia să fac ceea ce îmi pusesem în gînd...

*(Intră Lebedev.)*

Sașa *(alergînd în întîmpinarea tatălui său) :* Tată, tată, uite ce face dumnealui : a dat buzna la noi ca un apucat, și acum mă chinuiește cumplit ! Îmi cere, auzi, să renunț la el, fiindcă nu vrea să mă nenorocească... Spune-i că n-am nevoie de mărinimia lui ! N-am nevoie ! Știu ce fac!...

Lebedev: Nu pricep nimic... Despre ce fel de mărinimie e vorba ?

Ivanov: Această căsătorie nu se va încheia !

Sașa: Ba da ! Se va încheia ! Spune-i-o și tu, tăticule !

Lebedev: Stai, stai puțin !... Adică de ce nu vrei să aibă loc căsătoria aceasta ?

Ivanov: I-am explicat de ce, dar nu vrea să mă înțeleagă.

Lebedev: Nu ei, ci mie trebuie să-mi explici! Și să-mi explici în așa fel încît să pot pricepe! Ah, Nikolai Alexeevici! Domnul să te judece; dar eu, unul, ți-o spun verde în ochi: așa harababură ai adus în viața noastră, așa zăpăceală, încît mă întreb uneori ce-i cu mine și unde mă aflu... Nu mai înțeleg nimic. Parcă a căzut un blestem pe capul nostru!... Ei, spune-mi acum, învață-mă pe mine, om bătrîn, ce să mă fac cu tine? Să te provoc la duel?

Ivanov: Nu-i nevoie de nici un duel. E nevoie de cap, ca să ne putem înțelege unul pe altul.

Sașa *(umblînd agitată de colo-colo)*: E îngrozitor! E ca un copil fără minte!

Lebedev: S-ar părea că nu-i nimic de făcut, că nu ne-a rămas decît să ne plecăm capul în fața sorții. Ascultă-mă, Nikolai! După părerea ta tot ceea ce faci tu acum este logic, inteligent, conform tuturor legilor psihologiei. Iar după părerea mea toată afacerea asta nu e decît un scandal și o nenorocire pe capul nostru. Ascultă-mă pe mine, om în vîrstă, ce-ți spun, pentru ultima oară! Liniștește-te, potolește-ți creierul înfierbîntat! Privește lucrurile așa cum le privesc toți oamenii! Totul e simplu pe lume. Tavanul e alb, cizmele sînt negre, zahărul e dulce. Tu o iubești pe Sașa, și Sașa te iubește la rîndul ei. Dacă o iubești — rămîi, dacă n-o iubești — pleacă, nimeni n-o să-ți ceară socoteală. E atît de simplu, nu? Amîndoi sînteți niște oameni sănătoși, inteligenți, integri. Sînteți sătui, slavă domnului, și îmbrăcați... Ce mai vrei? N-ai bani? Și ce importanță are? Fericirea nu stă în bani... Bineînțeles, îmi dau seama că ai greutăți... Moșia ți-i ipotecată, n-ai de unde plăti dobînzile; dar eu, eu sînt tată, eu înțeleg... Mama, treaba ei, facă ce-o vrea. Nu vrea să vă dea bani, n-are decît. Șura îmi spune că n-are nevoie de zestre. Mă rog, principii... Schopenhauer... Mofturi copilărești! Am la bancă un cont personal de zece mii de ruble... *(Aruncînd o privire în jur.)* Sînt de la bunică-mea... Nici pămîntul nu știe de existența lor... Vi-i dau... Luați-i, dar să ne înțelegem asupra unui lucru: lui Matvei îi dați două mii...

*(În sală încep să se adune musafirii.)*

Ivanov: Pașa, orice discuție este inutilă. Procedez așa cum îmi dictează conștiința.

Sașa: Și eu, la rîndul meu, am să procedez cum îmi dictează conștiința. Orice mi-ai spune, eu n-am să te las să pleci. Mă duc s-o chem pe mama. *(Pleacă.)*

## 10

Lebedev: Nu mai pricep nimic...

Ivanov: Ascultă, omule. Degeaba aș încerca să-ți explic ce fel de om sînt: cinstit sau ticălos, lucid sau psihopat, că tot n-ai să mă-nțelegi. Ar fi o strădanie zadarnică. Am fost cîndva tînăr, o fire aprinsă, cinstită și n-am fost nici un prostănac. Am iubit, am urît și am crezut altfel decît ceilalți oameni, am muncit și am sperat cît zece, m-am luptat cu morile de vînt, m-am izbit cu capul de toți pereții. N-am știut să-mi apreciez însă puterile și, necunoscînd viața, am luat pe umeri o povară care mi-a frînt dintr-o dată șira spinării, m-a dat gata. M-am grăbit să-mi cheltuiesc toată vigoarea numai și numai de dragul tinereții, entuziasmîndu-mă, muncind din greu, îmbătîndu-mă de victorii, fără a cunoaște măsura. Spune-mi, te rog: oare puteam să procedez altfel ? Sîntem prea puțini, iar muncă — cu nemiluita ! Da, muncă, nu glumă ! Și iată, cu cîtă cruzime se răzbună viața cu care m-am luat de piept ! M-a dărîmat de timpuriu ! La treizeci și ceva de ani mă simt amețit, bătrîn, mi-am pus halatul și papucii. Cu capul greu, cu sufletul copleșit de lene, ostenit, frînt, fără vreo credință în mine, fără să pot iubi, fără să am vreun scop pe lume, mă strecor ca o umbră printre oameni, întrebîndu-mă necontenit: cine sînt, pentru ce trăiesc, ce vreau ? Și mi se pare că dragostea e o prostie, că mîngîierile sînt o dulcegărie inutilă, că munca n-are nici un sens, că cîntecele și vorbele înaripate sînt demodate și banale. Oriunde aș intra, aduc o dată cu mine tristețea, spleenul, nemulțumirea și repulsia față de viață... Da, sînt un om pierdut, definitiv și irevocabil! În fața ta se află un bărbat care la treizeci și cinci de ani e decepționat, obosit de viață, strivit de stupidele sale avînturi. Rușinea îl doboară, și el încearcă să ia în batjocură propria-i slăbiciune... O, de-ai ști cum se revoltă mîndria din mine! Furia mă sugrumă! *(Se înfioară.)* Poftim, mă și clatin pe picioare! Mi-am făcut-o cu mîna mea... Sînt la capătul puterilor. Unde-i Matvei? Să mă ducă acasă...

Voci din sală: A sosit cavalerul de onoare al mirelui!

## 11

Șabelski *(intrînd)*: Ce să zic, am o ținută clasa întîi... Frac străin, uzat, fără mănuși... Și apoi privirile astea batjocoritoare, zîmbetele ironice, glumele idioate... Oameni meschini, suflete de nimic!

Borkin *(intră grăbit cu un buchet de flori în mînă. E în frac, cu o floare de cavaler de onoare prinsă la butonieră.)*: Of, nu mai pot! Pe unde o fi? *(Zărindu-l pe Ivanov.)* Lumea a înțepenit așteptîndu-te la biserică și dumneata te ții de pledoarii filozofice. Ești un om imposibil. Stîrnești hazul, zău așa! Doar n-ai să mergi la biserică împreună cu mireasa! Trebuie să te duci cu mine, iar eu am să mă întorc mai tîrziu să o iau și pe ea. Să nu știi atîta lucru? Zău așa, ești un om imposibil!...

Lvov *(intrînd și adresîndu-se lui Ivanov)*: Ah, dumneata erai aici? *(Cu glas tare.)* Nikolai Alexeevici Ivanov, declar în fața tuturor celor prezenți că ești un ticălos!

Ivanov *(cu răceală)*: Mulțumesc.

*(Rumoare în sală.)*

Borkin *(lui Lvov)*: Stimate domn, consider că ieșirea dumitale este o josnicie incalificabilă! Îmi vei da socoteală pentru ea! Ne vom bate și te rog să-ți alegi armele!

Lvov: Domnule Borkin, socot că n-ar fi de demnitatea mea nu numai să primesc această provocare, dar și să stau de vorbă cu dumneata! Iar domnului Ivanov îi pot da satisfacție oricînd.

Șabelski: Stimate domn, am să mă bat eu în locul lui!...

Sașa *(lui Lvov)*: Pentru ce? Cu ce drept îl jignești? Dați-mi voie, domnilor, să-l întreb pentru ce îl jignește?

Lvov: Alexandra Pavlovna, am avut temei pentru aceasta. Am venit ca un om cinstit, pentru că vreau să vă deschid ochii, și vă rog să-mi dați ascultare...

Sașa: Și ce anume ai putea să ne spui? Că ești un om cinstit? Asta o știe toată lumea! Altceva însă aș vrea să te întreb: ești atît de convins de dreptatea dumitale? Poftim, ai intrat în această casă ca om cinstit, cum zici, aducîndu-i logodnicului meu o jignire îngrozitoare, care putea să mă prăpădească. Înainte vreme, cînd îl urmăreai ca o umbră și îl împiedicai să trăiască, tot din cinste și din simțul dreptății ai să spui c-o făceai. Te amestecai în viața lui particulară, clevetindu-l și împroșcîndu-l cu noroi. Trimiteai scrisori anonime mie și tuturor prietenilor tot din imboldul cinstei dumitale... Crezînd că procedezi cinstit, n-ai cruțat-o nici măcar pe soția lui în ultimele clipe ale vieții, otrăvindu-i sufletul cu tot felul de bănuieli. Și orișice nedreptate, orișice mîrșăvie ai mai fi făcut, ai fi fost convins că o faci în calitate de om cinstit și luminat al epocii!...

Ivanov *(rîzînd)*: Parcă am fi în parlament și nu la nuntă... Bravo, bravo!...

Sașa *(lui Lvov)*: Gîndește-te acum: tot mai ești convins de dreptatea dumitale? Ce oameni mărginiți, fără inimă! *(Îl ia pe Ivanov de mînă.)* Să mergem de aici, Nikolai! Haide, tată!

Ivanov: Stai, unde vrei să mergem? Nu-i nevoie, am să rezolv totul... îndată! S-a trezit în mine tinerețea, omul care a fost înainte! *(Scoate pistolul.)*

Sașa *(țipînd)*: Priviți ce vrea să facă! Nikolai, pentru numele lui dumnezeu!

Ivanov: M-am rostogolit prea departe! Ajunge! Există și o limită a demnității! Dați-vă la o parte! Sașa, îți mulțumesc!

Sașa *(țipînd)*: Nikolai, ce faci! Opriți-l!

Ivanov: Lăsați-mă! *(Fuge în partea cealaltă a sălii și se împușcă.)*

Cortina

Traducere de *M. Sevastos* și *M. Calmîcu*

# URSUL

FARSA ÎNTR-UN ACT

(Închinată lui N. N. Solovţov)

PERSONAJE:

ELENA IVANOVNA POPOVA, *o văduvioară durdulie, cu gropițe în obraji, moșieriță*

GRIGORI STEPANOVICI SMIRNOV, *moșier, încă tînăr*

LUKA, *servitorul Elenei Ivanovna Popova, bătrîn*

Salon în conacul Elenei Ivanovna Popova

## I

*Popova* în mare doliu, se uită mereu la o fotografie şi *Luka.*

Luka: ...Nu-i bine așa, coniță... vă prăpădiți sănătatea... Jupîneasa și bucătăreasa s-au dus să culeagă mure... orice viețuitoare se bucură de viață... Pînă și pisica, și ea e mulțumită ; se plimbă prin curte, prinde păsărele ! Numai dumneavoastră nu vă îngăduiți nici o bucurie, stați toată ziulica închisă în odaie, parc-ați fi la mănăstire. De un an aproape n-ați mai ieșit din casă. Zău așa !

Popova: Și nici n-am să mai ies vreodată !... Pentru ce-aș ieși ? Viaţa mea s-a sfîrşit. El e în groapă, iar eu — înmormîntată între patru pereți... Amîndoi sîntem morţi.

Luka: Ei, poftim, auzi vorbă! Nikolai Mihailovici a murit și nu mai e nimic de făcut... Așa a vrut dumnezeu, fie-i țărîna ușoară, acolo unde e... Ați plîns cît ați plîns; ajunge! Durerea are și ea o margine. Că doar n-o să jeliți și să purtați doliu toată viața! Iacă, și mie mi-a murit baba... Ei, am plîns-o, am oftat vreo lună... și gata! Doar n-o fi meritat baba mea să mă amărăsc o viață întreagă. *(Oftează.)* Ați uitat și de vecini... Nici dumneavoastră nu vă duceți la ei, da' nici pe ei nu vreți să-i primiți. Trăim — iertați-mă — ca niște lilieci, nu mai știm ce-i lumina zilei. Pînă și livreaua mi-au mîncat-o șoarecii... Ei, să nu fi fost oameni cumsecade prin vecinătate, aș mai zice, da' așa, tot județul e plin de boieri... La Rîblov, e un regiment de husari. Ce mai ofițeri!... O mîndrețe de bărbați. Ți se scurg ochii după ei. În tabăra lor e bal în fiece vineri și aproape în fiecare zi cîntă muzica regimentului... Eh, coniță, coniță! Sînteți tînără, frumoasă, albă și rumenă — să vă tot bucurați de viață... Să știți că frumusețea nu ține o veșnicie! Încă vreo zece anișori — și pe urmă o să voiți să treceți ca o lebădă pe stradă, ca să-i mai scoateți din minți pe domnii ofițeri, dar va fi prea tîrziu!...

Popova *(cu hotărîre)*: Te rog să nu-mi vorbești niciodată de asemenea lucruri! Știi că, de cînd a murit Nikolai Mihailovici, pentru mine viața nu mai are nici un rost. Ți se pare că trăiesc, dar asta nu-i decît o aparență! Am jurat că pînă la moarte n-am să-mi scot doliul și n-am să mă arăt în lume... Ai auzit? Vreau ca umbra lui să vadă cît l-am iubit... Știu, da... da... știu că tu ai văzut că de multe ori era nedrept cu mine, nemilos... și chiar mă înșela... dar eu îi voi rămîne credincioasă pînă la moarte și am să-i dovedesc cum știu să iubesc! Acolo, de pe lumea cealaltă, o să mă vadă tot atît de curată pe cît m-a lăsat...

Luka: În loc să vorbiți așa, mai bine v-ați plimba puțin prin grădină... sau ați porunci să vă înhame la trăsură pe Tobi sau pe Uriașul și ați merge prin vecini...

Popova: Ah!... *(Plînge.)*

Luka: Coniță!... Coniță!... Ce-i cu dumneavoastră? Doamne, dumnezeule!

Popova: El l-a iubit atît de mult pe Tobi! Întotdeauna cînd se ducea pe la Korceaghini sau pe la Vlasovi pe el îl înhăma la trăsură. Ce frumos mîna caii! Cîtă putere cînd întindea frîul, cîtă grație! Îți aduci aminte, Luka? Tobi, Tobi! Să i se dea astăzi o porție dublă de ovăz!

Luka: Bine, coniță!

*(Se aude soneria.)*

Popova *(tresare)*: Cine o fi? Să spui că nu primesc pe nimeni!

Luka: Bine, coniță! *(Iese.)*

### 2

*Popova* singură.

Popova *(uitîndu-se la fotografie)*: Vei vedea, Nicolas, cum știu eu să iubesc și să iert!... Dragostea mea nu se va stinge decît o dată cu ultima bătaie a bietei mele inimi. *(Rîde printre lacrimi.)* Ție nu ți-e rușine de loc? Sînt o soțioară cuminte, credincioasă... m-am ferecat între patru pereți să-ți fiu credincioasă toată viața! Dar tu? Nu ți-e rușine de loc? De cîte ori m-ai înșelat, de cîte ori nu mi-ai făcut scene și m-ai lăsat singură săptămîni întregi!...

### 3

*Popova* și *Luka.*

Luka *(intră agitat)*: Coniță, întreabă cineva de dumneavoastră. Vrea să vă vadă...

Popova: Nu i-ai spus că, de cînd a murit soțul meu, nu mai primesc pe nimeni?

Luka: Ba i-am spus, coniță, da' nici nu vrea să asculte. Zice că are ceva foarte important.

Popova: Nu pri-mesc!

Luka: Păi, i-am spus, da'... e unu îndrăcit... A înjurat și a intrat drept în sufragerie. Acu e-acolo...

Popova *(enervată)*: Bine, primește-l... Ce bădăran o mai fi și ăsta ?!

*(Luka iese.)*

Popova: Oh, ce oameni nesuferiți ! Ce vor de la mine ? De ce-mi tulbură liniștea ? *(Suspină.)* Nu zău, cred că trebuie să mă retrag la mănăstire... *(Rămîne pe gînduri.)* Da, da... călugăriță într-o mănăstire...

## 4

*Popova, Luka și Smirnov.*

Smirnov *(intrînd, către Luka)*: Tîmpitule, îți place să trăncănești cam multe !... Măgar bătrîn ! *(Observînd-o pe Popova, grav.)* Am onoarea să mă prezint, doamnă. Locotenent de artilerie în retragere și moșier, Grigori Stepanovici Smirnov !... Sînt nevoit să vă tulbur pentru o chestiune foarte urgentă...

Popova *(fără să-i întindă mîna)*: Ce doriți ?

Smirnov: Răposatul dumneavoastră soț, pe care am avut onoarea să-l cunosc, mi-a rămas dator, pe două polițe, o mie două sute de ruble. Mîine fiind scadența, și cum am de făcut plăți la banca agrară, vă rog, doamnă, să-mi achitați datoria chiar astăzi.

Popova: O mie două sute ?... Pentru ce vă datora soțul meu acești bani ?

Smirnov: Pentru ovăzul cumpărat de la mine.

Popova: Ovăz ? *(Suspinînd, către Luka.)* Luka, nu uita să-i dai lui Tobi o porție dublă de ovăz. *(Luka iese. Către Smirnov.)* Desigur că vă voi plăti suma, dacă spuneți că Nikolai Mihailovici v-o datora... numai că, vă rog să mă iertați, dar astăzi nu am acești bani asupra mea. Poimîine însă, cînd se întoarce administratorul meu de la oraș, îi voi da ordin să vă plătească tot ce vi se cuvine... Dar acum, nu pot să vă satisfac dorința. Pe lîngă asta, chiar astăzi s-au împlinit șapte luni de la moartea soțului meu și nu mă simt de loc dispusă să mă ocup de chestiuni financiare.

Smirnov: Da' nici eu nu sînt dispus ca, mîine, să mi se scoată la mezat moşia, ceea ce, vă asigur, se va întîmpla, dacă nu-mi voi plăti procentele.

Popova: Poimîine veţi primi banii care vi se cuvin...

Smirnov: Mie îmi trebuiesc banii astăzi... nu poimîine!

Popova: Iertaţi-mă, dar astăzi nu pot să vi-i dau.

Smirnov: Iar eu nu pot aştepta pînă poimîine.

Popova: Ce să fac, dacă nu-i am acum?

Smirnov: Va să zică nu-mi puteţi plăti?

Popova: Nu pot...

Smirnov: Hm!... Asta-i ultimul dumneavoastră cuvînt?

Popova: Da, ultimul.

Smirnov: Ultimul? Sigur?

Popova: Sigur!

Smirnov: Mulţumesc. Am luat notă. *(Ridică din umeri.)* Cum să-ţi păstrezi calmul? Venind încoace, l-am întîlnit în drum pe perceptor, care m-a întrebat: „De ce eşti mereu supărat, Grigori Stepanovici?" Păi cum să nu fiu supărat? Am o nevoie cumplită de bani... Am plecat de-acasă de ieri dimineaţă, cu noaptea-n cap, am fost pe la toţi debitorii mei, dar nici unul din ei nu vrea să-mi plătească datoriile! Am alergat ca un ogar. Am dormit pe unde-am apucat — în cîrciuma unui evreu, lîngă un butoiaş cu vodcă... În cele din urmă, am ajuns aici, la şaptezeci de verste de casa mea, cu speranţa să găsesc banii... şi, în schimb, mă izbesc de „proasta dispoziţie" a dumitale. Cum să nu mă supăr?

Popova: Mi se pare c-am vorbit destul de limpede. Cînd are să vie administratorul de la oraş, am să vă plătesc!

Smirnov: Eu la dumneavoastră am venit, nu la administrator. Ce dracu am eu, iertaţi-mi expresia, cu administratorul dumneavoastră?

Popova: Iertaţi-mă, stimate domn, dar nu sînt obişnuită cu asemenea expresii... nici cu un asemenea ton... Nici nu vreau să vă mai ascult! *(Iese grăbită.)*

## 5

*Smirnov* singur

Smirnov: Ia te uită! Prost dispusă... Șapte luni de cînd i-a murit bărbatul!... Eu însă trebuie să plătesc procentele! Vă întreb, trebuie să plătesc procentele? Ei i-a murit bărbatul, e prost dispusă și cîte și mai cîte... administratorul e plecat, dracu să-l ia, iar eu ce să fac, mă rog? Să mă înalț cu balonul în cer, ca să nu mă prindă creditorii? Să mă dau cu capul de pereți? Am fost la Gruzdev, nu-i acasă! Iaroșevici s-a ascuns! Cu Kurițîn m-am certat și era cît p-aci să-l arunc pe fereastră... Mazutov era bolnav de holeră... iar dumneaei — e prost dispusă! Nici una din canaliile astea nu vrea să plătească. Și asta numai fiindcă sînt o cîrpă, mă port cu ei cu mănuși, îs un prost, o nimica toată... Prea mă port delicat cu ei!... Stați că v-arăt eu vouă! O să vedeți cine-s eu. N-am să mă las să vă bateți joc de mine. Lua-v-ar dracu să vă ia! Rămîn aici și aștept, pînă-mi plătește datoria. Astăzi sînt furios! Brr!... Foarte furios! Tremur tot de furie, mă înăbuș... Dumnezeule! M-apucă amețeala! *(Strigă.)* Moșule!

## 6

*Smirnov* și *Luka.*

Luka *(intrînd)*: Ce doriți?

Smirnov: Adă-mi un pahar cu apă sau cvas!

*(Luka iese.)*

Smirnov: Ce logică o mai fi și asta? Un om are neapărată nevoie de bani, i-a ajuns cuțitul la os... și dînsa nu vrea să plătească, fiindcă, mă rog, nu-i dispusă să se ocupe de chestiuni bănești. Logică femeiască ce vreți! De-aia nu mi-a plăcut niciodată să stau de vorbă cu femeile. Mai repede aș sta pe un... butoi plin cu pulbere, decît să stau de vorbă cu o femeie... Brrr!... Mă trec fiorii... așa de rău m-a scos din sărite fusta asta! Mi-e de ajuns să văd de departe o ființă poetică — adică o femeie — că îndată mă și apucă furia. Îmi vine să urlu!

## 7

*Smirnov* şi *Luka.*

Luka *(intră și-i dă un pahar cu apă)*: Conița e bolnavă și nu primește.

Smirnov: Ieși afară!

*(Luka iese.)*

Smirnov: E bolnavă și nu primește! nu-i nimic! Poți să nu mă primești... Stau aici, pînă îmi dai banii... O să fii bolnavă o săptămînă? Bine! Voi sta o săptămînă... O să fii bolnavă un an? Voi sta un an... Am să primesc ce mi se cuvine, scumpeteo! Nu mă impresionează nici rochia de doliu, nici gropițele din obraji... Cunoaștem noi toate astea! *(Strigă pe fereastră.)* Semion, deshamă caii! Nu mai plecăm! Rămînem aici! Să spui, la grajd, să dea ovăz cailor! Ce păzești, neghiobule? Iar ți s-a încurcat în hamuri calul din stînga! *(Îl îngînă.)* „Nu-i nimic!“ Ți-arăt eu ție „Nu-i nimic!“ *(Pleacă de la fereastră.)* Daa, urîtă treabă... afară-i o căldură insuportabilă, nimeni nu vrea să-mi plătească... noaptea trecută am dormit prost și, pe lîngă toate, hop! și fusta asta în doliu, cu proasta ei dispoziție... Mă doare capul!... Ce-ar fi să beau puțină vodcă? Să încerc! *(Strigă.)* Moșule!

Luka *(intră)*: Ce doriți?

Smirnov: Dă-mi un păhărel de vodcă!

*(Luka iese.)*

Smirnov: Uff! *(Se așază și se examinează.)* N-am ce zice, bine mai arăt! Prăfuit, cu cizmele pline de noroi, nespălat, nepieptănat, cu paie pe haine... Te pomenești că doamna m-a luat drept un tîlhar. *(Cască.)* Ce e drept, e cam nepoliticos să apari într-un salon în halul ăsta, da' nu face nimic... Nu sînt musafir, sînt creditor. Și, pentru creditori, ținuta nu-i obligatorie...

Luka *(intră și-i dă un păhărel cu vodcă)*: Vă îngăduiți cam multe, domnule...

Smirnov *(supărat)*: Cum?

Luka: Eu... eu... n-am spus nimic...

Smirnov: Cu cine crezi că vorbești? Gura!

Luka *(sieși)*: De unde o fi picat săritul ăsta? Dracu l-a adus!... *(Luka iese.)*

Smirnov: Ah! Ce furios sînt! Atît de furios, încît aș face praf toată lumea. Iar mi-e rău... *(Strigă.)* Moșule!

## 8

*Popova și Smirnov.*

Popova *(intră, cu ochii plecați)*: Stimate domn! In singurătatea mea, m-am dezobișnuit să aud glasuri omenești și nu pot suporta țipetele astea! Vă rog stăruitor să-mi cruțați liniștea!

Smirnov: Dați-mi banii și plec!

Popova: V-am mai spus o dată: nu am bani. Așteptați pînă poimîine.

Smirnov: Și eu v-am mai spus o dată: am nevoie de bani astăzi, nu poimîine. Dacă nu-mi dați banii astăzi, mîine nu-mi mai rămîne altceva de făcut decît să-mi pun ștreangul de gît!

Popova: Da' ce pot să fac dacă n-am bani? Ciudat!

Smirnov: Așadar, nu mi-i dați acum? Nu?

Popova: Nu pot...

Smirnov: In cazul ăsta, rămîn aici pînă-mi plătiți... *(Se așază.)* Imi plătiți poimîine? Bine!... Stau așa pînă poimîine! Da! Nu mă urnesc din loc!... *(Sare în sus.)* Spuneți și dumneavoastră: trebuie să-mi plătesc mîine procentele? Da sau ba?... Sau credeți că-mi arde de glumit?

Popova: Stimate domn, vă rog să nu strigați! Nu sînteți în grajd!

Smirnov: Nu-i vorba de grajd; eu vă întreb: trebuie să-mi plătesc, mîine, procentele? Da sau ba?

Popova: Nu știți cum să vă purtați cu doamnele.

Smirnov: Nu-i adevărat. Știu foarte bine să mă port cu doamnele.

Popova: Nu! Nu știți! Sînteți un om prost crescut și nepoliticos! Oamenii de lume nu vorbesc așa cu femeile.

Smirnov: Aha! Minunat! Și cum doriți să vă vorbesc? Pe franțuzește? *(Supărat și afectat.)* *Madame, je vous prie*[1]... sînt tare fericit că nu-mi plătiți banii mei... Oh! *Pardon*... că v-am tulburat. Astăzi e o vreme încîntătoare! Și doliul vă stă de minune! *(Face o reverență.)*

Popova: E grosolan și nu-i de loc spiritual!

Smirnov *(îngînînd-o)*: „E grosolan... și nu-i de loc spiritual!" Nu știu să mă port în societatea doamnelor! Coniță, de cînd ești, n-ai văzut atîtea vrăbii, cîte femei am cunoscut eu. De trei ori m-am bătut în duel pentru femei. Douăsprezece femei le-am părăsit eu, iar nouă m-au părăsit ele pe mine! Da, coniță! A fost o vreme cînd eram un prost! Mă risipeam în vorbe dulci, în drăgălășenii, în complimente... Făceam reverențe... Iubeam nebunește! Oftam la lumina lunii, suferearn, mă topeam... înghețam... ardeam ca flacăra... Am iubit cu patimă, cu ardoare, în tot felul, dracu să mă ia! Am ținut prelegeri despre emanciparea femeilor!... Mi-am prăpădit jumătate din avere cu sentimentele astea duioase. Dar acum? Nu, mulțumesc! Acum nu mă mai duceți de nas! Gata! Ochi negri, ochi pătimași, buze roșii, gropițe în obraji, clar de lună, suspine, șoapte drăgăstoase... Toate astea pentru mine nu mai fac doi bani! Nu vorbesc de cei de față!... Da' în general, toate femeile, toate, fără nici o excepție, sînt niște izmenite, niște prefăcute, invidioase și mincinoase pînă-n măduva oaselor... Sînt superficiale, meschine, fără suflet, fără pic de logică... iar în ce privește asta *(se bate pe frunte)*, iertați-mi sinceritatea, da' și-o găină e mai isteață decît un filozof cu fustă ! Privești cîte o ființă poetică din astea : e vaporoasă, încîntătoare, semizeiță... numai extaz ! Da' ia uită-te în adîncul sufletului ei... Curat crocodil, nu altceva ! *(Pune mîinile pe speteaza unui scaun ; scaunul trosnește și se sfărîmă în bucăți.)* Revoltător e însă faptul că crocodilul ăsta își închipuie, nu știu de ce, că sentimentul gingaș al dragostei este capodopera lui, privilegiul, monopolul lui ! La naiba ! Spînzurați-mă cu capul în jos de cuiul ăsta dacă femeia știe să iubească pe altcineva decît pe cățelușul ei... În dragoste, nu știe decît să miorlăie și să ofteze. În timp ce bărbatul suferă și se sacrifică, toată dragostea femeii se exprimă într-un singur fel : se împăunează și face tot ce poate ca să te ducă de nas. Ați avut nefericirea să vă nașteți femeie... așadar, cunoașteți destul de bine caracterul feminin. Spuneți-mi sincer, ați văzut vreodată o femeie care să fie sinceră, credincioasă și statornică ? N-ați văzut niciodată ! Credincioase și statornice sînt numai femeile bătrîne sau pocite ! Mai degrabă ai să întîlnești o pisică cu coarne sau un sitar alb, decît o femeie statornică.

---

[1] Doamnă, vă rog (fr.) (n. t.).

Popova: Dați-mi voie ! După părerea dumneavoastră, cine e statornic în dragoste ? Te pomenești că bărbatul !...

Smirnov: Exact, doamnă ! Bărbatul !

Popova: Bărbatul ? *(Rîde cu răutate.)* Bărbatul... credincios și statornic în dragoste ?... Ce noutate !... *(Cu înflăcărare.)* Cu ce drept afirmați asta ? Credincioși și statornici, bărbații... Dacă așa stau lucrurile, atunci dați-mi voie să vă spun că, din toți bărbații pe care i-am cunoscut, cel mai bun a fost bietul meu soț... L-am iubit cu pasiune, cu toată ființa mea, așa cum numai o femeie tînără și inteligentă poate iubi ! I-am dăruit tinerețea mea, fericirea, viața, averea mea. Am trăit numai pentru el ! Mă închinam lui ca unui idol... și... ce credeți ? El, bărbatul acesta, pe care l-am socotit cel mai bun, mă înșela la fiece pas ! După moartea lui, am găsit, în sertarul biroului, o casetă cu o mulțime de scrisori de dragoste...

Iar cînd era în viață, mi-e și rușine să-mi amintesc, mă lăsa singură săptămîni întregi și făcea curte altor femei, chiar sub ochii mei! Mă înșela, îmi risipea banii; își bătea joc de sentimentele mele... Cu toate astea, l-am iubit și i-am fost credincioasă... Și nu numai atît: a murit și eu tot îi mai sînt credincioasă. M-am înmormîntat pentru veșnicie între patru pereți, și doliul îl voi purta pînă la moarte...

Smirnov *(rîde batjocoritor)*: Doliul!... Nu înțeleg drept cine mă luați! Parcă n-aș ști ce-nseamnă mascarada asta cu doliul și pentru ce v-ați îngropat între patru pereți!... Cred și eu! E-atît de poetic, plin de mister!... Dacă vreun ofițer sau vreun poet ar trece prin fața conacului dumneavoastră, n-ar putea să nu spună: „Aici stă ciudata Tamara, care, din dragoste pentru soțul ei, și-a îngropat frumusețea între patru pereți!“ Cunoaștem noi toate astea!

Popova *(aprinzîndu-se)*: Cum? Cum îndrăzniți să-mi vorbiți în felul acesta?

Smirnov: V-ați îngropat de vie, da' văd că n-ați uitat să vă pudrați!

Popova: Cum vă permiteți?

Smirnov: Vă rog să nu țipați la mine, că eu nu sînt administratorul dumneavoastră. Dați-mi voie să spun lucrurilor pe nume. Nu-s femeie și sînt obișnuit să vorbesc pe șleau! Așa că vă rog să nu țipați la mine!

Popova: Dumneavoastră țipați la mine, nu eu! Vă rog lăsați-mă în pace!

Smirnov: Dați-mi banii și plec!

Popova: Nu vi-i dau!

Smirnov: Ba o să mi-i dați!

Popova: Nu! N-am să vă dau nici un ban! Scutiți-mă, vă rog, de prezența dumneavoastră.

Smirnov: N-am plăcerea să vă fiu nici soț și nici logodnic, așa că vă rog să mă scutiți de scene. *(Se așază.)* Mie nu-mi plac scenele!

Popova *(abia își stăpînește furia)*: Văd că v-ați așezat!!

Smirnov: Da, doamnă!

Popova: Vă rog să plecați!

Smirnov: Dați-mi banii... *(Sieși.)* Ah, cît sînt de furios! Furios!

Popova: Nu stau de vorbă cu obraznicii! Vă rog, ridicați-vă! *(Pauză.)* N-aveți de gînd să plecați? Nu?

Smirnov: Nu!

Popova: Nu?

Smirnov: Nu!

Popova: Bine! *(Sună.)*

## 9

*Aceiași* și *Luka.*

Popova: Luka, dă-l afară pe domnul!...

Luka *(se apropie de Smirnov)*: Domnule, vă rog să binevoiți a ieși atunci cînd vi se spune! Să binevoiți a...

Smirnov *(sărind în picioare)*: Tacă-ți fleanca! Cu cine crezi că vorbești? Acum te fac piftie!

Luka *(punîndu-și mîna la inimă)*: Dumnezeule!... Doamne!... *(Cade într-un fotoliu.)* Oh!... Mi-e rău... Mi se taie răsuflarea!

Popova: Unde-i Dașa? Dașa! *(Strigă.)* Pelagheia! Dașa! *(Sună.)*

Luka: S-au dus toate după mure... Nu-i nimeni acasă... Mi-e rău... Apă!...

Popova: Vă rog să ieșiți imediat!

Smirnov: Vă rog să fiți mai politicoasă!

Popova *(Strîngînd pumnii și bătînd din picior)*: Sînteți un mojic! Un urs necioplit! Brută! Monstru!

Smirnov: Poftim? Ce-ați spus?

Popova: Am spus că sînteți un urs, o brută!

Smirnov *(făcînd un pas înainte)*: Dați-mi voie! Cu ce drept mă insultați?

Popova: Da, vă insult! Ei și? Ce credeți? Nu mi-e frică!

Smirnov: Și dumneavoastră ce credeți? Fiindcă sînteți o ființă poetică, aveți dreptul să insultați un bărbat și să nu fiți pedepsită? Da? Vă provoc la duel!...

Luka: Dumnezeule sfinte!... Apă!

Smirnov: Cu pistolul!

Popova: Credeți că, dacă aveți pumni zdraveni și o ceafă de taur, mă înspăimîntați? Așa credeți? Nu sînteți decît un mitocan!

Smirnov: La duel! Nu permit nimănui să mă insulte! Credeți că mă impresionează faptul că sînteți o femeie, o făptură gingașă?!

Popova *(țipînd)*: Ursule! Ursule! Ursule!

Smirnov: E vremea să lăsăm prejudecățile că numai bărbații trebuie să plătească pentru insulte!... Dacă-i egalitate de drepturi, egalitate de drepturi să fie!... Ei, drăcie! Să ne duelăm!

Popova: Cu pistolul? Bine!

Smirnov: Da! Imediat!

Popova: Imediat! Bărbatu-meu mi-a lăsat destule pistoale... Le aduc îndată... *(Se duce grăbită, apoi se întoarce.)* Cu cîtă plăcere am să vă trag un glonte în căpățîna dumneavoastră seacă! Lua-v-ar dracu! *(Iese.)*

Smirnov: Am s-o omor ca pe un pui de găină! Nu-s băiețandru și nici cățel sentimental... Pentru mine nu există făpturi gingașe!

Luka: Domnule, boierule!... *(Cade în genunchi.)* Fie-vă milă de un biet bătrîn! Plecați, plecați de-aici... Ne-ați băgat în sperieți — și-acum vreți să vă mai bateți și-n duel!

Smirnov *(fără să-l asculte)*: Tocmai ăsta e principiul de egalitate în drepturi, de emancipare! Sexele sînt egale! Așa că am să trag în ea, din principiu! Ce femeie! *(O imită.)* „Lua-v-ar dracu!... Am să vă trag un glonte în căpățînă..." Ce femeie! Se înroșise! Ochii-i străluceau... A primit provocarea! Pe cuvînt de cinste că-i pentru prima oară în viața mea cînd întîlnesc o femeie ca asta!...

Luka: Boierule, plecați! Pentru numele lui dumnezeu, plecați!

Smirnov: Asta femeie! Așa mai zic și eu! Adevărată femeie! Nu-i o miorlăită... Spirt, foc, dinamită! Zău așa, îți și pare rău s-o omori!...

Luka *(plînge)*: Boierule, tătucule... pleacă!

Smirnov: Începe să-mi placă femeia asta! Serios! Cu toate că are gropițele alea în obraji, totuși îmi place! Sînt gata să-i iert și datoria!... Poftim: mi-a trecut pînă și furia! Minunată femeie!

## 10

*Aceiași* și *Popova.*

Popova *(intră cu pistoalele)*: Iată pistoalele... Dar, mai înainte de a ne bate, arătați-mi, vă rog, cum se umblă cu ele... N-am ținut, în viața mea, un pistol în mînă...

Luka: Doamne sfinte, ocrotește-ne... fie-ți milă de noi... Mă duc să chem grădinarul și vizitiul... De unde a căzut pe capul nostru o năpastă ca asta?... *(Iese.)*

Smirnov *(examinează pistoalele)*: Vedeți, există cîteva feluri de pistoale... Pistoale speciale pentru duel, Mortimer... Astea sînt sistem Smith și Wesson, cu trei țevi, cu extractor, cu percuție centrală... Minunate pistoale! Costă cam nouăzeci de ruble perechea... Pistolul trebuie ținut așa... *(Sieși.)* Ce ochi! Ce ochi! Femeia asta te aprinde ca o văpaie...

Popova: Așa?

Smirnov: Da... așa... Pe urmă, ridicați cocoșul... Așa... țintiți... capul puțin pe spate... Întindeți mîna așa... apoi, cu degetul ăsta, apăsați pe trăgaci... și gata... Da' ce-i mai important e să nu vă grăbiți! Să stați liniștită... și să țintiți... Aveți grijă să nu vă tremure mîna...

Popova: Bine... Socot, totuși, că nu-i nimerit să tragem cu pistolul în cameră... Să mergem în grădină!

Smirnov: Să mergem! Vă previn, însă, că voi trage în aer!

Popova: Cum așa? De ce?

Smirnov: Fiindcă... fiindcă... Asta-i treaba mea de ce!

Popova: A! Vă e frică? Da? Aha! Nu, domnule, nu vă mai dați în lături! Vă rog să mă urmați! Nu mă liniștesc pînă ce nu vă găuresc fruntea asta, pe care o urăsc atîta! Vă e frică?

Smirnov: Da, mi-e frică!

Popova: Minciună! De ce nu vreți să ne batem?

Smirnov: Fiindcă... fiindcă... îmi placeți!

Popova *(rîde cu răutate)*: Îi plac! Are îndrăzneala să spună că-i plac! *(Îi arată ușa.)* Poftim!

Smirnov *(fără să scoată o vorbă, pune revolverul jos, își ia pălăria, se duce spre ușă, unde se oprește; o clipă se privesc în tăcere; apoi, el începe să vorbească apropiindu-se încet de Popova)*: Ascultați-mă... Mai sînteți supărată?... Și eu am fost întărîtat, dar... înțelegeți!... Cum aș putea să vă explic?... Vedeți, la drept vorbind, asta-i o poveste... *(Tare.)* Ei bine, ce vină am eu dacă-mi placeți? *(Apucă scaunul și-l sfărîmă în mîini.)* Dracu știe ce mobilă aveți! Cum o atingi, se sfărîmă!... Îmi placeți... Înțelegeți?... Sînt... sînt aproape îndrăgostit!

Popova: Plecați! Vă urăsc!

Smirnov: Doamne, ce femeie! N-am văzut în viața mea așa ceva! Sînt pierdut! Am căzut în cursă ca un șoarece!

Popova: Plecați sau trag!

Smirnov: Trageți! Nu vă puteți închipui ce plăcut e să mori sub privirea ochilor dumneavoastră minunați, să mori împușcat de o mînă catifelată... Mi-am pierdut capul! Gîndiți-vă bine și luați o hotărîre imediată, căci altfel ies de-aici și n-o să ne mai vedem niciodată! Hotărîți!... Sînt nobil, mă trag dintr-o familie onorabilă, sînt om cinstit, am un venit anual de zece mii ruble... Trag fără greș într-o monedă aruncată în aer... Am o herghelie de cai de rasă... Vreți să fiți soția mea?

Popova *(revoltată, ridică revolverul)*: Vreau să ne batem în duel! Poftim!

Smirnov: Înnebunesc!... Nu mai înțeleg nimic!... *(Strigă.)* Luka! Apă!

Popova *(strigă)*: Să ne duelăm!

Smirnov: Mi-am pierdut capul!... M-am îndrăgostit ca un băiețandru, ca un prost! *(O apucă de mînă, ea țipă de durere.)* Vă iubesc! *(Cade în genunchi.)* Iubesc, cum n-am mai iubit vreodată! Am părăsit douăsprezece femei, nouă m-au părăsit ele pe mine, da' pe nici una n-am iubit-o atît... Mi-am pierdut mințile, demnitatea, am devenit o cîrpă... Stau în genunchi ca un prost... și vă cer mîna!... Ce rușinos! De cinci ani n-am mai fost îndrăgostit și mi-am jurat să nu mă mai îndrăgostesc... Și-acum... așa, dintr-o dată, m-am prins în mreje!... Vă cer mîna! Da sau nu? Nu vreți? Bine! *(Se ridică și pleacă grăbit spre ușă.)*

Popova: Stați puțin...

Smirnov *(se oprește)*: Da?

Popova: Nimic... puteți pleca... sau nu, stați... Nu... plecați, plecați... Vă urăsc! Sau nu... Nu plecați. Dacă ați ști cît sînt de furioasă! *(Aruncă revolverul pe masă.)* Mă doare mîna din pricina porcăriei ăsteia de revolver... *(De furie, rupe o batistă.)* Ce mai stați? Plecați!

Smirnov: Adio!

Popova: Da, da, plecați!... *(Strigă.)* Încotro? Stați puțin... Nu, nu, plecați! Ce furioasă sînt! Nu vă apropiați, nu vă apropiați...

Smirnov *(apropiindu-se)*: Ce furios sînt! M-am îndrăgostit ca un licean, am stat în genunchi... Mă îngrozesc de mine însumi... *(Brutal.)* Vă ador! Asta mi-a mai trebuit, să mă îndrăgostesc de dumneavoastră! Mîine trebuie să plătesc procentele... cositul a început și na, poftim! *(O prinde de mijloc.)* Niciodată n-o să-mi iert asta...

Popova: Lăsați-mă, lăsați-mă! Jos mîinile de pe mine! Vă... urăsc! Vreau să ne batem! *(Se sărută prelung.)*

*Aceiași. Luka* intră cu un topor în mîini, *grădinarul* cu grebla, *vizitiul* cu o furcă și *mai mulți lucrători* cu bîte.

Luka *(văzîndu-i pe cei doi sărutîndu-se)*: Doamne sfinte!

*(Pauză.)*

Popova *(cu ochii plecați)*: Luka, du-te și spune la grajd să nu i se mai dea astăzi ovăz lui Tobi!

Cortina

Traducere de *M. Sorbul* și *I. Alexandrescu*

# CERERE ÎN CĂSĂTORIE

## FARSA ÎNTR-UN ACT

PERSONAJE :

STEPAN STEPANOVICI CIUBUKOV, *moșier*
NATALIA STEPANOVNA, *fiica lui, 25 de ani*
IVAN VASILIEVICI LOMOV, *vecin de moșie al lui Ciubukov, zdravăn bine hrănit, însă foarte ipohondru*

Acțiunea se petrece la conacul moșiei lui Ciubukov

Salonul lui Ciubukov.

### I

*Ciubukov, zdravăn, bine hrănit, însă foarte*

Ciubukov *(ieșindu-i înainte)*: Ce-mi văzură ochii ?... Ivan Vasilievici ! Scumpule ! Nici nu știi cît sînt de bucuros ! *(Îi strînge mîna.)* Drăguță ! Așa surpriză zic și eu !... Cum o mai duci ?

Lomov: Mulțumesc de întrebare. Dar dumneata cum o mai duci ?

Ciubukov: Binișor, îngerașule ! Mă închin dumitale și așa mai departe. Poftim, mă rog, stai jos ! Nu-i frumos să-ți uiți vecinii ! Da' de ce te-ai îmbrăcat așa de gală, drăguță ? Frac, mănuși și tot dichisul. Nu cumva pleci undeva ?

Lomov: Nu, stimabile Stepan Stepanîci, am venit numai pînă la dumneata.

Ciubukov: Atunci, de ce te-ai pus în frac, drăguță? Parc-ai face vizite de Anul Nou!

Lomov: Să vezi dumneata despre ce-i vorba... *(Îl ia de braț.)* Am venit, stimate Stepan Stepanîci, să te supăr cu o rugăminte. Am mai avut eu, și nu o dată, cinstea să mă adresez dumitale, să mă ajuți. Și totdeauna, cum să spun... Iartă-mă, dar sînt cam tulburat. Stai, stimabile Stepan Stepanîci, să beau puțină apă. *(Bea apă.)*

Ciubukov *(aparte)*: Te pomenești c-a venit să-mi ceară bani! Nu-i dau! *(Către Lomov.)* Da' despre ce-i vorba, drăguță?

Lomov: Vezi dumneata, stimabile Stepanîci... iartă-mă, te rog, Stepan Stimabilîci... Adicătelea... Sînt strașnic de tulburat, după cum poți vedea și dumneata... Pe scurt, numai dumneata mă poți ajuta, cu toate că nu m-am învrednicit cu nimic și n-aș avea nici un drept să mă aștept la ajutorul dumitale...

Ciubukov: Of! Da' n-o mai întinde așa, scumpule! Spune odată! Ei, despre ce-i vorba?

Lomov: Îndată... Numaidecît. Uite ce-i: am venit să-ți cer mîna Nataliei Stepanovna, fiica dumitale.

Ciubukov *(bucuros)*: Puișorule!... Ivan Vasilievici! Parcă n-am auzit bine. Ia mai spune o dată!

Lomov: Am onoarea să-ți cer...

Ciubukov *(întrerupîndu-l)*: Drăguțule... Tare-s bucuros, și așa mai departe... Uite, tocmai de aceea, și eu... *(Îl îmbrățișează și-l sărută.)* De cînd îmi doream eu asta! Era dorința mea dintotdeauna... *(Îi dau lacrimile.)* De cînd te știu, mi-ai fost drag, îngerașule, parcă ai fi fost copilul meu. Deie-vă dumnezeu, la amîndoi, bună înțelegere, dragoste, și așa mai departe. Nici nu-ți închipui cît am dorit-o!... Dar ce-am rămas eu ca un tont? Am încremenit de bucurie, am încremenit, zău așa. Oh, am dorit asta din tot sufletul... Uite, mă duc s-o chem pe Natașa și așa mai departe...

Lomov *(mișcat)*: Stimabile Stepan Stepanîci, dumneata ce crezi? M-aș putea eu bizui pe consimțămîntul ei?

Ciubukov: Păi, o mîndreţe de bărbat ca dumneata şi... să nu vrea! Cred că-i îndrăgostită lulea şi aşa mai departe. Mă-ntorc îndată! *(Iese.)*

## 2

*Lomov singur.*

Lomov: Mă ia cu frig... Tremur tot, parc-aş fi înainte de examen. Lucrul cel mai de seamă e că trebuie să mă hotărăsc. Dacă mai stau mult pe gînduri, dacă mă tot codesc şi-mi pierd vremea cu vorba, aşteptînd să-mi cadă o femeie ideală sau o dragoste mare, atunci nu mă mai însor niciodată... Brr!... Tare mi-e frig!... Natalia Stepanovna îi straşnică gospodină, drăguţă, învăţată... Ce-mi mai trebuie? Însă, pînă una-alta, au şi început să-mi vîjîie urechile de emoţie. *(Bea apă.)* Da' nici să nu mă însor, nu se poate... Întîi şi-ntîi, am treizeci şi cinci de ani — vîrstă, cum s-ar zice, critică. Al doilea, am şi eu nevoie de-o viaţă aşezată, tihnită... Sînt bolnav de inimă, am într-una palpitaţii, îmi sare repede ţandăra şi-s totdeauna grozav de agitat... Uite, de pildă, acuma: îmi tremură buzele şi mi se bate pleoapa dreaptă. Dar mai prost stau cu somnul. Abia mă aşez în pat şi n-apuc bine s-adorm, că, îndată, haţ! şi începe să mă îmboldească nu ştiu ce în coasta stîngă, de-mi răspunde drept în umăr şi-n cap... Înnebunit, sar în sus, umblu cît umblu prin odaie şi iar mă culc. De-abia aţipesc şi iar mă îmboldeşte. Şi aşa, de douăzeci de ori la rînd...

## 3

*Natalia Stepanovna* şi *Lomov.*

Natalia Stepanovna *(intrînd)*: A-a! Dumneata erai! Tata mi-a spus: Du-te de vezi, c-a venit un negustor după nişte marfă! Bună ziua, Ivan Vasilievici!

Lomov: Bună ziua, stimată Natalia Stepanovna!

Natalia Stepanovna: Iartă-mă că-s cu șorțul și în rochie de casă... Tocmai curățam niște mazăre pentru pus la uscat. De ce n-ai mai dat atîta vreme pe la noi? Stai jos, te rog... *(Se așază.)* N-ai vrea să mănînci ceva?

Lomov: Nu, mulțumesc. Am mîncat.

Natalia Stepanovna: Poți fuma... Uite, aici ai chibrituri... Minunată vreme! Dar ieri a plouat, așa că argații au stat toată ziulica degeaba. Cîte căpițe ai cosit dumneata? Închipuiește-ți că eu m-am pripit să cosesc toată lunca. Și, acum, îmi pare rău. Mă tem să nu-mi putrezească fînul! Era mai bine să fi așteptat. Dar asta ce mai e? Nu văd bine sau te-ai pus la frac? Ei, comedie! Nu cumva te duci la bal? Știi ceva: parcă te-ai făcut mai frumușel! Nu zău, spune, ce-i cu eleganța asta a dumitale?

Lomov *(fîstîcit)*: Vezi, stimată Natalia Stepanovna... Vorba e că m-am hotărît să te rog să m-asculți... Firește că ai să te miri și, poate, c-ai să te și superi, însă eu... *(Aparte.)* Strașnic mă mai ia cu frig!

Natalia Stepanovna: Despre ce-i vorba? *(Pauză.)* Ei, spune!

Lomov: Mă voi sili să fiu scurt. După cum știi, stimată Natalia Stepanovna, am cinstea să cunosc familia dumneavoastră tare de demult și încă de cînd eram mic copil. Răposata mea mătușică și bărbatul ei, de la care, cum binevoiești și dumneata să știi, am moștenit pămîntul, au avut totdeauna cea mai mare stimă pentru tatăl dumitale și pentru răposata dumitale mamă. Legăturile dintre neamul Lomovilor și acel al Ciubukovilor au fost dintotdeauna cele mai prietenești, am putea zice, chiar frățești. Și, afară de asta, pămîntul meu, cum binevoiești să știi și dumneata, se învecinează cu al dumneavoastră. Poate că binevoiești să-ți aduci aminte că „Poiana boilor“ a mea se mărginește cu mestecănișul dumneavoastră.

Natalia Stepanovna: Iartă-mă că te întrerup. Ai spus: „«Poiana boilor» a mea“. Dar poiana oare-i a dumitale?

Lomov: A mea!...

Natalia Stepanovna: Ei, poftim! „Poiana boilor“ e a noastră, nu a dumitale!

Lomov: Ba nu, stimată Natalia Stepanovna, a mea e!

Natalia Stepanovna: Asta-i pentru mine o noutate. De unde ai scos-o că-i a dumitale?

Lomov: Cum de unde? Eu vorbesc de clinul dintre mestecănișul dumneavoastră și „Mlaștina arsă“.

Natalia Stepanovna: Ei, da, asta-i poiana. Dar e a noastră!

Lomov: Nu, stimată Natalia Stepanovna, dumneata greșești.

Natalia Stepanovna: Vină-ți în fire, Ivan Vasilievici. De cînd, mă rog, s-a făcut a dumitale?

Lomov: Cum, de cînd? De cînd mă țiu minte tot a noastră a fost.

Natalia Stepanovna: S-avem iertare, da' nu-i așa!

Lomov: Stimată Natalia Stepanovna, asta reiese și din acte. E drept, a fost cîndva o neînțelegere pentru „Poiana boilor“, dar acuma știe toată lumea că-i a mea. Degeaba discutăm pentru asta. Dă-mi voie să-ți spun că bunica mătușichii mele a dat-o în folosință, fără termen și fără nici o plată, țăranilor bunicului tatălui dumitale, fiindcă i-au ars niște cărămidă. Țăranii bunicului tatălui dumitale s-au folosit, pe degeaba, de poiana asta timp de vreo patruzeci de ani și s-au deprins s-o socotească a lor, iar apoi, cînd a ieșit legea...

Natalia Stepanovna: Ba nu-i de loc așa cum spui dumneata! Și bunicu-meu și străbunicul meu socoteau că pămîntul lor se întinde pînă la „Mlaștina arsă“. Asta înseamnă că și „Poiana boilor“ tot a noastră era. Nu înțeleg ce discuție mai poate încăpea aici. Mi-e și ciudă!...

Lomov: Natalia Stepanovna, am să-ți arăt actele!

Natalia Stepanovna: Nu zău! Dumneata ori glumești, ori vrei să mă necăjești!... La una ca asta nu mă așteptam! Stăpînim pămîntul de aproape trei sute de ani și, deodată, vii dumneata și declari că nu-i al nostru! Ivan Vasilievici, iartă-mă, dar nu-mi vine să cred ce-mi aud urechile... Eu, una, nu țin de loc la poiana asta. Sînt acolo cu totul cinci deseatine, care să tot facă, mari și late, trei sute de ruble; însă ceea ce mă supără pe mine e nedreptatea. Poți spune orice-ai vrea, însă eu nedreptatea n-o pot suferi.

Lomov: Mă rog dumitale, ascultă-mă! Țăranii bunicului tatălui dumitale, cum am avut chiar acuma cinstea să-ți spun, au ars cărămizi pentru bunica mătușichii mele. Bunica mătușichii, vrînd să le facă, în schimb, o înlesnire...

Natalia Stepanovna: Bunicul, bunica, mătușica... Nu înțeleg o iotă din toată povestea asta! Eu știu una și bună: poiana-i a noastră. Și gata!

Lomov: Poiana e a mea!

Natalia Stepanovna: Ba-i a noastră! Chiar de mi-ai dovedi-o două zile în șir și ai pune și cincisprezece fracuri, poiana tot a noastră-i, și pace! Nu rîvnesc la ce-i al dumitale, însă nu vreau să dau din ce-i al nostru... Dumneata fă ce crezi!

Lomov: Mie, Natalia Stepanovna, nu-mi trebuie poiana, da' vorbesc din principiu. Dacă-ți face dumitale trebuință, ți-o dăruiesc.

Natalia Stepanovna: De dăruit, ți-o pot dărui eu, că doar a mea e!... Ivan Vasilievici, toată afacerea asta e cel puțin ciudată! Pînă acum, noi te-am socotit vecin bun, prieten, acum un an ți-am dat batoza noastră și, din pricina asta, am ajuns de-am isprăvit cu treieratul abia în noiembrie. Iar dumneata te porți cu noi cum te-ai purta cu niște țigani. Îmi dăruiești mie pămîntul meu! Iartă-mă, dar asta numai purtare de bun vecin nu-i. Dacă vrei să știi, după mine, asta-i curată obrăznicie...

Lomov: Va să zică, după părerea dumitale, sînt un uzurpator? Domnișoară, niciodată n-am luat cu hapca pămîntul altuia și n-am să dau voie nimănui să mă învinuiască de așa ceva... *(Se repede la carafa cu apă și bea.)* „Poiana boilor" e a mea!

Natalia Stepanovna: Nu-i adevărat! E a noastră!

Lomov: Ba-i a mea!

Natalia Stepanovna: Nu-i adevărat! Las-că ţi-o dovedesc eu! Chiar astăzi trimit cosaşii acolo.

Lomov: Cu-um?

Natalia Stepanovna: Chiar azi cosaşii mei au să fie acolo!

Lomov: Îi iau de ceafă şi-i gonesc de acolo!

Natalia Stepanovna: N-ai să îndrăzneşti!

Lomov *(îşi duce mîna la inimă)*: „Poiana boilor" e a mea! Înţelegi dumneata? I-a mea!

Natalia Stepanovna: Te poftesc să nu răcneşti! Poţi să te înfurii şi să răcneşti, pînă ce-i răguşi, dar la dumneata acasă. Aici, mă rog dumitale, să te stăpîneşti.

Lomov: De n-ar fi palpitaţiile astea îngrozitoare, dacă nu mi-ar zvîcni atît de tare tîmplele, altfel aş vorbi eu cu dumneata, domnişoară. *(Strigă.)* „Poiana boilor" e a mea!

Natalia Stepanovna: E a noastră!

Lomov: Ba-i a mea!

Natalia Stepanovna: A noastră!

Lomov: A mea!

## 4

*Aceiaşi* şi *Ciubukov.*

Ciubukov *(intrînd)*: Ce-i? Ce strigaţi aşa?

Natalia Stepanovna: Tată, spune-i, te rog, acestui domn a cui e „Poiana boilor". A dumisale sau a noastră?

Ciubukov *(către Lomov)*: Puişorule, poiana-i a noastră!

Lomov: Da' de unde, mă rog, e a dumneavoastră? Dumneata eşti doar om cu scaun la cap! Bunica mătuşichii mele a dat poiana în folosinţă vremelnică ţăranilor bunicului dumitale, fără să primească nici o plată pentru asta. Țăranii au folosit pămîntul vreme de patruzeci de ani și s-au deprins cu pămîntul, ca și cum ar fi fost al lor, iar apoi, cînd a ieșit legea...

Ciubukov: Îmi dai voie, scumpule... Uiți tocmai faptul că, dacă țăranii n-au plătit nimic bunicii dumitale și așa mai departe, e fiindcă, pe vremea aceea, era o ceartă pentru poiana asta și așa mai departe... Acuma, pînă și cîinii știu că-i a noastră. Înseamnă, că dumneata nici n-ai văzut planul!

Lomov: Iar eu îți voi dovedi că poiana-i a mea.

Ciubukov: N-ai să mi-o poți dovedi, iubitule!

Lomov: Ba am să ți-o dovedesc!

Ciubukov: Drăguță, de ce-am răcni așa? Cu răcnetele nu dovedești nimic. Eu nu rîvnesc la ce-i al dumitale, dar nici n-am de gînd să dau ceea ce-i al meu. De ce-aș face-o, mă rog? Drăguțule, dacă am ajuns aici și ai de gînd să pui în discuție „Poiana boilor“ și așa mai departe, atunci, mai de grabă o dăruiesc țăranilor decît dumitale. Iac-așa!

Lomov: Nu mai pricep nimic! De unde îți iei dumneata dreptul să dăruiești proprietatea altuia?

Ciubukov: Dă-mi voie, te rog, să știu eu mai bine, dacă am sau nu am dreptul. Uite ce-i, tinere: eu nu prea sînt obișnuit ca să-mi vorbească cineva pe un ton ca ăsta și așa mai departe. Eu, tinere, sînt de două ori mai bătrîn ca dumneata și, te rog, cînd vorbești cu mine, să nu te agiți și așa mai departe.

Lomov: Nu, zău! Dumneata mă socoți chiar așa de prost ca să-ți rîzi de mine? Pămîntul meu spui că-i al dumitale și-ai mai vrea, pe deasupra, să stau nepăsător și să vorbesc cu dumneata omenește. Vecinii buni nu se poartă așa, Stepan Stepanîci, dumneata numai vecin bun nu-mi ești. Ești un uzurpator!

Ciubukov: Cum? Cum ai spus?

Natalia Stepanovna: Tată, trimite îndată cosașii la „Poiana boilor“!

Ciubukov *(către Lomov)*: Ce spuneai adineauri, dragă domnule?

Natalia Stepanovna: „Poiana boilor“ e a noastră și n-o dau, n-o dau, n-o dau nici moartă!

Lomov: Asta vom vedea! Am să vă arăt, în fața judecății, că-i a mea.

Ciubukov: În fața judecății? Dragă domnule, n-ai decît să ne dai în judecată și așa mai departe. N-ai decît! Las' că te cunosc eu pe dumneata! Stai și pîndești numai prilejul să te judeci și așa mai departe... Ești un cîrciogar! Tot neamul vostru a umblat cu chichițe și cu judecăți. Tot!

Lomov: Te rog să faci bunătate să nu te legi de neamul meu! Toți din neamul Lomovilor au fost oameni cinstiți și n-a fost unul printre ei care să fi fost dat în judecată pentru delapidare, ca unchiul dumitale.

Ciubukov: Toți din neamul dumneavoastră, al Lomovilor, au fost niște zmintiți!

Natalia Stepanovna: Toți, toți! Da, toți!

Ciubukov: Bunicul dumitale bea de stingea, iar mătușica cea mai tînără, Nastasia Mihailovna, a fugit cu un arhitect, și așa mai departe...

Lomov: Da' parcă mama dumitale nu era strîmbă? *(Deodată, duce mîna la inimă.)* Mi s-a pus un junghiu la inimă... Îmi răspunde în cap. Doamne, dumnezeule!... Apă!...

Ciubukov: Tatăl dumitale a fost un cartofor și un mîncău.

Natalia Stepanovna: Iar mătușa — o bîrfitoare. Mai rar să găsești una ca dînsa!

Lomov: Nu-mi mai simt piciorul stîng... Dumneata ești un intrigant.... Văleu, inima!... Și nu-i un secret pentru nimeni că, înainte de alegeri... Văd stele verzi!... Unde mi-e pălăria?

Natalia Stepanovna: Ceea ce spui e josnic! Necinstit! Urît!

Ciubukov: Iar dumneata, dacă vrei să știi, uite, ești o viperă, un fățarnic, un viclean. Asta ești!

Lomov: Uite și pălăria... Văleu, inima! Unde să mă duc acum? Unde-i ușa? Of! Îmi pare că mor... Abia îmi trag piciorul... *(Se îndreaptă spre ușă.)*

Ciubukov *(din urmă)*: Să nu te mai prind că-mi calci pragul!

. Natalia Stepanovna: Și dă-ne în judecată! Vedem noi pe-a cui rămîne!

*(Lomov iese, clătinîndu-se.)*

## 5

*Ciubukov* și *Natalia Stepanovna.*

Ciubukov: Ducă-se dracului! *(Umblă agitat de colo-colo.)*

Natalia Stepanovna: Nemernicul! Poftim de mai ai încredere în vecini buni!

Ciubukov: Canalia! Caraghiosul!

Natalia Stepanovna: Pocitania! După ce-a pus mîna pe-un pămînt străin mai are și curajul să insulte pe alții.

Ciubukov: Și tocmai sperietoarea asta, orbețul ăsta să mai aibă îndrăzneala să vină cu o cerere... și așa mai departe. Auzi? Cu o cerere!...

Natalia Stepanovna: Care cerere?

Ciubukov: Păi cum, nu știi? A venit să te ceară pe tine.

Natalia Stepanovna: Să mă ceară? Pe mine? De ce nu mi-ai spus-o înainte?

Ciubukov: De asta s-a dichisit cu fracul! Parcă-i un cîrnat, un zbîrciog!

Natalia Stepanovna: Să mă ceară? Pe mine? Ah! *(Cade într-un jilț și începe să geamă.)* Cheamă-l înapoi! Cheamă-l! Adu-l înapoi! Ah, întoarce-l!

Ciubukov: Pe cine să întorc?

Natalia Stepanovna: Mai repede, mai repede! Mi-e rău! Întoarce-l!

*(O apucă criza de nervi.)*

Ciubukov: Ce-i asta? Ce-i cu tine? *(Se apucă cu mîinile de cap.)* Nenorocitul de mine! Mi-ați scos sufletul! Am să mă-mpușc! Am să mă spînzur!

Natalia Stepanovna: Mor! Cheamă-l!

Ciubukov: Ptiu!... Îndată! Numai nu urla! *(Iese în fugă.)*

Natalia Stepanovna *(singură, geme într-una)*: Ce-am făcut! Cheamă-l înapoi! Cheamă-l!

Ciubukov *(intră în fugă)*: Vine îndată și așa mai departe... Lua-l-ar dracu. Uff! Vorbește tu cu dînsul, fiindcă eu, dacă vrei s-o știi, n-am nici un chef...

Natalia Stepanovna *(geme)*: Cheamă-l!

Ciubukov *(țipînd la ea)*: Dacă-ți spun că vine! Of, dumnezeule! Mare pacoste e să fii tatăl unei fete de măritat! Îmi vine să-mi tai beregata! Să ştii c-o fac! Am înjurat omul, l-am făcut de rușine, l-am dat afară... și toate, din pricina ta!... Numai a ta...

Natalia Stepanovna: Ba nu, a ta!

Ciubukov: Ei, poftim... Tot eu sînt de vină! *(În ușă, se ivește Lomov.)* Acum, vorbește tu cu dînsul! *(Iese.)*

## 6

*Natalia Stepanovna* şi *Lomov*.

Lomov *(intră istovit)*: Strașnice palpitații... Piciorul mi-e țeapăn tot și parcă mă ține ceva în coastă...

Natalia Stepanovna: Iartă-ne, Ivan Vasilievici, dar ne-am cam aprins. Știi, mi-am adus acum aminte. Ce-i drept îi drept, „Poiana boilor" e a dumitale.

Lomov: Tare-mi mai bate inima! Poiana-i a mea... Mi se bat amîndoi ochii...

Natalia Stepanovna: Poiana-i a dumitale! A dumitale... Ia șezi, te rog. *(Se așază amîndoi.)* Am fost nedrepți cu dumneata.

Lomov: Eu am făcut-o din principiu... Nu țin atît la pămînt, cît țin la principii...

Natalia Stepanovna: Întocmai, principiile... Dar hai, să vorbim mai bine de altceva.

Lomov: Cu atît mai mult, cu cît eu am dovezi. Bunica mătușichii mele l-a dat țăranilor bunicului tatălui dumitale...

Natalia Stepanovna: Gata! Ajunge cu asta! *(Aparte.)* Nu știu cu ce să încep... *(Către Lomov.)* Începi să te pregătești de vînătoare?

Lomov: Da, stimată Natalia Stepanovna, la cocoși de munte. Mă gîndesc să mă duc, după seceriș. Of! Ai auzit mata? Închipuiește-ți nenorocirea care a dat peste mine! Ugadai al meu, pe care îl știi, șchioapătă.

Natalia Stepanovna: Ce păcat! Și din ce pricină, mă rog?

Lomov: Nu știu... Trebuie să-și fi scrîntit piciorul sau să-l fi mușcat ceilalți cîini. *(Oftează.)* Un cîine cum nu se mai află! Nu mai spun de bani! I-am plătit pe el, lui Mironov, 125 de ruble.

Natalia Stepanovna: Ivan Vasilievici, l-ai plătit mai scump decît face.

Lomov: După mine-i foarte ieftin. E un cîine strașnic!

Natalia Stepanovna: Tata a dat, pentru Otkatai al nostru, 85 de ruble și Otkatai e mult mai bun decît Ugadai.

Lomov: Otkatai mai bun ca Ugadai? Nu mai spune! *(Rîde.)* Otkatai mai bun ca Ugadai!

Natalia Stepanovna: Sigur că-i mai bun! Ce-i drept: Otkatai e un cățelandru, nu i s-a împlinit încă părul, însă cît privește trupul și libertatea mișcărilor, cîine mai bun n-are nici Volcianețki.

Lomov: Dă-mi voie, Natalia Stepanovna! Dumneata uiți că fălcile lui Otkatai nu se acopăr. La cîinii buni, asta nu se întîmplă...

Natalia Stepanovna: Să se acopere? Întîia oară aud de așa ceva.

Lomov: Te asigur că falca lui de jos e mai scurtă decît cea de sus.

Natalia Stepanovna: Da' ce? Ai măsurat-o?

Lomov: Am măsurat. De ajuns vînatul din fugă sigur că-l ajunge, însă ca să-l apuce...

Natalia Stepanovna: Întîi și-ntîi, Otkatai al nostru e cîine de rasă, ogar, cu părul lung, fiul lui Zapreagai și al Stamezkăi, pe cînd cu roșcatul dumitale bălțat nu te poți descurca de unde se trage... Apoi, e bătrîn și urît foc, o potaie...

Lomov: Bătrîn, bătrîn, da' nu-l dau pe cinci Otkatai de-ai dumneavoastră! Da' se poate? Ugadai, zic și eu că-i cîine, pe cînd Otkatai... E și caraghios să mai discuți așa ceva... cîini, ca Otkatai al dumneavoastră, găsești, cîți vrei, la orice vătaf de cîini. Mai mult de 25 de ruble nici nu face.

Natalia Stepanovna: Ivan Vasilievici, azi a intrat duhul contrazicerii în dumneata! Ba născocești că „Poiana boilor“ e a dumitale, ba că Ugadai e mai bun decît Otkatai. Mie nu-mi plac oamenii care una gîndesc și alta vorbesc. Știi foarte bine că Otkatai e de o sută de ori mai bun decît... prostălăul dumitale de Ugadai. Atunci de ce mă mai contrazici?

Lomov: Văd, Natalia Stepanovna, că sau mă crezi orbeț, sau prost. Nu uita că fălcile lui Otkatai al dumneavoastră nu se acopăr.

Natalia Stepanovna: Nu-i adevărat!

Lomov: Nu se acopăr!

Natalia Stepanovna *(țipă)*: Nu-i adevărat!

Lomov: Da' de ce țipi, domnișoară?

Natalia Stepanovna: Dar dumneata de ce vorbești aiurea? În felul ăsta poți scoate pe oricine din fire! Să-l asemuiești pe Ugadai al dumitale, care-i numai bun de împușcat, cu Otkatai!

Lomov: Să mă ierți, eu, unul, nu mai pot urma discuția asta. Am palpitații.

Natalia Stepanovna: Am băgat eu de seamă că vînătorii, cu cît se pricep mai puțin la ceva, cu atît vorbesc mai mult.

Lomov: Domnișoară, te rog să taci odată!... Îmi bate inima să se rupă. *(Strigă.)* Taci!

Natalia Stepanovna: N-am să tac pînă n-ai să recunoști că Otkatai e de o sută de ori mai bun ca Ugadai al dumitale.

Lomov: De o sută de ori mai rău! Din partea mea, potaia asta de Otkatai al dumneavoastră poate să și crape!... Vălcu!... Tîmplele... ochii... umărul...

Natalia Stepanovna: Tîmpitul dumitale de Ugadai nici măcar n-are nevoie să crape, fiindcă și așa-i o mortăciune!

Lomov *(îl podidește plînsul)*: Taci! Simt că mă apucă un atac de inimă!

Natalia Stepanovna: N-am să tac!

## 7

*Aceiași* și *Ciubukov.*

Ciubukov *(intrînd)*: Ei, ce s-a mai întîmplat?

Natalia Stepanovna: Tată, spune tu sincer, cu cugetul curat: care din cîini e mai bun — Otkatai al nostru sau Ugadai al lui?

Lomov: Stepan Stepanovici, mă rog dumitale, spune un singur lucru: lui Otkatai al dumitale i se acopăr fălcile? Da ori ba?

Ciubukov: Și chiar de-ar fi așa, ce-i? Mare lucru! Da' asta nu împiedică să nu existe, în tot ținutul, cîine mai bun și așa mai departe...

Lomov: Spune, pe conștiința dumitale: nu-i mai bun Ugadai al meu?

Ciubukov: Liniștește-te, scumpule... Dă-mi voie... Uite ce-i: Ugadai al dumitale are și el calitățile lui... E de rasă curată, are picioarele vînjoase, coapsele puternice și toate celelalte. Însă, dacă vrei să știi, drăguță, cîinele acesta are două cusururi: e bătrîn și are cleștele cam scurt.

Lomov: Iartă-mă, te rog, dar am palpitații. Să luăm faptele... Binevoiește, te rog, să-ți aduci aminte că, la vînătoarea de la Maruska, Ugadai alerga ureche la ureche cu Razmahai, cîinele contelui, pe cînd Otkatai al dumitale rămăsese în urmă cu o verstă.

Ciubukov: A rămas în urmă, fiindcă vătaful de cîini al contelui a dat în el cu harapnicul.

Lomov: Avea și de ce! Toți cîinii alergau pe urmele vulpii, numai Otkatai tremura ca un berbec.

Ciubukov: Asta nu-i adevărat!... Drăguță, mie îmi sare foarte ușor țandăra și, tocmai de aceea, te-aș ruga să lăsăm discuția asta. Au dat într-însul de ciudă, fiindcă toți se uitau cu jind la un cîine bun, care nu-i al lor... Da, s-o știi! Toți erau invidioși. Ai și dumneata, domnule, vina dumitale în privința asta. Tocmai că voiam să-ți spun: ai văzut că, numai ce-ai zis că Ugadai al dumitale e mai bun, c-a și început toată... toată asta și așa mai departe... Îmi aduc eu foarte bine aminte de toate!

Lomov: Și eu îmi aduc aminte!

Ciubucov *(îngînîndu-l)*: „Și eu îmi aduc aminte!“ Dar dumneata ce-ți aduci aminte?

Lomov: Am bătăi de inimă... Nu-mi mai simt piciorul... Nu mai pot!

Natalia Stepanovna *(îngînîndu-l și ea)*: „Bătăi de inimă!“... Da' ce fel de vînător ești dumneata? Ai face mai bine să te urci pe cuptor și să prinzi gîndaci decît să umbli călare și să vînezi vulpea... Auzi! Bătăi de inimă!...

Ciubukov: Zău așa, ce fel de vînător ești dumneata? Uite, cine are bătăi de inimă, cum ai dumneata, stă acasă și nu se vîntură în șa. Mai bine ai vîna cum vînează toată lumea decît să alergi călare, numai ca să te amesteci în discuții despre cîinii altora și așa mai departe. Mie, unuia, îmi sare ușor țandăra, așa că-i mai bine să punem capăt acestei discuții. Dacă vrei să știi, nu ești nici măcar vînător.

Lomov: Da' parcă dumneata ești? Dumneata mergi la vînătoare numai ca să te lingușești pe lîngă conte și să bagi tot felul de intrigi... Văleu, inima!... Ești un intrigant!

Ciubukov: Cum? Eu intrigant? *(Strigă.)* Să taci!

Lomov: Intrigantule!

Ciubukov: Țîncule! Mucosule!

Lomov: Guzgan bătrîn! Iezuit!

Ciubukov: Să taci! Că de nu — vezi rabla asta de pușcă? Te împușc, ca pe-o potîrniche! Terchea-berchea!

Lomov: Toată lumea știe, că... văleu, inima!... că răposata dumitale nevastă te bătea... Piciorul... tîmplele... Văd stele verzi... Cad, cad!...

Ciubukov: Da' tu nu ești sub papucul menajerei?

Lomov: Uite, uite, uite... Mi se sparge inima! Parcă mi se desprinde umărul... Unde mi-e umărul?... Mor!... *(Cade într-un jilț.)* Chemați un doctor! *(Leșină.)*

Ciubucov: Mai ai caș la gură! Mucosule! Terchea-berchea!... Mi-e rău! *(Bea apă.)* Mi-e rău!

Natalia Stepanovna: Vînător ești? Nici nu știi măcar să te ții în șa! *(Către tatăl ei.)* Tată! Ce-i cu el? Tată! Uită-te la el... Tată! *(Începe să țipe:)* Ivan Vasilievici! A murit!

Ciubukov: Mi-e rău!... Mă înăbuș!... Aer!

Natalia Stepanova: A murit! *(Îl trage pe Lomov de mînecă.)* Ivan Vasilici! Ivan Vasilici! Ce-am făcut? A murit! *(Cade și ea într-un jilț.)* Să vină un doctor! Un doctor! *(O apucă o criză de nervi.)*

Ciubukov: Of!... Ce s-a întîmplat? Ce-i cu tine?

Natalia Stepanovna *(geme)*: A murit! A murit!

Ciubukov: Cine spui c-a murit? *(Își aruncă ochii spre Lomov.)* Chiar așa, a murit! Dumnezeule! Apă! Doctorul! *(Duce la gura lui Lomov un pahar cu apă.)* Bea!... Nu, nu bea... Înseamnă c-a murit și așa mai departe... Sînt cel mai nenorocit om! De ce nu mi-am tras un glonte în cap? De ce nu mi-am tăiat pînă acum beregata? Ce mai aștept? Dați-mi un cuțit! Dați-mi un pistol! *(Lomov începe să se miște.)* Pare să învie... Bea apă!... Așa!...

Lomov: În fața ochilor văd stele... o pîclă... Unde mă aflu?

Ciubukov: Însoară-te, dar cît mai repede și — du-te naibii! Ea consimte. *(Pune mîna lui Lomov și* *a fiică-si una în alta.)* Ea consimte... și așa mai departe. Vă binecuvîntez și tot restul. Numai să mă lăsați în pace!

Lomov: Ha? Ce? *(Se ridică.)* Pe cine?

Ciubukov: Consimte! Ei? Haide, sărutați-vă și... și lua-v-ar dracu!

Natalia Stepanovna *(geme)*: Trăiește... Da, da! Primesc!

Ciubukov: Sărutați-vă!

Lomov: Ce? Pe cine? *(Se sărută cu Natalia Stepanovna.)* Îmi pare foarte bine. Îmi dați voie, dar despre ce-i vorba? Ah! da-da, înțeleg... Inima... Văd stele verzi! Natalia Stepanovna... sînt fericit! *(Îi sărută mîna.)* Nu-mi mai simt piciorul...

Natalia Stepanovna: Și eu... și eu sînt fericită...

Ciubukov: Uf! Parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă!

Natalia Stepanovna: Totuși, recunoaște măcar acum că Ugadai e mai prost decît Otkatai.

Lomov: Ba-i mai bun!

Natalia Stepanovna: Ba-i mai prost!

Ciubukov: Ei, începe fericirea conjugală! Aduceți șampanie!

Lomov: Mai bun!

Natalia Stepanovna: Mai prost, mai prost. mai prost!

Ciubukov *(silindu-se să le acopere strigătele)*: Șampanie! Șampanie!

Cortina

Traducere de *M. Sorbul* și *A. Steinberg*

# TRAGEDIAN FĂRĂ VOIE

(Viaţa de vilegiaturist)

FARSĂ ÎNTR-UN ACT

PERSONAJE:

IVAN IVANOVICI TOLKACIOV, *tată de familie*
ALEXEI ALEXEEVICI MURAŞKIN, *prietenul lui*

Acţiunea se petrece la Petersburg, în casa lui Muraşkin

Biroul lui Muraşkin: scaune şi fotolii tapisate. Muraşkin stă la biroul lui. Intră Tolkaciov, care ţine într-o mînă un glob de lampă, de sticlă, în cealaltă mînă o bicicletă de copil, trei cutii de pălării, un balot mare de haine, un coş cu sticle de bere şi multe ale pacheţele... Îşi roteşte privirea prin cameră, năucit şi, frînt de atîta povară, cade pe divan.

Muraşkin: Bună ziua, Ivan Ivanîci! Ce bine-mi pare că te văd! De unde vii?

Tolkaciov *(cu răsuflarea tăiată)*: Dragul meu! Scumpul meu... Trebuie să te rog ceva... Te implor... dă-mi un revolver pînă mîine... Fii un adevărat prieten!

Muraşkin: Ce să faci cu revolverul?

Tolkaciov: Am nevoie... Of, dumnezeule!... Dă-mi, te rog, puţină apă!... Repede... apă... Am nevoie... La noapte, va trebui să trec printr-o pădure întunecoasă. Cine știe ce mi se poate întîmpla!... Fii bun și dă-mi un revolver!

Murașkin: Minți, Ivan Ivanîci! Ce pădure? Nu cumva ți-ai pus în gînd cine știe ce? Ți se citește pe față că plănuiești ceva. Ce-i cu tine? Ți-e rău?

Tolkaciov: Stai, lasă-mă să-mi vin în fire... Ah, măiculiță! Sînt obosit ca un cîine. Uite, parcă din creștet și pînă-n tălpi m-ar tăia cineva în bucățele. Nu mai pot îndura! În numele prieteniei noastre, nu mă mai întreba nimic, nu-mi cere amănunte... dă-mi revolverul! Te implor!

Murașkin: Ei, hai, lasă, Ivan Ivanîci, ce înseamnă slăbiciunea asta? Un tată de familie, un consilier de stat! Mai mare rușinea!

Tolkaciov: Eu, tată de familie? Sînt un martir, o vită de povară, un negru, un sclav, un netrebnic, care nu știu ce așteaptă de nu-și pune capăt zilelor! Sînt o cîrpă, un imbecil, un idiot! Pentru ce trăiesc? Pentru ce? *(Sare în picioare.)* Spune și tu! Pentru ce trăiesc? La ce folosește șirul ăsta neîntrerupt de suferințe fizice și morale? Înțeleg să fiu martirul unei idei, da! Dar să fiu martirul a dracu știe ce, al fustelor și al globurilor de lampă, asta nu! Mulțumesc! Nu, nu, nu! Sînt sătul! Sătul pînă peste cap!

Murașkin: Nu țipa! Te aud vecinii!

Tolkaciov: N-au decît să mă audă! Puțin îmi pasă! Nu-mi dai revolverul? Bine. O să-mi dea altcineva! Dar pe lumea asta nu mai am ce căuta! M-am hotărît!

Murașkin: Stai binișor... Mi-ai rupt un nasture. Fii calm. Totuși nu pot să înțeleg de ce ești atît de nemulțumit de viață?

Tolkaciov: De ce? Mă întrebi de ce? Ei bine, am să-ți spun îndată! Ascultă-mă! Poate că dacă am să-ți spun ție, am să mă simt mai ușurat sufletește. Să ne așezăm... Ei, ascultă!... Of, măiculiță, mă înăbuș!... Să luăm, de pildă, chiar ziua de azi! După cum știi, de la zece pînă la patru trebuie să mă spetesc la birou. Căldură, zăpușeală, muște, frate dragă, și-un haos de neîndurat! Secretarul e-n concediu, Hrapov a plecat să se-nsoare, ceilalți funcționărași au căpiat cu plecările în vilegiatură, cu amorurile, cu spectacolele de amatori. Toți sînt adormiți, morți de oboseală, sleiți de chefuri, așa că nu-i chip să te înțelegi cu ei... Funcția de secretar o îndeplinește un individ surd de urechea stîngă și îndrăgostit... Publicul e năucit, toți sînt zoriți, aleargă, se înfurie, amenință — e o harababură și-un haos de-ți vine să-ți smulgi părul din cap! E o zăpăceală și o aiureală de nedescris... Iar munca e un chin! Tot aia și tot aia... Informații și relații! Relații și informații! E monoton, ca o ploaie de toamnă! Înțelegi? Simți că-ți vine să urli!... Dă-mi puțină apă... Ieși din instituție frînt, sleit de puteri, ai vrea să te duci să mănînci, să te culci!... Dar nu! Nu uita că ești vilegiaturist, adică un rob, un nimic, o cîrpă, o jucărie, și că trebuie să alergi, ca un hamal, să faci comisioane. La noi s-a împămîntenit un obicei: dacă un vilegiaturist pleacă la oraș, orice netot — fără să mai vorbim de propria lui nevastă — se crede îndrituit să-i dea o seamă de comisioane. Uite, mie, de pildă: nevasta îmi cere să trec pe la croitoreasă, s-o dojenesc pentru că rochia e prea largă la corsaj și strîmtă în umeri!... Sonicika vrea să-i schimb pantofii... Cumnată-mea, să-i cumpăr de 20 copeici mătase purpurie, la fel cu mostra, și trei metri de șiret... Ehei! Stai că-ți citesc îndată lista... *(Scoate din buzunar o listă și citește.)* Un glob de lampă; 1 funt de salam afumat; de 5 copeici cuișoare și scorțișoară; ulei de ricin pentru Mișa; 10 funturi de zahăr tos; să iau de acasă tingirea de aramă de făcut dulceață și o piuliță pentru pisat zahărul; acid fenic și praf insecticid; de 10 copeici pudră; 20 sticle cu bere; esență de oțet și... un corset nr. 82 pentru *m-lle* Chanseau. Uf!... Să iau de acasă pardesiul și galoșii lui Mișa!... Toate astea au fost comisioane pentru nevastă și rude. Și acum, ascultă comisioanele din partea simpaticilor vecini și cunoscuți, dracu să-i ia! Mîine, Vlasinii serbează onomastica lui Volodea. Trebuia, așadar, să-i cumpăr o bicicletă; doamna locotenent-colonel Vihrina e însărcinată și cu ocazia asta trebuie să trec zilnic pe la moașă și s-o poftesc să vină etc., etc. Am în buzunar cinci liste cu comisioane și toată batista e numai noduri. În felul ăsta, dragul meu, în intervalul de timp de cînd ies de la birou și pînă la plecarea trenului, trebuie s-alerg ca un cîine, cu limba scoasă, prin tot orașul... Lua-o-ar dracu de viață ! Alerg de la prăvălie la farmacie, de la farmacie la croitoreasă ; de la croitoreasă la mezelărie și iar la farmacie... Aici te poticnești, colo îți pierzi niște bani, într-alt loc uiți să plătești și patronul aleargă după tine și-ți face scandal... Într-alt loc, calci pe trena unei doamne... ptiu ! După gimnastica asta, abia mai răsufli și, obosit, toată noaptea îți trosnesc oasele și nu visezi altceva decît crocodili. Cînd ai terminat comisioanele și ai făcut cumpărăturile, te întrebi unde să pui atîta calabalîc ?... De pildă : cum ai să împachetezi la un loc piulița grea de aramă cu pisălogul și globul de lampă ? Acidul fenic și ceaiul ? Ce faci cu sticlele de bere și cu bicicleta ? O muncă de ocnaș, o problemă, un adevărat rebus ! Oricît ți-ai bate capul, oricum ai întoarce-o, întotdeauna termini prin a sparge sau a vărsa ceva... Cînd ai ajuns la gară și te urci în tren, trebuie să stai cu picioarele depărtate, cu brațele desfăcute, sprijinind cu bărbia un pachet, încărcat cu boccele, cutiuțe și tot felul de porcării... Iar cînd se pune trenul în mișcare, călătorii încep să-ți arunce bagajele în toate părțile, fiindcă ai ocupat cu nimicurile tale locurile altora. Țipă, cheamă conductorul, amenință să mă dea jos la prima stație ; și ce pot să fac ? Stau locului țeapăn și clipesc din ochi, ca un măgar ciomăgit ! Stai, că nu s-a terminat !... Uite-mă și-acasă, la vilă... S-ar cădea, după toată oboseala zilei, să mănînc, să beau și să trag un pui de somn — nu-i așa ? Dar nu ! Prima care mă pîndește și mă ia în primire e nevastă-mea ! De-abia apuc să sorb două linguri de supă, că nevasta mă și înhață — nu vreau, oare, să merg cu ea la un spectacol dat de amatori sau la dans ? Nici vorbă că nu te poți împotrivi. Ești soț și cuvîntul „soț“, în înțelesul pe care-l dau cei plecați în vilegiatură, înseamnă animal care nu cuvîntă, pe care poți să-l înhami și să-l încarci cînd și cît îți poftește inima, fără să te temi de intervenția societății pentru protecția animalelor. Te supui, mergi și holbezi ochii la vreun „Scandal într-o familie aleasă“ sau la vreo „Motia“. Aplauzi la ordinul nevestei și te perpelești, te perpelești, te perpelești, așteptînd, dintr-o clipă într-alta, să te lovească damblaua. La dans, trebuie să admiri perechile care țopăie și să cauți cavaleri pentru nevastă-ta... și, dacă nu-s cavaleri, trebuie, vrei nu vrei, să dansezi tu cadrilul! Cînd te întorci acasă, dupa miezul nopții, nu mai ești om, ci mai degrabă o mortăciune! Dar... iată că-n cele din urmă îți atingi ținta, ajungi să te dezbraci și să te întinzi în pat. Foarte bine. Doar să închizi ochii și să dormi... Te simți atît de bine, e-atîta poezie, atîta liniște, înțelegi? În odaia de-alături, copiii nu țipă... nevastă-ta nu-i lîngă tine, conștiința ți-e împăcată, mai bine de-așa nici că se poate! Ești gata s-adormi... cînd, deodată, auzi: bzz!... Țînțarii! *(Sare în picioare.)* Țînțarii, fir-ar ei de trei ori afurisiți! *(Ridicînd pumnii.)* Țînțarii! Plăgile Egiptului, inchiziția! Bîzîie tînguitor, trist, de parcă ți-ar cere iertare... dar cînd te pișcă, nemernicul, te scarpini pe urmă un ceas! Începi să fumezi, să-i omori, te vîri cu capul sub plapumă... În zadar! În cele din urmă, te resemnezi și te lași pradă lor... devorați-mă, blestemaților! N-apuci bine să te obișnuiești cu țînțarii, că un alt supliciu se abate asupra ta: în salon, nevastă-ta începe să exerseze romanțe cu tenorii ei... Ziua dorm, iar noaptea fac repetiții pentru concertele de amatori. Dumnezeule! Tenorii ăștia sînt o pacoste de o mie de ori mai grozavă decît țînțarii... *(Cîntă.)* „Nu-mi spune că tinerețea te-a pierdut...“ „Fermecat, stau iar în fața ta...“ Ah! Ticăloșii! Sufletul mi l-au scos! Ca să nu-i mai aud, recurg la o șmecherie: încep să mă bat cu un deget pe tîmplă, lîngă ureche! Și așa continui să mă lovesc pînă la patru dimineața, cînd nevastă-mea și tenorii se hotărăsc să termine. Of! Te rog, mai dă-mi puțină apă, prietene!... Nu mai pot... Și-așa, nedormit, te scoli la șase dimineața și alergi la gară să prinzi trenul... Te grăbești, o iei la fugă, ți-e frică să nu întîrzii... și alergi prin noroi, prin ceață și frig! Brrr! Și cînd ajungi la slujbă, reîncepi aceeași muzică... Chiar așa, măi frate. O viață ticăloasă ca asta, dragul meu, n-o doresc nici dușmanilor mei! Pricepi? M-am îmbolnăvit! Sufăr de năduf, am arsuri, mereu mi-e frică de ceva, stomacul nu mai mistuie, văd ca prin ceață... Mă crezi? Am ajuns neurastenic... *(Se uită în jur.)* Da' asta să rămînă între noi... Vreau să mă consulte Ceciott sau Merjeevski[1]. Simt în mine ceva diabolic. Uite, în clipele de disperare, cînd mă pișcă țînțarii sau cînd cîntă tenorii, deodată vederea mi se tulbură, sar din pat, alerg ca un nebun prin toată casa și strig: „Vreau sînge, sînge!“ Și într-adevăr, în clipa aia, am o poftă nebună să spintec pe cineva cu un cuțit sau să-l pocnesc cu un scaun în cap! Uite unde te poate aduce viața de vilegiaturist! Și nimănui nu-i e milă, nimeni nu mă compătimește, ca și cum ar fi firesc să mă zbat în halul ăsta! Ba mai și rîd de mine! Dar sînt și eu o viețuitoare, înțelege-mă, vreau să trăiesc! Asta nu-i un vodevil, ci o tragedie! Ascultă-mă! Dacă nu vrei să-mi dai revolverul, cel puțin înțelege-mă!

Murașkin: Te înțeleg!

Tolkaciov: Văd eu cum mă înțelegi... Adio!... Acu' mă duc să cumpăr sardele și salam... apoi praf de dinți... și la gară.

Murașkin: În ce loc îți faci vilegiatura?

Tolkaciov: La „Pîrîiașul mort“.

Murașkin *(vesel)*: Nu mai spune! Ascultă! N-o cunoști cumva pe Olga Pavlovna Finberg?

Tolkaciov: Cum să nu! Sîntem în vizită!

Murașkin: Așa? Uite ce întîmplare fericită! Ce bine-mi pare, ce drăguț din partea ta...

Tolkaciov: Ce anume?

Murașkin: Dragul meu, scumpul meu, nu poți să-mi faci un mic serviciu? Dovedește-mi că mi-ești bun prieten! Ei hai, dă-mi cuvîntul tău că-mi faci acest serviciu!

Tolkaciov: Ce anume?

Murașkin: Un serviciu prietenesc. Te rog, dragul meu! În primul rînd, salut-o din partea mea pe Olga Pavlovna Finberg și spune-i că sînt bine sănătos și că-i sărut mîna. În al doilea rînd, te rog, du-i un flecușteț!... M-a rugat să-i cumpăr o mașinuță de cusut, din acelea de mînă! Da' n-am cu cine să i-o trimit... Du-i-o, dragule! Și, pentru că tot te duci acolo, ia și colivia asta cu canari... Numai să fii atent, să nu i se rupă ușița... De ce te uiți așa la mine?

---

[1] Celebri psihiatri ruși (n.ed.).

Tolkaciov: Mașina de cusut... Colivia cu canari... cintezoi...

Murașkin: Ce-i cu tine, Ivan Ivanîci? Ce te-ai înroșit așa la față?

Tolkaciov *(izbind cu piciorul în dușumea)*: Dă-mi încoace mașina! Unde-i colivia? Așază-te și tu călare! Devorați-mă! Rupeți-mă în bucăți! Terminați-mă!... *(Strîngînd pumnii.)* Vreau sînge! Sînge! Sînge!

Murașkin: Ai înnebunit!

Tolkaciov *(apropiindu-se de el)*: Vreau sînge! Sînge!

Murașkin *(speriat)*: A înnebunit! *(Strigă.)* Petrușka! Maria! Unde sînteți? Ajutor! Lume, ajutor! Ajutor!

Tolkaciov *(urmărindu-l prin cameră)*: Vreau sînge! Sînge!

Cortina

Traducere de *M. Sorbul* și *I. Alexandrescu*

# NUNTA

## SCENETA ÎNTR-UN ACT

PERSONAJE:

EVDOKIM ZAHAROVICI JIGALOV, *arhivar pensionar*
NASTASIA TIMOFEEVNA, *soția lui*
DAȘENKA, *fiica lor*
EPAMINOND MAXIMOVICI APLOMBOV, *logodnicul ei*
FEODOR IAKOVLEVICI REVUNOV-KARAULOV, *căpitan de rangul II în retragere*
ANDREI ANDREEVICI NIUNIN, *agent al unei societăți de asigurare*
ANNA MARTINOVNA ZMEIUKINA, *moașă, 30 de ani; poartă o rochie de un roșu aprins*
IVAN MIHAILOVICI IAT, *telegrafist*
HARALAMPI SPIRIDONOVICI DIMBA, *cofetar grec*
DMITRI STEPANOVICI MOZGOVOI, *marinar, din marina comercială*
CAVALERI DE ONOARE, INVITAȚI, LACHEI ETC.

Acțiunea se petrece în unul din saloanele restaurantului lui Andronov

Salonul luminat a giorno. O masă mare pregătită pentru cină. In jurul mesei trebăluiesc chelneri în frac. In culise se aude o orchestră, care cîntă ultimele măsuri dintr-un cadril. *Zmeiukina, Iat* și *un cavaler de onoare* traversează scena.

Zmeiukina: Nu, nu, nu!

Iat *(mergînd după ea)*: Te rog! Te rog!

Zmeiukina: Nu, nu, nu!

Cavalerul de onoare *(alergînd după ei)*: Domnilor, asta nu se face! Unde vă duceți? Și *grand-rond*-ul? *Grand-rond, s'il vous plait.*[1]

*(Ies toți trei.)*

*(Intră Anastasia Timofeevna și Aplombov.)*

Nastasia Timofeevna: În loc să mă necăjești cu fel de fel de vorbe, mai bine ai dansa!

Aplombov: Nu-s Spinoza să știu să fac figuri cabalistice cu picioarele. Sînt un om serios și cu caracter, și nu găsesc nici o plăcere în petrecerile astea frivole! Dar nu-i vorba de dans. Iartă-mă, *maman*, dar vezi, sînt multe lucruri în purtarea dumitale pe care nu le înțeleg... De pildă, pe lîngă alte obiecte de uz casnic, ai făgăduit să-mi dai în dota fiicei dumitale și două titluri de rentă. Unde sînt?

Nastasia Timofeevna: Mă cam doare capul... Se schimbă vremea, pesemne... Începe dezghețul!...

Aplombov: Nu schimba vorba. Chiar astăzi s-a aflat că rentele dumitale sînt date în gaj. Iartă-mă, *maman*, dar numai un exploatator se poartă în felul ăsta. Nu vorbesc din egoisticism... N-am ce face cu rentele dumitale... da' numai așa, din principiu... Află că nu îngădui nimănui să-și bată joc de mine. Am făcut-o pe fiica dumitale fericită, dar dacă nu-mi dai rentele chiar astăzi, am să-i fac zile fripte. Sînt un om corect!

Nastasia Timofeevna *(uitîndu-se la masă și numărînd tacîmurile)*: Una, două, trei, patru, cinci...

Un Chelner: Cofetarul întreabă cum doriți să fie servită înghețata: cu rom, cu madera, sau cu... nimic?

Aplombov: Cu rom! Și spune-i gazdei că nu ajunge vinul. Spune-i să mai scoată cîteva sticle de *Haut-Sauternes*. *(Nastasiei Timofeevna.)* Mi-ați mai făgăduit, și în privința asta rămăsesem înțeleși, că la cină o să invitați și un general. Unde-i generalul ?

---

[1] Cercul mare, vă rog (fr.) (n.t.).

Nastasia Timofeevna: Dragul meu, asta nu-i vina mea...

Aplombov: Da' a cui e vina ?

Nastasia Timofeevna: E vina lui Andrei Andreici... Ieri, cînd a fost pe aici, mi-a făgăduit să ne aducă un general adevărat. *(Suspină.)* Se vede că nu l-a găsit... altfel l-ar fi adus... Crezi că am fi avut ceva împotrivă ? Cînd e vorba de fetița noastră, nu ne uităm la bani... Dacă-i vorba de general, general să fie !...

Aplombov: Dar să continuăm... Toată lumea știe, și știi și dumneata, *maman*, că, înainte s-o fi cunoscut eu pe Dașenka, îi făcuse curte telegrafistul ăsta, Iat... De ce l-ai invitat și pe el ? Nu ți-ai dat seama că asta n-o să-mi convină ?

Nastasia Timofeevna: Drăguță... cum îți zice ? Ah, da, Epaminond Maximîci, nici o zi n-a trecut de la nuntă că ne-ai și împuiat capul, mie și Dașenkăi, cu pretențiile tale... Și ce-o să fie... ce-o să mai fie peste un an ! ?... Ești un pisălog, ah, ce pisălog !

Aplombov: Adevărul supără, *maman ?* Da, da ! în viață trebuie să fii corect ! Și nu-ți cer decît un singur lucru : să fii corectă cu mine !

*(De la o ușă la alta trec prin salon perechi care dansează „grand-rond“. Prima pereche — un cavaler de onoare cu Dașenka, ultima — Iat cu Zmeiukina. Aceștia se opresc din dans și rămîn în salon. Intră Jigalov și Dîmba, care se îndreaptă spre masă.)*

Cavalerul de onoare *(strigă)* : *Promenade ! Messieurs, promenade !* [1] *(Din culise.) Promenade !*

*(Perechile ies.)*

Iat *(Zmeiukinei)* : Te rog, te rog, încîntătoare Anna Martînovna !

---

[1] Plimbare ! Domnilor, plimbare (fr.) (n.t.).

Zmeiukina: Ah! Ce om... Ți-am mai spus doar că astăzi nu sînt în voce!

Iat: Te implor, cîntă ceva! Măcar o singură notă! Te rog! O singură notă!

Zmeiukina: M-ai înnebunit!... *(Se așază și-și face vînt cu evantaiul.)*

Iat: Nu, n-ai un pic de inimă! Și totuși, nu-mi explic cum o ființă atît de crudă — pardon de expresie — să aibă o voce atît de minunată! Cu o voce ca a dumitale, n-ar trebui să te-ocupi — pardon de expresie — de moșit, ci să dai concerte publice! De pildă, cît de dumnezeiesc îți reușește fioritura asta... *(Fredonează.)* „Te iubesc, vai mie, dar dragostea mea e în zadar!“ E minunat de frumoasă!

Zmeiukina *(fredonează)*: „Te iubesc și poate c-ai să te-ntorci...“ Asta-i melodia?

Iat: Da! Asta-i! Asta-i cîntecul... E sublim!

Zmeiukina: Nu, nu sînt în voce astăzi... Poftim, fă-mi puțin vînt cu evantaiul... E tare cald! *(Lui Aplombov.)* Epaminond Maximîci, de ce ești așa de melancolic? Asta nu-i admisibil pentru un ginere! Să-ți fie rușine, nesuferitule! Ia spune-mi, la ce te gîndești?

Aplombov: Căsătoria e un pas serios! Trebuie să privesc lucrurile foarte în adînc, să le întorc pe toate fețele!

Zmeiukina: Ce sceptici nesuferiți sînteți cu toții! Lîngă voi simt că mă înăbuș... și eu am nevoie de... atmosferă! Ați auzit? Dați-mi atmosferă! *(Fredonează.)*

Iat: Minunat! Minunat!

Zmeiukina: Fă-mi vînt! Fă-mi vînt! Altfel simt că o să am un atac de cord. Spune-mi, te rog, de ce mi-e atît de cald?

Iat: Pentru că ai transpirat...

Zmeiukina: Vai, ce vulgar ești! Să nu-ți mai îngădui asemenea expresii!

Iat: Iartă-mă! Fără îndoială că ești obișnuită — pardon de expresie — numai cu societatea aristocrată și...

Zmeiukina: Ah! Dă-mi pace!... Vreau poezie, extaz... Fă-mi vînt, fă-mi vînt!...

Jigalov *(lui Dîmba)*: Să bisăm, ce zici? *(Toarnă în pahare.)* Să bei e îngăduit oricînd! Principalul, Haralampi Spiridonovici, e să nu-ţi pierzi capul. Bea, dar nu-ţi pierde capul, asta-i... Şi dacă ai prilejul să bei, de ce n-ai bea? Fiecare e liber să bea!... În sănătatea dumitale! *(Beau.)* La voi în Grecia, aveţi tigri?

Dîmba: Avemo! Sigur che avemo!

Jigalov: Şi lei?

Dîmba: Şi lei! Numai la Rusia nimic nu esti... la Greţia... tot esti... Acolo avemo si taţile si buniţile, si fraţile, aiţi, nimic nu esti...

Jigalov: Hm!... Da' balene sînt în Grecia?

Dîmba: Tot esti...

Nastasia Timofeevna *(către soţul ei)*: De ce mîncaţi şi beţi singurei? Ar fi timpul să ne aşezăm cu toţii la masă! Nu te mai înfige la homari... E pentru general! Poate mai vine...

Jigalov: Da' homari aveţi în Grecia?

Dîmba: Avemo... Tot avemo...

Jigalov: Hm!... Da' arhivari aveţi?

Zmeiukina: Îmi închipui ce atmosferă trebuie să fie în Grecia!

Jigalov: Sigur că şi escroci aveţi cu duiumul... Grecii-s la fel cu armenii şi ţiganii... Îţi vînd un burete sau un peştişor roşu şi caută să te jupoaie cît mai mult... Ce zici, bisăm?

Nastasia Timofeevna: De ce să beţi singuri? E timpul să ne aşezăm cu toţii la masă. A trecut de mult de 11...

Jigalov: Dacă-i aşa, apăi să stăm la masă! Domnilor, vă rog! Poftiţi! *(Strigă.)* La masă, tinerilor!

Nastasia Timofeevna: Scumpii mei oaspeţi, vă rog să luaţi loc!

Zmeiukina *(aşezîndu-se la masă)*: Vreau poezie! „Dar ea numai furtună vrea; parc-ar fi linişte-n furtună!"[1] Vreau furtună!

---

[1] Din poezia *Pînza* de M. I. Lermontov. *Lirice*, ed. *Cartea Rusă*, 1956, pag. 156; în romîneşte de A. Philippide (n.ed.).

Iat *(sieși)*: Ce femeie minunată! Sînt îndrăgostit! Îndrăgostit lulea!

*(Intră Dașenka, Mozgovoi, cavalerii de onoare, tinerii invitați, domnișoarele etc. Toți sînt zgomotoși. Se așază la masă. Un moment de liniște. Orchestra cîntă un marș.)*

Mozgovoi *(ridicîndu-se în picioare)*: Domnilor! Trebuie să vă spun că noi... am pregătit multe toasturi și discursuri... Așadar, să nu mai așteptăm și să începem! Domnilor, propun să ciocnim un pahar în sănătatea tinerilor căsătoriți!

*(Orchestra cîntă „Mulți ani trăiască". Ura! Ura! Ciocnesc paharele.)*

Toți: Să fie într-un ceas bun! Într-un ceas bun! Într-un ceas bun!

*(Aplombov și Dașenka se sărută.)*

Iat: Minunat! Minunat! Trebuie să vă exprim, domnilor, toată satisfacția mea! Salonul ăsta și localul în general sînt magnifice! Superbe, încîntătoare! Cu toate acestea, știți dumneavoastră ce lipsește să completeze această sărbătoare solemnă? Nu știți! Lumina electrică, pardon de expresie! În toate țările din lume există lumină electrică, numai Rusia a rămas în urmă.

Jigalov *(pe gînduri)*: Electricitate... Hm!... După mine, lumina electrică este o escrocherie... Îți atîrnă colo, în tavan, o bucățică de cărbune ca să-ți ia ochii... Nu, frate-meu, nu! Dacă vrei să ne dai lumină, păi atunci dă-ne nu un flecușteț de cărbune, ci ceva mai substanțial, mai deosebit, ceva mai concret! Să fie foc, pricepi? Foc din ăsta natural și nu spiritual!

Iat: Dacă dumneata ai fi văzut cum e făcută o baterie electrică, ai vorbi altfel!

Jigalov: Nici nu vreau să văd! Escrocherie! Duc poporul de nas! Îi storc ultima vlagă!... Îi știm noi pe domnii ăia!... Iar dumneata, tinere, în loc să aperi escrocheriile, ai face mai bine să bei și să torni și celorlalți! Da, zău așa!

Aplombov: Is de acord cu dumneata, *papa.* In totul de acord! Ce ne trebuie discursuri savante? Sint și eu amator de discuții științifice, dar nu mi se pare acum momentul cel mai potrivit! *(Dașenkăi.) Ma chère,* tu ce părere ai?

Dașenka: Vor s-arate că-s tare învățați și nu vorbesc decît de lucruri pe care nu le înțelege nimeni.

Nastasia Timofeevna: Slavă domnului, am trăit pînă acum și fără știință și uite, că mi-am măritat și cea de-a treia fată, după un om cumsecade: Iar dacă găsiți că nu sîntem învățați, păi atunci ce mai căutați în mijlocul nostru? Duceți-vă și petreceți cu oamenii voștri învățați!

Iat: Eu, Nastasia Timofeevna, întotdeauna am stimat familia dumneavoastră și, dacă am vorbit de lumină electrică, asta n-am făcut-o din mîndrie. Uite, pot chiar să beau un păhărel. Intotdeauna i-am dorit din toată inima Dariei Evdokimovna un bărbat cumsecade! Ehei, Nastasia Timofeevna, astăzi e greu să găsești un ginere cumsecade!... Astăzi, fiecare caută să facă o căsătorie din inters, pentru bani...

Aplombov: Asta e o aluzie?

Iat *(încurcat)*: Eu... n-am făcut nici o aluzie... Nu vorbesc de cei de față... Vorbesc așa... în general... Scuzați-mă!... Toată lumea știe că dumneata te-ai însurat din dragoste... Zestrea e un fleac, care nu contează...

Nastasia Timofeevna: Un fleac?... Zestrea fetei, un fleac? Te poftesc, domnule, să nu întreci măsura! Fetei mele, pe lîngă cele o mie de ruble bani gheață, îi mai dau de zestre trei mantouri, lenjerie de pat și toată mobila!.... Ia spune-mi, rogu-te, mai dă cineva așa zestre?

Iat: Da' eu n-am spus nimic... Mobila într-adevăr e frumoasă... și... și mantourile la fel!... Sînt de aceeași părere... dar... am spus așa... pentru dumnealor, care s-au supărat că aș fi făcut o aluzie.

Nastasia Timofeevna: Mai bine n-ai face aluzii. Noi te stimăm și te-am invitat la nuntă fiindcă-ți cunoaștem părinții, iar dumneata vii cu tot felul de vorbe! Dacă știai că Epaminond Maximîci se însoară din interes, de ce n-ai venit să ne spui mai înainte? *(Plîngînd.)* Am crescut-o, am dădăcit-o... am păzit-o ca ochii din cap... Fetița mea, fetița mea...

Aplombov: Și dumneavoastră, va să zică, credeți ce-a spus dumnealui? Vă mulțumesc... Vă mulțumesc din inimă... *(Lui Iat.)* Iar dumitale, domnule Iat, cu toate că-mi ești prieten, nu-ți îngădui ca-ntr-o casă străină să insulți lumea! Te rog fii amabil și ieși afară!

Iat: Adică, cum vine asta?...

Aplombov: Aș fi vrut să găsesc în dumneata un om de onoare, ca mine! Intr-un cuvînt, te rog, ieși afară!

*(Orchestra cîntă „Mulți ani trăiască".)*

Cavalerii *(lui Aplombov)*: Ei, haide, potolește-te. Destul! Ce rost au toate astea? Stai jos! Lasă asta!

Iat: Eu n-am spus nimic... Nu înțeleg nimic... Mă rog, aș putea să plec... Da' mai întîi dă-mi îndărăt cele cinci ruble pe care ți le-am împrumutat acum un an, ca să-ți cumperi o jiletcă de pichet... să nu fie cu supărare... Mai beau un pahar și... și plec. Să-mi dai și datoria.

Invitații: Ei, hai, ajunge, destul! Ce rost are atîta vorbărie pentru o nimica toată?

Un cavaler de onoare *(strigă)*: In sănătatea socrilor, Evdokim Zaharîci și Nastasia Timofeevna!

*(Orchestra cîntă „Mulți ani trăiască". Ura!)*

Jigalov *(emoționat, se înclină în toate părțile)*: Mulțumesc, mulțumesc!... Scumpii mei oaspeți! Vă sînt adînc recunoscător că nu ne-ați uitat și că ne-ați cinstit nunta!... Să nu credeți că sînt vreun avar și-am făcut asta cu vreun scop ascuns... Nu!... V-am invitat din toată inima! Pentru oameni cumsecade, nu-mi pare rău de bani! Vă mulțumesc din inimă! *(Se sărută cu toți.)*

Dașenka *(către maică-sa)*: De ce plîngi, mămico? Sînt atît de fericită!

Aplombov: *Maman* e neliniștită de gîndul despărțirii... Eu aș sfătui-o totuși să-și amintească discuția noastră de mai adineauri.

Iat: Nu plînge, Nastasia Timofeevna! Ia gîndește-te: ce sînt lacrimile omenești? O slăbiciune psihiatrică și nimic altceva!

Jigalov: Da' rîșcove aveți în Grecia?

Dîmba: Avemo si roscove! La Greția esti di toti!

Jigalov: Dar ciupercile? Cu siguranță că n-aveți!...

Dîmba: Avemo si țiuperțile!... Avemo toti la noi...

Mozgovoi: E rîndul dumitale, Haralampi Spiridonovici, să ții un discurs! Domnilor, să-l ascultăm pe Haralampi Spiridonovici!

Toți *(lui Dîmba)*: Discursul! Discursul! E rîndul dumitale!

Dîmba: Pentru țe? Nu prițep nimic... Țe vreți de la mine?

Zmeiukina: Nu, nu! Nu căuta să scapi! E rîndul dumitale! Ridică-te!

Dîmba *(încurcat, se ridică)*: Eu... atîta potim se spuni... Cum esti la Rusia si cum esti la Greția. Si mai poti se spuni cum esti lumi la Rusia si cum lumi esti la Greția... La mari mergi caravelia, vrei se spuni vaporele!... La jos... la peminti avemo multi drumurile ferati... Eu prițepi forti bini... Noi grețile sintem si voi rusii sinteți!... si eu nu avemo nevoie de nimic... Eu mai poti se spuni care esti Rusia si care esti Greția...

*(Intră Niunin.)*

Niunin: Stați, domnilor, nu mîncați. Stați puțin! Nastasia Timofeevna, dacă ești bună, o clipă. *(O ia pe Nastasia Timofeevna la o parte și-i spune gîfîind.)* Ascultă... vine generalul! Pînă la urmă am găsit unul!... Sînt frînt de oboseală! Un general adevărat, impunător, bătrîn... o fi avînd vreo optzeci sau poate chiar nouăzeci de ani...

Nastasia Timofeevna: Cînd vine?

Niunin: Acușica. O să-mi fii recunoscătoare toată viața. Ce mai general! O adevărată perlă! Un Boulanger! Și nu-i un infanterist oarecare, ci marinar! Ca grad e căpitan de rangul II, da' la ei la marină asta e la fel ca și un general de brigadă. Iar în funcții civile corespunde unui consilier de stat. Chiar așa! Și mai mult încă!

Nastasia Timofeevna: Nu mă-nșeli, Andriușenka?

Niunin: Da' ce, sînt un escroc?!... Fii pe pace!

Nastasia Timofeevna *(suspinînd)*: N-aș vrea să cheltuiesc bani de pomană, Andriușenka!...

Niunin: Fii pe pace! Mai rar general! O adevărată comoară! *(Ridicînd vocea.)* I-am spus: „Ne-ai uitat de tot, excelență, nu-i frumos, excelență, să-ți uiți prietenii! Nastasia Timofeevna, îi spun, e foarte supărată pe dumneata!" *(Se apropie de masă și se așază.)* Iar el îmi spune: „Iartă-mă, dragul meu, cum să merg la nuntă, dacă nici nu-l cunosc pe mire?" „Ei, asta-i, excelență, de ce vă formalizați atîta? Mirele, zic, e un băiat de zahăr. Are o inimă de aur!... E slujbaș la Muntele de Pietate, zic, da' să nu credeți, excelență, că e vreun terchea-berchea, nu... La Muntele de Pietate, zic, lucrează acum și doamne din înalta societate!" Excelența sa m-a bătut pe umăr, pe urmă am fumat împreună cîte o havană, și acum e în drum spre noi... Așteptați, domnilor, nu mîncați.

Aplombov: Da' cînd vine?

Niunin: Acușica! Cînd am plecat de la el, își punea galoșii. Așteptați, domnilor, nu mîncați!

Aplombov: Atunci ar fi cazul să spun să se cînte un marș!

Niunin *(strigă)*: Ei, muzica! Un marș!

*(Orchestra cîntă un marș:)*

Lacheul *(anunță)*: Domnul Revunov-Karaulov!

*(Jigalov, Nastasia Timofeevna și Niunin îi ies în întîmpinare. Intră Revunov-Karaulov.)*

Nastasia Timofeevna *(făcînd o plecăciune)*: Excelență! Ce plăcere!

Revunov: Sînt încîntat!

Jigalov: Noi, excelență, sîntem oameni de rînd, oameni simpli, da' să nu credeți că urmărim vreo escrocherie. Pentru oameni cumsecade, casa noastră este deschisă întotdeauna. Bine ați venit!

Revunov: Sînt încîntat!

Niunin: Dați-mi voie, excelență, să fac prezentările... Tînărul căsătorit: Epaminond Maximîci Aplombov, cu nou născ... vreau să spun, cu tînăra lui soție! Ivan Mihailîci Iat, telegrafist! Un străin, un grec, de profesie plăcintar: Haralampi Spiridonîci Dîmba! Osip Lukici Babelmandebski! etc... etc... Ceilalți nu mai contează. Luați loc, excelență!

Revunov: Încîntat. Iertați-mă, domnilor, dar aș vrea să-i spun două vorbe lui Andriușa. *(Îl ia pe Niunin deoparte.)* Prietene, nu înțeleg ceva... De ce-mi spui excelență? Nu-s general. Sînt căpitan de rangul II și asta-i mai puțin chiar decît colonel.

Niunin *(îi vorbește la ureche ca unui surd)*: Știu, Feodor Iakovlevici, da' fiți bun și dați-ne voie să vă spunem excelență. După cum vedeți, e o familie patriarhală... stimează pe cei bătrîni, respectă gradele...

Revunov: Ei, dacă-i așa, bine... *(Îndreptîndu-se spre masă.)* Încîntat!

Nastasia Timofeevna: Luați loc, excelență! Fiți bun și ședeți! Mîncați, excelență! Numai c-ar trebui să ne iertați... vedeți... la dumneavoastră acasă sînteți obișnuit cu mîncăruri delicate, pe cînd la noi... vedeți... totul e foarte modest.

Revunov *(neauzind bine)*: Ce-ați spus, doamnă? Aha!... Da... da, doamnă! *(Pauză.)* Da, doamnă... pe vremuri lumea trăia modest și era mulțumită. Chiar și eu, cu tot rangul meu, duc o viață modestă... Andriușa a venit astăzi la mine și m-a poftit la nuntă. „Cum să merg, i-am spus, cînd nici nu-i cunosc? Nu se face!“ Dar el mi-a spus: „Sînt oameni simpli, patriarhali, primitori...“ „Ei, dacă-i așa, merg! Cu multă plăcere. Acasă-s singur și mă plictisesc... Și dacă prezența mea la nuntă este binevenită, atunci, îi spun, merg cu toată plăcerea !..."

Jigalov: Va să zică ați făcut-o de plăcere, excelență, din toată inima, nu-i așa ? Mă bucură ! Și eu sînt un om simplu, fără gînduri ascunse și stimez oameni ca dumneavoastră. Mîncați, excelență !

Aplombov: De mulți ani, excelență, sînteți la pensie ?

Revunov: Cum ? Da, da !... La mulți ani !... Să le zicem mirilor „La mulți ani" ! Să ne trăiască !

Toți: Să trăiască ! etc.

*(Aplombov și Dașenka se sărută.)*

Revunov: He, he, he, he, he !... În sănătatea voastră ! *(Pauză.)* Da, domnule... În trecut totul era simplu și modest și toți erau mulțumiți... Îmi place simplitatea... După cum vedeți, sînt bătrîn, am ieșit la pensie în 1865... Am 72 de ani... Da, da... Sigur că și înainte vreme, la vreun prilej mai solemn, le plăceau oamenilor petrecerile mai pompoase... *(Văzîndu-l pe Mozgovoi.)* Dumneata... ești marinar, dacă nu mă-nșel...

Mozgovoi: Exact !

Revunov: Aha !... Așa !... Da !... Slujba de marinar a fost întotdeauna grea. Cere multă bătaie de cap ! Orice cuvînt, chiar cel mai neînsemnat, are, ca să spun așa, un sens al lui ! De exemplu : „Gabieri, pe sarturi la trincă, arborele mare !" Ce-nseamnă asta ? Marinarul înțelege fără doar și poate. He ! He ! Precizie ca la matematică !

Niunin: În sănătatea excelenței sale, Feodor Iakovlevici Revunov-Karaulov !

*(Orchestra intonează „Mulți ani trăiască". Ura !)*

Iat: Excelență, mai adineauri v-ați exprimat părerea dumneavoastră cu privire la greutatea serviciului în marină... Dar credeți că serviciul la telegraf e mai ușor ? Astăzi, excelență, nimeni nu poate intra în serviciu la telegraf dacă nu știe să scrie și să citească franțuzește și nemțește. Ce-i mai greu la noi, însă, e transmiterea telegramelor. E groaznic de greu! Vă rog să m-ascultați! *(Bate cu furculița-n masă, imitînd țăcănitul telegrafului.)*

Revunov: Ce-nseamnă asta?

Iat: Asta înseamnă: excelență, vă stimez nespus de mult pentru calitățile dumneavoastră. Credeți că-i ușor? Mai ascultați! *(Bate cu furculița.)*

Revunov: Puțin mai tare... Nu aud!...

Iat: Și asta înseamnă: doamnă, ce fericit sînt să vă strîng în brațe!

Revunov: Cărei doamne te adresezi? Aha!... *(Lui Mozgovoi.)* Uite, dacă navighezi cu vîntul în provă și trebuie... și trebuie să întinzi zburătorii și rîndunicile, dai comanda: „Gabieri, pe sarturi, la zburători și rîndunici!"... Și în timp ce pe vergi se întind velele, jos se fixează școtele și fungile zburătorilor și rîndunicilor...

Invitatul *(ridicîndu-se)*: Stimați domni și stimate doa...

Revunov *(întrerupîndu-l)*: Da, domnule... există fel de fel de comenzi... Ehei!... „Întinde școtele zburătorilor și rîndunicilor, și fungile!" Ați înțeles? Dar ce înseamnă asta și care-i înțelesul precis? Foarte simplu! Se întind școtele zburătorilor și rîndunicilor, și se trag fungile... Toate deodată! În același timp se egalează şcotele rîndunicii și fungile ei, brațele se slăbesc sau se strîng, după necesitate, iar cînd şcotele s-au întins, brațele se întind, și vărgile se desfac după direcția vîntului...

Niunin *(lui Revunov)*: Feodor Iakovlevici, stăpîna casei vă roagă să vorbiți de altceva... Nu pricepe nimeni nimic și oaspeții se plictisesc...

Revunov: Ce? Cine se plictisește?... *(Lui Mozgovoi.)* Tinere! Dacă nava navigă în voltă cu vînt din provă cu toate velele și trebuie să girezi nava ca să prindă vînt de pupă, ce comandă dai? Ei? Dai următoarea comandă: „Marinari, la posturile de manevră, a face voltă sub vînt!" Ehehei!

Niunin: Feodor Iakovlevici, ajunge! Mîncați!

Revunov: De îndată ce oamenii s-au strîns pe covertă, dai comanda: „Atențiune! Voltă sub vînt!"

Ehei! Ce viață! Dai comenzi și supraveghezi marinarii care aleargă la posturile lor cu brațele... Nu poți să nu strigi: „Bravo, băieți!“ *(Se îneacă și tușește.)*

Cavalerul de onoare *(se grăbește să profite de pauză)*: În această zi, cînd sîntem adunați în jurul scumpului nostru...

Revunov *(întrerupîndu-l)*: Sigur! Și toate astea trebuie să le ții minte. „Întindeți școtele la vela trincă, arborele mare și...“

Cavalerul de onoare *(jignit)*: De ce mă întrerupe într-una? În felul ăsta nu mai putem ține nici un discurs!

Nastasia Timofeevna: Excelență, noi sîntem oameni neștiutori... din tot ce spuneți nu înțelegem nimic, și-ar fi mai bine să ne povestiți ceva în legătură cu...

Revunov *(neauzind prea bine)*: Mulțumesc, am mîncat destul. Gîscă ați spus?... Mulțumesc... Mi-am amintit de vremurile de altădată... Nu-i așa că-i plăcut, tinere, cînd ești pe mare și cînd uiți de toate?... *(Cu vocea tremurîndă.)* Îți amintești ce plăcere simți cînd faci manevre velelor? Nu există marinar care să nu se înfioare la această amintire!... Nici n-ai apucat bine să dai comanda: „Marinari, la posturile de manevră!“ și un curent electric străbate prin toți marinarii... Începînd de la comandant și pînă la ultimul marinar, toți tresar...

Zmeiukina: Ce plictiseală! Ce plictiseală!

*(Murmur general.)*

Revunov *(care nu a auzit)*: Mulțumesc, am mîncat! *(Înfierbîntat.)* Toți stau cu privirile ațintite spre secund... „Brațele trincei și randei la tribord, contrabrațele, la babord“ — comandă secundul. Se execută cît ai clipi. „Slăbiți școtele trincei și flocului... la tribord!“ *(Se ridică în picioare.)* Nava girează spre vînt și în cele din urmă velele încep să se umfle. Secundul comandă: „La brațe! Atenție la brațe!“ Și el însuși stă cu privirea ațintită la gabia mare. Cînd începe să se umfle și ultima velă, atunci e momentul comenzii de voltă: „Sus la brațe, întindeți velele!"... E o adevărată babilonie! Dar se execută fără greș! Virarea reușește de minune!

Nastasia Timofeevna *(neștiind ce să mai facă)*: General, general... da' totuși faceți pe nebunu'... Sînteți un om bătrîn și-ar trebui să vă fie rușine!

Revunov: Friptură? Nu, n-am mîncat... mulțumesc! Da' am să iau!

Nastasia Timofeevna *(cu voce tare)*: Am spus că sînteți om bătrîn și-ar trebui să vă fie rușine! Sînteți general și totuși faceți pe nebunu'...

Niunin *(încurcat)*: Domnilor, se poate... lăsați asta! Zău așa!

Revunov: În primul rînd nu-s general, ci căpitan de rangul II! Și gradul ăsta, în ierarhia militară, corespunde locotenent-colonelului!

Nastasia Timofeevna: Dacă nu sînteți general, de ce-ați primit atunci banii? Că doar nu v-am plătit numai ca să faceți pe nebunu' la nunta fetei mele!

Revunov *(surprins)*: Care bani?

Nastasia Timofeevna: Lasă că știți care bani!... Nu v-a dat Andrei Andreevici douăzeci și cinci de ruble?!... *(Lui Niunin.)* Iar tu, Andriușenka, nu te-ai purtat frumos! Nu te-am rugat să ne angajezi unu ca ăsta!

Niunin: Lăsați asta... N-are nici un rost... Zău așa!

Revunov: M-au angajat... Mi-au plătit... Ce-nseamnă asta?

Aplombov: Iertați-mă, dar.. dumneavoastră ați primit de la Andrei Andreevici douăzeci și cinci de ruble!...

Revunov: Care douăzeci și cinci de ruble? *(În cele din urmă înțelegînd)*: Aha!... Acum înțeleg totul! Ce porcărie! Ce porcărie!...

Aplombov: Ați primit banii?

Revunov: N-am primit nici un ban! Lăsați-mă în pace! *(Se ridică de la masă.)* Ce porcărie! Ce josnicie! Se poate să jigniți în felul ăsta un bătrîn, un marinar, un ofițer merituos?!... Dacă m-ar fi jignit oameni onorabili, i-aș fi provocat la duel! Dar așa, ce pot să fac? *(Distrat.)* Unde-i ușa? Pe unde se poate ieși afară? Chelner, arată-mi pe unde! *(Se îndreaptă spre ieșire.)* Ce josnicie! Ce porcărie! *(Iese.)*

Nastasia Timofeevna: Andriușenka, unde-s cele douăzeci și cinci de ruble?

Niunin: Ce rost are să vorbim de asemenea fleacuri!... Mare lucru!... Douăzeci și cinci de ruble!... Aici toată lumea e veselă, iar vouă vă arde de... *(Strigă.)* În sănătatea mirilor! Muzica! Un marș! Muzica! *(Orchestra cîntă un marș.)* În sănătatea tinerilor căsătoriți!

Zmeiukina: Mă sufoc! Dați-mi atmosferă! În mijlocul vostru simt că mă sufoc!

Iat *(extaziat)*: E minunată! Minunată!

*(Gălăgie.)*

Cavalerul de onoare *(căznindu-se să strige mai tare decît toți)*: Stimați domni și stimate doamne! În această zi, ca să zic așa...

Cortina

Traducere de *M. Sorbul* și *I. Alexandrescu*

# JUBILEUL

## FARSA INTR-UN ACT

PERSONAJE:

ŞIPUCIN ANDREI ANDREEVICI, *președintele consiliului de administrație al Băncii de credit mutual din N., om de vîrstă mijlocie, poartă monoclu*

TATIANA ALEXEEVNA, *soția lui, 25 de ani*

HIRIN KUZMA NIKOLAEVICI, *om mai bătrîn, contabilul băncii*

MERCIUTKINA NASTASIA FEODOROVNA, *o bătrînă îmbrăcată cu un palton larg, cam jerpelit*

MEMBRI IN CONSILIUL DE ADMINISTRAŢIE AL BĂNCII

FUNCŢIONARI AI BĂNCII

Acțiunea se petrece în localul Băncii de credit mutual din N.

Cabinetul președintelui consiliului de administrație. La stînga, o ușă care duce în birourile băncii. Interiorul cabinetului are pretenții de lux rafinat. Două birouri, fotolii îmbrăcate în catifea, flori, statuete, covoare, telefon. Cam pe la amiază. *Hirin* stă singur, e încălțat cu pîslari.

Hirin *(strigă spre ușă)*: Trimiteți pe cineva la farmacie să ia de cincisprezece copeici picături de valeriană și spuneți să se aducă apă proaspătă în cabinetul directorului! De o sută de ori trebuie să vi se repete același lucru! *(Se îndreaptă spre masă.)* Sînt istovit de tot. De patru zile de cînd tot scriu, și n-am închis măcar un ochi. De dimineață pînă seara scriu aici, iar de cu seară și pînă dimineața, acasă. *(Tușește.)* Pe deasupra, mai sînt și răcit. Mă trec fiori, am fierbințeală, tușesc, mă dor picioarele și văd tot timpul dinaintea ochilor niște... puncte negre. *(Se așază.)* Maimuțoiul și ticălosul ăsta de președinte al băncii are să-și citească azi la adunarea generală darea de seamă... „Banca noastră în prezent și în viitor..." Auzi! Parcă ar fi Gambetta. *(Scrie.)* Doi... unu... unu... șase... zero... șapte... Apoi șase... zero... unu... șase... Dumnealui vrea să le arunce praf în ochi, iar eu trebuie să stau și să muncesc ca un ocnaș pentru el. Darea de seamă a umplut-o numai cu poezie și atîta tot, iar mie mi-a dat să bat la abac cît îi ziulica de mare. Lua-i-ar dracul sufletul!... *(Bate mai departe la abac.)* Să nu-l văd în ochi! *(Scrie.)* Va să zică unu... trei... șapte... doi... unu... zero... Mi-a făgăduit o gratificație. Dacă isprăvește azi totul cu bine și izbutește să îmbrobodească lumea, mi-a spus că-mi dă o medalie de aur și trei sute de ruble gratificație. Să vedem. *(Scrie.)* Însă de se întîmplă ca toată truda mea să fie zadarnică, apoi, nenișorule, să nu fie cu supărare... Eu îs cam iute din fire. Pe mine, nenișorule, cînd m-apucă furia, îs în stare să fac și-o crimă... S-o știi asta!

*(În culise, larmă de glasuri și aplauze. Se aude glasul lui Șipucin : Vă mulțumesc. Vă mulțumesc foarte mult! Sînt mișcat. Intră Șipucin. E în frac, cu cravata albă. Ține în mînă un album.)*

Șipucin *(din ușă se adresează celor din biroul de alături)* : Dragii mei colaboratori, darul acesta al domniilor voastre am să-l păstrez cît voi trăi, în amintirea celor mai fericite zile ale vieții mele. Da, dragii mei, vă mulțumesc încă o dată! *(Le trimite bezele* *cu degetele și se întoarce, îndreptîndu-se spre Hirin.)* Dragul meu, stimate prietene Kuzma Nikolaevici!

*(Cît timp Șipucin rămîne în scenă, din cînd în cînd intră și ies funcționarii cu hîrtii de semnat.)*

Hirin *(se ridică)*: Andrei Andreevici, am onoarea să vă felicit cu prilejul celei de a cincisprezecea aniversări a băncii noastre și vă doresc ca...

Șipucin *(îi strînge mîna cu căldură)*: Mulțumesc, dragul meu! Mulțumesc! Intr-o zi atît de mare, în cinstea jubileului, cred că s-ar cuveni să ne și sărutăm... *(Se sărută.)* Nici nu știi cît de bine îmi pare. Mulțumesc pentru rîvna dumitale... Pentru toate cîte le-ai făcut! Dacă în tot timpul cît am avut cinstea să fiu președintele consiliului acestei bănci am făcut ceva de folos, o datoresc în primul rînd colaboratorilor mei. *(Oftează.)* Da, frate dragă, sînt cincisprezece ani de-atunci! Cincisprezece ani, zău așa! *(Repede.)* Ei, ce se aude cu raportul meu? Merge?

Hirin: Da, merge. Mi-au mai rămas vreo cinci pagini.

Șipucin: Foarte bine. Va să zică o să fie gata cam în jurul orei trei?..

Hirin: Dacă nu mă stingherește nimeni, îl isprăvesc. Mi-a rămas o nimica toată.

Șipucin: Perfect! Perfect, zău așa! Adunarea generală începe la patru. Vezi, te rog, dragul meu, să fie gata. Dă-mi prima jumătate s-o studiez... Dar mai repede... *(Ia darea de seamă.)* Imi pun cele mai mari speranțe în raportul acesta. Asta-i, ca să spun așa, *ma profession de foi*[1] sau mai bine zis focul meu de artificii... Foc de artificii. Zău așa! *(Se așază la birou și citește în gînd raportul.)* Totuși sînt groaznic de obosit... Am avut astă noapte o ușoară criză de gută, toată dimineața am fost prins de treburi și am tot alergat. Unde mai pui emoțiile, ovațiile, toată agitația asta. Am obosit de tot!

Hirin *(scrie)*: Doi... zero... zero... trei... nouă... doi... zero... De-atîtea cifre, văd stele verzi înaintea ochilor... Trei... unu... șase... patru... unu... cinci... *(Bate înainte la abac.)*

---

[1] Profesiunea mea de credință (fr.) (n.t.).

Șipucin: Am avut de altfel și o neplăcere. Dimineața a venit la mine nevasta dumitale și iar mi s-a plîns de dumneata. Mi-a spus că aseară ai alergat cu cuțitul după dînsa și după soră-sa. Vai, vai, Kuzma Nikolaevici! Se poate una ca asta?

Hirin *(cu asprime în glas)*: Andrei Andreevici, cu prilejul jubileului mă voi încumeta să vă rog ceva. Uitați-vă ce-i: v-aș ruga ca, măcar din stimă pentru munca mea de ocnaș, să nu vă amestecați în viața mea particulară. Tare v-aș ruga eu asta.

Șipucin *(oftează)*: A naibii fire mai ai și dumneata, Kuzma Nikolaici! Ești un om foarte stimabil, minunat, însă cu femeile te porți parc-ai fi Jack spintecătorul. Zău! nu înțeleg ce ai, de le urăști atîta?

Hirin: Iar eu nu înțeleg de ce le iubiți atîta.

*(Pauză.)*

Șipucin: Funcționarii băncii mi-au dăruit albumul pe care îl vezi, iar membrii băncii, după cîte am auzit, vor să-mi facă o adresă de mulțumire și să-mi dea o cupă de argint. *(Se joacă cu monoclul.)* Foarte frumos! Așa ceva nu strică. Ce dracu! Pentru buna reputație a băncii, e nevoie de oarecare pompă. Dumneata, care ești omul nostru, nu se poate, desigur, să nu știi și asta... Adresa de mulțumire am ticluit-o chiar eu și cupa de argint tot eu am cumpărat-o... Numai legatul adresei m-a costat 45 de ruble. Ei, dar n-am avut încotro! Că lor nu le-a dat prin minte s-o facă. *(Se uită în jurul lui.)* Ce lux! Ce mobilă! Uite, lumea spune că prea mă țin de fleacuri, fiindcă vreau ca alămurile de la uși să fie lună, funcționarii să poarte cravate la modă și la intrare să stea un portar gras. Dar n-aveți dreptate, dragii mei, fiindcă alămurile de la uși și portarul gras numai fleacuri nu-s. Acasă la mine pot să fac pe necioplitul, să mănînc și să dorm ca un porc, să beau în neștire...

Hirin: V-aș ruga, dacă se poate, fără aluzii!

Șipucin: Vai de mine! Dar nu face nimeni nici o aluzie. A naibii fire mai ai și dumneata... Și cum spuneam: acasă la mine pot fi necioplit, *parvenu*[1], pot să dau frîu liber apucăturilor mele, însă aici totul trebuie să fie *en grand*[2]. Aicea-i bancă! Aici fiecare amănunt trebuie să impună, ca să zic așa, să aibă o înfățișare solemnă. *(Ridică o hîrtie de jos și o aruncă în cămin.)* Meritul meu constă tocmai în faptul că am ridicat mult reputația băncii! Mare lucru e tonul! Maare! Zău așa!... *(Se uită cercetător la Hirin.)* Dragul meu, dintr-o clipă în alta poate să apară aici delegația membrilor băncii, iar dumneata ești cu pîslarii în picioare, cu fularul ăsta la gît și cu haina asta îngrozitoare. Puteai să-ți pui fracul, sau măcar o haină neagră...

Hirin: Pentru mine, sănătatea mea e mai presus decît membrii băncii dumneavoastră. Mă doare tot trupul...

Șipucin *(agitat)*: Ai să admiți și dumneata că asta-i lipsă de disciplină! Dumneata strici armonia ansamblului!

Hirin: Nu-i chiar așa de mare nenorocirea. Cînd vine delegația mă pot ascunde... *(Scrie.)* Șapte... unu... șapte... doi... unu... cinci... zero... Nici mie nu-mi place lipsa de disciplină... Șapte... doi... nouă... *(Bate la abac.)* Nu pot suferi dezordinea! Făceați mai bine dacă nu pofteați cucoane la banchet.

Șipucin: Vorbești prostii...

Hirin: Știu că, pentru mai mult șic, ați umple toată sala cu ele, însă băgați de seamă! Au să vă strice serbarea. Tot răul și toată dezordinea de la ele vin.

Șipucin: Dimpotrivă, societatea femeilor te înalță!

Hirin: Aș!... Nevasta dumneavoastră, care pare să fie femeie cu carte, a trîntit una lunea trecută de nu mi-am venit în fire două zile! Hodoronc-tronc, m-a întrebat, de față cu lumea străină: „Să fie adevărat că bărbatu-meu a cumpărat pentru bancă acțiuni de-ale băncii Treanca-fleanca, care au scăzut la bursă. Vai! Tare-i îngrijorat bărbatu-meu." Și s-o spună încă față de lume străină! Nu știu, zău, ce zor aveți să spuneți cucoanelor tot ce faceți? Vreți cu tot dinadinsul să ajungeți din pricina lor la pușcărie?

---

[1] Parvenit (fr.) (n.t.).

[2] În stil mare (fr.) (n.t.)

Șipucin: Ei, ajunge! Ajunge! Nu-i momentul să vorbești de lucruri așa de sumbre tocmai acum, la jubileu. Ah!... Bine c-ai adus vorba de femei! *(Se uită la ceas.)* Acuși trebuie să pice și nevastă-mea. La drept vorbind, s-ar fi cuvenit să mă duc s-o aștept la gară, sărăcuța. Însă n-am timp și... și-s ostenit. Ca să fiu sincer, nu mă prea bucur că vine. Adică, de bucurat, mă bucur, însă mi-ar fi părut mai bine să mai fi rămas o zi-două la maică-sa. O să aibă chef să stau toată seara cu ea, și noi am hotărît ca după banchet să facem o mică plimbare... *(Tresare.)* Poftim, mă apucă tremuriciul. Mi-s nervii atît de încordați, încît pentru o nimica toată îmi vine să plîng! Nu, trebuie să mă țin tare. Zău așa!

*(Intră Tatiana Alexeevna, îmbrăcată cu un pardesiu și o geantă de voiaj atîrnată pe umăr.)*

Șipucin: Asta-i bună! Vorbești de lup și lupu-i la ușă!

Tatiana Alexeevna: Dragul meu!... *(Vine fuga la bărbatul ei. Se sărută îndelung.)*

Șipucin: Tocmai vorbeam de tine... *(Se uită la ceas.)*

Tatiana Alexeevna *(gîfîind)*: Ți-a fost dor de mine? Ești sănătos? Nici n-am fost pe acasă. Am venit de la gară de-a dreptul aici. Am să-ți povestesc atîtea... atîtea... că n-am mai putut răbda... Nici nu-mi scot haina... Am intrat numai pentru o clipă. *(Către Hirin.)* Bună ziua, Kuzma Nikolaici! *(Către bărbatu-său.)* Acasă-s toate în ordine?

Șipucin: Da, toate. Știi? În săptămîna asta, cît ai lipsit, te-ai îngrășat, te-ai făcut mai frumoasă... Ei, cum ai călătorit?

Tatiana Alexeevna: Minunat! Mama și Katia îți trimit salutări. Vasili Andreici mi-a spus să te sărut. *(Îl sărută.)* Mătușa ți-a trimis un borcan cu dulceață. Toți sînt supărați că nu le scrii. Zina îți trimite sărutări. *(Îl sărută iar.)* Vai! De-ai ști, ce-a fost acolo! Ce-a fost acolo! Mi-e și groază să-ți povestesc! Vai, ce-a fost! Dar citesc în ochii tăi că nu te prea bucuri că mă vezi!

Șipucin: Dimpotrivă... Draga mea... *(O sărută.)*

*(Hirin tușește furios.)*

Tatiana Alexeevna *(oftează)*: Biata Katia! Îmi pare așa de rău de ea! Așa de rău!

Șipucin: Draga mea, azi e jubileul băncii, dintr-o clipă în alta poate să pice delegația membrilor băncii, și tu nu ești îmbrăcată.

Tatiana Alexeevna: Nu, zău!... Jubileul băncii? Felicitările mele, domnilor! Vă urez... Va să zică azi aveți adunare, banchet!... Asta îmi place. Și adresa aceea minunată cu care ți-ai bătut atîta vreme capul, ca s-o compui pentru membrii băncii, au să ți-o citească azi?

*(Hirin tușește furios.)*

Șipucin *(stingherit)*: Draga mea, e preferabil să nu vorbim de asta... Zău c-ai face mai bine să te duci acasă.

Tatiana Alexeevna: Îndată-îndată. Numai un minut. Să-ți povestesc și plec. S-o iau de la început. Ei... Îți aduci aminte că atunci cînd m-ai condus la gară m-am așezat lîngă o cucoană grasă și am început să citesc. Cum știi, nu-mi place să intru în vorbă în tren. Cale de trei stații am tot citit și n-am schimbat o vorbă cu nimeni... Ei... s-a făcut seară, au început să-mi treacă prin cap tot felul de gînduri și să-mi fie frică. În fața mea ședea un tînăr destul de bine. Unul oacheș, frumușel... Ei, am intrat în vorbă... A mai venit un marinar și apoi un student... *(Rîde.)* Le-am spus că nu-s măritată... Să fi văzut cum au început să-mi facă curte! Au glumit cu mine pînă la miezul nopții. Cel oacheș spunea anecdote pline de haz, iar marinarul cînta tot timpul. Mă durea stomacul de-atîta rîs. Și cînd marinarul — oh, marinarii ăştia ! — cînd marinarul a aflat din întîmplare că mă cheamă Tatiana, ştii ce-a început să cînte ? *(Cîntă îngroşîndu-şi glasul.)* „Oneghin, n-am să-ţi tăinuiesc, pe Tatiana o iubesc!"... *(Rîde cu hohote.)*

*(Hirin tuşeşte furios.)*

Şipucin: Taniuşa, îmi pare că-l stingherim pe Kuzma Nikolaici. Ascultă, draga mea, du-te mai bine acasă... Îmi povesteşti tu mai pe urmă...

Tatiana Alexeevna: Nu face nimic. Las' să asculte şi el, că-i foarte interesant. Isprăvesc numaidecît. La gară, m-a aşteptat Serioja. Se întîlnise acolo cu un tînăr, îmi pare că era inspector financiar... Arăta destul de bine şi era drăguţ, mai cu seamă ochii... Serioja mi l-a prezentat şi am plecat toţi trei cu trăsura... Vremea era straşnic de frumoasă...

*(Din culise se aude larmă de glasuri:* „Nu-i voie ! Nu-i voie ! Ce doriţi ?")

*(Intră Merciutkina.)*

Merciutkina *(în uşă, se apără cu mîinile)*: Ei asta-i !... Ce trageţi de mine ? Am treabă chiar cu directorul !... *(Intră, către Şipucin.)* Am onoarea, excelenţa voastră. Sînt Nastasia Feodorovna Merciutkina, nevasta secretarului gubernial Merciutkin.

Şipucin: Şi ce doriţi ?

Merciutkina: Să binevoiţi să vedeţi, excelenţa voastră, bărbatul meu, secretarul gubernial Merciutkin, a fost bolnav timp de cinci luni de zile. Şi, în vreme ce el zăcea acasă şi-şi căuta de sănătate, l-au demisionat fără nici un motiv. Să vedeţi, excelenţa voastră, cînd m-am dus să-i ridic leafa, dumnealor au găsit de cuviinţă să-i scadă din leafă 24 ruble şi 36 copeici. „Da' pentru ce, mă rog ?" i-am întrebat eu. „Păi, mi-au spus dumnealor, a tot luat de la casa de împrumut şi alţii au girat pentru el." „Cum aşa ? Da' ce ? A putut el să ia ceva fără să-mi ceară voie ?" Păi, una ca asta nu se poate, excelenţa voastră ! Eu îs femeie săracă. Mă întreţin şi eu de pe urma cîtorva chiriaşi. Sînt şubredă, fără de apărare. Toţi mă obijduiesc şi n-aud o vorbă bună de la nimeni.

Şipucin: Îmi daţi voie... *(Îi ia din mînă cererea şi o citeşte în picioare.)*

Tatiana Alexeevna *(către Hirin)*: Dar trebuie s-o iau de la capăt... Săptămîna trecută, primesc pe neaşteptate o scrisoare de la mama. Îmi scria că un oarecare Grendilevski o cere în căsătorie pe soră-mea Katia. Tînărul este un om minunat, modest, însă fără nici o situaţie precisă şi nici un fel de mijloace de existenţă. Şi închipuieşte-ţi mata, că, din nenorocire, Katia se îndrăgostise de el. Ce putea face mama ? Mi-a scris să vin îndată acolo şi să caut s-o influenţez pe Katia...

Hirin *(cu asprime)*: Mă rog, dumneavoastră m-aţi zăpăcit. Tot îi daţi înainte cu Katia, cu mama, de m-am încurcat şi nu mai înţeleg nimic.

Tatiana Alexeevna: Ei şi, mare pagubă! Dumneata trebuie să asculţi cînd îţi vorbeşte o doamnă. Ce ai azi de eşti aşa de bosumflat! Nă-i fi cumva îndrăgostit ? *(Rîde.)*

Şipucin *(către Merciutkina)*: Daţi-mi totuşi voie. Cum vine asta ? Nu pricep nimic...

Tatiana Alexeevna: Aha! Ai roşit. Vezi că eşti îndrăgostit ?

Şipucin: Taniuşa dragă, treci pentru o clipă în biroul de alături. Vin şi eu îndată.

Tatiana Alexeevna: Bine. *(Iese.)*

Şipucin: Nu înţeleg nimic. Doamnă, aţi nimerit greşit. De fapt cererea asta a dumitale nu ne priveşte pe noi. Ai dumneata bunătatea să te adresezi instituţiei unde a lucrat bărbatul dumitale.

Merciutkina: Păi eu, tătucule, am fost cu cererea asta în cinci locuri şi n-au vrut să mi-o primească nicăieri. Îmi pierdusem capul de tot. Noroc de Boris Matveici, ginere-meu, care m-a învăţat să viu la dumneavoastră. „Mata, mamaie, mi-a spus el, adresează-te domnului Şipucin. E persoană cu trecere şi poate orice..." Ajutaţi-mă, excelenţa voastră!

Șipucin: Doamnă Merciutkina, noi nu putem face nimic pentru dumneata. Gîndește-te și matale. Din cîte am înțeles, bărbatul matale a lucrat la o instituție sanitară-militară de stat, pe cînd instituția noastră este particulară, comercială, este o bancă. Cum de nu pricepi matale asta?

Merciutkina: Excelența voastră, am și certificat medical că bărbatu-meu a fost bolnav. Iacătă-l. Aveți bunătatea să vedeți ce scrie...

Șipucin *(nervos)*: Foarte bine. Te cred, cucoană. Însă îți mai spun o dată: asta nu ne privește pe noi.

*(În culise se aude rîsul Tatianei Alexeevna apoi rîsul unui bărbat.)*

Șipucin *(privind spre ușă)*: Nici pe funcționari nu-i lasă să lucreze! *(Către Merciutkina.)* E curios, ba chiar și caraghios. Se poate ca bărbatul dumitale să nu știe unde să te adresezi?

Merciutkina: Excelența voastră, bărbatu-meu n-are habar de nimic. El îi dă tot înainte cu: „Nu-i treaba ta! Pleacă de aici!" Ș-atîta tot...

Șipucin: Îți repet, doamnă: bărbatul dumitale a lucrat într-o instituție sanitară-militară, pe cînd aici e o bancă, o instituție particulară, comercială.

Merciutkina: Da-da-da!... Înțeleg, tătucule. Dacă-i așa, primesc chiar să nu-mi dați toți banii deodată. Excelența voastră, porunciți să mi se dea acuma măcar 15 ruble.

Șipucin *(Oftează)*: Uff!

Hirin: Andrei Andreici, așa nu mai isprăvesc darea de seamă niciodată.

Șipucin: Numaidecît. *(Către Merciutkina.)* Nu te pot face să pricepi. Dar înțelege odată că, adresîndu-te nouă în chestia asta, e ca și cum ai depune o cerere de divorț la farmacie sau la biroul de marcat metale prețioase.

*(Bătaie în ușă, urmată de glasul Tatianei Alexeevna:* Andrei, pot să intru?)

Șipucin *(strigînd)*: Așteaptă, draga mea. Vin îndată. *(Către Merciutkina.)* Ce vină avem noi că ți s-a plătit dumitale mai puţin? Şi apoi, doamnă, sîntem ocupaţi. Avem azi un jubileu... Poate să înceapă să vină lume aici chiar acum... Aşa că mă ierţi mata...

Merciutkina: Excelenţa voastră, fie-vă milă de-o orfană! Sînt o biată femeie şubredă, fără de apărare... Sînt istovită de moarte. Şi judecă-te cu chiriaşii, şi umblă pentru bărbatu-tău, şi aleargă pentru gospodărie. Şi, pe deasupra, nici ginere-meu n-are slujbă.

Şipucin: Doamnă Merciutkina, eu... Nu, te rog să mă ierţi, dar... dar nu mai pot sta de vorbă cu dumneata! Simt că-mi vine ameţeală... Ne stingherești pe noi şi-ţi pierzi şi dumneata vremea de pomană... *(Oftează; apoi aparte.)* E tîmpită rău. Zău aşa! *(Către Hirin.)* Kuzma Nikolaici, lămureşte-o mata, te rog, pe doamna Merciutkina...

*(Îi face semn cu mîna să-i facă vînt şi trece în biroul de alături.)*

Hirin *(se apropie de Merciutkina; cu asprime)*: Ce doreşti?

Merciutkina: Sînt o biată femeie, şubredă, fără apărare... Poate că par voinică, însă dac-ai sta să mă cauţi, nu găseşti un mădular sănătos în mine. Abia de mă ţin pe picioare, iar poftă de mîncare n-am de loc. N-am băut azi decît o cafea, şi asta fără nici o plăcere.

Hirin: Eu te-ntreb: ce doreşti?

Merciutkina: Porunceşte, tătucule, să-mi dea 15 ruble, iar restul peste o lună.

Hirin: Da' parcă ţi s-a spus lămurit că aicea-i bancă!

Merciutkina: Da-da... La nevoie, pot arăta şi certificatul medical.

Hirin: Ce ai dumneata pe umeri? Cap sau ce naiba?

Merciutkina: Drăguţule, eu cer ce mi se cuvine, după lege. N-am nevoie de banii altora.

Hirin: Eu te întreb, madam: ce ai pe umeri, cap sau altceva? Ei, lua-m-ar dracu! Nu pot sta de vorbă cu dumneata! Sînt ocupat! *(Arătîndu-i ușa.)* Mă rog!...

Merciutkina: Da' cu banii cum rămîne?...

Hirin: Scurt. N-ai cap pe umeri, uite ce ai... *(Bate cu degetul întîi în masă și apoi în frunte.)*

Merciutkina *(jignită)*: Ce e? Ia, te rog! Nevesti-ti să-i bați așa, nu mie. Eu îs nevastă de secretar de gubernie. Cu mine să nu vorbești așa!

Hirin *(se înfurie, cu glasul scăzut)*: Ieși afară!

Merciutkina: O-ho-ho... Mai încet!

Hirin *(cu glasul scăzut)*: Dacă nu pleci chiar acum, trimit după portar. *(Bate din picior.)* Afară!...

Merciutkina: Ia te rog! Nu mă sperii! Am mai văzut noi de-alde tine! Hodorogule!

Hirin: De cînd sînt n-am văzut o muiere mai nesuferită... Uf! M-au apucat și durerile de cap... *(Suflă din greu.)* Îți mai spun o dată. Auzi, hîrcă bătrînă, dacă n-o ștergi de-aici, praful s-alege de tine. Nu mă scoate din sărite, că te schilodesc pentru cîte zile mai ai! Fac moarte de om!

Merciutkina: Degeaba te rățoiești la mine! Nu mă tem! Am mai văzut eu ca tine!

Hirin *(deznădăjduit)*: De s-ar duce odată! Simt că-mi vine rău! Nu mai pot. *(Se întoarce la masă și se așază.)* A umplut toată banca de muieri și nu-i chip să isprăvesc raportul. Nu-i chip!

Merciutkina: Nu cer decît ce mi se cuvine, ceea ce mi se cuvine, după lege. Ian te uită, nerușinatul! Șade în pîslari într-o instituție... Mitocanul!

*(Intră Șipucin și Tatiana Alexeevna.)*

Tatiana Alexeevna *(intrînd în urma bărbatului ei)*: Ne-am dus la o serată la familia Berejnițki, Katia purta o rochie de fular albastru ca cerul, cu dantelă spumoasă. Era cu gîtul decoltat... Știi c-o prinde foarte bine coafura montantă. Am pieptănat-o chiar eu... După ce s-a îmbrăcat și am pieptănat-o, era ca o bomboană.

Șipucin *(pe care l-a și apucat migrena)*: Dada! O bomboană... Delegația poate sosi dintr-o clipă în alta.

Merciutkina: Excelența voastră!...

Șipucin *(plictisit)*: Ce mai vrei? Ce dorești?

Merciutkina: Excelența voastră!... *(Arătînd spre Hirin.)* Uite ăsta... ăsta s-a bătut întîi cu degetul în frunte și apoi a bătut în masă. Dumneavoastră ați poruncit să descurce treaba cu banii mei, iar el își bate joc de mine și-mi spune tot felul de vorbe. Sînt o biată femeie șubredă, fără apărare...

Șipucin: Bine, doamnă, am s-o descurc eu. Am să iau măsuri dar nu acum, altă dată! Acuma, te rog, pleacă. *(Aparte.)* M-apucă criza de gută.

Hirin *(se apropie de Șipucin și-i spune încet)*: Andrei Andreici, ce înseamnă asta? Lăsați-mă vă rog, să trimit după portar să-i facă vînt.

Șipucin *(speriat)*: Nu, nu! Are să facă gălăgie. Și-n casa asta sînt o mulțime de chiriași...

Merciutkina: Excelența voastră!...

Hirin *(cu glas tînguitor)*: Dar mai am de isprăvit raportul. N-am să pot să-l dau gata!... *(Se întoarce la masa lui.)* Nu mai pot.

Merciutkina: Excelența voastră, cum rămîne cu banii? Că mare nevoie mai am azi de ei.

Șipucin *(indignat, aparte)*: Ne-mai-pome-nit de scîrboasă muiere! *(Către Merciutkina, moale.)* Ți-am mai spus, aici e bancă, instituție comercială particulară...

Merciutkina: Faceți-vă o pomană cu mine, excelența voastră... Fiți pentru mine ca un tată!... Dacă n-ajunge certificatul medical, vă pot aduce și o adeverință de la secție. Porunciți, vă rog, să-mi dea banii!

Șipucin *(oftînd din greu)*: Oof!

Tatiana Alexeevna *(către Merciutkina)*: Mătușică, ți s-a spus doar că stingherești lumea, zău așa! Nu știu ce fel de om ești dumneata!...

Merciutkina: Măicuță, frumoasa mea, n-are cine umbla pentru mine. Numai vorba vine că beau și mănînc. Am băut azi cafeaua fără nici un gust.

Șipucin *(gata să leșine)*: Cîți bani vrei să primești?

Merciutkina: 24 de ruble și 36 de copeici.

Șipucin: Bine!... *(Scoate din portofel 25 de ruble și-i întinde.)* Uite, ai 25 ruble. Ia-le și... pleacă...

*(Hirin tușește furios.)*

Merciutkina: Mulțumesc cu plecăciune excelenței voastre... *(Ascunde banii.)*

Tatiana Alexeevna *(se așază lîngă bărbatul ei, se uită la ceas)*: E totuși timpul să mă duc acasă... Dar n-am isprăvit încă povestea. Numai o clipă... Isprăvesc și plec... Ce-a mai fost! Vai, ce-a mai fost!... Și așa... Ne-am dus la serată la familia Berejnițki... A fost destul de bine, vesel, însă nu prea. Era acolo, firește, și Grendilevski, adoratorul Katiei... Cu Katia vorbisem înainte. M-am pus pe capul ei, am plîns. În sfîrșit, chiar în seara aceea a avut o explicație cu Grendilevski și l-a refuzat... Ei, mi-am zis eu, toate s-au aranjat cum nu se poate mai bine: am liniștit-o pe mama, am salvat-o pe Katia, acuma mi-am luat de o grijă... Și ce crezi că s-a întîmplat? Înainte de masă, mă plimbam cu Katia pe o alee, și deodată... *(Tulburată.)* Deodată auzim o împușcătură... Nu, nu pot vorbi de asta cu sînge rece. *(Își face vînt cu batista.)* Nu, nu pot!

Șipucin *(oftează)*: Uff!

Tatiana Alexeevna *(plînge)*: Alergăm spre boschet... Și în fața noastră zăcea bietul Grendilevski, cu pistolul în mînă...

Șipucin: Nu. Nu mai pot îndura! *(Către Merciutkina.)* Ei, ce mai vrei acuma?

Merciutkina: Excelența voastră, n-ar fi oare chip cumva să intre bărbatu-meu înapoi în slujbă?

Tatiana Alexeevna *(plîngînd)*: A nimerit drept în inimă... Uite aici... Katia, sărăcuța, a leșinat... Iar el s-a speriat îngrozitor și... m-a rugat să trimit după doctor. Doctorul a venit numaidecît și... l-a salvat pe bietul nenorocit.

Merciutkina: Excelența voastră, n-ar fi chip să intre bărbatu-meu înapoi în slujbă?

Șipucin: Nu, nu mai pot răbda. *(Îl podidește plînsul.)* Nu mai pot! *(Deznădăjduit, întinde amîndouă mîinile spre Hirin.)* Dă-o afară! Te rog, dă-o afară!

Hirin *(apropiindu-se de Tatiana Alexeevna):* Ieși afară!...

Șipucin: Nu pe dînsa, ci pe astălaltă. Pe femeia asta îngrozitoare... *(Arată către Merciutkina.)* Pe astălaltă!

Hirin *(nu-l înțelege; mai departe, către Tatiana Alexeevna):* Marș de-aici!... *(Bătînd din picior.)* Ieși afară!

Tatiana Alexeevna: Cum? Ce-i cu dumneata? Ai înnebunit?

Șipucin: E îngrozitor. Sînt un om nenorocit! Dă-o afară! Dă-o afară!

Hirin *(către Tatiana Alexeevna):* Ieși afară! Te stîlcesc, te schilodesc! Te omor!...

Tatiana Alexeevna *(fugind de el, iar el după dînsa):* Cum de îndrăznești să faci una ca asta? Mojicule! *(Strigă.)* Andrei! Salvează-mă, Andrei! *(Țipă într-una.)*

Șipucin *(aleargă după amîndoi):* Încetați odată! Vă rog! Mai încet! Mă nenorociți!

Hirin *(alergînd, de data asta după Merciutkina):* Ieși afară! Puneți mîna pe ea! Faceți-o harcea-parcea!...

Șipucin *(țipă):* Încetați! Vă rog! Vă implor!

Merciutkina: Of, sfinte dumnezeule! *(Începe să urle.)* Doamne sfinte!...

Tatiana Alexeevna *(țipă):* Ajutor! Ajutor! Vai, vai!... Mi-e rău!... Mi-e rău!... *(Sare pe un scaun, iar de pe scaun cade pe canapea și geme înfundat.)*

Hirin *(fuge după Merciutkina):* Bateți-o! Stîlciți-o în bătaie! Înjunghiați-o!

Merciutkina: Văleu, văleu, doamne! Mi se face negru înaintea ochilor! Of! *(Leșină în brațele lui Șipucin.)*

*(Bătaie în ușă. Un glas din culise:* Delegația.*)*

Șipucin: Delegație... reputație... ocupație...

Hirin *(bătînd din picior)*: Afară! Lua-m-ar dracu... *(Își suflecă mînecile.)* Lăsați-o pe mîna mea, c-o omor!

*(Intră delegația, alcătuită din cinci oameni, toți în frac. Unul ține în mînă adresa, legată în scoarțe de catifea, altul cupa de argint. In ușa care dă în birouri se îngrămădesc funcționarii. Tatiana Alexeevna zace pe canapea. Merciutkina e tot în brațele lui Șipucin. Amîndouă femeile gem.)*

Un membru al băncii *(citește cu glas tare)*: Multstimate și dragă Andrei Andreevici! Aruncînd o privire retrospectivă asupra trecutului instituției noastre financiare și trecînd în revistă cu mintea trează istoricul dezvoltării ei treptate, impresia pe care o vom reține de aici va fi îmbucurătoare în cel mai înalt grad. E adevărat că la începutul existenței băncii, avînd în vedere capitalul inițial restrîns, lipsa de operațiuni serioase, cît și nedeterminarea precisă a scopurilor, se punea în mod acut întrebarea pe care și-a pus-o Hamlet: „A fi sau a nu fi?“ Și într-o vreme au răsunat chiar glasuri pentru închiderea băncii. Dar iată că în capul instituției ați venit dumneavoastră. Pregătirea dumneavoastră, cum și energia și tactul care vă caracterizează au fost cauza succesului neobișnuit și a înfloririi nemaipomenite a băncii. Reputația băncii... *(Tușește.)* Reputația băncii...

Merciutkina (geme): Of! Of!

Tatiana Alexeevna *(geme)*: Apă! Apă!

Un membru al băncii: Reputația... *(Tușește.)* Reputația băncii a fost ridicată de dumneavoastră la o asemenea înălțime, încît instituția noastră poate rivaliza astăzi cu cele mai bune instituții din străinătate...

Șipucin: Delegație... reputație... ocupație... In calmul serii răcoroase, doi prieteni discutau chestii foarte serioase... Să nu-mi spui că ți-ai pierdut tinerețea, că gelozia-mi n-o mai poți îndura...

Un membru al băncii *(urmează cu sfiiciune)*: Apoi, aruncînd o privire obiectivă asupra prezentului, noi, mult stimate și dragă Andrei Andreevici... *(Cu glasul scăzut.)* Dacă-i așa, venim mai tîrziu... Da, mai bine venim mai tîrziu... ***(Fîsticită de tot, delegația iese.)***

**Cortina**

Traducere de *M. Sorbul* şi *A. Steinberg*

# PESCĂRUŞUL

## COMEDIE IN PATRU ACTE

PERSONAJE:

IRINA NIKOLAEVNA ARKADINA, *după soţ Trepleva, artistă*
KONSTANTIN GAVRILOVICI TREPLEV, *tînăr, fiul ei*
PIOTR NIKOLAEVICI SORIN, *fratele ei*
NINA MIHAILOVNA ZARECINAIA, *tînără, fiica unui proprietar bogat*
ILIA AFANASIEVICI ŞAMRAEV, *locotenent în retragere, administrator la Sorin*
POLINA ANDREEVNA, *soţia lui*
MAŞA, *fiica lui*
BORIS ALEXEEVICI TRIGORIN, *scriitor*
EVGHENI SERGHEEVICI DORN, *medic*
SEMION SEMIONOVICI MEDVEDENKO, *învăţător*
IAKOV, *argat*

*Un bucătar. O fată în casă.*

Acţiunea se petrece la conacul lui Sorin. Între actul al treilea şi al patrulea trec doi ani

## ACTUL INTII

Un colţ al parcului de pe moşia lui Sorin. O alee largă porneşte de la scenă spre fundul parcului, către malul unui lac. Dar de vreme ce o scenă improvizată a fost ridicată pentru spectacol tocmai în fața lacului, acesta nu se vede de loc. În stînga și dreapta scenei tufișuri. Cîteva scaune, o măsuță. Puțin după asfințitul soarelui. Pe scenă, după cortina lăsată, *Iakov* și *alți argați*. Se aude zgomot și tuse. *Mașa* și *Medvedenko* vin din stînga, întorcîndu-se de la o plimbare.

Medvedenko: De ce umbli totdeauna în negru?

Mașa: Port doliul vieții mele. Sînt nefericită.

Medvedenko: De ce? *(Îngîndurat.)* Nu înțeleg... Ești sănătoasă, iar tatăl dumitale, deși nu e bogat, nu duce lipsă de nimic. Viața mea e mult mai grea decît a dumitale. Primesc cu totul douăzeci și trei de ruble pe lună. Din ei îmi mai rețin ceva și pentru pensie și totuși nu port doliu. *(Se așază.)*

Mașa: Nu e vorba de bani. Și săracul poate fi fericit.

Medvedenko: Asta în teorie. În practică însă e cu totul altfel. Din salariul meu de numai douăzeci și trei de ruble, trebuie să mîncăm și să bem, și sîntem mulți: eu, mama, două surori și un frate... Ceai și zahăr ne trebuie? Tutun ne trebuie? Descurcă-te cum știi!...

Mașa *(cu privirile spre scenă)*: În curînd o să înceapă spectacolul.

Medvedenko: Da. O să joace Zarecinaia, iar piesa e de Konstantin Gavrilovici. Se iubesc, și astăzi sufletele lor se vor contopi în dorința de a da o imagine artistică unică. Sufletele noastre însă, al dumitale și al meu, n-au puncte comune. Eu te iubesc și de dorul dumitale nu pot sta acasă. În fiecare zi fac pe jos pînă la dumneata șase verste la dus și șase la întors, și nu întîmpin decît indiferență. E lesne de înțeles. Eu n-am mijloace și am familie grea... Nu se mărită cineva cu un om care n-are nici el ce mînca!

Mașa: Fleacuri. *(Prizează tabac.)* Dragostea dumitale mă înduioșează, dar eu nu pot să-ți răspund la fel. Asta-i tot. *(Îi întinde tabachera.)* Te rog...

Medvedenko: Mulțumesc. Nu iau.

*(Pauză.)*

Mașa: E zăduf. La noapte sigur că o să fie furtună. Dumneata ori faci filozofie, ori vorbești despre bani. Pentru dumneata nu există mai mare nenorocire decît sărăcia. Pentru mine e de mii de ori mai ușor să umbli în zdrențe și să cerșești decît... Dar dumneata nu poți înțelege așa ceva...

*(Prin dreapta intră Sorin și Treplev.)*

Sorin *(sprijinindu-se în baston)*: Eu nu mă simt în apele mele la țară, dragul meu, și se înțelege de la sine că n-am să mă obișnuiesc niciodată aici. Aseară m-am culcat la zece și m-am trezit azi la nouă, cu senzația că de-atîta somn mi s-a lipit creierul de fundul capului, și așa și pe dincolo. *(Rîde.)* După masă, nu știu cum, dar iar m-a furat somnul și acum mă simt frînt! E un fel de coșmar, cum s-ar zice...

Treplev: Adevărat! Tu trebuie să trăiești la oraș. *(Văzîndu-i pe Mașa și Medvedenko.)* Au să vă cheme cînd va începe. Acum nu e voie să stați aici. Plecați, vă rog.

Sorin *(către Mașa)*: Maria Ilinișna, fii bună și roagă-l pe tatăl dumitale să spună să dea drumul cîinelui! Altfel, urlă iar. Soră-mea n-a închis ochii toată noaptea.

Mașa: Vorbiți dumneavoastră cu tata, că eu nu vorbesc. Pe mine vă rog să mă scutiți! *(Lui Medvedenko.)* Haidem!

Medvedenko *(lui Treplev)*: Atunci să ne anunțați cînd o să-nceapă.

*(Amîndoi pleacă.)*

Sorin: Prin urmare, iar o să urle cîinele toată noaptea! Vezi, asta e! Niciodată n-am trăit la țară după cum am vrut. Se întîmpla să iau concediu cîte douăzeci și opt de zile, și veneam aici să mă odihnesc. Dar atît mă scoteau din fire cu tot felul de prostii, încît simțeam nevoia să plec în aceeași zi. *(Rîde.)* Totdeauna am plecat cu plăcere de-aici... Dar acum, de cînd am ieșit la pensie, cum s-ar zice, nu mai am unde să mă duc. Vreau, nu vreau, trebuie să trăiesc aici...

Iakov *(lui Treplev)*: Noi, Konstantin Gavrilîci, ne ducem să ne scăldăm.

Treplev: Bine, dar peste zece minute să fiți la locurile voastre. *(Se uită la ceas.)* O să-nceapă în curînd.

Iakov: Am înțeles. *(Pleacă.)*

Treplev *(aruncînd o privire asupra scenei)*: Asta-i tot teatrul. Cortina, culisele, întîia, a doua, și încolo nimic. Nici un fel de decor. Fundalul ni-l dau lacul și zarea. Vom ridica cortina la opt și jumătate precis, cînd răsare luna.

Sorin: Minunat.

Treplev: Dacă Zarecinaia întîrzie, pierdem tot efectul. Ar fi trebuit să fie aici. Tatăl și mama ei vitregă se țin scai de ea. I-ar fi mai ușor să scape dintr-o închisoare decît să plece de-acasă! *(Îi îndreaptă lui Sorin cravata.)* Barba ți-e zbîrlită și părul ciufulit. Ar trebui să te mai tunzi...

Sorin *(pieptănîndu-și barba)*: Asta-i tragedia vieții mele. Și în tinerețe aveam o mutră de parcă aș fi fost veșnic beat și așa și pe dincolo. N-am plăcut niciodată femeilor. *(Se așază.)* De ce o fi îmbufnată soră-mea?

Treplev: De ce? Se plictisește. *(Se așază alături de el.)* E geloasă. E pornită împotriva mea, împotriva spectacolului, împotriva piesei mele, pentru că nu joacă ea, ci Zarecinaia. Nici nu știe ce-i cu piesa mea, dar o și detestă!

Sorin *(rîde)*: Ei și tu! Sari dincolo de cal...

Treplev: Îi e ciudă că, uite, pe scena asta mică, Zarecinaia o să aibă succes și nu ea! *(Se uită la ceas.)* Mama mea este o curiozitate psihologică. Desigur, are talent, e inteligentă, e în stare să plîngă cînd citește o carte, îl știe pe Nekrasov în întregime pe dinafară, îngrijește de bolnavi ca un înger, dar încearcă s-o lauzi pe Eleonora Duse în fața ei! Ohoho! Trebuie s-o lauzi numai pe ea, să scrii numai despre ea, să o aclami, să fii încîntat de jocul ei neîntrecut în „Dama cu camelii“ sau în „Beția vieții“, și cum aici, la țară, nu se găsește o asemenea „beție“, se plictisește, se înfurie, toți sîntem dușmanii ei, toți sîntem vinovați. Apoi e superstițioasă, se teme de trei luminări, de numărul treisprezece... E zgîrcită. Știu sigur că are la banca din Odesa șaptezeci de mii de ruble, dar dacă-i ceri un împrumut, începe să plîngă.

Sorin: Ți-a intrat în cap că piesa ta n-o să-i placă mamei tale, și ai început să te frămînți, cum s-ar zice. Fii liniștit. Maică-ta te adoră!

Treplev *(rupînd petalele unei flori)*: Mă iubește — nu mă iubește, mă iubește — nu mă iubește. *(Rîde.)* Vezi? Maică-mea nu mă iubește. Cum să mă iubească dacă ea vrea să trăiască, să iubească, să poarte bluze de culoare deschisă, iar eu am douăzeci și cinci de ani și-i amintesc mereu că nu mai e tînără? Cînd nu sînt lîngă ea, are numai treizeci și doi de ani, iar cînd sînt — patruzeci și trei. De asta mă urăște. Pe de altă parte, știe că nu admit teatrul. Ea iubește teatrul și i se pare că jucînd stă în slujba omenirii, a artei sfinte. După părerea mea, teatrul contemporan e numai rutină și prejudecată. Cînd se ridică cortina și în lumina rampei, în încăperile cu trei pereți, aceste mari talente, preoții artei sfinte, ne arată cum mănîncă oamenii, cum beau, cum iubesc, cum umblă, cum sînt îmbrăcați; cînd din scene și fraze vulgare se căznesc să scoată o morală, o biată morală pe-nțelesul tuturor, folositoare în viața de toate zilele; cînd în mii de variațiuni îmi servesc mereu același lucru și numai același lucru, îmi vine să fug, și fug așa cum a fugit Maupassant din fața turnului Eiffel, care-i strivea creierul cu absurditatea lui!

Sorin: Nu se poate trăi fără teatru.

Treplev: Trebuie căutate forme noi. Și dacă aceste forme noi nu sînt, mai bine să nu mai fie nimic. *(Se uită la ceas.)* Îmi iubesc mama, o iubesc mult, dar duce o viață nesocotită. Îl tîrăște mereu după ea pe scriitorul ăla, numele ei este comentat prin gazete și toate astea mă obosesc. Uneori vorbește în mine egoismul muritorului de rînd și îmi pare rău că mama mea e o artistă cunoscută. Mi se pare că dacă ar fi o femeie obișnuită, aș fi mai fericit. Spune, unchiule, există o situație mai stupidă și mai desperată decît asta ? La mama, deseori erau invitați artiștii și scriitorii celebri. Printre ei numai eu nu eram nimic și eram îngăduit numai pentru că eram fiul ei. Dar cine sînt eu ? Ce sînt ? Am părăsit universitatea după trei ani din motive de forță majoră, cum s-ar spune. Nu am nici un talent, nici un ban, iar pe pașaportul meu sînt trecut ca tîrgoveț din Kiev. De altfel, tata era un tîrgoveț din Kiev, deși era și el un artist cunoscut. De aceea cînd în salonul mamei toți artiștii și scriitorii îmi dădeau o atenție binevoitoare, mi se părea că privirile lor îmi măsurau nimicnicia, le ghiceam gîndurile și mă simțeam umilit...

Sorin: Spune-mi, te rog, ce fel de om e romancierul ăsta ? Nu poți să-l înțelegi. Tace mereu.

Treplev: E un om deștept, simplu, dar, hai să zicem, puțin melancolic. Foarte cumsecade. N-are nici patruzeci de ani, dar e celebru și sătul de celebritate... În ce privește scrierile lui... cum să-ți spun ? Sînt drăguțe. Are talent... dar... după Tolstoi sau Zola, nu-ți mai vine să-l citești pe Trigorin.

Sorin: Mie, frate, îmi plac literații. Cîndva îmi doream cu ardoare două lucruri : să mă însor și să ajung literat. Dar n-am izbutit nici una, nici alta. Dar e plăcut să fii chiar și un literat mai mărunt, la urma urmei...

Treplev *(ascultînd)*: Aud pași... *(Îl îmbrățișează pe Sorin.)* Nu pot să trăiesc fără ea... Pînă și zgomotul pașilor ei mă încîntă... Sînt nebun de fericire !... *(Merge repede întru întîmpinarea Ninei Zarecinaia, care intră.)* Vraja mea, visul meu...

Nina *(emoționată)*: Cred că n-am întîrziat... Sigur că nu...

Treplev *(sărutîndu-i mîinile)*: Nu, nu, nu...

Nina: Toată ziua am fost neliniștită. M-am frămîntat îngrozitor. Mă temeam că tata n-o să mă lase...

Dar a plecat adineauri cu mama mea vitregă. Cerul era roșu și începuse să răsară luna. Am gonit calul pînă aici, nu glumă! *(Rîde.)* Dar îmi pare bine! *(Îi strînge cu putere mîna lui Sorin.)*

Sorin *(rîzînd)*: Mi se pare că-ți sînt cam plînși ochișorii... Ehe-he, nu e bine!

Nina: Vezi că... Abia mai pot să respir. Plec peste o jumătate de oră. Trebuie să ne grăbim. Nu pot, nu pot! Pentru dumnezeu, nu mă faceți să întîrzii! Tata nu știe că sînt aici.

Treplev: Într-adevăr, ar trebui să începem. Să chemăm toată lumea!

Sorin: Mă duc să-i chem, cum s-ar zice. Chiar acum. *(Se îndreaptă spre ieșirea din dreapta, cîntînd.)* „Spre Franța porniră doi grenadiri..."[1] *(Privește în jurul lui.)* Odată am cîntat asta și un substitut de procuror mi-a spus: „Dumneavoastră, excelență, aveți o voce foarte puternică". Apoi s-a mai gîndit și a adăugat: „...dar... respingătoare". *(Rîde și pleacă.)*

Nina: Tatăl meu și soția lui nu mă lasă să vin aici. Ei spun că la voi e o atmosferă boemă... Le e teamă ca nu cumva să mă fac artistă... Dar pe mine mă atrage lacul ăsta ca pe un pescăruș... Sufletul mi-e plin de dumneata. *(Privește în jurul ei.)*

Treplev: Sîntem singuri.

Nina: Mi se pare că e cineva pe-acolo.

Treplev: Nu-i nimeni. *(O sărută.)*

Nina: Ce copac e ăsta?

Treplev: Un ulm.

Nina: De ce-i așa de întunecat?

Treplev: E seară și toate lucrurile se întunecă. Te rog din suflet, nu pleca devreme.

Nina: Nu se poate!

Treplev: Și dac-aș veni eu la dumneata, Nina? Dacă aș sta toată noaptea în grădină și aș privi spre fereastra dumitale?

Nina: Nu se poate. Te-ar vedea paznicul... Trezor nu s-a obișnuit încă cu dumneata, și o să latre.

Treplev: Te iubesc.

---

[1] Din balada *Grenadirii* de Heinrich Heine (n.ed.).

Nina: Sssst!

Treplev (*auzind paşi*): Cine e? Dumneata eşti, Iakov?

Iakov (*din spatele cortinei*): Da, eu sînt.

Treplev: Treceţi la locurile voastre! E vremea. Răsare luna?

Iakov: Da.

Treplev: Spirt ai? Dar pucioasă? Ţine minte, cînd se vor arăta ochii ăia roşii, trebuie să miroasă a pucioasă! (*Către Nina.*) Intră, te rog. Totul e pregătit. Eşti emoţionată?

Nina: Da, foarte! Nu mi-e teamă de mama dumitale, dar ştiu că e şi Trigorin de faţă... Mi-e frică şi mi-e ruşine să joc în faţa lui... Un scriitor celebru... E tînăr?

Treplev: Da!

Nina: Ce povestiri minunate scrie!

Treplev (*rece*): Nu ştiu. Nu le-am citit.

Nina: Piesa dumitale e greu de jucat. Nu are personaje vii.

Treplev: Ce înseamnează „personaje vii"? Nu trebuie să înfăţişăm viaţa aşa cum e, sau cum ar trebui să fie, ci cum ne-o închipuim în visurile noastre!

Nina: Piesa dumitale are prea puţină acţiune. Numai literatură. Şi, după părerea mea, într-o piesă trebuie să existe neapărat şi dragoste... (*Se retrag amîndoi în dosul cortinei.*)

(*Intră Polina Andreevna şi Dorn.*)

Polina Andreevna: E umezeală. Intoarce-te şi pune-ţi galoşii.

Dorn: Mi-e cald.

Polina Andreevna: N-ai grijă de sănătatea dumitale? Asta e încăpăţînare! Eşti doctor şi ştii prea bine că umezeala nu-ţi face bine, dar îţi place să mă chinuieşti; ieri ai stat dinadins toată seara pe terasă...

Dorn (*fredonează*): „Nu-mi spune că te-a pierdut tinereţea"...

Polina Andreevna: Te-a prins atît de mult discuția cu Irina Nikolaevna, încît nici n-ai mai simțit frigul! Mărturisește că-ți place...

Dorn: Am cincizeci și cinci de ani!

Polina Andreevna: Ce are a face? Pentru un bărbat asta nu însemnează bătrînețe. Ești încă bine și tot mai placi femeilor.

Dorn: Unde vrei să ajungi?

Polina Andreevna: Toți sînteți la fel. In fața unei actrițe, toți sînteți la pămînt!

Dorn *(fredonează)*: „In fața ta sînt iarăși"... Dacă în societate artiștii sînt iubiți și tratați altfel decît negustorii, de pildă, asta e în firea lucrurilor, asta înseamnă idealism.

Polina Andreevna: Femeile și-au pierdut întotdeauna capul după dumneata și ți s-au aruncat de gît. Și ăsta e idealism?

Dorn *(dînd din umeri)*: Ei și? In purtarea femeilor față de mine au fost multe lucruri frumoase. In primul rînd ele țineau la mine pentru că eram un doctor bun. Iți mai aduci aminte că acum zece-cincisprezece ani eram singurul mamoș de încredere din tot ținutul? Și afară de asta, am fost totdeauna un om cinstit!

Polina Andreevna *(îi apucă mîna)*: Dragul meu!

Dorn: Mai încet. Uite-i că vin.

*(Intră Arkadina la braț cu Sorin, apoi Trigorin, Șamraev, Medvedenko și Mașa.)*

Șamraev: In 1873, la bîlciul de la Poltava, jocul ei era uimitor. O adevărată minune! Doamne, cum mai juca! Nu știți cumva pe unde o mai fi acum comicul Ciadin, Pavel Semionovici? In rolul lui Raspliuiev era neîntrecut. Era mai bine ca Sadovski, v-o jur, stimată doamnă! Pe unde o mai fi acum?

Arkadina: Mă întrebi întotdeauna de oameni care au trăit înainte de potop! N-am de unde să știu! *(Se așază.)*

Șamraev *(oftînd)*: Pașka Ciadin! Nu mai sînt actori ca el! Teatrul a decăzut, Irina Nikolaevna!

Inainte erau stejari puternici, azi nu mai sînt decît cioturi.

Dorn: Azi, într-adevăr, sînt puține talente strălucite, dar actorul mijlociu e acum cu mult mai bun!

Șamraev: Nu sînt de părerea dumitale. Dar în cele din urmă, asta e o chestie de gust. *De gustibus aut bene, aut nihil*[1]...

*(Treplev iese de după estradă.)*

Arkadina *(fiului său)*: Nu începe, dragul meu?

Treplev: Numaidecît. V-aș ruga numai să aveți puțină răbdare.

Arkadina *(recitînd din Hamlet)*:

Dar fiul meu, oprește... ochii parcă
Pe dos mi i-ai întors acum, și văd
Pînă-n străfundul ființei mele-atîtea pete
Că mă întreb: se vor mai șterge-odată?...

Treplev *(recitînd din Hamlet)*:

Mă-ntreb de ce păcatului te-ai dat
Iubire în mocirlă căutînd?

*(Se aude sunetul cornului de după estradă.)*

Treplev: Domnilor, începe! Vă rog, atenție! *(Pauză.)* Incep! *(Bate cele trei lovituri și vorbește cu glas apăsat.)* O, voi umbre străvechi și venerate ce vă ridicați în noapte deasupra acestui lac, adormiți-ne ca să visăm ce va fi peste două sute de mii de ani!

Sorin: N-o să mai fie nimic peste două sute de mii de ani.

Treplev: Atunci, acest nimic să ni-l arate...

Arkadina: Fie! Am adormit.

*(Se ridică cortina. Se vede lacul. Luna e deasupra orizontului și se oglindește în apă; pe-o piatră mare stă Nina Zarecinaia, îmbrăcată toată în alb.)*

---

[1] *Despre gusturi sau bine, sau nimic* — cuvinte luate din două locuțiuni latine: *De gustibus non disputandum (Gusturile nu se discută)* și *De mortuis aut bene, aut nihil (Despre morți, sau vorbești de bine, sau nimic* (n.t.).

Nina: Oamenii, leii, vulturii și potîrnichile, renii cu coarne înrămurate, gîștele, păianjenii, peștii cei tăcuți ai apelor, stelele de mare și cele ce nu puteau fi văzute cu ochiul liber, într-un cuvînt toate vietățile, toate, toate s-au stins după ce-au încheiat tristul cerc al vieții lor... Sînt mii de veacuri de cînd pămîntul nu mai poartă nici o ființă vie, și această biată lună în zadar își mai aprinde candela. Cocorii nu se mai trezesc țipînd în luncă și cărăbușii nu se mai aud prin crînguri de tei. E frig, frig, frig... E pustiu, pustiu, pustiu... E înfricoșător, înfricoșător, înfricoșător... *(Pauză.)* Trupurile ființelor vii s-au desfăcut în pulbere și materia cea veșnică le-a prefăcut în pietre, în apă, în nori, iar sufletele tuturor s-au contopit într-unul singur. Și sufletul lumii sînt eu... Eu... În mine e sufletul lui Alexandru cel Mare și al lui Cezar, și al lui Shakespeare, și al lui Napoleon, și sufletul celei din urmă lipitori. În mine conștiința oamenilor s-a contopit cu instinctele animalelor și îmi amintesc totul, totul, totul și retrăiesc în mine fiecare viață în parte.

*(Se ivesc focuri jucăușe.)*

Arkadina *(încet)*: E ceva decadent.

Treplev *(cu un ton plin de rugăminte și mustrare)*: Mamă !...

Nina: Sînt singură. O dată la o sută de ani deschid buzele pentru a vorbi, glasul meu răsună trist în pustiul acesta și nimeni nu mă aude... Nici voi, palide focuri jucăușe, nu mă auziți... Mlaștina putredă vă naște spre dimineață și rătăciți pînă-n zori, dar fără gînduri, fără voință, fără fiorul vieții. Temîndu-se ca în voi să nu se aprindă viața, diavolul, părintele materiei veșnice, săvîrșește în fiecare clipă în voi, ca în pietre și în apă, schimbul atomilor, și astfel vă prefaceți necontenit. În univers, numai spiritul rămîne veșnic același și neschimbat. *(Pauză.)* Ca un prizonier aruncat într-o fîntînă adîncă și goală, nu știu nici unde sînt, nici ce mă așteaptă. Un singur lucru știu: că îmi e sortit să înving în lupta înverșunată și îndîrjită cu diavolul, izvorul forțelor materiei, și că după aceea, materia şi spiritul se vor contopi într-o armonie desăvîrşită şi va începe împărăţia voinţei universale. Dar aceasta nu se va întîmpla decît după un lung, foarte lung, şir de milenii şi foarte încet, cînd luna şi luminosul Sirius şi pămîntul se vor fi prefăcut în pulbere... Dar pînă atunci, numai spaimă, spaimă... *(Pauză. Pe fondul lacului se arată două puncte roşii.)* Se apropie diavolul, puternicul meu duşman. Îi văd ochii fioroşi şi cu flăcări purpurii...

Arkadina: Miroase a pucioasă. Era neapărată nevoie?

Treplev: Da.

Arkadina *(rîde)*: Da, e un efect...

Treplev: Mamă!

Nina: Îi e urît fără om.

Polina Andreevna *(către Dorn)*: Ţi-ai scos pălăria. Puneţi-o pe cap. Ai să răceşti.

Arkadina: Doctorul şi-a scos pălăria în faţa diavolului, părintele materiei veşnice.

Treplev *(ieşindu-şi din fire, cu glas tare)*: Piesa s-a terminat! Ajunge! Cortina!

Arkadina: De ce te superi?

Treplev: Ajunge! Cortina! Lasă cortina! *(Bate din picior.)* Lăsaţi cortina! *(Cortina se lasă.)* Iertaţi-mă! Am scăpat din vedere că numai puţinii aleşi pot scrie piese şi le pot juca. Am călcat monopolul! Mie... eu... *(Vrea să mai spună ceva, gesticulează, apoi pleacă prin stînga.)*

Arkadina: Dar ce-i cu el?

Sorin: Irina, draga mea, nu se cade să răneşti amorul propriu al unui tînăr!

Arkadina: Da' ce i-am spus?

Sorin: L-ai jignit!

Arkadina: Chiar el ne-a prevenit că e numai o glumă. Şi i-am luat piesa ca pe-o glumă!

Sorin: Totuşi...

Arkadina: Dar acum vrea să ne dovedească că a scris o operă mare! Să mă ierte dumnezeu! Prin urmare, dacă a pus la cale spectacolul ăsta şi ne-a otrăvit cu pucioasă, n-a făcut-o în glumă ci pentru a ne demonstra ceva... A vrut să ne înveţe cum trebuie să se scrie și ce trebuie să se joace. La urma urmelor, mă plictisește. Oricum, aceste veșnice porniri împotriva mea, aceste înțepături scot pe oricine din sărite! E un băiat cu toane și plin de trufie.

Sorin: Voia să-ți facă o plăcere.

Arkadina: Da? Totuși, n-a ales o piesă obișnuită, ci ne-a silit să ascultăm aiureala asta decadentă! De dragul glumei sînt gata să ascult și aiureli, dar aici sînt pretenții de a aduce forme noi, de a începe o nouă eră în artă. După mine însă, n-avem de a face cu forme noi, ci numai cu un caracter urîcios.

Trigorin: Fiecare scrie cum vrea și cum poate.

Arkadina: Să scrie cum vrea și cum poate, numai să mă lase în pace!

Dorn: Jupiter, te superi...[1]

Arkadina: Eu nu sînt Jupiter, ci o biată femeie. *(Își aprinde o țigară.)* Nu mă supăr, dar îmi pare rău că un tînăr își petrece vremea atît de anost. N-am vrut să-l jignesc.

Medvedenko: Nimănui nu-i e îngăduit să despartă spiritul de materie, deoarece se prea poate ca spiritul să fie o înmănunchere de atomi materiali. *(Cu vioiciune către Trigorin.)* Ar trebui făcută și apoi jucată o piesă în care să se vadă cum trăiește și fratele nostru, învățătorul... că greu îi mai e să trăiască...

Arkadina: E adevărat! Dar să nu mai vorbim nici de piese, nici de atomi. Ce frumoasă seară! Ascultați, domnilor, cîntă cineva! *(Ascultă.)* Ce frumos e!

Polina Andreevna: E de pe malul celălalt.

*(Pauză.)*

Arkadina *(către Trigorin)*: Ia stai lîngă mine... Acum zece-cincisprezece ani, aici, pe lac, se auzeau aproape în fiecare noapte muzică și cîntece. Pe mal erau vreo șase conace boierești. Mi-aduc aminte... Zarvă, rîsete, împușcături și atîtea aventuri de dragoste... Junele prim și idolul tuturor acestor șase conace era, pe atunci *(îl arată pe doctor)*, doctorul Evgheni Sergheici, aici prezent. Și-acum e fermecător, dar atunci era irezistibil. Totuşi, începe să mă mustre conştiinţa. De ce l-am jignit pe bietul meu băieţaş? Nu am liniște. *(Tare.)* Kostea! Fiule! Kostea!

---

[1] Începutul dictonului latin: *Jupiter, te superi, prin urmare n-ai dreptate* (n.t.).

Mașa: Mă duc să-l caut.

Arkadina: Te rog, drăguţă!

Mașa *(iese prin stînga)*: Uuuu! Konstantin Gavrilovici! *(Pleacă.)*

Nina *(ieșind din culise)*: Probabil că nu vom mai continua! Pot să ies. Bună seara! *(Se sărută cu Arkadina și Polina Andreevna.)*

Sorin: Bravo, bravo!

Arkadina: Bravo, bravo! Te-am admirat cu toții. Cu o înfățișare ca a dumitale și cu o voce atît de minunată e păcat să stai la ţară. Ai fără îndoială talent. Mă-nțelegi? Trebuie neapărat să joci teatru.

Nina: O, ăsta e și visul meu! *(Oftînd.)* Dar n-o să se împlinească niciodată!

Arkadina: Cine știe? Dă-mi voie să-ți recomand pe Trigorin, Boris Alexeevici!

Nina: Ce bine-mi pare! *(Zăpăcindu-se.)* Am citit toate cărțile dumneavoastră...

Arkadina *(așezînd-o între ei)*: Nu te fîstîci, draga mea! E celebru, dar are un suflet simplu. Uite că s-a zăpăcit și el...

Dorn: Propun să se ridice cortina. E prea trist așa.

Șamraev *(tare)*: Iakove, frate, ridică cortina!

*(Cortina se ridică.)*

Nina *(către Trigorin)*: Nu e așa că piesa e ciudată?

Trigorin: N-am înțeles nimic. Încolo, am ascultat-o cu plăcere. Ai jucat cu atîta sinceritate și decorul a fost atît de frumos! *(Pauză.)* Trebuie să fie mult pește în lac.

Nina: Da.

Trigorin: Îmi place să pescuiesc, nu cunosc o plăcere mai mare decît să stau în amurg și să privesc pluta undiței.

Nina: Dar eu cred că pentru acela care a încercat plăcerile creației nu mai există alte plăceri.

Arkadina *(rîzînd)*: Nu-i mai spune de astea. Ori de cîte ori i se spun vorbe de laudă, se fîstîcește.

Șamraev: Țin minte că odată, la Moscova, la operă, celebrul Silva a luat un do de jos. Și s-a întîmplat că în același timp, parcă dinadins, să se afle la galerie un bas, un cîntăreț de-al nostru de cor bisericesc, care să strige: „Bravo, Silva“... cu o octavă mai jos! Vă puteți închipui surprinderea noastră! Uite, cam așa: *(cu o voce joasă)* „Bravo, Silva“... Toată sala a înlemnit...

*(Pauză.)*

Dorn: A trecut un înger!

Nina: E timpul să plec. La revedere!

Arkadina: Unde pleci? De ce așa devreme? Nu-ți dăm voie!

Nina: Mă așteaptă tata.

Arkadina: Ce om... *(Se sărută.)* Dar dacă nu se poate altfel... Ne pare rău, foarte rău, că pleci...

Nina: Dac-ați ști ce greu mi-e să plec!

Arkadina: Să te conducă cineva, draga mea...

Nina *(speriată)*: O, nu, nu!

Sorin *(rugător)*: Mai stai!

Nina: Mi-e cu neputință, Piotr Nikolaevici!

Sorin: O oră măcar... la urma urmei...

Nina *(gîndindu-se, apoi printre lacrimi)*: Mi-e cu neputință... *(Dă mîna cu toți și pleacă grăbită.)*

Arkadina: Într-adevăr, ce fată nenorocită! Se spune că răposata ei mamă a lăsat moștenire soțului ei pînă la ultima copeică toată averea, care era foarte mare! Și acum fetița asta a rămas fără nimic, pentru că tatăl ei a și făcut testament, lăsînd totul celei de a doua soții! E revoltător!

Dorn: Da, tatăl ei e un mare ticălos. Ce-i al lui e al lui.

Sorin *(frecîndu-și mîinile reci)*: Ce-ar fi dacă am pleca și noi! Se lasă umezeala. Mă dor picioarele.

Arkadina: Picioarele tale abia te duc. Parcă-s de lemn. Hai să mergem, bătrîn nefericit! *(Îl ia de braț.)*

Șamraev *(oferind brațul soției sale)*: Madame?

Sorin: Iar urlă cîinele. *(Către Șamraev.)* Fii bun, Ilia Afanasievici, și spune să-i dea drumul!

Șamraev: Nu se poate, Piotr Nikolaevici. Mi-e teamă să nu vină hoții la hambar. Am tot meiul acolo. *(Către Medvedenko.)* Da, cu o octavă mai jos: „Bravo, Silva!“ Și nu uita că nu era un artist, ci un biet cîntăreț de biserică!

Medvedenko: Și ce leafă au cîntăreții ăștia de biserică?

*(Pleacă toți, afară de Dorn.)*

Dorn *(singur)*: Nu știu. Sau eu mi-am pierdut mințile, sau nu înțeleg nimic, dar mie piesa mi-a plăcut. E ceva în ea. Cînd fetița aceea vorbea despre singurătate și cînd s-au văzut și ochii roșii ai diavolului, mi-au tremurat mîinile de emoție. Are prospețime și naivitate. Uite-l... Mi se pare că vine... Am de gînd să-i spun lucruri care să-i facă plăcere.

Treplev *(intră)*: Nu mai e nimeni.

Dorn: Ba eu sînt.

Treplev: Mașenka mă caută peste tot prin parc. Ce ființă nesuferită!

Dorn: Știi, Konstantin Gavrilovici, că piesa dumitale mi-a plăcut foarte mult! E oarecum ciudată și nu i-am auzit sfîrșitul, totuși m-a impresionat puternic. Ai talent. Trebuie să mergi mai departe.

*(Treplev îi strînge mîna și-l îmbrățișează nervos.)*

Dorn: Da' ce naiba, stăpînește-ți nervii! Ți-au dat lacrimile... Ce vroiam să-ți spun? Ți-ai luat subiectul din lumea ideilor abstracte. Așa și trebuia, pentru că opera de artă trebuie neapărat să exprime o idee mare. Numai ceea ce e serios e frumos. Ce palid ești!

Treplev: Atunci... mă sfătuiești să continuu?

Dorn: Da... dar să înfățișezi numai ce-i important și veșnic. Am avut bun gust în viață și am trăit-o în fel şi chip. Sînt mulţumit. Dar dac-aş fi simţit şi eu avîntul ce-l însufleţeşte pe artist cînd creează, sînt sigur că aş fi dispreţuit învelişul meu material şi tot ce e legat de el şi m-aş fi avîntat de pe pămînt cît mai sus, spre înălţimi.

Treplev: Iartă-mă, te rog. Unde-i Zarecinaia?

Dorn: Şi mai e ceva. Orice operă de artă trebuie să aibă o idee clară, bine definită. Trebuie să ştii pentru ce scrii. Altfel, dacă vei porni pe acest drum pitoresc fără să ai vreo ţintă hotărîtă, te vei rătăci şi talentul dumitale te va pierde.

Treplev *(nerăbdător)*: Unde-i Zarecinaia?

Dorn: A plecat acasă.

Treplev *(desperat)*: Ce să fac? Vreau s-o văd... Trebuie neapărat s-o văd. Mă duc.

*(Intră Maşa.)*

Dorn *(către Treplev)*: Linişteşte-te, prietene!

Treplev: Totuşi am să plec. Trebuie să plec.

Maşa: Konstantin Gavrilovici, intră în casă. Te-aşteaptă mama dumitale. E neliniştită.

Treplev: Spune-i c-am plecat. Şi vă rog pe toţi: lăsaţi-mă în pace! Lăsaţi-mă! Nu vă mai ţineţi după mine!

Dorn: Ei, ei, dragul meu, nu merge aşa! Nu şade frumos!

Treplev *(printre lacrimi)*: La revedere, doctore, şi îţi mulţumesc!... *(Pleacă.)*

Dorn *(oftînd)*: Tinereţe, tinereţe!

Maşa: Cînd nu mai ai nimic de spus, oftezi: Tinereţe, tinereţe!... *(Prizează tabac.)*

Dorn *(îi ia tabachera şi o aruncă într-un tufiş)*: Isprăveşte, e dezgustător. *(Pauză.)* Mi se pare că în casă au început să joace cărţi. Hai şi noi acolo...

Maşa: Mai aşteaptă puţin.

Dorn: De ce?

Maşa: Vreau să-ţi mai spun o dată. Vreau să-ţi vorbesc... *(Emoţionată.)* Nu-l iubesc pe tata. Dumitale însă îmi deschid inima. Nu ştiu de ce simt din tot sufletul că-mi eşti apropiat... Ajută-mă. Ajută-mă, că altfel am să fac o prostie. Am să-mi bat joc de viața mea, am să mi-o stric... Nu mai pot...

Dorn: Și cum să te ajut?

*Mașa*: Sufăr. Nimeni, nimeni nu-mi știe suferințele! *(Își pune capul pe pieptul lui, încet.)* Il iubesc pe Konstantin.

Dorn: Ce nervoși sînteți cu toții! Ce nervoși! Și cîtă dragoste... O, lac fermecat! *(Cu blîndețe.)* Dar cu ce te pot ajuta eu, copilul meu? Cu ce?

Cortina

## ACTUL AL DOILEA

Un teren de crichet. În fundul scenei, la dreapta, o casă cu terasă mare; în stînga se vede lacul, în care se oglindește soarele. O grădină de flori. Amiază. Căldură. Pe marginea terenului, la umbra unui tei bătrîn, stau pe-o bancă *Arkadina, Dorn* și *Mașa*. Pe genunchii lui Dorn — o carte deschisă.

Arkadina *(către Mașa):* Ridică-te și dumneata! *(Se ridică amîndouă.)* Vino lîngă mine. Dumneata ai douăzeci și doi de ani, eu aproape de două ori pe atît. Evgheni Sergheevici, care pare mai tînără dintre noi?

Dorn: Desigur că dumneata!

Arkadina: Ai văzut? Și știi de ce? Pentru că eu lucrez, simt, mă zbucium toată ziua, pe cîtă vreme dumneata stai mereu locului și nu trăiești... Eu una știu: că nu trebuie să mă gîndesc la viitor. Nu mă gîndesc niciodată nici la bătrînețe, nici la moarte. Nu poți ocoli ceea ce se va întîmpla.

*Mașa*: Iar eu mă simt ca și cum m-aș fi născut demult, demult, și-mi tîrăsc viața după mine ca pe o trenă fără de sfîrșit... Și deseori mi se întîmplă să nu mai am nici o poftă de viață! *(Se așază.)* Desigur că toate astea sînt fleacuri. Trebuie să te scuturi bine și să te lepezi de ele!

Dorn *(cîntă încet)*: „Povestiți-i voi, florile mele..."

Arkadina: Și mai trebuie să știi că sînt corectă ca un englez. Eu, draga mea, sînt totdeauna scoasă ca din cutie. Totdeauna sînt îmbrăcată și coafată *comme il faut*[1]. Să-mi îngădui eu vreodată să ies din casă, fie numai pînă în grădină, în bluză sau nepieptănată? Niciodată! De-asta mă și țin bine, pentru că n-am fost niciodată lălîie și nu m-am lăsat, ca altele... *(Cu mîinile în șolduri, se plimbă pe teren.)* Uitați-vă, arăt sau nu tînără? Sînt în stare să joc și rolul unei fetițe de cincisprezece ani!

Dorn: Cu toate astea, eu tot am să citesc mai departe... *(Ia cartea.)* Ne-am oprit la negustorul de făină și la șobolani...

Arkadina: Da, la șobolani. Citește! *(Se așază.)* Sau mai bine, dă-mi mie cartea. Am să citesc eu. E rîndul meu. *(Ia cartea și caută pasajul.)* La șobolani... Uite-aici. *(Citește.)* „Și e tot atît de primejdios pentru oamenii de lume să răsfețe și să atragă pe scriitori la ei, cît e pentru un negustor de făină să crească șobolani în hambarele lui. Și, totuși, scriitorii sînt iubiți. De aceea, cînd o femeie a pus ochii pe un scriitor și dorește să-l cucerească, îl asediază cu laude, cu drăgălășenii și răsfățuri..." Ei, asta, poate, la francezi; la noi însă nu există nimic asemănător... nimic nu se face după program. Femeile noastre, de obicei, înainte de a cuceri inima unui scriitor, sînt îndrăgostite de el pînă peste cap. Să nu căutăm prea departe! Uitați-vă de pildă la mine și la Trigorin...

*(Vine Sorin, sprijinindu-se în baston, și Nina. Medvedenko împinge în urma lor un fotoliu pe roate.)*

Sorin *(cu tonul cu care mîngîi un copil)*: Ei? Ne bucurăm și noi astăzi? Sîntem și noi veselă, cum s-ar zice? *(Către sora lui.)* Sigur că ne bucurăm!

---

[1] Corect (fr.) (n.t.).

Tatăl şi mama vitregă au plecat la Tver, şi trei zile în cap sîntem liberă!

Nina *(se așază lîngă Arkadina și o îmbrățișează)*: Sînt atît de fericită! Acum sînt numai a voastră.

Sorin *(așezîndu-se în fotoliul său)*: Ce frumuşică e astăzi!

Arkadina: Și cochetă şi nostimă... Asta-mi place! *(O sărută pe Nina.)* Dar să nu te mai lăudăm că te deochem. Unde e Boris Alexeevici?

Nina: La pescuit, lîngă cabina de baie.

Arkadina: Cum de nu s-a plictisit? *(Vrea să continue cititul.)*

Nina: Ce citiţi?

Arkadina: Maupassant, *„Sur l'eau"*, drăguţo! *(Citește cîteva rînduri pentru sine.)* Ei, mai departe nu-i nici interesant, nici adevărat. *(Inchide cartea.)* Sufletul mi-e neliniştit. Spuneţi-mi, ce-i cu fiul meu? De ce-i atît de plictisit şi morocănos? Îşi petrece zilele pe lac; nu-l mai văd aproape de loc!

Maşa: Îi e sufletul zbuciumat. *(Către Nina, sfioasă.)* Te rog, citeşte-ne din piesa lui!

Nina *(dînd din umeri)*: Ţii dumneata neapărat? E atît de puţin interesant!

Maşa *(stăpînindu-și emoția)*: Cînd citeşte, păleşte şi îi ard ochii. Are un glas frumos şi trist şi se poartă ca un poet.

*(Sorin sforăie.)*

Dorn: Noapte bună!

Arkadina: Petruşa!

Sorin: Da!

Arkadina: Dormi?

Sorin: De fel!

*(Pauză.)*

Arkadina: Faci rău, frate, că nu te îngrijeşti.

Sorin: Eu aş vrea să mă caut, dar nu vrea doctorul!

Dorn: Ce să te mai cauţi la şaizeci de ani?!

Sorin: Dar şi la şaizeci de ani mai vrei să trăieşti!

Dorn *(cu ciudă)*: Ia și dumneata. acolo, picături de valeriană!

Arkadina: Cred c-ar fi bine să plece undeva la băi.

Dorn: Să plece! Ar putea să plece, după cum ar putea să nu plece!

Arkadina: Mai pricepe ceva dacă poți.

Dorn: N-ai ce să pricepi. Totul e limpede.

*(Pauză.)*

Medvedenko: Piotr Nikolaevici ar trebui să se lase de fumat...

Sorin: Astea-s prostii!

Dorn: Nu, nu sînt prostii. Vinul și tutunul îți iau personalitatea. După o țigară sau un pahar de vodcă, dumneata nu mai ești Piotr Nikolaevici, ci Piotr Nikolaevici plus încă cineva. Eul dumitale se destramă și te porți cu dumneata cum te-ai purta cu o a treia persoană: cu el...

Sorin *(rîde)*: E ușor să judeci pe alții. Dumneata ți-ai trăit viața, dar eu? Am fost douăzeci și opt de ani la Ministerul de Justiție, dar nu am trăit încă, nu am încercat nimic în viață, cum s-ar zice, și — lucru lesne de înțeles — mi-e încă sete de viață! Dumneata ești sătul și indiferent, și de asta înclini spre filozofie. Eu vreau să trăiesc, și de asta beau vin de Xeres la masă și fumez țigări de foi, și-așa și pe dincolo... Ei, și așa...

Dorn: Viața trebuie luată în serios! Dar ca să te îngrijești la șaizeci de ani și să-ți pară rău că în tinerețe ai avut prea puține plăceri, asta, iartă-mă, denotă neseriozitate!

Mașa *(se ridică)*: Mi se pare că e vremea mesei. *(Merge leneș.)* Mi-a amorțit un picior... *(Pleacă.)*

Dorn: Acum se duce și dă peste cap două păhărele, înainte de masă.

Sorin: Dacă n-are altă bucurie în viață, sărăcuța de ea!

Dorn: Toate sînt deșertăciuni, excelență!

Sorin: Dumneata raționezi ca omul sătul.

Arkadina: Ah, doamne, ce poate fi mai plicticos decît dulcea plictiseală a vieții de la țară! E cald, liniște, nimeni nu face nimic, toți filozofează... Îmi place să stau cu voi, prieteni, îmi place să vă ascult, dar... e mult mai plăcut să mă aflu într-o cameră de hotel și să-mi învăț rolul.

Nina *(exaltată)*: Ce frumos e! Cum vă înțeleg!

Sorin: Desigur, e mai bine la oraș. Stai la biroul tău, lacheul nu dă voie nimănui să intre neanunțat, ai telefon... pe stradă birjari, și-așa și pe dincolo...

Dorn *(fredonează)*: „Povestiți-i voi, florile mele..."

*(Intră Șamraev și după el Polina Andreevna.)*

Șamraev: Uite-i pe ai noștri! Bună ziua. *(Sărută mîna Arkadinei și apoi a Ninei.)* Sînt mulțumit că vă văd pe toți sănătoși. *(Către Arkadina.)* Soția mea spune că aveti de gînd să plecați chiar azi, împreună cu ea, la oraș. E adevărat?

Arkadina: Da, așa aveam de gînd.

Șamraev: Hm! Foarte bine! Dar cu ce o să vă duceți, stimată doamnă? Azi se transportă secara și toți argații sînt ocupați. Și cu ce cai, dacă-mi dați voie să întreb?

Arkadina: Cu ce cai? Știu eu cu ce cai?

Sorin: Avem caii de trăsură.

Șamraev *(enervîndu-se)*: Caii de trăsură? Da' hamuri de unde să iau? De unde? E de neînchipuit! Să nu-ți vie să crezi! Stimată doamnă, mă închin în fața talentului dumneavoastră, sînt gata să-mi jertfesc zece ani din viață pentru dumneavoastră, dar cai nu vă pot da!

Arkadina: Dar dacă trebuie să mă duc la oraș! Curios lucru!

Șamraev: Multstimată doamnă, nu știți ce înseamnă o gospodărie!

Arkadina *(aprinzîndu-se)*: Mereu aceeași poveste! Dacă e așa, plec chiar azi la Moscova. Poruncește să-mi tocmească în sat niște cai, dacă nu vrei să mă duc pe jos pînă la gară!

Șamraev *(aprinzîndu-se)*: Atunci, eu îmi dau demisia! Căutați-vă un alt administrator. *(Pleacă.)*

Arkadina: Nu e vară să nu se-ntîmple la fel! Aici nu e vară să nu fiu jignită. N-am să mai calc pe-aici!

*(Iese în stînga în direcția cabinei de baie. După un minut trece spre casă urmată de Trigorin, care duce niște undițe și o găleată.)*

Sorin *(aprinzîndu-se)*: Asta-i obrăznicie! Dracu mai știe ce e! M-am săturat, la urma urmei! Să se-aducă toți caii numaidecît.

Nina *(către Polina Andreevna)*: S-o refuzi pe Irina Nikolaevna, o artistă atît de celebră! Oare fiecare dorință a ei, fie ea și capriciu, nu e mai importantă decît gospodăria voastră? E de necrezut!

Polina Andreevna *(desperată)*: Ce pot face? Puneți-vă în locul meu. Ce pot face?

Sorin *(către Nina)*: Să mergem la soră-mea... S-o rugăm cu toții să nu plece. Nu? *(Privind în direcția în care a ieșit Șamraev.)* E un om de nesuferit! Un adevărat tiran!

Nina *(nu-l lasă să se scoale)*: Rămîi, nu te scula! Te ducem noi! *(Ea și Medvedenko împing fotoliul cu roate.)* E îngrozitor!

Sorin: Da, e îngrozitor! Dar n-o să plece! Vorbesc eu cu el! *(Iese. Rămîn Dorn și Polina Andreevna.)*

Dorn: Ce oameni anoști! De fapt, soțul dumitale ar merita să fie dat pe ușă afară! Totul se va sfîrși însă altfel. Și muierea asta bătrînă de Piotr Nikolaevici și sora lui îi vor cere iertare. Ai să vezi!

Polina Andreevna: A trimis și caii de trăsură la cîmp! În fiecare zi nu sînt decît neînțelegeri de-astea! Dacă ai ști cît sînt de chinuită! Mă îmbolnăvesc! Uite, tremur... Nu pot să-i rabd mojicia! *(Cu ton rugător.)* Evgheni, iubitule, scumpule, ia-mă la dumneata... Timpul trece, nu mai sîntem tineri și măcar acum, la sfîrșitul vieții, să nu ne mai ascundem, să nu mai mințim...

*(Pauză.)*

Dorn: Am cincizeci și cinci de ani. E prea tîrziu să-mi schimb viața.

Polina Andreevna: Știu, refuzi pentru că în afară de mine mai sînt și alte femei în viața ta. E cu neputință să le iei pe toate la dumneata... Înțeleg... Iartă-mă, știu că te-ai săturat de mine...

*(Nina se arată lîngă casă ; culege flori.)*

Dorn: Ba nu e chiar așa.

Polina Andreevna: Mă roade gelozia. Desigur, ca doctor nu poți să nu vezi femei. Înțeleg...

Dorn *(către Nina, care se apropie)*: Ce mai e nou ?

Nina: Irina Nikolaevna plînge, iar Piotr Nikolaevici are o criză de astm.

Dorn *(se ridică)*: Mă duc să le dau valeriană la amîndoi.

Nina *(îi oferă florile)*: Îmi dai voie ?

Dorn: *Merci bien.*[1] *(Se îndreaptă spre casă.)*

Polina Andreevna *(mergînd cu el)*: Ce flori frumoase ! *(Lîngă casă, cu glas surd.)* Dă-mi florile ! Dă-mi florile ! *(Ia florile, le rupe și le aruncă. Amîndoi intră în casă.)*

Nina *(singură)*: Ce curios e să vezi că o artistă celebră plînge și încă pentru un fleac ca ăsta ! Dar nu e și mai curios că un scriitor celebru, la care se închină cititorii, despre care scriu toate gazetele, ale cărui fotografii le poate cumpăra oricine, care e tradus în limbi străine, își petrece vremea pescuind și se bucură că a prins doi cosaci ? Credeam că oamenii celebri sînt mîndri și inaccesibili, că disprețuiesc mulțimea, ca și cum s-ar răzbuna prin gloria și strălucirea numelui lor de faptul că mulțimea pune mai presus de toate bogăția și boieria din naștere. Dar uite că și ei plîng, prind pești, joacă cărți, rîd și se supără, la fel ca toți ceilalți !...

---

[1] Mulțumesc frumos (fr.) (n.t.).

Treplev *(intră fără pălărie, ținînd în mînă o pușcă și un pescăruș împușcat)*: Ești singură?

Nina: Singură.

*(Treplev îi pune la picioare pescărușul.)*

Nina: Ce înseamnă asta?

Treplev: Am fost atît de ticălos, încît am tras în acest pescăruș. Îl pun la picioarele dumitale!

Nina: Ce-i cu dumneata? *(Ridică pescărușul și se uită la el.)*

Treplev *(după o pauză)*: În curînd și în același fel mă voi omorî și eu.

Nina: Nu te mai recunosc!

Treplev: Da, după ce și eu am încetat să te mai recunosc pe dumneata. Te-ai schimbat față de mine. Ai o privire rece și prezența mea te stingherește.

Nina: În ultimul timp te-ai făcut supărăcios, te exprimi tot mai obscur, cu fel de fel de simboluri. Uite, sînt sigură că și pescărușul ăsta e un simbol, dar eu — nu te supăra — nu înțeleg! *(Pune pescărușul pe bancă.)* Sînt prea simplă ca să înțeleg.

Treplev: Toate au început din seara în care piesa mea a căzut atît de stupid. Femeile nu iartă insuccesul. Am ars totul, pînă la ultima filă. Dacă ai ști cît de nenorocit sînt! Răceala dumitale e cumplită, nefirească. E ca și cum m-aș trezi din somn și aș vedea că lacul acesta a secat dintr-o dată sau că l-a înghițit pămîntul. Chiar acum mi-ai spus că ești prea simplă ca să mă înțelegi. Dar ce-i de înțeles aici?! Piesa n-a plăcut, dumneata nu ai decît dispreț pentru inspirația mea, mă crezi un om mediocru, un om de nimic, la fel ca mulți alții. *(Bate din picior.)* Îmi dau perfect de bine seama, îmi dau bine seama! Parcă aș avea un cui înfipt în creier, blestemat să fie și el, și mîndria asta a mea, care îmi suge sîngele, mi-l suge ca un vampir! *(Văzîndu-l pe Trigorin care se apropie citind o carte.)* Uite, vine adevăratul talent! Umblă ca Hamlet, ca și el ține o carte în mînă. *(O tachinează.)* Vorbe, vorbe, vorbe. Soarele ăsta nici nu s-a apropiat de dumneata, și ai și început să zîmbești și privirea ți s-a topit sub razele lui. Nu vreau să vă supăr...

*(Pleacă grăbit.)*

Trigorin *(notînd în carte)*: Trage tabac pe nas și bea vodcă... Totdeauna în negru... O iubește învățătorul...

Nina: Bună ziua, Boris Alexeevici!

Trigorin: Bună ziua. Pe neașteptate lucrurile s-au încurcat atît de mult, încît mi se pare că vom pleca chiar astăzi. S-ar putea să nu ne mai vedem niciodată. Îmi pare rău. Mi se întîmplă atît de rar să întîlnesc fete tinere, tinere și fermecătoare! Am și uitat și mi-e greu să-mi mai închipui cum se simte cineva la optsprezece-nouăsprezece ani. De aceea în povestirile și nuvelele mele, fetele sînt de obicei false. Aș vrea să fiu măcar o singură oră în locul dumitale, să știu cum gîndești și să aflu ce fel de ființă ești.

Nina: Iar eu aș vrea să fiu în locul dumitale.

Trigorin: De ce?

Nina: Ca să știu ce simte un scriitor talentat și celebru. Cum se simte celebritatea? Ce simți cînd știi că ești celebru?

Trigorin: Ce simt? Cred că... nimic. La asta nu m-am gîndit niciodată. *(Gîndindu-se.)* ...Una din două: sau dumneata exagerezi celebritatea mea sau celebritatea nu se simte de loc.

Nina: Dar cînd citești despre dumneata în gazete?

Trigorin: Cînd te laudă, e plăcut, iar cînd te înjură — vreo două zile nu mai ești în apele tale.

Nina: Ce lume minunată! Dac-ai ști cît te invidiez. Ursitele oamenilor sînt atît de deosebite. Unii abia tîrăsc după ei o existență plictisitoare și neînsemnată, semănînd cu toții între ei, toți nefericiți. Altora — dumitale de pildă, și ești unul la un milion — le e dat să aibă o viață interesantă, luminoasă, plină de conținut... Ești fericit...

Trigorin: Eu? *(Dînd din umeri.)* Cum să-ți spun... dumneata vorbești de celebritate, de fericire, de o viață luminoasă și interesantă, dar pentru mine, iartă-mă, toate cuvintele astea frumoase sînt ca o dulceață din care eu nu gust niciodată. Ești foarte tînără și foarte bună.

Nina: Viața dumitale e atît de frumoasă!

Trigorin: Ce vezi în ea atît de frumos? *(Se uită la ceas.)* Uite, acum trebuie să mă duc să scriu. Iartă-mă, nu am timp... *(Rîde.)* Dumneata ai pus, cum se spune, degetul pe rană și eu mă simt tulburat și aproape puțin supărat. Dar fie! Hai să vorbim. Să vorbim despre minunata și luminoasa mea viață... De unde să începem? *(Se gîndește puțin.)* De multe ori ești stăpînit de idei stăruitoare: ziua și noaptea nu te gîndești decît la lună, de pildă. Am și eu o lună a mea. Zi și noapte duc povara unui gînd ce nu mă părăsește... Trebuie să scriu, trebuie să scriu, trebuie... N-am isprăvit bine o povestire, cînd, nu știu de ce, trebuie să scriu o a doua, apoi o a treia, după a treia o a patra... Așa, scriu și eu cum aș merge cu caii de poștă, fără întrerupere, și nu pot altfel. Și acum te-ntreb: ce e luminos și minunat în toate astea? O, ce viață barbară! Uite, acum stau de vorbă cu dumneata, îmi pun tot sufletul, și totuși nu pot să uit nici o clipă că mă așteaptă o poveste neisprăvită. Văd un nor care seamăna cu un pian. Mă gîndesc: trebuie să pomenesc undeva, într-o povestire, că pe cer plutea un nor care seamănă cu un pian. Miroase a heliotrop? Repede îmi fixez în minte: un miros foarte dulce, culoarea văduvelor. A se pomeni la descrierea unei seri de vară. Te iscodesc pe dumneata și mă iscodesc și pe mine, la fiecare frază, la fiecare cuvînt și mă grăbesc să închid aceste fraze și cuvinte în cămările mele literare: poate-mi vor trebui! După ce am isprăvit o lucrare, alerg la teatru sau la pescuit. Ar trebui măcar atunci să mă odihnesc și să uit. Da' de unde! În capul meu a și început să se miște, ca o ghiulea de tuci, subiectul cel nou. Și iarăși mă simt tîrît spre masa mea de lucru, și iarăși mă grăbesc să scriu, să scriu mereu. Așa mi se întîmplă de fiecare dată. Neliniștea vine din mine, simt că-mi irosesc viața, simt că pentru mierea pe care o împart orbește atîtor necunoscuți risipesc polenul celor mai frumoase flori ale mele, le smulg și le calc în picioare rădăcinile. Nu sînt oare un nebun? Oare cunoscuții și prietenii mei se poartă cu mine cum s-ar purta cu un om sănătos? „Ce mai scrii?“ „Ce ne vei mai dărui?“ Mereu aceleași cuvinte, aceleași cuvinte! Și mi se pare că toată atenția cunoscuților, laudele și entuziasmul, toate sînt numai înșelăciune. Mă mint ca pe un om bolnav, și uneori mi-e teamă că se vor apropia de mine pe furiș, pe la spate, că mă vor înșfăca și mă vor duce ca pe Poprișcin[1] la balamuc! Chiar în anii tinereții mele, în cei mai buni ani ai mei, ca începător, a fost un chin neîntrerupt. Scriitorul mărunt — mai ales cînd nu-i merge cu scrisul — se simte stîngaci, inutil, neîndemînatic, nervii îi sînt încordați, iritați. Dă neîncetat ocol celor apropiați de viața literară și artistică, nerecunoscut, neluat în seamă de nimeni, temîndu-se să privească oamenii în față, asemenea unui jucător pasionat care nu are bani. Necunoscîndu-mi cititorii, nu știu de ce mi-i închipuiam dușmănoși și neîncrezători. De public mi-era teamă, mă îngrozea. De cîte ori mi se juca o piesă nouă mi se părea că în sală toți oamenii bruni îmi sînt vrăjmași și că celor blonzi nici nu le pasă de mine. O! Ce chinuri îngrozitoare!

Nina: Te-aș întreba numai dacă inspirația, procesul însuși al creației nu-ți dau clipe de adîncă fericire?

Trigorin: Da, cînd scriu e plăcut. Plăcută e și citirea corecturii, dar... abia a ieșit cartea de sub tipar și n-o mai pot suferi. Văd că nu e ceea ce trebuia, că am greșit, că n-ar fi trebuit scrisă de fel. Sînt abătut, mă doare-n suflet... *(Rîzînd.)* Și publicul citește și spune:, „Da, e drăguț... are talent... Drăguț, dar e departe de Tolstoi“ sau: „Frumoasă carte, dar «Părinți și copii» a lui Turgheniev e mai bună“. Și așa mereu, pînă la groapă, totul va fi drăguț și scris cu talent; drăguț și scris cu talent și nimic mai mult. Iar cînd voi muri, cunoscuții mei, trecînd pe lîngă mormîntul meu, vor spune: „Aici odihnește Trigorin. A fost un scriitor bun, dar a scris mai prost decît Turgheniev."

---

[1] Personajul principal din nuvela *Insemnările unui nebun* de N. V. Gogol (n. ed.).

Nina: Iartă-mă, dar refuz să te înțeleg. Cred mai degrabă că te-a răsfățat succesul.

Trigorin: Care succes? N-am fost niciodată încîntat de mine. Nu mă plac ca scriitor. Și, ce e mai rău, e că mă simt învăluit ca de-o pîclă și că de multe ori nu înțeleg ce scriu... Îmi plac — de pildă — apa asta, copacii, cerul, simt natura, ea trezește în mine o pasiune, o dorință de nestăpînit de a scrie. Dar eu nu sînt numai peisagist, ci și cetățean. Îmi iubesc țara, poporul, și simt că dacă sînt scriitor, am datoria să vorbesc despre popor, despre suferințele lui, despre viitorul lui. Am datoria să vorbesc despre știință, despre drepturile omului *et caetera, et caetera*. Și vorbesc despre toate, mă grăbesc, sînt îmboldit din toate părțile, unii se supără, în timp ce eu alerg dintr-o parte într-alta, ca o vulpe încolțită de cîini. Privesc cum viața și știința merg mereu înainte, iar eu rămîn tot mai mult în urmă, ca un țăran care a pierdut trenul. Și simt în cele din urmă că nu mă pricep să descriu decît o priveliște, iar în toate celelalte sînt fals, fals pînă în măduva oaselor.

Nina: Lucrezi prea mult și nu mai ai nici timp, nici poftă să știi cît prețuiești. Dumneata poți să fii nemulțumit de dumneata, dar pentru alții ești un om mare și minunat. Dacă eu aș fi un scriitor ca dumneata, mi-aș da toată viața mulțimii, știind că fericirea ei e s-o înalț pînă la mine, și mulțimea m-ar purta pe un car de triumf.

Trigorin: Ei, pe un car de triumf! Da' ce, sînt Agamemnon?

*(Zîmbesc amîndoi.)*

Nina: Pentru fericirea de a fi scriitoare sau artistă aș îndura ura rudelor, sărăcia și dezamăgirea, aș locui într-un pod, sub acoperiș, aș mînca numai pîine neagră, aș răbda chinul de a fi nemulțumită de mine, de a-mi recunoaște greșelile, dar pentru toate acestea aș cere în schimb gloria... gloria adevărată, răsunătoare... *(Își acoperă fața cu mîinile.)* Am amețit... Of!

Glasul Arkadinei *(din casă)*: Boris Alexeevici!

Trigorin: Mă cheamă... Desigur ca să-mi fac geamantanele. Și tare n-aș vrea să plec! *(Se uită spre lac.)* Ce frumos e aici!... Minunat!

Nina: Vezi casa și grădina de pe celălalt mal?

Trigorin: Da.

Nina: Fac parte din moșia răposatei mele mame. Acolo m-am născut. Toată viața mi-am petrecut-o lîngă lacul ăsta. Îi știu și cel mai mic ostrov!

Trigorin: E frumos aici la voi. *(Văzînd pescărușul.)* Ce-i asta?

Nina: Un pescăruș. L-a împușcat Konstantin Gavrilîci.

Trigorin: Frumoasă pasăre. Zău că nu-mi vine să plec. Încearcă și o convinge pe Irina Nikolaevna să mai rămînă. *(Notează ceva în caiet.)*

Nina: Ce scrii?

Trigorin: Nimic important. Îmi notez ceva... Mi-a trecut prin gînd un subiect. *(Ascunzînd caietul.)* Un subiect pentru o scurtă povestire: pe malul unui lac trăiește din copilărie o fată tînără, așa, ca dumneata. Iubește lacul ca un pescăruș și e fericită și liberă ca și el. Dar vine din întîmplare un om, o vede și, așa, din lipsă de altceva, o nimicește ca pe acest pescăruș.

*(Pauză.)*

*(La fereastră se arată Arkadina.)*

Arkadina: Boris Alexeevici, unde ești?

Trigorin: Viu numaidecît. *(Pleacă uitîndu-se mereu la Nina. Către Arkadina, care a rămas la fereastră.)* Ce e?

Arkadina: Nu mai plecăm!

*(Trigorin intră în casă.)*

Nina *(se apropie de rampă; după cîteva clipe de gîndire)*: Visez!

Cortina

## ACTUL AL TREILEA

Sufrageria, în casa lui Sorin. In dreapta şi în stînga, uşi. Un bufet. Un dulap cu medicamente. In mijlocul odăii o masă. Geamantane şi cutii de voiaj pregătite pentru plecare. *Trigorin* ia dejunul. *Maşa* stă lîngă masă.

Maşa: Toate astea ți le povestesc dumitale, pentru că eşti scriitor. Ai putea să le foloseşti. Ți-o spun cinstit. Dacă s-ar fi rănit serios, n-aş mai fi trăit nici o clipă. Şi, totuşi, sînt curajoasă. Uite, m-am hotărît să smulg din inimă iubirea asta, s-o smulg din rădăcină!

Trigorin: Şi în ce fel?

Maşa: Mă mărit. Cu Medvedenko.

Trigorin: Cu învățătorul?

Maşa: Da!

Trigorin : Nu văd de ce ar fi nevoie?

Maşa: La ce bun să iubeşti fără nici o nădejde, ani de-a rîndul, şi să tot aştepți ceva? Cînd voi fi căsătorită, n-o să-mi mai stea gîndul la dragoste şi grijile cele noi le vor înăbuşi pe cele vechi. Orice s-ar zice, tot o să se schimbe ceva. Mai bem un păhărel?

Trigorin: Să nu fie prea mult!

Maşa: Ei, asta-i! *(Umple cîte un pahar.)* Nu mă privi aşa! Femeile beau mult mai des decît crezi dumneata. Unele din ele, cele mai puține, beau ca mine, în văzul tuturora. Cele mai multe beau însă pe-ascuns. Da, fireşte... Şi toate beau vodcă sau coniac. *(Ciocnesc.)* Noroc! Dumneata eşti un om cumsecade şi îmi pare rău că ne despărțim.

*(Beau.)*

Trigorin: Nici eu n-aş vrea să plec.

Maşa: Atunci roagă-te de ea să rămînă.

Trigorin: Nu, acum nu mai rămîne. Fiul ei se poartă ca un smintit. După ce a încercat să se sinucidă, vrea, pare-se, să mă provoace la duel. De ce? Se bosumflă, se înfurie, propovăduiește forme noi... E loc pentru toate, și pentru cele noi și pentru cele vechi, de ce să ne înghiontim unii pe alții?

*Mașa*: Mai e și gelozia. Dar asta nu mă privește. *(Pauză.)*

*(Iakov trece din stînga spre dreapta cu un geamantan. Intră Nina și se oprește la fereastră.)*

*Mașa*: Învățătorul meu nu e el prea deștept, dar e om bun și sărac și mă iubește mult. Și mi-e milă și de el și de bătrîna lui mamă. Ei, dă-mi voie să-ți urez numai bine. Și să nu ne pomenești de rău. *(Îi strînge mîna cu putere.)* Îți mulțumesc mult pentru bunăvoința dumitale. Și să-mi trimiți cărțile, dar neapărat cu autograf. Numai să nu scrii „multstimatei" ci simplu „Mariei, care și-a uitat neamul și nu știe pentru ce trăiește pe lumea asta". La revedere! *(Pleacă.)*

Nina *(întinzînd spre Trigorin pumnul strîns)*: Soț sau făr' de?

Trigorin: Soț!

Nina *(oftînd)*: Nu, am în mînă un singur bob de mazăre. Mă gîndeam dacă să mă fac sau nu actriță... Dacă aș găsi pe cineva să-mi dea un sfat!

Trigorin: În cazuri de astea nu se pot da sfaturi.

*(Pauză.)*

Nina: Ne despărțim și... poate nu ne vom mai vedea niciodată. Te-aș ruga să iei acest mic medalion ca amintire. Am dat să se graveze pe el inițialele dumitale... și pe partea cealaltă titlul cărții dumitale „Zile și nopți".

Trigorin: Cîtă grație! *(Sărută medalionul.)* Un dar minunat.

Nina: Să-ți aduci aminte de mine din cînd în cînd.

Trigorin: Am să-mi aduc aminte. Mi te voi aminti așa cum erai atunci, în ziua aceea limpede... Ții minte? Acum o săptămînă, cînd purtai o rochie deschisă și am stat de vorbă... iar pe bancă zăcea un pescăruș alb...

Nina *(gînditoare)*: Da, pescărușul... *(Pauză.)* Nu putem vorbi mai mult. Vine lume... Înainte de plecare, două clipe, te rog din suflet... *(Pleacă prin stînga; în același timp prin dreapta intră Arkadina, Sorin — în frac și cu o decorație — apoi Iakov, ocupat cu împachetatul.)*

Arkadina: Rămîi acasă, bătrînelule. Nu se mai fac vizite cu reumatismele tale. *(Către Trigorin.)* Cine a ieșit acum? Nina?

Trigorin: Da.

Arkadina: Pardon, v-am deranjat. *(Se așază.)* Cred c-am împachetat totul. Sînt frîntă de oboseală...

Trigorin *(citind inscripția de pe medalion)*: „Zile și nopți“, pagina 121, rîndul 11 și 12...

Iakov *(strîngînd masa)*: Să împachetez și undițele?

Trigorin: Da, o să mai am nevoie de ele. Cărțile dă-le cuiva...

Iakov: Am înțeles.

Trigorin *(pentru sine)*: Pagina 121, rîndurile 11 și 12! Ce-o fi în rîndurile astea? *(Către Arkadina.)* Aici în casă sînt cărți de-ale mele?

Arkadina: Da. În biroul fratelui meu, în dulapul din colț.

Trigorin: Pagina 121... *(Pleacă.)*

Arkadina: Zău, Petrușa, rămîi acasă...

Sorin: Voi plecați, și o să-mi fie greu fără voi în casa asta.

Arkadina: Și la oraș ce-ai să faci?

Sorin: Nimic deosebit. Totuși! *(Rîde.)* E un eveniment: punerea pietrei fundamentale la Palatul Administrativ și așa și pe dincolo... Aș vrea măcar o oră, două, să scap de viața asta anostă. Mă simt îmbîcsit ca o lulea veche. Am spus să tragă trăsura pe la unu, așa că vom pleca în același timp.

Arkadina *(după o pauză)*: Fie! Trăiește aici, după pofta inimii, numai să nu te plictisești și să nu răcești. Vezi și de fiul meu. Îngrijește-l, sfătuiește-l. *(Pauză.)* Uite, plec și nici nu știu de ce a vrut Konstantin să se împuşte. Cred că motivul principal a fost gelozia. Cu cît îl voi lua mai iute pe Trigorin de aici, cu atît o să fie mai bine.

Sorin: Cum să-ţi spun? Au mai fost şi alte motive, şi nu e greu de înţeles: e tînăr, inteligent şi trăieşte numai la ţară, izolat de lume, fără bani, fără situaţie, fără viitor, fără nici un fel de ocupaţie. Îi e şi lui ruşine şi se îngrozeşte de trîndăvia lui. Eu ţin foarte mult la el şi el mă iubeşte, totuşi i se pare că e de prisos, la urma urmei, în casa asta şi că stă de pomană. Şi acest amor propriu al lui nu e greu de înţeles...

Arkadina: Cîtă bătaie de cap am cu el! *(Îngîndurată.)* Să-şi caute o slujbă, ce zici?

Sorin *(fluieră; apoi nehotărît)*: Mi se pare că cel mai potrivit lucru ar fi ca tu... să-i dai ceva bani. Mai întîi de toate trebuie să se îmbrace omeneşte, cum s-ar zice. Uită-te la el! Poartă aceeaşi haină de trei ani, umblă fără palton... *(Rîde.)* Şi nu i-ar strica băiatului să petreacă puţin... să plece în străinătate, de pildă... Nu costă cine ştie cît...

Arkadina: Oricum... Pentru un rînd de haine, mai merge; dar ca să plece în străinătate! Dar nu, în momentul de faţă n-am nici pentru un rînd de haine! *(Cu hotărîre.)* Nu am bani!

*(Sorin rîde.)*

Arkadina: N-am!

Sorin *(fluieră)*: Bine, iartă-mă, draga mea, nu te supăra, te cred... Tu eşti o femeie generoasă şi nobilă.

Arkadina *(printre lacrimi)*: Dar n-am bani!

Sorin: Dacă aş avea, se-nţelege că i-aş da eu, dar n-am nici o lăscaie. *(Rîde.)* Toată pensia mi-o ia administratorul şi mi-o cheltuieşte pentru gospodărie, pe vite, pe prisăci, şi banii mei se duc pe gîrlă. Albinele mor, vitele pier şi cai de trăsură nu mi se dau niciodată...

Arkadina: Ba eu am bani, dar vezi, sînt artistă şi toaletele m-au ruinat întotdeauna...

**Sorin**: Tu ești atît de bună... Am multă stimă pentru tine. Da... Dar iar nu mi-e bine. *(Se clatină.)* Am amețit. *(Se sprijină de masă.)* Mi-e rău...

**Arkadina** *(speriată)*: Petrușa! *(Silindu-se să-l susțină.)* Petrușa, dragul meu!... *(Strigă.)* Ajutați-mă! Ajutați-mă!

*(Intră Treplev, bandajat la cap, și Medvedenko.)*

**Arkadina**: Îi e rău.

**Sorin**: Nu-i nimic, nu-i nimic... *(Zîmbește, apoi bea apă.)* Mi-a și trecut... cum s-ar zice...

**Treplev** *(către Arkadina)*: Nu te speria, mamă, nu e grav. De la o vreme i se întîmplă des. *(Unchiului.)* Unchiule, trebuie să stai culcat.

**Sorin**: Da, puțin... Și, totuși, am să mă duc la oraș... Am să stau culcat puțin și apoi am să plec... Ei, și-așa... *(Merge sprijinindu-se în baston.)*

**Medvedenko** *(îl duce la braț)*: Știi ghicitoarea: dimineața în patru labe, la amiază în două, seara în trei...

**Sorin** *(rîde)*: Întocmai. Iar noaptea pe spate. Îți mulțumesc, pot merge și singur...

**Medvedenko**: Haideți... fără nazuri...

*(Iese cu Sorin.)*

**Arkadina**: M-a speriat!

**Treplev**: Nu e bine că stă la țară. Lîncezește. Uite, mamă, vezi, dacă te-ar apuca așa, dintr-o dată, generozitatea și l-ai împrumuta cu vreo mie cinci sute, două mii de ruble, ar putea trăi la oraș un an întreg.

**Arkadina**: Nu am bani! Sînt artistă, nu bancher!

*(Pauză.)*

**Treplev**: Mamă, schimbă-mi pansamentul. O faci atît de bine!

**Arkadina** *(ia din dulapul cu medicamente o sticluță cu iodoform și o cutie cu pansamente)*: Doctorul a întîrziat.

**Treplev**: A făgăduit să vină pe la zece și acum e amiază.

Arkadina: Stai jos! *(Îi scoate vechiul pansament.)* Parcă ai avea un turban. Aseară întreba un drumeț la bucătărie de ce naționalitate ești. Rana e aproape vindecată. A mai rămas o nimica toată. *(Îl sărută pe frunte.)* În lipsa mea n-ai să mai faci din nou pac-pac?

Treplev: Nu, mamă. A fost o clipă de desperare necugetată; n-am mai fost stăpîn pe mine. Dar n-o să se mai repete. *(Îi sărută mîna.)* Mîinile tale sînt de aur. Îmi aduc aminte, demult, demult — erai încă la teatrul de stat, eu eram mic pe atunci — a fost o bătaie la noi în curte. Au bătut o spălătoreasă. Ții minte? Au ridicat-o în nesimțire... Tu te duceai mereu pe la ea, îi duceai doctorii, îi spălai copiii în albie. Nu se poate să nu-ți aduci aminte!

Arkadina: Nu. *(Îi face noul pansament.)*

Treplev: În aceeași casă cu noi locuiau două balerine... Veneau să bea cafeaua la tine...

Arkadina: Da, de asta îmi aduc aminte.

Treplev: Erau foarte bisericoase. *(Pauză.)* Zilele astea am început să te iubesc iar cu duioșie și din tot sufletul, ca în copilărie. Nu mi-a mai rămas nimeni afară de tine. Numai că de ce, de ce te lași sub influența acestui om?

Arkadina: Tu nu-l înțelegi, Konstantin! E o fire dintre cele mai nobile...

Treplev: Totuși, cînd i s-a spus că vreau să-l provoc la duel, noblețea nu l-a împiedicat să se dovedească laș. Și-acum uite-l că pleacă! Fuge rușinos!

Arkadina: Ce absurditate! Eu l-am rugat doar să plece de-aici!

Treplev: O fire din cele mai nobile! Uite că sîntem aproape să ne încăierăm din pricina lui, iar el, în clipa asta, desigur, undeva prin salon sau prin grădină, rîde de noi... O cultivă pe Nina și se străduiește s-o convingă definitiv că el e un geniu.

Arkadina: Tu simți un fel de bucurie să-mi spui lucruri neplăcute. Pe omul ăsta eu îl stimez, și te rog să nu vorbești urît despre el în fața mea!

Treplev: Eu însă nu-l stimez. Ai vrea să mă uit la el ca la un geniu, dar, iartă-mă, nu știu să mint și scrierile lui mă dezgustă.

Arkadina: Te roade invidia! Oamenilor fără talent dar cu pretenții nu le rămîne altceva decît să tăgăduiască adevăratele talente. E și asta o mîngîiere, n-am ce zice!

Treplev *(ironic)*: Adevăratele talente! *(Furios.)* Dacă e așa, ei bine, am eu mai mult talent decît voi toți la un loc! *(Își smulge pansamentul de pe cap.)* Voi, învechiții, ați pus stăpînire pe artă și credeți că numai ce faceți voi e legitim și adevărat, iar pe ceilalți îi prigoniți și-i înăbușiți! Nu vă recunosc. Nu vă recunosc nici pe tine, nici pe el!

Arkadina: Decadentule!...

Treplev: Întoarce-te la teatrul tău scump și joacă în piese nătînge și fără duh.

Arkadina: Niciodată n-am jucat în piese de-astea. Slăbește-mă! Nu ești în stare să scrii nici cel mai nenorocit vodevil. Tîrgoveț din Kiev! Parazitule!

Treplev: Zgripțoroaico!

Arkadina: Zdrențărosule! *(Treplev se așază și plînge încet.)* Om de nimic. *(Se plimbă agitată.)* Liniștește-te! Nu trebuie să plîngi! *(Plînge și ea.)* Nu trebuie!... *(Îi sărută fruntea, obrajii, părul.)* Copilul meu drag, iartă-mă!... Iart-o pe mama ta păcătoasă! Iartă-mă, nenorocita de mine!

Treplev *(o îmbrățișează)*: Dac-ai ști! Am pierdut tot! Ea nu mă iubește! Nu mai pot să scriu... Mi s-au spulberat toate speranțele...

Arkadina: Nu deznădăjdui... Vor trece toate. El o să plece și ea o să te iubească din nou. *(Îi șterge lacrimile.)* Ajunge! Ne-am împăcat.

Treplev *(îi sărută mîinile)*: Da, mamă!

Arkadina *(duioasă)*: Împacă-te și cu el! Nu e nevoie de duel. Nu e așa?

Treplev: Bine. Numai dă-mi voie, mamă, să nu-l mai văd. Mi-e greu... E peste puterile mele... *(Intră Trigorin.)* Uite... Mă duc... *(Strînge grăbit medicamentele în dulap.)* Pansamentul o să mi-l facă doctorul...

Trigorin *(caută în carte)*: Pagina 121... rîndul 11—12. Ah, iată! *(Citește.)* „Dacă vreodată vei avea nevoie de viața mea, vino și ia-o“.

*(Treplev ridică pansamentul și pleacă.)*

Arkadina *(uitîndu-se la ceas)*: Peste puțin vor trage caii la scară.

Trigorin *(pentru sine)*: „Dacă vreodată vei avea nevoie de viața mea, vino și ia-o“.

Arkadina: Sper că ai împachetat totul?

Trigorin *(nerăbdător)*: Da, da... *(Îngîndurat.)* De ce la chemarea asta a unui suflet curat m-am simțit trist, și inima mi s-a strîns de durere?... „Dacă vreodată vei avea nevoie de viața mea, vino și ia-o“. *(Arkadinei.)* Să mai rămînem încă o zi! *(Arkadina dă din cap negativ.)* O zi măcar...

Arkadina: Nu, dragul meu! Știu ce te reține. Dar trebuie să fii stăpîn pe tine. Ești puțin amețit, trezește-te.

Trigorin: Fii și tu trează, rogu-te, și dovedește că ești înțelegătoare și cu judecată și ia lucrurile ca o adevărată prietenă... *(Îi strînge mîna.)* Tu știi să te jertfești... Poartă-te ca un prieten... Renunță...

Arkadina *(puternic emoționată)*: Atît ești de înnebunit?

Trigorin: Mă cheamă ceva spre ea. Poate că e tocmai ceea ce-mi trebuie.

Arkadina: Dragostea unei fetițe de provincie! Ce puțin te cunoști!

Trigorin: Uneori oamenii dorm mergînd. La fel și eu: vorbesc cu tine acum și parcă dorm și o văd pe ea, în vis... Visuri fermecătoare și dulci au pus stăpînire pe mine... Renunță la mine...

Arkadina *(tremurînd)*: Nu, nu... Sînt și eu o femeie ca oricare alta. De ce-mi vorbești așa? Nu mă chinui, Boris! Mi-e groază...

Trigorin: Dacă ai vrea, ai putea fi o femeie extraordinară. Numai iubirea tinerească, plină de farmec și de poezie, care te fură în lumea visurilor, numai ea îți poate da fericirea pe pămînt. Pînă acum n-am mai întîlnit iubirea asta. În tinerețe n-am avut timp. Am bătut la ușa tuturor redacțiilor, m-am luptat cu sărăcia. Acum însă iat-o, a sosit în sfîrșit, și mă cheamă! Ce rost ar avea să fug de ea?

Arkadina (*mînioasă*): Ai înnebunit?

Trigorin: Fie și-așa!

Arkadina: V-ați înțeles cu toții astăzi să mă chinuiți? (*Plînge.*)

Trigorin (*se apucă de cap*): Nu înțelege! Nu vrea să înțeleagă!

Arkadina: Să fiu oare chiar atît de urîtă și bătrînă, încît să mi se poată vorbi fără nici o jenă despre alte femei? (*Îl îmbrățișează și-l sărută.*) O, ai înnebunit, scumpul meu, idolul meu! Tu ești ultima pagină a vieții mele! (*Îngenunchează.*) Bucuria mea, mîndria mea, fericirea mea... (*Îi cuprinde genunchii.*) Dacă mă părăsești fie și pentru un ceas, n-am să pot îndura, am să înnebunesc, stăpînul meu minunat, stăpînul meu fără seamăn...

Trigorin: Ar putea să intre cineva. (*Îi ajută să se ridice.*)

Arkadina: N-are decît, nu mi-e rușine de iubirea mea pentru tine. (*Îi sărută mîinile.*) Comoara mea, minte zvăpăiată, ești gata să faci o nebunie, dar eu nu vreau și n-am să te las... (*Rîde.*) Ești al meu... Ești al meu... Și fruntea asta e a mea și ochii sînt ai mei și părul ăsta mătăsos e al meu... Ești tot al meu! Cu talentul tău, cu inteligența ta, ești cel mai bun dintre scriitorii de azi, ești singura nădejde a Rusiei... Ești sincer, simplu, proaspăt, ai un umor atît de sănătos. Tu știi să redai, cu o singură trăsătură, ce e mai caracteristic la un personaj sau într-un peisaj, oamenii tăi sînt vii și trăiesc... O, tu nu poți fi citit fără emoție. Crezi că te tămîiez, că te lingușesc! Uită-te în ochii mei, privește... Am aerul unei mincinoase? Nu simți că numai eu știu să te prețuiesc, că numai eu îți spun adevărul, dragul meu, minunea mea... O să pleci. Nu e așa? Și n-ai să mă părăsești?

Trigorin: N-am voință... Niciodată n-am avut voință. Vlăguit, moale, supus întotdeauna, să plac eu oare femeilor? Ia-mă, du-mă, dar să nu mă lași să fac nici un pas fără tine!

Arkadina *(pentru sine)*: Acum e al meu! *(Cu nepăsare, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.)* De altfel, dacă vrei, poți să rămîi. Am să plec singură, iar tu o să vii peste o săptămînă. La urma urmei, de ce să te grăbești?

Trigorin: Nu, mai bine plecăm împreună.

Arkadina: Cum vrei! Fie și împreună... *(Pauză. Trigorin însemnă ceva în caiet.)* Ce scrii acolo?

Trigorin: Am auzit azi dimineață o vorbă frumoasă: „Crîngul fecioarei". O să-mi folosească. *(Se-ntinde.)* Așadar, plecăm, nu-i așa? Iar vagoane, iar gări, iar bufete, iar geamantane, iar discuții...

Șamraev *(intrînd)*: Am cinstea să vă anunț cu părere de rău că trăsura a tras la scară. Multstimată doamnă, e timpul să plecați la gară; trenul vine la ora două și cinci minute! Fii bună, Irina Nikolaevna, și nu uita să afli unde e acum actorul Suzdalțev! Trăiește? E sănătos? Pe vremuri trăgeam cîte un chef împreună. Era neîntrecut în „Curierul din Lyon". Țin minte că împreună cu el, la Elisavetgrad, juca tragedianul Izmailov, un foarte bun actor și el. Nu te grăbi, stimată doamnă, mai sînt cinci minute. Odată, într-o melodramă — jucau pe conspiratorii și fuseseră descoperiți — trebuind să spună: „Am căzut într-o cursă", Izmailov a spus: „Am căzut într-o curcă"... *(Rîde cu hohote.)* Auzi, curcă!

*(In timp ce vorbește, Iakov umblă la geamantane, fata din casă îi aduce Arkadinei pălăria, mantoul, umbrela, mănușile, toți o ajută pe Arkadina să se îmbrace. Bucătarul privește din pragul ușii din stînga, apoi intră nehotărît.*

*Intră și Polina Andreevna, apoi Sorin și Medvedenko.)*

Polina Andreevna *(cu un coș în mînă)*: Poftim și prune pentru drum... Sînt foarte dulci. Poate o să vi se facă poftă.

Arkadina: Ești foarte bună, Polina Andreevna.

Polina Andreevna: La revedere, draga

mea! Dacă a fost ceva care v-a supărat... Iertați-mă! *(Plînge.)*

Arkadina: Totul a fost cum nu se poate mai bine. Numai că nu trebuie să plîngi.

Polina Andreevna: Cum trece viața!

Arkadina: Ce să-i faci!

Sorin *(în palton, cu pelerină, cu pălărie, baston, trece prin cameră intrînd pe ușa din stînga)*: Surioară, e timpul. Să nu întîrziem, la urma urmei... Eu mă duc la trăsură! *(Pleacă.)*

Medvedenko: Ca să vă petrec, o s-o iau pe jos la gară. Ajung numaidecît. *(Pleacă.)*

Arkadina: La revedere, dragii mei... Dacă om mai trăi și om fi sănătoși, o să ne vedem la vară din nou. *(Fata în casă, Iakov și bucătarul îi sărută mîna.)* Să nu mă uitați. *(Îi dă bucătarului o rublă.)* Uite o rublă. Împărțiți-o între voi trei.

Bucătarul: Vă mulțumim, coniță. Drum bun! Vă sîntem foarte recunoscători.

Iakov: Să fie într-un ceas bun!

Șamraev: Ne-ai ferici cu o scrisorică. La revedere, Boris Alexeevici!

Arkadina: Unde e Konstantin? Spuneți-i că plec. Trebuie să ne luăm rămas bun. Să-mi păstrați o amintire bună. *(Către Iakov.)* I-am dat o rublă bucătarului, pentru cîteșitrei.

*(Ies cu toții în dreapta, scena rămîne goală. În dosul scenei zgomot ca la plecare. Fata din casă se întoarce și ia coșul cu prune, apoi iese.)*

Trigorin *(întorcîndu-se)*: Mi-am uitat bastonul. Trebuie să fie pe terasă. *(Se îndreaptă spre ușa din stînga și se întîlnește cu Nina, care intră.)* Dumneata? Noi plecăm...

Nina: Am presimțit c-o să ne mai vedem. *(Emoționată.)* Boris Alexeevici, am luat o hotărîre definitivă. Zarurile sînt aruncate, m-apuc de teatru! Mîine nu voi mai fi aici, îl părăsesc pe tata, părăsesc totul și încep o viață nouă. Plec și eu la Moscova, ca și dumneata. Ne vom vedea acolo.

Trigorin *(după ce privește în jur)*: Să tragi la „Bazarul slav“. Și dă-mi de știre imediat în strada Molceanovka, la casa lui Groholski... Mă grăbesc...

*(Pauză.)*

Nina: Încă o clipă!

Trigorin *(cu vocea scăzută)*: Ești atît de frumoasă! O, ce fericire la gîndul că ne vom revedea în curînd! *(Ea își lasă capul pe pieptul lui.)* Voi vedea iarăşi ochii ăştia minunați, zîmbetul ăsta nespus de frumos și de gingaş... Trăsăturile astea blajine, chipul ăsta plin de curățenie îngerească... Draga mea! *(Sărutare prelungă.)*

Cortina

Intre actul al treilea şi al patrulea au trecut doi ani.

## ACTUL AL PATRULEA

Un salon din casa lui Sorin, transformat de Konstantin Treplev în cabinet de lucru. In dreapta şi stînga uşi ce duc în camerele interioare. In faţă, o uşă de sticlă, spre terasă. Afară de mobila de salon, obişnuită, în colţul din dreapta, o masă de scris: lîngă uşa din stînga un divan turcesc, un dulap cu cărţi, cărţi pe fereastră, pe scaune. E seară. Arde o singură lampă cu abajur. Semiîntuneric. Se aude foşnetul frunzelor copacilor şi vuietul vîntului în coşuri. Paznicul de noapte bate toaca. Intră *Medvedenko* şi *Maşa*.

Maşa *(strigînd)*: Konstantin Gavrilîci! Konstantin Gavrilîci! *(Se uită în jur.)* Nu e nimeni. Bătrînul întreabă în fiecare clipă unde e Kostea, unde e Kostea... Nu poate trăi fără el...

Medvedenko: Se teme de singurătate. *(Ascultă.)* Ce vreme îngrozitoare. Ţine de două zile.

Maşa *(face lampa mai mare)*: Ce valuri sînt pe lac, ce valuri uriaşe!

Medvedenko: În grădină e întuneric. Ar trebui să dărîme scena aceea. Stă goală, urîtă, ca un schelet, şi cortina pocneşte în bătaia vîntului. Cînd am trecut aseară pe acolo mi s-a părut că plîngea cineva înăuntru.

Maşa: Ei, asta-i...

*(Pauză.)*

Medvedenko: Maşa, să mergem acasă!

Maşa *(dă din cap)*: Eu rămîn să dorm aici.

Medvedenko *(o imploră)*: Hai acasă, Maşa! I-o fi foame copilului...

Maşa: Fleacuri. O să-i dea Matriona de mîncare.

*(Pauză.)*

Medvedenko: E păcat. E a treia noapte de cînd stă fără maică-sa.

Maşa: Tare te-ai mai făcut plicticos! Înainte, cel puţin, îi dădeai cu filozofia. Acum însă atîta ştii: Hai acasă, copilul, hai acasă, copilul! Altceva nu mai aud de la tine!

Medvedenko: Să plecăm, Maşa!

Maşa: Du-te singur!

Medvedenko: Taică-tău n-o să-mi dea calul.

Maşa: O să ţi-l dea. Roagă-l şi o să ţi-l dea.

Medvedenko: Bine. Am să-l rog. Asta înseamnă că tu vii mîine?

Maşa *(prizează tabac)*: Da, mîine. Tare eşti pisălog!...

*(Intră Treplev şi Polina Andreevna. Treplev aduce cîteva perne şi o pătură, iar Polina Andreevna, rufăria de pat. Le pun pe divanul turcesc, apoi Treplev se aşază la masa lui de lucru.)*

Maşa: Da' ce faci cu asta, mamă?

Polina Andreevna: Piotr Nikolaevici ne-a rugat să-i facem patul aici, lîngă Kostea.

Mașa: Lasă, că-l fac eu! *(Face patul.)*

Polina Andreevna *(oftînd)*: Omul bătrîn e ca un copil. *(Se apropie de masa de scris, se sprijină în coate și se uită într-un manuscris; pauză.)*

Medvedenko: Atunci, mă duc. La revedere, Mașa! *(Îi sărută mîna.)* La revedere, mamă! *(Vrea să sărute mîna soacră-si.)*

Polina Andreevna *(plictisită)*: Haide! Du-te cu dumnezeu.

Medvedenko: La revedere, Konstantin Gavrilîci!

*(Treplev îi dă mîna tăcut. Medvedenko pleacă.)*

Polina Andreevna *(privind manuscrisul)*: Cine credea sau bănuia că dumneata, Kostea, ai să ajungi un scriitor adevărat — și uite, slavă domnului, au început să-ți trimită și bani de pe la reviste! *(Îi mîngîie părul.)* Și ce frumușel te-ai făcut... Bunul, dragul meu Kostea, fii mai blînd cu Mașenka mea!

Mașa *(făcînd patul)*: Dă-i pace, mamă!...

Polina Andreevna *(lui Treplev)*: E tare drăguță. *(Pauză.)* Știi, Kostea, unei femei nu-i trebuie decît o mîngîiere din ochi. O știu de la mine.

*(Treplev, fără să scoată o vorbă, se scoală de la masă și pleacă.)*

Mașa: Uite că l-ai supărat. De ce nu-i dai pace?

Polina Andreevna: Îmi pare rău de tine, Mașenka!

Mașa: Ai și de ce!

Polina Andreevna: Mă doare inima pentru tine. Văd totul și înțeleg totul.

Mașa: Toate sînt numai prostii. Dragoste fără speranță nu există decît în romane. Toate sînt fleacuri. Numai că nu trebuie să te lași și să tot aștepți, să aștepți fără să știi ce... Cum ți s-a furișat dragostea în inimă, trebuie s-o smulgi. Ni s-a făgăduit că o să-l mute pe bărbatul meu în alt județ. Cînd o să ne mutăm acolo, am să uit totul!... Am să smulg dragostea din suflet, cu rădăcină cu tot.

*(Se-aude un vals melancolic din odăile vecine.)*

Polina Andreevna: Kostea cîntă. Înseamnă că-i trist.

Mașa *(face cîțiva pași de vals, fără zgomot)*: Ceea ce e important, mamă, e să nu-l tot ai în față mereu. Dacă l-or muta pe Semion, crede-mă că-ntr-o lună l-am și uitat. Toate astea sînt fleacuri.

*(Se deschide ușa din stînga. Dorn și Medvedenko împing un jilț în care stă Sorin.)*

Medvedenko: Acum am șase guri acasă. Și făina s-a făcut șaptezeci de copeici pudul.

Dorn: Descurcă-te dacă poți!

Medvedenko: Ușor îți vine să rîzi dumitale, care ești căptușit cu bani.

Dorn: Cu bani? După treizeci de ani de practică, prietene, de practică fără răgaz, în care timp n-am fost stăpîn pe mine nici noaptea, nici ziua, am izbutit să strîng abia două mii de ruble și le-am cheltuit și pe astea nu demult, în străinătate. Nu mai am nimic!

Mașa *(către soțul ei)*: N-ai plecat?

Medvedenko *(scuzîndu-se)*: Cum era să plec dacă nu-mi dă cal!

Mașa *(cu vocea scăzută, supărată)*: De nu te-aș mai vedea în față!

*(Jilțul lui Sorin e împins în partea stîngă a camerei. Polina Andreevna, Mașa și Dorn se așază în jurul lui. Medvedenko, necăjit, se retrage într-un colț.)*

Dorn: Cîte schimbări la voi! Din salon ați făcut birou.

Mașa: Lui Konstantin Gavrilîci îi e mai la îndemînă să lucreze aici. Cînd vrea, poate ieși în grădină să se mai gîndească.

*(Se aude bătaia paznicului.)*

Sorin: Unde e sora mea?

Dorn: A plecat la gară să-l întîmpine de Trigorin. Se întoarce numaidecît.

Sorin: Dacă ai crezut că e nevoie s-o chemi și pe soră-mea, înseamnă că boala mea e primejdioasă! *(După o pauză.)* Și, totuși, mă mir! Sînt greu bolnav și cu toate astea nu mi se dă nici un fel de doctorie!

Dorn: Ce vrei să-ți dau? Valeriană, bicarbonat, chinină?

Sorin: Acum iar începem cu filozofia. O, ce chin! *(Arătînd cu capul spre divan.)* Pentru mine l-ați pregătit?

Polina Andreevna: Pentru dumneata, Piotr Nicolaevici.

Sorin: Mulțumesc.

Dorn *(fredonează)*: „Plutește luna-n ceruri noaptea"...

Sorin: Știi, am un subiect de nuvelă pentru Kostea! O să se cheme „Omul care a vrut", *„L'homme qui a voulu"*. Cîndva, în tinerețe, am vrut să fiu scriitor și n-am izbutit. Am vrut să vorbesc frumos și am vorbit detestabil. *(Se strîmbă.)* „Ei, și-așa, la urma urmei, cum s-ar zice, așa și pe dincolo"... mi se întîmpla la tribunal să fac o expunere de motive și începeam să lungesc vorba și să mă bîlbîi, de mă treceau sudorile. Am vrut să mă căsătoresc și nu m-am căsătorit. Am vrut să trăiesc întotdeauna la oraș și iată că îmi sfîrșesc zilele la țară... Ei, și-așa...

Dorn: Ai vrut să capeți titlul de consilier și-l ai.

Sorin *(rîde)*: Asta n-a fost ținta mea. A venit de la sine.

Dorn: Recunoaște că nu e prea înțelept să te mai plîngi de viață la șaizeci și doi de ani.

Sorin: Ce încăpățînat! Dar înțelege că vreau să trăiesc!

Dorn: E o nechibzuință. După legile naturii, orice viață trebuie să aibă un sfîrșit.

Sorin: Dumneata judeci ca un om sătul. Ești sătul și de aceea nu-ți mai pasă de viață. Ți-e totuna. Dar o să-ți fie și dumitale frică de moarte, cum le e tuturor...

Dorn: Frica de moarte e o frică animalică. Trebuie s-o înăbușim. Se tem de moarte numai cei care cred în viața viitoare și cărora le e frică de păcatele lor. Dar dumneata? Mai întîi că nu ești credincios și apoi, ce păcate ai făcut? Ai fost judecător douăzeci și cinci de ani. Asta e tot.

Sorin *(rîde)*: Ba douăzeci și opt...

*(Intră Treplev și se așază pe un taburet la picioarele lui Sorin. Mașa îl privește tot timpul.)*

Dorn: Îl împiedicăm pe Konstantin Gavrilîci să lucreze.

Treplev: Nu face nimic.

*(Pauză.)*

Medvedenko: Dă-mi voie, doctore, să te-ntreb care oraș din străinătate ți-a plăcut mai mult.

Dorn: Genova.

Treplev: De ce Genova?

Dorn: Acolo e o mulțime neobișnuită pe străzi. E foarte frumos. Cînd părăsești seara hotelul, strada e ticsită de lume. Te miști prin mulțime fără nici o țintă, încoace și încolo, în linii frînte, trăiești cu ea, te contopești cu sufletul ei și începi să crezi că într-adevăr poate să existe un singur suflet universal, pe care l-a jucat cîndva Nina Zarecinaia în piesa dumitale. Dar, pentru că veni vorba, unde-o mai fi acum Zarecinaia și ce-o mai fi făcînd?

Treplev: Cred că e sănătoasă.

Dorn: Mi s-a spus că ar fi dus o viață ciudată. Să fie adevărat?

Treplev: E o poveste lungă, doctore.

Dorn: Spune-o pe scurt.

*(Pauză.)*

Treplev: A fugit de-acasă și a trăit cu Trigorin. Știai?

Dorn: Asta știu.

Treplev: A avut și un copil care a murit. După cum era de așteptat, Trigorin a lăsat-o și s-a întors la legăturile lui de mai înainte. De altfel, el nu a rupt niciodată vechile lui legături; dar fără caracter cum îl știi, s-a învîrtit și ici și colo. După cîte am înțeles, din cele cîte am aflat, viața personală a Ninei n-a reușit de loc.

Dorn: Dar cu teatrul?

Treplev: Se pare că a nimerit-o și mai rău. A debutat undeva, lîngă Moscova, la un teatru de vară, apoi a plecat în provincie. Pe vremea aceea n-o pierdeam din ochi și unde era ea, eram și eu. Încerca numai roluri mari, dar jocul ei otova și fără gust, cu țipete și gesturi exagerate, n-o ajuta. Erau și unele momente cînd striga cu talent, cînd murea cu talent, dar erau numai momente.

Dorn: Va să zică, o brumă de talent tot are.

Treplev: Greu de deslușit. Fără îndoială că trebuie să aibă. Eu am văzut-o jucînd dar ea n-a vrut să mă vadă. Servitorii de la hotel nu mă lăsau să intru. Am înțeles ce se petrece cu ea și n-am mai stăruit. *(Pauză.)* Și... ce să vă mai spun? Mai tîrziu, cînd m-am întors acasă, am primit scrisori de la ea. Scrisori inteligente, calde, interesante. Nu se plîngea, dar îmi dădeam seama că trebuie să fie foarte nenorocită. La fiecare rînd al ei simțeai încordarea nervilor și o imaginație cam dezordonată. Iscălea „Pescărușul". În „Rusalca", morarul spune despre el că e un corb. Ea, în scrisorile ei repeta neîncetat despre ea că e un pescăruș. Acum e aici.

Dorn: Cum aici?

Treplev: În tîrg, la un han. Are o cameră. A sosit de vreo cinci zile. M-am dus s-o văd — Maria Ilinișna a fost și ea — dar nu primește pe nimeni. Semion Semionovici ne-a spus c-ar fi văzut-o ieri după masă pe cîmp, la vreo două verste de-aici.

Medvedenko: Da, am văzut-o. Se ducea spre tîrg. Am salutat-o și am întrebat-o de ce nu vine la noi în vizită. Mi-a spus c-o să vină.

Treplev: N-o să vină. *(Pauză.)* Tatăl și mama ei vitregă nu vor să mai știe de ea. Au pus peste tot paznici, să n-o lase nici să se apropie de conac. *(Se duce împreună cu doctorul lîngă masa de scris.)* Ce ușor e, doctore, să fii filozof pe hîrtie, și ce greu e în realitate!

Sorin: Ce fată încîntătoare era!

Dorn: Ce-ai spus?

Sorin: Că era o fată încîntătoare! Consilierul Sorin a fost într-o vreme chiar îndrăgostit de ea.

Dorn: Don Juan bătrîn!

*(Se aude rîsul lui Șamraev.)*

Polina Andreevna: Se pare că se întorc ai noștri de la gară...

Treplev: Da. O aud pe mama!

*(Intră Arkadina, Trigorin și Șamraev.)*

Șamraev *(intrînd)*: Toți îmbătrînim, pe toți ne roade vitregia anilor, numai dumneata, preastimată doamnă, ești mereu tînără... Ca întotdeauna ai o bluză de culoare deschisă, ești vioaie și plină de grație...

Arkadina: Iar vrei să mă deochi, plicticosule!

Trigorin *(către Sorin)*: Bine te-am găsit, Piotr Nikolaevici! Tot bolnav? Nu-mi place! *(Văzînd-o pe Mașa, bucuros.)* Maria Ilinișna!

Mașa: M-ai recunoscut? *(Îi strînge mîna.)*

Trigorin: Căsătorită?

Mașa: De mult!

Trigorin: Fericită? *(Îl salută pe Dorn și pe Medvedenko, apoi, nehotărît, se apropie de Treplev.)* Irina Nikolaevna mi-a spus că ai uitat trecutul și nu mai ești supărat.

*(Treplev îi întinde mîna.)*

Arkadina *(către fiul ei)*: Boris Alexeevici a adus revista cu noua ta povestire.

Treplev *(luînd revista)*: Mulțumesc. Ești foarte amabil. *(Toți se așază.)*

Trigorin: Admiratorii dumitale îți trimit salutări... La Petersburg și la Moscova lumea se interesează mult de dumneata și mă tot întreabă mereu. Vor să știe ce fel de om ești, cîți ani ai, dacă ești blond sau brun... Toți cred — nu știu de ce — că nu mai ești tînăr. Și nimeni nu-ți știe numele adevărat, de vreme ce scrii sub pseudonim. Ești misterios ca Masca de Fier.

Treplev: Pentru mult timp la noi?

Trigorin: Nu. Am de gînd să plec chiar mîine la Moscova. Trebuie. Mă grăbesc să termin o nuvelă și apoi am făgăduit și ceva pentru o antologie. Într-un cuvînt, tot vechea poveste!

*(În timp ce ei vorbesc, Arkadina și Polina Andreevna așază și desfac în mijlocul camerei o masă de joc. Șamraev aprinde lumînările, așază scaunele. Apoi scoate din dulap un joc de loto.)*

Trigorin: Vremea nu m-a primit prea bine. Bate un vînt aspru. Mîine dimineață, dacă s-o mai liniști, am să mă duc la lac să prind pește. Vreau să văd cu același prilej grădina și locul unde — ții minte — s-a jucat piesa dumitale. Mi-a venit în gînd un subiect, pe care îl simt cum crește. Trebuie numai să-mi împrospătez în minte locul acțiunii.

Mașa *(către tatăl ei):* Tată, dă-i voie bărbatului meu să ia calul! Trebuie să plece acasă.

Șamraev *(îngînă):* Calul... acasă... *(Sever.)* Ai văzut doar și tu. Acum au venit caii de la gară. Nu-i pot porni iar.

Mașa: Dar mai sînt și alți cai... *(Văzînd că nu-i răspunde, face un gest descurajat cu mîna.)* Decît să ai de a face cu voi...

Medvedenko: Lasă, Mașa, că mă duc pe jos... Da...

Polina Andreevna *(oftînd):* Pe jos, pe o astfel de vreme... *(Se așază la masa de joc.)* Luați loc, vă rog!

Medvedenko: Sînt numai șase verste... La revedere!... *(Sărută mîna soției sale.)* La revedere, mamă! *(Polina Andreevna îi întinde în silă mîna să i-o sărute.)* N-aș fi supărat pe nimeni, dar e vorba de copil! *(Salută pe toți ceilalți.)* La revedere!... *(Pleacă, cu aerul unui om vinovat.)*

Șamraev: Nu face nimic. O ia el și pe jos, că doar nu-i general...

Polina Andreevna *(bate în masă)*: Rog pe toată lumea să poftească... Să nu pierdem vremea! În curînd vom fi chemați la cină.

*(Șamraev, Dorn și Mașa se așază la masă.)*

Arkadina *(către Trigorin)*: Cînd încep serile lungi de toamnă, aici se joacă loto. Uită-te la lotoul ăsta de modă veche cu care jucam cu răposata maică-mea cînd eram copil! Nu vrei să joci cu noi o partidă pînă la cină? *(Se așază cu Trigorin la masă.)* Jocul e plictisitor, dar dacă te obișnuiești cu el, merge. *(Împarte la toți cîte trei cartoane.)*

Treplev *(frunzărind revista)*: Nuvela lui a citit-o, la a mea însă nici n-a tăiat filele! *(Pune revista pe masa de scris, apoi se îndreaptă spre ușa din stînga și trecînd pe lîngă Arkadina, îi sărută părul.)*

Arkadina: Kostea, tu nu joci?

Treplev: Iartă-mă, dar n-am chef... Mă duc să mă plimb... *(Iese.)*

Arkadina: Miza — zece copeici! Doctore, pune pentru mine.

Dorn: Am înțeles!

Mașa: Ați pus toți? Încep... Douăzeci și doi!

Arkadina: Este!

Mașa: Trei!...

Dorn: Uite-l!

Mașa: Ai pus trei? Opt! Optzeci și unu! Zece!

Șamraev: Nu așa de iute!

Arkadina: Nu știți ce primire mi s-a făcut la Harkov, dragii mei! Și-acum sînt amețită!

Mașa: Treizeci și patru!

*(În spatele scenei se aude un vals melancolic.)*

Arkadina: Studenții mi-au făcut ovații... Trei coșuri cu flori, două jerbe și asta... *(Scoate de la piept o broșă și-o aruncă pe masă.)*

Șamraev: E ceva...

Mașa: Cincizeci!

Dorn: Cincizeci în cap?

Arkadina: Purtam o toaletă minunată! Orice s-ar zice, știu să mă-mbrac!

Polina Andreevna: Kostea cîntă. E trist, bietul băiat!

Șamraev: Îl înjură gazetele tare de tot.

Mașa: Șaptezeci și șapte!

Arkadina: Asta să-i fie necazul!

Trigorin: N-are noroc. Nu-și poate găsi tonul adevărat. E la el ceva ciudat, neprecis, care de multe ori seamănă a aiureală. Nici un personaj nu e viu!

Mașa: Unsprezece!

Arkadina *(uitîndu-se la Sorin)*: Petrușa, tu te plictisești! *(Pauză.)* Doarme.

Dorn: Doarme consilierul nostru.

Mașa: Șapte! Nouăzeci!

Trigorin: Mă întreb dacă aș mai scrie trăind la o moșie ca asta, lîngă un lac! Mi-aș învinge patima asta și aș pescui toată ziua.

Mașa: Douăzeci și opt!

Trigorin: Să prinzi un cosac sau un biban e o mare plăcere.

Dorn: Eu cred în Konstantin Gavrilîci. Are ceva! E ceva în el! Gîndește în imagini, povestirile lui sînt pitorești, colorate, le simți cu adevărat. Păcat numai că nu urmărește ținte bine hotărîte. Impresionează, dar atît. Și numai cu asta n-ajungi departe. Irina Nikolaevna, iți pare bine că fiul dumitale e scriitor?

Arkadina: Închipuiți-vă că n-am citit încă nimic de el. N-am timp niciodată.

Mașa: Douăzeci și șase!

*(Treplev intră încet și se îndreaptă spre masa lui de scris.)*

Șamraev *(către Trigorin)*: Boris Alexeevici, a rămas la noi ceva de-al dumneavoastră.

Trigorin: Ce anume?

Șamraev: Pescărușul pe care l-a împușcat într-o zi Konstantin Gavrilîci. Mi-ați spus să-l dau la împăiat...

Trigorin: Nu-mi aduc aminte. *(Gîndindu-se.)* Nu-mi aduc aminte!

Maşa: Şaizeci şi şase! Unu!

Treplev *(deschide fereastra şi ascultă)*: Ce beznă! Nu înţeleg de ce sînt atît de neliniştit!

Arkadina: Kostea, închide fereastra, e curent!

*(Treplev închide fereastra.)*

Maşa: Optzeci şi opt!

Trigorin: Domnilor, am cîştigat partida!

Arkadina *(veselă)*: Bravo! Bravo!

Şamraev: Bravo!

Arkadina: Omului ăstuia îi merge mereu în plin. *(Se ridică.)* Şi acum, hai să mîncăm ceva! Celebritatea noastră n-a prînzit astăzi. Continuăm după masă. *(Către fiul ei.)* Kostea, lasă-ţi manuscrisele şi hai să mîncăm!

Treplev: N-am chef, mamă. Nu mi-e foame!

Arkadina: Cum vrei. *(Îl trezeşte pe Sorin.)* Petruşa, la cină! *(Îl ia pe Şamraev de braţ.)* Am să vă povestesc cum am fost primită la Harkov.

*(Polina Andreevna stinge lumînările de pe masă, apoi împreună cu Dorn împinge scaunul lui Sorin. Ies cu toţii pe uşa din stînga; pe scenă rămîne Treplev, la masa de scris.)*

Treplev *(se pregăteşte de scris; reciteşte ce a însemnat)*: Am vorbit atît de mult despre forme noi, dar acum simt că lunec şi eu spre rutină, puţin cîte puţin. *(Citeşte.)* „Afişul de pe gard vestea"... „Faţa palidă încadrată de un păr întunecat"... Vestea... încadrată... E banal. *(Şterge.)* Am să încep cu ploaia al cărei zgomot l-a trezit pe erou, iar restul am să-l şterg. Descrierea serii cu lună e lungă şi căutată... Pentru Trigorin e uşor. Şi-a făcut un fel al lui de a scrie... La el, pe un stăvilar străluceşte gîtul unei sticle sparte, cade umbra roţii [illegible]e la moară, şi noaptea cu lună e gata! Pe cîtă vreme la mine e şi lumină tremurătoare, şi sclipirea lină a stelelor, sînt şi sunetele îndepărtate ale unui pian, ce mor în aerul liniştit şi aromat... E chinuit! *(Pauză.)* Da. Ajung din ce în ce mai mult să cred că nu e vorba nici de forme vechi și nici de forme noi și că omul scrie fără să se gîndească la nici un fel de formă, scrie pentru că scrisul se revarsă liber din sufletul lui. *(Cineva bate în geamul din dreptul mesei.)* Ce-i asta? *(Se uită pe fereastră.)* Nu se vede nimic... *(Deschide ușa de sticlă și privește în grădină.)* Cineva a coborît în fugă scările. *(Strigă.)* Cine e? *(Iese. Se aude cum trece repede pe terasă. Peste o clipă se întoarce cu Nina Zarecinaia.)* Nina! Nina!

*(Nina își lasă capul pe pieptul lui și plînge stăpînit.)*

Treplev: Nina! Nina! Dumneata ești... Dumneata... *(Pauză.)* Parcă aveam un fel de presimțire! Toată ziua mi-a fost inima grea! *(Îi scoate pălăria și pelerina.)* O, buna mea, frumoasa mea, ai venit! Să nu plîngem, nu!

Nina: E cineva pe-aici?

Treplev: Nimeni.

Nina: Încuie ușa. Altfel vor da peste noi!

Treplev: N-o să vină nimeni!

Nina: Știu că Irina Nikolaevna e aici. Încuie ușa...

Treplev *(încuie ușa din dreapta apoi se apropie de cea din stînga)*: Asta n-are cheie. Am să pun un fotoliu. *(Pune un fotoliu în fața ușii.)* Nu-ți fie teamă. N-are să intre nimeni.

Nina *(îl privește lung în față)*: Lasă-mă să te privesc! *(Se uită în jurul ei.)* E cald... E bine... Aici era pe vremuri salonul. M-am schimbat mult?

Treplev: Da, ai slăbit, și ochii îți sînt mai mari. Nina, ce ciudat e că te văd. De ce nu mi-ai dat voie să viu la dumneata? De ce n-ai venit pînă acum? Știu, ești de aproape o săptămînă aici... În fiecare zi am încercat de cîteva ori să te văd și am stat sub fereastra dumitale ca un cerșetor.

Nina: Mi-a fost teamă că mă urăști. În fiecare noapte visez că mă privești și că nu mă mai recunoști. O! Dac-ai ști! De cînd m-am întors rătăcesc mereu pe aici... prin jurul lacului. M-am oprit de multe ori prin preajma casei voastre, dar nu m-am hotărît să intru. Să ne așezăm! *(Se așază.)* Să ne-așezăm și să vorbim, să vorbim! Aici e bine, e cald și plăcut... Auzi cum urlă vîntul? Turgheniev spune undeva: „Ferice de-acela care-n astfel de nopți are un acoperiș și-un colțișor cald“. Eu sînt un pescăruș... Nu, nu, n-am vrut să spun asta... *(Își trece mîna pe frunte.)* Despre ce vorbeam? Da... Turgheniev... „Și să le-ajute domnul tuturor celor ce rătăcesc fără adăpost“... Nu-i nimic! *(Plînge cu suspine.)*

Treplev: Nina! Iar începi... Nina!

Nina: Nu-i nimic, îmi face bine... N-am mai plîns de doi ani. Aseară, tîrziu, m-am dus în grădină să văd dacă teatrul nostru mai e acolo. Tot mai e. Și-am putut plînge după doi ani, pentru prima dată, și parcă mi-am ușurat sufletul și mi l-am luminat. Uite că nu mai plîng. *(Il ia de mînă.)* Și așa, acum ești scriitor... Dumneata ești scriitor și eu actriță... Ne-a luat același vîrtej pe amîndoi... Trăiam veselă ca un copil. Mă trezeam dimineața și începeam să cînt; te iubeam, visam glorie și-acum? Mîine dis-de-dimineață trebuie să plec la Eleț, cu clasa a treia... la un loc cu țăranii; iar la Eleț, negustorii mai subțiri au să mă urmărească cu amabilitățile lor. Ce viață ticăloasă!

Treplev: De ce te duci la Eleț?

Nina: Am un angajament pe toată iarna. E timpul să plec.

Treplev: Nina, te-am blestemat, te-am urît, ți-am rupt scrisorile și fotografiile, dar în fiecare clipă simțeam că sufletul meu e pentru vecie legat de dumneata. Nu pot să nu te mai iubesc, Nina. Din clipa în care te-am pierdut și am început să tipăresc ce scriu, viața mea e un chin. Sufăr... Ca și cum tinerețea mea ar fi zburat deodată, parcă aș fi de nouăzeci de ani pe lume! Te strig, sărut pămîntul pe care-ai călcat; oriunde aș privi, văd numai chipul dumitale cu zîmbetul lui blajin, care mi-a luminat anii cei mai buni ai vieții...

**Nina** *(încurcată)*: De ce-mi vorbește așa? De ce-mi vorbește așa?

**Treplev**: Sînt singur, nici o dragoste nu-mi încălzește inima. Mi-e frig de parcă aș trăi sub pămînt, și tot ce scriu e searbăd, uscat, întunecat. Rămîi aici, Nina, te implor! Sau dacă nu, lasă-mă să vin cu dumneata!

*(Nina își pune repede pălăria și pelerina.)*

**Treplev**: Nina, de ce? Pentru numele lui dumnezeu, Nina!... *(O privește cum se îmbracă. Pauză.)*

**Nina**: Trăsura mă așteaptă la poartă. Nu mă întovărăși. Mă duc singură... *(Printre lacrimi.)* Dă-mi puțină apă...

**Treplev** *(îi dă să bea)*: Unde te duci acum?

**Nina**: În oraș. *(Pauză.)* Irina Nikolaevna e aici?

**Treplev**: Da... Joi, unchiul meu nu s-a simțit bine și i-am telegrafiat să vină.

**Nina**: De ce-mi spui că ai sărutat pămîntul pe care am călcat? Mai bine m-ai fi omorît! *(Se apleacă pe masă.)* Sînt atît de obosită! Dacă aș putea să mă odihnesc... Să mă odihnesc! *(Ridicînd capul.)* Sînt un pescăruș. Nu, nu e asta... Eu sînt actriță... Da! *(Auzind rîsul Arkadinei și al lui Trigorin stă să asculte, apoi aleargă la ușa din stînga și se uită pe gaura cheii.)* Și el e aici!... *(Se întoarce la Treplev.)* Da, da... Nu face nimic... Da... El nu credea în teatru, rîdea de visurile mele, și încetul cu încetul n-am mai crezut nici eu și mi-am pierdut curajul... Și-apoi, zbuciumul dragostei, gelozia, neîncetata frică pentru copilul meu... M-au copleșit meschinăriile, nimicurile, jucam fără viață... Nu știam ce să fac cu mîinile și cum să stau pe scenă, nu eram stăpînă pe vocea mea. Nu poți înțelege starea asta, să simți că joci îngrozitor de prost. Eu — sînt un pescăruș. Nu, nu e asta... Îți mai aduci aminte că ai împușcat odată un pescăruș? Un om a venit din întîmplare și neavînd ce face l-a nimicit... Uite un subiect pentru o scurtă povestire... Nu, nu-i asta... *(Își trece mîna pe frunte.)* Despre ce vorbeam? Da, despre teatru. Acum nu mai sînt ca atunci... Sînt o actriță adevărată: joc cu plăcere, cu entuziasm. Scena mă îmbată și simt că sînt frumoasă. Și acum, de cînd sînt aici, am mers mult pe jos și tot umblînd m-am gîndit și am simțit cum cu fiecare zi ce trece cresc puterile sufletului meu... Acum știu, înțeleg, Kostea, că în ceea ce facem noi, ori că am juca pe scenă, ori că am scrie, principalul nu e gloria, nu e strălucirea, nu e ceea ce visam eu, ci puterea noastră de a îndura. Să știi să-ți porți crucea și să-ți păstrezi credința. Eu cred și sufăr mai puțin. Și atunci cînd mă gîndesc la chemarea mea nu mă mai tem de viață.

Treplev *(trist):* Ți-ai găsit calea, știi încotro mergi, pe cîtă vreme eu tot mai orbecăiesc prin haosul visurilor și al imaginilor, fără să știu la ce și cui folosește. Nu cred și nu știu care-i chemarea mea!

Nina *(ascultînd):* Ssst... Și-acum plec!... Rămîi cu bine. Cînd voi fi actriță mare, vino să mă vezi. Îmi făgăduiești? Și-acum... *(Îi strînge mîna.)* E tîrziu. Abia mă mai țin picioarele... Sînt istovită, mi-e foame...

Treplev: Rămîi, am să-ți aduc de mîncare...

Nina: Nu, nu... Nu mă conduce. Ajung și singură... Trăsura e aproape... Așadar, l-a adus și pe el? Ei și? Mi-e totuna! Cînd îl vezi pe Trigorin să nu-i spui nimic... Îl iubesc. Îl iubesc chiar mai mult decît înainte... Un subiect pentru o scurtă povestire... Îl iubesc, îl iubesc cu patimă, pînă la deznădejde. Ce bine era înainte, Kostea! Îți mai aduci aminte? Ce viață luminoasă, caldă, fericită, curată și ce simțăminte! — simțăminte ce semănau cu niște flori gingașe și delicate! Îți aduci aminte... *(Declamă.)* „Oamenii, leii, vulturii și potîrnichile, renii cu coarne înrămurate, gîștele, păianjenii, peștii cei tăcuți ai apelor, stelele de mare și cele ce nu puteau fi văzute cu ochiul, într-un cuvînt toate viețuitoarele, toate, toate s-au stins după ce au încheiat tristul cerc al vieții lor. Sînt mii de veacuri de cînd pămîntul nu mai poartă nici o ființă vie, și această biată lună în zadar își mai aprinde candela. Cocorii nu se mai trezesc țipînd prin lunci și cărăbușii nu se mai aud prin crînguri de tei..."

*(Il îmbrățișează și iese repede pe ușa de sticlă.)*

Treplev *(după o pauză)*: De n-ar întîlni-o cineva în grădină și de nu i-ar spune mamei! Asta ar putea-o supăra... *(Timp de două minute rupe, în tăcere, toate manuscrisele și le aruncă sub masă, apoi deschide ușa din dreapta și iese.)*

Dorn *(încercînd să deschidă ușa din stînga)*: Ciudat. S-ar zice că ușa e închisă. *(Intră și așază scaunul la loc.)* Cursă cu obstacole...

*(Intră Arkadina, Polina Andreevna, după ele Iakov cu sticlele și Mașa, apoi Șamraev și Trigorin.)*

Arkadina: Pune-le aici, pe masă. Vinul roșu și berea sînt pentru Boris Alexeevici. O să jucăm și o să bem. Luați loc, domnilor!

Polina Andreevna *(lui Iakov)*: Servește și ceaiul. *(Aprinde lumînările și se așază la masa de joc.)*

Șamraev *(îl duce pe Trigorin la dulap)*: Asta e obiectul despre care v-am vorbit... *(Scoate din dulap pescărușul împăiat.)* Comanda dumneavoastră.

Trigorin *(privind pescărușul)*: Nu-mi aduc aminte! *(Gîndindu-se.)* Nu-mi aduc aminte!

*(In dreapta, în spatele scenei, se aude o împușcătură. Toți tresar.)*

Arkadina *(speriată)*: Ce s-a întîmplat?

Dorn: Nimic. O fi plesnit ceva în trusa mea cu medicamente. Nu vă neliniștiți. *(Iese prin dreapta; peste o clipă se întoarce.)* Asta era. A plesnit sticla cu eter. *(Fredonează.)* „Din nou în fața ta stau fermecat"...

Arkadina *(se așază la masă)*: Of, cum m-am speriat. Mi-am amintit de... *(Își acoperă fața cu mîinile.)* Am văzut negru înaintea ochilor...

Dorn *(frunzărind revista, către Trigorin)*: Acum două luni a fost publicat aici un articol... O scrisoare din America... Și am vrut să te-ntreb între altele... *(Il ia de talie și-l duce în fața rampei.)* Deoarece chestiunea asta mă interesează foarte mult... *(Cu glas scăzut.)* Ia-o de-aici pe Irina Nikolaevna. Konstantin Gavrilovici s-a împușcat...

Cortina

Traducere de *Moni Ghelerter*, Maestru emerit al artei, Laureat al Premiului de Stat și *R. Teculescu*

# UNCHIUL VANEA

## SCENE DIN VIAȚA LA ȚARĂ ÎN PATRU ACTE

PERSONAJE:

SEREBREAKOV ALEXANDR VLADIMIROVICI, *profesor universitar la pensie*
ELENA ANDREEVNA, *soția lui, 27 ani*
SOFIA ALEXANDROVNA (SONIA), *fiica lui din prima căsătorie*
VOINIȚKAIA MARIA VASILIEVNA, *văduvă de consilier, mama primei soții a profesorului*
VOINIȚKI IVAN PETROVICI (UNCHIUL VANEA), *fiul ei*
ASTROV MIHAIL LVOVICI, *medic*
TELEGHIN ILIA ILICI, *proprietar scăpătat*
MARINA, *dădacă bătrînă*

*Un argat*

Acțiunea se petrece la conacul lui Serebreakov

## ACTUL ÎNTÎI

O grădină. Se vede o aripă de casă, cu terasă. Pe alee, sub un plop bătrîn, o masă pregătită pentru ceai. Scaune, bănci, pe una din ele o chitară. Nu departe de masă, un scrînciob. Ora trei după masă. Cerul înnorat.

Marina *(puhavă, bătrînă, cu mișcări încete, stă lîngă samovar, împletind un ciorap, în timp ce Astrov se plimbă în preajma ei. Îi umple paharul)*: Bea, tătucule!

Astrov *(luînd fără poftă paharul)*: N-am chef!

Marina: Dar un păhărel de vodcă ai bea?

Astrov: Nu, nu beau în fiecare zi. Și apoi, e și zăduf. *(Pauză.)* Cîți ani să fie de cînd ne cunoaștem, dădacă?

Marina *(pe gînduri)*: Cîți? Dumnezeu știe... Ai venit pe meleagurile astea... Ia să vedem... Trăia încă Vera Petrovna, mama Sonicikii. Pe vremea ei ai venit la noi două ierni în șir... Păi de atunci se cheamă că au trecut cam unsprezece ani. *(Gîndindu-se.)* Ba, poate, și mai mult...

Astrov: M-am schimbat mult de-atunci?

Marina: Mult. Erai tînăr, frumos... Acum, ai îmbătrînit. Și parcă și frumusețea ți-e altfel. Și-apoi, dacă-i vorba, mai bei și cîte un păhărel de vodcă!

Astrov: Da... În zece ani am ajuns să fiu alt om. Care o fi pricina? Am lucrat prea mult, mătușică. De dimineața pînă seară în picioare, să nu știi ce-i odihna, iar noaptea, cînd te vîri în așternut, ți-e tot frică să nu te cheme cumva la vreun bolnav. De cînd ne-am cunoscut n-am avut nici o zi liberă. Cum să nu-mbătrînești? Că și viața e plicticoasă, idioată, murdară... Te trage la fund viața asta! În jurul tău numai oameni scrîntiți, peste tot oameni scrîntiți și dacă trăiești cu ei doi-trei ani, încetul cu încetul, fără să-ți dai seama, ajungi să te scrîntești și tu... Asta e soarta. *(Își răsucește mustața lungă.)* Lungă mi-a mai crescut mustața! Tîmpită mustață! Am ajuns și eu să fiu un om scrîntit, mătușă. De prostit încă nu m-am prostit, mulțumesc lui dumnezeu, creierii îmi sînt încă la locul lor, dar parcă mi s-au tocit simțurile. Nu vreau nimic, nu-mi trebuie nimic, nu iubesc pe nimeni... Uite, numai pe tine te iubesc. *(O sărută pe cap.)* Cînd eram copil, am avut și eu o dădacă. Semăna cu tine.

Marina: Poate vrei să mănînci?

Astrov: Nu. În postul mare, în a treia săptămînă, am plecat la Malițkoe. Bîntuia molima... Tifos exantematic. Zăceau toți în bordeie, claie peste grămadă... Murdărie, duhoare, fum... Viței pe jos, de-a valma cu bolnavii și purceii tot acolo. M-am zbătut toată ziua, n-am stat jos o clipă, nici o picătură de apă n-am pus în gură. Dar cînd m-am întors acasă, crezi că m-au lăsat să răsuflu? Mi-au adus un acar de la gară. L-am întins pe masă să-l operez, iar el s-a apucat să-mi moară sub cloroform. Și, uite, cînd nu trebuia, m-au năpădit simțămintele și a început să mă mustre cugetul, ca și cum aș fi vrut într-adins să-l omor. Și atunci m-am așezat, am închis ochii — uite-așa, ca acum — și m-am gîndit: ne vor pomeni oare, cu o vorbă bună, cei ce vor trăi cu o sută, două sute de ani după noi și cărora azi le croim drumul? Eu cred că nu ne vor pomeni, mătușă!

Marina: Oamenii nu! Dar dumnezeu o să-și aducă aminte.

Astrov: Bine-ai spus, dădacă! Uite, îți mulțumesc.

*(Intră Voinițki.)*

Voinițki *(iese din casă, a dormit după dejun și-i e fața umflată de somn. Se așază pe bancă îndreptîndu-și cravata elegantă)*: Da... *(Pauză.)* Da...

Astrov: Ai dormit bine?

Voinițki: Da, foarte bine. *(Cască.)* De curînd trăiește aici profesorul cu nevastă-sa, viața mi s-a dat peste cap... Nu dorm la vreme, la masă mănînc fel de fel de sosuri picante, beau vin... Astea nu-s sănătoase. Înainte nu aveam nici o clipă de răgaz. Lucram împreună cu Sonia, cu cît spor nu mai e nevoie să-ți spun. Acum muncește numai Sonia. Eu dorm, mănînc, beau... Nu e bine!

Marina *(dînd din cap)*: Și ce mai rînduială la noi! Profesorul se scoală la amiază, iar samovarul fierbe și-l așteaptă toată dimineața. Pînă n-au venit ei, ne așezam la masă la unu, ca toți oamenii, dar de cînd sînt ei aici mîncăm la șapte seara! Noaptea, profesorul citește și scrie, iar la două, deodată soneria... Ce s-a întîmplat, măiculiță? Vrea ceai! Du-te de trezește toată lumea pentru el și pune-i samovarul... Ce mai rînduială!

Astrov: Și mult o să mai stea pe-aici?

Voinițki *(fluieră)*: O sută de ani. Profesorul s-a hotărît să se stabilească aici.

Marina: Uite și acum: de două ceasuri stă samovarul pe masă și ei s-au dus la plimbare.

Voinițki: Iată-i că vin! Nu te prăpădi cu firea!

*(Se aud glasuri; din fundul grădinii vin Serebreakov, Elena Andreevna, Sonia și Teleghin, care se întorc de la plimbare.)*

Serebreakov: Foarte frumos, foarte frumos. Priveliștile sînt minunate.

Teleghin: Într-adevăr deosebite, excelență!

Sonia: Tată, mîine mergem la ocolul silvic. Vii cu noi?

Voinițki: Poftiți, vă rog, la ceai!

Serebreakov: Fiți buni, dragii mei, și trimiteți-mi ceaiul în biroul meu. Mai am încă de lucru astăzi.

Sonia: Sînt sigură că o să-ți placă la ocolul silvic.

*(Elena Andreevna, Serebreakov și Sonia intră în casă. Teleghin se așază la masă, lîngă Marina.)*

Voinițki: E cald și-i zăduf, dar marele nostru învățat cară cu el paltonul, galoșii, mănușile și umbrela.

Astrov: Se îngrijește omul.

Voinițki: Și ea ce frumoasă e! Ce frumoasă! În viața mea n-am văzut o femeie mai frumoasă!

Teleghin: Eu, Maria Timofeevna, fie că m-aș plimba pe cîmp sau într-o grădină la umbră, fie că aș privi masa asta — simt întotdeauna o fericire nespusă. Vremea e minunată, păsările cîntă, trăim în pace și bună-înțelegere... ce ne mai trebuie? *(Luînd paharul.)* Îți mulțumesc din toată inima!

Voinițki *(visător)*: Ochii ei... Minunată femeie!

Astrov: Povestește-ne ceva, Ivan Petrovici!

Voinițki *(moale)*: Ce să-ți povestesc?

Astrov: Nu-i nimic nou?

Voinițki: Nimic. Toate-s vechi. Eu sînt același ca pe vremuri, ba poate și mai rău, fiindcă m-am lăsat, m-am dat lenii, nu fac nimic, ci doar bombănesc toată ziua, ca moșnegii. *Maman*, bătrîna mea gaiță, tot mai ciripește despre emanciparea femeii. Cu un ochi se uită-n fundul gropii, și cu celălalt caută în cărțile ei savante semnele unei vieți noi!

Astrov: Și profesorul?

Voinițki: Profesorul, ca și mai înainte, stă în cabinetul lui și scrie de dimineață pînă noaptea tîrziu. „Scriem ode nesfîrșite cu frunțile-ncruntate, dar laurii și fala nu vor să se arate..." Biata hîrtie! Mai bine și-ar scrie biografia! Grozav subiect! Mă-nțelegi! Un profesor ieșit la pensie, un hodorog, o caricatură de savant bătrîn. Podagră, reumatism, migrene, iar de gelozie și invidie i s-a umflat și ficatul. Și dihania asta trăiește pe moșia primei sale soții, și nu de plăcere ci pentru că buzunarul nu-i îngăduie să trăiască la oraș. Se plînge mereu de nenorocirile lui, deși în realitate e nespus de fericit. *(Nervos.)* Gîndește-te numai ce noroc a avut! Fiul unui biet țîrcovnic, intră la seminar, reușește apoi să obțină gradele universitare, ba și o catedră! Ajunge excelență, ginerele unui senator și așa mai departe. De altfel, toate astea nu au nici o importanță. Dar ascultă altceva! De douăzeci și cinci de ani bătuți pe muchie, omul acesta ține prelegeri și scrie despre artă, fără să înțeleagă o iotă! De douăzeci și cinci de ani rumegă părerile altora despre realism sau naturalism și alte bazaconii. De douăzeci și cinci de ani ține prelegeri și scrie despre ceea ce oamenii inteligenți știu de mult, iar pe proști nu-i interesează. Adică de douăzeci și cinci de ani bate apa în piuă. Și în același timp, ce îngîmfare! Ce ifose! A ieșit la pensie și nu-l cunoaște nimeni. E absolut necunoscut. Va să zică, douăzeci și cinci de ani a ocupat locul altuia. Și uită-te la el cum calcă de parcă e un semizeu.

Astrov: Pare-mi-se că-l invidiezi!

Voinițki: Da. Află că-l invidiez! Și ce trecere are la femei! Nici un Don Juan n-a cunoscut un succes ca al lui. Nevasta lui dintîi, sora mea, era o ființă încîntătoare, blajină, curată ca cerul ăsta albastru, nobilă, generoasă. A avut mai mulți adoratori decît a avut el elevi, dar îl iubea cum numai îngerii curați pot iubi alte ființe, tot atît de curate ca și ei. Mama mea, soacra lui, pînă și astăzi îl adoră și e cuprinsă în fața lui de un fel de teamă sacră. A doua soție, o femeie frumoasă și deșteaptă — ai văzut-o adineauri — s-a căsătorit cu el, om bătrîn, și i-a jertfit tinerețea, frumusețea, libertatea și strălucirea ei. Și mă întreb de ce? Pentru ce?

Astrov: Și îi este credincioasă profesorului?

Voinițki: Din păcate, da!

Astrov: De ce „din păcate“?

Voinițki: Pentru că fidelitatea asta e falsă de la început pînă la sfîrșit. Are multă retorică în ea, dar nici un pic de logică. E imoral să înșeli un soț bătrîn, pe care nu-l poți suferi. Dar să înăbuși în tine tinerețea și sentimentele adevărate — asta nu e imoral?

Teleghin *(cu ton plîngăreț)*: Vanea, nu-mi place cînd te aud vorbind așa. Zău! spun drept... Și femeia care-și înșeală soțul ca și bărbatul care-și înșeală soția nu sînt oameni de credință. Asemenea oameni sînt în stare să-și trădeze și țara.

Voinițki *(supărat)*: Ține-ți gura, Ciupitule!

Teleghin: Lasă-mă să vorbesc, Vanea. Soția mea a fugit de la mine cu iubitul ei chiar a doua zi după nuntă, din cauza înfățișării mele nu prea atrăgătoare. Eu, după asta, nu m-am abătut de la datorie. O iubesc și acum și-i sînt credincios, o ajut cu ce pot și i-am dat toată averea pentru întreținerea copiilor pe care i-a avut cu bărbatul pe care l-a iubit. Am pierdut fericirea, dar mi-am păstrat mîndria. Și ea? Tinerețea i s-a dus; frumusețea, sub puterea legilor firii, i s-a ofilit, omul pe care-l iubea a murit... Ce i-a rămas?

*(Intră Sonia și Elena Andreevna, apoi Maria Vasilievna cu o carte. Se așază și citește; i se dă ceai. Ea bea fără a se uita la ceilalți.)*

Sonia *(grăbită, către Marina)*: Au venit țăranii, doicuță. Du-te și vorbește cu ei. Las' că servesc eu ceaiul. *(Toarnă ceaiul.)*

*(Marina pleacă. Elena Andreevna își ia ceașca și bea ceaiul, așezată în scrînciob.)*

Astrov *(către Elena Andreevna)*: Am venit să-l văd pe soțul dumneavoastră. Mi-ați scris că e greu bolnav, că are reumatism și nu mai știu ce! Dar se pare că e sănătos tun.

Elena Andreevna: Aseară nu i-a fost bine. Se plîngea de dureri de picioare. Dar astăzi i-au trecut...

Astrov: Eu însă eram să-mi rup gîtul întinzînd-o treizeci de verste! Nu face nimic. Nu-i pentru prima dată. Dar de vreme ce tot sînt aici, am să rămîn pînă mîine și am să-mi scot din pagubă cu somnul. Cel puțin, am să dorm *quantum satis*[1].

Sonia: Foarte bine. Rămîi atît de rar să dormi la noi! Sînt sigură că nici n-ai mîncat.

Astrov: E-adevărat. N-am mîncat.

Sonia: Tocmai bine. Vei mînca la noi. Acum luăm prînzul la ora șapte. *(Își bea ceaiul.)* Da' ceaiul ăsta e rece!

Teleghin: Da, samovarul s-a răcit aproape de tot.

Elena Andreevna: Nu face nimic, Ivan Ivanîci, îl vom bea și rece.

Teleghin: Mă iertați, nu Ivan Ivanîci ci Ilia Ilici... Ilia Ilici Teleghin... Sau, cum îmi spun unii, din pricina feței mele ciupite de vărsat: Ciupitul. Am botezat-o pe Sonia, și excelența sa, soțul dumneavoastră, mă cunoaște foarte bine. Acum locuiesc pe proprietatea dumneavoastră și dacă ați binevoit să observați, iau în fiecare zi masa la dumneavoastră.

---

[1] Pe săturate (lat.) (n.t.).

Sonia: Ilia Ilici e ajutorul nostru. Mîna noastră dreaptă. *(Afectuoasă.)* Nașule, să-ți mai pun o ceașcă, nașule?

Maria Vasilievna: Ah!

Sonia: Ce e, bunicuță?

Maria Vasilievna: Am uitat să-i spun ceva lui Alexandr... Mi-am pierdut memoria... Azi am primit o scrisoare de la Pavel Alexeevici de la Harkov... Ne-a trimis o nouă broșură de-a lui...

Astrov: E interesantă?

Maria Vasilievna: Interesantă, dar oarecum ciudată. Tăgăduiește tot ce a apărat cu șapte ani în urmă. E înfiorător!

Voinițki: Nu-i nimic înfiorător! *Maman,* bea-ți ceaiul!

Maria Vasilievna: Bine, dar vreau să vorbesc!

Voinițki: De cincizeci de ani nu facem altceva decît să vorbim și iar să vorbim și să citim broșuri. Ar fi timpul să-ncetăm.

Maria Vasilievna: Nu știu de ce nu-ți place cînd vorbesc eu. Iartă-mă, Jean, dar în ultimul an te-ai schimbat atît, încît nu te mai recunosc... Erai un om cu convingeri precise, o personalitate luminoasă...

Voinițki: O da, eram o personalitate luminoasă, care nu lumina pe nimeni. *(Pauză.)* Am fost o personalitate luminoasă! Altă glumă mai usturătoare nici nu mi s-ar putea spune. Am patruzeci și șapte de ani. Pînă acum un an m-am străduit, ca și voi, să-mi întunec într-adins vederea cu scolastica asta a voastră și să nu-mi dau seama de viața adevărată — și credeam că fac bine. Acum însă dac-ați ști! Nu dorm nopți de-a rîndul de ciudă și de mînie, gîndind ce prostește mi-am pierdut timpul, cînd aș fi putut avea tot ce nu-mi mai îngăduie acum bătrînețea să am!

Sonia: Unchiule Vanea, e plictisitor!

Maria Vasilievna *(fiului ei)*: S-ar spune că vrei să dai vina pe convingerile tale de odinioară...

Dar nu sînt ele de vină ci tu... Ai uitat că o convingere prin ea însăși nu e nimic, e literă moartă... Ar fi trebuit fapte.

Voinițki: Fapte? Nu toată lumea e în stare să fie un *perpetuum mobile* mîzgălitor de hîrtie, ca *Herr* profesor al dumitale.

Maria Vasilievna: Ce vrei să spui cu asta?

Sonia *(rugător)*: Bunicuță, unchiule Vanea! Vă rog! Vă rog mult!...

Voinițki: Tac! Tac și-mi cer iertare.

*(Pauză.)*

Elena Andreevna: Ce vreme frumoasă e azi. Nu e cald de loc...

*(Pauză.)*

Voinițki: E o vreme tocmai bună să te spînzuri...

*(Teleghin își acordează chitara. Marina umblă în jurul casei și cheamă găinile.)*

Marina: Pui, pui, pui...

Sonia: Dădacă, de ce-au venit țăranii?

Marina: Vechea poveste. Tot locul ăla nelucrat. Pui, pui, pui...

Sonia: Pe cine chemi?

Marina: Pestrița a scăpat cu puii. Să nu-i înhațe gaia. *(Pleacă.)*

*(Teleghin cîntă o polcă. Toți ascultă în tăcere. Intră un argat.)*

Argatul: Domnul doctor e aici? *(Către Astrov.)* Vă rog, Mihail Lvovici, au venit după dumneavoastră.

Astrov: De unde?

Argatul: De la fabrică.

Astrov *(înciudat)*: Foarte mulțumesc. Ce să-i faci?... Trebuie să mă duc. *(Își caută șapca din ochi.)* Ce păcat! Dracu să-i ia...

Sonia: Adevărat, e foarte neplăcut... De la fabrică întoarce-te să iei masa cu noi.

Astrov: O să fie prea tîrziu. N-ai ce să-i faci!... *(Argatului.)* Uite ce e, drăguțule: adu-mi mai întîi un păhărel cu vodcă. *(Argatul pleacă.)* N-ai ce să-i faci! *(Găsește șapca.)* Intr-o piesă a lui Ostrovski e un personaj cu mustață mare și numai cu o fărîmă de minte. Ala sînt eu... Așadar, doamnelor, domnilor, am onoarea! *(Către Elena Andreevna.)* Dacă o să vă abateți vreodată pe la mine, uite, împreună cu Sofia Alexandrovna, o să mă bucur din toată inima. Am o moșioară nu prea mare, cu totul vreo treizeci de deseatine, dar dacă vă interesează, am o grădină-model și o pepinieră cum nu găsești la o mie de verste împrejur. Alături de mine e ocolul silvic... Șeful ocolului e bătrîn și mereu bolnav, așa că, la drept vorbind, eu duc toate treburile.

Elena Andreevna: Mi s-a spus că vă plac pădurile. Desigur că asta poate să fie de mare folos. Dar nu vă îndepărtează, oare, de la adevărata dumneavoastră menire? Sînteți medic!

Astrov: Numai dumnezeu știe care e adevărata noastră menire.

Elena Andreevna: Și vă interesează?

Astrov: Da, este un lucru interesant.

Voinițki *(ironic)*: Grozav!

Elena Andreevna *(lui Astrov)*: Sînteți încă tînăr. După înfățișare să tot aveți treizeci și șase, treizeci și șapte de ani. De aceea cred că nu e chiar atît de interesantă pe cît spuneți, îndeletnicirea asta. Pădure și iar pădure! Trebuie să fie monoton.

Sonia: Nu. E cît se poate de interesant! Mihail Lvovici sădește în fiecare an o pădure nouă și a primit chiar o medalie de bronz și o diplomă. Se trudește să nu fie distruse pădurile bătrîne... Cînd îl auzi vorbind, trebuie să fii de părerea lui! Spune că pădurile sînt podoaba pămîntului, că-l învață pe om să înțeleagă frumosul și-i dau o mare bucurie sufletească. Pădurile îndulcesc clima aspră, și în țările unde clima e mai blîndă, omul își cheltuiește mai puțin puterile în luptă cu natura. De aceea și omul acolo e mai cumpătat și mai blînd. Oamenii de acolo sînt frumoși, zvelți, sensibili. Vorba lor e mai aleasă, mișcările pline de grație. Acolo înfloresc științele și artele, filozofia lor nu e întunecată iar purtarea lor față de femei e plină de eleganță și noblețe...

Voinițki *(rîzînd)*: Bravo! Bravo! Toate astea sînt frumoase, dar nu sînt convingătoare, așa că... *(Lui Astrov.)* Dă-mi voie, prietene, să fac focul în sobe tot cu lemne și să clădesc hambare tot din lemn!

Astrov: Ai putea să faci foc în sobe cu turbă și să-ți clădești hambarele din piatră. Hai, să zic, să se taie pădurile pentru nevoi; dar de ce să le distrugi? Pădurile Rusiei trosnesc sub topoare. Pier miliarde de copaci. Se nimicesc adăposturile animalelor și păsărilor. Rîurile scad și pînă la urmă seacă. Priveliști minunate dispar pentru totdeauna. Și toate astea pentru că omul leneș n-are atîta minte să se aplece și să ridice de pe jos cu ce să se încălzească. *(Către Elena Andreevna.)* Nu-i așa, doamnă? Trebuie să fii barbar, fără un pic de judecată, ca să arzi în sobă această frumusețe, să distrugi ceea ce nu ești în stare să faci. Omul e înzestrat cu inteligență și forță creatoare ca să sporească tot ce-i este dat, dar pînă acum el n-a creat, ci a distrus. Pădurile se împuținează mereu, rîurile seacă, vînatul se rărește, clima s-a înăsprit și pe zi ce trece pămîntul devine tot mai sărac și mai urît. *(Către Voinițki.)* Tu mă privești cu ironie și tot ce spun ți se pare lipsit de seriozitate. Se poate să fie într-adevăr o ciudățenie a mea. Totuși, cînd trec pe lîngă pădurile țăranilor, pe care le-am scăpat de la tăiere, sau cînd aud freamătul lăstărișului sădit cu mîinile mele, simt că și clima e oarecum în stăpînirea mea și că dacă peste o mie de ani omul va fi fericit cît de cît, asta o să fie puțin și meritul meu. Cînd sădesc un mesteacăn și-l văd apoi cum înverzește și se leagănă în vînt mi se umple sufletul de mîndrie și... *(Văzîndu-l pe argat care i-a adus pe tavă un păhărel de vodcă.)* Totuși... *(Bea.)* E timpul să plec! Dar toate astea, la urma urmei, sînt poate o ciudățenie de a mea. Am onoarea să vă salut! *(Se îndreaptă spre casă.)*

Sonia *(îl ia de braț și merg împreună)*: Și cînd mai vii pe la noi?

Astrov: Nu știu...
Sonia: Iar o să treacă o lună?...

*(Astrov și Sonia intră în casă. Maria Vasilievna și Teleghin rămîn lîngă masă. Elena Andreevna și Voinițki se îndreaptă spre terasă.)*

Elena Andreevna: Ivan Petrovici, iar te-ai purtat cum nu se poate mai urît! Era neapărată nevoie s-o superi pe Maria Vasilievna vorbind de *perpetuum mobile?* Și azi dimineață, la gustare, iar te-ai certat cu Alexandr! Ce lucruri meschine!

Voinițki: Dacă îl urăsc?

Elena Andreevna: Pe Alexandr n-ai de ce să-l urăști. E și el ca toți ceilalți. Nu e mai rău decît dumneata.

Voinițki: Dacă ai putea să-ți vezi fața și mișcările! Ce lene ți-e să trăiești! Ah, ce lene!

Elena Andreevna: Mi-e lene și mi-e silă! Toți îl vorbesc de rău pe soțul meu și toți mă privesc cu milă: „Nenorocita de ea, are un bărbat bătrîn!" O, ce bine înțeleg compătimirea asta. Tocmai cum a spus Astrov adineauri: cu toții distrugeți pădurea fără să vă gîndiți, și-n curînd nu va mai rămîne nimic pe pămînt. Și tot fără să vă gîndiți îl distrugeți și pe om, și-n curînd, mulțumită vouă, nu va mai rămîne pe pămînt nici credință, nici curățenie sufletească, nici putere de jertfă. De ce nu sînteți în stare să vă uitați cu indiferență la o femeie care nu e a voastră? Pentru că doctorul ăsta are dreptate: în voi toți stă demonul distrugerii! Nu vă e milă nici de păduri, nici de păsări, nici de femei, nu vă e milă de nimic...

Voinițki: Nu-mi place filozofia asta!

*(Pauză.)*

Elena Andreevna: Doctorul ăsta are o față obosită, nervoasă. Interesantă figură! Fără îndoială că Soniei îi place. E îndrăgostită de el și eu o înțeleg. De cînd sînt aici, a venit de trei ori. Dar eu sînt timidă și n-am stat niciodată de vorbă cu el cum ar fi trebuit și nici n-am fost prea drăguță cu el. O fi crezînd poate că sînt rea... Cred, Ivan Petrovici, că noi sîntem atît de buni prieteni, fiindcă amîndoi sîntem aşa de plictisiţi şi de plicticoşi... Da, plicticoşi! Nu mă privi aşa, că nu-mi place!

Voiniţki: Cum te-aş putea privi altfel, dacă te iubesc! Eşti fericirea mea, viaţa mea, tinereţea mea! Ştiu că n-am cum să fiu iubit. Sorţii mei sînt egali cu zero. Dar eu nu vreau nimic. Lasă-mă să te privesc şi să-ţi ascult glasul...

Elena Andreevna: Vorbeşte mai încet. Poate să te audă cineva.

*(Pornesc spre casă.)*

Voinitki *(mergînd după ea)*: Dă-mi numai voie să-ţi vorbesc de dragostea mea, nu mă goni! Doar atît. Şi pentru mine va fi o fericire nespusă...

Elena Andreevna: Ce chin...

*(Amîndoi intră în casă. Teleghin loveşte strunele chitarei şi cîntă o polcă; Maria Vasilievna notează ceva pe marginea broşurii.)*

Cortina

## ACTUL AL DOILEA

Sufrageria din casa lui Serebreakov. Noapte. Se aude paznicul bătînd toaca. Serebreakov stă într-un fotoliu în faţa ferestrei deschise, picotind, şi Elena Andreevna, alături de el, picoteşte şi ea.

Serebreakov *(trezindu-se)*: Cine e? Tu eşti, Sonia?

Elena Andreevna: Nu. Eu sînt.

Serebreakov: Tu eşti, Lenocika? Mă doare îngrozitor!

Elena Andreevna: Ți-a căzut pledul. *(Îi învelește picioarele.)* Alexandr, închid fereastra !

Serebreakov: Nu, că mă înăbuș... Adormisem și am visat că piciorul meu stîng nu mai era al meu. M-a trezit o durere cumplită. Asta nu e podagră, mai degrabă reumatism. Cît e ceasul ?

Elena Andreevna: Douăsprezece și douăzeci.

*(Pauză.)*

Serebreakov: Mîine dimineață să mi-l cauți în bibliotecă pe Batiușkov. Mi se pare că-l avem.

Elena Andreevna: Ce-ai spus ?

Serebreakov: Mîine dimineață să mi-l cauți pe Batiușkov. Îmi aduc aminte că-l avem. De ce-oi fi respirînd atît de greu ?

Elena Andreevna: Ești obosit. Nu dormi de două nopți.

Serebreakov: Se spune că Turgheniev din podagră a dat în angină pectorală. Mă tem să nu fie și cu mine la fel. Afurisită, nesuferită bătrînețe! Dracu s-o ia! De cînd am îmbătrînit, mi-e silă de mine. Iar vouă, tuturor, trebuie să vă fie scîrbă să vă uitați la mine.

Elena Andreevna: Vorbești de bătrînețea ta ca și cum noi toți am fi vinovați de ea.

Serebreakov: Tu ești cea dintîi căreia trebuie să-i fie silă de mine. *(Elena Andreevna pleacă de lîngă el și se așază mai departe.)* Și desigur că ai dreptate. Nu sînt prost, te-nțeleg. Ești tînără, sănătoasă, frumoasă, vrei să trăiești, dar eu sînt bătrîn, aproape un cadavru. Ce să-i fac ? Parcă eu nu-nțeleg ! E o prostie că mai trăiesc ! Dar așteaptă că am să vă eliberez pe toți, pe curînd. N-am s-o mai duc multă vreme.

Elena Andreevna: Nu mai pot. Pentru numele lui dumnezeu, taci odată !

Serebreakov: După voi s-ar zice că toți sînteți sleiți, că tînjiți, că vă pierdeți tinerețea din pricina mea și că numai eu mă bucur de viață. Nu-i așa ?

Elena Andreevna: Taci! Nu vezi cît mă chinuiești ?

Serebreakov: Fireşte, chinuiesc pe toată lumea.

Elena Andreevna *(printre lacrimi)*: Nu mai pot să rabd... Spune-mi odată ce vrei?

Serebreakov: Nu vreau nimic.

Elena Andreevna: Atunci taci. Te rog să taci!

Serebreakov: Curios! Cînd vorbeşte Ivan Petrovici sau bătrîna asta idioată de Maria Vasilievna, toţi ascultă fără să sufle. Şi e destul ca să spun şi eu o vorbă, pentru ca toţi să vă simţiţi nenorociţi. Pînă şi de glasul meu vă e silă. Să zicem că aş fi nesuferit, egoist, despotic! Dar nici la bătrîneţe să n-am dreptul să fiu egoist? Nici măcar atît n-am meritat? Uite, te-ntreb pe tine: n-am şi eu dreptul la o bătrîneţe tihnită, la atenţie din partea oamenilor?

Elena Andreevna: Dar nimeni nu-ţi tăgăduieşte drepturile! *(Fereastra se zguduie de vînt.)* A început vîntul, să-nchid fereastra! *(O închide.)* O să plouă. Nimeni nu-ţi tăgăduieşte drepturile.

*(Pauză. În grădină paznicul bate toaca şi cîntă ceva.)*

Serebreakov: Să-ţi închini toată viaţa ştiinţei, să te obişnuieşti cu cabinetul tău de lucru, cu auditoriul, cu colegii — oameni respectabili — şi, deodată, din senin, să te trezeşti în cavoul ăsta, să nu vezi în fiecare zi decît oameni tîmpiţi şi să n-auzi decît nerozii... Eu vreau să trăiesc, îmi place succesul, faima, zgomotul... Aici, parcă sînt în surghiun! Să ai în fiecare clipă nostalgia trecutului tău, să tot urmăreşti succesele altora, să-ţi fie frică de moarte... Nu pot!... Asta e peste puterile mele. Şi culmea e că nu-mi dau nici dreptul să-mbătrînesc!

Elena Andreevna: Mai aşteaptă. Ai răbdare! Peste cinci-şase ani am să fiu bătrînă şi eu.

*(Intră Sonia.)*

Sonia: Tată, tu ne-ai spus să trimitem după doctorul Astrov şi acum, după ce a venit, nu vrei să-l primeşti! Nu e frumos! Am pus degeaba omul pe drumuri...

Serebreakov: Ce să-mi facă mie Astrov al tău? Se pricepe la medicină cum mă pricep eu la astronomie!

Sonia: Bine, nu putem aduce pentru podagra ta o întreagă facultate de medicină!

Serebreakov: Nici nu vreau să stau de vorbă cu un smintit ca el.

Sonia: Cum crezi. *(Se așază.)* Mi-e totuna.

Serebreakov: Cît e ceasul?

Elena Andreevna: Aproape unu.

Serebreakov: Ce zăduf! Sonia, dă-mi picăturile de pe masă.

Sonia: Numaidecît! *(I le dă.)*

Serebreakov *(enervat)*: Ah, nu astea! Nimeni nu-i în stare să-ți facă ceva.

Sonia: Te rog, fără capricii! Unora le-o fi plăcînd poate, dar pe mine scutește-mă! Nu-mi place. Și nici n-am timp, mîine trebuie să mă scol de dimineață că începe cositul fînului.

*(Intră Voinițki în halat și cu o lumînare.)*

Voinițki: Vine furtuna. *(Fulgeră.)* Uite-o! Hélène şi tu, Sonia, duceţi-vă la culcare. Am venit să vă schimb!

Serebreakov *(speriat)*: Nu, nu, nu mă lăsaţi cu el! O să mă omoare cu vorba!

Voinițki: Dar trebuie să le laşi să se odihnească. N-au dormit de două nopţi.

Serebreakov: N-au decît să se culce, dar pleacă și tu. Îți mulțumesc. Te implor! În numele prieteniei noastre de altădată, nu stărui! O să stăm de vorbă mai tîrziu.

Voinițki *(zîmbind)*: În numele prieteniei noastre de altădată... de altădată...

Sonia: Da' taci odată, unchiule Vanea!

Serebreakov *(soției)*: Draga mea, nu mă lăsa cu el. O să mă omoare cu vorba!

Voinițki: Începe să fie caraghios!

*(Intră Marina cu o lumînare.)*

Sonia: Mai bine te-ai culca, dadacă, e tîrziu!

Marina: Nici n-am luat samovarul de pe masă. Nu mai ajungi să te culci.

Serebreakov: Vechea poveste! Nimeni nu doarme, toţi sînt istoviţi, numai eu sînt în culmea fericirii...

Marina *(se apropie de Serebreakov, cu duioșie)*: Ce-i, tătucule? Te doare? Și pe mine mă junghie picioarele, cum mă mai junghie... *(Îi îndreaptă pledul.)* Asta e o boală veche la dumneata. Răposata Vera Petrovna, mama Soniei, nu dormea nopţi de-a rîndul, chinuindu-se cu îngrijirile... că tare mult te iubea... *(Pauză.)* Bătrînii sînt ca ăi mici, vor să fie căinaţi. Dar nimeni nu-i plînge pe bătrîni. *(Îl sărută pe umăr.)* Haidem la culcare... tătucule. Haidem, sufleţelul meu!... Am să-ţi dau niște ceai de tei și am să-ţi încălzesc piciorușele... Am să mă rog domnului pentru tine...

Serebreakov *(mişcat)*: Să mergem, Marino!

Marina: Şi pe mine mă junghie picioarele, cum mă mai junghie! *(Îl conduce ajutată de Sonia.)* Şi Vera Petrovna, pe vremuri, se necăjea și plîngea mereu... Tu, Soniușka, erai încă mică şi prostuţă pe-atunci... Hai, tătucule, hai!...

*(Serebreakov, Sonia și Marina ies.)*

Elena Andreevna: Mă istoveşte. Abia mă ţin picioarele!

Voiniţki: Pe dumneata te istoveşte el, dar eu mă istovesc pe mine! Asta e a treia noapte de cînd nu dorm.

Elena Andreevna: Parcă e un blestem pe casa asta! Mama dumitale, în afară de broşurile ei și de profesor, ne urăşte pe toţi; profesorul e irascibil, în mine nu se încrede, iar de dumneata se teme; Sonia se supără pe tatăl ei, se supără pe mine și nu-mi vorbeşte de două săptămîni. Dumneata nu poţi să-l suferi pe soţul meu şi o dispreţuiești pe faţă pe mama dumitale. Eu sînt enervată şi mi-a venit astăzi de vreo douăzeci de ori să plîng... parcă e un blestem pe casa asta!

Voinițki: Să lăsăm filozofia!

Elena Andreevna: Dumneata, Ivan Petrovici, ești un om cult și inteligent și ar trebui să înțelegi că lumea se prăpădește nu din cauza tîlharilor, nici din cauza incendiilor, ci din pricina urii ascunse dintre oameni, din pricina tuturor acestor ciondăneli mărunte... Rostul dumitale ar fi nu să bombănești, ci să-i împaci pe toți.

Voinițki: Mai întîi împacă-mă cu mine însumi. Scumpa mea... *(Îi ia mîna să o sărute.)*

Elena Andreevna: Ce înseamnă asta? *(Își trage mîna.)* Pleacă, te rog!

Voinițki: Ploaia o să treacă îndată și natura toată o să se învioreze și o să respire în voie. Numai pe mine nimic n-o să mă învioreze... Zi și noapte mă urmărește ca o stafie gîndul că viața mea e pierdută pentru totdeauna. Trecut nu am, mi l-am irosit prostește pe fleacuri, iar prezentul e groaznic și stupid. Astea-s viața și dragostea mea. Unde să le pun, ce să fac cu ele? Sentimentele mele se duc fără folos, ca o rază de soare care bate într-o groapă. Și mă duc și eu...

Elena Andreevna: Cînd îmi vorbești de dragostea dumitale, mintea mi se-ntunecă și nu știu ce să-ți răspund. Iartă-mă, dar nu-ți pot spune nimic. *(Dă să plece.)* Noapte bună!

Voinițki *(așezîndu-i-se în cale)*: Și dacă ai ști cît sufăr la gîndul că în aceeași casă, alături de mine, se irosește o altă viață — a dumitale! Ce mai aștepți? Ce blestemată filozofie te ține? Înțelege odată, înțelege!...

Elena Andreevna *(cu ochii ațintiți asupra lui)*: Ivan Petrovici, te-ai îmbătat!

Voinițki: Se poate, se prea poate!

Elena Andreevna: Unde-i doctorul?

Voinițki: E dincolo... la mine, doarme. Se poate, se prea poate... Toate-s cu putință!

Elena Andreevna: Și astăzi ai băut! De ce?

Voinițki: Cînd bei, mai seamănă puțin a viață... Lasă-mă să beau, Hélène!

**Elena Andreevna**: Înainte nu beai niciodată și nu vorbeai atît de mult... Du-te și te culcă! Mă plictisești!

**Voinițki** *(aplecîndu-se să-i sărute mîna)*: Scumpa mea... minunea mea...

**Elena Andreevna** *(înciudată)*: Lasă-mă în pace! La urma urmei, e dezgustător! *(Iese.)*

**Voinițki** *(singur)*: S-a dus... *(Pauză.)* Acum zece ani, pe cînd trăia soră-mea, am întîlnit-o la dînsa. Pe-atunci avea șaptesprezece ani, iar eu treizeci și șapte. De ce nu m-am îndrăgostit atunci de ea și n-am cerut-o în căsătorie? Ar fi fost atît de ușor! Acum ar fi fost soția mea... Da... Ne-ar fi trezit pe amîndoi furtuna... Ea s-ar fi speriat de tunet, iar eu, luînd-o în brațe, i-aș fi șoptit: „Nu-ți fie teamă, sînt aici". O, gînduri minunate... Ce bine ar fi fost! Uite că-mi vine să și rîd!... Dar, doamne, dumnezeule, mi se încurcă gîndurile în cap... De ce sînt bătrîn? De ce nu mă-nțelege? Retorica ei, morala ei leneșă, gîndurile ei absurde despre sfîrșitul lumii, toate astea îmi sînt profund nesuferite! *(Pauză.)* O, cum m-am înșelat! L-am adorat pe profesorul ăsta, pe înțepenitul ăsta de podagră, am lucrat pentru el ca un animal! Sonia și cu mine am stors cît am putut din moșia asta. Ca niște culaci am făcut negoț cu undelemn, mazăre, brînză. Ne-am luat de la gură ca să strîngem copeică cu copeică și să trimitem mii de ruble profesorului. Eram mîndri de el și de știința lui, trăiam și respiram numai prin el. Tot ce scria și spunea mi se părea genial... Doamne, și acum? Acum a ieșit la pensie, acum se vede răbojul vieții lui. Nu va rămîne după el nici o pagină de muncă vrednică! E absolut necunoscut, un nimic. Un balon de săpun! M-am înșelat... Văd bine... M-am înșelat prostește!

*(Intră Astrov, în haină, fără jiletcă și fără cravată, puțin băut. După el Teleghin cu chitara.)*

**Astrov**: Haide, cîntă!

**Teleghin**: Da' doarme toată lumea!

Astrov: Cîntă! *(Teleghin cîntă în surdină.)* Ești singur? *(Către Voinițki.)* Doamnele au plecat? *(Punîndu-și mîinile în șold cîntă încet.)* „Casă și cuptor te cară, gospodarul doarme afară"... M-a trezit furtuna... Ce mai ploicică! Cît o fi ceasul?

Voinițki: Dracu știe!

Astrov: Parc-am auzit glasul Elenei Andreevna?...

Voinițki: Adineauri a fost aici.

Astrov: Strașnică femeie! *(Privește flacoanele de pe masă.)* Doctorii! De unde nu sînt rețete! De la Harkov, de la Moscova, de la Tula... A umplut toate orașele cu podagra lui! E bolnav cu adevărat, sau se preface?

Voinițki: Ba e bolnav!

*(Pauză.)*

Astrov: De ce ești astăzi atît de trist? Ți-e milă de profesor?

Voinițki: Lasă-mă-n pace!

Astrov: Sau poate că ești îndrăgostit de nevasta lui?

Voinițki: E prietena mea.

Astrov: Atît de repede?

Voinițki: Ce vrea să zică acest: „Atît de repede"?

Astrov: O femeie nu poate fi prietenă cu un bărbat decît numai în ordinea următoare: mai întîi camaradă, apoi iubită, și abia la urmă prietenă.

Voinițki: Trivială filozofie!

Astrov: Ce-ai spus? Da... Trebuie să mărturisesc: încep să mă ticăloșesc. Vezi, sînt și beat! De obicei mă îmbăt cam o dată pe lună. Cînd sînt în starea asta, mă simt tare nerușinat și sînt cinic. Atunci nu-mi pasă de nimic. Fac cele mai grele operații, și-mi reușesc de minune; schițez cele mai mărețe planuri pentru viitor. În aceste clipe nu mai cred despre mine că sînt un trăsnit, ci sînt convins că aduc omenirii un folos uriaș... Uriaș! În clipele astea am un sistem filozofic al meu propriu și voi toți, fraților, îmi păreți niște gîngănii... niște microbi. *(Către Teleghin.)* Cîntă, Ciupitule!

Teleghin: Din toată inima pentru tine, drăguțule, dar înțelege odată că dorm toți ai casei!

Astrov: Cîntă, îți spun! *(Teleghin cîntă încet.)* Ar trebui să bem ceva. Haidem dincolo! Mi se pare că ne-a mai rămas puțin coniac. Iar cînd s-o face ziuă, s-o ștergem la mine acasă. Ne-am înțeles? Am un infirmier care nu spune niciodată: „Ne-am înțeles“ ci: „M-am înțeles“. Un pungaș fără pereche... Atunci „m-am înțeles“? *(Văzînd-o pe Sonia, care intră.)* Iartă-mă, sînt fără cravată. *(Pleacă repede; Teleghin îl urmează.)*

Sonia: Și tu, unchiule Vanea, iar te-ai îmbătat cu doctorul! S-au împrietenit șoimii noștri. Ei, el e întotdeauna așa, dar ție ce ți-a venit? La vîrsta ta nu-ți șade bine.

Voinițki: Vîrsta n-are ce căuta aici... Dacă n-ai o viață adevărată, trăiești cu nălucile. Tot e mai bine decît nimic!

Sonia: Tot fînul nostru a fost cosit, plouă în fiecare zi, totul putrezește, dar tu te ții de năluci. Te-ai lăsat cu totul de gospodărie! Muncesc singură... E peste puterile mele... *(Speriată.)* Unchiule, ai lacrimi în ochi!

Voinițki: Da' de unde lacrimi? Nu-i nimic... Fleacuri. Te-ai uitat adineauri la mine cum se uita răposata maică-ta. Scumpa mea... *(Îi sărută cu patimă mîna și obrajii.)* Sora mea... surioara mea dragă... De ce nu mai e printre noi? Dacă ar ști ea! O, doamne, dacă ar ști!

Sonia: Ce anume să știe, unchiule?

Voinițki: Mi-e greu, nu știu cum... Nimic, nimic, drăguțo... Lasă-mă... altă dată... Mă duc. *(Pleacă.)*

Sonia *(bate în ușă)*: Mihail Lvovici, dormi? O clipă, te rog!

Astrov *(de după ușă)*: Numaidecît. *(Apare după un timp. E în jiletcă și cu cravată.)* Ce dorești, mă rog?

Sonia: Dacă îți place, bea dumneata singur, dar te implor, nu-l mai pune și pe unchiul să bea. Îi face rău.

Astrov: Bine. N-o să mai bem. *(Pauză.)* Plec numaidecît la mine-acasă. Zis și făcut. Pînă înhamă caii, se crapă de ziuă.

Sonia: Plouă. Așteaptă pînă dimineață.

Astrov: Furtuna ne ocolește. O să ne ajungă doar cîțiva stropi. Plec. Și te rog să nu mă mai chemi la tatăl dumitale. Eu îi spun că e podagră, și el — că e reumatism. Eu îl rog să stea culcat, și el — șade în fotoliu, iar azi nici n-a vrut să vorbească cu mine.

Sonia: E un răsfățat. *(Caută în bufet.)* Vrei să mănînci ceva?

Astrov: Bucuros.

Sonia: Îmi place să mănînc noaptea. Mi se pare că mai e ceva în bufet. Se spune că în viața lui a avut mare succes la femei și că femeile l-au răsfățat. Uite, brînză. *(Stau amîndoi lîngă bufet și mănîncă.)*

Astrov: N-am mîncat nimic azi, am băut numai. Caracterul tatălui dumitale nu-i ușor de suportat. *(Ia o sticlă din bufet.)* Se poate? *(Bea un păhărel.)* Nu e nimeni aici și pot să vorbesc pe față. Cred că n-aș putea trăi nici măcar o lună la dumneavoastră. M-aș înăbuși... Tatăl dumitale, care s-a înfundat cu totul în podagra și în cărțile lui, unchiul Vanea cu melancolia lui, bunica dumitale și în sfîrșit mama dumitale vitregă...

Sonia: Ce-i cu mama mea vitregă?

Astrov: La om, totul trebuie să fie frumos; și fața și îmbrăcămintea și sufletul și gîndurile. E frumoasă, fără îndoială, dar... te uiți la ea: mănîncă, doarme, se plimbă, ne vrăjește pe toți cu frumusețea ei.. Și asta-i tot. Nu cunoaște nici un fel de îndatorire. Alții trebuiesc să lucreze pentru ea. E sau nu e așa? Dar viața în trîndăvie nu poate să rămînă curată. *(Pauză.)* Poate că o judec prea aspru. Nici eu nu sînt mulțumit de viață, ca și unchiul Vanea al dumitale. De aceea și sîntem așa de acri amîndoi.

Sonia: Dumneata nu ești mulțumit de viață?

Astrov: Viața în sine îmi place, dar viața asta a noastră rusească, de la țară, viața asta de burtăverde, nu pot s-o sufăr și-o disprețuiesc din adîncul sufletului. Iar întrucît privește viața mea proprie, zău că nu are nimic frumos în ea. Știi, cînd umbli noaptea printr-o pădure și vezi o lumină licărind în depărtare, nu mai știi nici de oboseală, nici de întuneric, nici de crengile țepoase ce-ți biciuiesc fața. Știi bine că eu muncesc ca nimeni altul în județ. Soarta mă urmărește fără răgaz. Sufăr uneori peste puteri și nu văd nicăieri nici o lumină înaintea mea. Pentru mine nu mai aștept nimic. Pe oameni nu-i iubesc... De mult nu mai iubesc pe nimeni.

Sonia: Pe nimeni?

Astrov: Pe nimeni. Simt o oarecare duioșie, ca un fel de obișnuință, pentru bătrîna dumitale dădacă. Țăranii parcă sînt toți la fel: neluminați și murdari, iar cu așa-zișii intelectuali e greu să te împaci. Te obosesc. Toți bunii noștri prieteni au gînduri mărunte, sentimente mărunte și nu văd mai departe de lungul nasului. Sînt proști, iar cei mai deștepți și mai răsăriți sînt niște isterici, roși de autoanalize și stăpîniți de reflexe... Ăștia se vaietă, sînt mizantropi, bîrfesc în mod bolnăvicios, se apropie de om tiptil, pe la spate, îl privesc chiondorîș și hotărăsc: „O, ăsta nu-i întreg la minte!“ sau: „Ăsta e o gură spartă!“ Iar dacă nu știu ce etichetă să-ți mai lipească pe frunte, spun: „E un om ciudat, da, foarte ciudat!“ Iubesc pădurea — asta-i ciudat; nu mănînc carne — și asta-i ciudat. Nu mai există raporturi directe, curate, libere față de natură și de om! Nu și nu! *(Vrea să bea.)*

Sonia *(îl împiedică)*: Nu, te rog, te implor, nu mai bea!

Astrov: De ce?

Sonia: Nu-ți șade bine de loc! Ești un om deosebit, ai un glas care fură, ești cel mai frumos dintre toți oamenii pe care îi cunosc. De ce vrei să semeni cu oamenii de rînd care beau și joacă cărți? Să nu mai faci asta, te implor! Dumneata spui întotdeauna că oamenii nu creează ci distrug doar ceea ce le e dat de sus. Acum, de ce te distrugi pe dumneata însuţi? Nu, nu trebuie, te rog, te implor!

Astrov *(îi întinde mîna)*: N-am să mai beau.

Sonia: Dă-mi cuvîntul.

Astrov: Pe cuvîntul meu de onoare.

Sonia *(îi strînge mîna cu putere)*: Mulţumesc.

Astrov: Gata. M-am trezit. Vezi, sînt treaz de-a binelea şi aşa voi rămîne pînă la sfîrşitul zilelor mele. *(Se uită la ceas.)* Aşadar, să urmăm: spuneam că mi-a trecut timpul şi că pentru mine acum e prea tîrziu... Am îmbătrînit, am muncit prea mult, m-am banalizat, sentimentele mi s-au tocit şi cred că nu m-aş mai putea lega de nimeni. Nu iubesc pe nimeni şi... nici nu voi mai iubi. Numai frumuseţea mă mai atrage. Nu sînt nepăsător faţă de ea. Uite, cred că dacă Elena Andreevna ar vrea, ar putea să-mi sucească capul într-o singură zi... Dar vezi, asta nu mai e dragoste, nu mai e afecţiune... *(Îşi acoperă ochii cu mîna şi tresare.)*

Sonia: Ce-i cu dumneata?

Astrov: Nu-i nimic. În postul mare mi-a murit un bolnav sub cloroform.

Sonia: E vremea să uiţi povestea asta. *(Pauză.)* Spune-mi, Mihail Lvovici... Dacă aş avea o prietenă sau o soră mai mică şi dacă ai afla că ea... să zicem... te iubeşte, ce-ai face?

Astrov *(dînd din umeri)*: Nu ştiu. Probabil... nimic. I-aş da să înţeleagă că n-o pot iubi... Şi nici nu-mi stă gîndul la asta, acum. Cum-necum, e timpul să plec. La revedere, draga mea, altfel nu mai isprăvim pînă-n zori. *(Îi strînge mîna.)* Dacă-mi dai voie, am să trec prin salon; mă tem să nu mă oprească unchiul dumitale. *(Pleacă.)*

Sonia *(singură)*: Nu mi-a spus nimic... Sufletul şi inima lui îmi sînt încă ascunse... Dar de ce mă simt atît de fericită? *(Rîde de bucurie.)* I-am spus: eşti un om deosebit, nobil şi ai un glas care fură. Să fi fost oare nepotrivit? Glasul lui vibrează, te mîngîie... Uite, parcă-l aud încă răsunînd aici... Cînd i-am vorbit însă de o soră mai mică, n-a înţeles... *(Frîngîndu-şi mîinile.)* Ce cumplit e să ştii că nu eşti frumoasă. Şi eu o ştiu, o ştiu! Duminica trecută, cînd am ieşit de la biserică, am auzit cum se vorbea despre mine şi o femeie a spus: „E bună, milostivă, dar păcat că e aşa de urîtă"... Urîtă...

*(Intră Elena Andreevna.)*

Elena Andreevna *(deschide fereastra)*: A trecut furtuna. Ce aer curat! *(Pauză.)* Unde e doctorul?

Sonia: A plecat.

*(Pauză.)*

Elena Andreevna: Sophie?

Sonia: Da?

Elena Andreevna: Pînă cînd ai să mai fii supărată pe mine? Doar nu ne-am făcut nici un rău una alteia! De ce să ne duşmănim? N-are rost...

Sonia: Şi eu aveam acelaşi gînd. *(O îmbrăţişează.)* Destul cu atîta supărare.

Elena Andreevna: Bine că s-a isprăvit! *(Amîndouă sînt emoţionate.)*

Sonia: Tata s-a culcat?

Elena Andreevna: Nu. E în salon... Nu ne vorbim săptămîni întregi şi dumnezeu ştie de ce. *(Văzînd bufetul deschis.)* Ce-i aici?

Sonia: A mîncat Mihail Lvovici.

Elena Andreevna: Uite şi vin. Hai să bem „Bruderschaft".

Sonia: Hai!

Elena Andreevna: Din acelaşi pahar... *(Toarnă.)* Mai bine-i aşa! Va să zică de acum încolo ne spunem „tu"?

Sonia: Da, da! *(Beau şi se sărută.)* De mult voiam să ne împăcăm, dar, nu ştiu de ce, nu îndrăzneam. *(Plînge.)*

Elena Andreevna: De ce plîngi?

Sonia: Nu ştiu ce am, mi-a venit aşa dintr-o dată.

Elena Andreevna: Haide, haide, fii cuminte!... *(Plînge şi ea.)* Ce proastă sînt! Uite că acum plîng şi eu... *(Pauză.)* Eşti supărată pe mine fiindcă bănui că m-am măritat cu tatăl tău din interes. Dacă crezi în jurăminte, uite, mă jur: m-am căsătorit cu el din dragoste. Îmi plăcea fiindcă era un om învățat, celebru. Dar iubirea asta n-a fost adevărată, era ceva artificial. Pe atunci însă mi se părea că e adevărată. Nu e vina mea. Iar tu, chiar de la căsătoria noastră, n-ai încetat să mă chinui cu privirile tale bănuitoare.

Sonia: Ei, lasă acum, că doar ne-am împăcat. Să uităm!

Elena Andreevna: Nu trebuie să mă mai privești așa. Nu-ți șade bine... Trebuie să ai încredere în toată lumea, altfel nu se poate trăi.

*(Pauză.)*

Sonia: Spune-mi sincer, ca unei prietene. Ești fericită?

Elena Andreevna: Nu!

Sonia: Știam... Și încă o întrebare. Spune-mi cinstit: ai vrea să ai un soț tînăr?

Elena Andreevna: Ce copilă ești! Nici vorbă că aș vrea. *(Rîde.)* Ei, mai întreabă-mă ceva...

Sonia: Îți place doctorul?

Elena Andreevna: Da, mult!

Sonia *(rîde)*: Îți par caraghioasă, nu-i așa? Iată, a plecat acum cîteva clipe, dar parcă îi mai aud glasul și pașii... Îi văd chipul în fereastra asta întunecată! Lasă-mă să-ți spun totul... Dar nu pot vorbi aici, mi-e rușine. Mai bine să mergem în odaia mea, să stăm acolo de vorbă! Spune-mi drept, îți par o caraghioasă, nu-i așa?... Spune-mi ceva despre el!

Elena Andreevna: Ce anume?

Sonia: E deștept, se pricepe la toate, știe tot... Vindecă oameni și sădește păduri...

Elena Andreevna: Dar nu e vorba nici de medicină, nici de păduri... Înțelege, draga mea, are talent! Știi tu ce e talentul? Curaj, minte liberă, elan... Sădești un copac și te și gîndești ce o să fie peste o mie de ani — întrezărești de pe acum fericirea omenirii. Astfel de oameni sînt rari. Ei trebuie iubiți... Bea, și uneori e chiar grosolan... Ei și? Un om de talent nu poate fi fără cusur. Gîndește-te ce viață duce acest doctor ?! Drumuri desfundate, pline de noroaie, geruri, vifornițe, distanțe uriașe, oameni grosolani și sălbatici, peste tot sărăcie și boală. In asemenea împrejurări ii este greu celui care muncește și se luptă zi de zi să se păstreze pînă la patruzeci de ani cumpătat și fără cusur... *(O sărută.)* Iți doresc din suflet să fii fericită, o meriți... *(Se ridică.)* Iar eu sînt o ființă anostă, un personaj episodic... Și-n muzică, și-n casa soțului meu, și în toate romanele mele de dragoste am fost doar un personaj episodic. De fapt, Sonia, dacă mă gîndesc bine, sînt foarte, foarte nenorocită. *(Umblă emoționată pe scenă.)* N-am parte de fericire pe lumea asta. Așa e ! De ce rîzi ?

Sonia *(rîde, cu fața în palme)*: Ce fericită sînt !... Ce fericită !

Elena Andreevna: Aș vrea să cînt la pian... Aș cînta ceva...

Sonia : Cîntă ! *(O îmbrățișează.)* Nu pot să dorm... Cîntă !

Elena Andreevna: Numaidecît. Dar tatăl tău nu doarme și cînd e bolnav, muzica îl supără. Du-te și-l întreabă. Dacă ne dă voie, cînt. Du-te.

Sonia: Mă duc. *(Iese.)*

*(In grădină paznicul bate toaca.)*

Elena Andreevna: De mult n-am mai cîntat la pian. Am să cînt și am să plîng. Am să plîng ca o proastă. *(Se apleacă pe fereastră.)* Tu bați toaca, Efim ?

Glasul paznicului: Eu!

Elena Andreevna: Nu mai bate. Boierul e bolnav.

Glasul paznicului: De-i așa, plec. *(Fluieră, chemîndu-și cîinii.)* Ei, Jucika, Malcik, Jucika !

*(Pauză.)*

Sonia *(intrînd în odaie)*: Nu-i voie !

Cortina

## ACTUL AL TREILEA

Salon în casa lui Serebreakov. Trei uşi: în dreapta, în stînga, la mijloc. E ziuă. *Voinițki, Sonia* stau jos; *Elena Andreevna* se plimbă pe scenă îngîndurată.

Voinițki: *Herr* profesor a binevoit să-și exprime dorința ca să ne adunăm cu toții, astăzi, în acest salon, la ora unu. *(Se uită la ceas.)* Unu fără un sfert. Vrea să comunice ceva omenirii.

Elena Andreevna: O fi avînd vreo treabă cu noi...

Voinițki: Nici un fel de treabă. Scrie prostii, bombăne, e gelos și nimic mai mult.

Sonia *(pe un ton de mustrare)*: Unchiule!

Voinițki: Bine, iartă-mă. *(Arătînd-o pe Elena Andreevna.)* Uitați-vă la ea. Umblă și se leagănă de lene ce-i e. Drăguț! Foarte drăguț!

Elena Andreevna: Iar dumneata nu ne mai slăbești cu bombăneala. Cum de nu ți s-a urît? *(Cu tristețe.)* Mor de plictiseală! Nu știu ce să fac.

Sonia *(dînd din umeri)*: Treabă e destulă, numai să vrei.

Elena Andreevna: De pildă?

Sonia: Vezi de gospodărie, învață oamenii, îngrijeşte bolnavii, nu e destul? Cînd tu și cu tata nu erați încă aici, unchiul Vanea și cu mine ne duceam singuri să vindem făină în piață.

Elena Andreevna: Nu mă pricep și nici nu mă interesează. Numai în romanele cu teză eroii îi instruiesc și-i lecuiesc pe țărani. Ce-ar fi așa, deodată, să m-apuc să-i lecuiesc sau să-i învăț?

Sonia: Eu una nu înțeleg de ce să nu faci asta? Aşteaptă puțin şi ai să te obişnuieşti. *(O îmbrățișează.)* Nu-i voie să te plictisești, draga mea. *(Rîde.)* Știu că te plictisești de nu-ți mai găsești locul. Dar plictiseala și trîndăvia sînt molipsitoare. Uite, unchiul Vanea nu mai face nimic, se ține după tine ca o umbră, iar eu mi-am lăsat treburile și am venit să stau de vorbă cu tine. M-am lenevit, nu mai pot lucra! Înainte, doctorul Mihail Lvovici venea la noi foarte rar, o dată pe lună, era foarte greu să-l înduplecî, dar acum vine în fiecare zi. S-a lăsat și de păduri și de medicină. Ne-ai vrăjit pe toți, zău așa!

Voinițki: După ce tînjești? *(Cu vioiciune.)* Haide, draga mea, minunată făptură, fii deșteaptă! În vinele dumitale curge sînge de zînă a apelor — fii zînă! Dă-ți drumul măcar o dată în viață și îndrăgostește-te cît mai curînd de vreun duh al apelor și bîldîbîc, aruncă-te cu capu-n bulboană pentru ca *Herr* profesor și noi toți să rămînem cu gura căscată!

Elena Andreevna: Lasă-mă să trec! *(Cu mînie.)* Ce cruzime! *(Vrea să plece.)*

Voinițki *(nu o lasă)*: Hai, odorul meu, iartă-mă... Îți cer iertare. *(Îi sărută mîna.)* Hai să ne împăcăm!

Elena Andreevna: Recunoaște că și un înger și-ar pierde răbdarea.

Voinițki: În semn de pace și înțelegere, îți voi aduce chiar acum un buchet de trandafiri. L-am pregătit de azi dimineață... Trandafiri de toamnă — trandafiri frumoși și triști... *(Pleacă.)*

Sonia: Trandafiri de toamnă, trandafiri frumoși și triști...

*(Privesc amîndouă pe fereastră.)*

Elena Andreevna: Uite c-am ajuns și în septembrie! Cum o să ne petrecem iarna aici? *(Pauză.)* Unde-i doctorul?

Sonia: În odaia unchiului Vanea. Scrie nu știu ce. Îmi pare bine că a plecat unchiul Vanea. Vreau să-ți vorbesc.

Elena Andreevna: Despre ce?

Sonia: Despre ce? *(Își pune capul pe pieptul ei.)*

Elena Andreevna: Ei, ajunge, ajunge. *(Îi mîngîie părul.)* Liniștește-te.

Sonia: Nu sînt frumoasă!

Elena Andreevna: Ai o minune de păr.

Sonia: Asta nu! *(Privindu-se în oglindă.)* Nu! Cînd o femeie nu e frumoasă, i se spune: „Ai ochi minunați, ai păr minunat...“ Îl iubesc de șase ani, îl iubesc mai mult decît pe mama, în fiece clipă îl aud, îi simt strîngerea mîinii și sînt cu ochii mereu la ușă, aștept și mi se pare mereu că va intra. Și după cum vezi, caut mereu să-ți vorbesc despre el. Acum vine în fiecare zi aici, dar nu se uită la mine, nu mă vede... Dacă ai ști ce chin e ăsta! Nu am nici o nădejde, nici una, nici una! *(Desperată.)* O, doamne, dumnezeule, dă-mi putere să îndur... Toată noaptea m-am rugat... Adeseori m-apropii de el, încep eu vorba, mă uit în ochii lui... Nu mai am mîndrie, nu mai am putere să mă stăpînesc... N-am mai putut răbda și i-am mărturisit ieri unchiului Vanea că-l iubesc... Toți servitorii știu că-l iubesc... Toți o știu.

Elena Andreevna: Dar el?

Sonia: Nici nu mă vede.

Elena Andreevna *(gînditoare)*: Ce om ciudat! Știi ce? Lasă-mă să vorbesc cu el... Cu băgare de seamă, numai să-i dau să înțeleagă... *(Pauză.)* Sincer vorbind, nu e mai bine să te lămurești odată? Lasă-mă să-i vorbesc. *(Sonia încuviințează din cap.)*

Elena Andreevna: Foarte bine. Nu-i greu de aflat dacă te iubește sau nu te iubește. Nu fi neliniștită, drăguța mea, nu te frămînta. Am să-l iau pe departe, așa ca să nu bage de seamă... Atît să știm: da sau nu? *(Pauză.)* Și dacă e nu, să nu mai calce pe-aici. Nu-i așa? *(Sonia aprobă dînd din cap.)* Ți-e mai ușor dacă nu-l vezi... Și n-o să mai amînăm multă vreme: o să-l întrebăm chiar acum... Tocmai voia să-mi arate niște planuri... Du-te și spune-i că vreau să-l văd.

Sonia *(puternic emoționată)*: Ai să-mi spui tot adevărul?

Elena Andreevna: Da' desigur. Mi se pare că adevărul, oricare ar fi el, nu e atît de cumplit ca nesiguranța! Ai încredere în mine, draga mea.

Sonia: Da, da... să-i spun că vrei să vezi planurile... *(Pornește, dar se oprește lîngă ușă.)* Nu, e mai bine să nu te lămurești... Tot îți mai rămîne nădejdea...

Elena Andreevna: Ce-ai spus?

Sonia: Nimic. *(Iese.)*

Elena Andreevna: Nu e nimic mai rău decît să cunoști taina cuiva și să nu-i poți ajuta. *(Gîndindu-se.)* El nu o iubește, e limpede. Dar de ce să nu se însoare cu ea? Nu e frumoasă, dar pentru un medic de plasă și la vîrsta lui ar fi o soție minunată. E deșteaptă, e bună și curată la suflet... Nu, dar nu-i asta, nu... *(Pauză.)* O înțeleg pe biata copilă. In plictiseala asta ucigătoare de-aici, unde în loc de oameni rătăcesc în jurul tău doar niște pete cenușii, cînd nu auzi decît lucruri triviale, cînd toți nu știu decît să mănînce, să bea și să doarmă, vine uneori el — el care nu seamănă cu ceilalți, frumos, inteligent, seducător — așa cum răsare strălucind luna în mijlocul întunericului... Să te lași prinsă de farmecul unui om ca el, să uiți de toate... Mi se pare că și pe mine m-a prins puțin. Da, fără el mă plictisesc, și cînd mă gîndesc la el, mă trezesc zîmbind... Vanea spune că în vinele mele curge sîngele unei zîne a apelor. „Dă-ți drumul măcar o dată în viață". Știu eu? Poate că așa ar trebui... Ce-ar fi să-mi iau zborul de lîngă voi toți, ca o pasăre liberă, să mă depărtez de mutrele voastre adormite, de discuțiile voastre, să uit că mai sînteți pe lume... Eu însă n-am curaj și sînt timidă... M-ar chinui conștiința. Vine aici în fiecare zi. Am ghicit de ce vine și mă simt vinovată, sînt gata să cad în genunchi în fața Soniei, să-i cer iertare și să plîng...

Astrov *(intră cu o hartă)*: Bună ziua. *(Ii strînge mîna.)* Doriți să vedeți picturile mele?

Elena Andreevna: Ieri mi-ai făgăduit că-mi arăți lucrările dumitale... Ai vreme acum?

Astrov: O, mai e vorba? *(Desface harta pe masa de joc și o fixează cu niște pioneze.)* Unde v-ați născut?

Elena Andreevna *(ajutîndu-l)*: La Petersburg.

Astrov: Și unde v-ați făcut studiile?

Elena Andreevna: La conservator.

Astrov: Atunci n-o să vă intereseze.

Elena Andreevna: De ce? E drept, nu cunosc viața la țară, dar am citit mult.

**Astrov:** Aici, în casă, eu am masa mea de lucru... în camera lui Ivan Petrovici. Cînd sînt istovit și îndobitocit de oboseală las lucrurile baltă și dau fuga pînă aici, să-mi trec un ceas, două, de urît, cu fleacurile astea... Ivan Petrovici și Sofia Alexandrovna țăcănesc cu abacul, în timp ce eu stau alături de ei, la masa mea și mîzgălesc. Și e cald, e liniște și cîntă greierul. Dar plăcerea asta nu mi-o îngădui prea des, o dată pe lună... *(Arătînd harta.)* Și, acum, uită-te colea. E tabloul județului nostru, cum era acum cincizeci de ani. Verdele închis și cel deschis arată pădurile. Jumătate din toată suprafața era pe-atunci acoperită de păduri. Pe unde vezi umbrit cu roșu peste verde acolo trăiau cerbi și capre... Eu arăt aici și flora și fauna. Pe lacul acesta, trăiau lebede, gîște, rațe și — după cum spun bătrînii — păsările zburau în stoluri uriașe, ca niște nori. Afară de sate și cătune, vezi că, pe ici, pe colo, sînt împrăștiate așezări diferite, case răzlețe, schiturile rascolnicilor, mori de apă... Erau multe cornute și cai. Asta se vede după cîtă culoare albastră este. De exemplu, în plasa asta, culoarea albastră e densă ; aici erau herghelii întregi. Veneau cam trei cai de fiecare gospodărie. *(Pauză.)* Acum să privim mai jos. Ce a fost în urmă cu douăzeci și cinci de ani. De astă dată pădurile nu mai ocupă decît o treime din întreaga suprafață. Nu mai sînt capre — cerbi însă, se mai găsesc. Verdele și albastrul sînt mai palide și așa mai departe, și așa mai departe. Să trecem la partea a treia. Planul județului cum este astăzi. Mai stăruie pe-alocuri culoarea verde, dar nu peste tot ; doar cîteva pete ; au dispărut cerbii și lebedele și cocoșii de munte... Nu mai e nici o urmă de așezare sau de schit. Morile de altădată nu mai există. In general, harta arată o degenerare progresivă și neîndoielnică, căreia îi mai trebuie vreo zece-cincisprezece ani ca să fie completă. Ai să spui că este aici o influență a civilizației, că e normal ca viața veche să facă loc unei vieți noi. Da, aș înțelege, dacă în locul acestor păduri distruse s-ar întinde șosele, căi ferate, dacă s-ar face uzine, fabrici, școli, dacă poporul ar fi mai sănătos, mai bogat, mai deştept... Dar nici vorbă de aşa ceva! În județul nostru sînt aceleași mlaștini, aceiași țînțari, aceeași lipsă de drumuri. Pretutindeni bîntuie sărăcia, tifosul, difteria, incendiile... Ne găsim în fața unei degenerări, datorită unei crunte lupte pentru existență. E o degenerare pricinuită de trîndăvie, ignoranță, inconştiență, cînd omul înghețat, flămînd, bolnav, pentru ca să-şi păstreze rămășițele vieții și să-şi scape copiii, se apucă instinctiv, necugetat, de orice, numai să-şi potolească foamea și să se încălzească. Distruge totul, fără să se gîndească la ziua de mîine... Aproape totul s-a distrus. În schimb nu s-a creat încă nimic. *(Rece.)* Văd pe fața dumitale că toate astea nu te interesează de fel.

Elena Andreevna: Înțeleg atît de puțin din toate astea...

Astrov: Nu-i nimic de înțeles. Adevărul e că nu vă interesează...

Elena Andreevna: La drept vorbind, gîndurile îmi sînt în altă parte. Iartă-mă, dar trebuie să te supun unui mic interogatoriu... Sînt tulburată și nu ştiu de unde să încep.

Astrov: Un interogatoriu?

Elena Andreevna: Da, dar destul de nevinovat. Să stăm jos! *(Se așază.)* E vorba de o ființă tînără. Să vorbim ca oameni cinstiți, ca doi prieteni, fără înconjur. Să vorbim și să uităm apoi despre ce am vorbit. Primești?

Astrov: Da.

Elena Andreevna: E vorba de fiica-mea vitregă, de Sonia. Îți place?

Astrov: Da, o stimez.

Elena Andreevna: Dar ca femeie îți place?

Astrov *(după un timp)*: Nu!

Elena Andreevna: Încă două-trei cuvinte și am isprăvit. N-ai băgat de seamă nimic?

Astrov: Nimic.

Elena Andreevna *(îl ia de mînă)*: N-o iubești! Ți se citește în ochi... Ea suferă... Înțelege... și nu mai veni pe aici!

Astrov *(se scoală)*: Vremea mea a trecut... Nici n-am timp să mă gîndesc la așa ceva... *(Dînd din umeri.)* Cînd aş mai putea... *(E stînjenit.)*

Elena Andreevna: Uf! Ce convorbire neplăcută! Sînt atît de tulburată! Parcă aş fi dus în spate cine știe ce povară. Slavă domnului că s-a terminat! Să uităm asta ca și cum nici n-am fi vorbit și... pleacă! Ești un om deștept, ai să înțelegi... *(Pauză.)* M-am roşit toată.

Astrov: Dacă mi-ai fi vorbit cu o lună-două mai înainte, cine știe, poate m-aș fi gîndit, dar acum... *(Dă din umeri.)* Dar dacă suferă, atunci fără îndoială... Numai că nu înțeleg un lucru: de ce ai avut nevoie de interogatoriul ăsta? *(O privește în ochi și o amenință cu degetul.)* Ești vicleană!

Elena Andreevna: Ce vrei să spui?

Astrov *(rîzînd)*: Ce vicleană ești! Să presupunem că Sonia suferă... Se prea poate! Dar la ce bun interogatoriul la care m-ai supus? *(Împiedicînd-o să vorbească, cu vioiciune.)* Dă-mi voie, nu face pe mirata. Știi foarte bine de ce vin aici în fiecare zi... Știi și pentru ce, știi și pentru cine. Fiară mică și iubită, nu te uita așa la mine! Sînt și eu un mic animal de pradă!

Elena Andreevna: Fiară? Nu înțeleg nimic!

Astrov: Ești un dihor frumos, cu blană pufoasă... Îți trebuiesc victime... De o lună nu mai fac nimic, am dat cu piciorul la toate. Te caut cu patimă și asta îți place grozav, grozav îți place... uite,! Mă dau bătut. Și asta o știai și fără interogatoriul de adineauri. *(Încrucișîndu-și mîinile și plecîndu-și capul.)* Mă supun! Hai, sfîșie-mă!

Elena Andreevna: Ai înnebunit!

Astrov *(rîde printre dinți)*: Ești sfioasă!...

Elena Adreevna: O, sînt mai bună și mai presus decît mă crezi. Asta ți-o jur! *(Vrea să plece.)*

Astrov *(punîndu-i-se în cale)*: Voi pleca. De azi nu voi mai da pe-aici, dar... *(Îi ia mîna și privește în jur.)* Unde ne vedem? Spune-mi mai repede, unde? Poate să intre cineva. Spune mai repede! *(Exaltat.)*

Ce minunată făptură... O sărutare, numai una... Vreau să-ți sărut părul parfumat...

Elena Andreevna: Îți jur...

Astrov *(întrerupînd-o)*: De ce să juri? Nu-i nevoie. Nu-i nevoie de cuvinte de prisos... O, ce frumoasă ești, ce mîini! *(Îi sărută mîinile.)*

Elena Andreevna: Și-acum, destul! Pleacă! Du-te odată! *(Își retrage mîinile.)* Nu-ți dai seama ce faci!

Astrov: Spune, spune unde ne vedem mîine? *(Îi cuprinde mijlocul.)* Îți dai seama că e un lucru inevitabil! Noi doi trebuie să ne vedem! *(O sărută. În acest timp intră Voinițki cu un buchet de trandafiri și se oprește în ușă.)*

Elena Andreevna *(fără să-l vadă pe Voinițki)*: Fie-ți milă de mine... Lasă-mă... *(Își lasă capul pe pieptul lui Astrov.)* Nu! *(Vrea să plece.)*

Astrov *(reținînd-o de talie)*: Vino mîine la ocolul silvic... pe la două... Da? Da? Ai să vii?

Elena Andreevna *(văzîndu-l pe Voinițki)*: Lasă-mă. *(Adînc zbuciumată, se depărtează spre fereastră.)* E îngrozitor!

Voinițki *(pune buchetul pe masă; emoționat își șterge cu batista fața și gîtul)*: Nu-i nimic... Da... Nimic...

Astrov *(supărat)*: Vremea nu e rea azi, stimate Ivan Petrovici. Dimineața cerul era înnourat a ploaie, dar acum e soare. La drept vorbind, frumoasă toamnă am avut... și semănăturile sînt bunicele. *(Strînge harta sul.)* Numai un singur lucru: s-au micșorat zilele... *(Iese.)*

Elena Andreevna *(se apropie repede de Voinițki)*: Dă-ți toată silința, folosește toată trecerea dumitale ca eu și soțul meu să plecăm chiar azi de-aici. M-auzi? Chiar astăzi!

Voinițki: Cum? Da... Bine... Eu, Hélène, am văzut totul, totul...

Elena Andreevna *(nervoasă)*: Ai auzit? Chiar astăzi trebuie să plec de-aici!

*(Intră Serebreakov, Sonia, Teleghin și Marina.)*

Teleghin: Nici eu, excelență, nu mă simt tocmai bine. De două zile bolesc. Am ceva la cap...

Serebreakov: Unde sînt ceilalți? Nu-mi place casa asta. Parcă e un labirint! Douăzeci și șase de camere imense, prin care poți să te rătăcești, și niciodată nu găsești pe nimeni... *(Sună.)* Chemați pe Maria Vasilievna și pe Elena Andreevna.

Elena Andreevna: Sînt aici!

Serebreakov: Vă rog pe toți să luați loc.

Sonia *(apropiindu-se de Elena Andreevna, nerăbdătoare)*: Ce-a spus?

Elena Andreevna: Ai să afli mai tîrziu.

Sonia: Tremuri, ești tulburată! *(O privește cercetător.)* Înțeleg! A spus că n-are să mai vină pe-aici... nu-i așa? *(Pauză.)* Spune, așa e?

*(Elena Andreevna dă afirmativ din cap.)*

Serebreakov *(lui Teleghin)*: Cu boala, Ilia Ilici, te mai poți împăca, îți mai trece. Dar cu ceea ce nu mă pot împăca de fel e cu rînduiala vieții de la țară! Am impresia c-am căzut de pe pămînt pe-o planetă străină. Luați loc, vă rog! Sonia! *(Sonia nu-l aude. A rămas în picioare cu capul plecat, tristă.)* Sonia! *(Pauză.)* Nu aude. *(Marinei.)* Dădacă, ia loc și dumneata! *(Marina se așază și împletește la ciorap.)* Vă rog, domnilor, fiți numai urechi, cum s-ar zice! *(Rîde.)*

Voinițki *(foarte neliniștit)*: Poate că nu aveți nevoie de mine. Pot pleca?

Serebreakov: Nu. Tocmai de tine avem mai multă nevoie!

Voinițki: Ce vrei dumneata de la mine?

Serebreakov: Îmi spui dumneata? Dar de ce te superi? *(Pauză.)* Dacă am vreo vină față de tine, te rog să mă ierți.

Voinițki: Lasă tonul ăsta. Intră în subiect. Ce dorești?

*(Intră Maria Vasilievna.)*

Serebreakov: Iat-o și pe *maman*. Domnilor, încep. *(Pauză.)* „V-am poftit, domnilor, pentru a vă aduce la cunoștință că vine la noi un revizor".[1] Dar să lăsăm glumele la o parte. Chestiunea e serioasă. V-am adunat să vă cer ajutor și sfat, și, cunoscîndu-vă bunăvoința, nădăjduiesc că le voi avea. După cum știți, sînt un savant, un cărturar, și-am fost totdeauna străin de viața practică. Nu pot să mă lipsesc de luminile oamenilor pricepuți. De aceea te rog, pe tine, Ivan Petrovici, pe dumneata, Ilia Ilici, pe dumneata, *maman... Manet omnes una nox*[2], sau, cu alte cuvinte, toți sîntem în mîna lui dumnezeu. Sînt bătrîn și bolnav. De aceea socot că a venit vremea să pun la punct chestiunile bănești în legătură cu familia mea. Eu nu mai am mult de trăit, așa că nu mă gîndesc la mine, dar am o soție tînără și o fată de măritat. *(Pauză.)* Mi-e cu neputință să mai trăiesc la țară! Noi nu sîntem făcuți ca să trăim aici. Și nici să trăim la oraș nu ne-ajunge cu ceea ce avem de la moșie. Să zicem că am vinde pădurea. Ar fi o măsură excepțională pe care n-am putea-o folosi în fiecare an. Trebuie găsită deci o altă soluție care să ne asigure o cifră de venituri mai mult sau mai puțin stabilă. Cred că am găsit o astfel de soluție — și acum am cinstea s-o supun judecății domniilor voastre... O voi arăta în linii generale, trecînd peste amănunte. Moșia noastră nu ne aduce, în mediu, mai mult de doi la sută din valoarea ei totală. Eu propun s-o vindem. Dacă banii pe care îi vom lua îi vom plasa în titluri de rentă, vom primi patru sau cinci la sută și cred că o să ne mai rămînă și un excedent de cîteva mii de ruble, cu care să ne îngăduim a cumpăra și o mică vilă în Finlanda.

Voinițki: Stai puțin, am impresia că auzul mă-nșeală! Vrei să-mi repeți ceea ce ne-ai spus?

Serebreakov: Vom plasa banii în titluri de rentă, iar cu prisosul vom cumpăra o vilă în Finlanda.

---

[1] *Revizorul*, N. V. Gogol, *Opere*, vol. IV, pag. 11, ed. *Cartea Rusă*, 1957; în romînește de Al. Kirițescu (n.ed.).

[2] Pe toți ne așteaptă aceeași noapte (lat.) (n.t.).

Voinițki: Lasă Finlanda! Ai mai spus încă ceva!

Serebreakov: Propun să vindem moșia.

Voinițki: Asta e... Ai să vinzi moșia. Nici că se poate mai bine! Strașnică idee!... Dar la mine, la bătrîna mea mamă și la Sonia te-ai gîndit? Unde ne ducem?

Serebreakov: Le vom chibzui pe toate la vremea lor... Nu totul deodată...

Voinițki: Ia stai puțin! Se vede că pînă acum nu am avut nici un pic de judecată sănătoasă. Am fost atît de prost să cred că moșia aparține Soniei. Răposatul meu tată o cumpărase de zestre surorii mele. Se vede că pînă acum am fost un naiv și n-am înțeles legile pe turcește. Credeam că proprietatea surorii mele a trecut Soniei.

Serebreakov: Firește că moșia e a Soniei. Cine tăgăduiește? Fără învoirea Soniei nu m-aș putea hotărî la vînzare. Și tocmai pentru că e în interesul Soniei am făcut propunerea asta.

Voinițki: Nu pricep nimic, dar absolut nimic! Ori mi-am pierdut eu mințile... Ori... ori...

Maria Vasilievna: Jean, nu-l contrazice pe Alexandr. Crede-mă, știe el mai bine decît noi ce are de făcut!

Voinițki: Dați-mi un pahar de apă! *(Bea.)* Acum spuneți ce-oți vrea, ce-oți vrea.

Serebreakov: Nu înțeleg de ce te frămînți? Nu spun că proiectul meu e ideal. Dacă toată lumea găsește că nu e bun, eu nu mai stărui.

*(Pauză.)*

Teleghin *(buimăcit)*: Eu, excelență, am pentru știință nu numai evlavie ci și sentimente de rudenie. Fratele soției fratelui meu, Grigori Ilici — poate binevoiți a-l cunoaște: Konstantin Trofimovici Lakedomonov — a fost doctor în...

Voinițki: Lasă, Ciupitule. Acum vorbim de treburi serioase... Ne-o spui mai tîrziu... *(Lui Sere-*

*breakov.)* Uite, pe el să-l întrebi. *Moșia a fost cumpărată de la unchiul lui.*

Serebreakov: De ce să-l mai întreb? Parcă nu știu...

Voinițki: *Moșia* a fost cumpărată pe-atunci cu nouăzeci şi cinci de mii de ruble. Tata a plătit numai șaptezeci de mii și a rămas o datorie de douăzeci și cinci de mii. Și acum luați bine seama: moșia asta nu putea fi cumpărată dacă eu nu renunțam la moştenire, în favoarea surorii mele, pe care am iubit-o din toată inima. Și afară de asta, am muncit zece ani ca un cal de povară și am plătit toată datoria...

Serebreakov: Îmi pare rău că am început discuţia asta...

Voinițki: In prezent moșia nu e grevată de nici o datorie și merge bine, dar asta mulțumită numai strădaniilor mele. Și acum, cînd am îmbătrînit, dumnealui vrea să mă dea pe ușă afară!

Serebreakov: Nu înțeleg unde vrei să ajungi!

Voinițki: Timp de douăzeci și cinci de ani am administrat această moșie muncind ca un rob, ți-am trimis regulat banii ca cel mai conștiincios vechil. Și în tot acest timp, nu te-ai gîndit să-mi acorzi nici cea mai mică răsplată! In toți anii aceștia, mi-ai dat o leafă de cinci sute de ruble pe an — leafă de mizerie! — și nu ți-a trecut niciodată prin cap să mi-o mărești măcar cu o rublă!

Serebreakov: De unde puteam să știu, Ivan Petrovici? Eu nu sînt un om cu simț practic și nu mă pricep. Ai fi putut să ți-o mărești singur cît ai fi vrut...

Voinițki: Care va să zică, de ce n-am furat? De ce nu-mi aruncați toți disprețul în față că n-am fost hoț? Așa ar fi trebuit să fac! Acum n-aș mai fi fost un cerșetor!

Maria Vasilievna *(severă)*: Jean!

Teleghin *(emoționat)*: Vanea, frățioare! Să nu mai vorbești așa!... Tremur tot!... De ce să strici buna înțelege? *(Il sărută.)* Nu se cade!

Voinițki: Douăzeci și cinci de ani am stat cu mama între patru ziduri, ca niște cîrtițe... Toate gîndurile și toate simțămintele noastre pentru tine erau. Ziua vorbeam de tine, de lucrările tale, ne mîndream cu celebritatea ta, îți rosteam cu evlavie numele, iar nopțile ni le pierdeam cu cititul revistelor și cărților, pe care acum le disprețuiesc din adîncul sufletului!

Teleghin: Nu se cade să vorbești astfel, Vanea, nu se cade... Te implor!...

Serebreakov *(iritat)*: Nu înțeleg ce vrei!

Voinițki: Pentru noi tu erai o ființă de ordin superior și articolele tale le știam pe dinafară... Abia acum mi s-au deschis ochii! Abia acum îmi dau seama că, scriind despre artă, habar n-aveai ce-nseamnă arta! Toate lucrările tale la care țineam atît nu fac nici o para chioară. Ne-ai tras pe sfoară!

Serebreakov: Domnilor, vă rog să-l potoliți, altfel am să plec!

Elena Andreevna: Ivan Petrovici, îți cer să taci. M-ai auzit?

Voinițki: N-am să tac! *(Tăindu-i drumul lui Serebreakov.)* Așteaptă, că n-am sfîrșit! Mi-ai distrus viața! Eu n-am trăit, n-am trăit! Din cauza ta mi-am distrus, mi-am irosit cei mai frumoși ani ai vieții. Ești cel mai mare dușman al meu!

Teleghin: Nu mai pot suporta... nu mai pot!... Plec. *(Iese foarte tulburat.)*

Serebreakov: Ce vrei de la mine și cu ce drept îmi vorbești pe acest ton? Om de nimic ce ești! Dacă moșia e a ta, ia-ți-o! N-am nevoie de ea!

Elena Andreevna: Chiar acum am să plec din iadul ăsta! *(Țipă.)* Nu-l mai pot îndura!

Voinițki: Mi-am prăpădit viața! Nu sînt lipsit de talent, nu sînt prost și am inițiativă... Dacă aș fi dus o existență normală ar fi ieșit poate din mine un Schopenhauer sau un Dostoievski... vorbesc aiurea! Înnebunesc!... Mamă, sînt deznădăjduit!... Mamă!

Maria Vasilievna *(sever)*: Ascultă ce-ți spune Alexandr!

Sonia *(se așază în genunchi în fața Marinei și se lipește de ea)*: Doiculița mea dragă!

Voinițki: Mamă, ce să fac? Nu, nu-mi spune nimic! Știu și singur ce trebuie să fac! *(Lui Serebreakov.)* Ai să mă ții minte! *(Iese pe ușa din mijloc.)*

*(Maria Vasilievna iese după el.)*

Serebreakov: Dar ce-i asta, domnilor, la urma urmei! Luați-l de aici pe nebunul ăsta! Nu mai pot să trăiesc sub același acoperiș cu el. Stă colea *(arată ușa din mijloc)* lîngă mine... Ori se mută în sat sau în casa din curte, ori mă mut eu, dar nu mai pot să stau cu el sub același acoperiș...

Elena Andreevna *(soțului ei)*: Chiar astăzi o să plecăm de-aici! Trebuie să ne pregătim chiar din clipa asta.

Serebreakov: Ce om de nimic!

Sonia *(stînd în genunchi se-ntoarce spre tatăl ei, nervoasă, printre lacrimi)*: Tată, trebuie să fii îngăduitor. Și eu și unchiul Vanea sîntem atît de nenorociți! *(Stăpînindu-și desperarea.)* Trebuie să fii îngăduitor. Adu-ți aminte cînd erai mai tînăr, unchiul Vanea și cu bunica traduceau noaptea cărți pentru tine, îți copiau manuscrisele nopți întregi de-a rîndul... Eu și unchiul Vanea munceam fără răgaz. Nu ne înduram să cheltuim nici o copeică pentru noi și-ți trimiteam totul ție... Ne-am cîștigat pîinea din greu... Nu asta am vrut să spun, nu asta... Dar trebuie să ne înțelegi, tată, trebuie să fii îngăduitor!

Elena Andreevna *(emoționată, către soțul ei)*: Pentru numele lui dumnezeu, Alexandr, trebuie să ai o explicație cu el... Te rog din tot sufletul!

Serebreakov: Bine, o voi avea... Nici nu-l învinuiesc de nimic, nici nu sînt supărat, dar recunoașteți și voi că purtarea lui e cel puțin ciudată. Uite, mă și duc la el. *(Iese pe ușa din mijloc.)*

Elena Andreevna: Ia-l cu binele, liniștește-l! *(Îl urmează.)*

Sonia *(strîngîndu-se lîngă dădacă)*: Doicuița mea dragă!

Marina: Nu-i nimic, fetițo, lasă... Au să sîsîie gînsacii și-apoi au să se potolească... Au să sîsîie și au să isprăvească.

Sonia: Doiculiță!

Marina *(mîngîindu-i părul)*: Tremuri de parcă ai fi stat în ger! Lasă, fetița mea orfană! Mare e mila lui dumnezeu! Am să-ți dau un ceai bun de tei sau de zmeură și o să-ți treacă. Nu te mai amărî, fetița mea... *(Privind spre ușa din mijloc, înciudată.)* S-au zbîrlit gînsacii... Fir-ar să fie!...

*(În culise se aude o împușcătură și țipătul Elenei Andreevna, Sonia tresare.)*

Marina: Uu! Fir-ar...

Serebreakov *(intră în fugă, clătinîndu-se de spaimă)*: Puneți mîna pe el, prindeți-l, a-nnebunit!

*(Elena Andreevna și Voinițki se luptă la ușă.)*

Elena Andreevna *(străduindu-se să-i smulgă revolverul)*: Dă-l încoace, dă-l încoace, îți spun!

Voinițki: Lasă-mă, Hélène, lasă-mă! *(Se desprinde, intră fugind și-l caută din ochi pe Serebreakov.)* Unde-i? A, uite-l. *(Trage în el.)* Poc! *(Pauză.)* Nu l-am nimerit? Iar am dat greș? *(Înfuriat.)* Drace, drace... dracu să-l ia!... *(Trîntește revolverul pe podea și se așază pe un scaun, sleit. Serebreakov e buimăcit. Elena Andreevna s-a lipit de perete; îi e rău.)*

Elena Adreevna: Duceți-mă de aici! Duceți-mă, omorîți-mă, dar nu mai pot rămîne aici, nu mai pot!

Voinițki *(desperat)*: O, ce fac! Ce fac!

Sonia *(încet)*: Doiculița mea, doiculiță!

Cortina

# ACTUL AL PATRULEA

Odaia lui Ivan Petrovici. In aceeaşi cameră e şi dormitorul lui şi biroul proprietăţii. La fereastră, o masă mare, cu registre de venituri şi cheltuieli şi hîrtii de tot felul; dulapuri, un pupitru, un cîntar, o masă mai mică pentru Astrov; pe această masă, cele necesare pentru desen: culori, o mapă. O colivie cu un graur. Pe perete o hartă a Africii, vădit inutilă în acest loc. Un divan mare îmbrăcat cu muşama. In stînga, o uşă duce spre odăile de locuit; în dreapta, uşa vestibulului, un preş în faţa acesteia ca ţăranii să nu murdărească podeaua. O seară de toamnă. Tăcere. *Teleghin* şi *Marina,* unul în faţa celuilalt, deapănă un scul de lînă pentru ciorapi.

Teleghin: Mai repede, Marina Timofeevna, acuși ne cheamă să ne luăm rămas bun. Au și poruncit să tragă caii la scară!

Marina *(se grăbește cu depănatul)*: N-a mai rămas mult.

Teleghin: Pleacă la Harkov. Au să locuiască acolo.

Marina: Cu atît mai bine!

Teleghin: S-au speriat. „Nici măcar o oră, a spus Elena Andreevna, nu mai vreau să rămîn aici... Să plecăm, să plecăm. O să ne oprim, zicea, la Harkov. Acolo om vedea ce-o mai fi și pe urmă om trimite după lucruri...“ Pleacă fără mult bagaj. Asta înseamnă că soarta nu le-a hărăzit să trăiască aici, Marina Timofeevna! O predestinație fatală.

Marina: E mai bine așa. Ce mai zarvă au făcut adineauri, au tras și cu pistolul... Mare rușine!

Teleghin: Da, un subiect demn de penelul lui Aivazovski.

Marina: Mai bine nu-mi vedeau ochii toate astea!... *(Pauză.)* De-acum încolo vom trăi iar ca înainte. Dimineața, la opt ceaiul, la unu masa de prînz, seara ne-om așeza ș-om cina. Toate s-or face după rînduiala lor, ca la oameni de omenie, ca la creștini. *(Cu un oftat.)* De mult n-am mai mîncat tăiței, păcătoasa de mine!

Teleghin: Da, cam mult de cînd nu s-au mai gătit la noi tăiței. *(Pauză.)* E cam mult! Azi dimineață, Marina Timofeevna, am trecut prin sat și băcanul a strigat după mine: „Ei, mă, linge-blide“, și nu știi cît m-am amărît!

Marina: Da' nu-l lua în seamă, tătucule! Toți lingem blidele lui dumnezeu. Nici tu, nici Sonia, nici Ivan Petrovici, nimeni nu stă fără treabă, toți muncim. Toți... Unde-i Sonia?

Teleghin: In grădină. Il tot caută pe Ivan Petrovici cu doctorul. Se tem ca nu cumva să-și pună capăt zilelor.

Marina: Dar unde-i pistolul lui?

Teleghin *(în șoaptă)*: L-am ascuns în pivniță!

Marina *(surîzînd)*: Păcatele mele!

*(Intră, venind din curte, Voinițki și Astrov.)*

Voinițki: Lasă-mă-n pace! *(Către Marina și Teleghin.)* Hai, ștergeți-o și voi de-aici, lăsați-mă singur măcar un ceas. N-am nevoie de tutelă!

Teleghin: M-am și dus, Vanea! *(Iese în vîrful picioarelor.)*

Marina: Curat gînsac: ga-ga-ga! *(Strînge lîna și iese.)*

Voinițki: Lasă-mă-n pace!

Astrov: Bucuros! De mult trebuia să fiu plecat de aici, dar repet, nu plec pînă nu-mi dai înapoi ce mi-ai luat.

Voinițki: Nu ți-am luat nimic!

Astrov: Iți vorbesc serios, nu mă mai întîrzia. De mult trebuia să fiu plecat.

Voinițki: Nu ți-am luat nimic! *(Amîndoi se așază.)*

Astrov: Da? Ce să-i faci! Am să mai aștept puțin. Dar pe urmă, iartă-mă, o să fiu nevoit să fac uz de forță. O să te legăm și o să te căutăm. Ți-o spun foarte serios.

Voinițki: Cum vrei! *(Pauză.)* Dar să se prostească cineva într-atît: să tragi de două ori și să nu nimerești! N-o să-mi iert asta niciodată.

Astrov: Dacă ai avut chef de tras, de ce nu ți-ai tras ție un glonț în cap!

Voinițki *(ridicînd din umeri)*: Ciudat! O tentativă de omor și nici nu mă arestează, nici nu mă dau în judecată! Înseamnă că mă socotesc nebun. *(Rîde cu răutate.)* Bine! Sînt nebun! Dar cei care sub haina de profesori, de magi, de erudiți, își ascund incapacitatea, stupiditatea, lipsa lor de suflet strigătoare la cer, ăștia nu sînt nebuni! Nu sînt nebune nici acelea care se căsătoresc cu niște babalîci și apoi îi înșeală în văzul tuturor! Te-am văzut cînd o strîngeai în brațe!

Astrov: Da, boierule, am strîns-o în brațe, și ție, na! *(Îi dă cu tiflă.)*

Voinițki *(uitîndu-se spre ușă)*: Nebun e pămîntul care vă rabdă pe voi.

Astrov: Ai spus o prostie!

Voinițki: Ei și? Nu sînt nebun, iresponsabil? Am tot dreptul să spun prostii.

Astrov: Glumă răsuflată. Nu ești nebun, ești doar caraghios. O paiață! Și eu credeam pe vremuri că toți caraghioșii sînt nebuni, anormali! Acum însă cred că starea normală a omului e să fie caraghios! Tu ești normal.

Voinițki *(ascunzîndu-și fața în mîini)*: Ce rușine! Dacă ai ști ce rușine mi-e de mine! Sentimentul acesta ascuțit al rușinii nu se poate asemăna cu nici o durere. *(Se tînguie.)* Nu mai pot! *(Se apleacă pe masă.)* Ce să fac? Ce să fac?

Astrov: Nimic!

Voinițki: Dă-mi ceva! O, doamne, dumnezeule! Am patruzeci și șapte de ani. Dacă — să zicem — voi trăi pînă la șaizeci de ani, îmi mai rămîn încă treisprezece. Prea mult! Cum voi trăi acești treisprezece ani? Ce-o să mă fac? Cu ce-am să-i umplu? O, înțelegi... *(Îi strînge mîna convulsiv.)*

Înțelegi, dacă aș putea trăi ce-mi mai rămîne din viață în alt fel... Să te trezești într-o dimineață limpede și liniștită și să simți că ai început să trăiești din nou, că ai uitat tot trecutul, că s-a risipit ca un fum. *(Plînge.)* Să începi o viață nouă... Spune-mi, cu ce să încep?... De unde?

Astrov *(înciudat)*: Ei, asta-mi place! Ce e aceea viață nouă! În halul în care sîntem, eu și cu tine, nu mai rămîne nici o nădejde...

Voinițki: Crezi?

Astrov: Sînt sigur.

Voinițki: Dă-mi ceva... *(Duce mîna la inimă.)* Mă arde aici!

Astrov *(supărat, strigă)*: Isprăvește odată! *(Mai blînd.)* Cei care vor trăi o sută, două sute de ani după noi și care ne vor disprețui pentru că ne-am trăit viața atît de searbăd și atît de prostește — vor izbuti poate să găsească mijlocul să fie fericiți. Noi însă... Ție și mie o singură nădejde ne-a mai rămas. Nădejdea că odată și odată, atunci cînd ne vom odihni în coșciugele noastre, vom visa... Poate chiar visuri frumoase. *(Oftînd.)* Da, frate! În tot județul acesta erau numai doi intelectuali cumsecade: tu și cu mine. Dar în zece ani, viața asta meschină, viața asta vrednică de dispreț ne-a năclăit. Ne-a otrăvit sîngele cu miazmele ei putrede și am ajuns și noi niște făpturi josnice, ca toți ceilalți. *(Cu vioiciune.)* Dar nu mă duce cu vorba. Dă-mi înapoi ce mi-ai luat!

Voinițki: Nu ți-am luat nimic.

Astrov: Mi-ai luat din trusă un flacon cu morfină. *(Pauză.)* Ascultă, dacă vrei cu orice preț s-o sfîrșești cu viața, du-te în pădure și împușcă-te acolo. Dar morfina dă-mi-o, că altfel vor ieși vorbe și bănuieli că ți-am dat-o chiar eu... Mi-e de ajuns că voi fi obligat să-ți fac autopsia... Crezi că e chiar atît de interesant? *(Intră Sonia.)*

Voinițki: Lasă-mă-n pace!

Astrov *(Soniei)*: Sofia Alexandrovna, unchiul dumitale mi-a șterpelit din trusă un flacon cu morfină și nu vrea să mi-l dea înapoi. Spune-i că la urma urmelor ceea ce face nu-i lucru cu cap. Și nici nu mai am timp de pierdut. Trebuie să plec.

Sonia: Ai luat morfina, unchiule Vanea?

(*Pauză.*)

Astrov: El a luat-o, sînt sigur!

Sonia: Dă-i-o înapoi! De ce să ne sperii? *(Cu blîndețe.)* Dă-o, unchiule! Poate că nu sînt mai puțin nenorocită decît tine și totuși nu deznădăjduiesc. Îndur și voi îndura pînă cînd viața mi se va curma de la sine... Rabdă și tu. *(Pauză.)* Dă-i flaconul! *(Îi sărută mîna.)* Dragul meu, bunul meu, scumpul meu unchi, dă-i-l înapoi. *(Plînge.)* Tu ești bun! O să-ți fie milă de noi și ai să i-l dai înapoi. Rabdă, unchiule, rabdă și tu!

Voinițki *(scoate din sertar flaconul și-l dă lui Astrov)*: Ia-ți-l! *(Soniei.)* Dar trebuie să ne apucăm de lucru cît mai curînd, să facem cît mai repede ceva, că altfel nu mai pot!

Sonia: Da, o să lucrăm. Cum îi vom petrece pe ai noștri ne și apucăm de lucru. *(Frunzărește nervos hîrtiile de pe masă.)* Am rămas cu toate în urmă.

Astrov *(pune flaconul în trusă și strînge curelele)*: Acum pot să-mi iau drumul.

Elena Andreevna *(intră)*: Ivan Petrovici, ești aici? Sîntem gata de plecare... Du-te la Alexandr, vrea să-ți spună ceva.

Sonia: Du-te, unchiule! *(Îl ia pe Voinițki de braț.)* Haidem! Tata și cu tine trebuie să vă împăcați. Nici nu mai încape vorbă! *(Iese cu el.)*

Elena Andreevna: Plec! *(Îi întinde mîna lui Astrov.)* Rămîi cu bine!

Astrov: Așa de iute?

Elena Andreevna: Au înhămat caii.

Astrov: Atunci... cu bine!...

*Elena Andreevna:* Mi-ai făgăduit să pleci chiar azi de aici.

Astrov: Țin minte. Plec numaidecît. *(Pauză.)* Te-ai speriat? *(Îi ia mîna.)* E chiar atît de îngrozitor?

Elena Andreevna: Da.

Astrov: Și dacă n-ai mai pleca? Ce zici? Mîine, la ocolul silvic...

Elena Andreevna: Nu. M-am hotărît. De aceea te privesc cu atît curaj pentru că plecarea noastră e hotărîtă. Un singur lucru te rog: să ai o părere mai bună despre mine. Aş vrea să mă respecţi.

Astrov: Ei! *(Gest de nerăbdare.)* Rămîi, te rog... Recunoaşte că pe lumea asta n-ai nimic de făcut, n-ai nici un ţel în viaţă, că nimic nu-ţi trezeşte interes şi mai curînd sau mai tîrziu, inevitabil, ai să cedezi simţurilor. Şi atunci, decît la Harkov sau la Kursk, sau în altă parte, e mai bine aici, în mijlocul naturii. Cel puţin e poetic, toamna e atît de frumoasă... Avem aici ocolul silvic, conacuri căzute în ruină, în stilul lui Turgheniev...

Elena Andreevna: Ştii că ai haz? Sînt supărată pe dumneata şi totuşi... O să-mi aduc aminte cu plăcere de dumneata. Eşti un om interesant, original. N-o să ne mai vedem niciodată, de aceea — de ce să-ţi ascund! Chiar îmi plăceai puţin. Hai să ne strîngem mîna şi să ne despărţim tot prieteni! Să nu-mi porţi pică.

Astrov *(după ce i-a strîns mîna)*: Bine. Pleacă!... *(Gînditor.)* Ai un suflet bun, pare-se, şi totuşi în întreaga dumitale făptură e ceva ciudat. Ai venit aici cu bărbatul dumitale şi toţi cei care munceau, roboteau, creau ceva, şi-au lăsat treburile ca să se ocupe toată vara numai de podagra soţului dumitale şi de dumneata. Dumneata şi cu el, amîndoi ne-aţi molipsit cu trîndăvia voastră. Şi m-aţi prins şi pe mine. O lună întreagă n-am făcut nimic, şi în vremea asta erau oameni bolnavi, iar în pădurile mele, în crînguri, ţăranii îşi băgau vitele la păscut... Şi, ca şi la noi, oriunde-aţi păşi, dumneata şi soţul dumitale aduceţi prăpădul pretutindeni. Glumesc, desigur, şi totuşi... ce ciudat lucru! Sînt sigur că dacă aţi fi rămas, prăpădul ăsta n-ar mai fi avut margini. Şi eu aş fi pierit, dar nici dumitale nu ţi-ar fi fost mai bine... Şi-acum, pleacă! *Finita la comedia!*[1]

Elena Andreevna *(ia de pe masă un creion şi-l ascunde repede)*: Iau creionul ăsta ca amintire.

---

[1] S-a sfîrşit (ital.) (n. t.).

Astrov: Ce lucru ciudat. Ne cunoaștem, și, fără veste, nu se știe pentru ce, n-o să ne mai vedem niciodată. Așa sînt toate pe lumea asta. Cît nu e nimeni aici și n-a intrat unchiul Vanea cu un buchet... dă-mi voie să te sărut... de despărțire. Da? *(O sărută pe obraz.)* Așa! Minunat!

Elena Andreevna: Îți doresc mult noroc. *(Privind în jur.)* Fie ce-o fi! Măcar o dată în viață. *(Îl îmbrățișează cu elan; apoi se depărtează repede unul de celălalt.)* Trebuie să plec.

Astrov: Pleacă iute. Dacă au tras caii la scară, du-te.

Elena Andreevna: Mi se pare că vin. *(Ascultă amîndoi.)*

Astrov: *Finita!*

*(Intră Serebreakov, Voinițki, Maria Vasilievna cu o carte, Teleghin și Sonia.)*

Serebreakov *(lui Voinițki)*: Jur că am uitat totul! După cele petrecute în aceste cîteva ceasuri am trecut prin atîtea și am gîndit atît de mult, încît mi se pare că aș putea să scriu ca învățătură pentru cei ce ne vor urma un întreg tratat despre arta de a trăi. Primesc bucuros scuzele tale și la rîndul meu îți cer să mă ierți. Rămîi cu bine! *(Se sărută de trei ori.)*

Voinițki: Ai să primești regulat și de-acum înainte ceea ce ai primit și pînă acum. Totul va fi ca pe vremuri.

*(Elena Andreevna o îmbrățișează pe Sonia.)*

Serebreakov *(sărută mîna Mariei Vasilievna)*: *Maman...*

Maria Vasilievna *(sărutîndu-l)*: Alexandr, fotografiază-te cît mai curînd și să ne trimiți fotografia. Știi cît de mult te iubesc!

Teleghin: La revedere, excelență, și să nu ne uitați!

Serebreakov *(sărutînd-o pe Sonia)*: Rămîi cu bine... Rămas bun la toată lumea!... *(Întinzîndu-i mîna lui Astrov.)* Îți mulțumesc pentru plăcuta dumitale tovărășie... Stimez felul dumitale de a gîndi, entuziasmul dumitale, avîntul dumitale, dar dați-mi voie, ca un bătrîn ce sînt, să adaug la salutul meu de rămas bun și o singură observație: domnilor, trebuie să lucrăm! Trebuie să lucrăm! *(Îi salută pe toți.)* Toate cele bune! *(Pleacă. După el ies Maria Vasilievna și Sonia.)*

Voinițki *(sărută îndelung mîna Elenei Andreevna):* Cu bine! Iartă-mă! Nu ne vom mai vedea niciodată!

Elena Andreevna *(mișcată):* Cu bine, dragul meu! *(Îl sărută pe frunte și pleacă.)*

Astrov *(lui Teleghin):* Spune, Ciupitule, să înhame și caii mei.

Teleghin: Am înțeles, drăguțule! *(Iese. Rămîn numai Astrov și Voinițki.)*

Astrov *(strînge culorile de pe masă și le pune într-un geamantan):* De ce nu te duci să-i petreci?

Voinițki: Lasă-i să plece, eu nu pot... nu pot. Mi-e greu. Trebuie să mă ocup de ceva, cît mai repede... Să lucrez! Să lucrez! *(Frunzărește hîrtiile de pe masă.)*

*(Pauză. Se aud clopoțeii trăsurii.)*

Astrov: Au plecat. Profesorul trebuie să fie mulțumit. N-o să mai dea pe-aici cît o fi lumea.

Marina *(intrînd):* Au plecat. *(Se așază pe un scaun și împletește la ciorap.)*

Sonia *(intră):* Au plecat. *(Își șterge lacrimile.)* Dă, doamne, să fie într-un ceas bun! Ei, unchiule Vanea, să facem ceva...

Voinițki: Să lucrăm, să lucrăm!...

Sonia: N-am mai stat de mult împreună la masa asta... *(Aprinde lampa pe masă.)* Mi se pare că nu e cerneală... *(Ia călimara, se duce la dulap și o umple.)* Totuși, îmi pare rău că au plecat.

Maria Vasilievna *(intră încet):* Au plecat. *(Se așază și se adîncește în citit.)*

Sonia *(se așază la masă și răsfoiește registrul):* Mai întîi de toate, unchiule Vanea, să trecem conturile. Totul s-a încurcat. Și azi au trimis după socoteli. *(Scrie.)* Tu scrie un cont, iar eu altul.

Voinițki *(scrie)*: „Contul... domnului..."

Marina *(cască)*: Mi-e somn...

Astrov: Ce liniște! Penițele scîrțîie, greierele cîntă. E cald, te simți bine... Nu-mi vine să plec de aici. *(Se aud clopoțeii.)* Au tras caii la scară, nu-mi mai rămîne așadar decît să-mi iau rămas bun de la voi, prietenii mei, de la masa asta și... apoi la drum! *(Pune harta în mapă.)*

Marina: De ce te grăbești? Mai stai!

Astrov: Nu se poate.

Voinițki *(scrie)*: „Rămîn din datoria veche două ruble, șaptezeci și cinci".

*(Intră un argat.)*

Argatul: Mihail Lvovici, caii au tras la scară!

Astrov: Am auzit! *(Îi dă trusa, geamantanul și mapa.)* Uite, ia astea! Vezi să nu boțești mapa!

Argatul: Am înțeles! *(Pleacă.)*

Astrov: Haidem!... *(Merge să-și ia rămas bun.)*

Sonia: Cînd o să ne mai vedem?

Astrov: Pînă la vară nici nu poate fi vorba. Iarna e greu. Se înțelege de la sine că dacă se întîmplă ceva, îmi dați de știre și vin. *(Dă mîna cu ea.)* Mulțumesc pentru pîinea și sarea și pentru ospitalitatea voastră, într-un cuvînt pentru toate. *(O sărută pe Marina pe frunte.)* Rămîi cu bine, bătrînico!

Marina: Pleci fără să-ți fi băut ceaiul?

Astrov: Nu beau, măicuță!

Marina: Poate un păhărel de vodcă?

Astrov *(nehotărît)*: Dacă zici dumneata...

*(Marina pleacă.)*

Astrov: Lăturașul meu din stînga a început să șchiopăteze! Am băgat de seamă ieri, cînd l-a dus Petrușka la adăpat!

Voinițki: Trebuie să-l potcovești din nou.

Astrov: Am să mă opresc la Rojdestvennoe, la potcovar. N-am încotro! *(Se apropie de harta Africii* *și o privește.)* Ce mai arșiță trebuie să fie acum în Africa asta! Grozav lucru!

Voinițki: Tot ce se poate!

Marina *(se întoarce cu tava pe care e un păhărel de vodcă și o bucățică de pîine)*: Poftește!

*(Astrov bea vodca.)*

Marina: Să-ți fie de bine, tătucule! *(Se închină adînc.)* Da' o bucată de pîine nu iei?

Astrov: Nu. Merge și așa!... Toate cele bune! *(Către Marina.)* Nu mă mai petrece, măicuță. Nu e nevoie!

*(Pleacă. Sonia iese după el, ca să-l petreacă cu o lumînare. Marina se așază în fotoliul ei.)*

Voinițki *(scrie)*: „La două februarie douăzeci de funturi de untdelemn... La șaisprezece februarie iarăși ulei, douăzeci de funturi hrișcă"... *(Pauză.)*

*(Se aud zurgălăii.)*

Marina: A plecat!

*(Pauză.)*

Sonia *(se întoarce și pune lumînarea pe masă)*: A plecat...

Voinițki *(calculînd la abac)*: In total cincisprezece... douăzeci și cinci...

*(Sonia se așază și scrie.)*

Marina *(cască)*: Of, păcatele noastre...

*(Teleghin intră în vîrful picioarelor, se așază lîngă ușă și-și acordează încet chitara.)*

Voinițki *(Soniei, mîngîindu-i părul)*: Copila mea, ce greu îmi este, dacă ai ști ce greu îmi este!

Sonia: Ce să-i faci, trebuie să trăiești! *(Pauză.)* Vom trăi, unchiule Vanea. Vom trăi un șir lung, lung de zile, de seri nesfîrșite; vom îndura cu răbdare încercările pe care ni le va trimite soarta; ne vom trudi pentru alții, și-acum și la bătrînețe, fără să cunoaştem odihna, și cînd ne va sosi ceasul, vom muri supuşi, și-acolo, dincolo de mormînt, vom spune că am suferit, că am plîns, că am fost amărîți și dumnezeu o să se îndure de noi amîndoi, şi noi, unchiule drag, vom vedea o viață luminoasă, frumoasă, minunată! Ne vom bucura și vom privi nenorocirile noastre de-acum zîmbind cu înduioșare — și o să ne odihnim. Cred în asta, unchiule, cred cu tărie, cred din tot sufletul... *(Îngenunchează în fața sa și-și pune capul în mîinile lui. Cu glas obosit.)* Ne vom odihni!

*(Teleghin cîntă încet din chitară.)*

Sonia: Ne vom odihni! Vom auzi îngerii, vom vedea cerul semănat cu diamante, vom vedea toate răutățile pămîntești, toate suferințele noastre topite în îndurarea care va cuprinde întreaga lume, și viața noastră va fi tihnită, duioasă și dulce ca o dezmierdare. Cred, da, cred... *(Îi șterge lacrimile cu batista.)* Unchiule Vanea, bietul meu unchi, tu plîngi... *(Printre lacrimi.)* N-ai cunoscut nici o bucurie în viață, dar așteaptă, unchiule Vanea, mai așteaptă... Ne vom odihni! *(Îl îmbrățișează.)* Ne vom odihni!

*(Paznicul bate toaca. Teleghin cîntă încet din chitară, Maria Vasilievna scrie pe marginea broșurii, Marina împletește la ciorap.)*

Sonia: Ne vom odihni!

Cortina se lasă încet.

Traducere de *Moni Ghelerter,* Maestru emerit al artei, Laureat al Premiului de Stat și *R. Teculescu*

# TREI SURORI

## DRAMA IN PATRU ACTE

PERSONAJE:

PROZOROV ANDREI SERGHEEVICI

NATALIA IVANOVNA, *logodnica și mai apoi soția sa*

| | |
|---|---|
| OLGA<br>MAȘA<br>IRINA | *surorile lui Andrei* |

KULIGHIN FEODOR ILICI, *profesor de liceu, soțul Mașei*

VERȘININ ALEXANDR IGNATIEVICI, *locotenent-colonel, comandant de baterie*

TUZENBAH NIKOLAI LVOVICI, *baron, locotenent*

SOLIONII VASILI VASILIEVICI, *căpitan*

CEBUTIKIN IVAN ROMANOVICI, *medic militar*

FEDOTIK ALEXEI PETROVICI, *sublocotenent*

RODE VLADIMIR KARLOVICI, *sublocotenent*

FERAPONT, *bătrînul ușier al administrației zemstvei*

ANFISA, *bătrînă doică, 80 de ani*

*Acțiunea se petrece într-un oraș de provincie, capitală de gubernie*

## ACTUL INTII

Casa Prozorov. Salonul cu colonadă prin care se zărește în fund sala cea mare. E la amiază, afară o zi însorită, veselă. In sala din fund se pune masa mare pentru dejun. *Olga;* într-o uniformă bleumarin.

de profesoară de liceu, cercetează într-una, cînd stînd locului în picioare, cînd mergînd, caietele elevelor. *Mașa,* în rochie neagră, cu pălăria pe genunchi, stă într-un fotoliu și citește o carte. *Irina,* în rochie albă, stă îngîndurată.

Olga: Acum un an, chiar în ziua de cinci mai, de ziua ta, Irina, a murit tata. Era foarte frig și ningea. Mi se părea că n-o să mai pot trăi. Iți pierduseși cunoștința și zăceai ca moartă. Dar a trecut anul și n-a mai rămas decît amintirea. Acum porți iar rochia albă. Obrazul iți strălucește din nou! *(Ceasul bate ora 12.)* Și atunci bătea ceasul! *(Pauză.)* Imi amintesc cum l-au luat pe tata... Cînta muzica... La cimitir s-au tras salve... Fusese general... comandant de brigadă... și totuși ce lume puțină era. Ploua prea tare, o ploaie amestecată cu ninsoare.

Irina: Ce rost are să ne amintim de toate astea?

*(In sala mare, de după colonade, apar lingă masă Tuzenbah, Cebutîkin și Solionîi.)*

Olga: Azi e cald... Putem lăsa ferestrele larg deschise... dar mestecenii n-au înfrunzit încă. Acum unsprezece ani, tata a primit comanda brigăzii și a plecat cu noi din Moscova... Imi aduc bine aminte că pe timpul ăsta, la începutul lunii mai, la Moscova e cald, totul e înflorit, scăldat în soare. Au trecut unsprezece ani, și îmi amintesc de parcă am fi 'plecat abia ieri de acolo. Doamne, dumnezeule! Cînd m-am trezit azi dimineață, am zărit soarele, lumina, primăvara și o nespusă bucurie mi-a cuprins sufletul. Și mi s-a făcut atîta dor să mă întorc în locurile acelea dragi!...

Cebutîkin *(din fund, stînd de vorbă cu Tuzenbah și Solionîi)*: Ei, pe dracu ghem!

Tuzenbah: Sigur că-i o nebunie!

*(Mașa, visătoare, cu cartea în mînă, fluieră o melodie.)*

Olga: Nu mai fluiera, Mașa! Cum poți face așa ceva?... *(Pauză.)* Toată dimineața sînt la liceu, la lecții; după-amiaza, pînă seara tîrziu, dau meditații, din pricina asta mă doare mereu capul și mă frămîntă niște gînduri de parcă am și îmbătrînit! De patru ani de cînd sînt la liceu simt cum fiecare zi îmi secătuiește, picătură cu picătură, puterile și tinerețea. Numai o singură dorință stăruie și crește mereu în mine...

Irina: Să plecăm la Moscova! Vindem casa, lichidăm tot ce avem aici... și... la Moscova!

Olga: Da! Cît mai curînd la Moscova!

*(Cebutîkin și Tuzenbah rîd în fund.)*

Irina: Fratele nostru o să ajungă, desigur, profesor universitar și n-o să mai poată rămîne aici. Dar ce-o să se facă biata Mașa?

Olga: Mașa o să vină în fiecare vară la noi, la Moscova.

*(Mașa fluieră încet o melodie.)*

Irina: Cu ajutorul lui dumnezeu se vor aranja toate. *(Privește pe fereastră.)* Ce vreme minunată! Nu știu de ce mi-e sufletul plin de bucurie! Azi dimineață, cînd m-am deșteptat, mi-am adus aminte că e ziua mea și m-am simțit fericită! Mi-am amintit copilăria și timpul cînd trăia încă mama. Ce gînduri minunate mi-au trecut prin minte! Ce gînduri...

Olga: Ce strălucitoare ești astăzi! Pari neobișnuit de frumoasă. Și Mașa e frumoasă! Nici Andrei n-ar fi urît, dar s-a îngrășat prea mult și nu-i stă bine. Eu însă am îmbătrînit, am slăbit mult, poate că mă supăr prea mult cu fetele la liceu. Uite, azi sînt liberă, stau acasă, și nu mă doare capul, mă simt mai tînără decît ieri. Am numai douăzeci și opt de ani... Totul e așa cum trebuie să fie, totul e de la dumnezeu; dar poate că dacă mă măritam și stam acasă toată ziua era mai bine... *(Pauză.)* Mi-aș fi iubit bărbatul.

Tuzenbah *(către Solionîi, în fund)*: Vorbești prostii și m-am săturat să te tot ascult! *(Intră în sa-*

*lon.)* Am uitat să vă spun! Azi vine în vizită Verșinin, noul comandant al bateriei noastre. *(Se așază la pian.)*

Olga: Să poftească. Sîntem bucuroase!

Irina: E bătrîn?

Tuzenbah: Nu, nu tocmai. Cel mult patruzeci-patruzeci și cinci de ani. *(Cîntă încet la pian.)* Pare băiat bun și cred că nu e prost. Numai că vorbește cam mult.

Irina: E un om interesant?

Tuzenbah: Da, destul... Dar are o soție, o soacră și două fetițe. De altfel, e căsătorit a doua oară. Face vizite și spune tuturora că are nevastă și două fete. O s-o spună și aici. Soția lui e cam smintită, umblă cu cozile pe spate ca o fetișcană, vorbește numai despre lucruri înalte, filozofează, și, din cînd în cînd, încearcă să se sinucidă. Cred că o face ca să-și necăjească soțul. Dacă eram în locul lui, o lăsam de mult; dar el rabdă și se plînge altora.

Solionîi *(venind din sala mare împreună cu Cebutîkin)*: Cu o singură mînă sînt în stare să ridic numai douăzeci și patru de kilograme, dar cu amîndouă optzeci, chiar nouăzeci! Ceea ce înseamnă că doi oameni nu sînt numai de două ori mai puternici decît unul singur, ci de trei sau chiar de mai multe ori...

Cebutîkin *(mergînd, citește ziarul)*: Împotriva căderii părului: douăzeci grame naftalină la jumătate litru de spirt... se dizolvă și se întrebuințează zilnic... *(Își notează în carnețel.)* Să notăm asta. *(Către Solionîi.)* Și, cum îți spuneam, se astupă sticluța cu un dop, și prin el se trece un tub de sticlă... apoi se ia sare de lămîie un vîrf de linguriță...

Irina: Ivan Romanîci, dragul meu Ivan Romanîci...

Cebutîkin: Ce-i, fetița mea, bucuria vieții mele?

Irina: Spune-mi, te rog, de ce mă simt atît de fericită azi? Parcă sînt dusă de-o barcă cu pînze, deasupra mea e cerul albastru nesfîrșit, pe care plutesc păsări mari și albe... Spune-mi de ce... de ce?

Cebutîkin *(sărutîndu-i afectuos amîndouă mîinile)*: Pasărea mea albă!

Irina: Azi, cînd m-am deșteptat din somn, m-am sculat și m-am spălat, mi s-a părut deodată că totul s-a deslușit pentru mine în lume, că știu cum trebuie să trăiesc. Ivan Romanîci, dragul meu, știu tot! Omul e dator să muncească, să trudească în sudoarea frunții, oricine ar fi el. În asta e tîlcul și țelul vieții lui, în asta constă fericirea, încîntarea lui! Ce bine e să fii muncitor, să fii un om care se scoală în zori și sparge piatră în drum, sau păstor, sau dascăl care învață copii, sau mecanic la calea ferată... Dumnezeule, nu om, ci chiar bou sau cal de povară să fii, numai să muncești, decît să fii o femeie tînără care se scoală la amiază, ia cafeaua în pat și se îmbracă două ceasuri... E îngrozitor! Ard de dorul să muncesc și eu, cum arde cineva de sete în arșița verii. Ivan Romanîci, să nu mă mai cinstești cu prietenia dumitale dacă nu mă voi scula în zori, dacă nu voi munci!

Cebutîkin *(afectuos)*: Bine, bine, draga mea!

Olga: Tata ne-a obișnuit să ne sculăm devreme, la șapte. Și Irina se trezește la șapte, dar stă în pat cel puțin pînă la nouă și se gîndește... cu o mutră nespus de serioasă. *(Rîde.)*

Irina: Te-ai obișnuit să mă consideri fetiță și te miră că pot avea o mutră serioasă. Dar am douăzeci de ani!

Tuzenbah: Doamne! Ce bine înțeleg eu dorul de muncă! N-am muncit în viața mea. M-am născut la Petersburg, oraș rece și trîndav, dintr-o familie care n-a știut ce-i munca sau grija. Cînd mă întorceam de la școala militară, îmi scotea valetul cizmele, în timp ce eu făceam nazuri și mama mă privea cu adorație — ba se mira foarte mult cînd alții mă priveau altfel. M-au ferit de orice trudă. Numai că nu știu dacă au izbutit, cred că nu. A venit timpul și puhoiul se apropie de noi, se pregătește vijelia cea mare și binefăcătoare. Vine, e aproape — în curînd va da năvală peste noi, măturînd toată lenea, nepăsarea, toate prejudecățile față de muncă, toată plictiseala și putreziciunea. Voi munci! Dar peste douăzeci și cinci-treizeci de ani va munci fiecare om. Fiecare!

Cebutîkin: Eu n-am să muncesc.

Tuzenbah: Dumneata nici nu intri în socoteală.

Solionîi: Peste douăzeci și cinci de ani n-ai să mai fii pe lume, slavă domnului! Peste doi-trei ani, o să te lovească damblaua, sau ai să mă scoți din fire într-o bună zi și o să-ți trag un glonț în cap, îngerașule! *(Scoate din buzunar o sticluță cu parfum și-și dă pe mîini și pe piept.)*

Cebutîkin *(rîde)*: Cînd stai să te gîndești bine, e drept că n-am făcut nimic toată viața. Cum am ieșit din universitate, am tăiat frunze la cîini. N-am pus mîna pe o carte... nu citesc decît ziare... *(Scoate din buzunar alt ziar.)* Vezi, din ziare am aflat că a existat un Dobroliubov, de pildă... dar habar n-am ce a scris... Dumnezeu știe! *(De la parter bate cineva în podea.)* Ați auzit, mă cheamă jos... a venit cineva la mine. Mă întorc îndată... așteptați-mă... *(Iese grăbit, pieptănîndu-și barba.)*

Irina: Să știți că pregătește ceva.

Tuzenbah: Fără îndoială... A plecat cu o mutră foarte solemnă. Să știi că-ți aduce un dar!

Irina: Ar fi tare neplăcut!

Olga: Da. E îngrozitor. Face întotdeauna prostii.

Mașa: „Pe plaiu-ntins sub geana mării smălțat în aur e-un tufan..."[1] *(Se ridică, fredonînd încet.)*

Olga: Nu prea ești veselă azi, Mașa.

*(Mașa își pune pălăria, fredonînd.)*

Olga: Unde pleci?

Mașa: Acasă.

Irina: Ciudat...

Tuzenbah: Cum pleci tocmai acum, cînd e o zi onomastică?

Mașa: Nu face nimic... Vin diseară. La revedere, draga mea!... *(O sărută pe Irina.)* Încă o dată, îți urez sănătate și fericire. Altădată, pe cînd trăia bietul tata, era la noi de fiecare zi onomastică mare tămbălău. Veneau cîte treizeci-patruzeci de ofițeri. Azi însă, nu sînt decît cîțiva, și e liniște ca în deșert... Mă duc... sînt tristă azi... nu-mi găsesc locul... nu mă lua în seamă. *(Rîde printre lacrimi.)* Lasă că stăm noi de vorbă mai tîrziu, drăguța mea. Acum, mă duc. La revedere!

---

[1] Din *Ruslan și Ludmila*, A. S. Pușkin, *Poeme*. Ed. *Cartea Rusă*, 1957, pag. 8; în romînește de Miron Radu Paraschivescu (n.ed.).

Irina *(nemulțumită)*: Vezi cum ești?...

Olga *(cu lacrimi în ochi)*: Te înțeleg atît de bine, dragă Mașa!

Solionîi: Cînd filozofează un bărbat iese filozofie sau sofisticărie; dar cînd filozofează o femeie sau două iese... o nucă în perete!

Mașa: Ce vrei să spui cu asta, ființă îngrozitoare?

Solionîi: Nimic... „Nici să crîcnească n-a apucat, că pe el ursul s-a așezat!“

*(Pauză.)*

Mașa *(către Olga, supărată)*: Nu mai boci!

*(Intră Anfisa și Ferapont, care aduce o tortă.)*

Anfisa: Intră aici, tătucule, că ești curat pe picioare. *(Către Irina.)* E de la zemstvă, de la domnul Protopopov, de la Mihail Ivanîci. A adus o tortă.

Irina: Mulțumesc frumos! Spune-i că-i mulțumesc. *(Ia torta.)*

Ferapont: Cum ați spus?

Irina *(mai tare)*: Spune-i că-i mulțumesc.

Olga: Dă-i niște cozonac, doiculiță. Ferapont, du-te să-ți dea cozonac!

Ferapont: Cum ați spus?

Anfisa: Haide, Ferapont Spiridonîci, tătucule, să mergem!... *(Iese cu Ferapont.)*

Mașa: Nu pot să-l sufăr pe acest Mihail Potapîci sau Ivanîci, pe Protopopov! Să nu-l poftești aici!

Irina: Nici nu l-am poftit!

Mașa: Cu atît mai bine!

*(Intră Cebutîkin, urmat de soldat, care aduce un samovar de argint. Un murmur de mirare și nemulțumire.)*

Olga *(ascunzîndu-și obrazul în mîini)*: Un samovar!... Vai, e îngrozitor! *(Trece în sala mare, unde e pusă masa.)*

Irina: Dragul meu Ivan Romanîci, ce înseamnă asta?

Tuzenbah: Nu v-am spus eu? *(Rîde.)*

Mașa: Ivan Romanîci, ar trebui să-ți fie rușine!

Cebutîkin: Dragele mele, iubitele mele, voi sînteți tot ce mi-a rămas mai scump pe lume! Numai pe voi vă am! În curînd împlinesc șaizeci de ani. Sînt bătrîn... singur... Un bătrîn fără nici un rost! Dragostea ce v-o port e tot ce-i mai bun în mine. Dacă nu erați voi, de mult mă duceam din lumea asta... *(Către Irina.)* Drăguțo!... Fetița mea, te cunosc de cînd te-ai născut... te-am ținut în brațe... o iubeam mult pe răposata maică-ta...

Irina: Bine, da' de ce un dar atît de scump?

Cebutîkin *(printre lacrimi, supărat):* Un dar atît de scump!... Ia să mă lăsați în pace! *(Către ordonanță.)* Du-l acolo... *(O imită.)* Un dar atît de scump...

*(Ordonanța duce samovarul în sala mare.)*

Anfisa *(trecînd prin salon):* Dragele mele, a venit un colonel necunoscut. Și-a scos paltonul, drăguțelor, și vine încoa. Irinușka, să te porți bine, să te porți frumos! *(Plecînd.)* E de mult timpul să vă așezați la masă... of, doamne!...

Tuzenbah: Să știți că e Verșinin.

*(Intră Verșinin.)*

Tuzenbah *(prezintă):* Locotenent-colonelul Verșinin.

Verșinin *(către Mașa și Irina):* Am onoarea să mă prezint — Verșinin! Sînt nespus de fericit că am ajuns în sfîrșit la dumneavoastră. Dar ce mult v-ați schimbat! Vai, vai!

Irina: Luați loc, vă rog. Sîntem foarte bucuroase!

Verșinin: Nici nu vă închipuiți ce bine îmi pare!... *(Vesel.)* Îmi amintesc de cele trei fetițe... Erați trei surori! La față nu-mi aduc bine aminte cum erați. Știu că pe atunci colonelul Prozorov avea trei fetițe pe care le-am cunoscut. Cum trece vremea! Vai, cum trece vremea!...

Tuzenbah: Alexandr Ignatievici e din Moscova.

Irina: Din Moscova? Sînteți din Moscova?

Verșinin: Da, sînt din Moscova. Tatăl dumneavoastră a fost acolo comandant de baterie, iar eu am servit ca ofițer sub ordinele lui. *(Către Mașa.)* Mi se pare că încep să vă recunosc.

Mașa: Eu, însă, nu-mi aduc aminte de dumneata!

Irina: Olia, Olia! *(Strigă spre sala cea mare.)* Vino încoace, Olia!

*(Olga intră în salon.)*

Irina *(prezentînd)*: Locotenent-colonelul Verșinin, din Moscova.

Verșinin: Prin urmare, dumneavoastră sînteți Olga Sergheevna, sora cea mare... dumneavoastră, Maria... iar Irina e cea mică.

Olga: Sînteți din Moscova?

Verșinin: Da, mi-am făcut acolo studiile și am intrat apoi în armată, slujind mulți ani ca ofițer. Acum am primit comanda bateriei de aci și am venit, după cum vedeți. Prea bine însă nu-mi aduc aminte de dumneavoastră... Știu că erați trei surori. Întipărit în minte mi-a rămas însă chipul tatălui dumneavoastră. Închid ochii și-l văd... Îl vizitam deseori la Moscova.

Olga: Și eu care eram încredințată că-i țin minte pe toți...

Verșinin: Mă numesc Alexandr Ignatievici.

Irina: Alexandr Ignatievici... Sînteți din Moscova... Ce surpriză!

Olga: O să ne întoarcem și noi curînd la Moscova!

Irina: Nădăjduim s-o facem pînă la toamnă. E orașul nostru natal, ne-am născut acolo. Am stat pe strada Staraia Basmannaia.

*(Amîndouă izbucnesc în rîs, fericite.)*

Mașa: Nu ne așteptam să vedem un concetățean. *(Vioaie.)* Acum mi-aduc aminte! Ții minte, Olia, i se spunea „maiorul îndrăgostit“! Erai locotenent pe atunci și erai îndrăgostit de cineva; nu știu însă de ce toată lumea te sîcîia, spunîndu-ți maior?

Verşinin: Da... da! Exact! „Maiorul îndrăgostit“ !... Exact...

Mașa: Pe vremea aceea nu aveai decît mustață... Cum ai îmbătrînit! *(Cu lacrimi în ochi.)* Vai, cum ai îmbătrînit...

Verșinin: Da. Pe vremea cînd mi se spunea „maiorul îndrăgostit“ eram încă tînăr, iubeam... Acum toate s-au schimbat!

Olga: Dar n-ai încă nici un fir alb! Dumneata ai îmbătrînit, dar nu ești încă bătrîn.

Verșinin: Totuși am patruzeci și doi de ani! Ați plecat de mult din Moscova?

Irina: De unsprezece ani. Mașa, de ce plîngi ca o caraghioasă? *(Printre lacrimi.)* Încetează, că acum mă apucă și pe mine plînsul!

Mașa: Nu plîng! Spune, te rog, pe ce stradă locuiai?

Verşinin: Pe Staraia Basmannaia.

Olga: Și noi am locuit acolo...

Verșinin: Un timp am stat pe strada Nemțească; de acolo mă duceam la Cazarma Roșie; trebuia să trec peste un pod urît, pe sub care vuia apa; drumețul singuratic simțea un gol în suflet. *(Pauză.)* Aci însă aveți un rîu mare și frumos, cu ape bogate... minunat rîu!

Olga: Da, dar e prea frig. E frig și sînt foarte mulți țînțari...

Verșinin: Da' de unde! Aveți o climă cît se poate de bună, sănătoasă, o climă slavă! Pădure... rîu... sînt și mesteceni! Din toți copacii, cel mai mult îmi plac mestecenii, gingași, sfioși. Ce bine se trăiește aici! Ciudat mi s-a părut însă că au așezat gara atît de departe... la douăzeci de kilometri de oraș... De ce oare? Nimeni nu știe...

Solionîi: Eu însă, știu de ce. *(Toată lumea se uită la el.)* Dacă era gara aproape, însemna că nu era departe; și dacă e departe, înseamnă că nu-i aproape!

*(Tăcere stînjenită.)*

Tuzenbah: Glumeț Vasil Vasilici!

Olga: Acum mi-aduc și eu aminte de dumneata. Îmi amintesc.

Verşinin: Am cunoscut-o pe mama dumneavoastră.

Cebutîkin: Bună femeie era, dumnezeu s-o ierte!

Irina: Mama e îngropată la Moscova.

Olga: La Mănăstirea Nouă de maici...

Mașa: Inchipuiți-vă că am început să-i uit figura. Așa o să ne uite și pe noi lumea...

Verşinin: Da, ne va uita! Asta ne e ursita tuturor, și n-avem încotro! Ceea ce ni se pare astăzi grav, însemnat, deosebit de important, cu timpul va fi dat uitării sau ne va părea un lucru de nimic. Interesant e că nu ne putem da seama dinainte de ceea ce va trece mai tîrziu drept măreț şi plin de însemnătate, sau, dimpotrivă, ridicol și de neluat în seamă. Oare descoperirile unui Copernic, bunăoară, sau ale lui Columb n-au părut la început inutile și ridicole, în timp ce scrierile neghioabe ale unui smintit erau socotite drept adevăruri de netăgăduit? Și se prea poate ca viața noastră, cu care ne împăcăm atît de bine azi, mîine să treacă drept ciudată, fără rost, prost organizată și chiar plină de păcate...

Tuzenbah: Cine știe? S-ar putea însă ca lumea să vorbească de viața noastră cu evlavie, ca despre ceva măreţ. Timpul în care trăim nu cunoaște schingiuirile, osînda cu moartea, năvălirile străine de odinioară și cu toate astea, cîtă suferință!

Solionîi *(cu vocea pițigăiată)*: Pui... pui... pui... Baronul nu se simte bine dacă nu filozofează...

Tuzenbah: Vasil Vasilici! Te rog să-mi dai pace! *(Schimbă locul.)* Devine plicticos pînă la urmă!

Solionîi *(cu vocea pițigăiată)*: Pui... pui... pui!...

Tuzenbah *(către Verșinin)*: Și totuși, suferințele timpului nostru... nespus de multe... sînt chezășia nivelului moral superior la care a ajuns societatea.

Verșinin: Da, da! Fără îndoială!

Cebutîkin: Spuneai adineauri, baroane, că viața noastră va fi considerată măreață mai tîrziu;

vezi însă că oamenii rămîn mici. *(Se ridică.)* Ia te uită cît sînt de mic! Spre mîngîierea mea sufletească, trebuie să se spună însă că viața mi-e măreață, înțeleasă de toți!

*(Din culise se aude un cîntec de vioară.)*

Maşa: Cîntă Andrei, fratele nostru.

Irina: El e savantul nostru. În curînd va fi profesor universitar. Tata a fost militar, dar fiul său și-a ales meseria de cărturar.

Maşa: A fost dorința tatii.

Olga: Azi ne-am bătut joc de el! Mi se pare că este îndrăgostit.

Irina: Da, da, de o domnişoară de aici; desigur că o să vină azi pe la noi.

Maşa: Vai! Cum se îmbracă și fata asta! Nu numai că tot ce pune pe ea e urît și demodat, dar îți face milă. O fustă galbenă cu niște franjuri vulgare, cu o bluză roşie. Pe față pare că e dată cu săpun. Nu! Andrei nu-i îndrăgostit de ea. Nu pot crede că e atît de lipsit de gust! Face pe nebunul ca să ne necăjească! Ieri am auzit că se mărită cu Protopopov, președintele zemstvei. Foarte bine... *(Strigă spre ușa laterală.)* Andrei, vino aici o clipă!

*(Intră Andrei.)*

Olga: Fratele nostru, Andrei Sergheici.

Verșinin: Verşinin.

Andrei: Prozorov. *(Se șterge cu batista pe obraz.)* Sînteți noul comandant al bateriei?

Olga: Închipuie-ți că Alexandr Ignatievici e din Moscova.

Andrei: Da? Vă felicit. Acum surorile mele n-au să vă mai dea pace!

Verșinin: Deocamdată, eu sînt acela care le-am plictisit.

Irina: Priviți, vă rog, ce dar frumos am primit de la Andrei. *(Arată cadrul pentru fotografii.)* Cadrul ăsta e lucrat de mîna lui!

Verşinin *(se uită la cadru şi nu ştie ce să spună)*: Da... e destul de frumos...

Irina: Şi cel de pe pian tot de el e făcut.

*(Andrei dă din mînă şi se desprinde de grup.)*

Olga: El e cărturarul nostru... Cîntă şi la vioară, face orice şi e meşter în toate. Are numai prostul obicei de a fugi de lume. Andrei, vino încoa, nu pleca !

*(Maşa şi Irina îl iau de braţ şi-l aduc, rîzînd, înapoi.)*

Maşa: Haide, haide !

Andrei: Lăsaţi-mă, vă rog !

Maşa: Eşti un caraghios ! Alexandr Ignatievici nu se supăra niciodată cînd i se spunea „maiorul îndrăgostit".

Verşinin: Niciodată !

Maşa: Pe tine te vom porecli „scripcarul îndrăgostit".

Irina: Sau... „dascălul îndrăgostit".

Olga: Fără îndoială că e îndrăgostit. Andriuşa e îndrăgostit !

Irina *(aplaudă)*: Bravo, bravo, bis ! Andriuşa e îndrăgostit.

Cebutîkin *(se apropie pe la spate de Andrei şi-l ia, cu amîndouă mîinile, de mijloc)*: „Am fost aduşi pe lume pentru dragoste !" *(Rîde cu poftă. Ţine tot timpul ziarul în mînă.)*

Andrei: Ajunge !... Ajunge !... *(Îşi şterge obrazul cu batista.)* N-am dormit toată noaptea şi acum nu mă prea simt în apele mele, cum s-ar spune. Am citit pînă la patru. Apoi m-am culcat, dar mi-a fost cu neputinţă să dorm. M-am gîndit ba la una, ba la alta, pînă s-a crăpat de ziuă... acum se luminează devreme. În sfîrşit a răsărit soarele, care mi-a trimis razele de-a dreptul în pat. Vreau să traduc o carte din englezeşte, în timpul verii, cît mai sînt aici.

Verşinin: Ştiţi englezeşte ?

Andrei: Da. Tata, dumnezeu să-l ierte, tare ne-a persecutat cu învățătura. E caraghios și straniu, dar trebuie să mărturisesc că, după ce a murit, am început să mă îngraș și m-am simțit ca scăpat de sub jug. Mulțumită lui știm azi, eu și surorile mele, franțuzește, nemțește și englezește; ba Irina știe și italienește. Dar nimeni nu-și poate închipui cît ne-au costat toate astea!

Mașa: E un lux prea mare pentru orașul ăsta să cunoști trei limbi! Nici măcar lux nu e... E ca și cînd ai avea șase degete la o mînă! Știm prea multe lucruri de prisos!

Verșinin: Ia te uită! *(Rîde.)* Știți prea multe lucruri de prisos! Mie mi se pare însă că nu există și nici nu poate exista pe lume un oraș atît de searbăd și plicticos, încît să nu aibă nevoie de un om inteligent și învățat! Să presupunem că între cei o sută de mii de locuitori ai acestui oraș — ce e drept, grosolani și înapoiați — numai trei vă seamănă. Fără îndoială că n-o să puteți învinge bezna mulțimii din jur. De-a lungul vieții veți fi nevoiți să cedați și să vă pierdeți cu vremea în mulțimea acestor o sută de mii; viața vă va înăbuși, dar nu veți dispare cu toții. Înrîurirea voastră va dăinui! Peste o vreme vor apare șase, apoi doisprezece inși de seama voastră. Pînă la urmă cei de seama voastră vor ajunge cei mulți! Peste două-trei sute de ani, viața pe acest pămînt va fi nespus de frumoasă, uimitoare. Omul are nevoie de o astfel de viață și chiar dacă nu s-a ajuns încă acolo, trebuie s-o presimtă, s-o aștepte, s-o viseze, să se pregătească pentru ea! Pentru asta, el e dator să vadă și să știe mai mult și mai bine decît părinții și bunicii lui. *(Rîde.)* Și dumneavoastră vă mai plîngeți că știți prea multe lucruri de prisos!

Mașa *(scoțîndu-și pălăria)*: Rămîn la dejun.

Irina *(oftînd)*: Într-adevăr, toate astea ar trebui însemnate...

*(Andrei a ieșit fără să fie observat.)*

Tuzenbah: Ați spus că peste veacuri viața pe acest pămînt va fi nespus de frumoasă, uimitoare!

Aveți dreptate. Și ca să ne împărtășim de pe acum din ea, măcar de departe, ar trebui să ne pregătim, trebuie să muncim...

Verșinin: Da! Ce multe flori aveți aici! *(Se scoală și se uită împrejur.)* Toată casa e minunată! Vă invidiez! O viață întreagă am trăit în case mici, cu sobe care scoteau mereu fum, cu mobilă sărăcăcioasă... două scaune și un divan... Mi-au lipsit în viață flori ca astea... *(Își freacă mîinile.)* Ei, ce să mai vorbim!

Tuzenbah: Da, trebuie să muncim! Sînt încredințat că spuneți în sinea dumneavoastră: „Uite un neamț sentimental!“ Vă asigur însă că sînt rus și că nici nu știu nemțește... și tata era ortodox...

*(Pauză.)*

Verșinin *(plimbîndu-se pe scenă)*: Mă gîndesc adeseori ce ar fi dacă aș putea începe viața de la capăt... dar de data asta în mod conștient... dacă aceea pe care am trăit-o ar rămîne în urmă ca o ciornă... iar cealaltă, cea nouă, ar fi adevărată! Dacă ar fi cu putință una ca asta, cred că ne-am strădui cu toții, înainte de toate, să nu ne mai repetăm. Atunci cred că fiecare și-ar înfiripa cel puțin un alt cadru de viață, cu o casă plină de flori și lumină, ca asta de pildă... Am o nevastă și două fetițe. Nevasta mea e o persoană suferindă... și așa mai departe, și așa mai departe. Dacă ar fi să încep o viață nouă, sînt sigur că nu m-aș mai însura. Nu... nu!

*(Intră Kulîghin în frac-uniformă.)*

Kulîghin *(se apropie de Irina)*: Surioară dragă, dă-mi voie să te felicit de ziua ta onomastică, să-ți urez sănătate și tot ce se poate dori unei fete de vîrsta ta. Uite, ți-am adus în dar o carte. *(Îi dă cartea.)* E istoria liceului nostru din ultimii cincizeci de ani, scrisă de mine. Nu-i o lucrare de mare însemnătate. Am scris-o așa, neavînd ce face. Totuși, te sfătuiesc s-o citești. Bună ziua, domnilor. *(Către Verșinin.)* Kulîghin, profesor la liceul din localitate, consilier. *(Către Irina.)* O să găsești în carte și o listă a tuturor absolvenților în răstimpul acestor cincizeci de ani. *Feci quod potui, faciant meliora potentes.*[1] *(O sărută pe Mașa.)*

Irina: Cartea asta mi-ai adus-o și de paști.

Kulîghin *(rîde):* Nu se poate! În cazul ăsta, dă-mi-o înapoi. Sau mai bine s-o dăm colonelului. Luați-o, domnule colonel, poate că o veți citi într-o zi, ca să vă alungați plictiseala.

Verșinin: Vă mulțumesc! *(Se scoală să plece.)* Sînt încîntat de cunoștință.

Olga: Cum? Plecați? Nu se poate!

Irina: Vă rog să rămîneți la noi, la dejun.

Olga: Vă rog!

Verșinin *(salută):* Mi se pare că am nimerit aci de o zi onomastică. Îmi cer scuze că nu am știut și nu v-am felicitat... *(Trece cu Olga în sala mare.)*

Kulîghin: Domnilor, azi e duminică! Zi de odihnă! Să ne odihnim deci și fiecare să se veselească conform vîrstei și situației sale. Va trebui să strîngeți covoarele în timpul verii, să le puneți bine pentru la iarnă... la naftalină sau praf persan... Romanii erau sănătoși pentru că știau să muncească și să se odihnească. Nu degeaba aveau: *Mens sana in corpore sano!* Viața lor era orînduită după anumite forme. Directorul nostru spune: „Esențialul pentru orice fel de viață e forma. Tot ce-și pierde forma încetează de a mai exista..." După cum se întîmplă și în viața de toate zilele. *(O prinde pe Mașa de mijloc, rîzînd.)* Mașa mă iubește. Soția mea mă iubește! Ar trebui să puneți și perdelele la naftalină o dată cu covoarele... Azi sînt vesel, sînt bine dispus! Mașa, domnul director ne-a poftit la ora patru... Se face o excursie cu profesorii și familiile lor.

Mașa: Nu mă duc!

Kulîghin *(amărît):* Dar de ce, dragă Mașa?

Mașa: Lasă, că vorbim mai tîrziu... *(Supărată.)* Bine!... O să merg! Acum, însă, te rog să mă lași în pace! *(Se depărtează de el.)*

---

[1] Am făcut ce am putut, cine poate, să facă mai bine (lat.) (n.t.).

Kulîghin: Apoi seara, după excursie, sîntem invitați la director acasă. Cu toată sănătatea lui șubredă, omul ăsta se străduiește înainte de toate să fie sociabil. E o personalitate superioară! Un om minunat. Ieri, după consiliu, îmi spune: „Tare sînt obosit, Feodor Ilici!“ *(Se uită la ceasul din perete și pe urmă la al său.)* Ceasul vostru merge cu șapte minute înainte. Da! Așa îmi spunea: „Sînt tare obosit“.

*(Din culise se aude o vioară.)*

Olga: Poftiți la masă, domnilor! Plăcinta e pe masă!

Kulîghin: Olga, drăguța mea! Ieri am muncit de dimineață pînă la unsprezece noaptea, eram obosit. Dar azi mă simt fericit. *(Se îndreaptă spre sala cea mare unde este pusă masa.)* Drăguța mea...

Cebutîkin *(pune ziarul în buzunar și își aranjează barba)*: Aha, plăcintă, foarte bine!

Mașa *(către Cebutîkin, cu severitate)*: Ascultă, să nu bei nimic astăzi! Ai auzit? Știi că băutura îți face rău.

Cebutîkin: Aș! Acum m-am lecuit! Sînt doi ani de cînd nu mai beau! *(Nerăbdător.)* Și la urma urmei, parcă nu-i totuna!

Mașa: Oricum ar fi, tot nu-ți dau voie să bei. *(Supărată, vorbind ca să n-o audă bărbatul ei.)* Ei, drăcie! Iar o să mor de plictiseală toată seara, la director.

Tuzenbah: În locul dumitale nu m-aș duce... Foarte simplu!

Cebutîkin: Nu te duce, inimioară scumpă!

Mașa: Da, nu te duce!... Blestemată, nesuferită viață!... *(Trece în sala mare.)*

Cebutîkin *(urmînd-o)*: Haide, haide!

Solionîi *(trecînd și el în sala mare)*: Pui... pui... pui... pui...

Tuzenbah: Încetează, Vasil Vasilici! Ajunge!

Solionîi: Pui... pui... pui...

Kulîghin *(vesel)*: În sănătatea dumitale, domnule colonel! Eu sînt profesor, sînt de-al casei, soțul Mașei!... Mașa e o fată bună, foarte bună...

Verșinin: O să beau din vodca asta mai închisă. *(Bea.)* În sănătatea dumitale! *(Către Olga.)* Ce bine mă simt în casa dumneavoastră!

*(Irina și Tuzenbah au rămas în salon.)*

Irina: Mașa e prost dispusă azi. S-a măritat la optsprezece ani. Atunci i se părea că soțul ei este cel mai deștept om din lume! Acum e de altă părere. E cel mai bun, dar nu și cel mai deștept!

Olga *(nerăbdătoare)*: Andrei, ce faci, n-ai de gînd să vii?

Andrei *(vorbind din culise)*: Numaidecît. *(Apare și se îndreaptă spre masă.)*

Tuzenbah: La ce te gîndești?

Irina: La nimic! Nu-mi place Solionîi ăsta al dumitale, mi-e chiar teamă de el! Vorbește numai prostii...

Tuzenbah: Un om ciudat! Mi-e și milă, mi-e și necaz pe el cîteodată, dar mai mult mi-e milă. De fapt, cred că e un timid... De cîte ori sîntem singuri, pare foarte deștept și drăguț... în societate însă e grosolan și certăreț. Nu te duce încă acolo, lasă-i să se așeze la masă. Dă-mi voie să mai stau cîteva clipe cu dumneata. La ce te gîndești? *(Pauză.)* Ai numai douăzeci de ani, și eu nu am împlinit încă treizeci. Avem atîția ani în fața noastră, un șir lung de zile, pline de dragostea ce ți-o port...

Irina: Nikolai Lvovici, nu-mi vorbi de dragoste!

Tuzenbah *(fără s-o asculte)*: Simt o sete cumplită de viață, de luptă, de muncă! Și setea asta s-a contopit în sufletul meu cu dragostea pentru dumneata, Irina! Parcă înadins ești atît de fermecătoare, ca viața să mi se pară și mai plină de farmec. Spune, la ce te gîndești?

Irina: Spui că viața e frumoasă! Dar dacă pare numai frumoasă? Pentru noi, cele t~~rei~~ surori, viața n-a fost încă frumoasă, ne-a înăbușit ca o buruiană... Vezi, încep să plîng... Nu, nu trebuie... *(Își șterge* *iute lacrimile. Surîde.)* Trebuie să muncim... să muncim! N-avem bucurii... viața ni se pare tristă și fără rost tocmai pentru că nu știm ce înseamnă munca! Ne-am născut printre cei care o disprețuiesc.

*(Intră Natalia Ivanovna. Poartă o rochie roz și un cordon verde.)*

Natașa: Lumea se și așază la masă... Am întîrziat. *(Trecînd, se uită în oglindă și își aranjează pieptănătura.)* Mi se pare că sînt destul de bine pieptănată... *(O zărește pe Irina.)* Draga mea Irina Sergheevna, te felicit! *(O sărută lung și cu foc.)* Aveți lume multă! Zău, mă simt foarte stingherită! Bună ziua, domnule baron.

Olga *(intrînd în salon)*: Uite-o și pe Natalia Ivanovna! Bună ziua, draga mea. *(Se sărută.)*

Natașa: Vă felicit! E ziua onomastică a Irinei. Ce mulți musafiri! Sînt tare intimidată!...

Olga: N-ai de ce... sînt numai de-ai casei. *(Șoptește cu vocea speriată.)* Vai de mine, ce cordon verde! Draga mea, dar nu se poate!

Natașa: Cum? Crezi că poartă ghinion?

Olga: Nu... dar nu merge... e chiar nepotrivit...

Natașa *(cu o voce plîngăreață)*: Da? Crezi? Dar nu e un verde țipător, e mai degrabă șters... *(O urmează pe Olga în sala mare.)*

*(În sală lumea se așază la masă, în salon nu e nimeni.)*

Kulîghin: Irina, să-ți dea dumnezeu un bărbat bun! E timpul să te măriți!

Cebutîkin: Natalia Ivanovna, și dumitale la fel!

Kulîghin: Lasă că Natalia Ivanovna a și pus ochii pe unul!

Mașa *(bate cu furculița în marginea farfuriei)*: Vreau și eu un păhărel de vin! Ei, fie ce-o fi!

Kulîghin: Mașa, trei cu minus la purtare!

Verșinin: Vodca e foarte bună! Cu ce e făcută?

Solionîi: Cu gîndaci.

Irina *(cu voce plîngăreață)*: Vai! Ce oroare!

Olga: Diseară avem un curcan și o plăcintă cu mere. Slavă domnului, azi sînt acasă toată ziua. Și seara la fel... Domnilor, să poftiți și diseară...

Verșinin: Îmi permiteți să vin?

Irina: Vă rog, cu toată plăcerea!

Natașa: Aci se vine fără multe mofturi.

Cebutîkin: „Am fost aduși pe lume pentru dragoste!" *(Rîde.)*

Andrei: Încetați, domnilor! Nu v-ați plictisit încă?

*(Intră Fedotik și Rode, cu un coș mare cu flori.)*

Fedotik: Mi se pare că s-au așezat la masă.

Rode *(vorbind tare și graseind)*: S-au așezat la masă? Da, ai dreptate...

Fedotik: Așteaptă o clipă. *(Fotografiază.)* Una! Te rog, mai așteaptă nițel. *(Face încă o fotografie.)* Două! Acum am terminat. *(Amîndoi apucă coșul și se îndreaptă spre sala cea mare, unde sînt primiți cu mare gălăgie.)*

Rode *(vorbind tare)*: Vă felicit și vă doresc toate cele bune! Afară este o vreme minunată! Toată dimineața ne-am plimbat cu elevii. Știți că dau lecții de gimnastică la liceu...

Fedotik: Irina Sergheevna, vă puteți mișca... *(Face o fotografie.)* Sînteți atît de frumoasă astăzi! *(Scoate din buzunar o sfîrlează.)* Iată și o sfîrlează... Are un sunet neobișnuit...

Irina: Ce minune!

Mașa: „Pe plaiu-ntins sub geana mării smălțat în aur e-un tufan..." *(Plîngător.)* Ei, pentru ce spun asta? Versurile astea mă obsedează... de azi dimineață îmi vin mereu în minte...

Kulîghin: Sîntem treisprezece la masă.

Rode *(tare)*: Vai de mine, domnilor! Nu cumva sînteți superstițioși?!

*(Rîsete.)*

Kulîghin: Dacă sîntem treisprezece la masă, să știți că avem printre noi îndrăgostiți. Nu cumva ești dumneata acela, Ivan Romanovici?

*(Rîsete.)*

Cebutîkin: Sînt un bătrîn păcătos, o mărturisesc! Dar nu înțeleg de ce s-a roșit Natalia Ivanovna!

*(Toată lumea izbucnește în rîs zgomotos. Natașa se scoală și fuge în salon, urmată de Andrei.)*

Andrei: Te rog nu-i lua în seamă! Așteaptă, te rog, nu pleca...

Natașa: Mi-e rușine! Nu știu ce-i cu mine... De ce își bat joc de mine? Știu că o să par prost crescută pentru că m-am sculat de la masă, dar n-am încotro... nu pot... *(Își ascunde obrazul în mîini.)*

Andrei: Nu fi supărată, draga mea, te rog din suflet! Ei nu fac decît să glumească, dar fără răutate! Sînt buni! Au inimi de aur. Te încredințez că amîndoi le sîntem dragi! Vino aci, lîngă fereastră... De aici nu ne văd... *(Se uită împrejur.)*

Natașa: Eu nu prea sînt obișnuită cu lumea!...

Andrei: O, tinerețe! Minunată, frumoasă tinerețe! Draga mea, buna mea, nu te necăji! Tot ce te rog e să ai încredere în mine... Ce bine mă simt, sufletul mi-e plin de dragoste, de bucurie! Nu ne vede nimeni, nimeni! De ce, de ce m-am îndrăgostit de dumneata și cînd? Nu înțeleg nici eu nimic! Draga mea bună și nevinovată, te rog să-mi fii soție! Te iubesc... te iubesc... așa cum n-am iubit pe nimeni înainte... *(Se sărută.)*

*(În aceeași clipă intră doi ofițeri, care, văzînd scena, se opresc foarte nedumeriți.)*

Cortina

## ACTUL AL DOILEA

Acelaşi decor ca şi în actul întîi. E ora opt seara. Dincolo de scenă, pe stradă, cîntă cineva abia auzit din armonică. Pe scenă e întuneric. Intră *Natalia Ivanovna* în capot şi cu o lumînare în mînă. Se opreşte în faţa uşii care dă în odaia lui Andrei.

Nataşa: Ce faci acolo, Andriuşa? Citeşti? Nu face nimic... întrebam aşa, într-o doară. *(Se duce şi deschide altă uşă, se uită înăuntru şi închide uşa la loc.)* N-au lăsat lumina...

Andrei *(iese din cameră cu o carte în mînă)*: Ce-i, Nataşa?

Nataşa: Mă uitam dacă nu-i lumină. Acum, de carnaval, slugile şi-au pierdut capul. Te poţi aştepta la orice!... Ieri, la miezul nopţii, am trecut prin sufragerie şi ardea o lumînare... N-am putut afla cine a lăsat-o aprinsă. *(Pune jos lumînarea.)* Cît e ceasul?

Andrei *(se uită la ceas)*: E opt şi un sfert.

Nataşa: Nu s-au întors nici Olga, nici Irina. Prea muncesc mult sărmanele fete! Olga are consiliu pedagogic, şi Irina e la telegraf. *(Oftează.)* I-am spus azi dimineaţă surorii tale: „Mai cruţă-te, Irino dragă!“ Dar nu vrea să asculte. Ai spus că-i ora opt şi un sfert? Tare mi-e teamă că-i bolnav Bobik al nostru! De ce o fi atît de rece? Ieri avea febră, şi azi e rece de tot... Tare mi-e teamă...

Andrei: Lasă, Nataşa, că n-are nimic băiatul. E sănătos tun!

Nataşa: Totuşi, am să-l ţin la regim. Mi-e teamă. Cînd te gîndeşti că azi e vorba să vină mascaţii la noi, pe la zece! Andriuşa, ar fi mai bine să nu vină...

Andrei: Nu ştiu ce să-ţi spun... Au fost poftiţi.

Nataşa: Ştii că azi dimineaţă cînd s-a deşteptat puişorul, s-a uitat la mine şi deodată mi-a surîs. Vezi că m-a recunoscut. I-am spus: „Bună dimineaţa, Bobik, bună dimineaţa, drăguţule!“ şi el rîdea. Să știi că înțelege totul. Așadar, ne-am înțeles, Andriușa! Mă duc să spun că nu primim mascații.

Andrei *(nehotărît)*: Mda... Vezi însă, că asta este dorința surorilor mele... și... ele sînt stăpîne aici.

Natașa: Lasă că le spun eu! Sînt bune și au să înțeleagă. *(Plecînd.)* Pentru cină am dat ordin să ți se dea iaurt. Doctorul a spus că numai cu iaurt o să izbutești să slăbești. *(Se oprește.)* Bobik e atît de rece! Mi-e teamă că-i prea frig la el în odaie. Ar trebui să-i dăm alta... cel puțin pînă la primăvară... Camera Irinei, de pildă, s-ar potrivi de minune pentru copil... e uscată și are toată ziua soare. O să-i propun asta. Irina poate sta împreună cu Olga, deocamdată... Tot vin ele numai la culcare! Sînt plecate ziua întreagă... *(Pauză.)* Dragul meu Andrei, de ce nu spui nimic?

Andrei: Ce să mai zic?... Mă gîndesc și eu...

Natașa: Da... voiam parcă să-ți spun ceva... A, da! A venit Ferapont de la zemstvă. Vrea să-ți vorbească.

Andrei *(căscînd)*: Cheamă-l aici.

*(Natașa iese. Andrei citește o carte, aplecat spre lumînarea lăsată de ea pe masă. Intră Ferapont, îmbrăcat într-un palton vechi și rupt, cu gulerul ridicat. E legat la urechi.)*

Andrei: Bună seara, ce vrei să-mi spui?

Ferapont: Președintele vă trimite o carte și o hîrtie. Poftim! *(Îi dă cartea și un pachet.)*

Andrei: Mulțumesc. Bine. Dar de ce ai venit atît de tîrziu? E trecut de ora opt!

Ferapont: Cum ați spus?

Andrei *(vorbind tare)*: Îți spun că ai venit tîrziu. E ora opt trecut!

Ferapont: Da. Așa-i. Am venit de cînd era lumină, dar nu m-au lăsat. Boierul — ziceau — are treabă. Ce să-i faci? Treaba-i treabă! Eu nu mă grăbesc... *(Crezînd că Andrei îl întreabă ceva.)* Cum ați spus?

Andrei: N-am spus nimic. *(Se uită la carte.)* Mîine e vineri și n-avem slujbă. Eu însă tot mă duc... acasă mă plictisesc. *(Pauză.)* Ei, moșule, moșule, ce ciudat se schimbă toate și cum te mai amăgește viața! Neavînd ce face azi, am pus mîna pe cartea asta, un vechi curs universitar... Mi-a venit să rîd! Doamne, doamne! Iată-mă secretar la zemstvă, unde Protopopov e președinte, pe cîtă vreme eu nu sînt decît secretar... tot ce pot spera, în cel mai bun caz, e să ajung membru în consiliu! Eu să fiu membru în consiliul zemstvei de-aici, eu care visez în fiecare seară că sînt profesor la Universitatea din Moscova. Un cărturar de vază... Mîndria țării rusești!...

Ferapont: Ce pot să spun eu?... A început să-mi slăbească auzul.

Andrei: Dacă auzeai bine poate că n-aș fi vorbit cu tine! Simt nevoia să vorbesc cu cineva, dar nevastă-mea nu mă înțelege și — nu știu de ce — de surori mă tem. Mă tem... să nu rîdă de mine... nu beau, nu-mi place cîrciuma, dar tare m-aș fi dus acum pe la Testov sau la Restaurantul Mare din Moscova. Da... dragul meu!

Ferapont: Știți că mai deunăzi a venit pe la zemstvă un antreprenor care povestea despre niște negustori din Moscova. Cică au mîncat patruzeci de blinele și că unul din ei ar fi murit... nu țin bine minte, au mîncat patruzeci sau cincizeci.

Andrei: La Moscova sînt restaurante cu săli mari, unde nimeni ~~nu~~ te cunoaște și totuși nu te simți străin. Aci te cunoaște toată lumea și ești străin. Singur și străin!...

Ferapont: Cum ați spus? *(Pauză.)* Tot el povestea, dar ce poți să știi, s-ar putea să mintă... Cică de-a lungul Moscovei este întinsă o funie...

Andrei: Cu ce scop?

Ferapont: Habar n-am. Așa zicea antreprenorul.

Andrei: Fleacuri! *(Citește din carte.)* Ai fost vreodată la Moscova?

Ferapont *(după o pauză)*: N-am fost, n-a vrut dumnezeu! *(Pauză.)* Pot să plec?

Andrei: Da. Du-te sănătos! *(Ferapont pleacă.)* Fii sănătos! *(Citește.)* Să vii mîine dimineață să iei hîrtiile astea... Poți să pleci... *(Pauză.)* A plecat. *(Se aude soneria.)* Da, așa e... *(Cască, se întinde și se îndreaptă, fără grabă, spre camera sa.)*

*(Din culise se aude doica, care adoarme copilul. Intră Mașa și Verșinin. În timp ce stau de vorbă, intră jupîneasa și aprinde lampa și lumînările.)*

Mașa: Știu și eu? *(Pauză.)* Nu știu. Desigur, obișnuința e mare lucru. Bunăoară, după moartea tatii, ne venea foarte greu să ne obișnuim fără ordonanțe. Cred însă că în afara obișnuinței mai vorbește în mine și simțul de dreptate. Nu știu cum o fi în alte orașe, dar aici singurii oameni de treabă, de neam și cu creștere mai aleasă sînt militarii.

Verșinin: Mi-e tare sete, aș bea un ceai...

Mașa *(uitîndu-se la ceas)*: Ne servește îndată. Știi... m-au măritat la optsprezece ani... Mi-era teamă de soțul meu... pentru că era profesor la liceu... iar eu abia ieșisem atunci din școală. Mi se părea grozav de învățat, de inteligent și de important. Acum însă, din păcate, nu mai sînt de aceeași părere.

Verșinin: Așa-i... Da, da!

Mașa: Nu spun nimic despre soțul meu, m-am obișnuit cu el. Dar printre civili sînt atîția oameni lipsiți de creștere, grosolani și care nu știu să se poarte. Grosolănia mă tulbură și mă jignește. Sufăr cînd văd că un om nu e îndeajuns de sensibil, de blînd și de politicos. Cînd mi se întîmplă să fiu între profesori — colegii soțului meu — sufăr!

Verșinin: Da... Așa-i. Mi se pare însă că nu prea este mare deosebire între militari și ceilalți, mai cu seamă în acest oraș. Toți sînt la fel. Cînd stai de vorbă cu un intelectual de aci, fie civil, fie militar, afli că e chinuit... ba de nevastă, ba de moșie, de casă, de cai și așa mai departe... Vezi, noi, rușii, sîntem în stare să ajungem la cele mai înalte culmi ale gîndirii, dar spune-mi... de ce oare ne lăsăm robiți de toate măruntișurile vieții? De ce?

Mașa: De ce?

Verșinin: De ce sînt ei chinuiți... chinuiți de copii, de neveste? Și de ce, la rîndul lor, copiii și nevestele sînt chinuiți de ei?

Mașa: Văd că azi ești cam prost dispus.

Verșinin: Se prea poate. Azi n-am mîncat nimic. De dimineață n-am pus nimic în gură. Mi-e fata cam bolnavă... Cînd se îmbolnăvește una din fetițe, simt cum mă sugrumă neliniștea! Mă mustră conștiința: cum de am fost în stare să le dau o astfel de mamă! O, dacă ai fi văzut-o astăzi! Ce nulitate! Am început să ne certăm de la șapte dimineața, iar la nouă am plecat trîntind ușa. *(Pauză.)* Nu-mi place să vorbesc altora despre asta, și, ciudat lucru, mă plîng tocmai dumitale! *(Îi sărută mîna.)* Te rog să nu te superi pe mine! Nu am pe nimeni pe lume în afară de dumneata. Pe nimeni...

*(Pauză.)*

Mașa: Cum mai vuiește soba! Așa era cu puțin înainte de a muri bietul tata. Așa vuia și atunci coșul... Chiar așa...

Verșinin: Nu cumva ești superstițioasă?!

Mașa: Ba da.

Verșinin: Ce ciudat! *(Îi sărută mîna.)* Ești o femeie minunată, fermecătoare! Minunată, fermecătoare! Cu toate că-i întuneric aci, îți văd strălucirea ochilor.

Mașa *(se așază pe alt scaun)*: Aci e mai multă lumină...

Verșinin: Te iubesc, te iubesc, te iubesc! Cît îmi sînt de dragi ochii, mișcările dumitale! Adesea te visez... Minunată, fermecătoare femeie!

Mașa *(rîde încet)*: Nu știu de ce îmi vine să rîd cînd îmi vorbești astfel. Adevărul însă e că mi-e teamă... Nu mai spune nimic. Te rog! *(Aproape în șoaptă.)* Ba nu! Vorbește! Mi-e totuna... *(Își ascunde fața în mîini.)* Mi-e totuna. Vine cineva. Să schimbăm vorba.

*(Intră Irina și Tuzenbah prin sala mare.)*

Tuzenbah: Știi, numele meu e alcătuit din trei nume. Mă numesc baron Tuzenbah-Krone-Altschauer, dar sînt rus, ortodox ca și dumneata. Mi-a rămas puțin din firea nemțească... Poate răbdarea și îndărătnicia cu care te plictisesc în fiecare seară, cînd vin și te conduc acasă!

Irina: Cît de obosită sînt!

Tuzenbah: Am să vin astfel în fiecare seară și am să te conduc acasă, zece-douăzeci de ani, cît timp nu mă vei goni... *(Îi zărește pe Mașa și pe Verșinin. Se îndreaptă spre ei, vesel.)* Voi erați? Bună seara.

Irina: Iată-mă în sfîrșit acasă! *(Către Mașa.)* Azi a venit la poștă o cucoană care voia să telegrafieze la Saratov. Voia să-și vestească fratele că-i murise fiul și nu-și putea aminti adresa. Pînă la urmă, am trimis telegrama fără adresă, la Saratov. Se tînguia într-una și eu am fost rea cu ea, fără nici un motiv. I-am spus: „N-am timp". M-am purtat prostește cu ea... Azi vin mascații la noi?

Mașa: Da.

Irina *(se așază în fotoliu)*: O să mă odihnesc o clipă... Sînt obosită!

Tuzenbah *(surîzînd)*: Ești ca o fetiță oropsită cînd te întorci de la slujbă...

*(Pauză.)*

Irina: Am obosit. Nu-mi place slujba la poștă. Nu-mi place.

Mașa: Ai slăbit... *(Fluieră încet.)* Ai întinerit. Acum semeni a băiat la față.

Tuzenbah: O schimbă pieptănătura.

Irina: Trebuie să-mi caut altă slujbă. Asta nu-i pentru mine. Nu găsesc acolo ceea ce am dorit, ceea ce am visat... E o muncă fără poezie... lipsită de idei... *(Bate cineva în podea.)* E doctorul. *(Către Tuzenbah.)* Dragul meu, răspunde-i. Eu nu sînt în stare, sînt istovită... *(Tuzenbah răspunde, bătînd în podea.)*

Irina: O să apară îndată. Ar trebui să luăm măsuri. Doctorul a fost ieri cu Andrei la club și iar au pierdut. Se spune că Andrei a pierdut la joc două sute de ruble.

Mașa *(indiferentă)*: Ce să-i faci?!

Irina: A mai pierdut acum două săptămîni... ca și în decembrie... Ce bine ar fi să piardă mai repede tot! Poate că atunci am pleca din orașul ăsta. Doamne, dumnezeule! Visez Moscova în fiecare noapte! Parcă aș fi nebună!... *(Rîde.)* Abia în iunie o să plecăm... Dar pînă atunci au mai rămas... februarie, martie, aprilie și mai... aproape jumătate de an.

Mașa: Natașa n-ar trebui să afle că a pierdut.

Irina: Cred că puțin îi pasă!

*(Prin sala mare intră Cebutîkin, încă somnoros după siesta de după-amiază. După ce își piaptănă barba, se așază și scoate din buzunar ziarul.)*

Mașa: Ia te uită... a sosit! Și-a plătit chiria?

Irina *(rîde)*: Da' de unde! N-a plătit-o de opt luni. A uitat, pesemne.

Mașa *(rîde)*: Ia priviți ce grav stă!

*(Rîd cu toții. Pauză.)*

Irina: De ce nu spui ceva, Alexandr Ignatievici?

Verșinin: Știu și eu? Tare aș bea un ceai! Mi-aș da jumătate din viață pentru un pahar cu ceai! De azi dimineață n-am băgat nimic în gură...

Cebutîkin: Irina Sergheevna!

Irina: Ce poftești?

Cebutîkin: Vino aici, te rog... *venez ici... (Irina se duce și se așază lîngă el, la masă.)* Nu pot fără dumneata. *(Irina ia cărțile de joc și începe o pasiență.)*

Verșinin: Ce să-i faci! Văd că nu ne mai aduce ceaiul... Să facem și noi atunci puțină filozofie.

Tuzenbah: Prea bine! Despre ce să vorbim?

Verșinin: Despre ce? Hai să visăm... bunăoară... la viața de peste două-trei sute de ani!...

Tuzenbah: Ce crezi? O să zboare lumea cu aerostatele! Hainele își vor schimba croiala... Se va descoperi poate un al șaselea simț, care se va fi dezvoltat... Viața, însă, va rămîne aceeași! Grea, plină de taine și fericire... Chiar peste o mie de ani, omul tot la fel o să se tînguiască, zicînd: „Vai, ce grea e viața!“ Și tot așa, ca și acum, o să se teamă de moarte și n-o să vrea să moară.

Verșinin *(stă pe gînduri)*: Cum să-ți spun? Mie mi se pare că totul va trebui să se schimbe încetul cu încetul și că a și început să se schimbe chiar sub ochii noștri. Peste două-trei sute sau o mie de ani... căci anii nu înseamnă mai nimic... o să înceapă o viață fericită, o viață nouă! Noi nu vom avea parte de ea, firește; însă pentru ea trăim astăzi, ne trudim și suferim. Noi o înfăptuim... și ăsta e sensul existenței noastre și chiar am putea spune, fericirea noastră.

*(Mașa rîde încet.)*

Tuzenbah: Ce-i cu dumneata?

Mașa: Nici eu nu știu! De azi dimineață îmi vine într-una să rîd.

Verșinin: Mi-am terminat studiile în același loc cu dumneata. Dar n-am urmat cursuri la Academia militară. Citesc mult, însă nu știu să-mi aleg cărțile. Poate nu citesc ceea ce ar trebui. Cu toate astea, cu cît trăiesc mai mult, cu atît simt în mine mai aprigă setea de a cunoaște. Încărunțesc, sînt aproape bătrîn, și știu atît de puțin, atît de puțin! Totuși mi se pare că știu bine ceea ce este esențial și adevărat. Cît aș vrea să vă dovedesc că fericirea nu-i pentru noi, că nu trebuie să fie și nici nu va fi... Noi trebuie să muncim, să muncim mereu. Fericirea? Fericirea e hărăzită urmașilor noștri îndepărtați. *(Pauză.)* Dacă nu mie, cel puțin urmașilor urmașilor mei.

*(În sala mare apar Fedotik și Rode, care se așază și cîntă încet, acompaniindu-se la chitară.)*

Tuzenbah: După dumneata, nici să visăm la fericire n-avem voie. Dar dacă eu mă simt fericit!

Verşinin: Nu-i așa...

Tuzenbah *(dă din mîini, rîzînd)*: Se vede că nu ne putem înțelege! Nu știu însă cum aș face să te conving.

*(Mașa rîde încet.)*

Tuzenbah *(amenințînd-o cu degetul)*: Rîzi, rîzi. *(Către Verșinin.)* Nici peste două-trei sute de ani, ba nici peste un milion de ani, viața nu se va schimba cu o iotă! Ea rămîne aceeași, urmîndu-și legile ei proprii, pe care noi nu le putem pătrunde și pe care nu le vom cunoaște niciodată. Păsările călătoare, cocorii de pildă, își urmează neobosite zborul! Oricare ar fi gîndurile ce le frămîntă mintea — meschine sau mărețe — își vor continua mereu zborul, fără să știe încotro și de ce. Ei zboară și vor continua ´să zboare în ciuda filozofilor ce s-ar putea ivi printre ei. Aceștia vor putea să filozofeze în liniște, numai să nu tulbure zborul celorlalți.

Mașa: Bine, dar pentru ce?

Tuzenbah: Pentru ce? Uite, afară ninge. Pentru ce?

*(Pauză.)*

Mașa: Mie, însă, mi se pare că tot omul trebuie să aibă o credință sau cel puțin să o caute. Altfel existența lui e goală, goală... Să trăiești și să nu știi de ce zboară cocorii? De ce se nasc copiii?... De ce sînt stele pe cer?... Ori știi de ce trăiești, ori toate pe lume sînt fleacuri... nimicuri...

*(Pauză.)*

Verşinin: Și totuși, ce păcat că s-a dus tinerețea!

Maşa: Gogol spunea: „Plicticos lucru să trăiești pe lume, domnilor!“

Tuzenbah: Și eu am să spun: „Greu lucru să se înțeleagă cineva cu dumneavoastră, domnilor!“ Mai lăsați-o.

Cebutîkin *(citește din ziar)*: Balzac s-a cununat la Berdicev... *(Irina cîntă încet.)* Asta trebuie să mi-o însemn în carnet. *(Scrie.)* Balzac s-a cununat la Berdicev. *(Citește mai departe ziarul.)*

Irina *(făcînd pasiența îngîndurată)*: Balzac s-a cununat la Berdicev...

Tuzenbah: Zarurile au fost aruncate! Știi, Maria Sergheevna, mi-am dat demisia!

Mașa: Am auzit. Nu văd nimic bun în asta. Nu-mi plac civilii.

Tuzenbah: E totuna! *(Se ridică.)* Nu prea sînt eu chipeș! Vezi dar, că nu fac de militar! Dar parcă nu-i totuna?... Am de gînd să muncesc. Vreau cel puțin o dată în viața mea să muncesc atît, încît să vin seara istovit acasă, să mă trîntesc pe pat și să adorm numaidecît. *(Trece în sala mare.)* Cred că numai muncitorii dorm bine noaptea!

Fedotik *(către Irina)*: Venind aci pe strada Moscovei, am intrat în prăvălia lui Pîjikov și ți-am cumpărat niște creioane colorate și briceagul ăsta.

Irina: Firește! Voi toți mă considerați încă o fetiță... dar eu am crescut! *(Ia creioanele și briceagul, cu vădită bucurie.)* Ce drăguțe sînt!

Fedotik: Pentru mine am cumpărat un briceag mai mare. Ia uitați-vă! O lamă, încă una, și-a treia. Asta e pentru scobit în urechi; uite și o forfecuță și o pilă de unghii.

Rode *(tare)*: Doctore, cîți ani ai?

Cebutîkin: Eu? Treizeci și doi.

*(Rîs general.)*

Fedotik: Hai să vă arăt o pasiență nouă. *(Așază cărțile.)*

*(Jupîneasa intră cu samovarul, Anfisa rămîne pe lîngă el. După un timp intră Natașa și se învîrtește și ea în jurul mesei, apoi intră Solionîi, care salută lumea și ia loc la masă.)*

Verșinin: Ce vreme urîtă e afară! Ce vînt!

Mașa: Da, m-am săturat de atîta iarnă. Am și uitat cum e vara.

Irina: Mi se pare că iese pasiența. Să știi că plecăm la Moscova.

Fedotik: Ba nu iese de loc. Ia te uită cum a închis optul acela pe doi de pică. *(Rîde.)* Asta înseamnă că nu plecați la Moscova!

Cebutîkin *(citește din ziar)*: Tsi-tsi-car... Acolo-i molimă. Bîntuie vărsatul negru!

Anfisa *(vine spre Mașa)*: Mașa, măicuță, poftește lumea la ceai! *(Către Verșinin.)* Poftiți la ceai, domnule colonel... Iertați-mă, tătucule, v-am uitat numele.

Mașa: Adu-l aci, doiculiță, nu mă mai duc acolo!

Irina: Doiculiță!

Anfisa: Iacă, vin îndată!

Natașa *(către Solionîi)*: Știi, pruncii ăștia înțeleg foarte bine tot! Mai deunăzi îi spun: „Bună ziua, Bobik, bună ziua, drăguțule!“ Să fi văzut numai cum m-a privit! Să nu crezi că vorbesc așa pentru că-i sînt mamă, te rog să mă crezi! Bobik însă este un copil excepțional!

Solionîi: Dacă copilul ăsta era al meu, îl puneam în tigaie și-l mîncam fript. *(Își ia paharul de ceai și trece în salon, așezîndu-se într-un colț.)*

Natașa *(ascunzîndu-și fața în mîini)*: Vai, ce om brutal și prost crescut!

Mașa: Fericit cel ce nu vede dacă acum e iarnă sau vară... Cred că dacă aș fi fost la Moscova, nu m-aș fi sinchisit de timp!

Verșinin: Mai deunăzi citeam niște memorii scrise de un ministru francez la închisoare. A fost osîndit pentru afacerea Panama. Nu vă puteți închipui cu ce încîntare și însuflețire vorbea de păsările pe care le vedea prin gratiile ferestrei, despre păsările pe care nu le observase niciodată atîta vreme cît fusese ministru. Firește că acum, după ce și-a recăpătat libertatea, nu le mai bagă în seamă — ca înainte. La fel se va întîmpla și cu dumneata. Cînd vei locui la Moscova, n-o să ți se mai pară minunată, ca acum. Fericirea nu există pentru noi și n-o atingem niciodată, o dorim numai.

Tuzenbah *(ia de pe masă o cutie de bomboane)*: Dar unde sînt bomboanele?

Irina: Le-a mîncat Solionîi.

Tuzenbah: Cum? Pe toate?

Anfisa *(servind ceaiul)*: Domnule colonel, aveţi o scrisoare!

Verşinin: Eu? *(Ia scrisoarea.)* E de la fiica mea. *(Citeşte.)* Da... fireşte! Maria Sergheevna, nu te supăra... o să plec pe neobservate... nici ceaiul nu-l pot bea... *(Se ridică emoţionat.)* Veşnica poveste...

Maşa: Ce s-a întîmplat? Nu se poate spune?

Verşinin *(vorbeşte încet)*: Iar s-a otrăvit soţia mea! Sînt nevoit să plec. Voi trece fără să fiu observat. Ce neplăcute sînt toate astea! *(Sărută mîna Maşei.)* Draga mea, buna mea... frumoasa mea... o s-o iau încetişor pe-aici. *(Pleacă.)*

Anfisa: Dar unde se duce? Tocmai acum cînd am servit ceaiul! Ce om ciudat!...

Maşa *(supărată)*: Vezi-ţi de treabă! Nu dai omului pace niciodată! *(Cu ceaşca de ceai în mînă se îndreaptă spre masă.)* M-ai plictisit, bătrîno...

Anfisa: Nu te mai supăra, măicuţă!

Andrei *(din culise)*: Anfiso!

Anfisa *(îngînă)*: „Anfiso..." Stă colea şi... *(Se duce.)*

Maşa *(în sala mare, lîngă masă; supărată)*: Faceţi-mi loc şi mie la masă! *(Răvăşeşte cărţile aşezate pentru pasienţă.)* De ce v-aţi aşezat aici, cu cărţile astea? Beţi ceaiul acum!

Irina: Ce răutăcioasă eşti, Maşa!

Maşa: Foarte bine! Dacă sînt rea, să nu mai vorbiţi cu mine. Să mă lăsaţi în pace!

Cebutîkin *(rîzînd)*: Auzi dumneata! S-o lăsăm în pace!

Maşa: Ai şaizeci de ani, dar bolboroseşti întotdeauna dracu ştie ce năzbîtii. Parcă ai fi copil!

Nataşa *(oftînd)*: Maşa, draga mea, nu-i frumos să foloseşti în conversaţie astfel de expresii! Drept să-ţi spun, frumoasă cum eşti şi făcînd parte dintr-o lume aleasă, ai putea fi fermecătoare dacă n-ai folosi aceste cuvinte nepotrivite. *Je vous prie, pardonnez-*

*moi, Marie, mais vous avez des manières un peu grossières.*[1]

Tuzenbah *(stăpînindu-se cu greu să nu izbucnească în rîs)*: V-aș ruga... să-mi dați... să-mi dați... mi se pare că acolo este coniac...

Natașa: *Il paraît que mon Bobik ne dort plus*[2], s-a deșteptat. Azi e bolnav mititelul... Mă iertați... mă duc să văd ce face. *(Pleacă.)*

Irina: Unde s-a dus Alexandr Ignatievici?

Mașa: Acasă. Iar are un bucluc cu nevastă-sa.

Tuzenbah *(se îndreaptă spre Solionîi cu sticla de coniac în mînă)*: Stai mereu îngîndurat și singurel și nu pot pricepe la ce te gîndești! Hai să ne împăcăm! Să bem un păhărel cu coniac! *(Beau.)* Fără îndoială că va trebui să cînt toată noaptea la pian... tot felul de fleacuri... Ce să-i faci?

Solionîi: Nu înțeleg de ce vrei să ne împăcăm? Eu nu m-am certat cu dumneata.

Tuzenbah: Nu știu de ce dar stîrnești în mine un simțămînt ciudat, ca și cum ar fi întotdeauna o neînțelegere între noi. Trebuie să recunosc că ai un caracter destul de straniu...

Solionîi *(declamă)*: „Sînt ciudat, dar cine nu-i astfel? Deci nu te supăra, Aleko."

Tuzenbah: Dar ce caută aici Aleko?

*(Pauză.)*

Solionîi: Vezi... de cîte ori sînt singur cu cineva, merge, sînt ca toți oamenii. În lume însă sînt plicticos, sfios... Spun numai prostii... Și totuși, sînt mai de treabă și mai cinstit decît mulți, mulți alții. Și o pot dovedi.

Tuzenbah: De multe ori mă supăr pe dumneata. Veșnic te legi de mine cînd sîntem împreună în lume! Și totuși, mi-ești simpatic, nu știu de ce. Azi mă îmbăt... fie ce-o fi! Să bem!

Solionîi: Să bem! *(Beau.)* N-am nimic împotriva dumitale, baroane, și nici n-am avut vreodată. Dar am caracterul lui Lermontov. *(Încet.)* Și se spune că semăn puţin cu el... *(Scoate sticluţa cu parfum din buzunar şi îşi dă pe mîini.)*

---

[1] Te rog să mă ierți, Maria, dar ai maniere cam grosolane (fr.) (n.t.).

[2] Se pare că Bobik al meu nu mai doarme (fr.) (n.t.).

Tuzenbah: Să ştii că demisionez. Ajunge! De cinci ani de cînd mă tot gîndesc şi răsgîndesc. În sfîrşit, m-am hotărît! Am de gînd să muncesc...

Solionîi *(declamă)*: „O, nu te supăra, Aleko! Ci uită ale tale visuri!“

*(În timp ce stau de vorbă, apare Andrei; are o carte în mînă, trece încet şi se aşază lîngă lumînare.)*

Tuzenbah: Da! Am să muncesc!

Cebutîkin *(vine în salon cu Irina)*: Fireşte că şi mîncarea a fost caucaziană. Ciorbă cu ceapă şi al doilea fel cehartma; asta în loc de friptură.

Solionîi: Ceremşa nu-i friptură. E o legumă... Seamănă cu ceapa.

Cebutîkin: Ba s-avem iertare, îngeraşule. Cehartma nu e ceapă, ci friptură de berbec.

Solionîi: Şi eu îţi spun că ceremşa e ceapă.

Cebutîkin: La urma urmei, de ce m-aş certa cu dumneata, care n-ai fost niciodată în Caucaz şi n-ai mîncat cehartma?

Solionîi: N-am mîncat, pentru că nu pot suferi mîncarea asta. Miroase a usturoi.

Andrei *(rugător)*: Vă rog, domnilor, încetaţi!

Tuzenbah: Cînd vin mascaţii?

Irina: Au făgăduit să vină pe la ora nouă. Vor sosi în curînd.

Tuzenbah *(îl îmbrăţişează pe Andrei şi cîntă)*:

Măi pridvoare, pridvoraş,
Pridvoraşul meu cel nou.

Andrei *(joacă şi cîntă mai departe)*:

Măi pridvoare, pridvoraş,
Pridvoraşul meu cel nou.

Cebutîkin *(tot aşa joacă şi cîntă)*:

Măi pridvoare, pridvoraş,
Meşterit din păltinaş.

*(Toată lumea rîde.)*

Tuzenbah *(sărutîndu-l pe Andrei)*: Mai dă-o naibii de treabă! Hai să bem, Andriușa... hai să bem şi să ne tutuim! Să știi, Andriuşa, că plec cu tine la Moscova, la universitate!

Solionîi: La care? Moscova are două universități.

Andrei: Moscova n-are decît o singură universitate.

Solionîi: Și eu vă spun că are două.

Andrei: Poate să aibă și trei! Cu-atît mai bine.

Solionîi: Moscova are două universități! *(Toată lumea protestează zgomotos, strigînd: Șt... Șt...)* Vă spun că Moscova are două universități: cea veche şi cea nouă. Dacă nu vreți să mă ascultați și vă supără vorbele mele, pot să și tac, ba mă pot duce şi în altă cameră... *(Iese pe una din uși.)*

Tuzenbah: Bravo! Bravo! *(Rîde.)* Domnilor, vă rog să începem. Eu o să cînt la pian. Caraghios mai e și Solionîi ăsta. *(Se așază la pian și începe un vals.)*

Mașa *(dansînd singură)*: Baronul a băut! Baronul s-a îmbătat! S-a îmbătat!

*(Intră Natașa.)*

Natașa *(lui Cebutîkin)*: Ivan Romanîci! *(Îi spune ceva lui Cebutîkin, apoi pleacă călcînd cu grijă. Cebutîkin se duce la Tuzenbah, îi pune mîna pe umăr și îi șoptește ceva la ureche.)*

Irina: Ce s-a întîmplat?

Cebutîkin: E timpul să plecăm. Rămîneți sănătoase!

Tuzenbah: Noapte bună. Trebuie să plecăm!

Irina: Dar ce mai e și asta? Nu știți că vin mascații?

Andrei *(foarte încurcat)*: Să vedeți... mascații nu mai vin. Știi, Irino dragă... Natașa a spus că Bobik nu se simte bine și de aceea... dar la urma urmei... habar n-am ce se petrece și nici nu-mi pasă!

Irina *(dînd din umeri)*: Auzi, mă rog! Bobik nu se simte bine!

Mașa: Asta să ne fie toată paguba! Ce să-i faci? Cînd te dă afară, trebuie să pleci! *(Irinei.)* Nu Bobik e bolnav... ea este... uite-aici... *(Arată cu degetul la cap.)* Mahalagioaică! Asta-i!

*(Andrei intră în camera lui prin ușa din dreapta, Cebutîkin îl urmează. În sala mare toată lumea își ia rămas bun.)*

Fedotik: Ce rău îmi pare! Eram atît de sigur că voi petrece bine astă-seară! Dar ce să-i faci?... Dacă-i copilașul bolnav... N-avem încotro. Mîine o să-i aduc jucării...

Rode *(tare)*: Cînd te gîndești că m-am culcat dinadins după masă ca să pot dansa mai bine toată noaptea! E abia ora nouă!

Mașa: Hai să ieșim în stradă... continuăm acolo conversația!... Găsim noi ce să facem!

*(Se aude din vestibul cum își iau rămas bun, apoi rîsul vesel al lui Tuzenbah. Au plecat cu toții. Anfisa și jupîneasa strîng masa, sting luminile. Din culise se aude cîntul doicii care adoarme copilul. Andrei iese încet din camera lui, îmbrăcat în palton, cu pălărie, urmat de Cebutîkin.)*

Cebutîkin: N-am mai apucat să mă însor... viața a trecut ca un fulger. Și apoi, o iubeam nebunește pe maică-ta... și ea era măritată...

Andrei: Nu-i bine să te căsătorești! E plicticos!

Cebutîkin: Să știi că ai dreptate! Dar singurătatea? Oricît ai filozofa, singurătatea e ceva înspăimîntător, dragul meu! Și totuși la urma urmei poate că-i totuna!

Andrei: Să plecăm mai repede!

Cebutîkin: De ce să ne grăbim? Avem tot timpul!

Andrei: Mă tem să nu mă oprească nevastă-mea.

Cebutîkin: Aha!

Andrei: În seara asta n-am să joc... o să privesc numai... Nu prea mă simt bine... Ia spune, Ivan Romanîci, ce să fac? Răsuflu atît de greu...

Cebutîkin: De ce mă întrebi? Am uitat tot, dragul meu... nu mai știu...

Andrei: Să ieșim prin bucătărie! *(Ies împreună.)*

*(Se aude soneria, apoi voci și rîsete.)*

Irina *(intră)*: Ce este?

Anfisa *(în șoaptă)*: Au venit mascații.

*(Sună din nou.)*

Irina: Spune-le, doică, că nu-i nimeni acasă. Să ne ierte.

*(Anfisa pleacă, Irina se plimbă îngîndurată prin cameră; este emoționată. Intră Solionîi.)*

Solionîi *(nedumerit)*: Nu-i nimeni? Dar unde s-au dus cu toții?

Irina: Au plecat acasă.

Solionîi: Ciudat! Și dumneata ești singură aici?

Irina: Singură. *(Pauză.)* La revedere!

Solionîi: M-am purtat adineauri fără tact. Dar dumneata nu ești ca toți ceilalți. Ai un suflet mare și curat. Dumneata știi să înțelegi adevărul... Numai dumneata mă poți înțelege. Te iubesc nespus de mult, te iubesc din toată inima!

Irina: Te rog să pleci! Bună seara!

Solionîi: Nu pot trăi fără dumneata! *(Mergînd după ea.)* Bucuria mea! *(Cu lacrimi în ochi.)* Fericirea mea! Ce ochi luminoși, adînci și plini de vrajă! Pînă acum n-am întîlnit la nici o femeie ochi ca ai dumitale!

Irina *(rece)*: Te rog să încetezi, Vasil Vasilici!

Solionîi: E prima oară că-ți vorbesc de dragostea mea. Mi se pare că nu mai sînt pe pămînt, ci pe altă planetă! *(Se freacă pe frunte.)* Dar n-are nici un rost... dragoste cu sila nu se poate... firește! Nu voi îngădui însă niciodată ca altul să fie fericit în locul meu. Jur pe tot ce am mai sfînt că voi ucide pe oricare rival... O, minunea mea!

*(Natașa trece ținînd o lumînare în mînă.)*

Nataşa *(deschide uşile, privind în odăi. Numai pe aceea care dă în camera lui Andrei n-o deschide)*: Aci e Andrei. Să-l lăsăm să citească. Iartă-mă, Vasil Vasilici. Nu ştiam că eşti aici. Nu sînt îmbrăcată.

Solionîi: Mi-e totuna. La revedere! *(Pleacă.)*

Nataşa: Fetiţo dragă, pari foarte obosită! *(O sărută.)* Ar fi bine să te culci mai devreme azi.

Irina: Bobik doarme?

Nataşa: Da, dar cam agitat. Apropo, drăguţă, vroiam să-ţi spun ceva. Vezi aşa se întîmplă mai întotdeauna, ba eu cu treaba, ba tu nu eşti acasă... Ştii, odaia lui Bobik mi se pare cam umedă şi rece. A ta ar fi tocmai bună pentru copil. Scumpa mea, ce-ar fi dacă te-ai muta deocamdată la Olia?

Irina *(nu înţelege)*: Unde?

*(Se aude o troică cu clopoţei care se opreşte în faţa casei.)*

Nataşa: O să stai deocamdată cu Olia într-o odaie, şi pe Bobik îl mut la tine. E atît de drăgălaş, mititelul! Azi îi spuneam: „Bobik, tu eşti al meu, al meu!" Şi să fi văzut cum mă privea cu ochişorii lui. *(Se aude soneria.)* Trebuie să fie Olga. Ce tîrziu vine!

*(Intră jupîneasa care şopteşte ceva la urechea Nataşei.)*

Nataşa: Protopopov? Ce om caraghios! A venit să mă poftească la o plimbare cu troica... *(Rîde.)* Ce curioşi mai sînt şi bărbaţii ăştia! *(Soneria.)* Cine-o fi venit? Mă duc să mă plimb pentru un sfert de oră... *(Către jupîneasă.)* Spune-i că vin numaidecît. *(Soneria.)* Iar sună... probabil că-i Olga. *(Pleacă.)*

*(Jupîneasa iese în fugă, Irina stă jos, îngîndurată. Intră Kulîghin, apoi Olga şi după ei, Verşinin.)*

Kulîghin: Dar ce-i asta? Era vorba să fie o serată!...

Verşinin: Ce ciudat! Am plecat de-aci acum o jumătate de oră şi aşteptau să vină mascaţii...

Irina: Au plecat cu toții.

Kulîghin: Și Mașa a plecat? Dar unde s-a dus? De ce așteaptă Protopopov afară în troică? Pe cine aşteaptă?

Irina: Vă rog să nu mă mai întrebați atîta. Sînt foarte obosită.

Kulîghin: Iar faci nazuri!

Olga: Consiliul s-a terminat abia acum. Ce ostenită sînt! Directoarea e bolnavă și eu o înlocuiesc. Vai cum mă doare capul!... *(Se așază.)* Andrei a pierdut ieri două sute de ruble... tot orașul vorbește...

Kulîghin: Și pe mine m-a obosit consiliul de azi! *(Stă jos.)*

Verșinin: Soția mea a vrut iar să mă sperie și a încercat să se otrăvească. Totul s-a sfîrșit însă cu bine! Acum sînt mulțumit! Pot să mă odihnesc. Ce păcat că trebuie să plecăm! Vă urez toate cele bune. Feodor Ilici, să plecăm undeva împreună. Nu mă pot întoarce acasă. Mi-e cu neputință... Să mergem...

Kulîghin: Sînt obosit. Nu merg! *(Se ridică.)* Sînt obosit. Nevastă-mea a plecat acasă?

Irina: Cred că da.

Kulîghin *(sărută mîna Irinei)*: La revedere. Mîine și poimîine mă odihnesc. Toate cele bune! *(Plecînd.)* Cu ce plăcere aș bea un ceai! Mă pregăteam să petrec seara într-o societate plăcută și... *O, fallacem hominum spem!* [1]... Acuzativ cu exclamație!...

Verșinin: Atunci sînt nevoit să mă duc singur... *(Pleacă, fluierînd, după Kulîghin.)*

Olga: Mă doare capul... capul... Andrei a pierdut la cărți... tot orașul vorbește... Mă duc să mă culc. *(Plecînd.)* Mîine sînt liberă... ce fericire, doamne! Mîine liberă și poimîine la fel... Mă doare capul, capul... *(Pleacă.)*

Irina *(singură)*: Au plecat cu toții! Nu mai e nimeni!

*(Din stradă se aude o armonică, iar dintr-o odaie, cîntecul doicii.)*

---

[1] O, deşartă speranţă omenească (lat.) (n.t.)

Natașa *(îmbrăcată în șubă, cu pălărie îmblănită, trece prin sala mare. După ea vine jupîneasa)*: Mă întorc peste o jumătate de oră! Mă duc să mă plimb puțin. *(Pleacă.)*

Irina *(rămasă singură, cu tristețe)*: La Moscova! La Moscova! La Moscova!

Cortina

## ACTUL AL TREILEA

Camera Olgăi şi a Irinei. La dreapta şi la stînga, paturile care au în faţă paravane. E ora trei noaptea. Din depărtare se aud clopote de alarmă. E un incendiu mare în oraş. Lumea din casă nu s-a culcat. Pe dormeză stă întinsă *Mașa* îmbrăcată ca de obicei într-o rochie neagră. Intră *Olga,* urmată de *Anfisa.*

Anfisa: S-au adunat cu toții jos, sub scară... le-am spus: „Poftiți sus, vă rog, nu se poate să stați aici“. Dar ei au început să se tînguie și să jelească. Spuneau: „Nu știm unde e tata. Vai, ferească sfîntul să nu fi pierit în flăcări!“ Auzi vorbă! Mai sînt şi alții în curte... tot dezbrăcați...

Olga *(scoate niște rochii din dulap)*: Ia, doiculiță... uite, rochia asta cenușie... și asta... mai ia și bluza... și fusta... Ce nenorocire, doamne, dumnezeule! Se spune că ulicioara Kirsanova a ars de la un cap la altul! Mai ia și asta, și asta. *(Aruncă toate rochiile în brațele doicii.)* Și lui Verşinin era să-i ardă casa! S-au speriat și ei, sărmanii! Spune-le să doarmă la noi în noaptea asta... Nu trebuie să-i lăsăm să plece... Sărmanul Fedotik! I-a ars tot ce avea, nimic nu i-a rămas!

Anfisa: Olicika, eu n-am putere să le duc toate... să chemăm pe Ferapont.

Olga *(sună)*: Degeaba sun acum! *(Strigă spre ușă.)* Cine-i pe-acolo... să vină încoace! *(Prin ușa care a deschis-o se zăresc, pe fereastră, luminile pîrjolului. Se aude cum prin fața casei trec pompierii.)* Ce grozăvie! De s-ar isprăvi odată!

*(Intră Ferapont.)*

Olga: Ia toate astea și du-le jos... Sub scară o să le găsești pe domnișoarele Kolotilin... să le dai rochiile astea... uite, și astea.

Ferapont: S-a făcut. Și Moscova a ars în 1812. Doamne, dumnezeul nostru, pînă și franțujii se minunau!

Olga: Du-te! Du-te!

Ferapont: S-a făcut. *(Pleacă.)*

Olga: Doică dragă, să le dai tot. Nu ne trebuie nimic... Dă-le tot, doiculiță... Abia mă mai țin picioarele... sînt obosită! Pe Verșinini nu se poate să-i lăsăm să se ducă acasă... pe fete le culcăm în salon... iar Alexandr Ignatievici va dormi jos, la baron... Fedotik să se culce tot acolo... sau să-i facem loc în sala mare. Doctorul s-a-mbătat parcă-ntr-adins! E beat mort! Nu putem culca pe nimeni la el. Pe soția lui Verșinin o s-o culcăm tot în salon.

Anfisa *(obosită)*: Olicika, sufletelul meu, nu mă goni... nu mă goni!

Olga: Nu mai vorbi prostii, doiculiță! Cine te gonește?

Anfisa *(își cuibărește capul la pieptul Olgăi)*: Draga mea, inimioara mea... eu fac treabă... muncesc... în curînd însă n-o să mai pot... din pricina bătrîneții! Și atunci or spune: Pleacă! Dar unde să mă duc? Încotro? Am peste optzeci de ani... am împlinit optzeci și unu...

Olga: Lasă, doiculiță... stai jos... Ai obosit, sărăcuța de tine! *(O așază pe scaun.)* Să te odihnești, buna mea doică! Ce palidă ești la față!

*(Intră Natașa.)*

Natașa: Toată lumea spune că trebuie organizat un comitet de ajutorare pentru sinistrați! Ideea e minunată! Săracii trebuie ajutați cît mai grabnic... asta e doar îndatorirea celor bogați!... Bobik și Sofocika dorm de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Ce multă lume e la noi în casă... Unde te duci, dai peste ei... În oraș bîntuie gripa... mi-e teamă să nu se molipsească copiii.

Olga *(fără să-i dea ascultare)*: Din odaia asta nu se vede focul... Aci e liniște...

Natașa: Da... Mi se pare că mi s-a stricat coafura... *(Se uită în oglindă.)* Se spune că m-am îngrășat... nu-i adevărat! Nici pic. Mașa a adormit! E tare ostenită, sărăcuța! *(Către Anfisa, rece.)* Nu-ți dau voie să stai jos în fața mea! Scoală-te! Pleacă de aici! *(Anfisa pleacă.)* Nu înțeleg de ce o mai ții pe bătrîna asta!

Olga *(buimăcită)*: Iartă-mă, dar nu înțeleg nici eu...

Natașa: N-are ce căuta aici. E de la țară și să stea acolo... Ce sînt mofturile astea? Mie îmi place ordinea în casă! N-am nevoie de oameni de prisos! *(O mîngîie pe Olga pe obraz.)* Vai, ce obosită ești! Directoarea noastră e obosită! Cînd se va face mare Sofocika și va merge la școală, o să-mi fie frică de tine.

Olga: N-am să fiu directoare!

Natașa: Ba o să fii aleasă! E lucru hotărît!

Olga: N-o să primesc. De altfel, nici nu pot... e peste puterile mele! *(Bea un pahar cu apă.)* Te-ai purtat adineauri îngrozitor cu doica! Iartă-mă, dar nu pot trece peste lucrurile astea... mi s-a făcut rău cînd am auzit!...

Natașa *(cu vioiciune)*: Iartă-mă, Olia, iartă-mă... n-am vrut să te supăr...

*(Mașa se ridică, își ia perna și pleacă supărată.)*

Olga: Trebuie să înțelegi, draga mea... am primit o creștere care ți se pare curioasă, dar nu pot suferi una ca asta. Ieșirile de acest fel mă doboară, mă îmbolnăvesc, îmi iau orice curaj...

Natașa: Iartă-mă, iartă-mă!... *(O sărută.)*

Olga: Orice grosolănie, chiar numai un cuvînt răstit mă fac să sufăr...

Nataşa: E adevărat că mi se întîmplă adesea să vorbesc cum nu se cade. Dar de ce să nu înţelegi şi tu, draga mea, că poate foarte bine să stea şi la ţară!

Olga: E de treizeci de ani în casa noastră!

Nataşa: Foarte bine! Dar acum nu mai e în stare să muncească! Văd că nu ne prea înţelegem! Sau nu vrei să mă înţelegi. Nu mai poate munci! Toată ziua nu face decît să doarmă sau să stea!

Olga: Las-o să stea!

Nataşa *(mirată)*: Dar cum se poate să stea? E doar servitoare! *(Cu o voce plîngăreaţă.)* Nu te înţeleg de loc, Olia! Am doică la copil, guvernantă; avem jupîneasă, bucătăreasă! Ce ne mai trebuie şi bătrîna asta? De ce?

*(De departe se aud clopotele de alarmă.)*

Olga: Noaptea asta m-a îmbătrînit cu zece ani!

Nataşa: Olia, să ne înţelegem o dată pentru totdeauna! Tu eşti la liceu, iar eu în casă. Tu cu învăţătura... Eu cu gospodăria. Cînd vorbesc de slugi, ştiu eu ce spun! Mîine să n-o mai prind aci pe hoaţa asta bătrînă, pe pomanagioaica asta! *(Dă din picior.)* Pe zgripţoroaica asta bătrînă! Să nu cumva să mă scoateţi din sărite! Să nu mă contraziceţi! *(Îşi dă singură seama că a mers prea departe.)* O să ne certăm într-una dacă n-o să te muţi de-aci, jos la parter! E îngrozitor!

*(Intră Kulîghin.)*

Kulîghin: Unde e Maşa? E timpul să plecăm şi noi acasă. Se spune că s-a potolit focul. *(Se întinde.)* A ars numai un cartier... La început bătea vîntul şi se credea că va lua foc tot oraşul! *(Stă jos.)* Am obosit! Scumpa mea Olga... mă gîndesc adesea că dacă nu era Maşa pe lume, m-aş fi căsătorit cu tine... Eşti atît de bună... Sînt istovit... *(Ascultă încordat.)*

Olga: Ce e?

Kulîghin: Doctorul bea într-una. Parc-o face înadins! E beat turtă! *(Se ridică.)* Mi se pare că vine încoace. Ai auzit? Da... da, vine aci. *(Rîde.)* Vezi ce face... Mă ascund. *(Se duce și se ascunde în colț după dulap.)* Ce bandit!

Olga: De doi ani n-a mai băut. I s-a năzărit dintr-o dată și s-a îmbătat! *(Se retrage cu Natașa în fundul odăii.)*

*(Cebutîkin intră, trece prin odaie fără să se clatine, ca un om treaz, se oprește, se uită jur împrejur, apoi se duce la lavabou și începe să se spele pe mîini.)*

Cebutîkin *(mohorît)*: Dracu să-i ia pe toți!... Da... toți cred că sînt doctor... că știu să lecuiesc tot felul de boli... Eu însă nu știu nimic... am uitat tot... Nu-mi amintesc nimic... nimic... *(Olga și Natașa ies fără să fie văzute de Cebutîkin.)* Să-i ia dracu pe toți... Miercurea trecută m-au chemat într-o mahala, la o femeie bolnavă, s-o lecuiesc! Dar femeia a murit... Și eu sînt vinovat! Da, da... Acum douăzeci și cinci de ani mai știam ceva! Acum însă, am uitat tot! Poate că nici nu mai sînt om... poate mă prefac numai... Mă prefac că am brațe... cap... picioare! Poate că nici nu mai sînt și mi se pare numai că umblu... mănînc, dorm. *(Plînge.)* O, ce bine ar fi să nu mai exist! *(Nu mai plînge; mohorît.)* Dracu să mai știe... Acum trei zile vorbeau la club... ziceau: Shakespeare... Voltaire... N-am citit nimic... nimic! Dar m-am prefăcut că știu de toate... și alții făceau la fel. Josnicie! Dobitocie! Mi-am adus aminte de femeia aceea pe care am lăsat-o să moară miercurea trecută! Mi-am adus aminte de toate... Simțeam o greutate pe suflet! Mi-era silă de mine... M-am dus și m-am îmbătat...

*(Intră Irina cu Verșinin și Tuzenbah. Tuzenbah este îmbrăcat în haine civile, noi, elegante.)*

Irina: Să rămînem aici... N-o să intre nimeni.

Verșinin: Dacă nu erau soldații, ardea tot orașul. Buni băieți! *(Își freacă mîinile de plăcere.)* Buni băieți! Suflete de aur!...

Kulîghin *(se apropie de ei)*: Cît e ceasul, domnilor?

Tuzenbah: Trei trecute. Începe să se lumineze!

Irina: S-au adunat cu toţii în sala cea mare şi nimeni nu pleacă. E şi Solionîi al vostru cu ei!... *(Către Cebutîkin.)* Doctore! Mai bine te-ai duce să te culci!

Cebutîkin: Nu-i nimic... Vă mulţumesc... *(Îşi piaptănă barba.)*

Kulîghin *(rîde)*: S-a ciupit bine Ivan Romanîci. *(Îl bate pe umăr.)* Bravo!... *In vino veritas*... spuneau anticii.

Tuzenbah: Toată lumea mă roagă să dau un concert în folosul sinistraţilor.

Irina: Da! Dar cu cine?

Tuzenbah: S-ar putea aranja! Maria Sergheevna, după părerea mea, cîntă minunat la pian!

Kulîghin: Da... cîntă într-adevăr foarte bine!

Irina: A mai uitat... n-a mai cîntat de trei sau patru ani!

Tuzenbah: Aici, în oraş, absolut nimeni nu înţelege muzica. Nimeni. Eu însă mă pricep şi vă încredinţez că Maria Sergheevna cîntă admirabil! Aş zice cu talent chiar!

Kulîghin: Să ştii că ai dreptate, baroane! O iubesc mult pe Maşa. E foarte drăguţă!

Tuzenbah: Ce greu trebuie să fie să ai un dar atît de minunat şi să nu te înţeleagă nimeni! Nimeni...

Kulîghin *(oftează)*: Ehei... da... Credeţi însă că se cade ca Maşa să cînte la concert? *(Pauză.)* Eu nu prea mă pricep. Poate că da... ştiţi, domnilor, directorul nostru e un om bun, chiar foarte bun şi deştept, dar are concepţii cam ciudate... Bineînţeles că asta n-ar fi treaba lui, dar dacă vreţi, pot să-i vorbesc... *(Cebutîkin ia ceasul de porţelan şi-l priveşte cu încordare.)*

Verşinin: Uitaţi-vă în ce hal de murdărie sînt! Asta s-a întîmplat acolo, la stingerea focului. *(Pauză.)* Ieri am auzit în treacăt că e vorba să ne mutăm undeva departe, cu brigada... Unii spun în Polonia... alții la Cita.

Tuzenbah: Așa-i... și eu am auzit! În cazul ăsta o să rămînă orașul pustiu...

Irina: Și noi o să plecăm...

Cebutîkin *(scapă din mînă ceasul, care se sparge în bucăți)*: Praf s-a făcut!...

*(Tăcere. Toată lumea e necăjită și jenată.)*

Kulîghin *(adunînd cioburile de pe jos)*: Ivan Romanîci, Ivan Romanîci! Să spargi un lucru atît de scump! O să-ți punem notă rea la purtare!

Irina: Era ceasul mamei!

Cebutîkin: Se prea poate... al mamei... într-adevăr! Cine știe? Poate că nici nu l-am spart. Vi se pare numai că e spart... poate ni se pare numai că trăim... dar de fapt nici nu existăm... nimeni nu știe nimic! Nici eu, nici ceilalți! *(Îndreptîndu-se spre ușă.)* Ce vă uitați așa? Habar n-aveți de nimic! Uite, Natașa, de pildă... are o aventură cu Protopopov... dar voi nu știți nimic... stați aici... nu vedeți și nu auziți nimic, dar Natașa are o aventură cu Protopopov. *(Cîntă.)* Ehei!... O s-o înghițiți voi și p-asta! *(Pleacă.)*

Verșinin: Mda! *(Rîde.)* Ce curioase sînt toate astea... *(Pauză.)* Cînd a izbucnit focul, am dat repede fuga acasă... Cînd să mă apropii... ce văd? Casa neatinsă... nici o primejdie... dar fetițele stăteau în prag, dezbrăcate... părăsite de mama lor... Împrejur, lumea se agita, caii goneau, cîinii lătrau. Micuțele de ele, înspăimîntate, buimăcite... și aveau priviri atît de rugătoare... Mi s-a strîns inima cînd le-am văzut chipurile. Doamne, dumnezeule, m-am gîndit, cîtă suferință le-o mai fi hărăzită și lor în viață! Le-am luat cu mine și am dat fuga cu ele încoace... Dar mă gîndeam mereu la suferințele care le așteaptă... *(Se aud clopotele de alarmă; pauză.)* Cînd sosesc aci, dau de nevastă-mea, supărată foc... care mai face și scandal... *(Intră Mașa cu perna și se așază pe dormeză.)* Cînd mi-am văzut fetițele în prag, dezbrăcate, în strada înroșită de văpaia focului, cu vuietul și larma dimprejur... m-am gîndit la vremurile de demult... Odinioară, se întîmpla la fel... atunci cînd năvăleau pe neașteptate vrăjmașii, prădînd și pîrjolind... și totuși... ce mare deosebire între ce a fost și ce este acum!... Sînt încredințat că peste două-trei sute de ani lumea va privi înapoi spre vremurile noastre cu groază, cu batjocură. Viața noastră de azi li se va părea greoaie, apăsătoare și stranie... Firește! Ce viață frumoasă va fi atunci! *(Rîde.)* Iertați-mă, am început iar să filozofez! Îmi dați voie să continui, dragii mei? Azi am o poftă grozavă să fac pe filozoful... Mă simt inspirat. *(Pauză.)* Aici, parcă a adormit toată lumea... Și cum vă spuneam, ce viață frumoasă va fi atunci! Închipuiți-vă numai... Acum sînteți numai trei în tot orașul. Dar în generațiile viitoare, numărul celor de-o seamă cu voi va fi mai mare, din ce în ce mai mare... Și va veni vremea cînd totul se va schimba și se va trăi după cum gîndiți voi. Dar și voi veți îmbătrîni. Se va naște o lume nouă... mai bună, din ce în ce mai bună... *(Rîde.)* Nu știu ce am azi... am o poftă sălbatică de viață... *(Cîntă.)* „Iubirea a fost creată pentru orice vîrstă. Avîntul ei e binefăcător..." *(Rîde.)*

Mașa: Tram... tam... tam...

Verșinin: Tam... tam...

Mașa: Tra... ra... ra...

Verșinin: Tra... ta... ta... *(Rîde.)*

Fedotik *(intră, țopăind)*: Mi-a ars totul. Totul! Nu mi-a rămas nimic!

*(Rîd cu toții.)*

Irina: Lasă glumele astea. Ți-a ars tot?

Fedotik *(rîzînd)*: Nu mi-a rămas un fir. Nimic. A ars și chitara și aparatul fotografic. Au ars și scrisorile... Voiam să-ți dăruiesc un carnet... și el a ars.

*(Intră Solionîi.)*

Irina: Nu, nu se poate să intri aci. Te rog pleacă, Vasil Vasilici.

Solionîi: Dar cum, baronul poate sta și eu nu?

Verșinin: Are dreptate, trebuie să plecăm și noi. Ce-o mai fi cu incendiul?

Solionîi: Se spune că s-a mai potolit. Ce ciudat! De ce baronul o fi avînd voie să stea și eu nu? *(Scoate sticluța cu parfum din buzunar și se parfumează.)*

Verșinin *(cîntă iar)*: Tram... tam... tam...

Mașa: Tam... tam...

Verșinin *(rîzînd către Solionîi)*: Haideți în sala mare!

Solionîi: Prea bine. O vom însemna și pe asta. „Toate acestea mai îndelung le-aș tălmăci, dacă de gîște teamă nu mi-ar fi..." *(Privindu-l pe Tuzenbah.)* Pui... pui... pui... *(Iese cu Verșinin și Fedotik.)*

Irina: Solionîi ăsta a umplut odaia de fum! *(Nedumerită.)* Nu cumva a adormit baronul? Nikolai Lvovici! Trezește-te!

Tuzenbah *(buimac)*: Vai, ce obosit eram... fabrica de cărămizi... Să nu credeți că visez... tot ce spun e adevărat... Plec în curînd la fabrica de cărămizi, încep să muncesc. A mai fost vorba despre asta. *(Irinei, cu dragoste.)* Ești atît de palidă! Ești fermecătoare, minunată... Am impresia că risipești toată bezna dimprejur cu paloarea dumitale, ca o lumină... Ești tristă... nu te împaci cu viața... De ce nu vii cu mine? Vino, vino să muncim împreună!

Mașa: Te rog să pleci de aici, Nikolai Lvovici!

Tuzenbah *(rîzînd)*: Erai aci? Nu te vedeam. *(Îi sărută Irinei mîna.)* La revedere, plec!... Acum, cînd te privesc, mi-aduc aminte cum erai de ziua dumitale... E mult de-atunci, erai veselă, plină de avînt și vorbeai cu înflăcărare despre bucuria de a munci... Pe-atunci mai puteam întrezări o viață fericită. Dar astăzi? *(Îi sărută mîna.)* Ai lacrimi în ochi... culcă-te... se luminează... E aproape ziuă... Dacă mi-ar fi îngăduit să-mi dau viața pentru dumneata!

Mașa: Pleacă, Nikolai Lvovici! Te rog...

Tuzenbah: Plec... *(Pleacă.)*

Mașa *(culcîndu-se)*: Feodor, dormi?

Kulîghin: Cum?

Mașa: Ai face bine să te duci acasă.

Kulîghin: Draga mea Mașa! Scumpa mea Mașa!

Irina: Las-o să se odihnească, Fedea. E obosită

Kulîghin: Plec numaidecît... soția mea scumpă şi dragă... te iubesc, tu eşti singura mea dragoste...

Maşa *(supărată)*: *Amo, amas, amat, amamus, amatis, amant...*

Kulîghin *(rîde)*: Ești într-adevăr extraordinară! De șapte ani sînt căsătorit cu tine și am impresia că ieri ne-am cununat! Pe cuvîntul meu, ești o femeie excepțională. Ce mulțumit sînt! Ce mulțumit sînt!

Mașa: Ce plictisită sînt! Ce plictisită sînt! *(Se ridică pe jumătate și vorbește, așezată pe divan.)* Uite, mă rog, e ceva ce nu-mi iese din cap... e revoltător. Îmi stă ca un cui în minte și nu pot să tac. Vorbesc de Andrei. A ipotecat casa la bancă și nevastă-sa a luat toți banii... Casa nu e numai a lui, e şi a noastră. Asta trebuie s-o ştie, dacă e un om cinstit...

Kulîghin: Dar cum îți vine să vorbeşti aşa, Mașa? Ce-ai tu nevoie de toate socotelile astea? Bietul Andriușa e îndatorat pînă-n gît!... Lasă-l în plata domnului!

Maşa: Oricum, să ştiţi că e revoltător! *(Se culcă iar.)*

Kulîghin: Slavă domnului, nu sîntem săraci. Eu muncesc la liceu și mai dau și meditații. Sînt om cinstit, fără pretenții... *Omnia mea mecum porto*[1], cum s-ar spune.

Mașa: N-am nevoie de nimic, dar mă revoltă nedreptatea! *(Pauză.)* Du-te, Feodor.

Kulîghin *(o sărută)*: Odihnește-te puțin, ești obosită. Eu stau dincolo și te aștept... dormi! *(Se îndreaptă spre ușă.)* Sînt foarte mulțumit, sînt atît de mulțumit! *(Pleacă.)*

Irina: E adevărat! Andrei al nostru s-a făcut atît de meschin! Cum a decăzut și a îmbătrînit alături de femeia asta! Altădată se pregătea să devie profesor universitar, și ieri se lăuda că a intrat în sfîrșit în consiliul zemstvei. El, un membru oarecare...

---

[1] Port cu mine tot ce e al meu (lat.) (n.t.).

și Protopopov, președinte... Tot orașul cîrtește, își bate joc... numai el nu vede, nu știe nimic... Ia te uită cum au dat fuga cu toții să ajute la stingerea focului... Numai el stă închis în camera lui, ca și cum nimic nu s-ar întîmpla. Atîta știe și el... să cînte la vioară. *(Nervoasă.)* E îngrozitor, îngrozitor! *(Izbucnește în plîns.)* Nu mai pot! Nu mai pot! Nu mai pot îndura! Nu mai pot!

*(Intră Olga. Orînduiește lucrurile pe măsuța ei.)*

Irina *(plînge cu hohote)*: Goniți-mă de aici! Dați-mă afară! Nu mai pot!

Olga *(speriată)*: Ce e cu tine, draga mea, ce s-a întîmplat?

Irina *(hohotind)*: Unde? Unde s-a dus totul? Cum de s-a spulberat? Doamne, dumnezeule! Am uitat tot, tot! Totul s-a învălmășit în mintea mea... nu mai știu cum se spune fereastră în italienește, sau tavan... In fiecare zi uit cîte ceva... și viața trece, vremea nu se mai întoarce. N-o să mai plecăm niciodată la Moscova, niciodată! Acum îmi dau seama că n-o să mai plecăm!...

Olga: O, draga mea, draga mea.

Irina *(încearcă să se stăpînească)*: Ce nenorocită sînt! Nu pot să muncesc, n-o să mai muncesc. Ajunge, ajunge! Am fost telegrafistă... acum sînt la zemstvă... urăsc și disprețuiesc tot ce mi se dă să lucrez... Am douăzeci și patru de ani. Muncesc de mult. Parcă mi s-a uscat mintea... am slăbit, m-am slutit, am îmbătrînit... și nici o mulțumire sufletească. Vremea trece. Am impresia că mă scufund, că mă depărtez de viața adevărată, frumoasă. Mi se pare că mă prăvălesc în beznă, în prăpastie. Deznădejdea mă sugrumă. Cum de mai trăiesc? Cum de nu m-am sinucis pînă acum? Nici eu nu știu...

Olga: Nu mai plînge, fetița mea, nu mai plînge!... Mi se rupe inima!

Irina: Nu, nu. N-o să mai plîng! Destul... Uite că nu mai plîng! Ajunge, ajunge!

Olga: Scumpa mea, îți vorbesc acum ca un bun prieten, ca o soră! Ascultă-mă, urmează-mi sfatul! Mărită-te cu baronul! *(Irina plînge încet.)* Știu că îl prețuiești... că-l stimezi... E adevărat că nu-i frumos, dar e atît de cumsecade, de curat la suflet!... Și apoi nu se căsătorește omul numai din dragoste, ci și ca să îndeplinească o anumită îndatorire. Așa gîndesc eu și sînt încredințată că aș putea să mă mărit fără să iubesc! Aș primi orice cerere în căsătorie, dacă omul ar fi cumsecade!... Chiar dacă ar fi bătrîn...

Irina: Am așteptat într-una și am nădăjduit că ne vom muta la Moscova, că voi găsi acolo un om adevărat, un om al visurilor mele, al dorințelor mele... Dar iată că totul e în zadar... În zadar...

Olga *(îmbrățișînd-o)*: Surioara mea dragă, scumpa mea surioară. Te înțeleg! Cînd și-a dat demisia baronul și a apărut în haine civile, mi s-a părut atît de urîțel, bietul băiat, încît m-au podidit lacrimile... M-a întrebat: „De ce plîngi?“ Ce era să-i spun? Și totuși, dacă dumnezeu îl va ajuta și te va lua de soție, voi fi fericită, căci asta e altceva, cu totul altceva!

*(Intră Natașa cu o lumînare în mînă. Trece prin odaie, de la dreapta spre stînga, fără să spună un cuvînt.)*

Mașa *(Se așază pe dormeza pe care era culcată)*: Asta umblă de parcă ea ar fi dat foc orașului!

Olga: Ești proastă, Mașa. Iartă-mă, te rog, dar tu ești cea mai proastă din familia noastră.

Mașa: Dragele mele, surorile mele, vreau să mă spovedesc vouă! Mi-e sufletul încătușat! Vouă mă voi spovedi! Și nimănui după aceea niciodată! Uite că încep... *(Încet.)* E taina mea cea mai adîncă... voi însă trebuie s-o aflați... nu mai pot să tac... *(Pauză.)* Iubesc... iubesc... Îl iubesc... l-ați văzut adineauri!... Ei bine, ce să mai spun... într-un cuvînt, îl iubesc pe Verșinin!...

Olga *(trece după paravanul care se află în fața patului ei)*: Lasă asta, Mașa, eu tot nu te aud.

Mașa: Ce vrei să fac? *(Își ia capul în mîini.)* La început mi s-a părut un om ciudat! Apoi mi s-a făcut milă de el... și pînă la urmă am început să-l iubesc! Îl iubesc așa cum este... cu vocea, cu cuvintele lui... cu nenorocirile, cu cele două fetițe...

Olga *(vorbește de după paravan)*: Să știi că nu aud nimic! Poți spune orice prostie, că tot nu aud!

Mașa: Tu ești proastă, Olga! Iubesc... pesemne că așa mi-a fost scris... că asta mi-e ursita... și el mă iubește... Mă tem grozav... Da! Nu e bine? *(O trage de mînă pe Irina către ea.)* O, drăguța mea! Cum o să ne trăim viața asta? Ce-o să ni se mai întîmple? Cînd le citești în cărți, toate ți se par învechite, de parcă le-ai fi știut de mult, dar cînd iubești tu însuți, îți dai seama că nimeni nu știe nimic! Că fiecare trebuie să hotărască singur pentru el. Dragele mele... scumpele mele surioare... Acum v-am spus tot... acum o să tac... Voi grăi numai ca nebunul lui Gogol: Tăcere, tăcere!...

*(Intră Andrei și după el Ferapont.)*

Andrei *(supărat)*: Ce tot vrei? Nu mai înțeleg nimic!

Ferapont *(din ușă, nerăbdător)*: Eu, Andrei Sergheevici, v-am spus cel puțin de zece ori pînă acum...

Andrei: În primul rînd nu sînt Andrei Sergheevici pentru tine, ci înălțimea voastră.

Ferapont: Vă roagă pompierii, înălțimea voastră, să le dați voie să treacă prin grădină spre rîu, că pînă acum au tot ocolit și le vine foarte greu.

Andrei: Bine! Spune-le să treacă. *(Ferapont pleacă.)* M-au plictisit. Unde e Olga? *(Olga iese de după paravan.)* Te-aș ruga să-mi dai cheia ta de la dulap. Pe a mea am pierdut-o... Aveai o cheiță mică...

*(Olga îi întinde cheia, fără un cuvînt; Irina se duce după paravanul din fața patului ei. Pauză.)*

Andrei: Ce foc mare! Bine că s-a mai potolit. Să-i ia dracu pe toți! M-a scos din sărite acest Ferapont!... I-am spus o prostie... Înălțimea voastră... *(Pauză.)* De ce nu spui nimic, Olia? *(Pauză.)* Cred că ar fi timpul să lași la o parte prostiile și să nu te mai superi pentru toate fleacurile... Acum, că sîntem cu toții aci, și Mașa, și tu, și Irina, ar fi bine să ne lămurim o dată pentru totdeauna. Ce aveți împotriva mea ? Ce aveți ?

Olga: Lasă, Andriușa ! E și mîine zi. *(Tulburată.)* Ce noapte zbuciumată !

Andrei *(intimidat)*: Nu te supăra. Eu întreb foarte liniștit : ce aveți împotriva mea ? Spuneți-mi pe față !

*(Se aude din culise vocea lui Verșinin :*
*Tram, tam, tam.)*

Mașa *(se ridică și cîntă tare)* : Tra, ta, ta. *(Olgăi.)* La revedere, Olia, dumnezeu să te păzească ! *(Se duce după paravan și o sărută pe Irina.)* Somn ușor... La revedere, Andrei ! Te rog, du-te... Fetele sînt prea obosite... Mîine o să lămuriți totul... *(Pleacă.)*

Olga: Da, Andriușa, ar fi bine să amînăm pe mîine... *(Se duce după paravanul ei.)* Trebuie să ne culcăm !

Andrei: Am să spun ce am de spus și după aceea plec. Uite ! Mai întîi aveți ceva împotriva Natașei, nevastă-mea. Mi-am dat seama de asta din prima zi a căsniciei mele. Trebuie să vă spun însă că Natașa este o fată minunată, cinstită, dreaptă și mărinimoasă. Asta e părerea mea. O iubesc și o stimez ! Ați înțeles ? Și cer ca și ceilalți să facă la fel. Încă o dată vă spun, e dreaptă, cinstită și mărinimoasă. Toate nemulțumirile voastre, iertați-mă, nu sînt decît mofturi... *(Pauză.)* Apoi mi se pare că sînteți supărate pe mine pentru că nu am devenit profesor, pentru că nu mă ocup cu știința. Vedeți însă că am slujbă la zemstvă, am intrat în consiliul de conducere. Cred că ceea ce fac acum e tot atît de bun și sfînt ca și cînd aș fi slujit știința. Dacă vreți să știți, sînt chiar mîndru de mine... *(Pauză.)* În sfîrșit, mai am ceva de spus !... Am ipotecat casa fără să vă cer consimțămîntul... Recunosc că sînt vinovat și vă cer iertare. Am fost forțat de datorii...

Treizeci şi cinci de mii... Nu mai joc cărţi, m-am lăsat de mult... Tot ce pot să spun e că voi aveţi pensia tatii, în timp ce eu n-am avut nimic... nici un venit, cu alte cuvinte...

*(Pauză.)*

Kulîghin *(din uşă)*: Maşa e aci? *(Ingrijorat.)* Dar unde e? Ciudat... *(Pleacă.)*

Andrei: Nimeni nu vrea să mă asculte! Nataşa e o fată minunată, cinstită. *(Se plimbă neliniştit pe scenă, apoi se opreşte.)* Cînd m-am însurat mă gîndeam că o să fim fericiţi... cu toţii! Doamne, dumnezeule! *(Izbucneşte în plîns.)* Surorile mele dragi, scumpele mele, să nu mă credeţi, să nu credeţi un cuvînt din tot ce v-am spus... Să nu mă credeţi... *(Pleacă.)*

Kulîghin *(apare în uşă neliniştit)*: Unde e Maşa? Nu-i aci? Ce ciudat! *(Pleacă.)*

*(Se aud clopotele pompierilor. Scena e pustie.)*

Irina *(de după paravan)*: Olia! Cine bate în podea?

Olga: Ivan Romanîci. E beat.

Irina: Ce noapte zbuciumată! *(Pauză.)* Olia! *(Scoate capul de după paravan.)* Ai auzit? E vorba să plece brigada de aci... o mută undeva, departe...

Olga: Zvonuri...

Irina: Vom rămîne singure, singure de tot... Olia!

Olga: Ei şi?

Irina: Scumpa, draga mea! Tu ştii cît îl preţuiesc, cît îl stimez pe Tuzenbah. E un om cumsecade. Mă voi mărita cu el, sînt hotărîtă să fac orice, numai să plecăm la Moscova! Te rog din suflet, să plecăm! Nu e nimic pe lume mai frumos ca Moscova! Să plecăm, Olia, să plecăm!

Cortina

# ACTUL AL PATRULEA

Grădina cu copaci bătrîni ai casei Prozorov. În fundul aleii lungi de brazi se zărește rîul, mărginit pe o parte de pădure. În dreapta e terasa casei. Pe terasă e pusă masa, pahare, sticle, s-a băut șampanie. E ziuă, spre amiază. Dinspre stradă spre rîu trece din cînd în cînd, traversînd grădina, cîte cineva, în grabă. Apoi mai trec și cinci soldați. În tot timpul actului, *Cebutîkin* e foarte bine dispus. Stă în grădină în fotoliu și așteaptă să fie chemat. E cu chipiu și baston. Pe terasă stau *Tuzenbah, Irina* și *Kulîghin,* care e cu mustața rasă și poartă decorația atîrnată de gît. *Fedotik* și *Rode* coboară de pe terasă în grădină, petrecuți de ceilalți. Amîndoi sînt în ținută de campanie.

Tuzenbah *(se sărută cu Fedotik)*: Dragul meu, am trăit ca doi prieteni buni! *(Se sărută cu Rode.)* Încă o dată... adio... dragul meu!

Irina: La revedere!

Fedotik: Adio! Nu la revedere, căci n-o să ne mai vedem niciodată!

Kulîghin: Cine știe? *(Își șterge ochii și surîde.)* Ia te uită! M-au podidit lacrimile!

Irina: Poate să ne mai întîlnim vreodată!

Fedotik: Da. Peste zece-cincisprezece ani! Atunci însă abia ne vom recunoaște și ne vom saluta cu răceală! *(Ia un instantaneu.)* Stați!... E pentru ultima oară!

Rode *(îl îmbrățișează pe Tuzenbah)*: N-o să ne mai vedem. *(Sărută mîna Irinei.)* Vă mulțumesc din suflet pentru tot, pentru tot!

Fedotik *(înciudat)*: Stai puțin!...

Tuzenbah: Cu voia lui dumnezeu, ne vom mai întîlni... Să ne scriți... neapărat...

Rode *(aruncînd o privire prin grădină)*: Adio, copaci bătrîni! *(Strigă.)* Hop! Hop! *(Pauză.)* Adio, frumos ecou!

Kulîghin: Ei, cine știe? Poate că vă veți însura acolo, în Polonia... Nevestele voastre poloneze vă vor îmbrățișa, spunîndu-vă: *cohane!*[1] *(Rîde.)*

Fedotik *(se uită la ceas):* Nu mai avem nici o oră! Din toată bateria, numai Solionîi pleacă cu șlepul. Noi o pornim cu coloana. Azi vor pleca trei baterii cu cîte un divizion, mîine alte trei. Peste orașul ăsta se vor așterne apoi liniștea și tăcerea...

Tuzenbah: Și o plictiseală fără margini...

Rode: Unde e Maria Sergheevna?

Kulîghin: Mașa e în grădină.

Fedotik: Trebuie să ne luăm rămas bun și de la dînsa.

Rode: Adio, trebuie să plec, altfel simt că mă apucă plînsul! *(Îi îmbrățișează în grabă pe Tuzenbah și pe Kulîghin și sărută mîna Irinei.)* Ce bine am trăit aci!

Fedotik *(către Kulîghin):* Iată o amintire... un carnețel cu creionaș... Hai s-o luăm spre rîu... *(Pleacă amîndoi și se întorc de cîteva ori, ca să mai privească casa.)*

Rode *(strigă):* Hop! Hop!

Kulîghin *(strigă):* Adio!

*(Se vede cum se întîlnesc în fundul scenei cu Mașa, își iau rămas bun și pleacă împreună cu ea.)*

Irina: Au plecat!... *(Se așază pe ultima treaptă a terasei.)*

Cebutîkin: Au uitat să-și ia rămas bun de la mine!

Irina: Dar dumneata ce-ai păzit?

Cebutîkin: Drept să-ți spun, am uitat și eu! Îi voi întîlni în curînd, de altfel, pentru că mîine plec... Da! Mai am o zi de stat aici! Peste un an ies la pensie. Mă întorc aci ca să-mi petrec restul zilelor alături de voi. Nu mi-a mai rămas decît un anișor pînă la pensie!... *(Pune ziarul în buzunar și scoate un altul.)*

---

[1] Iubitule (polon.) (n.t.)

O să vin aci... pe lîngă voi o să-mi schimb cu totul viața... O să devin atît de liniștit, atît de cuminte și potolit că n-o să mă mai recunoașteți!

Irina: Ai dreptate! Să știi că ar trebui să-ți schimbi felul de viață! Da, da, ar trebui să încerci.

Cebutîkin: Da. Asta o simt și eu. *(Fredonează încet.)* Tarara-bumbia... tarara-bumbia...

Kulîghin: Ești incorigibil, Ivan Romanîci, incorigibil!

Cebutîkin: Ce-ar fi să te mai ocupi de mine? Poate că m-aș îndrepta...

Irina: Feodor și-a ras mustățile! Nu pot să-l văd!

Kulîghin: De ce?

Cebutîkin: Ți-aș spune eu cu ce semeni, dar nu pot!

Kulîghin: Ce să-i faci? Asta-i un *modus vivendi.* Directorul n-are mustață... Cînd m-au făcut inspector... mi-am ras-o și eu! Nu place nimănui, dar nu-mi pasă! Cu sau fără mustață, sînt tot atît de mulțumit!... *(Se așază.)*

*(In fundul scenei apare Andrei, împingînd căruciorul copilului.)*

Irina: Dragul meu Ivan Romanîci, sînt foarte îngrijorată! Dumneata ai fost aseară pe bulevard; spune-mi, te rog, ce s-a întîmplat acolo?

Cebutîkin: Ce să se întîmple? Nimic! Fleacuri! *(Citește ziarul.)* Parcă nu-i totuna?

Kulîghin: Se zice că s-a întîlnit Solionîi cu baronul pe bulevard, în fața teatrului...

Tuzenbah: Incetează! Ce rost are... *(Dă apoi plictisit din mînă și intră în casă.)*

Kulîghin: S-au întîlnit în fața teatrului... Solionîi s-a legat de baron. Baronului i-a sărit țandăra și l-a insultat...

Cebutîkin: Habar n-am de nimic... Fleacuri!

Kulîghin: Se zice că Solionîi o iubește pe Irina... din pricina asta îl urăște pe baron. E foarte ușor de înțeles... Irina e o fată frumoasă! După părerea mea, seamănă nițel cu Mașa... e tot atît de visătoare... Dar tu, Irino, ai o fire mai blîndă... De altfel, și Mașa are un caracter bun. O iubesc nespus de mult pe Mașa.

*(Din fundul scenei se aude: Oho... hop, hop!)*

Irina *(tresare)*: Nu știu de ce mă sperie totul azi? *(Pauză.)* Totul e pregătit... după masă trimit lucrurile... Mîine mă cunun cu baronul și plecăm îndată la fabrica de cărămizi... Poimîine începe școala... încep și eu o viață nouă! De mi-ar ajuta dumnezeu! La examenul de profesorat eram atît de emoționată, atît de fericită! Îmi venea să plîng de bucurie... *(Pauză.)* Trebuie să sosească dintr-un moment într-altul și căruța... după lucruri...

Kulîghin: Prea bine, prea bine! Numai că mi se pare totul cam neserios... Prea multă filozofie și prea puțină seriozitate... Totuși îți doresc noroc... din tot sufletul!

Cebutîkin *(mișcat)*: Drăguța mea, draga mea, buna mea... inimioara mea de aur... Ați luat-o mult prea înainte... nu vă mai pot ajunge. Am rămas în urmă... precum pasărea zburătoare, care îmbătrînind, nu mai poate zbura. Avîntați-vă, puișorii mei, tot mai sus, în văzduhuri... cu dumnezeu! *(Pauză.)* Degeaba ți-ai ras mustața, Feodor Ilici!

Kulîghin: Dă-o încolo de mustață! *(Oftează.)* Azi se duc militarii noștri! Viața o să reintre în vechile făgașuri... Orice s-ar spune, Mașa e o femeie bună și cinstită! O iubesc mult și-i sînt recunoscător pentru soarta mea. Vezi... oamenii au ursite atît de deosebite! Bunăoară... e aici un funcționar... se numește Kosîrev... a fost coleg cu mine în clasa a cincea. L-au dat afară, pentru că nu putea pricepe *ut consecutivum*. Acum o duce foarte prost. E sărac, bolnav. Cînd îl întîlnesc îi spun: „Bună ziua, *ut consecutivum!*"... „Da, îmi răspunde, chiar așa-i... *consecutivum...*" și tușește. Eu însă am avut întotdeauna noroc. Sînt fericit, am fost decorat cu Ordinul Stanislav gradul II și am ajuns dascăl. Învăț pe alții acum acest *ut con-*

*secutivum*... Firește... Sînt un om deștept, mai deștept decît mulți alții... dar fericirea nu stă în asta...

*(În casă cîntă cineva la pian „La prière d'une vierge“* [1].*)*

Irina: Mîine seară n-o să mai aud *„La prière d'une vierge“!* N-o să-l mai văd pe acest Protopopov!... *(Pauză.)* A venit și azi! Stă acolo în salon...

Kulîghin: N-a venit încă directoarea?

Irina: Nu. Au trimis s-o cheme. Nici nu vă puteți închipui ce greu e pentru mine să stau aci fără Olia... Acum locuiește la liceu... unde e directoare... Toată ziua are treabă și eu sînt singură, mi-e urît, n-am ce face, nu pot să sufăr odaia în care stau... și m-am gîndit așa: dacă nu mi-e dat să mă duc la Moscova, așa să fie. Pesemne că asta mi-e soarta. N-ai ce face împotriva ei! Totul e în mîna lui dumnezeu... Asta-i adevărul. Nikolai Lvovici m-a cerut în căsătorie. M-am gîndit bine și pînă la urmă m-am hotărît.. E un om bun, chiar uimitor de bun... Și, deodată, parcă mi-au crescut aripi, veselia mi-a înviorat sufletul, m-am simțit ușurată și dorul de muncă m-a cuprins din nou... Iată însă că aseară s-a întîmplat ceva... mă pîndește ceva tainic și de neînțeles...

Cebutîkin: Fleacuri!... Prostii!...

Natașa *(strigă din fereastră)*: Directoarea!

Kulîghin: A venit directoarea! Să mergem! *(Intră împreună cu Irina în casă.)*

Cebutîkin *(citește ziarul și fredonează încet)*: Tarara-bumbia... tarara-bumbia.

*(Se apropie Mașa. Prin fund trece din nou Andrei cu căruciorul.)*

Mașa: Stă aici și puțin îi pasă!

Cebutîkin: Dar ce s-a întîmplat?

Mașa *(se așază)*: Nimic! *(Pauză.)* Ai iubit-o mult pe mama?

Cebutîkin: Nespus de mult!

Mașa: Dar ea... te-a iubit?

---

[1] „Rugăciunea unei fecioare“ (fr.) (n.t.).

Cebutîkin *(după o pauză)*: Asta nu mai țin minte!

Mașa: „Al meu“ e aici?... Așa zicea pe vremuri bucătăreasa noastră, Marfa, cînd vorbea de sergentul ei!... „Al meu“ e aici?

Cebutîkin: Nu... încă nu!

Mașa: E firesc să devii grosolan și răutăcios cînd ți se măsoară cu atîta zgîrcenie clipele de fericire, cînd le cîștigi cu atîta greutate... și mai cu seamă cînd le pierzi așa cum le pierd eu acum!... *(Arată spre piept.)* Aci... uite, aci clocotește totul. *(Se uită la Andrei care plimbă într-una căruciorul.)* Uite-l și pe fratele nostru, pe Andrei... Cum s-au mai spulberat toate nădejdile! Atîția oameni se străduiesc, de pildă să înalțe un clopot, își irosesc truda și paralele, ca pînă la urmă clopotul să se prăbușească, spărgîndu-se în bucăți... fără nici o pricină! Același lucru s-a întîmplat și cu Andrei!...

Andrei: Cînd o să se facă liniște și în casa asta? Doamne, ce gălăgie!

Cebutîkin: Foarte curînd! *(Se uită la ceas.)* Am un ceas, ca pe timpuri! Vestește orele prin bătăi. *(Îl întoarce; ceasul bate.)* La unu, pleacă bateria întîia, a doua și a cincea. *(Pauză.)* Eu o să plec mîine.

Andrei: Pentru totdeauna?

Cebutîkin: Nu știu. O să mă întorc, poate, peste un an... dar dracu știe? Parcă nu-i totuna?

*(Din depărtare se aude muzică de harpă și vioară.)*

Andrei: Orașul se golește... pustiul se va așterne peste el... *(Pauză.)* Ieri s-a întîmplat ceva în fața teatrului... toată lumea vorbește... numai eu n-am habar de nimic!...

Cebutîkin: Nu-s decît prostii! Solionîi s-a legat de baron. Baronul și-a ieșit din fire și l-a repezit. Pînă la urmă, Solionîi a trebuit să-l provoace la duel. *(Se uită la ceas.)* Mi se pare că ar fi timpul... La ora douăsprezece și jumătate ne întîlnim în dumbravă... uite, aceea care se zărește dincolo de rîu...

pif... paf... *(Rîde.)* Solionîi își închipuie că-i Lermontov... Știi că scrie și versuri? Dar, să-ți spun drept, asta nu mai e glumă! Are pînă acum trei dueluri pe conștiință!

*Mașa*: Cine?

Cebutîkin: Solionîi.

*Mașa*: Dar baronul?

Cebutîkin: Ce-i cu baronul?

*Mașa*: Totul mi se încurcă în cap... Îți spun că nu trebuie să-i lași să se bată... Poate să-l rănească pe baron... Poate să-l ucidă.

Cebutîkin: Baronul e băiat bun! Dar cu un baron mai mult sau mai puțin pe lume nu e totuna? N-au decît! Totuna e! *(Din grădină strigă cineva: Oho, hop, hop!)* Să mai aștepte! Ăsta e Skvorțov, al doilea martor! E jos, în barcă!

*(Pauză.)*

Andrei: Eu unul cred că e imoral să te bați în duel sau să iei parte la un duel, fie și în calitate de medic.

Cebutîkin: Ți se pare numai!... De fapt... nu sîntem... nu există nimic pe lume!... Ni se pare numai că trăim... Dar la urma urmei, totuna e.

*Mașa*: Toată ziua vorbesc și iar vorbesc... *(Merge.)* Ca și cum n-ar fi de ajuns clima asta, în care te poți aștepta să ningă oricînd; trebuie să mai auzi și toate discuțiile astea! *(Se oprește.)* Nu! Nu vreau să intru în casă... nu pot!... Cînd vine Verșinin, să mă chemați... *(Pleacă pe alee.)* Păsările călătoare au început să plece... *(Privește în sus.)* Lebede sau gîște sălbatice... dragele mele, fericitele mele! *(Pleacă.)*

Andrei: O să rămînă casa pustie... Băieții se duc, te duci și dumneata... Irina se mărită... eu rămîn singur în toată casa...

Cebutîkin: Dar nevasta dumitale?

*(Intră Ferapont cu un teanc de hîrtii în mînă.)*

Andrei: Nevasta ca nevasta! N-am ce zice... E cinstită... cumsecade, să spunem, chiar bună... Și cu toate astea, are în ea ceva ce o reduce la nivelul animalului aceluia orb... mărunt... țepos! În orice caz, nu e un om. Acum îți vorbesc sincer, ca unui prieten adevărat! Ești singurul om căruia îi pot mărturisi totul! Firește... o iubesc pe Natașa... Cîteodată, însă, mi se pare atît de vulgară... Și atunci îmi pierd capul... Nu mai știu de ce o iubesc sau, în orice caz, de ce am iubit-o.

Cebutîkin *(se ridică)*: Ehei... dragul meu! Mîine plec... poate nu ne mai vedem niciodată. Iată însă sfatul meu: Pune mîna pe pălărie și pe baston și ia-o din loc!... Pleacă!... Du-te!... Du-te, fără să întorci capul. Și cu cît te vei duce mai departe, cu atîta va fi mai bine!

*(În fundul scenei trece Solionîi cu doi ofițeri. Îl zărește pe Cebutîkin și vine spre dînsul, lăsîndu-i pe ceilalți să-și urmeze drumul.)*

Solionîi: Doctore! E douăsprezece jumătate! E timpul să plecăm. *(Dă mîna cu Andrei.)*

Cebutîkin: Vin numaidecît! M-ați plictisit cu toții! *(Către Andrei.)* Andriușa, dacă întreabă cineva de mine, să spui că vin numaidecît!... *(Oftează.)* Of, of, of!

Solionîi: „Nici să crîcnească n-a apucat că pe el ursul s-a așezat!“ *(Pleacă cu doctorul.)* De ce tot oftezi, moșulică?

Cebutîkin: Hm!

Solionîi: Cum o duci cu sănătatea?

Cebutîkin *(furios)*: Vezi-ți de treabă!

Solionîi: Degeaba te necăjești, moșulică! N-o să fac mai nimic! O să trag numai în el ca într-o potîrniche! *(Scoate sticluța de parfum și își dă pe mîini.)* Am golit azi toată sticluța și miros într-una! Miros a cadavru mîinile astea! *(Pauză.)* Așa... îți mai aduci aminte versurile? „Dar ea numai furtună vrea; parc-ar fi liniște-n furtună!“

Cebutîkin: Da! Firește! „Nici să crîcnească n-a apucat că pe el ursul s-a așezat!“ *(Pleacă cu Solionîi.)*

*(De departe se aude strigînd: Hop! Hop! Apoi intră Andrei și Ferapont.)*

Ferapont: Vă rog să iscăliți hîrtiile astea.

Andrei *(nervos)*: Lasă-mă în pace! Lasă-mă! Te rog! *(Pleacă cu căruciorul.)*

Ferapont: Asta-i rolul hîrtiilor, să fie iscălite. *(Pleacă spre fundul scenei.)*

*(Intră Irina cu Tuzenbah care poartă pălărie de pai. Kulîghin trece prin scenă strigînd: Mașa! Mașa!)*

Tuzenbah: Mi se pare că el e singurul om din tot orașul care se bucură de plecarea militarilor!

Irina: E ușor de înțeles! *(Pauză.)* Orașul nostru va rămîne pustiu.

Tuzenbah: Draga mea! Mă întorc într-o clipă.

Irina: Unde te duci?

Tuzenbah: Am puțină treabă în oraș... apoi... trebuie să-mi iau rămas bun de la camarazi...

Irina: Nu-i adevărat!... Nikolai... de ce ești atît de distrat astăzi? *(Pauză.)* Ce s-a întîmplat ieri în fața teatrului?

Tuzenbah *(face un gest)*: Mă întorc... peste o oră voi fi iar cu tine... *(Îi sărută mîinile.)* Neprețuita mea! *(Se uită lung la ea.)* De cinci ani te iubesc... și tot nu mă pot obișnui! Îmi pari din ce în ce mai frumoasă! Ce păr minunat! Ce ochi! Mîine te iau de-aci. Vom munci, vom fi bogați, visurile mele se vor realiza... Vei fi fericită! Un singur lucru mai lipsește, unul singur: dragostea ta!

Irina: Asta nu stă în puterile mele! Voi fi soția ta, îți voi fi credincioasă și supusă... dar de iubit... ce pot să fac? *(Izbucnește în lacrimi.)* N-am iubit niciodată! O! Visam zi și noapte o dragoste, o dragoste mare! Dar sufletul mi-e ca un pian prețios și închis, a cărui cheie s-a pierdut! *(Pauză.)* De ce ai o privire atît de rătăcită?

Tuzenbah: N-am dormit toată noaptea. Nimic nu mă înspăimîntă în viața asta! Și totuși, cheia asta pierdută îmi sfîșie inima, nu mă lasă să dorm. Spune-mi ceva! *(Pauză.)* Spune-mi ceva...

Irina: Ce? Ce să-ți spun? Ce să-ți spun?

Tuzenbah: Spune-mi ceva!

Irina: Ajunge! Ajunge!

*(Pauză.)*

Tuzenbah: Ce fleacuri, ce nimicuri stupide pot să capete așa din senin, o însemnătate fără de margini în viața unui om! Rîzi de ele, ca de obicei, îți dai seama ce sînt și totuși mergi înainte, simțind că n-ai puterea să te oprești. Nu! Mai bine să nu vorbim despre asta! Sînt atît de vesel azi! Mi se pare că văd acum, pentru întîia oară, și brazii, și paltinii, și mestecenii ăștia! Și totul mă privește parcă ciudat, așteptînd ceva! Ce copaci minunați! Viața ar trebui să fie neasemuit de frumoasă în preajma lor! *(Se aude strigînd: Hop! Hop!)* Trebuie să mă duc! E timpul... Ia te uită la copacul ăsta uscat! Se leagănă în vînt împreună cu ceilalți. Mi se pare că dacă voi muri, voi avea totuși, ca și el, partea mea de viață, într-un fel sau altul! Rămîi cu bine, scumpa mea!... *(Îi sărută mîinile.)* Actele pe care mi le-ai dat sînt pe masa mea de scris, sub calendar.

Irina: Vin și eu cu tine.

Tuzenbah *(îngrijorat)*: Nu, nu! *(Pleacă repede, dar se oprește pe alee.)* Irina!

Irina: Ce e?

Tuzenbah *(neștiind ce să spună)*: N-am luat azi cafeaua... te rog să spui să mi-o pregătească... *(Pleacă în grabă.)*

*(Irina rămîne îngîndurată, apoi se duce în fundul scenei și se așază în leagăn, legănîndu-se încet. Andrei intră cu căruciorul, urmat de Ferapont.)*

Ferapont: Andrei Sergheevici! Doar nu sînt ale mele hîrtiile, ci ale statului! Nu le-am născocit eu!

Andrei: O! Unde sînt zilele de odinioară! Pe atunci eram tînăr, voios, cu mintea deschisă!... Visam și gîndeam atît de frumos! Cînd prezentul și viitorul erau luminate de speranțe! De ce oare devenim atît de goi, de cenușii, atît de trîndavi, nepăsători, netrebnici și nenorociți cînd începem să trăim?!... Iată! Orașul ăsta are două sute de ani și o sută de mii de locuitori... și nu e nici unul care să nu semene cu ceilalți! Nici în trecut și nici în vremurile noastre nu s-a ivit printre ei vreun mare înfăptuitor, un cărturar, un pictor sau vreun om cît de puțin însemnat care să stîrnească invidia sau dorința fierbinte de a-i semăna! Nu fac decît să bea și să mănînce, să doarmă și pînă la urmă... să moară! Apoi se nasc alții... care trăiesc la fel! Ca să nu se tîmpească de plictiseală, se distrează clevetind, își umplu viața cu jocurile de cărți și cu băutura, cu judecăți fără rost. Nevestele își înșală bărbații, iar aceștia mint, prefăcîndu-se că nu știu, că nu aud nimic! O educație grosolană otrăvește sufletul copiilor, înăbușind în ei orice scînteie divină. Așa cresc, devenind niște cadavre ce seamănă între ele, tot atît de jalnici ca și părinții lor... *(Către Ferapont, cu ciudă.)* Ce vrei?

Ferapont: Ce să vreau? Să iscăliți hîrtiile astea!

Andrei: M-ai plictisit!

Ferapont *(înmînîndu-i hîrtiile)*: Să vedeți... Portarul de la administrația zemstvei povestea mai deunăzi că la Petersburg ar fi fost iarna un ger de două sute de grade!

Andrei: E înfiorător prezentul! Dar în schimb cînd mă gîndesc la viitor, ce minune! Sufletul mi se ușurează, aripile îmi cresc... în depărtări zăresc lumină, libertate... eu și copiii mei ne vom descătușa de trîndăvie, de cvas și gîscă pe varză, de somnul de după-amiază, de toată lenea asta mîrșavă!...

Ferapont: Cică au înghețat două mii de oameni! Lumea era îngrozită! Vezi, nu-mi aduc aminte dacă era la Petersburg sau la Moscova!

Andrei *(înduioșat)*: Dragele mele, surioarele mele dragi! *(Cu lacrimi în ochi.)* Mașa, sora mea dragă...

Natașa *(apare la fereastră)*: Cine face atîta gălăgie? Tu erai, Andriușa? O s-o trezești pe Sofocika! *Il ne faut pas faire du bruit, la Sophie dort* *déjà! Vous êtes un ours!*[1] *(Supărată.)* Dacă ai poftă de vorbă... dă altcuiva căruciorul... Ferapont, ia căruțul!

Ferapont: Am înțeles, coniță! *(Ia căruțul.)*

Andrei *(intimidat)*: Vorbesc încet...

Natașa *(la fereastră își mîngîie băiețașul)*: Bobik! Rîzgîiatule! Bobicelul meu cel rău!

Andrei *(răsfoind hîrtiile)*: Bine... bine! O să le revăd! Iscălesc ceea ce trebuie și apoi le duci la administrația zemstvei... *(Pleacă în casă, citind hîrtiile. Ferapont duce căruțul în fundul grădinii.)*

Natașa *(din fereastră)*: Bobik! Ia să spui tu cum se numește mămica ta! Drăguțule! Dragul meu! Dar asta cine e? Asta-i mătușa Olia? Spune bună ziua mătușichii!

*(Intră doi cîntăreți ambulanți care cîntă la harpă și la vioară: un bărbat și o femeie. Din casă ies Verșinin, Olga și Anfisa și ascultă o clipă pe cîntăreți; după ei, Irina.)*

Olga: Acum trece toată lumea prin grădina noastră; trec oameni și căruțe! Doiculiță! Dă ceva cîntăreților.

Anfisa *(le dă niște gologani)*: Duceți-vă cu dumnezeu, oameni buni! *(Cîntăreții salută și pleacă.)* Sărmanii! Nimeni nu cîntă pe drumuri de prea mult bine! *(Către Irina.)* Bună ziua, Irinușka mea! *(O îmbrățișează.)* Ehei, fetița mea! Dacă ai ști ce bine o duc acum... da, da! Stau cu Oliușka la liceu, avem o locuință mare și frumoasă. S-a îndurat domnul dumnezeu de bătrînețile mele. De cînd mă știu, păcătoasa de mine, n-am avut trai mai bun... Casa e tare frumoasă... și eu am o odaie numai pentru mine, cu o minunăție de pat. Adesea mă deștept în mijlocul nopții și mulțumesc preasfîntului și maicii preciste. Drept să-ți spun, nu cred să fie om mai fericit pe lume ca mine!

Verșinin *(se uită la ceas)*: Plecăm îndată, Olga Sergheevna! E timpul! *(Pauză.)* Vă doresc, din toată inima, tot ce e mai bun pe lume... Unde e Maria Sergheevna ?

---

[1] Să nu faceți zgomot, Sophie a adormit. Ești un urs! (fr.) (n.t.)

Irina: Undeva prin grădină. Mă duc s-o caut.

Verșinin: Fii, te rog, atît de drăguță ! Mă grăbesc !

Anfisa: Mă duc și eu s-o caut. *(Strigă.)* Mașenka ! Mașa ! *(Se duce cu Irina în fundul grădinii.)*

Verșinin: Orice lucru are un sfîrșit. Acum ne despărțim. *(Se uită la ceas.)* Oficialitățile orașului ne-au dat un dejun. S-a băut șampanie. Primarul a ținut o cuvîntare; eu mîncam, ascultam, dar eram cu sufletul aici, la dumneavoastră... *(Privește grădina.)* M-am obișnuit cu dumneavoastră.

Olga: O să ne mai vedem vreodată ?

Verșinin: Se prea poate să nu ne mai revedem ! *(Pauză.)* Nevastă-mea mai rămîne aci vreo două luni, împreună cu fetițele; v-aș ruga mult, în caz de nevoie...

Olga: Da, firește ! Te rog să nu ai nici o grijă ! *(Pauză.)* Mîine n-o să mai fie nici urmă de militar în oraș... se va șterge totul, nu va rămîne decît o amintire... iar noi vom începe o viață nouă ! *(Pauză.)* Totul se întîmplă independent de voința noastră. Nu voiam să fiu directoare... A trebuit s-o fac și pe asta ! Acum sînt încredințată că nu voi mai pleca la Moscova !...

Verșinin: Ei, vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut ! Vă rog să mă iertați dacă v-am supărat cu ceva... Știți, vorbesc uneori prea mult... Vă rog să mă iertați și să-mi păstrați o bună amintire...

Olga *(își șterge lacrimile)*: De ce n-o fi venind și Mașa ?

Verșinin: Ce să vă mai spun, acum, la plecare ?... Despre ce să mai filozofăm ? *(Rîde.)* Viața e grea. Multora ni se arată vitregă și lipsită de nădejde. Totuși trebuie să recunoaștem că devine din ce în ce mai bună și că nu e departe vremea cînd se va lumina cu desăvîrșire. *(Se uită la ceas.)* E tîrziu, tîrziu. Odinioară, omenirea se îndeletnicea cu războaiele, își umplea viața cu expediții, năvăliri și izbînzi. Azi, toate acestea au rămas în trecut, lăsînd un mare gol, pe care nu ştim cum să-l umplem. Omenirea întreagă caută cu patimă... Și fără îndoială că va găsi. Ar trebui s-o facă mai repede! *(Pauză.)* Dacă ar fi cu putință să adaugi la dragostea de muncă și puțină cultură, iar la cultură un dram de dragoste de muncă, atunci... *(Se uită la ceas.)* Dar e timpul să plec...

Olga: Uite-o vine!

*(Intră Mașa.)*

Verşinin: Am venit să-mi iau rămas bun... *(Olga se retrage mai departe, ca să nu-i stingherească.)*

Mașa *(se uită drept în ochii lui Verșinin)*: Adio! *(Se sărută prelung.)*

Olga: Sfîrşeşte!... Ajunge!...

*(Mașa plînge în hohote.)*

Verşinin: Să-mi scrii... să nu mă uiți! Dă-mi drumul!... E timpul să plec! Luați-o... Olga Sergheevna, trebuie... să plec... am întîrziat! *(Emoționat, sărută mîinile Olgăi, o îmbrățișează din nou pe Mașa, apoi pleacă în grabă.)*

Olga: Haide, Mașa, ajunge! Încetează, draga mea.

*(Intră Kulîghin.)*

Kulîghin *(intimidat)*: Nu face nimic... las-o să plîngă. Las-o! Buna mea Mașa, draga mea Mașa!... Tu ești soția mea... sînt fericit, orice s-ar întîmpla. Nu mă voi plînge și nu-ți voi face nici o mustrare... Olia e martoră... O să ne trăim viața ca și înainte... Niciodată nu-ți voi spune ceva... nici un cuvînt de dojană!...

Mașa *(încearcă să-și stăpînească plînsul)*: „Pe plaiu-ntins sub geana mării smălțat în aur e-un tufan..." Simt că înnebunesc! „Pe plaiu-ntins sub geana mării..."

Olga: Liniștește-te, Mașa, liniștește-te!... Dă-i un pahar cu apă!

Mașa: Uite că nu mai plîng...

Kulîghin: Uite că nu mai plînge... Mașa e bună...

*(De departe se aude o împușcătură surdă.)*

Mașa: „Pe plaiu-ntins sub geana mării smălțat în aur e-un tufan..." Motanul de aur, tufanul de aur... Mă încurc. *(Bea apă.)* O viaţă irosită... Nu-mi mai trebuie nimic de azi încolo... Am să mă liniştesc îndată... Acum totul e în zadar... Ce înseamnă „plaiu-ntins“ ? De ce nu-mi ies din cap aceste cuvinte? Gîndurile mi se încurcă...

*(Intră Irina.)*

Olga: Linişteşte-te, Maşa... Aşa... Fii cuminte. Să intrăm în casă!

Maşa *(supărată)*: Nu intru acolo! *(Începe din nou să plîngă, dar apoi se stăpîneşte.)* Eu nu mai calc acolo şi nici nu vreau...

Irina: Să stăm cîteva clipe împreună... Chiar fără să vorbim. Mîine plec de aci...

*(Pauză.)*

Kulîghin: Ştiţi că ieri, în clasa a treia, am găsit la un elev barba şi mustăţile astea. *(Şi le pune pe faţă.)* Nu-i aşa că semăn cu profesorul de germană?... *(Rîde.)* Ce băieţi caraghioşi!

Maşa: E adevărat! Semeni cu neamţul vostru!

Olga *(rîde)*: Da!

*(Maşa plînge.)*

Irina: Ajunge, Maşa!

Kulîghin: Să ştii că semăn bine de tot!

*(Intră Nataşa.)*

Nataşa *(către jupîneasă)*: Ce este? Protopopov o să stea cu Sofocika şi pe Bobik o să-l plimbe Andrei Sergheici. Ce de mai griji şi cu copiii ăştia! *(Către Irina.)* Irino! Pleci mîine? Ce rău îmi pare! Trebuie să mai rămîi, cel puţin o săptămînă: *(Îl zăreşte pe Kulîghin şi dă un ţipăt. Acesta rîde şi îşi scoate barba şi mustăţile.)* Vai! Cum m-am speriat! *(Către Irina.)* M-am obişnuit cu tine... să nu crezi că-mi vine uşor cînd e vorba să ne despărţim. O să-l mut pe Andrei cu vioara lui în odaia ta. Acolo poate să scîrţîie cît pofteşte. În camera lui o mut pe Sofocika... Ce copil minunat! Ce fetiţă drăgălaşă! Azi se uita la mine cu nişte ochişori de-ţi venea să-i mănînci şi zicea: Mama!

Kulîghin: E adevărat! Fetița e foarte drăguță!

Nataşa: Prea bine... Mîine o să fiu singură aci! *(Oftează.)* Mai întîi o să poruncesc să se taie toată aleea de brazi şi apoi fagul ăsta! E tare urît aci pe înserat! *(Către Irina.)* Draga mea, nu-ți stă bine de fel cordonul ăsta! E lipsit de gust! Ar trebui ceva mai vesel, mai colorat!... Am să pun să sădească peste tot flori... Floricele multe, cu miresme plăcute... *(Supărată.)* Dar cine a îndrăznit să pună furculița asta pe bancă? *(Intră în grabă în casă şi o ceartă pe jupîneasă.)* Cine a îndrăznit să lase furculița pe bancă? *(Țipă.)* Tu să taci!

Kulîghin: A început!

*(Se aude muzica militară care intonează un marş.)*

Olga: Pleacă!

*(Intră Cebutîkin.)*

Maşa: Pleacă băieții noştri! Ce să faci? Drum bun! *(Către soțul ei.)* Hai acasă! Unde-mi sînt pălăria şi pelerina?

Kulîghin: În casă! Le aduc numaidecît...

Olga: Da, acum putem să ne ducem pe la casele noastre. E timpul!

Cebutîkin: Olga Sergheevna!

Olga: Ce-i? *(Pauză.)* Ce s-a întîmplat?

Cebutîkin: Nimic... Nu ştiu cum să vă spun... *(Îi şopteşte la ureche.)*

Olga *(înspăimîntată)*: Nu se poate!

Cebutîkin: Ba da... Asta-i toată povestea... sînt istovit, chinuit! Nu mai pot... nu mai vreau să vorbesc. *(Furios.)* Şi la urma urmei, mi-e totuna!

Maşa: Ce s-a întîmplat?

Olga *(o îmbrățişează pe Irina)*: Ziua de azi e înfiorătoare! Nu ştiu cum... cum să ți-o spun?... Draga mea...

Irina: Ce este? Spune-mi mai repede! Ce este? Pentru numele lui dumnezeu!... *(Izbucneşte în lacrimi.)*

Cebutîkin: Baronul a fost ucis în duel.

Irina *(plînge încet)*: Am știut... Am știut...

Cebutîkin *(se retrage în fundul scenei și se așază pe bancă)*: Sînt istovit... *(Scoate ziarul din buzunar.)* Lăsați-le să plîngă... *(Fredonează încet.)* Tarara-bumbia, tarara-bumbia... Și, la urma urmei, mi-e totuna...

*(Cele trei surori formează un grup. Stau strînse una lîngă alta.)*

Mașa: O! Cum mai cîntă muzica! Pleacă! Se duc de la noi... unul din ei s-a dus pentru totdeauna... pentru totdeauna! Rămînem singure, ca să ne începem viața de la început... Trebuie să trăim... trebuie să trăim!

Irina *(își cuibărește capul la pieptul Olgăi)*: Va veni vreodată timpul cînd vom afla cu toții tîlcul acestor suferințe și cînd ni se vor dezvălui aceste taine. Pînă atunci trebuie să trăim... să muncim... doar să muncim! Voi pleca singură mîine! Voi învăța copiii, toată viața mi-o voi jertfi pentru cei care au, poate, nevoie de ea! E toamnă... În curînd vine iarna, care-și așterne giulgiul de zăpadă peste toate... eu însă voi munci... voi munci!...

Olga *(își îmbrățișează surorile)*: Ce voioasă! Ce plină de viață e această muzică! Parcă te îndeamnă să trăiești!... O! Doamne, dumnezeule! Ni s-o împlini și nouă odată sorocul și ne vom duce pentru totdeauna. Lumea ne va uita; ne va uita chipurile, glasul și toate cîte au fost! Dar suferințele noastre se vor preface în bucurii pentru cei care vor trăi după noi. Pacea și fericirea vor coborî pe pămînt, iar noi cei de azi vom fi pomeniți cu recunoștință și binecuvîntați! Surorile mele dragi, viața noastră nu s-a sfîrșit încă! S-o trăim deci! Uite! Muzica asta e atît de veselă, e atîta bucurie în ea! Încă puțin și poate o să știm pentru ce trăim, pentru ce suferim! Dacă am ști! Dacă am ști!

*(Muzica se pierde cu încetul în depărtare. Kulîghin aduce vesel și surîzător pălăria și pelerina Mașei. Andrei plimbă într-una căruciorul cu copilul.)*

Cebutikin *(fredonează încet)*: Tarara-bumbia... Tarara-bumbia. *(Citește ziarul.)* E totuna, e totuna!

Olga: Dacă am ști! Dacă am ști!

Cortina

Traducere de *Moni Ghelerter,* Maestru emerit al artei, Laureat al Premiului de Stat și *V. Jianu*

# DESPRE EFECTUL DAUNĂTOR AL TUTUNULUI

## SCENETA – MONOLOG INTR-UN ACT

PERSONAJ :

IVAN IVANOVICI NIUHIN, *bărbatul soției sale, care are o școală de muzică și un pension de fete*

**Scena reprezintă o stradă, într-un club de provincie.**

Niuhin *(cu favoriți lungi, fără mustăți, îmbrăcat într-un frac ponosit, intră solemn, se înclină și-și îndreaptă vesta)*: Stimate doamne și, ca să zic așa, stimați domni. *(Își netezește favoriții.)* I s-a propus soției mele ca eu să țin aici, în scop de binefacere, o conferință de popularizare. De ce nu? Dacă-i vorba de conferință, conferință să fie — mie îmi este totuna! Eu, ca să vă spun drept, nu-s profesor și-mi este cu totul străină cariera academică, dar cu toate acestea, de treizeci de ani, fără întrerupere și, s-ar mai putea spune, cu zdruncinarea propriei mele sănătăți etcetera, lucrez la probleme cu caracter strict științific, meditez și — cîteodată — închipuiți-vă, scriu și articole științifice... adică nu chiar științifice, dar, îngăduiți-mi expresia, cu caracter oarecum științific. Printre altele, zilele astea, am scris un articol amplu, intitulat: „Despre răul pe care ni-l aduc unele insecte“. Fetițelor mele le-a plăcut în special pasajul cu privire la ploșnițe... Iar eu, după ce l-am citit, l-am rupt cu mîna mea. Fiindcă m-am gîndit că, oricît ai scrie, de un praf contra insectelor tot nu te poţi lipsi. La noi acasă, de pildă, pînă şi în pian sînt ploşniţe... Ca obiect al conferinţei de astăzi am ales, ca să spun aşa, răul pe care-l aduce omenirii folosirea tutunului. Şi eu fumez... numai că astăzi, nevastă-mea mi-a ordonat să ţin o conferinţă despre efectele tutunului... aşa că... trebuie s-o fac şi gata... Dacă-i vorba despre tutun, despre tutun să fie. Da' pentru mine asta n-are nici o importanţă! Domniilor voastre, în schimb, stimaţi domni, vă propun... să ascultaţi cu multă seriozitate conferinţa mea, căci altfel nu ştiu ce o să se întîmple! Cine se sperie însă de o conferinţă ştiinţifică, cine nu poate să asculte n-are decît să plece. *(Işi îndreaptă vesta.)* Cer însă o atenţie deosebită domnilor medici care s-ar afla în această sală, deoarece dumnealor pot trage multe învăţăminte din conferinţa mea... întrucît tutunul, în ciuda efectelor lui dăunătoare, se întrebuinţează şi în medicină! De pildă, dacă introducem o muscă într-o tabacheră plină cu tutun, musca moare! Probabil din pricina unui şoc nervos. Tutunul este, prin excelenţă, un element vegetal... Cînd ţin o conferinţă, de obicei... clipesc din ochiul drept... da' vă rog să nu luaţi asta în seamă... e din pricina emoţiei! Eu, în general, sînt un om foarte nervos, cît despre ticul ăsta, la ochi, l-am căpătat în ziua de 13 septembrie 1889, exact în ziua în care nevastă-mea mi-a adus pe lume, ca să zic aşa, cea de-a patra fată: Varvara. Toate fetele mele s-au născut într-o zi de 13. Dar *(se uită la ceas)*, timpul fiind limitat, să nu ne depărtăm de obiectul conferinţei noastre. Totuşi, ar trebui să ştiţi că nevastă-mea are o şcoală de muzică şi un pension de fete, adică nu chiar un pension, ci ceva asemănător. Intre noi fie vorba, nevestei mele îi place să se plîngă de lipsuri, totuşi are ceva bani puşi deoparte. Vreo patruzeci sau cincizeci de mii de ruble, pe cînd eu n-am nici o leţcaie. Da' e de prisos să mai vorbim de asta! La pension, eu fac pe administratorul... Mă ocup cu aprovizionarea, supraveghez servitorii, notez cheltuielile, leg caiete, vînez ploşniţele, plimb cîinele nevesti-mi, pun curse pentru şoareci... Ieri seara am avut sarcina să dau în primire bucătăresei făină și unt, deoarece s-au prevăzut pentru masă blinele. Pe scurt, astăzi, cînd blinelele erau gata, nevastă-mea a intrat în bucătărie și a anunțat că trei eleve n-au voie să mănînce blinele, fiindcă s-au îmbolnăvit de gîlci. Așadar, s-a constatat că făcusem cîteva blinele în plus. Am întrebat-o ce să facem cu ele? La început, nevastă-mea a ordonat să fie puse în beci, la rece, apoi însă, s-a răzgîndit și mi-a spus: „Mănîncă-le tu, momîie!“ Dînsa, cînd e supărată așa-mi spune: *momîie,* sau *monstru,* sau *diavol...* Da' aduc eu, oare, a diavol? Așa-i dînsa, mereu e supărată! Și... și n-am mîncat blinelele, nu, le-am devorat! Fără să le mai mestec! Asta fiindcă nevastă-mea mă lasă mereu nemîncat. Ieri, de pildă, nu mi-a dat să mănînc. „Tu, momîie, mi-a spus, n-ai de ce să mănînci...“ Ia te uită, domnule *(se uită la ceas),* ne-am cam luat cu vorba și ne-am depărtat puțin de subiect. Ei... da' să ne întoarcem... Fără îndoială că dumneavoastră, acum, ați prefera să ascultați o romanță sau o simfonie, sau vreo arie... „În focul luptei nici n-om clipi...“ Nu-mi mai amintesc de unde-i aria asta... Printre altele, am uitat să vă spun că în școala de muzică a nevestei mele, pe lîngă faptul că mă ocup de administrație, dau și lecții de matematică, de fizică, chimie, geografie, istorie, solfegii, literatură etc. Pentru lecțiile de dans, canto și desen, nevastă-mea ia o taxă în plus, cu toate că și dansul, și cîntul, tot eu le predau... Școala noastră de muzică se află pe strada Celor cinci cîini, nr. 13. Pesemne că de aia nu-mi merge bine în viață: stau la numărul 13. Fetele mele sînt născute în 13, casa noastră are 13 ferestre... Ei, dar ce să mai vorbim... Pentru orice informații, nevastă-mea poate fi găsită acasă la orice oră, iar programul școlii, dacă doriți, îl puteți cumpăra cu 30 de copeici bucata, la portarul școlii. *(Scoate din buzunar cîteva exemplare.)* Poftim, dacă doriți, pot să vi-l vînd chiar acum. 30 de copeici bucata! Dorește careva? *(Pauză.)* Nimeni? Las la douăzeci de copeici! *(Pauză.)* Păcat! Da, da, casa are numărul 13! N-am noroc la nimic!... Am îmbătrînit, m-am prostit... În timp ce țin o conferință par vesel, de fapt, însă, îmi vine să urlu cît mă ține gura sau să fug undeva la capătul pămîntului! N-am nici măcar cui să-mi spun păsul... Îmi vine să și plîng... Îmi veți spune desigur: Păi n-ai fetele?... Ce folos!... Eu le vorbesc, și ele îmi rîd în nas... Nevastă-mea are șapte fete... Nu, iertați-mă, mi se pare că numai șase... *(Iute.)* Șapte! A mai mare, Anna, e de 27 de ani... cea mai mică de 17... Stimați domni! *(Privește înapoi.)* Sînt nefericit, am ajuns un imbecil, un om de nimic, și totuși aveți în față pe cel mai fericit dintre tați!... În realitate, așa ar trebui să fie, și eu nu îndrăznesc să spun altfel! Ehei, dacă ați ști!... De 33 de ani trăiesc cu nevastă-mea și pot să spun că ăștia au fost anii cei mai frumoși ai vieții mele... adică... nu chiar cei mai frumoși, dar în general, da!... Anii ăștia, ca să fiu scurt, au trecut ca o clipă frumoasă, sau, mai bine zis, să-i ia dracu! *(Se uită în jur.)* După cît mi se pare, nevastă-mea n-a venit încă... așa că, nefiind aici, pot să spun tot... Mi-e frică, tremur de frică... ori de cîte ori se uită la mine!... Da, va să zică, ce vă spuneam? Fetele mele sînt încă nemăritate și asta, pesemne, fiindcă sînt timide și fiindcă nu au prilejul să vadă bărbați. Nevastă-mea nu vrea să dea o serată... nu invită pe nimeni la masă... e o doamnă atît de avară, de nervoasă, de cicălitoare, încît nimeni n-are curaj să intre în casa noastră, dar... pot să vă fac o confidență... *(Se apropie de rampă.)* La zile mari, fetele mele pot fi găsite la mătușa lor, Natalia Semionovna, care suferă de reumatism și poartă o rochie galbenă cu un fel de picățele negre, de ți se pare că e presărată cu gîndaci... La mătușa Natalia se servesc fel de fel de gustări... Și cînd nu vine și nevastă-mea, se poate chiar... *(Face gestul băutului zdravăn.)* Da, da... Trebuie să știți că pe mine un singur păhărel mă turtește! În schimb, sufletul mi se umple de mulțumire și, în același timp, de o tristețe de nedescris! Îmi vin în minte, tam-nesam, anii tinereții... și-mi vine, dracu știe de ce, așa, o poftă de ducă... Ehe!... Dacă ați ști ce poftă!... *(Cu însuflețire.)* S-o șterg... Să las totu baltă și s-o șterg, fără să mă mai uit înapoi... Unde?

N-are importanță unde... numai să fug de viața asta nesuferită, meschină, măruntă, care a făcut din mine un biet neghiob bătrîn, un biet idiot ramolit... Să fug cît mai departe de tîmpa de nevastă-mea... de zgîrcita asta, care mai e și rea, rea, rea! Care m-a chinuit 33 de ani... Să scap de muzică, de bucătărie, de banii ei, de toate lucrurile astea mărunte și josnice... și să mă opresc într-un loc oarecare, departe de tot, în mijlocul unei cîmpii, și să rămîn acolo înrădăcinat ca un copac, ca un arac, ca o sperietoare de ciori, sub întinsul cerului, și să privesc toată noaptea cum luna-și cerne liniștită lumina... și să uit, să uit... Oh! Cît aș vrea să nu-mi aduc aminte de nimic!... Cît aș vrea să-mi sfîșii fracul ăsta vechi, nesuferit, cu care acum 30 de ani m-am cununat... *(Își scoate cu violență fracul.)* ...In care țin mereu conferințele mele cu scop de binefacere... Așa!... *(Calcă în picioare fracul.)* Așa!... Is bătrîn, sărac, jerpelit ca și vesta asta de pe mine, cu spatele ponosit, zdrențuit! *(Se întoarce și-și arată spatele de la vestă.)* Nu-mi trebuie... N-am nevoie de nimic!... Sînt mai curat și mai presus de toate astea!... A fost o vreme cînd eram tînăr, inteligent... studiam la universitate... visam, mă consideram om! Acu nu mai îmi trebuie nimic! Nimic!... Vreau doar un pic de liniște... Un pic de liniște! *(După ce s-a uitat într-o parte, îmbracă iute fracul.)* Ei, dar uite-o pe nevastă-mea în culise! A venit și mă așteaptă... *(Se uită la ceas.)* A trecut ora... Dacă o să vă întrebe ceva, vă rog să-i spuneți că am ținut conferința... că momîia — adică eu — și-a îndeplinit cu demnitate misiunea. *(Se uită iar într-o parte, tușește.)* Sssst! Se uită aici... *(Ridicînd vocea.)* Așadar, ținînd seama de faptul că tutunul conține o otravă puternică, despre care am vorbit pînă acum, în nici un caz nu trebuie să fumăm... Și-mi permit ca să zic așa, să nădăjduiesc că această conferință a mea despre „efectul dăunător al tutunului" va fi folositoare. Ce era de spus am spus. *Dixi et animam levavi!* [1] *(Se înclină și iese solemn.)*

Traducere de *M. Sorbul* și *I. Alexandrescu*

---

[1] Am spus și mi-am ușurat sufletul (lat.) (n.t.).

# LIVADA DE VIŞINI

COMEDIE ÎN PATRU ACTE

## PERSONAJE:

RANEVSKAIA LIUBOV ANDREEVNA, *moşieriţă*
ANIA, *fiica ei, 17 ani*
VARIA, *fiica ei adoptivă, 24 de ani*
GAEV LEONID ANDREEVICI, *fratele ei*
LOPAHIN IERMOLAI ALEXEEVICI, *negustor*
TROFIMOV PIOTR SERGHEEVICI, *student*
SIMEONOV-PIŞCIK BORIS BORISOVICI, *moşier*
CHARLOTTA IVANOVNA, *guvernantă*
EPIHODOV SEMION PANTELEEVICI, *contabil*
DUNIAŞA, *fată în casă*
FIRS, *lacheu, un moşneag, 87 de ani*
IAŞA, *tînăr lacheu*

*Un trecător — Şeful gării — Un funcţionar de la poştă — Oaspeţi — Servitori*

Acţiunea se petrece la moşia Liubovei Andreevna Ranevskaia

## ACTUL ÎNTÎI

O cameră, care şi acum mai e numită „a copiilor". Una din uşi dă în camera Aniei. Se crapă de ziuă. În curînd va răsări soarele. Începutul lui mai; vişinii au înflorit, dar în livadă e încă frig; a căzut bruma. Ferestrele camerei sînt închise. Intră *Duniaşa* cu o lumînare şi *Lopahin* cu o carte în mînă.

Lopahin: A dat dumnezeu şi a sosit trenul! Cît să fie ceasul?

Duniaşa: Aproape două. *(Stinge lumînarea.)* Se crapă de ziuă.

Lopahin: Cu cît să fi întîrziat trenul? Cel puţin cu două ore. *(Cască şi se întinde.)* Mare tîmpit mai sînt! Iau drumul pînă aici ca să-i întîmpin la gară şi cînd colo mă las furat de somn... Am adormit pe un scaun... Ce rău îmi pare! Ai fi putut să mă trezeşti.

Duniaşa: Credeam că aţi plecat. *(Trage cu urechea.)* Auzi-i! Mi se pare că vin...

Lopahin *(ascultă)*: Nu. Pînă îşi scot bagajele... Ba una, ba alta... *(Pauză.)* Liubov Andreevna a stat cinci ani în străinătate... Cum o mai fi? Ce fiinţă cumsecade! Simplă, cu care te-nţelegi de minune!... Ţin minte că pe cînd eram un mînz, să fi avut cincisprezece ani, răposatul taică-meu, care pe-atunci ţinea o dugheană în sat, mi-a tras un pumn în faţă de m-a podidit sîngele pe nas... Venisem amîndoi la curte, nu mai ţin minte pentru ce, şi el era cam făcut. Liubov Andreevna, tînără şi subţirică pe vremea aceea, m-a dus la spălător, chiar aici, în camera asta a copiilor şi mi-a spus: „Nu mai plînge, ţărănuşule, că-ţi trece pînă t-ei însura..." *(Pauză.)* Ţărănuşule! E drept că tata era ţăran, iar eu port vestă albă şi pantofi galbeni. Dă-mi, doamne, ce n-am gîndit, să mă mir ce m-a găsit... Aşa şi cu mine. De îmbogăţit m-am îmbogăţit, am parale cu carul... Dar cînd stau să chibzuiesc şi să judec mai bine, tot ţăran am rămas... *(Răsfoieşte cartea.)* Uite! M-am apucat să citesc cartea asta şi n-am priceput o boabă. Am adormit citind.

*(Pauză.)*

Duniaşa: Cîinii nu s-au liniştit toată noaptea. Au simţit că li se întorc stăpînii.

Lopahin: Ce-i cu tine, Duniașa?

Duniașa: Îmi tremură mîinile. Am să leșin...

Lopahin: Prea ești gingașă, Duniașa. Te piepteni și te îmbraci ca o domnișoară. Nu se cade. Nu trebuie să uiți cine ești.

*(Intră Epihodov cu un buchet de flori.*
*E în haină și cizme lustruite, care scîrțîie.*
*Intrînd, scapă buchetul din mînă.)*

Epihodov *(ridicînd buchetul)*: L-a trimis grădinarul ca să-l pui în sufragerie. *(Îl dă Duniașei.)*

Lopahin: Adu-mi și niște cvas.

Duniașa: Vă aduc. *(Iese.)*

Epihodov: A căzut brumă, e ger, trei grade, și vișinii sînt toți în floare. Nu pot să mă-mpac cu clima asta de la noi! *(Oftează.)* Nu pot. Clima noastră nu ne ajută niciodată cum se cuvine. Și, dați-mi voie să mai adaug, Iermolai Alexeevici, că mi-am cumpărat alaltăieri cizmele astea și îndrăznesc să afirm că scîrțîie încît nu mai pot suporta! Cu ce să le ung?

Lopahin: Da' dă-mi pace, că mă plictisești!

Epihodov: Nu e zi de la dumnezeu să nu mi se întîmple vreo nenorocire. Și nu mă plîng. M-am obișnuit, ba și zîmbesc.

*(Intră Duniașa și-l servește pe Lopahin*
*cu cvas.)*

Epihodov: Eu mă duc. *(Se împiedică de un scaun și-l răstoarnă.)* Uite... *(Parcă ar triumfa.)* Uite, vedeți? Iertați-mi expresia, ce ghinion, ca să zic așa... e pur și simplu nemaipomenit! *(Iese.)*

Duniașa: Iermolai Alexeevici, am să-ți mărturisesc că Epihodov m-a cerut în căsătorie.

Lopahin: A!

Duniașa: Nu știu ce să fac... E un om cumsecade, dar adeseori, cînd începe să-ți vorbească, nu pricepi nimic! E frumos ce-ți spune el, te mișcă, dar nu e de înțeles! Mie, chipurile, îmi place... Mă iubește la nebunie, dar se țin scai de el nenorocirile. În fiecare zi i se-ntîmplă cîte ceva. Lumea l-a poreclit „Omul cu nouăzeci și nouă de nenorociri“...

Lopahin *(trăgînd cu urechea)*: Mi se pare că sosesc...

Duniașa: Ei sînt. Da' ce-i cu mine? Simt că mă prinde un fior...

Lopahin: Într-adevăr, au sosit! Să mergem să-i întîmpinăm. O să mă recunoască oare? De cinci ani nu ne-am văzut!

Duniașa *(emoționată)*: Îmi vine rău, nu mă mai țin picioarele!

*(Se aud venind două trăsuri. Lopahin și Duniașa pleacă grăbiți. Scena e goală. În camerele vecine se aude zgomot. Prin scenă trece repede Firs, sprijinit în baston. A fost s-o întîmpine pe Liubov Andreevna. Poartă o livrea de modă veche și joben; vorbește cu sine însuși, dar nu se înțelege ce. Zgomotul de după scenă crește. Un glas: „Să trecem pe aici...“ Liubov Andreevna, Ania și Charlotta Ivanovna, cu un cîine legat de un lanț subțire, toate trei în costume de călătorie, Varia cu palton și broboadă pe cap, Gaev, Simeonov-Pișcik, Lopahin, Duniașa cu un balot și o umbrelă, o servitoare cu niște lucruri; toți trec prin cameră.)*

Ania: Să trecem pe-aici! Mamă, ți-aduci aminte ce odaie e asta?

Liubov Andreevna *(bucuroasă, printre lacrimi)*: Odaia copiilor!

Varia: Ce frig e! Mi-au înghețat mîinile! *(Către Liubov Andreevna.)* Mamă, odăile dumitale, cea albă și cea violetă, au rămas aceleași.

Liubov Andreevna: Odaia copiilor! Ce frumoasă și ce dragă-mi ești! Aici dormeam cînd eram mică... *(Plînge.)* Mă simt parcă și acum copil. *(Îl sărută pe Gaev, apoi pe Varia și din nou pe Gaev.)* Și Varia tot mai seamănă cu o călugăriță, ca și odinioară! Și pe Duniașa am recunoscut-o... *(O sărută pe Duniașa.)*

Gaev: Trenul a întîrziat cu două ore. Ce zici de asta? Ce rînduială!

Charlotta *(către Pișcik)*: Cîinele meu mănîncă și alune!

Pișcik *(mirat)*: Nu mai spune!

*(Ies toți, afară de Ania și Duniașa.)*

Duniașa: De cînd v-așteptăm!... *(O ajută pe Ania să-și scoată paltonul și pălăria.)*

Ania: De patru nopți n-am închis ochii pe drum... Și acum sînt înghețată.

Duniașa: Cînd ați plecat, în postul mare, era zăpadă, ger, nu ca acum! Draga mea! *(Rîde și-o sărută.)* V-am așteptat mult, bucuria mea... luminița mea... Trebuie să vă spun ceva numaidecît! Nu pot să mai aștept nici o clipă...

Ania *(obosită)*: Iar o poveste de-a ta?

Duniașa: După paști, contabilul Epihodov m-a cerut în căsătorie!

Ania: Numai la asta ți-e gîndul... *(Îndreptîndu-și părul.)* Mi-am pierdut toate acele... *(E foarte obosită, se clatină.)*

Duniașa: Nici nu știu ce să fac. Mă iubește, mă iubește așa de mult!

Ania *(privește cu duioșie spre ușa ce dă în odaia ei)*: Odaia mea, ferestrele mele, parcă nici n-aș fi fost plecată. Sînt acasă la mine! Mîine mă scol dimineață și alerg în livadă... Dac-aș putea să adorm! N-am dormit tot timpul călătoriei! M-a chinuit nu știu ce neliniște...

Duniașa: Piotr Sergheevici a sosit alaltăieri.

Ania *(bucuroasă)*: Petea!

Duniașa: Doarme în pavilionul băii! Acolo locuiește. Mi-e teamă — zice el — să nu deranjez. *(Se uită la ceasul ei de buzunar.)* Ar fi trebuit să-l trezesc, dar Varvara Mihailovna nu mi-a dat voie. Tu, zice, să nu-l scoli.

*(Intră Varia cu o legătură de chei la brîu.)*

Varia: Duniașa, fă repede cafeaua!... Mama vrea cafea!

Duniașa: Numaidecît. *(Iese.)*

Varia: Slavă domnului că ați venit! Iată-te iarăși acasă. *(Cu duioșie.)* S-a întors sufletelul meu... Frumusețea mea a venit!...

Ania: Prin cîte am trecut!

Varia: Cred!

Ania: Cînd am plecat în săptămîna patimilor era frig. Tot drumul Charlotta n-a făcut decît să vorbească și să ne arate fel de fel de scamatorii. De ce mi-ai mai dat-o pe cap pe Charlotta?

Varia: Bine, drăguță, dar la șaptesprezece ani nu puteai pleca singură în străinătate!

Ania: Iată-ne și la Paris! E frig și ninge. Eu vorbesc o franțuzească îngrozitoare. Mama locuiește la al cincilea etaj. Intru la ea și dau peste niște francezi, niște cucoane, un preot bătrîn cu o carte în mînă și fum mult de tutun... O casă neprimitoare. Mi s-a făcut deodată milă de mama. I-am luat atunci capul în mîini și l-am strîns la piept, de nu-mi venea să-i mai dau drumul. Iar mama mă mîngîia într-una și plîngea...

Varia *(printre lacrimi)*: Nu-mi mai spune, nu-mi mai spune...

Ania: Vînduse vila de la Menton și nu-i mai rămăsese nici un ban. Nici mie nu-mi mai rămăsese nici o copeică. Abia am avut cu ce să ne-ntoarcem. Și mama nu înțelege nimic. În timpul călătoriei mîncam la bufetele din gară; cerea tot ce era mai scump și dădea chelnerilor cîte o rublă bacșiș. Charlotta, la fel. Iașa cerea și el o masă întreagă. Era groaznic. Iașa e lacheul mamei; l-am adus cu noi...

Varia: L-am văzut, ticălosul!

Ania: Ei, ia spune-mi, Varia, ați plătit dobînda?

Varia: Da' de unde?!

Ania: Doamne, doamne...

Varia: În august au să vîndă moșia...

Ania: Doamne, dumnezeule...

Lopahin *(se uită pe ușă și behăie)*: Me-e-e!... *(Pleacă.)*

Varia *(printre lacrimi)*: Ce pumni i-aş mai da!... *(Ameninţă cu pumnul.)*

Ania *(o îmbrăţişează pe Varia, în şoaptă)*: Varia, te-a cerut în căsătorie? *(Varia dă din cap, tăgăduind.)* Doar te iubeşte... De ce nu lămuriţi între voi lucrurile? Ce mai aşteptaţi?

Varia: Cred că n-o să se facă... Nu-şi vede capul de treabă, şi apoi nu-i arde lui de mine... Nici nu-mi dă atenţie. Ţină-l dumnezeu! Tare mi-e greu să-l întîlnesc... Toţi vorbesc de căsătoria noastră, toţi mă felicită, şi pentru ce? Pentru nimic! Totul e ca un vis. *(Cu alt ton.)* Ce frumoasă broşă ai. Ce-i asta? O albină?

Ania *(cu tristeţe)*: Mi-a cumpărat-o mama. *(Intră în odaia ei, vorbind vesel, copilăreşte.)* La Paris m-am suit în balon!

Varia: S-a întors sufleţelul meu. Frumuseţea mea a venit.

*(Duniaşa a intrat între timp cu serviciul de cafea şi fierbe cafeaua.)*

Varia *(din uşă)*: Toată ziua cu treburile gospodăriei nu mă gîndesc decît la un singur lucru: să te văd odată măritată cu un om bogat. Atunci o să mă liniştesc şi eu şi am să colind mînăstirile. Am să mă duc la Kiev... la Moscova, la toate locurile sfinte... Aş tot umbla... Ce dumnezeiască fericire!

Ania: Cîntă păsările în livadă. Cît să fie ceasul?

Varia: Aproape trei. E timpul să te culci, draga mea. *(Trece în camera Aniei.)* Ce dumnezeiască fericire!

*(Intră Iaşa cu un pled şi o geantă de călătorie.)*

Iaşa *(trece prin scenă, cu delicateţe)*: Pot să trec?

Duniaşa: Cît p-aci să nu te mai recunosc, Iaşa. Cum te-ai schimbat în străinătate!

Iaşa: Hm!... Dar dumneata cine eşti?

Duniaşa: Cînd ai plecat eram de-o şchioapă... *(Arată distanţa de la duşumea.)* Duniaşa, fiica lui Feodor Kozoedov... Nu-ţi mai aduci aminte?

Iașa: Hm!... Ștrengăroaico! *(Privește-n jur și o îmbrățișează. Ea țipă și scapă o farfurioară. Iașa iese grăbit.)*

Varia *(în ușă, cu glas nemulțumit)*: Ce s-a mai întîmplat?

Duniașa *(printre lacrimi)*: Am spart o farfurioară...

Varia: Poartă noroc...

Ania *(ieșind din camera ei)*: Ar fi trebuit s-o vestim pe mama că Petea e aici.

Varia: Am spus să nu-l trezească.

Ania *(furată de gînduri)*: Sînt șase ani de cînd a murit tata. O lună după aceea s-a înecat în rîu fratele meu, Grișa. Un băiețel drăguț, de șapte ani. Mama n-a mai putut îndura și atunci a plecat, a plecat fără să mai privească înapoi... *(Tresare.)* Ah! Dac'ar ști cum o înțeleg! *(Pauză.)* Petea Trofimov era învățătorul lui Grișa. Întîlnirea cu el ar putea să-i reamintească totul...

*(Intră Firs, în haină și jiletcă albă.)*

Firs *(se îndreaptă preocupat spre ibric)*: Doamna își va bea cafeaua aici... *(Își pune mănușile albe.)* E gata? *(Către Duniașa, sever.)* Duniașa, dar frișca?

Duniașa: Ah, doamne!... *(Iese grăbită.)*

Firs *(trebăluiește în jurul ibricului)*: Neisprăvito! *(Bombănește pentru sine.)* S-au întors de la Paris... Și boierul pleca odinioară la Paris, da' cu rădvanul... *(Rîde.)*

Varia: De ce rîzi, Firs?

Firs: Aud? *(Bucuros.)* S-a întors stăpîna. Dacă am apucat ziua asta, acum pot să mor liniștit... *(Plînge de bucurie.)*

*(Intră Liubov Andreevna, Gaev și Simeonov-Pișcik. Simeonov-Pișcik poartă o haină de postav subțire încrețită în talie și șalvari; Gaev, intrînd, face mișcări cu mîinile și din tot corpul, ca și cum ar juca biliard.)*

Liubov Andreevna: Cum vine asta? Stai să-mi aduc aminte... Bila galbenă e în colț! Iei dubletul la mijloc!

Gaev: Și sari în colț, după ea... Cînd te gîndești, surioară, că a fost o vreme cînd dormeam amîndoi în odaia asta și acum am cincizeci și unu de ani! Ce ciudat!

Lopahin: Da, vremea trece.

Gaev: Ce ai spus?

Lopahin: Am spus că vremea trece.

Gaev: Aici mai miroase încă a paciuli.

Ania: Mă duc să mă culc. Noapte bună, mamă! *(O sărută.)*

Liubov Andreevna: Copilul meu drag. *(Îi sărută mîinile.)* Ești mulțumită că te-ai întors acasă? Eu tot nu pot să-mi vin în fire!

Ania: Noapte bună, unchiule!

Gaev *(îi sărută obrajii și mîinile)*: Dumnezeu să te aibă în pază. Ce mult semeni cu mama ta! *(Către soră-sa.)* La vîrsta ei, Liuba, erai la fel.

*(Ania dă mîna cu Lopahin și Pișcik, iese și închide ușa.)*

Liubov Andreevna: E foarte obosită.

Pișcik: Ce vrei? Drum lung...

Varia *(lui Lopahin și Pișcik)*: Domnilor, ceasul e trei... Ar fi timpul să ne retragem.

Liubov Andreevna *(rîde)*: Ai rămas aceeași, Varia! *(O trage spre ea și o sărută.)* Să beau cafeaua și apoi plecăm cu toții. *(Firs îi pune sub picioare o pernă.)* Mulțumesc, dragul meu. Am luat năravul cafelei... Beau oricînd, ziua și noaptea... Mulțumesc, bătrînelul meu. *(Îl sărută.)*

Varia: Mă duc să văd dacă s-au adus toate lucrurile. *(Iese.)*

Liubov Andreevna: Să fie oare adevărat? Sînt eu? Și sînt aici? *(Rîde.)* Îmi vine să sar și să fac nebunii. *(Își ascunde fața cu mîinile.)* Să fie numai un vis? Dumnezeu mă știe că-mi iubesc țara, și o iubesc mult. Nu puteam să privesc pe fereastra vagonului fără să plîng. *(Printre lacrimi.)* Trebuie să-mi beau cafeaua... Îți mulțumesc, Firs, îți mulțumesc, bătrînelul meu. Îmi pare atît de bine că mai trăiești!

Firs: Alaltăieri.

Gaev: Nu mai aude bine!

Lopahin: Trebuie să plec pe la cinci la Harkov. Ce păcat! Aș fi vrut să mai rămîn, să mai vorbim... Sînteți tot atît de minunată...

Pișcik *(respiră greu)*: Ba s-a făcut și mai frumoasă. Îmbrăcată ca la Paris... Te dă gata!...

Lopahin: Fratele dumneavoastră, Leonid Andreevici, spune că sînt un bădăran, un țăranoi îmbogățit, dar mie puțin îmi pasă. N-are decît să vorbească! Aș vrea numai ca dumneavoastră să aveți încredere în mine, ca altădată, ca ochii aceștia minunați și duioși să mă privească tot ca înainte. Doamne, dumnezeule! Tatăl meu a fost iobag la bunicul și la tatăl dumneavoastră, dar dumneavoastră ați făcut odinioară atîta pentru mine, încît am uitat totul și vă iubesc ca pe o rudă... Mai mult decît pe o rudă...

Liubov Andreevna: Nu mai pot sta locului! Nu sînt în stare. *(Sare de pe scaun și se plimbă, puternic emoționată.)* Cum am să îndur atîta bucurie? Puteți să și rîdeți de mine... Sînt o nebună... Dragul meu dulap. *(Sărută dulapul.)* Și măsuța mea scumpă...

Gaev: În lipsa ta a murit doica noastră.

Liubov Andreevna *(se așază și bea cafeaua)*: Da, fie-i țărîna ușoară. Mi s-a scris.

Gaev: Și Anastasi a murit. Petrușka Chiorul a plecat de la mine și acum stă la un comisar de poliție, la Harkov. *(Scoate din buzunar o cutie cu bomboane și bagă una în gură.)*

Pișcik: Fiica mea, Dașenka... vă trimite salutări...

Lopahin: Aș fi vrut să vă spun ceva foarte plăcut și care să vă bucure. *(Uitîndu-se la ceas.)* Plec numaidecît și n-am timp să vorbesc prea mult... Dar în două-trei vorbe... Ați aflat, cred, că livada dumneavoastră de vișini se vinde pentru datorii. Data licitației e la douăzeci și două august. Dar nu vă speriați, dragă Liubov Andreevna, dormiți liniștită, că mai e o scăpare... Iată planul meu; vă rog numai să mă ascultaţi. Proprietatea dumneavoastră se află la numai douăzeci de verste de oraş, aproape de noua cale ferată, şi dacă livada de vişini şi pămîntul de pe malul rîului s-ar împărţi în loturi pe care le-aţi arenda pentru vile, aţi avea un venit de cel puţin douăzeci şi cinci de mii de ruble pe an!

Gaev: Iartă-mă, dar e o prostie!

Liubov Andreevna: Nu te-nţeleg prea bine, Iermolai Alexeici...

Lopahin: Veţi lua de la arendaşi cel puţin cîte douăzeci şi cinci de ruble pe an de deseatină. Şi dacă veţi anunţa asta chiar acum, pînă la toamnă, uite, mă prind pe orice, nu va rămîne nici o bucăţică liberă. Eu cred că vă pot felicita! Sînteţi salvaţi! Poziţia e minunată, rîul, adînc... Numai că va trebui făcută puţină rînduială, puţină curăţenie. De exemplu, vor trebui dărîmate toate hardughiile cele vechi şi casa asta, care nu mai e bună la nimic. Va trebui de asemenea să tăiaţi şi vişinii bătrîni din livadă...

Liubov Andreevna: Să-i tăiem? Iartă-mă, dragul meu, dar nu pricepi nimic! Dacă există ceva interesant în toată gubernia, aş putea spune chiar fără seamăn, apoi numai livada noastră de vişini e!

Lopahin: Livada dumneavoastră nu-i fără seamăn decît prin întinderea ei. Vişinii rodesc o dată la doi ani şi atunci nu ştiţi ce să faceţi cu vişinile, că nu le cumpără nimeni.

Gaev: Pînă şi în „Dicţionarul Enciclopedic“ scrie despre livada noastră.

Lopahin *(uitîndu-se la ceas)*: Dacă nu vom găsi nimic şi nu vom lua nici o hotărîre, atunci, la douăzeci şi două august, livada de vişini şi întreaga proprietate vor fi vîndute la licitaţie! Hotărîţi-vă! Vă jur că altă scăpare nu e! Nici una!

Firs: Pe vremuri, acum patruzeci-cincizeci de ani, vişinile se puneau la uscat sau se păstrau în oţet, ori se făcea din ele vişinată, sau se fierbeau pentru dulceaţă. Pe-atunci...

Gaev: Ia mai taci, Firs!

Firs: ...se trimiteau la Moscova sau la Harkov căruţe întregi de vişine uscate. Şi ieşeau bani, nu glumă. Și vișinile uscate pe vremea aceea erau fragede, zemoase, dulci, parfumate!... Se cunoștea un meșteșug anumit pentru ele...

Liubov Andreevna: Și acum cine mai știe meșteșugul ăsta?

Firs: Nimeni. L-a uitat toată lumea.

Pișcik *(către Liubov Andreevna)*: Ce mai e nou la Paris? Cum e? Broaște ați mîncat?

Liubov Andreevna: Ba și crocodili!

Pișcik: Auzi, frate!

Lopahin: Pînă acum la țară stăteau numai proprietarii și țăranii, dar acum s-au ivit și vilegiaturiști. Toate orașele, chiar și cele mici, sînt înconjurate de vile. Și am putea spune că peste douăzeci de ani, vilele astea se vor înmulți foarte mult. Acum, cei care vin pe timpul verii se mulțumesc să-și bea ceaiul în cerdac. Dar s-ar putea întîmpla ca în viitor să-și înjghebeze pe deseatina lor de pămînt o adevărată gospodărie, și-atunci livada dumneavoastră de vișini va ajunge o regiune de îndestulare, frumusețe și bogăție...

Gaev *(indignat)*: Ce prostie!

*(Intră Varia și Iașa.)*

Varia: Mamă, ai primit două telegrame. *(Alege o cheie și descuie cu zgomot dulapul vechi)*. Iată-le!

Liubov Andreevna: De la Paris. *(Rupe telegramele fără să le citească.)* S-a sfîrșit cu Parisul!...

Gaev: Știi tu, Liuba, cîți ani are dulapul ăsta? Acum o săptămînă, trăgînd sertarul de jos, am văzut niște date arse cu fierul. Dulapul a fost făcut exact acum o sută de ani. Ce spui? Am putea să-i serbăm jubileul! Fără îndoială, e un lucru neînsuflețit, totuși, oricum ar fi, e un dulap de cărți...

Pișcik *(mirat)*: O sută de ani... Ia te uită!

Gaev: Da... e ceva... *(Pipăind dulapul.)* Dulap scump și stimat! Salut existența ta, care de o sută de ani e destinată idealului luminos al binelui și dreptății! Chemarea ta tăcută pentru o muncă rodnică n-a slăbit de-a lungul unui veac întreg, susținînd *(printre* *lacrimi)* în familia noastră, din tată în fiu, curajul și credința generațiilor într-un viitor mai bun, crescîndu-ne în spiritul idealurilor de bine și ale conștiinței sociale.

*(Pauză.)*

Lopahin: Da...

Liubov Andreevna: Ești același, Leonea!

Gaev *(puțin jenat)*: Bilă în colțul drept! Eu joc de la mijloc!

Lopahin *(uitîndu-se la ceas)*: Ei, e timpul să plec!...

Iașa *(îi dă Liubovei Andreevna medicamentele)*: Nu doriți să luați pilulele?

Pișcik: Nu mai trebuie să luați doctorii... Nu fac nici rău, dar nici folos n-aduc. Dați-le-ncoace, stimată doamnă... *(Ia pilulele, le răstoarnă-n palmă, suflă peste ele, le vîră în gură și bea cvas.)* Iată!

Liubov Andreevna *(speriată)*: Ți-ai ieșit din minți!

Pișcik: Le-am înghițit pe toate!

Lopahin: Ce prăpastie fără fund!

*(Rîd toți.)*

**Firs**: Dumnealui a fost la noi de paști și a mîncat o jumătate de găleată de murături. *(Bombănește.)*

Liubov Andreevna: Ce tot spune?

Varia: De trei ani bombăne într-una. Ne-am obișnuit...

Iașa: Vîrsta înaintată!...

*(Charlotta Ivanovna, foarte slabă, strînsă în corset, cu o lornietă la brîu, trece, într-o rochie albă, prin scenă.)*

Lopahin: Iertați-mă, Charlotta Ivanovna, n-am avut timp să vă salut. *(Vrea să-i sărute mîna.)*

Charlotta Ivanovna *(își retrage mîna)*: Dacă ți-aș da voie să-mi săruți mîna, după aceea ai dori cotul, apoi umărul...

Lopahin: Astăzi îmi merg toate pe dos. *(Toți rîd.)* Charlotta Ivanovna, fă-ne o scamatorie de-a dumitale!

Liubov Andreevna: Hai, Charlotta, fă-ne o scamatorie!

Charlotta Ivanovna: Acum nu, mi-e somn. *(Iese.)*

Lopahin: Ne vom revedea peste trei săptămîni. *(Sărută mîna Liubovei Andreevna.)* Pînă atunci rămîneți cu bine. E timpul să plec. *(Lui Gaev.)* La revedere! *(Îl sărută pe Pișcik.)* La revedere! *(Dă mîna cu Varia, apoi cu Firs și cu Iașa.)* Nu-mi vine să plec! *(Către Liubov Andreevna.)* Dacă vă mai gîndiți la cele ce v-am spus cu privire la parcelare și luați vreo hotărîre, dați-mi de ştire. Aș putea să vă fac rost de-un împrumut de cincizeci de mii de ruble. Gîndiți-vă serios!

Varia *(supărată)*: Da' pleacă odată!

Lopahin: Plec. Uite, mă duc. *(Iese.)*

Gaev: Ce bădăran! Iertați-mă, vă rog... Știu că Varia se căsătorește cu el. E logodnicul ei.

Varia: Unchiule! Nu vorbi prea mult!

Liubov Andreevna: Și adică de ce nu, Varia? Eu m-aș bucura foarte mult. E un om de ispravă.

Pișcik: E într-adevăr un om foarte de ispravă. Și Dașenka mea... spune și ea că... fel de fel de vorbe... *(Ațipește sforăind dar se trezește imediat.)* Dar să nu uit, multstimată doamnă! Dați-mi două sute patruzeci de ruble... cu împrumut... mîine trebuie să plătesc dobînzile ipotecii mele...

Varia *(speriată)*: N-avem! N-avem bani!

Liubov Andreevna: Într-adevăr, n-am un ban!

Pișcik: Și totuși banii ăştia trebuie găsiți! *(Rîde.)* Eu nu pierd niciodată nădejdea. Socoteam că totul e pierdut, fără scăpare, cînd deodată, iată, calea ferată trece pe pămîntul meu și totul mi se plătește! Mîine, poimîine, se mai poate schimba ceva în bine... Dașenka va cîștiga lozul cel mare, că are un bilet!

Liubov Andreevna: Am băut cafeaua. Putem să mergem la culcare.

Firs *(îl perie pe Gaev, dojenindu-l ca pe un copil):* Iar v-ați pus pantalonii ăștia! Nu știu ce să mă mai fac cu dumneavoastră!

Varia *(încet):* Sst! Ania doarme. *(Deschide încet fereastra.)* A răsărit soarele și nu mai e frig. Uite, mamă, ce minunați sînt pomii! Doamne, ce aer! Cîntă graurii!

Gaev *(deschide cealaltă fereastră):* Toată livada e albă. Ții minte, Liuba? Aleea asta lungă care se întinde ca un brîu nesfîrșit și strălucește în nopțile cu lună! O mai ții minte? N-ai uitat-o?

Liubov Andreevna *(privește pe fereastră în grădină):* O, zile nevinovate ale copilăriei mele! Dormeam în odaia asta. De aici priveam livada. Fericirea se trezea o dată cu mine, în fiecare dimineață și livada era ca și-acum... Nimic nu s-a schimbat. *(Rîde bucuroasă.)* Totul, totul e alb! O, livada mea, după o toamnă grea și o iarnă rece, iată-te iarăși tînără, plină de fericire! Îngerii cerului nu te-au părăsit. O, de-aș putea să lepăd povara asta din inimă și de pe umerii mei, de-aș putea să uit trecutul!

Gaev: Și livada asta s-o vîndă pentru datorii! Nici nu-ți vine să crezi!

Liubov Andreevna: Ia priviți! Mama, răposata mea mamă trece prin grădină... E în rochie albă. *(Rîde de bucurie.)* Ea e...

Gaev: Unde o vezi?

Varia: Doamne, mamă, ce-ți vine să spui?

Liubov Andreevna: Nu e nimeni. Mi s-a părut. Colo în dreapta, la cotitura dinspre chioșc, s-a aplecat un pomișor alb, parcă ar fi fost o femeie.

*(Intră Trofimov, într-o uniformă uzată de student, cu ochelari.)*

Liubov Andreevna: Ce livadă minunată! Grămezi albe de flori, un cer albastru...

Trofimov: Liubov Andreevna! *(Ea se întoarce spre el.)* Vreau numai să vă urez bun venit, și-apoi plec. *(Îi sărută cu căldură mîna.)* Mi-au spus să aștept pînă dimineața, dar n-am avut răbdare.

*(Liubov Andreevna îl privește nedumerită.)*

Varia *(printre lacrimi)*: E Petea Trofimov...

Trofimov: Petea Trofimov, fostul învățător al lui Grișa. Să mă fi schimbat atît de mult?

*(Liubov Andreevna îl îmbrățișează și plînge încet.)*

Gaev *(mișcat)*: Ajunge, Liuba, ajunge!

Varia *(plînge)*: Ți-am spus, Petea, să aștepți pînă dimineață!

Liubov Andreevna: Grișa al meu... băiețașul meu... Grișa... copilul meu...

Varia: Ce să faci, mamă? Așa a vrut dumnezeu!

Trofimov *(blînd, printre lacrimi)*: Liniștiți-vă... liniștiți-vă...

Liubov Andreevna *(plînge încet)*: Copilul meu a murit... s-a înecat... De ce? De ce, prietene drag? *(Mai încet.)* Ania doarme acolo... și eu vorbesc tare... fac prea mult zgomot... Ce-i, Petea? De ce te-ai schimbat așa? De ce-ai îmbătrînit?

Trofimov: În tren, o babă mi-a spus: „Boier năpîrlit".

Liubov Andreevna: Cînd am plecat erai încă un copil, un student chipeș, iar acum ți s-a rărit părul, porți ochelari... Tot student ești? *(Se îndreaptă spre ușă.)*

Trofimov: Da, și poate am să rămîn student pe viață!

Liubov Andreevna *(își sărută fratele, apoi pe Varia)*: Ei, și-acum, cu toții la culcare... Ai îmbătrînit și tu, Leonid...

Pișcik *(o urmează)*: Și trebuie să dormim? Of, guta mea! Rămîn la voi... Liubov Andreevna, sufletul meu, mîine dimineață mi-ar trebui... două sute patruzeci de ruble...

Gaev: Ăsta îi dă înainte cu ce știe el!

Pișcik: Două sute patruzeci de ruble... să plătesc dobînzile la ipotecă.

Liubov Andreevna: Nu am bani, dragul meu...

Pișcik: Am să vi-i înapoiez, draga mea; e o nimica toată...

Liubov Andreevna: Ei bine, ți-i va da Leonid. Dă-i banii, Leonid!

Gaev: Las' că-i dau eu! Să aștepte!

Liubov Andreevna: Ce să-i faci? Are nevoie... ți-i va înapoia.

*(Liubov Andreevna, Trofimov, Pișcik și Firs pleacă. Rămîn Gaev, Varia și Iașa.)*

Gaev: Soră-mea încă nu s-a dezobișnuit să-și risipească banii. *(Lui Iașa.)* Ia mai depărtează-te, stimabile, că miroși a coteț!

Iașa *(zîmbind ironic)*: Și dumneavoastră, Leonid Andreevici, ați rămas același...

Gaev: Ce? *(Către Varia.)* Ce-a spus?

Varia *(lui Iașa)*: A venit de ieri maică-ta din sat; stă în camera servitorilor și te așteaptă. Vrea să te vadă...

Iașa: Să-i fie de bine!

Varia: Nerușinatule!

Iașa: Nu mă grăbesc de loc, putea să vină și mîine. *(Iese.)*

Varia: Măicuța a rămas aceeași. Nu s-a schimbat de loc. Dacă ar fi după ea, ar împărți totul.

Gaev: Asta așa e! *(Pauză.)* Dacă pentru o boală se prescriu multe leacuri, să știi că boala e de nelecuit. Gîndesc toată vremea, îmi frămînt creierul, găsesc multe căi, foarte multe chiar; de fapt însă, nici una. Ar fi bine dacă am moșteni pe cineva. Ar fi bine, poate, s-o mărităm pe Ania cu un bărbat foarte bogat. Ar fi bine chiar să mergem la Iaroslavl și să ne încercăm norocul cu mătușa noastră, contesa. E bogată, foarte bogată!

Varia *(plînge)*: De ne-ar ajuta dumnezeu!

Gaev: Nu mai scînci! Mătușa noastră e foarte bogată, dar nu ne iubește. Mai întîi pentru că soră-mea s-a căsătorit cu un avocat și nu cu un nobil... .

*(Ania se arată în ușă.)*

Gaev: Nu s-a căsătorit cu un nobil și nici n-a fost prea virtuoasă. Are mult suflet, e bună, drăguță, o iubesc foarte mult, dar oricîte circumstanţe atenuante am născoci, trebuie să recunoaştem că e o femeie vicioasă. Lucrul ăsta se simte pînă în cele mai mărunte mişcări ale ei.

Varia *(în şoaptă)*: Uite-o pe Ania acolo!

Gaev: Ce-ai spus? *(Pauză.)* Nu ştiu ce mi-a intrat în ochiul drept... că nu mai văd bine... Ştii că joi, cînd am fost la tribunal...

*(Intră Ania.)*

Varia: De ce nu dormi, Ania?

Ania: Nu pot să dorm!

Gaev: Micuţa mea! *(Îi sărută obrajii şi mîinile.)* Copilul meu drag... *(Printre lacrimi.)* Tu pentru mine nu eşti numai nepoata mea, ci îngerul meu păzitor... Totul... Crede-mă, crede-mă...

Ania: Te cred, unchiule. Toţi te iubesc şi te stimează, dar ar trebui să nu vorbeşti, ci să taci mereu. Ce-ai spus acum despre mama, despre sora ta? De ce le-ai spus toate astea?

Gaev: Da, ai dreptate. *(Îşi acoperă faţa cu mîna ei.)* E îngrozitor! Doamne, doamne, fie-ţi milă de mine! Dar cuvîntarea pe care am ţinut-o astăzi, în faţa dulapului! Ce tîmpit am fost! Numai după ce am isprăvit mi-am dat seama de toată tîmpenia ei!

Varia: Într-adevăr, unchiule, ar trebui să taci. Să taci mereu!

Ania: Dacă ai vorbi mai puţin, te-ai simţi mai liniştit...

Gaev: O să tac. *(Sărută mîinile Aniei şi Variei.)* O să tac. Două cuvinte numai, să vă spun ce începusem: joi am fost la tribunal; s-au strîns mulţi prieteni şi au început discuţii despre una, despre alta şi uite, pînă la sfîrşit am înţeles că am putea obţine un împrumut pe poliţe ca să plătim procentele la bancă.

Varia: De ne-ar ajuta dumnezeu!

Gaev: Marţi mă duc să mai vorbesc o dată. *(Către Varia.)* Nu mai plînge. *(Către Ania.)* Maică-ta o să vorbească cu Lopahin. Desigur, n-o s-o refuze... Iar tu, după ce te vei odihni, vei pleca la Iaroslavl, la contesa, mătuşa noastră. Aşa că vom acţiona din trei părți și treaba e ca și făcută; vom plăti procentele, sînt sigur... *(la o bomboană.)* Pe cinstea mea, jur pe ce vrei, că proprietatea nu se va vinde! *(Înfierbîntat.)* Jur pe fericirea mea! Bate mîna! Cîrpă să-mi spui, om fără cinste, cum vrei, dacă las s-ajungă la licitație! Ți-o jur pe viața mea!

Ania *(a redevenit calmă, e fericită):* Ce bun ești, unchiule, și ce deștept ești! *(Îl îmbrățișează.)* Acum sînt liniștită. Sînt liniștită. Chiar fericită!

*(Intră Firs.)*

Firs *(mustrător):* Leonid Andreici, nu te temi de dumnezeu? Cînd ai de gînd să te culci?

Gaev: Numaidecît! Numaidecît! Du-te, Firs. Ce să fac, astăzi mă voi dezbrăca și singur. Hai, copilașilor, nani, nani! Amănuntele pe mîine. Acum duceți-vă la culcare. *(Le sărută.)* Eu sînt din generația de la 1880... Nu e ea lăudată prea mult, totuși... vă pot spune că pentru convingerile mele am îndurat destul. Nu degeaba mă iubesc țăranii. Pe țăran trebuie să-l cunoști. Trebuie să știi în ce fel...

Ania: Iar începi, unchiule?

Varia: Taci, unchiule, taci!

Firs *(supărat):* Leonid Andreici!

Gaev: Mă duc, mă duc... Culcați-vă și voi. Iau bandă de două ori și apoi la mijloc. Merg la sigur. *(Pleacă; după el Firs iese cu pași mărunți.)*

Ania: Acum sînt liniștită. La Iaroslavl nu vreau să mă duc, n-o iubesc pe mătușa, totuși sînt liniștită. Mulțumită unchiului. *(Se așază.)*

Varia: Trebuie să ne culcăm. Eu mă duc. Vezi, Ania, în lipsa ta s-au întîmplat pe-aici fel de fel de lucruri neplăcute. Știi că în vechile odăi ale slugilor stau numai bătrînii servitori, Efimiușka, Polia, Evstignei și Karp? Au început să îngăduie să înnopteze la ei niște vagabonzi. N-am spus nimic. Dar uite că s-a răspîndit zvonul că eu aș fi poruncit din zgîrcenie să fie hrăniți numai cu mazăre... Vezi, din zgîrcenie... Evstignei le născocea pe toate. Bine, zic eu, dacă-i așa, așteaptă! Îl chem pe Evstignei. *(Cască.)* Vine... Cum se poate, zic, Evstignei... nătărău ce ești! *(Se* *uită la Ania.)* Anicika! *(Pauză.)* A adormit. *(O ia de braț.)* Hai la culcare. Hai! *(O conduce.)* A adormit, sufletelul meu! Să mergem!... *(Pornesc.)*

*(Departe, dincolo de grădină, un cioban cîntă din fluier. Trofimov trece. Văzîndu-le pe Ania și pe Varia, se oprește.)*

Varia: Ssst! Doarme... doarme. Haidem, dragostea mea!

Ania *(încet, pe jumătate adormită)*: Sînt atît de obosită... Toți clopoțeii aceia... Unchiule drag... Și mama, și unchiul...

Varia: Să mergem, draga mea, să mergem! *(Intră în camera Aniei.)*

Trofimov *(înduioșat)*: Soarele meu! Primăvara mea!

Cortina

## ACTUL AL DOILEA

Pe cîmp. O bisericuță veche cu ziduri înclinate, părăsită de mult. Lîngă ea o fîntînă și niște pietre care desigur au fost pe vremuri lespezi de morminte, și o bancă veche. Se vede drumul ce duce la proprietatea lui Gaev. Intr-o parte, o perdea de plopi întunecați: acolo începe livada de vișini. In fund, un rînd de stîlpi de telegraf și departe, în zare, un oraș mare, ale cărui contururi nu se deslușesc decît pe vreme frumoasă. Soarele va apune în curînd. *Charlotta Ivanovna, Iașa* și *Duniașa* stau pe bancă. *Epihodov* stă lîngă ei și cîntă din chitară. Toți sînt furați de gînduri. Charlotta poartă o șapcă veche pe cap; și-a luat pușca de pe umăr și-și îndreaptă catarama curelei.

Charlotta Ivanovna *(gînditoare)*: Pașaportul meu nu e în regulă, de aceea nici nu știu cîți ani am și mereu mi se pare că sînt încă tînără. Cînd eram mică, tata și mama treceau de la un bîlci la altul și dădeau reprezentații foarte frumoase. Eu făceam saltul-mortal și alte diferite figuri. Cînd au murit tata și mama, m-a luat o doamnă, o nemțoaică, care mi-a făcut educație. Așa. Apoi am crescut și m-am făcut guvernantă. Dar de unde sînt eu, cine sînt eu — nu știu... Cine sînt părinții mei ? Poate că n-au fost căsătoriți niciodată ?! Habar n-am. *(Scoate din buzunar un castravete și-l mănîncă.)* Nu știu nimic. *(Pauză.)* Am atîta nevoie să vorbesc cu cineva și n-am cu cine... Nu am pe nimeni...

Epihodov *(cîntă din chitară)*: „Nu-mi pasă de lumea-nvrăjbită, de frați și vrăjmași nici că-mi pasă..." Ce plăcut e să cînți din mandolină !

Duniașa: Asta e chitară, nu e mandolină ! *(Se uită în oglindă și se pudrează.)*

Epihodov: Pentru un nebun îndrăgostit e o mandolină. *(Cîntă.)* „Cînd dragostea mi-e-mprăștiată de-a inimii aleasă."

*(Iașa îi ține isonul.)*

Charlotta Ivanovna: Groaznic mai cîntă oamenii ăștia... Ptiu ! Ca șacalii !

Duniașa *(lui Iașa)*: Totuși, ce noroc să fi fost în străinătate !

Iașa: Da, sigur. Nu pot decît să fiu de acord. *(Cască, apoi își aprinde o țigară de foi.)*

Epihodov: Ei, ce vrei ! In străinătate, de multă vreme, totul merge ca pe roate !

Iașa: Se înțelege !

Epihodov: Eu sînt un om cultivat. Citesc diferite cărți extraordinare dar n-am ajuns încă să știu ce vreau. N-am ajuns încă să știu dacă trebuie să trăiesc sau — ca să spun așa — dacă trebuie să mă împușc. Totuși port întotdeauna cu mine un revolver. Iată-l ! *(Arată revolverul.)*

Charlotta Ivanovna: Am isprăvit. Acum mă duc. *(Pune pușca pe umăr.)* Tu, Epihodov, ești un om foarte deștept și foarte primejdios. Fără îndoială că femeile te iubesc la nebunie ! Brrr ! *(Pleacă.)* Ce proști sînt toți deștepții ăștia ! N-am cu cine schimba o vorbă... Singură, singură... mereu, n-am pe nimeni! Și... Nu știu nici cine sînt, nici de ce trăiesc... *(Pleacă fără să se grăbească.)*

Epihodov: Întrucît mă privește, la drept vorbind, fără să mă ating de alte lucruri, trebuie să vă spun între altele că soarta se poartă cu mine fără milă precum furtuna cu o coajă de nucă. Admițînd că mă-nșel, atunci de ce, de exemplu, azi dimineață, cînd m-am trezit, am văzut pe pieptul meu un păianjen de o mărime nemaipomenită! Uite-așa de mare! *(Arată cu amîndouă mîinile mărimea păianjenului.)* Cînd dau să beau cvas, văd în el ceva scîrbos de tot, ca un gîndac. *(Pauză.)* L-ați citit pe Buckle? *(Pauză.)* Avdotia Feodorovna, îmi dai voie să te deranjez cu două-trei cuvinte?

Duniașa: Vorbește!

Epihodov: Aș dori între patru ochi. *(Oftează.)*

Duniașa *(stînjenită)*: Fie! Dar adu-mi mai întîi pelerina. E lîngă dulap... E cam umed aici!...

Epihodov: Bine... Ți-o aduc... Acum însă știu ce voi face cu revolverul... *(Ia chitara și pleacă cîntînd.)*

Iașa: Omul cu nouăzeci și nouă de nenorociri! Mare tîmpit, între noi fie vorba. *(Cască.)*

Duniașa: Doamne, numai de nu s-ar împușca! *(Pauză.)* M-am făcut nervoasă. N-am astîmpăr. De mică m-au băgat la boieri și m-am dezobișnuit de viața de la țară. Uite ce albe îmi sînt mîinile. Albe ca ale unei domnișoare. Acum sînt plăpîndă... delicată... Mă tem de te-miri-ce... E îngrozitor. Iașa, dacă m-ai înșela, nu știu ce s-ar întîmpla cu nervii mei.

Iașa *(o sărută)*: Dulceața mea! Desigur că o fată tînără trebuie să fie cuminte; niciodată nu mi-au plăcut fetele cu purtări nechibzuite.

Duniașa: Eu m-am îndrăgostit de dumneata ca o nebună, Iașa. Dumneata știi multe și poți să vorbești despre toate.

*(Pauză.)*

Iașa *(cască)*: Mda! Uite care e părerea mea: cînd o fată iubește pe cineva, înseamnă că e imorală.

*(Pauză.)* Ce plăcut e să fumezi o țigară de foi în aer curat! *(Ascultă.)* Vine cineva... Sînt boierii...

*(Duniașa îl îmbrățișează grăbită.)*

Iașa: Fă-te că te duci acasă ca și cînd ai veni de la rîu, de la scăldat și ia-o pe drumul ăsta, altfel te lovești de ei și au să creadă că am avut întîlnire. Nu pot să sufăr una ca asta!

Duniașa *(tușește încet)*: Țigara asta mi-a dat dureri de cap! *(Pleacă.)*

*(Iașa rămîne lîngă bisericuță. Intră Liubov Andreevna, Gaev și Lopahin.)*

Lopahin: Trebuie să vă hotărîți pînă la urmă! Timpul trece. Chestiunea e foarte simplă. Vreți să vă împărțiți pămîntul în parcele și să-l arendați? Răspundeți: da sau nu? Numai cu un singur cuvînt!

Liubov Andreevna: Cine fumează aici țigări de astea nesuferite? *(Se așază.)*

Gaev: Nu e rău că s-a făcut o cale ferată... *(Se așază.)* Uite am putea merge pînă la oraș, să prînzim... Galbena la mijloc! Ar trebui să intru în casă, să joc o partidă...

Liubov Andreevna: Mai ai timp.

Lopahin: Numai un singur cuvînt. *(O imploră.)* Răspundeți-mi!

Gaev *(căscînd)*: Ce?

Liubov Andreevna *(se uită în portmoneu)*: Ieri, nu mai departe, mai aveam încă foarte mulți bani; azi, nu mai am aproape nimic! Biata mea Varia face toate economiile din lume, îi hrănește pe oameni cu supă de lapte, iar la bucătărie, bătrînilor, le dă numai mazăre, și eu cheltuiesc banii fără nici o noimă. *(Scapă portmoneul. Se risipesc niște monede de aur.)* Ei, asta mai lipsea... *(Îi e ciudă.)*

Iașa: Dați-mi voie să-i strîng. *(Strînge monedele.)*

Liubov Andreevna: Da, Iașa, fii te rog atît de bun! De ce m-am mai dus să prînzesc în oraș? Restaurantul ăsta al vostru e prost și muzica la fel; fețele de masă duhnesc a săpun. Și tu, Leonea, de ce-ai băut atît de mult? De ce ai mîncat atîta? De ce ai vorbit atît? Azi, la restaurant, ai vorbit iar vrute și nevrute. Iar despre generația ta, despre deceniul al optulea, despre decadenți... Și cui? Le-ai vorbit chelnerilor despre decadenți!

Lopahin: Da.

Gaev *(dă din mînă)*: Fără îndoială, cu mine nu mai e nimic de făcut! *(Enervat, către Iașa.)* Și ce te tot învîrtești în nasul nostru?

Iașa *(rîde)*: Nu pot să vă aud glasul fără să rîd!

Gaev *(către soră-sa)*: Ai auzit? Ei bine, alege: sau eu sau el!

Liubov Andreevna: Pleacă, Iașa! Pleacă de aici!...

Iașa *(dă Liubovei Andreevna portmoneul)*: Plec numaidecît! *(Abia stăpînindu-și rîsul.)* Imediat... *(Pleacă.)*

Lopahin: Am auzit că bogătașul Deriganov vrea să vă cumpere moșia. Se zice că va lua chiar el parte la licitație.

Liubov Andreevna: De unde știi?

Lopahin: Se vorbește în oraș...

Gaev: Mătușa din Jaroslavl a făgăduit să ne trimită bani, dar cînd și cîți... nu se știe!

Lopahin: Cam cîți ar putea să vă trimită? O sută, două sute de mii?

Liubov Andreevna: Doamne! Dacă ne-ar trimite zece-cincisprezece mii, am fi mulțumiți!

Lopahin: Vă rog să mă iertați, dar n-am mai întîlnit niciodată oameni atît de nechibzuiți, atît de nepractici și de ciudați ca dumneavoastră. Vi se spune verde în față că vi se vinde proprietatea și nu vreți să înțelegeți de fel!

Liubov Andreevna: Bine, dar ce putem face? Învață-ne!

Lopahin: În fiecare zi nu fac decît asta! În fiecare zi vă spun același lucru. Și livada de vișini și pămîntul trebuiesc neapărat date în arendă pentru vile, și asta chiar acum, cît mai repede, licitația e aproape! Înțelegeți! De îndată ce o să vă hotărîți, vă vor da bani cîți vreți și veți fi salvați!

Liubov Andreevna: Vile şi vilegiaturişti. Iartă-mă, dar e atît de banal!

Gaev: Sînt cu totul de părerea ta!

Lopahin: Eu sau am să încep să plîng, sau să urlu, sau am să leşin. Nu mai pot! M-aţi scos din fire. *(Lui Gaev.)* Eşti o muiere!

Gaev: Ce?

Lopahin: Muiere! *(Vrea să plece.)*

Liubov Andreevna *(speriată)*: Nu! Nu pleca! Rămîi, dragul meu! Te rog! Poate să găsim ceva!

Lopahin: Ce să mai găsiţi?

Liubov Andreevna: Nu pleca, te rog! Cînd eşti aici, îmi pare totul mai vesel... *(Pauză.)* Tot aştept să se întîmple ceva. Parcă mi-e teamă că se dărîmă casa peste noi...

Gaev *(foarte îngîndurat)*: Dubleu în colţ... croazeu la mijloc...

Liubov Andreevna: Multe păcate mai avem!

Lopahin: Ce păcate?

Gaev *(luînd o caramea)*: Se zice că mi-am cheltuit toată averea pe caramele... *(Rîde.)*

Liubov Andreevna: Da, multe păcate!... Totdeauna am risipit banii ca o nebună şi m-am căsătorit cu un om care făcea numai datorii. Soţul meu bea îngrozitor. A murit din cauza şampaniei. Din nefericire, m-am îndrăgostit de un altul şi m-am dat lui, dar tocmai în acea vreme, o primă pedeapsă m-a izbit ca o măciucă în creştet: băieţelul meu s-a înecat, uite colo, în rîul acela! Atunci am plecat în străinătate, am plecat ca să nu mă mai întorc niciodată şi să nu mai văd rîul ăsta. Am fugit cu ochii închişi, deznădăjduită... Dar „el“ m-a urmărit fără milă; nu m-a cruţat. Am cumpărat o vilă lîngă Menton. Acolo s-a îmbolnăvit. Trei ani n-am ştiut ce-i odihna, nici ziua, nici noaptea. Mi-am sleit puterile căutîndu-l, mi s-a uscat sufletul. Anul trecut, cînd am vîndut vila ca să plătim datoriile şi am plecat la Paris, el mi-a luat tot şi m-a părăsit pentru alta. Am încercat să mă otrăvesc... E aşa de stupid şi aşa de ruşinos... Apoi, dintr-o dată, mi s-a făcut dor de Rusia, de ţara mea ; mi s-a făcut dor de fata mea... *(Își șterge lacrimile.)* Doamne, doamne, îndură-te și iartă-mi păcatele ! M-ai pedepsit destul ! *(Scoate o telegramă din buzunar.)* Am primit-o astăzi de la Paris. E tot de la el. Mă roagă să-l iert și să mă întorc. *(Rupe telegrama.)* Parcă se aude o muzică undeva. *(Ascultă.)*

Gaev: E faimoasa noastră orchestră evreiască. Îți amintești : patru viori, un flaut și un contrabas.

Liubov Andreevna: Tot mai există ? Ar trebui să-i chemăm odată la noi și să dăm o petrecere.

Lopahin *(trage cu urechea)*: N-aud nimic. *(Cîntă încet.)* „Pentru bani, nemții fac din rus francuz." *(Rîde.)* Aseară la teatru am văzut o piesă tare nostimă...

Liubov Andreevna: Sînt sigură că nu era de loc nostimă. Ar fi mai bine să vedeți mai puține piese și să vă cercetați mai des pe voi înșivă. Cît e de cenușie viața voastră, a tuturor, și cîte vorbe de prisos mai spuneți !

Lopahin: Asta-i adevărat ! Și ca să vorbim deschis, viața noastră e stupidă ! *(Pauză.)* Taică-meu era un țăran necioplit, care nu pricepea nimic. Nu m-a dat la învățătură, dar știa să-mi care cu bățul, cînd se-mbăta ! La drept vorbind, sînt și eu tot atît de necioplit și incult ca și el. Nu știu nimic. Și cînd scriu, mi-e și mie rușine de scrisul meu. Fac niște berze !

Liubov Andreevna: Trebuie să te însori, dragul meu.

Lopahin: Da, asta-i adevărat !

Liubov Andreevna: Dacă ai lua-o pe Varia ! E fată bună !

Lopahin: Da.

Liubov Andreevna: E o fată modestă, nu-i e frică de muncă și mai ales, te iubește. Știu că-ți place de multă vreme !

Lopahin: Firește, eu nu m-aș da în lături. E fată bună.

*(Pauză.)*

Gaev: Mi s-a propus o slujbă la o bancă. Șase mii de ruble pe an... Ce zici?

Liubov Andreevna: Nu-i de tine. Vezi-ți de treabă!

*(Intră Firs. A adus un palton.)*

Firs *(lui Gaev)*: Conașule, îmbrăcați-l vă rog. E umezeală.

Gaev *(îmbracă paltonul)*: Mă plictisești, frate!

Firs: Nu face nimic. Azi dimineață iar ați plecat fără să-mi spuneți. *(Îl examinează.)*

Liubov Andreevna: Ai îmbătrînit, Firs!

Firs: Aud?

Lopahin: Spune c-ai îmbătrînit!

Firs: Trăiesc cam de multișor. Nici nu era născut tatăl dumneavoastră, și pe mine voiau să mă însoare! *(Rîde.)* Cînd s-a făcut dezrobirea, ajunsesem prim-valet. N-am primit să fiu liber, și-am rămas la boieri. *(Pauză.)* Țin minte că toți ăilalți erau bucuroși, dar de ce, nici ei nù știau.

Lopahin: Ce bine era înainte! Cel puțin putea să vă snopească în bătăi.

Firs *(fără să-l audă)*: Cred și eu! Țăranii erau cu boierii, boierii erau cu țăranii. Acum, fiecare o apucă în altă parte. Cine mai pricepe ceva?

Gaev: Mai taci din gură, Firs. Mîine trebuie să plec la oraș. Mi-a făgăduit cineva să mă prezinte unui general care ar putea să ne împrumute pe polițe.

Lopahin: Nu folosește la nimic. Vă asigur că n-o să plătiți nici dobînzile!

Liubov Andreevna: Aiurează. Nu există nici un general.

*(Intră Trofimov, Ania și Varia.)*

Gaev: Uite și pe ai noștri!

Ania: Iat-o pe mama!

Liubov Andreevna *(cu afecțiune)*: Veniți, veniți, dragele mele! *(Îmbrățișează fetele.)* Dacă ați ști amîndouă cît vă iubesc! Stați lîngă mine... aici.

*(Toți se așază.)*

Lopahin: Veșnicul student mereu printre domnișoare!

Trofimov: Asta nu e treaba dumitale.

Lopahin: În curînd o să împlinească cincizeci de ani și tot student e!

Trofimov: Lasă glumele tîmpite.

Lopahin: De ce te superi, om sucit?

Trofimov: Lasă-mă-n pace!

Lopahin *(rîzînd)*: Îngăduie-mi să te întreb: care e părerea dumitale despre mine?

Trofimov: Uite ce cred eu despre dumneata, Iermolai Alexeici. Ești un om bogat și în curînd vei fi milionar, dar rostul dumitale în jocul marilor prefaceri este acela al unui animal de pradă care înghite tot ce-i iese înainte.

*(Toți rîd.)*

Varia: Petea, mai bine spune-ne ceva despre planete.

Liubov Andreevna: Nu. Să continuăm discuția noastră de-aseară.

Trofimov: Despre ce vorbeam?

Gaev: Despre omul mîndru.

Trofimov: Am vorbit ieri mult, dar n-am ajuns la nici o concluzie. După părerea dumneavoastră, omul mîndru ar avea ceva mistic în el. Poate să aveți dreptate în felul dumneavoastră de a vedea lucrurile. Dar judecînd simplu fără speculații, despre ce mîndrie poate fi vorba, ce sens poate avea ea, atît timp, cît, fiziologic, omul este rău alcătuit, iar în marea noastră majoritate sîntem grosolani, lipsiți de inteligență și profund nefericiți! Trebuie să încetăm odată să ne încîntăm de noi înșine. Trebuie să ne apucăm să muncim.

Gaev: Da' de murit, tot vom muri!

Trofimov: Cine știe? Și ce înseamnă a muri? S-ar putea ca omul să aibă o sută de simțuri și cînd moare să-i dispară numai cele cinci, cunoscute nouă, iar restul de nouăzeci și cinci să rămînă vii.

Liubov Andreevna: Ce deștept ești, Petea!

Lopahin *(ironic)*: Lucru mare!

Trofimov: Omenirea merge înainte și își desăvîrșește forțele. Tot ceea ce ne depășește azi într-o zi va fi un lucru pe înțelesul tuturor, obișnuit. Numai că trebuie să muncim, să-i ajutăm din toate puterile noastre pe cei ce caută adevărul. La noi, în Rusia, deocamdată nu sînt decît foarte puțini cei care lucrează. Marea majoritate a intelectualilor pe care îi cunosc nu caută nimic, nu fac nimic și pînă acum nu sînt în stare să muncească. Își spun „intelectuali", dar își tutuiesc servitorii și se poartă cu țăranii cum te-ai purta cu niște vite. Nu se trudesc să învețe, nu citesc nimic serios, nu fac absolut nimic. Despre știință nu fac decît să vorbească, iar arta nu o înțeleg. Toți își iau aere grave, fac niște mutre întunecate și vorbesc numai despre lucruri importante, filozofează, în timp ce, în văzul tuturor, muncitorii se hrănesc ca vai de lume, dorm fără perne, cîte treizeci-patruzeci într-o cameră, năpădiți de ploșnițe, în duhoare, umezeală și promiscuitate... Cum ne-am mai putea îndoi că frumoasele noastre discursuri nu sînt decît pentru a ne păcăli pe noi și pe alții ? Arătați-mi unde sînt leagănele de copii despre care se vorbește atît, unde sînt bibliotecile ? Nu se știe de ele decît din romane. În realitate, ele nu există. Totul nu e decît murdărie, vulgaritate, sălbăticie asiatică... Eu mă tem de mutrele prea grave, nu-mi plac. Mie mi-e frică și de discuțiile serioase. Mai bine să tăcem cu toții.

Lopahin: Ei bine, află că eu mă scol înainte de ora cinci dimineața, muncesc din zori pînă seara, toată ziua mînuiesc banii mei și ai altora, și văd cum sînt oamenii din jurul meu. Trebuie să te-apuci să faci ceva ca să-ți dai seama cît sînt de puțini oamenii cinstiți și cumsecade. Cîteodată cînd nu pot s-adorm, mă gîndesc: „Doamne, tu ne-ai dat păduri nesfîrșite, cîmpii cît vezi cu ochii, zări fără de margini, și trăind în ele, ar fi trebuit să fim și noi niște uriași..."

Liubov Andreevna: Uriași ? La ce bun ? Nu sînt frumoși decît în basme. În viața de toate zilele, te sperie.

*(În fundul scenei trece Epihodov cîntînd din chitară.)*

Liubov Andreevna *(gînditoare)*: Vine Epihodov...

Ania *(gînditoare)*: Vine Epihodov...

Gaev: A apus soarele, domnilor!

Trofimov: A apus.

Gaev *(încet, parcă ar declama)*: O, dumnezeiască natură! Tu te îmbraci cu veşnica ta strălucire, în splendoarea și indiferența ta. Tu, pe care noi te numim mamă, îmbini în tine viața și moartea! Tu creezi și distrugi...

Varia *(rugătoare)*: Dragă unchiule!

Ania: Iar începi, unchiule!?

Trofimov: Mai bine ai lua galbena în dubleu.

Gaev: Tac. Uite că tac!

*(Toți stau, furați de gînduri. Liniște. Se aude doar Firs care bombăne. Deodată ajunge la ei un zgomot depărtat, ca din cer, ca sunetul unei coarde care plesnește, trist, stingîndu-se încet.)*

Liubov Andreevna: Ce-i asta?

Lopahin: Nu știu. Poate undeva, departe, într-un puţ de mină s-a rupt funia ascensorului. Dar trebuie să fie foarte departe...

Gaev: Sau poate să fie și o pasăre... vreun bîtlan...

Trofimov: Sau vreo bufniță...

Liubov Andreevna *(înfiorată)*: Nu ştiu de ce, e ceva neplăcut.

*(Pauză.)*

Firs: Înainte de nenorocire tot așa s-a întîmplat: a țipat o cucuvea și samovarul a șuierat fără întrerupere.

Gaev: Înainte de ce nenorocire?

Firs: Înainte de dezrobire!

*(Pauză.)*

Liubov Andreevna: Știți ce, prieteni, să mergem, e tîrziu! *(Aniei.)* Ce-i cu tine, fetițo? Ai ochii plin de lacrimi. *(O îmbrățișează.)*

Ania: N-am nimic, mamă!

Trofimov: Vine cineva.

*(Se arată un trecător cu un chipiu alb, uzat, în palton; e puțin beat.)*

Trecătorul: Iertați-mă, dar spre gară o iau drept înainte?

Gaev: Da. Ține-o pe drumul ăsta!

Trecătorul: Vă mulțumesc foarte mult! *(Tușește.)* Ce vreme frumoasă. *(Declamă.)* „Frate, frate-al meu care suferi... vino la Volga... al cărei geamăt..." *(Variei.)* *Mademoiselle,* dați-i unui rus flămînd treizeci de copeici.

*(Varia se sperie, scoate un țipăt.)*

Lopahin *(supărat)*: Și obrăznicia are o margine!...

Liubov Andreevna *(speriată)*: Ia te uită, ia... *(Caută-n portmoneu.)* N-am argint... N-are importanță. Îți dau o monedă de aur...

Trecătorul: Vă mulțumesc foarte mult... *(Pleacă.)*

*(Rîs general.)*

Varia *(speriată)*: Eu mă duc, plec! Ah, mamă! Acasă oamenii n-au ce să mănînce și dumneata îi dai o monedă de aur.

Liubov Andreevna: Ce poți face cu o neroadă ca mine! Acasă am să-ți dau tot ce am. Ai să mă mai împrumuți, Iermolai Alexeici?

Lopahin: Sînt la dispoziția dumneavoastră.

Liubov Andreevna: Să mergem, domnilor, să mergem! Știi, Varia, că am pus la cale căsătoria ta. Te felicit!

Varia *(printre lacrimi)*: Mamă, cu asta nu se glumește.

Lopahin: Du-te la mînăstire, Ohmelia...

Gaev: Au început să-mi tremure mîinile, n-am mai jucat de mult biliard.

Lopahin: Ohmelia, o, nimfă, pomenește-mă în rugăciunile tale!

Liubov Andreevna: Să mergem, domnilor! În curînd se servește cina.

Varia: Cum m-a speriat. Și-acum îmi bate inima.

Lopahin: Vă mai aduc aminte că la douăzeci și două august se va vinde livada de vișini. Gîndiți-vă la asta... gîndiți-vă bine.

*(Pleacă toți, afară de Trofimov și Ania.)*

Ania *(rîzînd)*: Îi mulțumesc trecătorului că a speriat-o pe Varia. Acum sîntem singuri.

Trofimov: Varia se teme să nu ne îndrăgostim unul de altul și se ține toată ziua de noi. Cu mintea ei strîmtă, ea nu poate înțelege că noi sîntem mai presus de dragoste, că năzuim să ne ridicăm peste tot ce e meschin și trecător, peste tot ceea ce ne împiedică să fim liberi și fericiți. Iată adevăratul înțeles și țelul vieții noastre. Înainte! Nimic nu ne va opri să ne urmăm calea spre steaua ce strălucește aprinsă în depărtare. Înainte deci, să nu rămîneți în urmă, prieteni!

Ania *(bătînd din palme)*: Ce frumos vorbești! *(Pauză.)* Ce minunat e azi aici!

Trofimov: Da, vremea e frumoasă.

Ania: Ce-ai făcut din mine, Petea? Simt că nu mai țin la livada de vișini ca pînă acum! Cît mi-era de dragă înainte! Mi se părea că pe pămînt nu-i alt loc mai frumos ca livada noastră.

Trofimov: Toată Rusia e livada noastră. Pămîntul e mare și frumos și are multe locuri minunate. *(Pauză.)* Gîndește-te numai, Ania, că bunicul dumitale, străbunicul și toți strămoșii dumitale au fost boieri, stăpîni peste robi, peste suflete vii. Nu simți cum sufletele astea te privesc din fiecare vișin din livadă, din fiecare frunză, din fiecare trunchi? Nu le-auzi glasurile? Ați fost stăpîni peste suflete vii și asta v-a stricat într-atît pe toți, toți care au trăit înainte și care trăiesc și acum, încît nici mama dumitale, nici dumneata, nici unchiul dumitale nu băgați de seamă că trăiți pe datorie, pe spinarea altora, pe socoteala acelora pe care nici nu-i lăsați măcar să vă intre în casă! Noi am rămas în urmă cu cel puțin două sute de ani, nu am făcut încă nimic, nu avem încă un gînd limpede despre trecutul nostru. Noi filozofăm doar, ne plîngem de plictiseală și bem vodcă. Vezi, e atît de limpede că pentru a începe să trăiești cu adevărat trebuie mai întîi să-ți răscumperi trecutul, să isprăvești cu el! Și nu poți să-l răscumperi decît prin suferință, printr-o muncă uriașă și neîntreruptă. Înțelege asta, Ania!

Ania: Casa în care trăim nu mai e de mult a noastră și eu am să plec din ea, îți dau cuvîntul meu!

Trofimov: Dacă ai cheile casei, aruncă-le în fîntînă și pleacă. Fii liberă ca vîntul!

Ania *(entuziasmată)*: Cîtă dreptate ai!

Trofimov: Crede-mă, Ania, crede-mă! N-am încă treizeci de ani, sînt tînăr, sînt încă student, dar am îndurat atîtea! Cum vine iarna, sînt flămînd, bolnav, neliniștit, sărac, ca un cerșetor. Și pe-unde nu m-a mînat încă soarta? Unde n-am fost încă! Și totuși, întotdeauna, zi și noapte, în fiecare clipă, sufletul meu a fost plin de presimțiri nelămurite. Eu presimt fericirea, Ania, o văd de pe acum...

Ania *(visătoare)*: Răsare luna.

*(Se aude Epihodov cîntînd din chitară același cîntec trist. Răsare luna. Undeva, lîngă plopi, Varia o caută pe Ania și-o strigă: Ania, unde ești?)*

Trofimov: Da. Răsare luna. *(Pauză.)* Iată fericirea! Uite-o, vine, se apropie tot mai mult, tot mai mult, îi și aud pașii. Și chiar dacă noi n-o vom vedea, n-o vom cunoaște, n-are nici o importanță... Vor vedea-o alții!

Glasul Variei: Ania, unde ești?

Trofimov: Iar Varia! *(Supărat.)* E revoltător!

Ania: Ce să-i faci? Haidem la rîu. Acolo e bine!

Trofimov: Să mergem!

*(Pleacă.)*

Glasul Variei: Ania! Ania!

Cortina

# ACTUL AL TREILEA

Salon, despărțit de o sală mare printr-o arcadă. Candelabrul e aprins. Se aude din antreu orchestra evreiască amintită în actul al doilea. Seara. In sală se dansează cadrilul. Glasul lui Simeonov-Pişcik: „Promenade à une paire!“ Intră în sufragerie prima pereche: *Pișcik* şi *Charlotta Ivanovna*; a doua: *Trofimov* şi *Liubov Andreevna*; a treia: *Ania* şi funcționarul de la poştă; a patra: *Varia* cu şeful de gară etc. Varia plînge încet şi îşi şterge ochii dansînd. In ultima pereche *Duniașa*. Toate perechile traversează salonul. Pişcik strigă: „Grand rond, balancez“ şi „Les cavaliers à genoux et remerciez vos dames!“ Firs, în frac, serveşte pe o tavă sifon. Intră în salon *Pișcik* şi *Trofimov*.

Pișcik: De felul meu sînt pletoric! Am și avut pînă acum două atacuri. Mi-e greu să dansez. Dar vorba aia: cînd ești cu lupii, trebuie să urli... Sînt sănătos ca un cal. Răposatul taică-meu, mare ghiduș — fie-i țărîna ușoară — spunea că vechiul nostru neam al Simeonov-Pișcikilor se trage din calul pe care Caligula l-a făcut senator... *(Se așază.)* De altceva însă mă plîng: n-am bani. Flămîndul codri visează... *(Adoarme și se trezește sforăind.)* Așa sînt și eu... nu mi-e gîndul decît la bani...

Trofimov: E adevărat că aduci oarecum cu un cal!

Pișcik: Ei, și ce e cu asta? Calul e un animal de nădejde... Poți să-l și vinzi...

*(Din camera vecină se aude zgomotul bilelor de biliard. Varia apare sub arcadă.)*

Trofimov *(o tachinează)*: *Madame* Lopahina! *Madame* Lopahina!

Varia *(supărată)*: Boierul năpîrlit!

Trofimov: Da, eu sînt boierul năpîrlit și mă mîndresc cu asta!

Varia *(cu amărăciune)*: I-am chemat pe muzicanți, dar cu ce o să-i plătim? *(Pleacă.)*

Trofimov *(lui Pișcik)*: Dacă ai fi folosit în alt fel energia pe care ai cheltuit-o toată viața dumitale, umblînd după bani pentru plata dobînzilor, ai fi putut pînă la sfîrșit să răstorni pămîntul!

Pișcik: Nietzsche... Filozoful... marele, celebrul gînditor, acest om cu mintea colosală, spune undeva în operele lui că ai voie să falsifici bani.

Trofimov: L-ai citit dumneata pe Nietzsche...

Pișcik: De citit chiar, nu! Dar mi-a spus Dașenka. În situația în care sînt eu acum, nu-mi mai rămîne decît să fabric bani falși... Poimîine trebuie să plătesc trei sute și zece ruble... De-o sută treizeci am făcut rost. *(Își pipăie buzunarul, speriat.)* Au dispărut banii! I-am pierdut! *(Printre lacrimi.)* Unde-s banii? *(Bucuros.)* Uite-i, în căptușeală... M-au trecut sudorile...

*(Intră Liubov Andreevna și Charlotta Ivanovna.)*

Liubov Andreevna *(cîntă încet o lezghincă)*: De ce întîrzie atît Leonid? Ce face la oraș? *(Către Duniașa.)* Duniașa, dă-le ceai muzicanților...

Trofimov: Pesemne nu s-a ținut licitația.

Liubov Andreevna: Nu era nimerit să chemăm muzicanții și nici să dăm balul... Ei, nu-i nimic... *(Se așază și fredonează încet.)*

Charlotta *(îi dă lui Pișcik un joc de cărți)*: Uite un pachet de cărți. Gîndește-te la o carte.

Pișcik: M-am gîndit!

Charlotta: Acum amestecă-le! Așa! Dă-le-ncoace, dragă domnule Pișcik. *Eins, zwei, drei!*[1] Și acuma caut-o în buzunarul dumitale.

Pișcik *(scoate cartea din buzunar)*: Opt de pică. E adevărat! *(Mirîndu-se.)* Ia te uită!

Charlotta *(ținînd cărțile în palmă către Trofimov)*: Spune-mi repede ce carte e deasupra?

---

[1] Unu, doi, trei! (Germ.) (n.t).

Trofimov: Dama de pică.

Charlotta: Este! *(Către Pișcik.)* Și ce carte e dedesubtul ei?

Pișcik: Asul de cupă.

Charlotta: Este! *(Își bate palma. Cărțile dispar.)* A, ce vreme frumoasă e azi! *(Îi răspunde un glas tainic de femeie ca de sub podea.)* „O, da, vremea-i splendidă, domnișoară!“ Ești idealul meu... *(Glasul.)* „Și dumneata, domnișoară, îmi placi foarte mult“.

Șeful gării *(aplaudînd):* Bravo, doamnă ventrilocă!

Pișcik *(mirîndu-se):* Ia te uită! Fermecătoarea mea Charlotta Ivanovna. Sînt îndrăgostit lulea de dumneata.

Charlotta: Îndrăgostit? *(Dînd din umeri.)* Dumneata poți să iubești? *Gutter Mensch, aber schlechter Musikant!* [1]

Trofimov *(îl bate pe Pișcik pe umăr):* Ei, ce mai spui, cal bătrîn?

Charlotta: Rog atenție. Altă scamatorie. *(Ia de pe scaun un pled.)* Iată un pled, foarte frumos, de vînzare. *(Îl scutură.)* Nu vrea nimeni să-l cumpere?

Pișcik *(mirîndu-se):* Ia te uită!

Charlotta: *Eins, zwei, drei! (Ridică repede pledul. După pled se află Ania. Face o reverență, aleargă spre mama ei, o îmbrățișează și se întoarce repede în sală; entuziasm general.)*

Liubov Andreevna *(aplaudă):* Bravo! Bravo!

Charlotta: Încă ceva. *Eins, zwei, drei! (Ridică pledul. După pled se află Varia și se înclină.)*

Pișcik *(mirîndu-se):* Ia te uită!

Charlotta: Gata! *(Aruncă pledul pe Pișcik, face o reverență și fuge în sală.)*

Pișcik *(aleargă după ea):* A, hoțoaico! Ați văzut-o? *(Iese.)*

Liubov Andreevna: Leonid tot n-a venit!... Nu înțeleg ce face atîta în oraș! Cred că totul trebuie să se fi isprăvit. Ori s-a vîndut proprietatea, ori nu s-a ținut licitația. De ce să ne lase atîta vreme în nesiguranță?

---

[1] Om bun, dar muzicant prost! (Germ.) (n.t.).

Varia *(căutînd s-o liniștească)*: Sînt sigură că unchiul a răscumpărat-o!

Trofimov *(cu ironie)*: Da.

Varia: Mătușica i-a trimis o procură să cumpere proprietatea pe numele ei, cu trecerea datoriei. O fi făcut asta pentru Ania. Sînt sigură că dumnezeu l-a ajutat pe unchiul s-o cumpere.

Liubov Andreevna: Mătușica din Jaroslavl a trimis cincisprezece mii de ruble ca să cumpărăm proprietatea pe numele ei, în noi nu are încredere. Dar banii ăștia nu ajung nici ca să plătească dobînzile. *(Își acoperă fața cu mîinile.)* Astăzi se hotărăște soarta mea, soarta...

Trofimov *(o tachinează pe Varia)*: *Madame* Lopahina!

Varia *(supărată)*: Veșnicul student! De două ori te-au dat afară din universitate!

Liubov Andreevna: De ce te superi, Varia? Te tachinează cu Lopahin, ei și ce? Vrei să te măriți cu el?... Mărită-te. E un om bun și interesant. Nu vrei? Nu te mărita, nimeni nu te silește, drăguța mea...

Varia: Trebuie să ți-o spun fără înconjur, măicuță: mă gîndesc serios la asta. E un om bun și îmi place.

Liubov Andreevna: Atunci mărită-te! Nu înțeleg ce mai aștepți!

Varia: Dar bine, mamă, doar n-o să-l cer eu in căsătorie! Sînt doi ani de cînd toți îmi vorbesc de el, și numai el nu spune nimic, sau face glume. Eu îl înțeleg. Acum umblă după avere, își are treburile lui și n-are timp să se gîndească la mine. Dacă aș avea bani, măcar o sută de ruble, aș lăsa toate și m-aș duce departe. Aș intra la mănăstire.

Trofimov: Ce dumnezeiască fericire!

Varia *(lui Trofimov)*: Un student n-ar trebui să spună prostii! *(Cu blîndețe printre lacrimi.)* Ce urît te-ai făcut, Petea. Cum ai îmbătrînit! *(Către Liubov*

*Andreevna, încetînd a mai plînge.)* Dar uite, mamă, eu nu pot să stau fără treabă. În fiecare clipă trebuie să fac ceva !

*(Intră Iașa.)*

Iașa *(abia stăpînindu-și rîsul)* : Epihodov a rupt un tac... *(Iese.)*

Varia : Ce caută Epihodov aici ? Cine i-a dat voie să joace biliard ? Eu nu mai înțeleg oamenii ăștia ! *(Iese.)*

Liubov Andreevna : Nu o mai tachina, Petea. Nu vezi că și așa e destul de mîhnită ?

Trofimov : Prea se prăpădește cu firea ! Prea se amestecă în cîte nu o privesc. Toată vara nu ne-a dat pace, Aniei și mie. Se temea să nu ne îndrăgostim unul de altul ! Ce-i pasă ei ? Și afară de asta, nu i-am dat nici un prilej să gîndească așa cum gîndește ! Sînt atît de departe de astfel de banalități ! Noi sîntem mai presus de dragoste !

Liubov Andreevna : Eu însă, din păcate, cred că sînt mai prejos ! *(Foarte neliniștită.)* Dar de ce nu se-ntoarce Leonid? Aș vrea numai să știu : s-a vîndut sau nu ? Mi-e atît de greu să-mi închipui că s-ar putea întîmpla o astfel de nenorocire, încît nici nu mai știu ce să cred ! Îmi pierd capul. Sînt în stare să țip, să fac vreo prostie. Salvează-mă, Petea ! Spune ceva, vorbește !

Trofimov : Dacă s-a vîndut sau nu s-a vîndut astăzi proprietatea, nu-i totuna ? Demult s-a hotărît cu ea, fără putință de revenire. Liniștiți-vă, dragă doamnă ! Nu trebuie să vă mai mințiți singură. Măcar o dată priviți adevărul în față.

Liubov Andreevna : Adevărul ? Care adevăr ? Dumneata știi unde e adevărul și unde nu e. Dar eu parcă am orbit. Nu mai văd nimic. Dumneata rezolvi curajos toate problemele mari ale vieții. Dar spune-mi, dragul meu : nu cumva pentru că ești tînăr și pentru că n-ai avut încă timp să suferi din cauza vreuneia din aceste probleme ? Și dacă privești viitorul cu încredere, să nu fie pentru că nu vezi și nu aștepți nimic care să te îngrozească, deoarece viața e încă ascunsă ochilor dumitale tineri ? Ești mai îndrăzneț, mai cinstit, mai adînc decît noi. Dar gîndește-te mai bine și fii cît de cît mai mărinimos. Cruță-mă ! M-am născut aici, aici au trăit tata și mama, aici a trăit și bunicul meu. Iubesc casa asta. Nu-mi vine să cred că aș putea trăi fără livada de vișini. Și dacă ea trebuie neapărat să fie vîndută, ei bine, vindeți-mă și pe mine împreună cu ea... *(Il îmbrățișează pe Trofimov și-l sărută pe frunte.)* Și fiul meu s-a înecat tot aici... *(Plînge.)* Fie-ți milă de mine. Ești un om bun.

Trofimov: Știți, vă compătimesc din toată inima.

Liubov Andreevna: Altfel ar fi trebuit să spui lucrul ăsta... altfel... *(Scoate batista, îi cade o telegramă.)* Nici nu știi ce povară simt astăzi pe suflet ! Aici e prea mult zgomot. Inima îmi tresare la fiecare mișcare. Tremur toată. Și nu pot nici să mă închid în odaia mea. Mi-e frică de singurătate. Nu mă judeca aspru, Petea... Țin foarte mult la dumneata, ca la o rudă apropiată. Bucuroasă ți-aș da-o pe Ania, ți-o jur ! Dar vezi, dragul meu, trebuie mai întîi să-ți isprăvești studiile. Nu faci nimic. Lași să te arunce soarta dintr-un loc într-altul. E foarte ciudat... Nu-i așa ? Și cu barba ce ai de gînd, că nu vrea să crească de loc... *(Rîde.)* Ce caraghios ești !

Trofimov *(ridică telegrama)*: Nu țin să fiu frumos !

Liubov Andreevna: E o telegramă de la Paris. In fiecare zi primesc cîte una. Ieri una, azi alta. Nebunul acela iar s-a îmbolnăvit, iar îi merge prost. Imi cere iertare, mă imploră să vin și, într-adevăr ar trebui să plec la Paris, să stau lîngă el. Te uiți la mine aspru, dar ce pot face, Petea? Ce pot să fac ? E bolnav, singur și nenorocit ! Cine o să-l îngrijească acolo ? Cine o să-l împiedice să facă prostii ? Cine o să-i dea doctoriile la timp ? Și de ce m-aș mai ascunde și aș tăgădui, cînd e limpede că-l iubesc. Il iubesc... îl iubesc... E ca o piatră care-mi stă legată de gît și mă trage la fund, dar vezi, eu iubesc piatra asta și nu pot fără ea. *(Ii strînge mîna lui Trofimov.)* Nu mă judeca rău, Petea. Mai bine taci și nu-mi spune nimic...

Trofimov *(printre lacrimi)*: Dar pentru numele lui dumnezeu, vă rog, iertați-mi sinceritatea: uitați că v-a furat?

Liubov Andreevna: Nu, nu, nu! Să nu spui așa ceva! *(Își astupă urechile.)*

Trofimov: E o secătură. Dumneavoastră sînteți singura care n-ați aflat-o încă. E un ticălos, un om de nimic.

Liubov Andreevna *(supărată, dar reținută)*: Cu toți cei douăzeci și șase sau douăzeci și șapte de ani ai dumitale, Petea, nu ești decît un licean.

Trofimov: Ei și?!

Liubov Andreevna: La vîrsta dumitale e timpul să fii bărbat, să-i înțelegi pe cei ce iubesc și să fii iubit la rîndul dumitale... să te îndrăgostești și dumneata! *(Supărată.)* Da, da! Așa e! Și nu-mi mai vorbi de curățenia dumitale sufletească, că nu ești decît un bleg, un biet caraghios, o pocitanie...

Trofimov *(îngrozit)*: Ce spune?!

Liubov Andreevna: „Sînt mai presus de iubire!“ Nu ești mai presus de iubire, ci cum spune Firs, ești un tîrîie-brîu. La vîrsta dumitale să nu ai o iubită!...

Trofimov *(îngrozit)*: E înspăimîntător! Ce spune?! *(Se îndreaptă repede spre sală, apucîndu-se de cap.)* E înspăimîntător... Nu mai pot!... Mă duc... plec! *(Iese, dar se întoarce în aceeași clipă.)* Între noi totul s-a sfîrșit! *(Iese în antreu.)*

Liubov Andreevna *(îi strigă din urmă)*: Petea, nu pleca! Caraghiosule! Am glumit, Petea!

*(Din antreu se aud pași grăbiți pe scară, apoi deodată cineva se prăbușește cu zgomot — Ania și Varia scot un țipăt; în același timp se aud rîsete.)*

Liubov Andreevna: Ce s-a întîmplat?

*(Intră Ania.)*

Ania *(rîzînd)*: Petea a căzut pe scară. *(Iese repede.)*

Liubov Andreevna: Ce om sucit mai e și Petea!

*(Șeful de gară se oprește în mijlocul sălii și declamă „Păcătoasa“ de Alexei Tolstoi. Toți îl ascultă. Dar abia a declamat cîteva versuri și din antreu se aude un vals. Șeful de gară tace. Toți dansează. Din antreu intră Trofimov, Ania, Varia și Liubov Andreevna.)*

Liubov Andreevna: Hai, Petea, suflet curat... Îți cer iertare... Hai să dansăm... *(Valsează cu Petea.)*

*(Ania și Varia dansează împreună. Firs intră și își pune bastonul lîngă ușa laterală. Iașa intră și el din salon și privește dansul.)*

Iașa: Ce mai spui, moșule?

Firs: Nu sînt în apele mele. Înainte, la balurile noastre dansau generali, baroni, amirali, dar acum trimitem după funcționarul de la poștă și după șeful de gară. Și nici ăștia nu vin cu plăcere. Simt că mă duc. Răposatul meu stăpîn, bunicul dumnealor, ne dădea la toți, orice boală am fi avut, să înghițim ceară roșie. De douăzeci de ani iau ceară roșie în fiecare zi, ba chiar și mai de mult. Poate de aia mai trăiesc.

Iașa: M-ai plictisit, moșule. *(Cască.)* Măcar de-ai crăpa mai repede!

Firs: Ei, și tu, tîrîie-brîu! *(Bombănește.)*

*(Trofimov și Liubov Andreevna dansează în sală și apoi în salon.)*

Liubov Andreevna: Merci. Vreau să stau jos... *(Se așază.)* Am obosit.

*(Intră Ania.)*

Ania *(emoționată)*: Chiar acum spunea un om la bucătărie că livada de vișini a fost vîndută azi!

Liubov Andreevna: Și cine a cumpărat-o?

Ania: A plecat fără să spună. *(Dansează cu Trofimov și trec în sală.)*

Iașa: A fost un bătrîn care flecărea la bucătărie. Nu-i de pe la noi.

Firs: Și Leonid Andreevici tot n-a venit! Și-a luat un pardesiu subțire. O să răcească. Of, ce ți-e și cu tinerețea asta!

Liubov Andreevna: Simt că-nnebunesc! Du-te, Iașa, și află cui a fost vîndută livada!

Iașa: Da' bătrînul a plecat de mult! *(Rîde.)*

Liubov Andreevna *(puțin înciudată)*: De ce rîzi? De ce te bucuri?

Iașa: Caraghios mai e și Epihodov ăsta. Un tont. Nouăzeci și nouă de nenorociri!

Liubov Andreevna: Încotro o să apuci, Firs, dacă s-a vîndut livada?

Firs: Încotro îmi veți porunci.

Liubov Andreevna: Dar ce-i cu tine? Ești bolnav? Du-te și te culcă!

Firs: Da... *(Zîmbind.)* Să mă duc să mă culc? Și dacă mă duc, cine mai servește aici? Cine se mai gîndește la toate? Sînt singur pentru toată casa!

Iașa *(către Liubov Andreevna)*: Dacă sînteți bună, dați-mi voie să vă fac o rugăminte: de mai plecați cumva la Paris, fie-vă milă și luați-mă cu dumneavoastră. Hotărît lucru, aici nu mai pot rămîne. *(Privește în jur, cu jumătate glas.)* Ce să vă mai spun! Le știți și dumneavoastră: țara asta incultă, oameni stricați, fără să mai vorbesc de plictiseală, de mîncare proastă la bucătărie și de acest Firs care umblă prin toată casa și bodogănește numai nerozii! Fiți bună și luați-mă cu dumneavoastră!

*(Intră Pișcik.)*

Pișcik: Un vals, frumoasa mea? *(Liubov Andreevna pleacă cu el.)* Voi împrumuta totuși de la dumneavoastră, fermecătoarea mea Liubov Andreevna, o sută optzeci de ruble. *(Dansează.)* Da, da! O sută optzeci de ruble!... *(Trec în sală.)*

Iașa *(cîntă încet)*: „Vei înțelege oare zbuciumul sufletului meu?“

*(În sală, guvernanta, cu joben cenușiu și pantaloni cadrilați, dă din mîini și țopăie; s-aud strigăte: „Bravo, Charlotta Ivanovna“.)*

Duniașa *(se oprește să se pudreze)* : Domnișoara mă pune să dansez că sînt prea mulți cavaleri și prea puține doamne. Dar mie dansul îmi dă amețeli și bătăi de inimă, Firs Nikolaevici ! Funcționarul de la poștă mi-a spus adineauri niște lucruri care mi-au tăiat răsuflarea.

*(Muzica încetează.)*

Firs: Ce ți-a spus ?

Duniașa: Dumneata, zice, ești ca o floare...

Iașa *(cască)* : Auzi, necioplitul... *(Iese.)*

Duniașa: Ca o floare ! Sînt o fată atît de simțitoare ! Mă înnebunesc după vorbele drăgăstoase.

Firs: N-ai să sfîrșești bine.

*(Intră Epihodov.)*

Epihodov: Dumneata, Avdotia Feodorovna, nici nu mă bagi în seamă... Parc-aș fi un gîndac. *(Oftează.)* Așa e viața !

Duniașa: Ce dorești ?

Epihodov: Fără nici o îndoială, poate că ai dreptate. *(Oftează.)* Dar, desigur, privind din punct de vedere, atunci dumneata — îmi permiți să mă exprim astfel și iartă-mă pentru sinceritatea mea — dumneata m-ai adus în stare de spirit. Eu îmi cunosc soarta. In fiecare zi mi se întîmplă cîte o nenorocire și m-am obișnuit într-atîta, încît îmi privesc viața cu un zîmbet pe buze. Mi-ai dat cuvîntul și, deși eu...

Duniașa: O să vorbim noi de asta mai tîrziu. Acum lasă-mă-n pace, te rog. Sînt furată de visurile mele... *(Se joacă cu evantaiul.)*

Epihodov: In fiecare zi mi se întîmplă cîte o nenorocire, dar îmi voi permite să mă exprim astfel : eu la toate zîmbesc, ba și rîd.

*(Intră Varia din sală.)*

Varia: Tot n-ai plecat, Semion ? Ce lipsă de respect ! *(Către Duniașa.)* Pleacă de-aici, Duniașa. *(Lui Epihodov.)* Ba joci biliard și rupi tacul, ba te plimbi prin salon ca un musafir.

Epihodov: Dă-mi voie să mă exprim așa, că dumneata n-ai de ce să-mi ceri socoteală !

Varia: Nu-ţi cer socoteală. Îţi vorbesc. Umbli tot timpul de colo pînă colo şi nu faci nimic. Ţinem un contabil şi nu ştim de ce!

Epihodov *(ofensat)*: Dacă lucrez, sau mă plimb, sau mănînc, sau joc biliard, asta s-o judece numai cei care se pricep şi sînt superiorii mei.

Varia: Îndrăzneşti să-mi răspunzi astfel? *(Izbucneşte.)* Îndrăzneşti? Adică eu nu pricep nimic? Ieşi afară! Să nu te mai văd!

Epihodov *(înfricoşat)*: Vă rog să vă exprimaţi într-un mod mai delicat.

Varia *(ieşindu-şi din fire)*: Ieşi afară! Imediat! Afară! *(El se îndreaptă spre uşă, ea după el.)* Nouăzeci şi nouă de nenorociri! Să nu te mai prind pe aici! Să nu te mai văd în ochi! *(Epihodov iese. De după uşă glasul lui: „Mă voi plînge de dumneata".)* A, te mai întorci? *(Apucă bastonul pe care Firs l-a pus lîngă uşă.)* Vino! Vino, că-ţi arăt eu ţie! Ai venit? Ai venit? Atunci poftim! *(Învîrteşte bastonul. În clipa aceasta intră Lopahin.)*

Lopahin: Vă foarte mulţumesc!

Varia *(supărată, pe un ton glumeţ)*: Te rog să mă ierţi!

Lopahin: Nu face nimic. Îţi mulţumesc numai pentru amabila dumitale primire.

Varia: N-ai pentru ce! *(Se îndepărtează, apoi priveşte înapoi şi întreabă blînd.)* Te-am lovit?

Lopahin: Nu-i nimic. O să-mi iasă un cucui cît toate zilele şi atîta tot!

Glasuri în sală: A venit Lopahin! Iermolai Alexeici!

Pişcik: El e! În carne şi oase! *(Pişcik şi Lopahin se sărută.)* Dragul meu, sufletul meu, miroşi a coniac. Şi noi ne veselim aici.

*(Intră Liubov Andreevna.)*

Liubov Andreevna: Dumneata eşti, Iermolai Alexeici? De ce aşa tîrziu? Unde-i Leonid?

Lopahin: Leonid Andreici a venit cu mine. E aici...

Liubov Andreevna *(agitată)*: Ei? S-a ținut licitația? Vorbește!

Lopahin *(stînjenit, temîndu-se să-și arate bucuria)*: Licitația s-a sfîrșit pe la ora patru... Dar noi am pierdut trenul. A trebuit să-l așteptăm pe cel de nouă și jumătate. *(Oftînd din greu.)* Uf! Sînt puțin amețit...

*(Intră Gaev. În mîna dreaptă are niște pachete, cu stînga își șterge lacrimile.)*

Liubov Andreevna: Ce e, Leonea? Vorbește! *(Nerăbdătoare, printre lacrimi.)* Pentru numele lui dumnezeu, vorbește!...

Gaev *(nu-i răspunde nimic, făcînd doar un gest evaziv cu mîna; către Firs, plîngînd)*: Ia astea... uite *anchois*, cherci... Am fost în așa hal că n-am mîncat nimic azi. *(Ușa sălii de biliard e deschisă, se aude zgomotul bilelor și glasul lui Iașa; „Șapte și optsprece! Expresia feței lui Gaev se schimbă, nu mai plînge.)* Sînt foarte obosit! Ajută-mă să mă schimb, Firs.

*(Pleacă din sală, după el Firs.)*

Pișcik: Ce-a fost la licitație? Povestește!

Liubov Andreevna: S-a vîndut livada de vișini?

Lopahin: S-a vîndut!

Liubov Andreevna: Cine a cumpărat-o?

Lopahin: Eu am cumpărat-o!

*(Pauză.)*

*(Liubov Andreevna e distrusă. Ar cădea dacă nu s-ar rezema de scaun și de masă. Varia scoate cheile de la brîu, le aruncă pe dușumea, în mijlocul salonului și pleacă.)*

Lopahin: Eu am cumpărat-o! Stați, domnilor, vă rog, că mi se-ntunecă mintea! Nu pot să vorbesc! *(Rîde.)* Cînd am ajuns la licitație, Deriganov era acolo. Leonid Andreici n-avea decît cincisprezece mii de ruble la el, și Deriganov a luat-o de la treizeci de mii peste datorie. Cînd am văzut cum stau lucrurile m-am încăierat cu el și am dat patruzeci de mii. El — patruzeci și cinci, eu — cincizeci și cinci de mii.

Așadar, el urca din cinci în cinci, iar eu din zece în zece... Și așa am mers pînă la sfîrșit! Eu am dat nouăzeci de mii peste datorie și mie mi-a rămas. Livada de vișini e acum a mea. A mea! *(Rîde cu hohote.)* Doamne, dumnezeule, livada de vișini e a mea! Spuneți-mi, sînt beat, sînt în toate mințile mele, nu mi se năzare? *(Tropăind.)* Nu rîdeți de mine! Dacă tata și bunicul s-ar scula din mormintele lor să vadă ce s-a întîmplat, cum Iermolai al lor, cel bătut, care abia știa să citească, care umbla desculț iarna, a cumpărat cea mai frumoasă proprietate din lume! Eu am cumpărat moșia unde bunicul și tata au fost robi, unde nu erau lăsați nici în bucătărie... Visez... aiurez, poate că mi se pare... E o scornire a închipuirii voastre, învăluită de întunecimea necunoscutului. *(Ridicînd cheile și zîmbind cu blîndețe.)* A aruncat cheile! Vrea s-arate că nu mai e stăpînă aici!... *(Sună din chei.)* Bine. Nu-i nici o supărare! *(Orchestra își acordează instrumentele.)* Ei, muzicanți, cîntați! Vreau să v-aud! Am să vă chem pe toți să priviți cum Iermolai Lopahin va izbi cu toporul în livada de vișini și cum vor cădea pomii la pămînt. Vom construi vile, și nepoții și strănepoții noștri vor apuca aici o viață nouă... Să cînte muzica!

*(Orchestra cîntă. Liubov Andreevna s-a lăsat pe un scaun și plînge amar.)*

Lopahin *(pe un ton de mustrare)*: De ce, de ce nu m-ați ascultat? Sărmana mea, draga mea Liubov Andreevna, acum nu mai putem întoarce lucrurile! *(Printre lacrimi.)* O, de-ar trece toate astea mai repede. De s-ar schimba odată viața noastră absurdă și nefericită!

Pișcik *(îl ia de mînă, cu jumătate de glas)*: Plînge. Hai să mergem în sală... să o lăsăm singură... Vino cu mine! *(Il ia de braț.)*

Lopahin: Ei, ce e cu voi? Cîntați mai tare! Faceți cum vă poruncesc eu! *(Cu ironie.)* Vine noul proprietar, stăpînul livezii de vișini! *(Lovește din* *greșeală o măsuță, gata să răstoarne un candelabru.)* Pot să plătesc tot! *(Iese cu Pișcik.)*

*(În sală și salon nu-i nimeni, afară de Liubov Andreevna, care stă ghemuită și plînge amarnic. Orchestra cîntă în surdină. Intră repede Ania și Trofimov. Ania se apropie de mama ei și îngenunche în fața ei, Trofimov rămîne la intrarea în sală.)*

Ania: Mamă! Plîngi, mamă? Buna, draga, scumpa mea mamă, frumoasa mea, te iubesc... te binecuvîntez. Livada de vișini a fost vîndută, nu mai există. E adevărat, dar nu mai plînge, mamă! Ți-a mai rămas viața înaintea ta, ți-a rămas sufletul tău frumos și curat... Să plecăm de aici, să plecăm, scumpa mea, vino cu mine! Vom sădi o livadă nouă, mai frumoasă decît asta, o vei vedea și ai să înțelegi. Și o bucurie liniștită, o bucurie adîncă se va lăsa peste sufletul tău, ca soarele în amurg peste zare, și vei zîmbi, mamă! Să mergem, scumpa mea, să mergem!

Cortina

## ACTUL AL PATRULEA

Decorul din actul întîi. Nu mai sînt nici perdele la ferestre, nici tablouri, doar puțină mobilă strînsă toată într-un colț, ca pentru vînzare. O senzație de gol. Lîngă ușa de ieșire și în fundul scenei sînt strînse geamantanele, baloturile de călătorie etc. În stînga, ușa e deschisă și se aud glasurile *Variei* și *Aniei*. *Lopahin* așteaptă în picioare. *Iașa* ține o tavă cu pahare de șampanie. În antreu *Epihodov* leagă cu sfoară o ladă. În fund, din culise se aude zgomot de voci. Au venit țăranii să-și ia rămas bun. Glasul lui *Gaev*: „Vă mulțumesc, fraților, vă mulțumesc!“

Iaşa: Au venit oamenii să-şi ia rămas bun. După mine, Iermolai Alexeici, ţăranul e de treabă, măcar că-i necioplit.

*(Zgomotul de voci încetează. Prin antreu trec Liubov Andreevna şi Gaev. Liubov Andreevna nu plînge, dar e palidă, buzele îi tremură, nu poate vorbi.)*

Gaev: Le-ai dat punga ta, Liuba. Aşa nu se mai poate! Nu se poate!

Liubov Andreevna: N-am putut să mă stăpînesc. N-am putut!

*(Pleacă amîndoi.)*

Lopahin *(în uşă, în urma lor)*: Poftiţi, vă rog! Cîte un păhărel de şampanie, de adio. Nu mi-a dat prin cap să iau din oraş. N-am găsit decît o singură sticlă la bufetul gării. Vă rog. *(Pauză.)* Nu doriţi? Nu vreţi să-mi faceţi cinstea? *(Se depărtează de uşă.)* Să fi ştiut, n-aş mai fi cumpărat. Dacă-i aşa, nu beau nici eu. *(Iaşa pune tava pe scaun, cu precauţie.)* Bea măcar tu, Iaşa!

Iaşa: În sănătatea celor care pleacă! Iar dumitale, noroc bun aici! *(Bea.)* Şampania asta nu e veritabilă, crede-mă!

Lopahin: Opt ruble sticla. *(Pauză.)* E frig al dracului!

Iaşa: N-am făcut focul astăzi, că tot plecăm. *(Rîde.)*

Lopahin: De ce rîzi?

Iaşa: De bucurie.

Lopahin: Sîntem în octombrie, dar e soare şi linişte, ca vara. Bună vreme pentru construcţii. *(În uşă, uitîndu-se la ceasul de perete.)* Nu uitaţi, vă rog, că nu mai aveţi decît patruzeci şi şapte de minute pînă la plecarea trenului. Asta înseamnă că peste douăzeci de minute trebuie să plecaţi la gară. Grăbiţi-vă!

*(Trofimov, în pardesiu, intră din curte.)*

Trofimov: Cred că a sosit vremea plecării. Trăsura e la scară. Unde dracu or fi galoşii mei, că nu-i mai găsesc. *(In prag.)* Ania, nu-mi găsesc galoşii, nu sînt nicăieri.

Lopahin: Mă duc la Harkov. Iau acelaşi tren cu voi. O să rămîn toată iarna la Harkov. Mi-am pierdut timpul cu voi. Am obosit stînd degeaba. Nu pot fără muncă. Uite, nu mai ştiu ce să fac cu mîinile. Îmi atîrnă de parcă n-ar mai fi ale mele!

Trofimov: Las' că plecăm numaidecît şi o să te poţi apuca iar de rodnica ta muncă.

Lopahin: Ia un păhărel!

Trofimov: Nu, nu beau!

Lopahin: Aşadar, te duci la Moscova?

Trofimov: Da. Îi petrec pînă la oraş şi mîine plec la Moscova.

Lopahin: Uite, pun rămăşag că profesorii nu şi-au început cursurile, aşteptîndu-te!

Trofimov: Asta nu te priveşte.

Lopahin: De cîţi ani eşti la universitate?

Trofimov: Caută ceva mai nou. E veche şi răsuflată. *(Îşi caută galoşii.)* Cred că tot nu ne vom mai vedea niciodată. De aceea, dă-mi voie la despărţire să-ţi dau un sfat: nu mai da atîta din mîini. Lasă-te de obiceiul ăsta. Nu mai da din mîini. Pentru că ţi-aş mai spune că a construi vile şi a socoti că vilegiaturiştii vor ajunge cu timpul gospodari, şi asta înseamnă să dai din mîini degeaba... Totuşi, oricum ai fi, eu ţin la tine. Ai degete subţiri şi delicate ca un artist, ai un suflet delicat şi ales...

Lopahin *(îl îmbrăţişează)*: La revedere, dragul meu! Îţi mulţumesc pentru tot! Spune-mi dacă ai nevoie de bani de drum.

Trofimov: Ce să fac cu ei? N-am nevoie!

Lopahin: Dar n-aveţi bani!

Trofimov: Avem. Îţi mulţumesc. Am primit pentru o traducere. Îi am aici, în buzunar. *(Neliniştit.)* Dar unde-or fi galoşii mei?

Varia *(din camera vecină)*: Ia-ţi vechiturile! *(Aruncă pe scenă o pereche de galoşi.)*

Trofimov: De ce te superi, Varia? Hm... Dar ăştia nu sînt galoşii mei!

Lopahin: Astă-primăvară am semănat o mie de deseatine de mac și am cîștigat curat patruzeci de mii de ruble. Și ce priveliște, cînd erau toți macii înfloriți! Am cîștigat așadar patruzeci de mii de ruble. Așa că dacă vreau să-ți împrumut niște bani, am de unde! De ce ții nasul sus? Sînt un țăran. Și îți vorbesc fără ocoluri.

Trofimov: Tatăl tău a fost țăran, al meu farmacist, dar asta n-are nici o importanță. *(Lopahin scoate portofelul.)* Lasă, lasă... Să-mi dai două sute de mii de ruble și tot n-aș lua. Sînt un om liber. Tot ceea ce voi ceilalți, bogați sau săraci, prețuiți atît de mult, asupra mea n-are mai multă putere decît un fulg luat de vînt. Eu pot să mă lipsesc de voi, pot să nici nu vă iau în seamă, sînt puternic și mîndru. Omenirea merge spre adevărul cel mai înalt, spre cea mai înaltă fericire din cîte există — și eu sînt în primele rînduri.

Lopahin: Și ai să ajungi vreodată?

Trofimov: Am să ajung! *(Pauză.)* Am să ajung sau am să le arăt altora calea.

*(În depărtare se aud topoare lovind pomii.)*

Lopahin: Și acum, la revedere, dragul meu! E timpul să plecăm. Ne umflăm în pene unul în fața altuia, dar viața trece. Cînd muncesc din greu timp îndelungat, mi-s gîndurile mai sprintene și mi se pare că știu și eu pentru ce trăiesc. Dar cîți oameni sînt, frate, în Rusia, care nici nu știu de ce sînt pe pămînt! N-are însă nici o importanță. Mersul treburilor nu ține de asta. Se zice că Leonid Andreici a primit o slujbă la bancă cu șase mii de ruble pe an... Dar n-o să rămînă mult. Prea e leneș!

Ania *(în ușă)*: Te roagă mama ca pînă pleacă să nu se mai taie livada...

Trofimov: Adevărat! N-ai avut nici măcar atîta tact... *(Iese prin antreu.)*

Lopahin: Îndată, îndată... Ce oameni, zău! *(Iese după el.)*

Ania: L-au dus pe Firs la spital?

Iașa: Am spus de azi dimineață. Probabil că l-au trimis.

Ania *(lui Epihodov care trece prin sală)*: Semion Panteleici, fii bun și află dacă l-au dus pe Firs la spital!

Iașa *(ofensat)*: I-am spus de dimineață lui Egor. De ce să întrebe de zece ori?

Epihodov: După părerea mea definitivă, preavîrstnicul Firs nu mai e de dres. Trebuie să ia calea strămoșilor. Eu unul nu pot decît să-l invidiez. *(Pune un geamantan pe o cutie de pălării și o strivește.)* Ei, poftim! Sigur! Știam eu! *(Iese.)*

Iașa *(batjocoritor)*: Nouăzeci și nouă de nenorociri!

Varia *(de după ușă)*: L-au dus pe Firs la spital?

Ania: L-au dus.

Varia: De ce n-au luat scrisoarea pentru doctor?

Ania: Trebuie ajunși din urmă. Să li se dea scrisoarea! *(Iese.)*

Varia *(din camera vecină)*: Unde-i Iașa? Spuneți-i că i-a venit mama și că vrea să-și ia rămas bun.

Iașa *(dă din mînă)*: Mă scot din sărite!

*(Duniașa s-a ocupat tot timpul de bagaje; acum, cînd Iașa a rămas singur, se apropie de el.)*

Duniașa: Dacă m-ai privi măcar o dată, Iașa! Pleci... Mă părăsești... *(Plînge și i se aruncă de gît.)*

Iașa: Ce să mai plîngi? *(Bea șampanie.)* Peste șase zile sînt din nou la Paris. Mîine ne suim în expres și pornim, de parcă nici n-am fi fost aici. Nici nu-mi vine a crede. *Vive la France!* Nu-i de mine pe meleagurile astea!... Nu pot trăi aici... Ce să-i faci? Am văzut destulă mîrlănie. Mi-ajunge. *(Bea șampanie.)* Ce să mai plîngi? Poartă-te cum trebuie și n-ai să mai plîngi.

Duniașa *(se pudrează, privindu-se în oglindă)*: Să-mi scrii de la Paris. Te-am iubit doar! Te-am iubit atît de mult, Iașa! Sînt o ființă gingașă, Iașa!

Iașa: Uite-i că vin! *(Se ocupă de geamantane, cîntînd încet.)*

*(Intră Liubov Andreevna, Gaev, Ania și Charlotta Ivanovna.)*

Gaev: E timpul să plecăm. Ne-au mai rămas numai cîteva minute! *(Privindu-l pe Iașa.)* Cine miroase a scrumbie?

Liubov Andreevna: Peste zece minute trebuie să ne urcăm în trăsuri. *(Privește odaia.)* Rămîi cu bine, casă dragă, casa bunicilor! Va trece iarna. O să vină primăvara și-atunci n-ai să mai fii, au să te dărîme. Cîte n-au văzut zidurile astea! *(Își sărută cu pasiune fiica.)* Odorul meu! Ești înseninată! Ochii-ți sclipesc ca două diamante. Ești mulțumită, nu? Foarte mulțumită?

Ania: Foarte. Începe o viață nouă, mamă.

Gaev *(vesel)*: Într-adevăr, acum e totul bine. Pînă la vînzarea livezii de vișini, ne frămîntam, suferEam. Apoi cînd lucrurile s-au hotărît și nu s-a putut schimba nimic, toți ne-am liniștit, ba ne-am și înveselit... Sînt funcționar de bancă, un financiar, mă rog... Galbena la mijloc... Oricum și tu, Liuba, arăți mult mai bine... fără îndoială.

Liubov Andreevna: Da, într-adevăr, m-am mai liniștit. *(I se dă paltonul și pălăria.)* Dorm bine. Ia lucrurile mele, Iașa! E timpul să plecăm! *(Aniei.)* Copila mea, ne vom vedea curînd... Plec la Paris... Voi trăi cu banii pe care i-a trimis mătușa din Iaroslavl ca să ne răscumpărăm livada. Trăiască mătușica! Numai că banii ăștia n-or să țină prea mult.

Ania: Nu-i așa, mamă, că ai să te întorci în curînd, în curînd? Eu mă voi pregăti, voi da examenul la liceu și apoi voi lucra, o să te ajut. Vom citi împreună, mamă, fel de fel de cărți, nu-i așa? *(Îi sărută mîinile.)* În serile de toamnă vom citi cărți multe și în fața noastră se va deschide o lume nouă, plină de minuni... *(Visătoare.)* Să te-ntorci, mămico, să te-ntorci!...

Liubov Andreevna: Am să mă-ntorc, comoara mea! *(O îmbrățișează.)*

*(Intră Lopahin. Charlotta fredonează încet un cîntec.)*

Gaev: Ferice de Charlotta! Ea poate să cînte.

Charlotta *(ia o legătură ce seamănă cu un copil în fașă)*: Dormi, copilașul meu, nani, nani... *(Se aude plîns de copil: uaa, uaa.)* Taci, copilașul meu drag, să fii cuminte... *(Uaa! Uaa!)* Tare mi-e milă de tine... *(Aruncă balotul la loc.)* Vă rog să-mi găsiți un loc undeva. Nu pot să stau fără să fac ceva.

Lopahin: Îți vom găsi, Charlotta Ivanovna, n-avea grijă.

Gaev: Toată lumea ne părăsește. Varia pleacă. Acum nimeni nu mai are nevoie de noi.

Gharlotta: La oraș n-am unde să stau. Trebuie să plec... *(Fredonează.)* Fie ce-o fi...

*(Intră Pișcik.)*

Lopahin: Uite și minunea pămîntului!

Pișcik *(gîfîind)*: Uf, lăsați-mă să-mi trag sufletul... Am obosit... Dragii mei... Dați-mi un pahar de apă...

Gaev: Iar ai nevoie de bani? Sluga dumitale! Fug să scap de pacoste. *(Iese.)*

Pișcik: E mult de cînd n-am mai fost pe la dumneavoastră... *(Lui Lopahin.)* Ești aici... Ce mulțumit sînt că te văd... Om cu mintea strașnică... Poftim datoria. *(Îi dă lui Lopahin bani.)* Patru sute de ruble; mai rămîn opt sute patruzeci...

Lopahin *(dă din umeri nedumerit)*: Nu-mi vine să cred ochilor. De unde ai luat banii?

Pișcik: Așteaptă... Mi-e cald... O întîmplare extraordinară: au venit niște englezi la mine pe moșie și au găsit în pămînt un fel de argilă albă... *(Către Liubov Andreevna.)* Și dumitale ți-am adus patru sute de ruble, prea frumoasa mea, scumpa mea... *(Îi dă banii.)* Restul mai tîrziu. *(Bea apă.)* Adineauri, în tren, un tînăr povestea că nu știu care mare filozof sfătuia oamenii să sară de pe acoperiș... „Sari!“ spunea el. Aici e aici. *(Mirat.)* Ei, ce spuneți ? Mai dați-mi apă !

Lopahin: Și ce-i cu englezii ?

Pișcik: Le-am arendat o bucată de pămînt, de ăsta argilos, pentru douăzeci și patru de ani... Și acum, iertați-mă, nu am timp, trebuie să alerg... mai departe... Trebuie să mă duc la Znoikov, la Kardamonov... Le sînt dator la toți... *(Bea.)* Vă doresc sănătate... Mai dau eu joi pe-aici...

Liubov Andreevna: Plecăm chiar acum la oraș, iar eu plec mîine în străinătate...

Pișcik: Cum ? *(Alarmat.)* De ce la oraș ? Tocmai c-am văzut toată mobila asta... geamantanele... Ei, las' că nu-i nimic... *(Printre lacrimi.)* Nu-i nimic... Ce oameni deștepți... englezii ăștia... Nu-i nimic !... Fiți fericiți, dumnezeu să vă ajute... Nu-i nimic... Totul are un sfîrșit pe lumea asta... *(Îi sărută Liubovei Andreevna mîna.)* Și dacă vă ajunge vreodată vestea că mi-am dat sfîrșitul, aduceți-vă aminte de acest biet cal și spuneți : „A trăit odată pe lume un trăsnit... un oarecare Simeonov-Pișcik... fie-i țărîna ușoară !“ Ce vreme minunată !... Da !... *(Pleacă puternic emoționat, dar se întoarce în aceeași clipă și vorbește din ușă.)* Fiica mea Dașenka vă salută ! *(Iese.)*

Liubov Andreevna: Ei, și acum putem pleca. Plec însă cu două griji : mai întîi boala lui Firs. *(Uitîndu-se la ceas.)* Mai avem cinci minute...

Ania: Mamă, pe Firs l-au și dus la spital. Iașa l-a trimis azi dimineață.

Liubov Andreevna: Și a doua mea grijă e Varia. Ea e obișnuită să se scoale dimineața și să lucreze. Acum fără muncă e ca peștele fără apă. A slăbit, e palidă și plînge mereu, sărăcuța de ea... *(Pauză.)* Îți aduci aminte, Iermolai Alexeici, că visul meu era să vă văd căsătoriți și lucrurile parcă mergeau bine. *(Șoptește ceva Aniei, face semn Charlottei, și amîndouă pleacă.)* Ea te iubește și știu că și dumitale îți place. Nu pricep atunci de ce fugiți unul de celălalt ! Nu înțeleg !

Lopahin: Să fiu sincer, nici eu nu știu. E ciudat... Dacă mai e timp, sînt gata chiar acum. S-o sfîrșim odată! Simt însă că fără dumneata n-am s-o cer în căsătorie.

Liubov Andreevna: Minunat. Ne trebuie numai o clipă. O chem numaidecît...

Lopahin: Avem și șampanie. *(Privește paharele.)* Sînt goale. A băut-o cineva. *(Iașa tușește.)* A dat-o gata.

Liubov Andreevna *(cu vioiciune)*: Foarte bine... Noi ne ducem... Iașa, *allez!* O chem! *(Spre ușă.)* Varia, lasă tot, vino aici. Vino! *(Iese cu Iașa.)*

Lopahin *(se uită la ceas)*: Da...

*(Pauză.)*

*(După ușă rîsete reținute, șoapte, în sfîrșit intră Varia.)*

Varia *(privind cercetător în jur)*: Ciudat, nu pot să găsesc...

Lopahin: Ce cauți?

Varia: I-am pus chiar eu undeva, dar nu țin minte unde.

*(Pauză.)*

Lopahin: Și acum unde ai de gînd să te duci, Varvara Mihailovna?

Varia: Eu? La Rogulini... M-am tocmit la ei ca să le țin gospodăria... Un fel de menajeră, dacă vrei...

Lopahin: La Iașnevo? Sînt vreo șaptezeci de verste de-aici. *(Pauză.)* Așadar s-a isprăvit cu viața din casa asta...

Varia *(privind lucrurile)*: Unde să fie... Sau poate i-am pus în cufăr?... Da, aici nu mai am ce căuta... Viața n-o să-nceapă din nou...

Lopahin: Eu plec chiar acum la Harkov, chiar cu trenul ăsta. Am multe treburi pe cap. În curte îl las pe Epihodov... L-am luat la mine.

Varia: Ei, da, e bine!

Lopahin: Anul trecut, pe vremea asta — dacă-ți mai aduci aminte — ningea! Acum e liniște și soare... Numai că e frig... Cel puțin trei grade sub zero.

Varia: Nu m-am uitat. *(Pauză.)* De altfel, termometrul e spart.

*(Pauză.)*

Glas de afară *(dinspre ușă)*: Iermolai Alexeici!

Lopahin *(parcă ar fi așteptat de mult chemarea asta)*: Da, vin numaidecît. *(Iese grăbit.)*

*(Varia stînd pe jos și punîndu-și capul pe balotul cu rochii, plînge încet. Se deschide ușa, intră Liubov Andreevna.)*

Liubov Andreevna: Ei? *(Pauză.)* Trebuie să plecăm!

Varia *(nu mai plînge; și-a șters lacrimile)*: Da, e timpul, măicuță. Cred c-am să ajung chiar astăzi la Rogulini. Numai de n-aș pierde trenul.

Liubov Andreevna *(în ușă)*: Ania, îmbracă-te!

*(Intră Ania, apoi Gaev, Charlotta Ivanovna. Gaev poartă un palton gros, cu glugă. Se strîng servitorii, vizitiii. Lîngă lucruri se agită Epihodov.)*

Liubov Andreevna: Acum putem porni la drum.

Ania *(veselă)*: La drum!

Gaev: Prietenii mei, scumpii mei, dragii mei prieteni! Părăsind această casă pentru totdeauna, pot oare să tac, să mă stăpînesc și să nu exprim la despărțire sentimentele care umplu acum toată ființa mea...

Ania *(îl imploră)*: Unchiule!

Varia: Unchiule dragă, nu trebuie!

Gaev *(trist)*: Bila galbenă la mijloc, în dubleu... Tac...

*(Intră Trofimov, apoi Lopahin.)*

Trofimov: Haideți, doamnelor și domnilor, e timpul să plecăm!

Lopahin: Epihodov, dă-mi paltonul!

Liubov Andreevna: Să mai stau o singură clipă! Parcă n-aș fi văzut niciodată ce pereți are casa asta, ce tavane... Acum privesc toate astea cu atîta lăcomie, atîta duioșie...

Gaev: Țin minte — aveam șase ani — că de Sfînta Treime stăteam la fereastra asta și mă uitam după tata, care se ducea la biserică...

Liubov Andreevna: Ați luat toate lucrurile?

Lopahin: Cred că da. *(Lui Epihodov, îmbrăcîndu-se.)* Vezi, Epihodov, să fie toate în ordine pe-aici!

Epihodov *(vorbește cu glas răgușit)*: Fiți liniștit, Iermolai Alexeici!

Lopahin: Ce-i cu glasul ăsta?

Epihodov: Am băut adineauri apă și nu știu ce am înghițit...

Iașa *(cu dispreț)*: Ce necioplit!

Liubov Andreevna: După plecarea noastră nu mai rămîne nici un suflet aici...

Lopahin: Pînă la primăvară!

Varia *(trage din balot o umbrelă și o ridică de parcă ar vrea să lovească în cineva. Lopahin se preface speriat)*: Vai de mine, ce te-a găsit? Nici nu mă gîndeam.

Trofimov: Vă rog să vă urcați în trăsuri... E timpul! Curînd o să sosească trenul!

Varia: Petea, uite-ți galoșii! Erau lîngă geamantan. *(Printre lacrimi.)* Și ce murdari sînt... Și ce roși!

Trofimov *(punîndu-și galoșii)*: Să pornim, domnilor!

Gaev *(puternic emoționat, îi e teamă să nu plîngă)*: Tren... Gară... *Croisé* la mijloc, dubleu în colț...

Liubov Andreevna: Să mergem!

Lopahin: Sînteți toți aici? N-a mai rămas nimeni? *(Încuie ușa din stînga.)* Aici sînt depozitate lucrurile, trebuie să închidem. Să mergem!

Ania: Adio, casă. Adio, viață de odinioară!

Trofimov: Viață nouă, te salutăm! *(Iese cu Ania.)*

*(Varia privește camera și iese fără să se grăbească. Pleacă Iașa cu Charlotta, care duce cățelul de lanț.)*

**Lopahin**: Așadar, pînă la primăvară... Ieșiți, doamnelor și domnilor... La revedere! *(Pleacă.)*

*(Liubov Andreevna și Gaev au rămas singuri; de parcă ar fi așteptat această clipă, se aruncă unul în brațele celuilalt și plîng încet, de teamă să nu fie auziți.)*

**Gaev** *(desperat)*: Soră, soră!...

**Liubov Andreevna**: O, draga, scumpa, frumoasa mea livadă! Rămîi cu bine, viața mea, tinerețea mea, fericirea mea! Rămîneți cu bine!

**Glasul Aniei** *(chemînd-o)*: Mamă!

**Glasul lui Trofimov** *(vesel, plin de elan)*: A-u!...

**Liubov Andreevna**: Să mai privesc o ultimă dată pereții ăștia, ferestrele astea... Prin odaia asta îi plăcea răposatei mele mame să se plimbe...

**Gaev**: Soră, soră!...

**Glasul Aniei**: Mamă!

**Glasul lui Trofimov**: A-u!...

**Liubov Andreevna**: Venim!

*(Ies.)*

*(Scena e goală. Se aude cum se încuie ușile, apoi cum pleacă trăsurile. Se face liniște. Liniștea e străbătută deodată de zgomotul surd al toporului, care lovește un pom. Sună stingher și trist. Se aud pași. Se arată pe ușa din dreapta Firs. E îmbrăcat ca întotdeauna, în haină și jiletcă albă; în picioare — pantofi. E bolnav.)*

**Firs** *(se apropie de ușă și o încearcă)*: E încuiat. Au plecat... *(Se așază pe divan.)* M-au uitat. Nu face nimic... Am să stau aici puțin... Sînt sigur că Leonid Andreici iar nu și-a luat blana, a plecat cu paltonul... *(Oftează, preocupat.)* Dacă n-am fost cu ochii pe el! Așa-i tinerețea! *(Bombăne ceva de neînțeles.)* Viața mea a trecut de parcă nici n-am trăit... *(Se culcă.)* Am să mă întind puțin. Nu ți-a mai rămas nici un pic de putere, nici un pic... Eh, un tîrîie-brîu! *(Stă nemișcat.)*

*(Se aude un zgomot depărtat, ca din cer, ca sunetul unei coarde care plesnește, un sunet trist, stingîndu-se încet. Se face tăcere, se aude numai cum departe, în livadă, toporul lovește în vișini.)*

Cortina

Traducere de *Moni Ghelerter*, Maestru emerit al artei, Laureat al Premiului de Stat și *R. Teculescu*

# PIESE
# CARE NU AU FOST INCLUSE DE A. P. CEHOV ÎN CULEGEREA DE „OPERE“

# DESPRE EFECTUL DAUNĂTOR AL TUTUNULUI

## SCENETĂ — MONOLOG

UNICUL PERSONAJ:

MARKEL IVANICI NIUHIN, *bărbatul soției sale, directoarea unui pension de fete*

Scena reprezintă estrada unui club provincial.

Niuhin *(intră marțial; se înclină profund în fața publicului, își îndreaptă vesta și începe cu multă demnitate)*: Stimaţi domni şi stimate doamne! I s-a propus soţiei mele să ţin în faţa dumneavoastră, în scop de binefacere, o conferinţă de popularizare pe o temă liber aleasă. Deşi modestia este însuşirea cea mai de preţ a unui adevărat om de ştiinţă, căruia nu-i place să pozeze, ţinînd seama de scopul acestei conferinţe, nevastă-mea a acceptat ca ea să fie ţinută de mine, şi iată-mă, deci, în faţa domniilor voastre... Trebuie să vă spun de la început că nu am nici titlul de profesor şi nici alte titluri asemănătoare, dar nu este un secret pentru nimeni faptul că eu... eu *(șovăie și se uită pe furiș la fițuica pe care o scoate din buzunarul vestei)*... că eu, de treizeci de ani fără întrerupere, jertfindu-mi sănătatea şi renunţînd la bucuriile acestei vieţi, rezolv probleme strict ştiinţifice, ba chiar public din cînd în cînd în organul nostru local articole cu caracter ştiinţific... Mai deunăzi am predat redacţiei un asemenea articol de vaste proporţiuni intitulat: „Despre acţiunea dăunătoare a ceaismului și cafeismului asupra organismului". Drept obiect al conferinței de față am ales răul pe care îl face omenirii întrebuințarea tutunului. Se-nțelege de la sine că într-o singură conferință nu poți epuiza toată importanța obiectului, dar am să caut să fiu scurt și să vorbesc numai despre ceea ce este mai esențial... Ca dușman al popularizării, vă voi vorbi din punct de vedere strict științific, iar pe dumneavoastră, stimați auditori, vă invit să aprofundați întreaga importanță a chestiunii și să ascultați cu toată seriozitatea conferința mea... Acei dintre dumneavoastră care nu sînt dispuși sau se sperie de ariditatea unei expuneri pur științifice n-au decît să plece !... *(Face un gest maiestos și-și îndreaptă vesta.)* Deci, să începem...

Vă rog să mă ascultați cu luare-aminte. Țin în mod deosebit să atrag atențiunea onorabililor medici, aflați aici de față, că vor putea trage multe învățăminte din conferința mea, deoarece, după cum bine știți, în ciuda acțiunilor sale vătămătoare, tutunul se folosește de asemenea și în medicină. Iată, de pildă, la 10 februarie 1871, el a fost prescris soției mele sub formă de clistir. *(Aruncă privirea pe fițuică.)* Prin urmare tutunul este un corp organic și, după părerea mea, provine din așa-zisa *Nicotina Tabacicum,* plantă din familia solaneelor, originară din America. Partea lui componentă esențială este nicotina... o otravă nemiloasă, păgubitoare ! Din punct de vedere chimic, după părerea mea, este compusă din zece atomi de carbon, patrusprezece atomi de oxigen și... și doi a... atomi de a... azot... *(Se înăbușă, își duce mîna la piept și scapă fițuica.)* Ce năbușeală îngrozitoare ! *(Balansează din mîini și din picioare ca să-și mențină echilibrul.)* Uf ! O clipă, vă rog... îngăduiți-mi puțin răgaz... Mi-a venit rău... Am să încerc prin puterea voinței, domnilor, să-mi încetinesc bătăile inimii... *(Se bate cu pumnul în piept.)* Gata, i-am venit de hac ! *(O pauză scurtă în timpul căreia Niuhin umblă de colo-colo pe scenă făcîndu-și vînt cu mîinile.)* De mult... da... de mult, domnilor, am crize de zăduf... adică de astmă... Boala aceasta mi s-a declarat la 13 septembrie 1869... în ziua cînd nevastă-mea a născut-o pe cea de a șasea fetiță a noastră, Veronika... Trebuie să știți că avem în prezent nouă fetițe... Băieți nu avem, fapt care o bucură nespus de mult pe consoarta mea. Deoarece într-un pension de fete fiii sînt cam incomozi din mai multe puncte de vedere. Singurul bărbat tolerat acolo sînt eu... Dar, vă asigur că stimabilele și onorabilele familii care au încredințat soției mele soarta copiilor lor, în ce mă privește pot fi pe deplin liniștite... Dar, să nu ne abatem de la subiect, căci timpul nu ne-o îngăduie. Și așa oare unde am rămas? Ptiu! Accesul de astmă m-a întrerupt tocmai la punctul cel mai interesant! Dar orice rău își are și binele său. Atît pentru mine, cît și pentru dumneavoastră, dar mai cu seamă pentru onorații medici aici prezenți, accesul acesta ne poate servi tuturor o lecțiune usturătoare... În natură nu există efecte fără cauză... Deci să căutăm cauza accesului meu de astăzi. *(Își duce degetul la frunte și meditează profund.)* Mda! Singurul mijloc de luptă împotriva astmei este abstinența, lupta împotriva unei hrane grele și iritante; iar eu, venind încoace, am păcătuit în această privință, permițîndu-mi unele excese... Trebuie să vă spun că la pensionul soției mele s-au servit astăzi niște blinele. Da, elevele au căpătat la prînz, în loc de friptură, blinele. În calitate de bărbat al soției mele nu se cade să laud prea mult pe această nobilă persoană, totuși mă jur că nicăieri pe lume nu se servește o masă mai igienică, mai rațională și mai substanțială decît la pensionul soției mele. Cea mai bună mărturie în acest sens vă stă propria mea persoană, aici de față, care are deosebita cinste de a îndeplini funcțiunea de administrator în acest pension. Trebuie să știți, domnilor, că în sarcina mea cade achiziționarea proviziilor, controlarea slugilor, dau soției socoteala în fiecare seară, țin la curent evidența scriptică, prepar insecticide, primenesc atmosfera prin pulverizațiune, număr rufele și, în afară de asta, trebuie să am grijă, de pildă, ca o periuță de dinți să fie repartizată la cel mult cinci fete și un prosop la maximum zece. Nu mai departe decît astăzi am avut misiunea de a cîntări bucătăresei noastre făina și untul destinat blinelelor... în cantitatea corespunzătoare exact cu numărul elevelor. Așadar, domnilor, pe ziua de azi am avut la masă blinele, adică le-au avut elevele, căci pentru membrii familiei mele s-a preparat friptură provenită, domnilor, dintr-o pulpă de vițel păstrată la beci de vinerea trecută... Deci, cumpănind bine lucrurile, am căzut întru totul de comun acord cu soția să punem la fript pulpa pentru a nu-i da prilejul să intre în putrefacțiune. Zis și făcut! Și acum să vedeți ce urmează!... Cînd aceste blinele au fost gata, prăjite și numărate, numai ce trimite nevastă-mea vorbă la bucătărie că cinci dintre eleve fuseseră pedepsite pentru purtare urîtă, lipsindu-le de blinele. Drept urmare s-a constatat că cinci blinele au fost prăjite de pomană. Ce era de făcut? Gîndiți-vă și dumneavoastră... Să le dăm fiicelor noastre? Nevastă-mea le interzisese aluaturile... Deci ne aflam în mare încurcătură. Ce era de făcut? *(Oftează adînc și clatină din cap.)* O, inimă iubitoare! O, bunătatea întruchipată! Ce credeți că-mi spune nevasta: „Ia-le, Markeșa, și înfruptă-te singur!“ N-am zis ba, se-nțelege, și le-am mîncat după o dușcă de vodcă. Iată dar, domnilor, cauza determinantă a accesului meu de astmă. *Da ist der Hund begraben!* [1] Totuși, domnilor... *(Se uită la ceas.)* Am vaga impresiune că ne-am luat cu vorba și ne-am abătut de la subiectul conferinței noastre. Să revenim dar... Deci, cum spuneam, compozițiunea chimică a nicotinei este... este *(scotocește nervos prin buzunare și caută fițuica)*. Vă rog să rețineți această formulă... Formula chimică, domnilor, e ca steaua polară... *(Zărind la picioarele sale fițuica, scapă peste ea batista, apoi se apleacă și le ridică pe amîndouă.)* Ah, da, am uitat să vă spun că pe lîngă funcția de administrator la pensionul soției mele, mai am și misiunea de a preda fetelor matematica, fizica, chimia, geografia, istoria și artele frumoase. În afară de ele se mai predau la pensionul soției mele limba franceză, germană, engleză, apoi religia, lucrul manual, desenul, muzica, danțurile și manierele elegante... Da, domnilor, după cum vedeți e un program mai bogat decît la oricare liceu. Dar ce hrană! Ce confort! Și lucru de mirare: toate acestea pe un preț de nimic. Internele, domnilor, plătesc trei sute de ruble, semiinternele două sute, iar externele — o sută! Iar pentru danțuri, muzică și desen se plătește separat, domnilor, după buna înțelegere cu a mea soție... Grozav pension! Are sediu în strada Pisicuțelor, colț cu fundacul „La trei cățel", casa lui madam căpitan Mutunache. Pentru parlamentațiuni directe cu soția mea, o puteți găsi la orice oră la domiciliu, iar programul pensionului îl puteți procura oricînd de la portar — e numai cincizeci de copeici exemplarul! *(Aruncă ochii pe fițuică.)* Astea fiind zise, domnilor, vă invit să rețineți formula! Deci nicotina are următoarea compozițiune chimică: zece atomi de carbon, patrusprezece atomi de oxigen și doi atomi de azot. Vă rog să vă notați! E o substanță în stadiu lichid, domnilor, incoloră, cu miros specific de amoniac... La drept vorbind, pe dumneavoastră, ca și pe mine, ne interesează mai mult interacțiunea directă a nicotinei *(se uită la tabacheră)* asupra centrelor nervoase și mușchilor din aparatul digestiv. Ah, domnilor, iar am pățit-o! *(Strănută.)* Poftim, măgărițele astea nu se mai lasă de șotii! Ieri mi-au presărat în tabacheră pudră, astăzi altă drăcie caustică și puturoasă!... *(Strănută și se freacă la nas.)* Curată josnicie! Cine știe ce-ar putea pătimi nasul meu din pricina asta! Ptiu! Ce ființe infecte! Poate dumneavoastră, domnilor, înclinați a crede că asta se datorește lipsei de disciplină în pensionul soției mele. Vă înșelați, domnilor. Nu-i vinovat pensionul, ci întreaga societate! Dumneavoastră sînteți vinovați, domnilor! Da, familia trebuie să meargă mînă în mînă cu școala, și cînd colo... Dar să lăsăm asta... *(Strănută.)* Să uităm! Da, domnilor, nicotina aduce stomacul și toate accesoriile sale în stare tetanică... Adică, vreau să spun că le infectează cu tetanus!... *(Pauză.)* Observ, domnilor, că unii dintre dumneavoastră binevoiesc să surîdă. Asta înseamnă că nu toți dintre dumneavoastră apreciază la justa valoare importanța obiectului conferinței noastre. Ba chiar unii găsesc motiv de rîs, cînd de pe tribuna aceasta se rostesc marile adevăruri, iluminate de razele strictei științe! *(Oftează.)* Se-nțelege că-i departe de mine gîndul de a vă face observații, dar... trebuie să știți că totdeauna spun fetelor soției mele: „Fetelor, nu rîdeți de lucruri care stau mai presus decît rîsul!“ *(Strănută.)* Deci, precum ați aflat și dumneavoastră, soția mea are nouă fete. Cea mai mare dintre ele are 27 de anișori, iar mezina — 17. Onorați auditori, tot ceea ce a creat natura mai frumos, mai neprihănit și mai sublim — se află întruchipat în aceste nevinovate copile! Iertați-mi acest tremolo din glas și această emoțiune care m-a cuprins, dar trebuie să vă mărturisesc că în fața dumneavoastră se află cel mai fericit tată de pe pămînt. *(Oftează adînc.)* Și totuși, cînd te gîndești, cît de greu se mărită fetele în ziua de azi! Grozav de greu! E mai ușor să găsești o carboavă împrumut decît un ginere măcar pentru una din fete! *(Clătinînd din cap.)* Ah, domnilor, care sînteți tineri și nensurați! Prin încăpățînarea și prin înclinările materiale ale dumneavoastră vă lipsiți singuri de una din cele mai mari fericiri ale vieții — fericirea conjugală! Dacă ați ști măcar cîte delicii îți provoacă viața conjugală! Iată, am trăit cot la cot cu soția mea treizeci și trei de ani și pot să vă mărturisesc că au fost cei mai frumoși ani ai vieții mele. Dar au trecut ca o clipă fericită! *(Plînge.)* Și cînd mă gîndesc de cîte ori am supărat-o cu slăbiciunile mele! Sărăcuța de ea! Deși sancțiunile pe care încerca, biata, să mi le aplice, le primeam cu resemnațiune, totuși prin ce-am răsplătit aceste supărări ale ei? *(Pauză.)* Fetele soției mele nu se mărită de atîta vreme, pentru că sînt din cale-afară de timide și nu pică niciodată sub privirea bărbaților... E drept, nevastă-mea nu poate să dea serate, nu poate să invite la noi persoane de alt sex... totuși pot să vă anunț în mare taină *(se apleacă peste tribună și coboară glasul)* că pe fetele noastre le puteți vedea de zile mari la mătușa lor, Natalia Semionovna Zavertiuhina, care suferă de dambla și colecționează monede vechi. Se servesc la ea și gustări... Dar, din lipsă de timp, să nu ne îndepărtăm de temă, domnilor! M-am oprit asupra tetanusului... Totuși *(se uită la ceas)*, aș zice să amînăm conferința pentru data viitoare... Cu toată considerațiunea! *(Își îndreaptă vesta și iese plin de demnitate.)*

---

[1] Aici e buba! (Germ.) (n.t.).

Traducere de *M. Sevastos* și *M. Calmîcu*

# DUHUL PADURII

COMEDIE IN PATRU ACTE

PERSONAJE :

ALEXANDR VLADIMIROVICI SEREBREAKOV, *profesor universitar la pensie*
ELENA ANDREEVNA, *soţia lui, 27 de ani*
SOFIA ALEXANDROVNA (SONIA), *fiica lui din prima căsătorie, 20 de ani*
MARIA VASILIEVNA VOINIŢKAIA, *văduvă de consilier, mama primei soţii a profesorului*
EGOR PETROVICI VOINIŢKI, *fiul ei*
LEONID STEPANOVICI JELTUHIN, *tehnolog cu studiile neterminate, un om foarte bogat*
IULIA STEPANOVNA (IULIA), *sora lui, 18 ani*
IVAN IVANOVICI ORLOVSKI, *moşier*
FEODOR IVANOVICI, *fiul lui*
MIHAIL LVOVICI HRUŞCEV, *moşier, absolvent al facultăţii de medicină*
ILIA ILICI DEADIN
VASILI, *servitor în casa lui Jeltuhin*
SEMION, *muncitor la moară*

## ACTUL INTII

Parcul de pe moşia lui Jeltuhin. In faţa terasei unei case mari se află două mese: una mare, pregătită pentru dejun, iar cealaltă ceva mai mică, pentru gustări. E ora trei după amiază.

## I

*Jeltuhin* și *Iulia* ies din casă.

Iulia: De ce nu ți-ai pus costumul cenușiu? Acesta nu-ți vine bine.

Jeltuhin: Fleacuri. Tot una e.

Iulia: Leonicika, de ce ești așa de indispus?... Se poate, tocmai de ziua ta? Zău, ești un urîcios! *(Îi pune capul pe piept.)*

Jeltuhin: Of, m-ai dat gata cu iubirea asta a ta!

Iulia *(printre lacrimi)*: Leonicika!

Jeltuhin: În loc de pupături și duioșii și de învelitori pentru ceas, de care n-am nevoie, mai bine făceai cele ce te-am rugat! De ce n-ai scris familiei Serebreakov?

Iulia: Am scris, Leonicika!

Jeltuhin: Cui anume?

Iulia: Sonicikii. Am rugat-o să vină astăzi pe la noi, nu mai tîrziu de unu. Zău că i-am scris!

Jeltuhin: Și acum e trei... iar ei n-au venit. În sfîrșit, n-are nici o importanță! Nu vor să vină — n-au decît... N-o să iasă nimic din toată afacerea asta... Numai de umilințe am parte... Nu mi se dă un dram de atenție. Ce să fac, sînt un om urît, neinteresant, n-am nimic romantic în mine, și chiar dacă s-ar hotărî să mă ia, ar face-o numai din calcul... pentru bani!...

Iulia: Ce știi tu? De unde ai scos că ești urît?

Jeltuhin: Crezi că sînt orb! Uită-te numai la barba asta, parcă mi-ar crește de-a dreptul din gît și nu ca la toți oamenii... De mustață nici nu mai vorbesc, curat pămătuf... Iar nasul...

Iulia: Dar de ce te ții mereu de cap, te doare?

Jeltuhin: Da, iar îmi iese un urcior la ochi...

Iulia: Se și vede, s-a umflat puțin. Lasă-mă să te sărut, o să-ți treacă.

Jeltuhin: Prostii!

*(Intră Orlovski și Voinițki.)*

## 2

*Aceiași, Orlovski* și *Voinițki.*

Orlovski: Da' cînd ne mai așezăm la masă, pisicuțo, că-i trecut de trei?

Iulia: Să vină Serebreakovii, nășicule, și ne așezăm!

Orlovski: Dar pînă cînd o să-i tot așteptăm? Mi-e foame, pomponelule, și lui Egor Petrovici de asemenea.

Jeltuhin *(lui Voinițki)*: Ce fac ai voștri, au de gînd să vină?

Voinițki: Cînd plecam, Elena Andreevna tocmai se îmbrăca.

Jeltuhin: Deci vor veni cu siguranță, nu?

Voinițki: De ei nu poți fi sigur niciodată. Ba îl apucă pe generalul nostru un acces de gută, ba îi vine mai știu eu ce toană... Atunci putem să-i așteptăm mult și bine.

Jeltuhin: Dacă-i așa, să ne așezăm la masă! *(Strigă.)* Ilia Ilici! Serghei Nikodimîci! Poftiți încoace!

*(Intră Deadin urmat de doi-trei musafiri.)*

## 3

*Aceiași, Deadin* și *musafirii.*

Jeltuhin: Poftiți, poftiți! Mai întîi o gustare. *(Servind din gustări.)* Serebreakovii n-au venit, Feodor Ivanîci lipsește. Duhul pădurii de asemenea n-a binevoit să se prezinte... Ne-au uitat cu toții!

Iulia: Nășicule, să-ți torn un păhărel de vodcă?

Orlovski: Un pic... Numai atîtica... Ajunge!

Deadin *(legîndu-și șervețelul la gît)*: Mă uit ce gospodărie aveți, Iulia Stepanovna, și mă entuziasmez! Ori că străbați ogoarele voastre, ori că te plimbi prin livada umbroasă, ori că-ți arunci ochii la masa asta încărcată cu de toate, vezi pretutindeni grija acestor mînușițe făcătoare de minuni. In sănătatea dumitale!

Iulia: De-ai ști numai cîtă bătaie de cap am, Ilia Ilici! Uite, nu mai departe de cît ieri, Nazarka a uitat să bage puii de curcă în poiată, și ce crezi? Au stat toată noaptea în grădină, în rouă, iar spre dimineață cinci din ei au pierit...

Deadin: Intr-adevăr, e o neglijență condamnabilă. Curca e o pasăre gingașă...

Voinițki *(lui Deadin)*: Ascultă, Ciupitule, taie-mi și mie niște șuncă!

Deadin: Mă execut cu deosebită plăcere. Șunca e într-adevăr minunată. Aș putea spune chiar că e una din minunile din „O mie și una de nopți“. *(Tăind șunca.)* Bagă de seamă numai cum ți-o tai: după toate regulile artei! Beethoven și Shakespeare nu ți-ar fi decupat-o mai bine. Numai că cuțitul acesta nu prea taie... *(Ascute cuțitul de un altul.)*

Jeltuhin *(tresărind)*: Brrr... Dă-l încolo de cuțit, Ciupitule! Nu pot suporta!...

Orlovski: Ia povestește-mi, Egor Petrovici, ce se mai aude pe la voi?

Voinițki: Ce să se audă, nimic deosebit.

Orlovski: Ceva nou?

Voinițki: Toate-s vechi. Ce-a fost anul trecut e și anul acesta. Cît despre mine, ca de obicei, nu fac aproape nimic, mă țin de palavre. Bătrîna mea coțofană, *maman,* ne-a împuiat urechile cu emanciparea asta a femeilor. Cu un ochi cată la groapă, iar cu celălalt la înțelepciunea cărților... Descoperă, vezi matale, zorii noii vieți.

Orlovski: Dar profesorul?

Voinițki: Din păcate încă nu l-au mîncat moliile. Șade, îndeobște, cît îi ziulica de mare în biroul său și mîzgîlește hîrțoagele. „Scriem ode nesfîrșite cu frunțile-ncruntate, dar laurii și fala nu vor să se arate...“ Biata hîrtie! Cît despre Sonicika, citește ca înainte cărți înțelepte și-și scrie memoriile. Destul de interesante, după părerea mea...

Orlovski: Draga de ea!

Voinițki: Cu spiritul meu de observație, ar fi trebuit să scriu de mult un roman. Subiectul se vrea parcă culcat pe hîrtie de la sine: un profesor ieșit la pensie, un hîrb, o păstrugă învățată... Gută, reumatism, migrenă, ficații și tot felul de alte boleșnițe... Gelos ca un Othello... Trăiește de nevoie pe moșia primei sale soții, pentru că buzunarul nu-i permite să trăiască la oraș... Se plînge mereu că-i nefericit, deși fericirea se ține scai după el.

Orlovski: Cum așa?

Voinițki: Foarte simplu! Gîndește-te numai cît de fericit a fost omul acesta în viață! Feciorul unui diac amărît, un biet seminarist, a reușit să dobîndească tot felul de titluri onorifice, iar mai tîrziu o catedră, și acum a ajuns excelență, cumnat de senator și așa mai departe. Să zicem că toate acestea nu-s lucru mare. Să luăm însă un alt aspect al problemei: omul acesta timp de douăzeci și cinci de ani citește și scrie despre artă fără să priceapă o iotă. Timp de douăzeci și cinci de ani el rumegă ideile altora despre realism, diverse tendințe în artă și despre alte bazaconii de felul acesta; citește și scrie ceea ce oamenilor inteligenți le este cunoscut de mult, iar pe proști nu-i interesează! Într-un cuvînt, omul acesta de douăzeci și cinci de ani bate apa-n piuă! Și are succes, îți dai seama? E celebru! Pentru care merite, te întreb? În virtutea cărei legi?

Orlovski *(rîzînd în hohote)*: Parcă l-ai invidia!

Voinițki: Da, da, într-adevăr!... Gîndește-te numai la succesul pe care-l are la femei! Nici un Don Juan n-a cunoscut vreodată un succes atît de desăvîrșit! Prima lui soție, soră-mea, o ființă minunată, blîndă, curată cum e cerul acesta, un suflet plin de noblețe și de generozitate, o fată care a avut mai mulți admiratori decît el elevi, l-a iubit așa cum pot iubi numai îngerii din cer. Maică-mea, soacra dumnealui, îl idolatrizează pînă-n ziua de azi, și pînă astăzi dumnealui îi inspiră o spaimă plină de venerație. Cea de a doua nevastă, o femeie de o frumusețe rară, o femeie deșteaptă — ai cunoscut-o doar — l-a luat cînd era bătrîn, i-a dat tinerețea, frumusețea, libertatea și întreaga ei strălucire... Pentru ce? Care-i motivul? Și dacă ai ști ce talentată e! S-o auzi numai cum cîntă la pian!

Orlovski: După cîte știu, e o familie de oameni talentați, cum rar întîlnești.

Jeltuhin: Este adevărat. Sofia Alexandrovna, de pildă, are o voce admirabilă... O soprană de prima clasă, cum n-am întîlnit nici la Petersburg. Păcat numai că prea forțează notele de sus. De n-ar fi asta, vă garantez cu capul că ar fi ajuns... ar fi ajuns departe... Vă rog să mă iertați, domnilor, dar trebuie să-i spun Iuliei două cuvinte. *(O ia pe Iulia deoparte.)* Trimite un călăreț cu o scrisoare. Scrie-le că dacă nu pot veni acum, să vină pe seară, să cineze cu noi... *(Cu voce scăzută.)* Dar bagă de seamă cum scrii, să nu mă faci de rîs... După punct să începi cu literă mare, mă auzi?... *(Cu voce tare, duios.)* Te rog, draga mea.

Iulia: Bine, bine, am înțeles. *(Pleacă.)*

Deadin: Am auzit că soția profesorului, Elena Andreevna, pe care n-am avut plăcerea să o cunosc, te uluiește nu numai prin calitățile sale sufletești, ci, mai cu seamă, prin fizicul ei, cum să zic...

Orlovski: Da, e o femeie adorabilă.

Jeltuhin: Și e credincioasă profesorului?

Voinițki: Din păcate, da.

Jeltuhin: Și de ce, mă rog, „din păcate“?

Voinițki: Pentru că această fidelitate a ei e falsă de la început și pînă la sfîrșit. Multă retorică și nici un dram de logică... Să-ți înșeli soțul bătrîn pe care nu-l poți suferi, după părerea ei, este imoral. Să înăbuși însă în tine tinerețea și simțurile este moral... La dracu, unde e logica?

Deadin *(văitîndu-se)*: Jorj dragă, te rog!... Știi bine că nu-mi place cînd vorbești în felul acesta. Pur și simplu mă cutremur... Domnilor, nu am darul vorbirii, permiteți-mi să vă vorbesc simplu, cum îmi dictează conștiința, fără fraze pompoase și figuri de stil... Domnilor, a-ți înșela soția sau soțul înseamnă a fi un om infidel, un fățarnic, care cu aceeași ușurință își poate trăda și propria patrie!

Voinițki: Mai tacă-ți fleanca!

Deadin: Dă-mi voie, dă-mi voie, Jorj... Ivan Ivanîci, Leonicika, dragi prieteni, gîndiți-vă numai cît de perfidă a fost soarta cu mine! Doar nu e un secret pentru nimeni că soția mea a fugit chiar a doua zi după nuntă cu omul pe care-l iubea, numai și numai pentru faptul că am o înfățișare puțin atrăgătoare...

Voinițki: Foarte bine a făcut.

Deadin: Dați-mi voie, domnilor. Dar nici după incidentul acesta eu nu mi-am călcat datoria. Eu continui să o iubesc și să-i rămîn credincios, o ajut după puteri și las prin testament întreaga mea avere copilașilor ei, pe care i-a avut cu omul iubit... Eu nu mi-am călcat datoria în picioare și mă mîndresc cu asta. Da, domnilor, sînt mîndru! Mi-am pierdut, ce-i drept, fericirea, dar mi-a rămas mîndria! Cît despre ea, tinerețea s-a dus, frumusețea, supusă și ea legilor naturii, a pălit, omul drag, fie-i țărîna ușoară, și-a dat duhul... Vă întreb, ce i-a mai rămas acum? *(Se așază.)* Poftim, eu vă vorbesc serios, iar dumneavoastră mă luați în rîs...

Orlovski: Ești un om bun, ai o inimă de aur, dar prea te întinzi la vorbă și dai din mîini cînd vorbești...

*(Din casă iese Feodor Ivanovici. Poartă haine de postav scump și cizme cu carîmbi înalți. Pieptul îi este plin de decorații și de medalii, are un lanț masiv de aur cu brelocuri și inele scumpe pe degete.)*

## 4

*Aceiași* și *Feodor Ivanovici.*

Feodor Ivanovici: Bună ziua, tuturor!

Orlovski *(cu bucurie)*: Fediușka, feciorașul meu drag!

Feodor Ivanovici *(lui Jeltuhin)*: La mulți ani, prietene, tot ce-ți dorește inima, și... să crești mare!... *(Dă mîna cu cei de față.)* Tăicuță, bine te găsesc! Să trăiești, Ciupitule! Poftă mare la toată lumea!

Jeltuhin: Da' pe unde ai hoinărit? Se poate să te lași așteptat atîta vreme?

Feodor Ivanovici: Uf, ce căldură! O vodcă, să vie o vodcă!

Orlovski *(mîncîndu-l din ochi)*: Sufletelul meu, bărbosul meu drag... Ce ziceți, chipeș băiat am, domnilor?! O mîndrețe de bărbat!

Feodor Ivanovici: În sănătatea noului născut! *(Golește păhărelul.)* Serebreakovii n-au venit?

Jeltuhin: Încă nu.

Feodor Ivanovici: Hm... Dar Iulia pe unde o fi?

Jeltuhin: Nu știu ce tot face pe-acolo... Ar fi timpul să ne servească plăcinta. Ia să mă duc să o chem. *(Pleacă.)*

Orlovski: Dar ce-i cu Leonicika?... sărbătoritul nostru? E cam indispus pe ziua de azi. Nu-i în apele lui...

Voinițki: E un necioplit. Asta-i!

Orlovski: Nervii, vedeți dumneavoastră, ce să-i faci...

Voinițki: Prea mult amor propriu! Ia spuneți-i, de pildă, că scrumbia asta de pe masă e bună, pe loc se îmbufnează: cică, de ce lauzi scrumbia și nu-l lauzi pe el? Un om de nimic, la drept vorbind. Iată-l că vine.

*(Intră Iulia și Jeltuhin.)*

### 5

*Aceiași, Jeltuhin* și *Iulia.*

Iulia: Ce bine-mi pare că te văd, Fedenka! *(Îl sărută pe Feodor Ivanovici.)* Servește-te, sufletelule. *(Lui Ivan Ivanovici.)* Ce zici, nășicule, de pantofiorul acesta?... I l-am lucrat lui Leonicika de ziua lui...

Orlovski: Drăguța de ea, a brodat un pantofior! O piesă de artă, zău așa!...

Iulia: Numai firul de aur mă costă opt ruble și jumătate. Dar perlele! Uite-te numai ce de perle pe margini!... Ce zici de monograma asta? Leonid Jeltuhin! Dar de dedicație: „Pe cine-l iubesc, aceluia îi dăruiesc..."

Deadin: Ia să mă uit și eu! Tii, chiar că-ți ia ochii!

Feodor Ivanovici: Ei, hai... ajunge! Iulia, ia vezi să ne aducă mai bine niște șampanie!

Iulia: Fedenka, s-o lăsăm pe diseară!

Feodor Ivanovici: Nicidecum! Ori mi-o aduci acuma, ori plec! Pe cuvînt că plec! Spune-mi unde se află, că mă duc singur s-o aduc.

Iulia: Întotdeauna îmi întorci socotelile pe dos. Ești de-a dreptul insuportabil! *(Lui Vasili.)* Vasili, ia cheile! Șampania se află în cămară, în coșniță, lîngă punga cu stafide. Ai grijă numai să nu spargi ceva.

Feodor Ivanovici: Vasili, adă trei sticle!

Iulia: N-o să iasă din tine nimic bun, Fedenka... *(Împarte plăcinta la musafiri.)* Serviți, domnilor, serviți... Prînzul o să-l luăm abia pe la șase... Zău, Fedenka, nimic bun n-o să iasă din tine... Ești un om pierdut.

Feodor Ivanovici: Gata, ai și dat drumul la rîșniță!

Voinițki: Mi se pare că a sosit cineva... Auziți?

Jeltuhin: Da... da... Se vede că au venit Serebreakovii... În sfîrșit!

Vasili: Domnii Serebreakov au sosit!

Iulia *(bucuroasă)*: Sonicika! *(Iese în fugă.)*

Voinițki *(cîntînd)*: Să mergem să-i primim, să mergem să-i primim. *(Pleacă.)*

Feodor Ivanovici: Ia te uită ce se mai bucură!

Jeltuhin: Lipsă de tact... Trăiește cu *madame* profesor și nici măcar nu-și ascunde sentimentele.

Feodor Ivanovici: Cine trăiește?

Jeltuhin: Jorj ăsta, cine altul... Atît a lăudat-o în lipsa ta, atît a lăudat-o, că-mi era rușine de rușinea lui.

Feodor Ivanovici: Și de unde știi că trăiește cu ea?

Jeltuhin: Că n-oi fi orb nici eu... Şi apoi, tot județul vorbește...

Feodor Ivanovici: Palavre... Deocamdată nimeni nu trăiește cu ea, dar în curînd am să trăiesc eu... Mă auzi? Eu!

## 6

*Aceiași, Serebreakov, Maria Vasilievna, Voinițki* la braț cu *Elena Andreevna, Sonia* și *Iulia.*

Iulia *(sărutînd-o pe Sonia)*: Draga mea, ce bine-mi pare că ai venit!

Orlovski *(venind în întîmpinare)*: A, Sașenka, ce bucuros sînt că te văd! *(Se sărută cu profesorul.)* Slavă domnului, slavă domnului, în sfîrșit! Cum mai stai cu sănătatea?

Serebreakov: Așa și-așa. Și tu, cumetre? Să nu-ți fie de deochi, arăți bine. Mă bucur că te văd. Cînd ai sosit?

Orlovski: Vineri. *(Mariei Vasilievna.)* O, Maria Vasilievna, ce încîntat sînt, excelență! Ce mai faceți? *(Îi sărută mîna.)*

Maria Vasilievna: Scumpule... *(Îl sărută pe frunte.)*

Sonia: Nășicule!

Orlovski: Sonicika, sufletelule! *(O sărută pe obraz.)* Porumbița mea dragă!...

Sonia: Ai rămas așa cum te știu, nășicule. Naivitatea și bunătatea întruchipată... Sentimental ca-ntotdeauna...

Orlovski: Iar tu ai crescut, te-ai făcut frumoasă, te-ai împlinit...

Sonia: Cu sănătatea cum mai merge?

Orlovski: N-am de ce să mă plîng. Sînt sănătos tun!

Sonia: Bravo, nășicule, mă bucur! *(Lui Feodor Ivanovici.)* Poftim, pe elefant nici nu l-am observat. *(Îl sărută.)* Stufos, ars de soare, ca un paing, zău așa!

Iulia: Draga mea!

Orlovski *(lui Serebreakov)*: Cum te mai lauzi, cumetre, cum o duci?

Serebreakov: Binișor... Dar tu?

Orlovski: Ca frunza pe apă. Moșia i-am dat-o lui fecioru-meu, pe fete le-am rostuit cu oameni de treabă... iar acum, nici capul nu mă doare! Trai pe vătrai!

Deadin *(lui Serebreakov)*: Excelența voastră a binevoit să întîrzie la ospăț, deci trebuie s-o anunț că această plăcintă rumeioară a mai pierdut ceva din temperatura ei inițială... Totodată permiteți-mi să mă prezint: Ilia Ilici Deadin sau, după cum mă numesc alții foarte spiritual, dacă luăm în considerație acest obraz puțin cam ciupit, Ciupitul.

Serebreakov: Încîntat de cunoștință!

Deadin: *Madame! Mademoiselle! (Se înclină în fața Elenei Andreevna și a Soniei.)* După cum vedeți, excelență, toți cei de față îmi sînt buni amici. Subsemnatul a avut pe vremuri o situațiune cît se poate de înfloritoare... Dat fiind însă unele împrejurări familiale sau, vorbind în limba forurilor diriguitoare ale înțelepciunii omenești, din motive independente de redacție, am fost pus în situațiunea de a ceda partea mea de avere iubitului meu frate care, la rîndul său, printr-o împrejurare tot atît de nefericită intrînd în banii statului, i-a rămas acestuia din urmă dator vreo șaptezeci de mii de ruble... Profesiunea mea: exploatarea tumultuoaselor stihii ale naturii. Mai precis, oblig tumultuoasele valuri să învîrtească roțile morii pe care o arendez de la bunul meu amic, zis Duhul pădurii.

Voinițki: Ciupitule, da' mai închide clonțul odată!

Deadin *(nebăgînd de seamă întreruperea)*: Cu smerenie mă prostern în fața aștrilor științei, care luminează orizontul iubitei noastre patrii, și-mi iau permisiunea de a o inopina pe excelența voastră cu o vizită, pentru a-mi delecta sufletul cu ultimile descoperiri și concluziuni ale științei.

Serebreakov: Vă aștept. Îmi veți face o deosebită plăcere.

Sonia: Ia povestește-mi, nășicule, pe unde ai petrecut iarna asta, pe unde te-ai vînturat?

Orlovski: Am fost la Gmunden, la Paris, la Nisa, la Londra, sufletelule...

Sonia: Vai, ce frumos trebuie să fi fost! Ești un om fericit!

Orlovski: Vrei să mergi cu mine? Te iau la toamnă...

Sonia *(cîntînd)*: „O, nu mă ispiti, căci e zadarnic..."

Feodor Ivanovici: Nu cînta în timpul mesei, căci nevasta bărbatului tău va fi o toantă.

Deadin: Ar fi interesant să arunci o privire asupra acestei mese *à vol d'oiseau*[1]. Ce buchet minunat! O împletire de grații, de frumusețe, de erudiție profundă, de glo...

Feodor Ivanovici: Ce limbă aleasă, doamne! Asculți și nu-ți vine a crede... Vorbești, de parcă ți-ar trage cineva cu rîndeaua pe spinare...

*(Rîsete.)*

Orlovski *(Soniei)*: Și tu, sufletelule, tot nu te-ai măritat?...

Voinițki: Și cu cine ai vrea să se mărite, mă rog? Humboldt s-a grăbit să moară, Edison se află în America. Schopenhauer a dat și el ortul popii... Mai deunăzi am găsit pe masa dumneaei un jurnal cu însemnări. Il deschid, de curiozitate, și ce credeți că citesc! Auziți, cică: „Nu, eu n-am să iubesc niciodată... Iubirea e un simțămînt egoist, care atrage propriul meu *eu* spre un obiect de alt sex..." Și dracu știe ce nu mai era acolo: „transcedental, punctul culminant al fondului integrant..." Ptiu, diavole! De unde le-ai scos toate astea?

---

[1] Din zbor (fr.) (n.t.).

Sonia: Ai face bine să lași ironia la o parte, unchiule Jorj, că nu te prinde.

Voinițki: Și de ce te superi, mă rog?

Sonia: Dacă îmi mai spui un cuvînt, unul din noi doi va fi nevoit să plece acasă...

Orlovski *(rîzînd în hohote)*: Așa caracter mai zic și eu!

Voinițki: Chiar!... Îți taie piuitul... *(Către Sonia.)* Hai, dă lăbuța! *(Îi sărută mîna.)* Pace și bună înțelegere!... N-am să te mai supăr.

## 7

*Aceiași* și *Hrușcev.*

Hrușcev *(ieșind din casă)*: De ce oare nu m-am născut pictor: Ce grup sculptural.

Orlovski *(bucuros)*: Mișa, dragul meu fin!

Hrușcev: Multă sănătate sărbătoritului! Ce frumușică te-ai făcut, Iulicika! Bine că te aflu sănătoasă! Nașule, tot ce-ți dorești! *(Îl sărută pe Orlovski.)* Sofia Alexandrovna, numai bine... *(Salută întreaga asistență.)*

Jeltuhin: Se poate să întîrzii atît? Pe unde mi-ai umblat?

Hrușcev: Am vizitat un bolnav.

Iulia: Plăcinta s-a răcit.

Hrușcev: Nu face nimic, Iulicika, o mănînc și rece. Unde să mă așez?

Sonia: Stai aici, lîngă mine... *(Îi face loc să se așeze.)*

Hrușcev: Ce vreme minunată e azi! Și am o poftă de mîncare, cît șapte!... Stați, mai întîi să beau o vodcă... *(Bea.)* În sănătatea sărbătoritului! Să iau și un pateu... Iulicika, sărută pateul, o să fie mai bun... *(Iulia sărută pateul.)* *Merci.* Cum te mai lauzi, nășicule? Nu te-am mai văzut de un car de vreme.

Orlovski: Ai dreptate, nu ne-am mai văzut cam de multișor. Am fost plecat în străinătate.

Hrușcev: Am auzit, am auzit... De-ai ști cît te-am invidiat! Și tu, Feodor, cum o mai duci?

Feodor Ivanovici: Tîrîș-grăpiș, cu voia dumneavoastră.

Hrușcev: Cum îți merg treburile?

Feodor Ivanovici: N-aș putea să mă plîng. O duc. Numai de n-ar fi atîta alergătură. Mi-am pierdut capul cu drumurile astea! Cînd aici, cînd în Caucaz, cînd aici, cînd în Caucaz... Alerg ca un besmetic. Știi doar că am două moșii acolo...

Hrușcev: Cum să nu știu.

Feodor Ivanovici: Ei bine, află că mă îndeletnicesc cu căratul oamenilor la moșie și colecționez tarantule și scorpioni. În general treburile merg cum merg, însă cu „Amorule, mă lasă-n pace..." situația rămîne neschimbată.

Hrușcev: Îndrăgostit desigur, ca-ntotdeauna?

Feodor Ivanovici: Că veni vorba despre asta, aș propune să bem un pahar. *(Bea.)* Domnilor, să nu vă îndrăgostiți niciodată de femei măritate! Pe cuvînt de onoare, e mult mai bine să ai pieptul străbătut de un glonte, așa cum îl are umila slugă a dumneavoastră, decît să iubești o femeie cu bărbat... Curată nenorocire, vă rog să mă credeți...

Sonia: Deci, dragoste fără speranțe?

Feodor Ivanovici: Asta-i bună! Cum adică, fără speranțe?... Există ceva pe lumea asta fără speranță? Vai, deznădejde, dragoste nenorocită — toate astea sînt mofturi. E destul ca omul să vrea... Ajunge să doresc ca pușca mea să nu mai dea nici un rateu, vă asigur că n-o să mai dea. Ajunge să doresc ca o cucoană să mă iubească — și o să mă iubească, vă asigur. Asta-i situația, dragă Sonia. Nu mai scapă cucoana de mine nici dacă ar fugi în lună!

Sonia: Grozav mai ești, zău așa!

Feodor Ivanovici: Nu scapă, ți-o spun! E de ajuns să schimb două-trei vorbe cu ea și... gata, o am în mînă! Uite, de pildă, mă uit în ochii ei și îi spun scurt: „De fiecare dată cînd vei vedea o fereastră trebuie să-ți aduce aminte de mine! Doresc acest lucru!“ Ei, îți dai seama ce-nseamnă asta? Asta înseamnă că-și aduce aminte de mine de mii de ori pe zi... Și apoi, scrisorile. Da, da, o bombardez cu scrisori pînă-i vine să leșine!

Elena Andreevna: Cît despre scrisori, cred că metoda nu prezintă prea mare siguranță, căci se prea poate să nu le citească niciodată.

Feodor Ivanovici: Crezi? Hm... De treizeci și cinci de ani trăiesc pe această lume și mărturisesc că n-am întîlnit încă o asemenea femeie-fenomen care să aibă tăria de a nu deschide scrisorile.

Orlovski *(mîncîndu-l din ochi)*: Feciorașul meu! Curat o cadră!... Așa eram și eu pe vremuri, domnilor. Semănam cu el ca două picături de apă. Numai că n-am fost în război. Cît despre rest — vodca, femeile, chefurile — să te ții!

Feodor Ivanovici: Și o iubesc, Mișa, cu toată înverșunarea... De mi-ar cere, i-aș da totul, i-aș satisface toate poftele inimii... Aș duce-o la mine, în Caucaz, în munți, și am trăi acolo ca doi porumbei. Da, da, Elena Andreevna, aș păzi-o ca un cîine credincios, căci ar fi fost această femeie pentru mine cum zice marele nostru poet: „Și ai să-mi fii regină-a lumii, iubirea veșnică-ai să-mi fii“. Ehe, nu știe ea ce-o așteaptă, că dacă ar ști...

Hrușcev: Și cine-i fericita?

Feodor Ivanovici: Dacă știi multe îmbătrînești repede, amice... Dar să lăsăm asta. Să schimbăm cîntecul. Îmi aduc aminte, acum zece ani — Leonea era încă elev de liceu — cînd i-am sărbătorit ziua de naștere. Mă întorceam acasă călare: în dreapta o țineam pe Sonia, în stînga, pe Iulka, și amîndouă se țineau de barba mea... Domnilor, să bem în sănătatea prietenelor tinereții mele, Sonia și Iulia!

Deadin *(rîzînd în hohote)*: E uluitor, domnilor! De-a dreptul uluitor!

Feodor Ivanovici: Țin minte, îndată după încheierea armistițiului, chefuiam cu un pașă la Trebizonda... Și iată că acesta îmi pune următoarea întrebare...

Deadin *(întrerupîndu-l)*: Domnilor, să toastăm pentru buna înțelegere între oameni! Vivat prietenia!

Feodor Ivanovici: Stați puțin, stați puțin! Auzi, Sonia, dracu să mă ia, vreau să fac un rămășag cu tine. Pun la bătaie trei sute de ruble, bani peșin!... Uite, după masă mergem pe terenul de crochet și mă prind că dintr-o lovitură trec bila prin toate porțile.

Sonia: Primesc rămășagul, însă nu am atîți bani.

Feodor Ivanovici: Dacă pierzi, ai să-mi cînți de patruzeci de ori un cîntec.

Sonia: De acord.

Deadin: E uluitor, domnilor! De-a dreptul uluitor!

Elena Andreevna *(înălțînd capul)*: Ce fel de pasăre o fi asta?

Jeltuhin: E un șoim.

Feodor Ivanovici: Domnilor, să bem în sănătatea șoimului!

*(Sonia rîde în hohote.)*

Orlovski: Ce te-a apucat?

*(Hrușcev rîde și el în hohote.)*

Orlovski: Și tu?

Maria Vasilievna: Sophie, nu-ți șade bine să rîzi în felul ăsta!

Hrușcev: Iertare, domnilor, iertare... Încă puțin și am terminat!...

Orlovski: Asta înseamnă a rîde în neștire.

Voinițki: E de ajuns să le arăți un deget ca să se prăpădească de rîs. Sonia! *(Îi arată un deget.)* Hai, rîzi, rîzi...

Hrușcev *(redevenind serios)*: Ajunge, fraților! *(Se uită la ceas.)* Ei, frate Mihaile, ai mîncat, te-ai îndestulat și acuma zi pas... Călătorului îi șade bine cu drumul. E timpul să mă retrag.

Sonia: Dar unde te grăbești?

Hrușcev: Mai am de făcut o vizită unui bolnav. Uf, m-am plictisit de medicina asta ca de mere acre...

Serebreakov: Cum se poate, e doar profesiunea dumitale, vocația, ca să zic așa...

Voinițki *(cu ironie)*: Ce știi dumneata... Altei profesiuni îi dă tîrcoale dumnealui în clipa de față. Sapă turbă, auzi, pe moșia dumisale...

Serebreakov: Ce face?

Voinițki: Sapă turbă. Un inginer i-a evaluat zăcămîntul la șapte sute douăzeci de mii de ruble. E glumă?

Hrușcev: Țin să vă spun că n-o fac pentru bani.

Voinițki: Atunci pentru ce?

Hrușcev: Pentru ca dumneavoastră să nu mai tăiați pădurile.

Voinițki: Și ce-i dacă le tăiem? După părerea dumitale, pădurile există probabil numai și numai ca să facă umbră pămîntului, nu?

Hrușcev: N-am făcut niciodată această afirmație.

Voinițki: Iartă-mă că-ți spun, dar am impresia că tot ceea ce debitezi dumneata întru apărarea pădurilor e vechi, demodat și lipsit de seriozitate. N-o spun fără temei, deoarece cunosc aproape pe de rost toate rechizitoriile dumitale... Iată unul din ele... *(Cu emfază, gesticulînd și încercînd să-l imite pe Hrușcev.)* O, voi, oameni care distrugeți pădurile, această minunată podoabă a pămîntului, creată pentru a vă înnobila sufletul, pentru a vă face să înțelegeți frumosul, pentru a vă inspira simțăminte înalte! Pădurile îmblînzesc clima; iar acolo unde clima este mai blîndă, omul consumă mult mai puțină energie în lupta sa cu forțele naturii, ceea ce-l face să fie, la rîndul său, mai blînd și mai bun. In țările în care clima este mai dulce oamenii sînt frumoși, sprinteni, plini de nerv, limba și mișcările lor au grație și eleganță. La ei înflorește știința, înfloresc artele, filozofia lor este luminoasă, atitudinea lor față de femeie e plină de noblețe, cavalerism și așa mai departe. Toate aceste afirmațiuni sînt foarte drăguțe, însă atît de puțin convingătoare, încît permiteți-mi să-mi încălzesc mai departe sobele cu lemne și să-mi construiesc din ele magaziile.

Hrușcev: Nimeni nu se opune tăierii pădurilor pentru nevoile stricte ale omului. E timpul însă să oprim distrugerea lor. Toate pădurile Rusiei gem sub topoare, se doboară inutil miliarde de copaci, se devastează bîrlogurile fiarelor, cuiburile păsărilor, se usucă rîurile, dispar minunatele peisaje, numai și numai pentru că omului îi este lene să scurme puțin pămîntul și să scoată din el combustibilul de care are nevoie. Trebuie să fii un sălbatec lipsit de rațiune *(arată copacii)* ca să arzi în sobele tale toate aceste frumuseți, să distrugi ceea ce niciodată n-ai să poți pune la loc. Omului i-a fost dată rațiunea și puterea creatoare a minții pentru ca să poată spori minunatele bogății ce i-au fost puse la îndemînă, însă pînă acum omul n-a creat nimic, ci numai a distrus. Pădurile se împuținează pe zi ce trece, rîurile seacă, vînatul dispare, clima s-a stricat, iar pămîntul devine din ce în ce mai sărac şi mai oropsit. Vă uitați la mine cu ironie și tot ceea ce spun vi se pare învechit și lipsit de seriozitate, dar vreau să vă mărturisesc că atunci cînd trec prin fața pădurilor pe care le-am salvat de toporul țăranului, sau cînd aud foșnetul mătăsos al tinerei mele păduri pe care am sădit-o cu mîinile acestea mă bucur nespus că schimbarea climei stă puțin și în puterea mea, și că dacă peste o mie de ani omul va fi ceva mai fericit decît acum, asta mi se datorește în parte şi mie. Cînd sădesc un mesteacăn și-l văd apoi înfrunzind și legănîndu-se în vînt, sufletul mi se umple de mîndrie că l-am ajutat şi eu pe dumnezeu să creeze un organism viu...

Feodor Ivanovici *(întrerupîndu-l)*: În sănătatea ta, Duh al pădurii.

Voinițki: Toate acestea sînt foarte frumoase, dar dacă am sta să privim întreaga chestiune nu sub aspectul ei literar, ci pur științific, atunci...

Sonia: Unchiule Jorj, am impresia că limba dumitale a ruginit... Taci, te implor!

Hrușcev: Într-adevăr, Egor Petrovici, să nu mai vorbim despre asta, te rog.

Voinițki: Mă închin în fața dorinței dumneavoastră.

Maria Vasilievna: Vai, vai!

Sonia: Ce ai, bunicuțo, ce s-a-ntîmplat?

Maria Vasilievna *(lui Serebreakov)*: Vai, Alexandr, mi-am pierdut cu totul ținerea de minte... Am uitat să-ți spun că am primit de la Harkov o scrisoare din partea lui Pavel Alexeevici... Îți trimite salutări...

Serebreakov: Mulțumesc.

Maria Vasilievna: Mi-a expediat noua sa broșură și m-a rugat să ți-o dau s-o citești.

Serebreakov: E interesantă ?

Maria Vasilievna: Interesantă, nimic de zis. Numai că se cam contrazice: auzi dumneata, combate tot ce a susținut acum șapte ani. Faptul e cît se poate de caracteristic pentru vremurile noastre. Niciodată în trecut oamenii nu-și schimbau cu atîta ușurință convingerile ca acum. E îngrozitor, dacă stai să te gîndești.

Voinițki: Nu-i nimic îngrozitor în asta. Mai servește, *maman,* niște caracudă...

Maria Vasilievna: Nu știu de ce îmi astupi gura de fiecare dată cînd încep să vorbesc.

Voinițki: Pentru că de cincizeci de ani în șir batem apa în piuă discutînd mereu aceleași și aceleași probleme... Cred că ar fi timpul să mai isprăvim cu ele.

Maria Vasilievna: Am impresia că nu-ți mai face plăcere să mă auzi vorbind. Iartă-mă, Jorj, dar în ultimii ani te-ai schimbat atît de mult, încît nici nu te mai recunosc. Ai fost întotdeauna un om cu anumite convingeri la care n-ai fi renunțat în ruptul capului, ai fost o figură luminoasă...

Voinițki: O, da, desigur, o figură atît de luminoasă încît îi eclipsam pe toți cei din jur, nu ? Îmi permiteți să mă retrag ?... Auzi dumneata, eu... o figură luminoasă !... Nici că se putea găsi o ironie mai bună decît asta ! Am patruzeci și șapte de ani împliniți și pînă acum un an îmi împuiam creierul, ca și voi, cu tot felul de aberații scolastice, pentru a nu vedea viața în adevărata ei lumină, și credeam că fac bine... Abia acum îmi dau seama cît de prost am fost, cum mi-am irosit anii în zadar, cînd puteam să am tot ce mi-aş fi dorit, tot ceea ce nu mai îmi poate da acum bătrîneţea !

Serebreakov: Stai, stai puţin. Am impresia, Jorj, că în clipa de faţă nu faci altceva decît să arunci întreaga vină asupra convingerilor tale din trecut...

Sonia: Ajunge, tată ! Discuţia devine plictisitoare !

Serebreakov: Da, da, cauţi să arunci întreaga vină asupra convingerilor tale din trecut, fără ca să-ţi dai seama că în fond tu eşti vinovatul şi nu aceste convingeri. Căci convingerile nesusţinute de fapte sînt ca nişte prunci născuţi morţi. Trebuia să acţionezi, să faci treabă.

Voiniţki: Să acţionez, să fac treabă ? Crezi că fiecare om poate fi un *perpetuum mobile* al scrisului ?

Serebreakov: Ce vrei să spui prin asta ?

Voiniţki: Vreau să spun că ar fi mult mai bine să încheiem această discuţie, căci nu sîntem acasă la noi.

Maria Vasilievna: Vai, unde mi-e capul !... Iar am uitat, Alexandr, să-ţi amintesc de picături, ca să le iei înainte de masă. Le-am adus cu mine, dar am uitat cu totul de ele...

Serebreakov: Dă-le-ncolo de picături !

Maria Vasilievna: Cum se poate să vorbeşti astfel, Alexandr, că doar eşti un om bolnav, un om cu sănătatea zdruncinată !

Serebreakov: Şi de ce, mă rog, la tot pasul trebuie să mi se amintească de acest lucru ? Bătrîn, bolnav, bătrîn, bolnav... Toată ziua numai asta aud ! *(Lui Jeltuhin.)* Leonid Stepanîci, permite-mi să mă retrag în casă. E o căldură insuportabilă aici, şi apoi ţînţarii ăştia nu-mi dau pace.

Jeltuhin: Mă rog, mă rog, poftiţi, că doar masa s-a terminat...

Serebreakov: Mulţumesc. *(Intră în casă urmat de Maria Vasilievna.)*

Iulia *(lui Jeltuhin)*: Du-te după profesor ! Nu e frumos să-l laşi singur...

Jeltuhin *(Iuliei)*: Dracu să-l ia, că m-am săturat de el ! *(Pleacă.)*

Deadin: Iulia Stepanovna, mulțumirile mele. *(Îi sărută mîna.)*

Iulia: N-ai pentru ce, doar n-ai mîncat aproape nimic.... *(Îi mulțumesc și ceilalți musafiri.)* N-aveți pentru ce, domnilor! Îmi pare rău că ați mîncat atît de puțin!

Feodor Ivanovici: Ei, și-acum, ce facem? Să mergem mai întîi pe terenul de crochet, căci vreau să cîștig pariul... Dar după asta?

Iulia: Vom prînzi.

Feodor Ivanovici: Și după aceea?

Hrușcev: După aceea veniți cu toții la mine. Seara o să ne ducem la pescuit în iaz.

Feodor Ivanovici: E o idee minunată.

Deadin: Genială!

Sonia: Atunci, domnilor, să punem lucrurile la punct... Va să zică, mai întîi ne ducem pe terenul de crochet... Apoi vom prînzi ceva mai devreme la Iulia, și după aceea, pe la ora șapte, vom merge în vizită la Duh... la, la Mihail Lvovici. Ne-am înțeles deci. Hai, Iulicika, cu mine, să luăm bilele de crochet.

*(Intră în casă împreună cu Iulia.)*

Feodor Ivanovici: Vasili, să aduci cîteva sticle de vin pe terenul de crochet! O să bem în sănătatea învingătorilor. Și acum, tăicuțule, să mergem și noi... Ne așteaptă nobilul joc.

Orlovski: Pe mine să mă ierți, drăguțule, că am să zăbovesc vreo cinci minute... Mă duc să mai stau de vorbă cu profesorul, că nu-i frumos... Trebuie să mai păstrăm și eticheta. Pînă vin eu, poți să joci cu bila mea... *(Intră în casă.)*

Deadin: Mă duc să-l ascult pe savantul nostru Alexandr Vladimirovici, ca să-mi delectez sufletul cu...

Voinițki: M-ai plictisit, Ciupitule. Hai, du-te odată!

Deadin: Am plecat. *(Intră în casă.)*

Feodor Ivanovici *(se îndreaptă spre parc cîntînd)*: „Și ai să-mi fii regină-a lumii, iubirea veșnică-ai să-mi fii..." *(Pleacă.)*

Hrușcev: Și acum să-mi iau și eu tălpășița, așa, pe nesimțite... *(Lui Voinițki.)* Egor Petrovici, te rog insistent să nu mai deschizi niciodată discuția despre păduri și medicină. Nu știu de ce, dar de fiecare dată cînd dezbat cu dumneata aceste probleme, îmi rămîne în gură un fel de cocleală, și toată ziua după aceea nu mai sînt om. Am onoarea să te salut. *(Pleacă.)*

## 8

*Elena Andreevna* și *Voinițki.*

Voinițki: Ce om mărginit! Nu-i vorbă, fiecare dintre noi are dreptul să debiteze prostii, dar nu-mi place cînd omul le rostește cu patos.

Elena Andreevna: Iarăși ai avut o purtare imposibilă, Jorj! La ce ți-a trebuit să te cerți cu Maria Vasilievna și să-i vorbești lui Alexandr Vladimirovici despre *perpetuum mobile*? E nedemn ceea ce faci!

Voinițki: Ce să fac, dacă-l urăsc pe omul acesta!

Elena Andreevna: N-ai de ce să-l urăști, căci e la fel ca toți ceilalți...

*(Sonia și Iulia trec spre parc cu ciocanele și bilele de crochet.)*

Voinițki: Dacă ai putea să-ți vezi fața, dacă ai putea să-ți observi toate gesturile!... Ți-e lene să trăiești, nu-i așa?

Elena Andreevna: Mi-e lene într-adevăr, urîtul mă doboară. *(Pauză.)* Toți îl condamnă pe soțul meu, îl ocărăsc cînd sînt de față, fără să se jeneze cîtuși de puțin de prezența mea. Toți mă privesc cu compătimire — cică, biata de ea, ce soț bătrîn are! Pînă și cei mai buni și mai înțelegători oameni ar fi bucuroși să-l părăsesc pe Alexandr... Toată această simpatie pentru mine, toate aceste suspine și priviri pline de compătimire tind spre același scop... Da, da, Duhul pădurii a avut dreptate spunînd că distrugeți fără nici o rațiune pădurile, că în curînd pămîntul va rămîne sterp. Acelaşi lucru îl faceţi şi cu oamenii, şi foarte curînd pe lumea asta nu vor mai exista nici devotament, nici curăţenie sufletească, nici puterea de jertfă. De ce oare nu puteţi privi cu indiferenţă o soţie cinstită, dacă soţia aceasta este a altuia? De ce, te întreb? Duhul pădurii va răspunde şi la această întrebare: pentru că spiritul distrugerii sălăşluieşte în voi... Vouă nu vă e milă nici de păduri, nici de păsări, nici de femei şi nici de semenii voştri.

Voiniţki: Mai dă-o-ncolo de filozofie, că n-o am la inimă!

Elena Andreevna: Transmite-i lui Feodor Ivanovici că m-a plictisit cu obrăzniciile lui. E pur şi simplu respingător. Să te uiţi în ochii mei şi să-mi vorbeşti faţă de toată lumea despre dragostea pe care o porţi pentru o oarecare femeie măritată... Grozav de spiritual, nimic de zis!

Voci din parc: Bravo, bravo!

Elena Andreevna: În schimb, ce simpatic om e Duhul pădurii! De cîte ori vine la noi, niciodată n-am curajul să stau cu el de vorbă prieteneşte, să mă apropii de el. Iar lui i se pare probabil că sînt rea şi că mă ţin mîndră. Se vede, Jorj, că noi doi sîntem prieteni numai şi numai prin faptul că amîndoi sîntem nişte oameni din cale-afară de anoşti şi de plicticoşi. Da, da, anoşti şi plicticoşi! Te rog însă nu te uita în felul acesta la mine, că nu-mi place...

Voiniţki: Oare te pot privi cu alţi ochi, dacă te iubesc? Dumneata eşti viaţa, eşti fericirea, eşti însăşi tinereţea mea!... Ştiu prea bine că şansele mele de a-ţi cîştiga inima sînt egale cu zero, de aceea nu-ţi pretind nimic, ci-ţi cer doar permisiunea de a mă uita în ochii dumitale, de a-ţi auzi glasul...

## 9

*Aceiaşi* şi *Serebreakov.*

Serebreakov *(în fereastră)*: Lenocika unde eşti?

Elena Andreevna: Aici.

Serebreakov: Draga mea, vino de mai stai cu noi... *(Dispare în casă.)*

*(Elena Andreevna pornește spre intrare.)*

Voinițki *(mergînd în urma ei)*: Nu mă alunga. Lasă-mă să-ți vorbesc despre dragostea mea... Nu-ți cer mai mult. Va fi o nespusă fericire pentru mine.

Cortina

## ACTUL AL DOILEA

Sufrageria în casa lui Serebreakov. Un bufet, o masă de sufragerie în mijlocul încăperii. E ora două noaptea. Se aude din parc toaca paznicului.

### I

*Serebreakov* stă ațipit în fotoliu, în fața ferestrei deschise, și *Elena Andreevna* la fel, într-un alt fotoliu.

Serebreakov *(trezindu-se)*: Cine-i aici? Sonia, tu ești?

Elena Andreevna: Nu, eu sînt...

Serebreakov: Tu, Lenocika? Vai, ce durere insuportabilă!

Elena Andreevna: Ți-a căzut pledul... *(Îi învelește picioarele.)* Alexandr, mai bine să-nchid fereastra.

Serebreakov: Nu, nu trebuie. Mi-e tare cald... Auzi, am ațipit pentru cîteva clipe și am visat că nu mai puteam mișca piciorul stîng. Parcă nu mai era al meu... Și m-a trezit durerea asta sfîșietoare. Nu cred să fie gută, ci un reumatism în toată legea. Cît o fi ceasul?

Elena Andreevna: Unu și douăzeci de minute.

*(Pauză.)*

Serebreakov: Te rog să-mi cauți mîine dimineață pe Batiușkov. Mi se pare că-l am.

Elena Andreevna: Ce-ai spus?

Serebreakov: Te rog să-mi cauți mîine dimineață în bibliotecă pe Batiușkov. Știu că am avut volumul... Oare de ce mi-o fi atît de greu să respir?

Elena Andreevna: Ești obosit. E a doua noapte de cînd n-ai mai închis ochii.

Serebreakov: Se spune că din cauza gutei Turgheniev a făcut o anghină pectorală. Mi-e teamă să n-o pățesc la fel. Blestemată și scîrboasă mai e și bătrînețea asta, dracu s-o ia! De cînd am îmbătrînit mi-e silă de mine. Cred că și vouă vă e lehamite să mă tot vedeți bolind.

Elena Andreevna: Vorbești mereu de bătrînețea ta cu un ton de parcă noi, cei din jurul tău, am fi vinovați că ai îmbătrînit.

Serebreakov: Cred că pe tine te-am scîrbit cel mai mult...

Elena Andreevna: Mă plictisești! *(Pleacă de lîngă el și se așază ceva mai departe.)*

Serebreakov: Îți dau toată dreptatea. Nu sînt un om mărginit și pot judeca lucrurile la rece. Ești tînără, frumoasă, dornică de viață, pe cînd eu sînt un moșneag, aproape un cadavru. Parcă nu-mi dau seama de toate astea? Sînt o pacoste pentru toți, și e un blestem că mai trăiesc. Aveți însă puțină răbdare, că nu mai am mult. O să scăpați de mine în curînd.

Elena Andreevna: Vai, cum mă torturezi! Ascultă, Alexandr, dacă pentru toate nopțile astea de nesomn merit o recompensă, atunci te rog un singur lucru: taci! Taci, pentru numele lui dumnezeu! Nu-ți pretind altceva.

Serebreakov: Da, da, se pare că numai și numai datorită mie toată lumea a ajuns la capătul puterilor, că toți se plictisesc, își irosesc tinerețea, și că numai eu, singur eu, mă bucur de viață și sînt nespus de fericit. Nu-i așa?

Elena Andreevna: Taci, nu mai pot suporta !

Serebreakov: Nimeni nu mă mai poate suporta, asta e !

Elena Andreevna *(plîngînd)*: Nu mai pot, nu mai pot ! Spune-mi, ce vrei de la sufletul meu ?

Serebreakov: Nimic.

Elena Andreevna: Atunci taci odată şi lasă-mă în plata domnului.

Serebreakov: Ciudat lucru! Îndată ce Jorj sau idioata asta bătrînă, Maria Vasilievna, deschid gura — toată lumea îi ascultă şi nu zice nici pîs... Dar în clipa în care eu rostesc un singur cuvînt, toţi se simt nenorociţi. Le e silă pînă şi de vocea mea. Bine, să presupunem că sînt un om respingător, că sînt un egoist, un despot, dar te întreb — nici măcar la bătrîneţe n-am dreptul să mă bucur de acest privilegiu care se numeşte egoism ? Oare n-am meritat asta ? Am avut o viaţă grea. Împreună cu Ivan Ivanîci am fost pe vremuri studenţi, aşa încît poţi să-l întrebi şi pe el. Dumnealui se ţinea de petreceri, chefuia cu ţigăncile, făcea pe binefăcătorul meu, în vreme ce eu trăiam într-o odaie ca vai de lume, ieftină şi insalubră, munceam zi şi noapte ca o vită de corvoadă, flămînzeam chinuit de gîndul că trăiesc din ajutorul altuia. Apoi am stat la Heidelberg, dar n-am văzut Heidelbergul ; am locuit şi la Paris, dar n-am văzut Parisul. Îmi petreceam zilele între cei patru pereţi ai odăiţei mele şi munceam ca un rob. Apoi, după ce am căpătat catedra, întreaga-mi viaţă mi-am închinat-o ştiinţei, pe care o slujesc cu credinţă şi cu dreptate pînă-n ziua de azi. De aceea te întreb, după toate cîte le-am pătimit, nu am şi eu dreptul să mă bucur de o bătrîneţe liniştită, să mă bucur de atenţia celor din jur ?

Elena Andreevna: Nimeni nu-ţi tăgăduieşte dreptul acesta. *(Vîntul de afară trînteşte cu zgomot fereastra.)* Ia te uită ce vînt s-a stîrnit ! Să închid fereastra. *(O închide.)* Vine ploaia. Nu, nu, nimeni nu-ţi tăgăduieşte dreptul acesta.

*(Pauză. Paznicul din parc bate toaca şi îngînă un cîntec.)*

Serebreakov: Să-ţi închini întreaga viaţă ştiinţei, să te obişnuieşti cu biroul tău, cu auditoriul tău, cu colegii tăi, oameni onorabili... și deodată, după toate astea, să te pomenești în cavoul ăsta, să te izbești zilnic de niște ființe meschine și să asculți josnicele lor discuții... Vreau să trăiesc, îmi place succesul, faima, animaţia! Da, trăiesc ca în surghiun!... Regret în fiecare clipă trecutul, asist la succesele altora, mă tem de moarte... Nu mai pot! Sînt la capătul puterilor! Iar dumnealor nu vor să-mi ierte slăbiciunile bătrîneţii!

Elena Andreevna: Ai puţină răbdare: peste cinci-şase ani am să fiu și eu bătrînă.

*(Intră Sonia.)*

## 2

*Aceiași* și *Sonia.*

Sonia: Nu înțeleg de ce n-a venit doctorul pînă acum. Și doar i-am spus lui Stepan că dacă nu-l va găsi pe medicul zemstvei, să se ducă la Duhul pădurii...

Serebreakov: Ce nevoie am de el? Se pricepe în medicină cum mă pricep eu în astronomie.

Sonia: Doar nu era să chem pentru guta ta întreaga facultate de medicină!

Serebreakov: Cu ăsta, care e sărac cu duhul nici n-am să stau de vorbă.

Sonia: Cum crezi. *(Se așază.)* Mi-e totuna.

Serebreakov: Cît să fie ora?

Elena Andreevna: E aproape două...

Serebreakov: Ce zăpușeală... Sonia, dă-mi picăturile de pe masă!

Sonia: Numaidecît! *(Îi dă picăturile.)*

Serebreakov *(enervat)*: Nu astea! Of, nu te pricepi la nimic!

Sonia: Fără nervi, te rog! Poate unora le plac asemenea capricii, pe mine însă te rog să mă scutești!

Serebreakov: Ai un caracter imposibil. Şi de ce, mă rog, te superi?

Sonia: Aș vrea să știu de ce ții atît de mult să vorbești pe tonul acesta de om nenorocit? Dacă te-ar auzi cineva, ar putea crede într-adevăr că ești cel mai nefericit om din lume. In realitate însă, prea puțini oameni se bucură de fericirea pe care o ai tu.

Serebreakov: Ai dreptate, ai dreptate, sînt un om foarte, foarte fericit!

Sonia: Se-nțelege că ești fericit... Cît despre gută, știi prea bine că pînă mîine dimineață accesul va trece. Atunci, de ce te mai tîngui atît?

*(Intră Voinițki. E îmbrăcat în halat de casă și ține o lumînare în mînă.)*

## 3

*Aceiași* și *Voinițki.*

Voinițki: Se apropie furtuna... *(Afară fulgeră.)* Poftim, ce vă spuneam? Hélène și Sonia, duceți-vă la culcare. Am venit să vă țin locul.

Serebreakov *(speriat)*: Nu, nu, nu mă lăsați cu el! Nu vreau! O să mă omoare cu vorba!

Voinițki: Dar trebuie să se odihnească și ele, ce zici? De două nopți n-au mai închis ochii.

Serebreakov: N-au decît să se ducă la culcare, dar să pleci și tu. Iți mulțumesc din suflet pentru această bunăvoință, însă pleacă, te rog! Fă-o în numele prieteniei noastre din trecut. Nu stărui! Vom vorbi altă dată.

Voinițki: Care prietenie din trecut?... Mărturisesc că e ceva nou pentru mine.

Elena Andreevna: Jorj, te rog nu discuta.

Serebreakov: Draga mea, nu mă lăsa cu el. O să mă omoare cu vorba!

Voinițki: Mă faci să rîd.

Vocea lui Hrușcev *(dincolo de scenă)*: Sînt în sufragerie? Mulțumesc! Aveți, vă rog, grijă de cal. Duceți-l în grajd!

Voinițki: Poftim, a venit doctorul.

*(Intră Hrușcev.)*

## 4

*Aceiași* și *Hrușcev.*

Hrușcev: Ce ziceți de vremea asta? Abia am scăpat de ploaie, că se ținea scai pe urmele mele. Bună seara.

Serebreakov: Îmi pare rău că te-au deranjat. Eu n-am dorit acest lucru.

Hrușcev: Nu are nici o importanță! Dar ce ți-a venit, Alexandr Vladimirovici, te-ai apucat să bolești? Mai mare rușinea, zău așa! Ce-ai pățit, ce te doare?

Serebreakov: Oare de ce doctorii or fi manifestînd față de bolnavi atîta condescendență și vorbesc cu ei de parcă ar avea de-a face cu niște copii?

Hrușcev *(rîzînd)*: Ai face bine să fii mai puțin perspicace. *(Cu blîndețe.)* Ei, haide, haide, să mergem în pat. Nu stai comod aici și apoi poți să răcești. Acolo am să pot să te consult și... totul va fi bine.

Elena Andreevna: Nu te încăpățîna, Alexandr, fă cum îți spune doctorul.

Hrușcev: Dacă mersul îți provoacă dureri, te vom duce cu fotoliu cu tot.

Serebreakov: Nu, nu, pot merge și singur... *(Se ridică.)* Zău așa, degeaba te-au deranjat la ora asta. *(Hrușcev și Sonia îl duc de subțiori.)* Și apoi, ca să fiu sincer, mărturisesc că nu prea am mare încredere în leacuri... De ce mă tot sprijiniți? Pot merge și singur.

*(Pleacă împreună cu Hrușcev și Sonia.)*

## 5

*Elena Andreevna și Voinițki.*

Elena Andreevna: Mă istovește. Abia mă mai țin pe picioare.

Voinițki: Pe dumneata te istovește el, dar eu mă istovesc pe mine însumi. E a treia noapte de cînd nu dorm.

Elena Andreevna: Parcă e un blestem pe casa asta! Mama dumitale, în afară de broșurile ei și de profesor, ne urăște pe toți; profesorul e irascibil, în mine nu se încrede, iar de dumneata se teme. Sonia e furioasă pe taică-său și nu vrea să stea de vorbă cu mine. Dumneata, pe de altă parte, îmi urăști soțul și-ți disprețuiești mama. Eu, de asemenea, sînt acră și iritată, și nu mai departe decît azi mi-a venit să plîng de vreo douăzeci de ori. Într-un cuvînt — război în toată legea între toți și fiecare în parte. Mă întreb, ce rost o fi avînd și cui îi trebuie?

Voinițki: Să lăsăm filozofia!

Elena Andreevna: Da, parcă e un blestem pe casa asta! Dumneata, Jorj, ești un om cult și inteligent și ar trebui să înțelegi că lumea se prăpădește nu din cauza hoților și a tîlharilor de drumul mare, ci din pricina urii ascunse dintre oameni, din pricina tuturor acestor ciondăneli mărunte, pe care nu le văd cei ce numesc casa noastră cuib al intelectualității... Ajută-mă, te rog, ca să-i împac pe toți, căci singură nu sînt în stare!

Voinițki: Mai întîi împacă-mă cu mine însumi! Scumpa mea... *(Îi ia mîna să o sărute.)*

Elena Andreevna: Ce înseamnă asta?! *(Își trage mîna.)* Pleacă, te rog!

Voinițki: Ploaia o să treacă îndată și natura toată o să se înviorcze și o să respire în voie. Numai pe mine nimic n-o să mă înviorcze. Zi și noapte mă urmărește ca o stafie gîndul că viața mea e pierdută pentru totdeauna. Trecut nu am, mi l-am irosit prostește pe fleacuri, iar prezentul e groaznic și stupid. Astea-s viața și dragostea mea. Ce să fac cu ele? Sentimentele mele se duc fără folos, ca o rază de soare care bate într-o groapă. Și mă duc și eu...

Elena Andreevna: Cînd îmi vorbești de dragostea dumitale, mintea mi se-ntunecă și nu știu ce să-ți răspund... Iartă-mă dar trebuie să plec. *(Dă să plece.)* Noapte bună!

Voinițki *(așezîndu-i-se în cale)*: Și dacă ai ști cît sufăr la gîndul că în aceeași casă, alături de mine, se irosește o altă viață — a dumitale! Ce mai aștepți? Ce blestemată filozofie te ține? Înțelege un lucru, că suprema moralitate nu înseamnă să-ți încătușezi tinerețea și să înăbuși în tine setea de viață...

Elena Andreevna *(privindu-l țintă în ochi)*: Jorj, te-ai îmbătat!

Voinițki: Se poate, se prea poate...

Elena Andreevna: Feodor Ivanovici e la dumneata?

Voinițki: Doarme la mine. Se poate, se prea poate... Toate-s cu putință!

Elena Andreevna: Și astăzi ai băut? De ce?

Voinițki: Cînd bei, mai seamănă puțin a viață. Lasă-mă să beau, Hélène!

Elena Andreevna: Înainte nu beai niciodată și nu vorbeai atît de mult... Du-te și te culcă. Mă plictisești. Și transmite-i te rog prietenului dumitale Feodor Ivanovici că dacă nu va înceta să-mi debiteze inepțiile sale, voi fi nevoită să iau măsuri. Acum poți pleca!

Voinițki *(sărutîndu-i mîna)*: Scumpa mea... Minunea mea...

*(Intră Hrușcev.)*

## 6

*Aceiași* și *Hrușcev.*

Hrușcev: Elena Andreevna, vă cheamă Alexandr Vladimirovici.

Elena Andreevna *(smulgîndu-și mîna din mîna lui Voinițki)*: Numaidecît! *(Pleacă.)*

Hruşcev *(lui Voiniţki)*: N-ai nimic sfînt în dumneata! Ar trebui să vă gîndiţi, atît dumneata cît şi această nobilă doamnă, că soţul dumneaei a fost cîndva soţul surorii dumitale şi că alături de dumneavoastră sub acelaşi acoperămînt trăieşte o fiinţă tînără, neprihănită! Despre acest roman al vostru a început să vorbească întreaga gubernie. Ce neruşinare! *(Intră în camera bolnavului.)*

Voiniţki *(singur)*: A plecat supărată... *(Pauză.)* Acum zece ani, am întîlnit-o pentru prima dată în casa răposatei mele surori. Pe atunci avea şaptesprezece ani, iar eu treizeci şi şapte. De ce nu m-am îndrăgostit atunci de ea şi n-am cerut-o în căsătorie? Ar fi fost atît de uşor! Acum ar fi fost soţia mea... Da, soţia mea... Ne-ar fi trezit pe amîndoi furtuna... Ea s-ar fi speriat de tunet, iar eu, luînd-o în braţe, i-aş fi şoptit: „Nu-ţi fie teamă, sînt aici". O, gînduri minunate, îmi vine să rîd de fericire!... Dar, doamne, dumnezeule, mi se-ncurcă gîndurile... De ce sînt bătrîn? De ce nu mă-nţelege? Retorica ei, morala ei leneşă, gîndurile ei absurde despre sfîrşitul lumii, toate astea îmi sînt profund nesuferite! *(Pauză.)* De ce-oi fi un om atît de sucit? Ah, cît îl invidiez pe besmeticul ăsta de Feodor, pe mărginitul ăsta de Hruşcev! Sînt oameni mediocri, sinceri în prostia lor, şi nu cunosc această ironie usturătoare care îmi otrăveşte sufletul...

*(Intră Feodor Ivanovici înfăşurat într-un pled.)*

## 7

*Voiniţki* şi *Feodor Ivanovici.*

Feodor Ivanovici *(în uşă)*: Eşti singur? Doamnele au plecat? *(Intră.)* M-au trezit tunetele de-afară. Grozavă ploicică! Cît să fie ora?

Voiniţki: Naiba ştie!

Feodor Ivanovici: Parc-am auzit glasul Elenei Andreevna?...

Voinițki: Adineauri a fost aici.

Feodor Ivanovici: Strașnică femeie! *(Cercetînd medicamentele de pe masă.)* Ce-s astea? Pastile de mentă? *(Ia una.)* Da, strașnică femeie... Profesorul e bolnav cu adevărat?

Voinițki: Da...

Feodor Ivanovici: Nu pricep în ruptul capului cum poate un om să ducă o asemenea existență. Se spune că vechii greci își aruncau copiii bolnăvicioși în prăpastie, de pe muntele Mont Blanc. Eu, să fi fost în locul lor, îi aruncam și pe bătrîni!...

Voinițki *(enervat)*: Nu de pe Mont Blanc, ci de pe Stînca Tarpeiană! Cîtă ignoranță, doamne!

Feodor Ivanovici: Fie cum spui tu... E tot un drac! Da' de ce, mă rog, ești atît de mîhnit? Nu cumva îți pare rău de profesor?

Voinițki: Lasă-mă-n pace!

*(Pauză.)*

Feodor Ivanovici: Ori poate te-ai îndrăgostit de nevasta lui? Ce zici?... Hm... S-ar putea... Atunci oftează!... Ascultă-mă însă ce-ți spun: dacă în toate mahalagismele astea care fac ocolul județului există un dram de adevăr, și dacă mă voi convinge personal de asta, să nu-mi ceri îngăduință: te voi arunca cu propriile mele mîini de pe Mont... adică de pe Stînca Tarpeiană!...

Voinițki: Sîntem prieteni...

Feodor Ivanovici: Atît de repede?

Voinițki: Ce vrea să zică acest: „atît de repede"?

Feodor Ivanovici: O femeie nu poate fi prietenă cu un bărbat decît numai în ordinea următoare: mai întîi camaradă, apoi iubită, și abia la urmă prietenă.

Voinițki: Trivială filozofie!

Feodor Ivanovici: Să bem dar cu acest prilej! In cinstea trivialei filozofii! Vino la mine. Mi se pare că mi-a mai rămas puțină *chartreuse*... Tragem o dușcă, iar îndată ce se crapă de ziuă plecăm la conacul meu. Ne-am înțeles? Am un vătaf, îl cheamă Luka, ăsta nu spune niciodată: „Ne-am înțeles“ ci: „M-am înțeles“. Un pungaș fără pereche... Atunci, „m-am înțeles“? *(Zărind-o pe Sonia, care intră pe ușă.)* Iartă-mă, sînt fără cravată... *(Pleacă repede.)*

## 8

*Voinițki* și *Sonia.*

Sonia: Unchiule Jorj, iar ați băut șampanie cu Feodor și v-ați plimbat cu troica! V-ați legat frați de cruce, cum văd. Ei, înțeleg, el e întotdeauna așa, dar dumitale ce ți-a venit? La vîrsta dumitale!

Voinițki: Draga mea, vîrsta n-are ce căuta aici. Dacă n-ai o viață adevărată trăiești cu nălucile... Tot e mai bine decît nimic!

Sonia: Fînul a rămas neridicat. Gherasim m-a anunțat aseară că o să putrezească din pricina ploii, iar dumneata în loc să iei măsuri te tot „amăgești“ cu Feodor... *(Speriată.)* Unchiule, ce ai? Ți-s ochii plini de lacrimi!

Voinițki: Da' de unde lacrimi? Nu-i nimic... Fleacuri! Te-ai uitat adineauri la mine cum se uita răposata maică-ta... Scumpa mea... *(Îi sărută mîinile și obrajii.)* Sora mea... Surioara mea dragă... De ce nu mai e printre noi? Dacă ar ști ea! O, doamne, dacă ar ști!

Sonia: Ce anume să știe, unchiule?

Voinițki: Mi-e greu, nu știu cum.... Nimic, nimic, drăguțo... Lasă acum... altă dată... Mă duc. *(Pleacă.)*

*(Intră Hrușcev.)*

## 9

*Sonia și Hrușcev.*

Hrușcev: Tatăl dumitale nu mă ascultă de loc. Eu îi spun că are gută, el de colo — reumatism; eu îl rog să stea întins, dumnealui nici s-audă — șade popîndău în pat! *(Își ia șapca.)* Nervi, ce să-i faci!

Sonia: E un răsfățat. Lasă șapca și așteaptă să stea ploaia. Vrei să iei o gustare?

Hrușcev: N-ar strica.

Sonia: Îmi place să iau uneori cîte o gustare noaptea. În bufet, mi se pare c-a mai rămas cîte ceva de la prînz... *(Caută în bufet.)* Crezi dumneata că tata are nevoie de doctor? Îi trebuie vreo duzină de femei care să stea în jurul lui, să-i cate cu evlavie în ochi și să suspine nencetat: „O, domnule profesor!“ Uite am găsit niște brînză... Servește-te!

Hrușcev: Nu-i frumos să vorbești în felul acesta despre tatăl dumitale. Sînt de acord că e un om dificil, totuși dacă stai să-l compari cu toți Jorjii și Ivan-Ivanîcii, aceștia nu valorează nici cît degetul lui mic...

Sonia: Am găsit și o sticlă. Îți vorbesc nu atît despre tata, cît despre marele om... Pe tata îl iubesc, însă marele om cu toate mofturile lui de mandarin chinez mă plictisește. *(Se așază amîndoi.)* Ia te uită ce ploaie! *(Fulgeră.)* Poftim!

Hrușcev: Fulgeră departe de aici, n-o să ajungă pînă la noi.

Sonia *(turnîndu-i în pahar)*: Bea, te rog!

Hrușcev: Viață lungă și sănătate! *(Golește paharul.)*

Sonia: Te superi pe noi că te-am deranjat în toiul nopții?

Hrușcev: Dimpotrivă. Dacă nu mă chemai, la ora asta aș fi dormit. Și trebuie să recunosc că e mult mai plăcut să te văd aievea decît în vis.

Sonia: Dar de ce ai o față atît de încruntată?

Hrușcev: Pentru că sînt supărat. Profit de faptul că sîntem singuri, Sofia Andreevna, ca să-ți vorbesc. Ascultă-mă, cu cîtă bucurie te-aș lua din casa asta, chiar acum, în această clipă! E o atmosferă atît de viciată, încît am impresia că-ţi otrăveşte sufletul. Tatăl dumitale, omul acesta absorbit pînă peste cap de gută şi de cărţile lui, unchiul dumitale Jorj, acest om curios, apoi mama dumitale vitregă...

Sonia: Ce-i cu mama mea vitregă?

Hruşcev: N-am dreptul să vorbesc... nu pot... Draga mea, multe nu înţeleg despre oameni. După mine, la om totul trebuie să fie frumos: şi faţa şi îmbrăcămintea şi sufletul şi gîndurile... Deseori mi-e dat să văd un obraz şi o îmbrăcăminte atît de frumoase, încît mă apucă ameţeala, dar dincolo de ele se întîmplă să descopăr un suflet mai negru decît tăciunele pe care nu-l poţi înfrumuseţa cu nimic... Iartă-mă că-ţi vorbesc atît de emoţionat, dar îmi eşti nespus de dragă...

Sonia *(scapă cuţitul)*: Ce-i cu mine, am scăpat cuţitul...

Hruşcev *(ridicîndu-l)*: Nu-i nimic... *(Pauză.)* Se întîmplă uneori să mergi noaptea prin pădure, şi dacă zăreşti în depărtare o luminiţă, îţi vine deodată sufletul la loc, încît nu mai simţi nici oboseala drumului, nici întunericul, nici crengile ţepoase care-ţi izbesc dureros obrazul. Uite, lucrez din zori şi pînă noaptea tîrziu, nici vara, nici iarna nu cunosc odihna, dau piept cu acei care nu vor să mă înţeleagă, sufăr uneori ca un cîine... dar în sfîrşit, am găsit şi eu luminiţa mea. N-am să mă laud că te iubesc mai presus de orice pe lume. Dragostea pentru mine nu reprezintă totul... ea este răsplata mea supremă! Draga mea, pentru acel care munceşte, care luptă şi suferă nu există o răsplată mai frumoasă decît asta...

Sonia *(emoţionată)*: Mă ierţi că te întrerup... Dar aş vrea să te întreb ceva, Mihail Lvovici...

Hruşcev: Ce anume? Vorbeşte...

Sonia: Deseori vii în vizită la noi, şi eu cu ai mei te vizităm adesea. Bănuiesc că în sinea dumitale nu-ţi poţi ierta acest lucru...

Hruşcev: Nu-nţeleg ce vrei să spui.

Sonia: Vreau să spun că convingerile dumitale democratice sînt jignite de această apropiere dintre noi. Eu sînt o fată de pension. Elena Andreevna e o aristocrată, ne îmbrăcăm după ultima modă, pe cînd dumneata ești un democrat convins...

Hrușcev: Să lăsăm asta. Nu este cazul...

Sonia: Dumneata, dumneata exploatezi turba, plantezi păduri... Ciudată ocupație... Într-un cuvînt, ești un narodnic convins...

Hrușcev: Democrat, narodnic... Sofia Alexandrovna, oare trebuie vorbit despre aceste lucruri pe un ton atît de tragic, ba chiar cu tremur în glas?

Sonia: Se poate, pentru că sînt chestiuni serioase.

Hrușcev: Exagerezi...

Sonia: De loc. Să luăm un exemplu. Dacă aș avea o soră și dumneata te-ai îndrăgosti de ea și i-ai face propunerea de căsătorie, dumneata nu ți-ai putea ierta niciodată acest pas, pentru că ți-ar fi rușine să te arăți în ochii colegilor dumitale, medicii de la zemstvă... Da, ți-ar fi rușine că te-ai îndrăgostit de o fată de pension năzuroasă, care n-a frecventat niciodată cursurile unei facultăți și care se îmbracă după ultima modă. E așa cum îți spun... Citesc în ochii dumitale că-mi dai dreptate! Altfel, ar însemna că pădurile dumitale, turba și cămașa asta țărănească nu sînt decît o prefăcătorie, o minciună și o fanfaronadă. Atît și nimic mai mult.

Hrușcev: De ce?... Spune-mi, de ce mă jignești? Adică așa-mi trebuie, căci sînt un prost și mă bag unde nu-mi fierbe oala! Rămîi cu bine! *(Se îndreaptă spre ușă.)*

Sonia: La revedere... Te rog să mă ierți dacă am fost prea aspră cu dumneata.

Hrușcev *(întorcîndu-se din drum)*: Dacă ai ști ce atmosferă grea și apăsătoare domnește în casa asta! Un mediu viciat, în care fiecare om este privit dușmănos, cu suspiciune, în dorința de a descoperi în el un narodnic, un psihopat sau un limbut — tot ce vrei, numai nu un om! Parcă-i aud: „O, ăsta-i un psihopat!“ și nu-și mai încap în pene de bucurie, sau „ăsta-i un limbut!“ și le scapără ochii de parcă ar fi descoperit o nouă Americă! Dacă cumva nu pot să-și dea seama ce fel de om sînt și în care din cele trei categorii să mă claseze, vinovatul la urma urmei sînt tot eu şi declară sentenţios: „E un om foarte ciudat!“ Dumneata nu ai decît douăzeci de ani, totuşi pari bătrînă şi judicioasă ca tatăl sau ca unchiul dumitale Jorj şi nu m-aş mira de loc dacă într-o bună zi m-ai chema să te tratez de gută. În felul acesta nu se poate trăi! Oricine aş fi eu, priveşte-mă drept în ochi, limpede, fără gînduri ascunse, fără idei preconcepute şi, în primul rînd, caută în mine omul, altfel în raporturile dumitale cu oamenii nu va exista niciodată înţelegere. Şi acum, la revedere! Deci, nu uita un lucru: cu aceşti ochi plini de suspiciune şi de neîncredere, cum îi ai dumneata, n-ai să te îndrăgosteşti niciodată.

Sonia: Nu-i adevărat!

Hruşcev: Ba e aşa cum îţi spun!

Sonia: Nu, nu! Şi ca să-ţi demonstrez că nu ai dreptate, află de la mine că... iubesc! Da, da, iubesc, şi sufăr din cauza asta! Acum lasă-mă, te rog! Pleacă, pleacă şi... nu mai veni pe la noi niciodată... niciodată!

Hruşcev: Omagiile mele! *(Pleacă.)*

Sonia *(singură)*: S-a supărat. Ce caracter imposibil, doamne, dumnezeule! *(Pauză.)* Nu zic, ştie să vorbească frumos, dar cine-mi poate garanta că tot ceea ce-mi spune nu e decît o frazeologie goală? Nu-l auzi vorbind decît despre pădurile lui, despre copacii plantaţi... În fond nu e un lucru rău, dar se prea poate să fie numai o psihopatie... *(Îşi acoperă faţa cu mîinile.)* Nu mai pricep nimic! *(Plînge.)* A absolvit facultatea de medicină, dar se ocupă de altele... Ciudat, foarte ciudat om... Doamne, ajută-mă să pot chibzui totul...

*(Intră Elena Andreevna.)*

## 10

*Sonia* şi *Elena Andreevna.*

Elena Andreevna *(deschizînd fereastra)*: A trecut furtuna! Ce aer curat! *(Pauză.)* Unde-i Duhul pădurii?

Sonia: A plecat.

*(Pauză.)*

Elena Andreevna: Sophie!

Sonia: Da?

Elena Andreevna: Pînă cînd ai să mai fii supărată pe mine? Doar nu ne-am făcut nici un rău una alteia, de ce să ne dușmănim? N-are rost...

Sonia: Și eu aveam același gînd... *(O îmbrățișează.)* Draga mea!

Elena Andreevna: Bine că s-a isprăvit! *(Amîndouă se privesc emoționate.)*

Sonia: Tata s-a culcat?

Elena Andreevna: Nu. E în salon. Nu ne mai vorbim săptămîni întregi și dumnezeu știe de ce. E timpul să isprăvim... *(Privește masa.)* Ce-i aici?

Sonia: A mîncat Duhul pădurii.

Elena Andreevna: Văd că a mai rămas puțin vin... Hai să bem „Bruderschaft".

Sonia: Hai!

Elena Andreevna: Din același pahar... *(Toarnă.)* Mai bine-i așa. Va să zică, de acum încolo ne spunem „tu"?

Sonia: Da, da! *(Beau și se sărută.)* De mult voiam să ne împăcăm, dar, nu știu de ce, nu îndrăzneam... *(Plînge.)*

Elena Andreevna: De ce plîngi?

Sonia: Nu știu ce am, mi-a venit așa dintr-o dată.

Elena Andreevna: Haide, haide, fii cuminte... *(Plînge și ea.)* Iată, m-ai făcut și pe mine să plîng! *(Pauză.)* Erai supărată pe mine că m-am măritat cu tatăl tău din calcul. Dacă crezi în jurăminte, uite, îți jur că l-am luat numai și numai din dragoste. M-am amorezat de știința și de celebritatea lui. Sentimentul meu n-a fost o dragoste adevărată, însă pe atunci mi se părea că iubesc cu adevărat! N-am fost vinovată, nu. Iar tu chiar din ziua căsătoriei noastre ai început să mă chinuiești cu privirile tale pline de neîncredere și de suspiciune...

Sonia: Ei, acum ne-am împăcat, să uităm trecutul pentru totdeauna! Știi ceva? Pentru a doua oară aud azi că am ochii plini de neîncredere și suspiciune.

Elena Andreevna: Nu trebuie să privești oamenii cu atîta neîncredere, nu-ți șade bine. Trebuie să ai încredere în toată lumea, altfel nu se poate trăi.

Sonia: Cine s-a fript cu supa suflă și în iaurt: nu mai pot avea încredere în oameni.

Elena Andreevna: Și cine anume ți-a pricinuit aceste decepții? Tatăl tău e un om bun și cinstit, care a muncit din greu o viață întreagă. Astăzi i-ai reproșat că a fost fericit în viață. Ei bine, chiar dacă a fost într-adevăr fericit, el n-a avut timp să se bucure de această fericire, căci munca nu i-a permis-o. În ce mă privește, niciodată n-am făcut intenționat ție sau tatălui tău un rău cît de mic. Unchiul Jorj, la rîndul său, e un om bun și cinstit, însă nefericit pentru că nu și-a găsit împlinirea în viață... Deci cine ți-a spulberat încrederea în oameni?

*(Pauză.)*

Sonia: Spune-mi sincer, ca unei prietene... Ești fericită?

Elena Andreevna: Nu!

Sonia: Știam... Și încă o întrebare. Spune-mi deschis: n-ai vrea să ai un soț tînăr?

Elena Andreevna: Ce copilă ești!... Nici vorbă că aș vrea. *(Rîde.)* Ei, haide, haide, mai întreabă-mă ceva...

Sonia: Ia spune-mi, Duhul pădurii îți place?

Elena Andreevna: Da, foarte mult.

Sonia *(rîde)*: Îți par caraghioasă, nu-i așa? Iată, a plecat acum cîteva clipe de aici, dar parcă îi mai aud glasul și pașii... Îi văd chipul în fereastra asta întunecată... Lasă-mă să-ți spun totul... Dar nu pot vorbi așa de tare, mi-e rușine, nu știu cum... Hai, mai bine să mergem în odaia mea, să stăm acolo de vorbă. Spune-mi drept, îți par o caraghioasă, nu-i așa? *(Pauză.)* Și zici că-i un om de treabă?

Elena Andreevna: Da, e un om minunat...

Sonia: Mi se pare ciudată povestea asta cu pădurile, cu turba... Nu-l înțeleg.

Elena Andreevna: Dar parcă-i vorba aici de păduri? Gîndește-te, draga mea, că ai de-a face cu un om talentat. Știi ce înseamnă a fi talentat? A întruchipa curajul, inteligența neîngrădită de nimic, puterea de acțiune... sădești un copac, extragi cîteva puduri de turbă și... te și gîndești ce o să fie peste o mie de ani — întrezărești de pe acum fericirea omenirii. Astfel de oameni sînt rari. Ei trebuie iubiți... Domnul să vă ajute! Amîndoi sînteți cinstiți, plini de avînt, neprihăniți sufletește. Chiar dacă el e puțin zănatic, tu ești în schimb mai cumpătată, cu scaun la cap, așa că o să vă completați de minune unul pe altul... *(Se ridică în picioare.)* Pe cînd eu sînt o ființă anostă, un personaj episodic... Și în muzică și în casa soțului meu, și în toate romanele voastre am rămas același personaj episodic. De fapt, Sonia, dacă mă gîndesc bine, sînt cu adevărat o ființă foarte, foarte nenorocită! *(Umblă emoționată pe scenă.)* N-am parte de fericire pe lumea asta. Așa e! De ce rîzi?

Sonia *(rîde, cu fața în palme)*: Ce fericită sînt! Ce fericită!

Elena Andreevna *(frîngîndu-și mîinile)*: Iar eu ce nenorocită-s!

Sonia: Sînt fericită... fericită.

Elena Andreevna: Aș vrea să cînt la pian... Aș cînta ceva...

Sonia: Cîntă. *(Îmbrățișînd-o.)* Tot n-am să mai pot dormi... Cîntă ceva!

Elena Andreevna: Stai puțin, tatăl tău nu doarme. Iar cînd e bolnav muzica îl enervează. Du-te și întreabă-l dacă-mi dă voie. Dacă n-are nimic împotrivă, am să cînt...

Sonia: Mă duc să-l întreb. *(Pleacă.)*

*(Din parc se aude toaca paznicului.)*

Elena Andreevna: De mult n-am mai cîntat la pian. Am să cînt și am să plîng ca o proastă... *(Se apleacă pe fereastră.)* Tu bați toaca, Efim?

Glasul paznicului: Eu, coniță!

Elena Andreevna: Nu mai bate. Boierul e bolnav.

Glasul paznicului: De-i așa, plec. *(Fluieră, chemîndu-și cîinii.)* Ei, Jucika, Trezor, Jucika!

*(Pauză.)*

Sonia *(intrînd în odaie)*: Nu se poate!

Cortina

## ACTUL AL TREILEA

Salon în casa lui Serebreakov. Trei uși: în dreapta, în stînga și la mijloc. E ziuă. Se aude dintre culise pianul și vocea Elenei Andreevna interpretînd aria lui Lenski din „Evgheni Oneghin“, cîntată înainte de duel.

### I

*Orlovski, Voinițki* și *Feodor Ivanovici,* acesta din urmă poartă un costum de cerkez și ține în mînă o căciulă caucaziană.

Voinițki *(ascultînd muzica)*: Cîntă Elena Andreevna... E aria mea preferată... *(Muzica încetează.)* Da... frumoasă arie... Mi se pare că niciodată n-am fost mai plictisiți decît acum...

Feodor Ivanovici: N-ai văzut, dragule, ce-nseamnă plictiseala adevărată. Cînd eram voluntar în Serbia pe vremea războiului, să fi văzut acolo plictiseală! Arșiță, zăpușeală, murdărie, capul îți vîjîia după cheful din noaptea trecută... Intr-una din zile ședeam într-o magazie infectă împreună cu căpitanul

Kaşkinazi... Epuizaserăm toate subiectele de discuţie, n-aveam unde ne duce, nici ce face, de băutură nu ne ardea, într-un cuvînt, plictiseală cumplită de-ţi venea să-ţi bagi capul în ştreang, nu alta! Şedeam aşa ca două tarantule şi ne uitam unul la altul — eu la el, şi el la mine fără a ne spune o vorbă. Trece aşa o oră, mai trece una, şi noi tot ne privim — cînd deodată îl văd că sare în picioare, trage sabia şi... tabără asupra mea! Aferim! Se-nţelege că n-am stat ca să-mi zboare căpăţîna, că era gata-gata s-o facă... şi, pun mîna şi eu pe sabie! Ei, să fi văzut atunci bătălie!... Ţac — ţac, ţac — ţac... Abia au reuşit să ne despartă. Eu, ce să zic, am scăpat teafăr, dar căpitanul Kaşkinazi poartă şi astăzi pe obraz cogeamite cicatrice. Ca să vedeţi unde-i poate duce uneori plictiseala pe oameni...

Orlovski: Da, se întîmplă.

*(Intră Sonia.)*

### 2

*Aceiaşi* şi *Sonia.*

Sonia *(aparte)*: Nu-mi mai găsesc locul... *(Merge zîmbind.)*

Orlovski: Încotro, pisicuţo? Mai stai cu noi.

Sonia: Fedea, vino să-ţi spun ceva... *(Îl duce pe Feodor Ivanovici într-un colţ al salonului.)* Vino mai aproape...

Feodor Ivanovici: Ce s-a-ntîmplat? Îţi radiază faţa ca soarele pe cer...

Sonia: Fedea, dă-mi cuvîntul tău de onoare că ai să-mi îndeplineşti rugămintea!

Feodor Ivanovici: S-auzim.

Sonia: Du-te, te rog, la... la Duhul pădurii...

Feodor Ivanovici: Şi pentru ce, mă rog, să mă duc la el?

Sonia: Aşa... în vizită... Întreabă-l de ce n-a mai dat pe la noi... de două săptămîni.

Feodor Ivanovici: Ţi s-au făcut obrajii ca doi bujori! Aha, ţi-e ruşine! Domnilor, Sonia e îndrăgostită!

Toţi: S-a ruşinat, s-a ruşinat!

*(Sonia își acoperă fața cu mîinile și fuge din salon.)*

Feodor Ivanovici: Rătăceşte toată ziua ca o umbră dintr-o odaie în alta și nu-și află locul. E îndrăgostită de Duhul pădurii.

Orlovski: Bună fată... Mi-e dragă. Visam, Fediușa, că ai s-o iei de nevastă, căci o noră ca ea să cauţi cu lumînarea şi tot nu găseşti! Se vede că domnul nu vrea să mă fericească... Și ce bine ar fi fost! Inchideam ochii şi mă gîndeam: iaca, vin în casa ta, nevastă tînără, cămin familial, samovarul fîsîie...

Feodor Ivanovici: Nu prea mă prind eu cu de-alde astea! Și chiar dacă ar da peste mine damblaua însurătorii, aș alege-o mai curînd pe Iulia. Cel puţin e mică de stat, iar dintre toate relele se recomandă să alegi întotdeauna răul cel mai mic... Și apoi mai e şi gospodină... *(Se lovește cu palma peste frunte.)* Am o idee!

Orlovski: Ce idee?

Feodor Ivanovici: Să bem un pahar de şampanie!

Voiniţki: E devreme încă... Și cald pe deasupra. Ai puţină răbdare...

Orlovski *(mîncîndu-l din ochi)*: Feciorașul meu, mîndreţea mea! I-a venit pofta să bea un pahar de şampanie, mititelul de el!...

*(Intră Elena Andreevna.)*

## 3

*(Aceiași* şi *Elena Andreevna.)*
*(Elena Andreevna* străbate scena.)

Voiniţki: Admiraţi-o vă rog, domnilor! Umblă şi se leagănă de lene ce-i e. Drăguţ! Foarte drăguţ!

Elena Andreevna: Încetează, Jorj... E destulă plictiseală și fără bombăneala dumitale.

Voinițki *(tăindu-i drumul)*: Gîndiți-vă, domnilor, ce talent! Ce suflet de artist are! Și ia priviți-o cîtă apatie, lîncezeală... Și cîte virtuți, doamne, cîte virtuți! Te-ar apuca leșinul de-ai sta să le înșiri pe toate, zău așa!...

Elena Andreevna: Nu le mai înșira, și lasă-mă să trec...

Voinițki: Nu cumva te chinuie melancolia? *(Cu vioiciune.)* Haide, draga mea, minunată făptură, fii deșteaptă! În vinele dumitale curge sînge de zînă a apelor — fii zînă!

Elena Andreevna: Lasă-mă să trec!

Voinițki: Dă-ți drumul măcar o dată în viață și îndrăgostește-te cît mai curînd de vreun duh al apelor...

Feodor Ivanovici: Și bîldîbîc cu capu-n bulboană pentru ca *Herr* profesor și noi toți să rămînem cu gura căscată!

Voinițki: Ce zici, zînă a apelor? Iubește cît mai e vreme de iubit!

Elena Andreevna: Degeaba mă tot învățați ce să fac. Parcă nu m-aș pricepe cum să trăiesc dacă aș fi singură! Aș zbura ca o pasăre liberă departe de voi toți, ca să nu mai văd chipurile astea somnoroase, să nu mai aud toate vorbele astea anoste, să uit că existați pe lume!... Nimeni nu s-ar fi încumetat atunci să mă învețe ce am de făcut. Dar n-am destulă voință ca s-o fac. Sînt o fricoasă, mi-e rușine pînă și de umbra mea și mi se pare că dacă aș face acest pas, toate nevestele mi-ar lua exemplul și și-ar părăsi bărbații, iar pe mine m-ar pedepsi dumnezeu și m-ar chinui toată viața remușcările de conștiință. Altfel v-aș arăta cum se poate trăi! *(Pleacă.)*

Orlovski: Drăguța de ea, frumoasa mea...

Voinițki: Am impresia că în curînd am să încep s-o urăsc pe această femeie! Poftim, sfiiciunea personificată, dar filozofează ca un diac bătrîn încîntat de propriile virtuți! Mi se străpezesc dinții cînd mă uit la ea!

Orlovski: Lasă, lasă... Pe unde o fi profesorul ?

Voinițki: E în cabinetul său. Scrie, ca de obicei.

Orlovski: M-a chemat printr-o scrisoare, cică ar avea o treabă cu mine. Nu știți cumva despre ce este vorba ?

Voinițki: Mofturi, n-are nici o treabă... Scrie prostii peste prostii, bombăne toată ziua și o face pe gelosul. Asta-i toată treaba dumnealui.

*(Prin ușa din dreapta intră Jeltuhin și Iulia.)*

## 4

*Aceiași, Jeltuhin* și *Iulia.*

Jeltuhin: Respectele mele, domnilor.

Iulia: Bună ziua, nășicule ! *(Îl sărută.)* Bine te găsesc, Fedenka ! *(Îl sărută.)* Îmi pare bine că te văd, Egor Petrovici ! *(Îl sărută.)*

Jeltuhin: Alexandr Vladimirovici e acasă ?

Orlovski: Acasă. E în cabinetul său.

Jeltuhin: Mă duc la el. M-a chemat printr-o scrisoare, cică ar avea o treabă cu mine... *(Pleacă.)*

Iulia: Egor Petrovici, ai primit orzul pe care mi l-ai cerut prin scrisoarea dumitale ?

Voinițki: Mulțumesc, l-am primit. Cît îți sînt dator ? Mi se pare că și în primăvară m-ați mai împrumutat cu ceva, dar nu mai țin minte cu ce anume... Trebuie să facem socoteala, ca să nu ne-ncurcăm pe urmă...

Iulia: În primăvară v-am dat opt merțe de secară, două junci, un juncan și de la curtea dumitale mi s-a cerut niște unt...

Voinițki: Și cît am de plată ?

Iulia: Adă-mi abacul și-ți spun numaidecît, Egor Petrovici, că așa e cam greu...

Voinițki: Ți-l aduc îndată...

*(Pleacă și se întoarce numaidecît cu abacul.)*

Orlovski: Ce-ţi face fratele, pisicuţo, e sănătos?

Iulia: Slavă domnului. Ia spune, năşicule, unde ţi-ai cumpărat cravata asta?

Orlovski: Am luat-o din oraş, de la Kirpiciov.

Iulia: E tare drăguţă. Am să-i iau şi lui Leonicika una.

Voiniţki: Poftim abacul.

*(Iulia se aşază şi începe să calculeze.)*

Orlovski: Ce noroc pe capul lui Leonea ăsta, zău aşa! O gospodină ca ea, mai rar! Un dop de fată, dar treabă face cît zece!

Feodor Ivanovici: Iar el se preumblă de colo pînă colo şi taie frunză la cîini. Mare pramatie!

Orlovski: Băsmăluţa mea dragă... Ştiţi, domnilor, că poartă basma pe cap! Mă duc vineri în tîrg şi ce credeţi că văd? Se plimba fata noastră printre cărăuşi, cu băsmăluţa pe cap...

Iulia: Poftim, m-aţi încurcat...

Voiniţki: Aş zice, domnilor, să mai schimbăm locul, că m-am plictisit aici. Să mergem în sala mare... *(Cască.)*

Orlovski: Cum doriţi, îmi este indiferent.

*(Ies toţi pe uşa din stînga.)*

Iulia *(singură, după pauză)*: Fedenka s-a gătit ca un cecen. Ce-nseamnă şi părinţii ăştia care nu ştiu să dea copiilor o creştere mai de doamne-ajută!... Bărbat mai frumos decît el nici nu găseşti în tot judeţul: inteligent, bogat, dar ce folos?... Un pierde-vară... *(Socoate mai departe la abac.)*

*(Intră Sonia.)*

## 5

*Iulia* şi *Sonia.*

Sonia: Erai aici, Iulicika? Nici nu ştiam c-ai venit...

Iulia *(sărutînd-o)*: Scumpa mea!

Sonia: Și ce faci aici? Socoți? Mă uit la tine și mă cuprinde invidia... Ce bună gospodină ești tu! De ce nu vrei să te măriți?

Iulia: Nu vreau... Au venit cîțiva să mă pețească, dar i-am refuzat. Nu, n-am să pot niciodată să-mi găsesc un bărbat ca lumea!

Sonia: De ce?

Iulia: Pentru că n-am școală. Nu știi că am fost luată din clasa a doua de liceu?

Sonia: Și de ce te-au luat?

Iulia: Pentru nepricepere și lene.

*(Sonia rîde.)*

Iulia: De ce rîzi, Sonicika?

Sonia: Pentru că în capul meu se petrec lucruri ciudate... Dacă ai ști, Iulicika, ce fericită sînt astăzi! Atît de fericită! Nu-mi găsesc locul... Hai, mai bine să stăm de vorbă, vrei? Ia spune-mi, ai fost cîndva îndrăgostită?

*(Iulia dă din cap afirmativ.)*

Sonia: Zău? De cine? E un bărbat interesant?

*(Iulia îi șoptește ceva la ureche.)*

Sonia: De Feodor Ivanîci?

Iulia *(dînd afirmativ din cap)*: Și dumneata?

Sonia: Și eu... numai că nu de Feodor Ivanîci. *(Rîzînd.)* Ei, mai spune-mi ceva...

Iulia: Sonicika, de multă vreme vroiam să-ți vorbesc...

Sonia: Te ascult.

Iulia: Vroiam să-ți mărturisesc... Să-ți spun... Știi doar că întotdeauna mi-ai fost dragă... Am multe cunoștințe, multe prietene, dar... dar dumneata îmi ești mai dragă decît toate... Dacă mi-ai spune: „Iulicika, dă-mi o duzină de cai, ori, să zicem, două sute de oi“, ți-aș da cu dragă inimă... Nu mi-ar părea rău de nimic....

Sonia: De ce te-ai oprit, Iulîcika?

Iulia: *Mi*-e rușine, nu știu cum... Știi doar cît de mult țin la dumneata. Îmi ești mai dragă decît toate prietenele... Nu ești mîndră... Iartă-mă, nici n-am observat ce rochiță drăguță ai!...

Sonia: Lasă rochița, vorbim după aceea... Haide, spune-mi ce ai de spus.

Iulia *(emoționată)*: Nu știu cum să încep... ca să nu mă crezi proastă... Pentru fericirea dumitale... pentru... pentru... N-ai vrea să-l iei pe Leonicika de bărbat? *(Își acoperă fața cu mîinile.)*

Sonia *(ridicîndu-se)*: Să nu mai vorbim despre asta, Iulicika... Să nu mai vorbim...

*(Intră Elena Andreevna.)*

### 6

*Aceiași* și *Elena Andreevna.*

Elena Andreevna: Oriunde mă duc, în orice cameră intru, mă izbesc sau de Jorj, sau de cei doi Orlovski! Pur și simplu n-ai loc de ei. M-a apucat și durerea de cap! Ce-or fi căutînd aici? De-ar pleca odată!

Iulia *(printre lacrimi)*: Bună ziua, Elena Andreevna! *(Vrea să o sărute.)*

Elena Andreevna: Bună ziua, Iulicika. Iartă-mă, dar nu-mi place să mă sărut prea des. Sonia, ce face tata? *(Pauză.)* Sonia, de ce nu-mi răspunzi? Te-am întrebat, ce face tata? *(Pauză.)* Ce ai, ești supărată pe mine?

Sonia: Vrei să știi ce am? Vino încoace... *(O duce ceva mai la o parte.)* Am să-ți spun... Mi-e sufletul prea plin astăzi ca să pot sta de vorbă cu dumneata și să mă prefac. Poftim! *(Îi întinde o scrisoare.)* Am găsit-o în parc. Iulicika, vino cu mine!

*(Iese împreună cu Iulia pe ușa din stînga.)*

## 7

*Elena Andreevna,* apoi *Feodor Ivanovici.*

Elena Andreevna *(singură)*: Ce-o fi însemnînd asta? O scrisoare de la Jorj către mine! Dar ce vină am eu? O, cîtă cruzime, ce lipsă de omenie!... Auzi dumneata, îi e sufletul prea plin ca să stea de vorbă cu mine... Doamne, dumnezeule, ce jignire!... Îmi vine amețeala... ah!

Feodor Ivanovici *(intră pe ușa din stînga și traversează scena)*: De ce oare tresari cînd mă vezi? *(Pauză.)* Hm... *(Îi ia scrisoarea din mînă și o face bucățele.)* Lasă, te rog, fleacuri d-astea. Trebuie să te gîndești numai la mine!

*(Pauză.)*

Elena Andreevna: Ce-nseamnă asta?

Feodor Ivanovici: Asta înseamnă că atunci cînd am pus ochii pe cineva, nu-mi mai scapă din mînă.

Elena Andreevna: Ba înseamnă că ești un prost și un obraznic!

Feodor Ivanovici: Astă seară la ora șapte și treizeci de minute ai să mă aștepți la marginea parcului lîngă podeț... Nu mai am nimic de adăugat. Deci, rămîne stabilit, îngerașule, la ora șapte și treizeci... *(Încearcă s-o ia de mînă.)*

*(Elena Andreevna îi trage o palmă.)*

Feodor Ivanovici: Hm!... Serioasă obiecție...

Elena Andreevna: Să piei din ochii mei!

Feodor Ivanovici: M-am și executat... *(Pleacă dar se întoarce din drum.)* Sînt profund mișcat... Să discutăm ca doi oameni pașnici... Vezi dumneata, prin toate am trecut în viață... Am mîncat pînă și ciorbă de pești aurii, în vreo două rînduri... Atîta doar, că nu m-am urcat niciodată în balon și n-am răpit nici o nevastă de savant...

Elena Andreevna: Ți-am spus să pleci și să mă lași în pace!...

Feodor Ivanovici: Mă execut îndată... Da, da, prin toate am trecut, și am adunat în mine atîta obrăznicie, încît nu mai am ce face cu ea... Îți spun toate astea, pentru că atunci cînd vei avea nevoie de un prieten sau de un dulău credincios, să apelezi la mine... Sînt profund mișcat...

Elena Andreevna: N-am nevoie de dulăi... Pleacă!

Feodor Ivanovici: Plec, plec... *(Emoționat.)* Totuși... totuși sînt profund mișcat... Da... mișcat... *(Pleacă nehotărît.)*

Elena Andreevna *(singură)*: Mă doare capul... În fiecare noapte am coșmaruri și presimt nenorociri... Cînd te gîndești, cîtă josnicie în jur! Tineretul acesta, crescut și trăit laolaltă, se sărută, se tutuiește, s-ar părea că n-are decît să trăiască în pace și bună înțelegere. Cînd colo, or să se sfîșie în curînd unul pe altul... Duhul pădurii salvează pădurile, dar pe oameni n-are cine-i salva. *(Se îndreaptă spre ușa din stînga, dar zărindu-i pe Jeltuhin și pe Iulia, intră pe ușa din mijloc.)*

## 8

*Jeltuhin* și *Iulia.*

Iulia: Ce nenorociți sîntem noi amîndoi, Leonicika, ce nenorociți!

Jeltuhin: Spune-mi, te rog, cine te-a rugat să vorbești cu ea? Halal pețitoare! Mi-ai stricat numai! O să creadă că nu mă pricep singur să-i vorbesc!... Cîtă înjosire! De o mie de ori ți-am spus că trebuie să lăsăm totul baltă, căci o să avem parte numai de jigniri, de aluzii idioate, de înjosiri... Bătrînul a mirosit, se vede, că o iubesc și a și început să-mi exploateze sentimentele. Auzi, îmi cere să-i cumpăr moșia...

Iulia: Și cît ți-a cerut?

Jeltuhin: Psst!... Vine cineva!

*(Pe ușa din stînga intră Serebreakov, Orlovski și Maria Vasilievna; aceasta din urmă răsfoiește o broșură.)*

## 9

*Aceiași, Serebreakov, Orlovski* și *Maria Vasilievna.*

Orlovski: Nici eu, dragul meu, nu mă simt prea bine. Uite, de două zile am niște dureri cumplite de cap și mă junghie tot trupul.

Serebreakov: Dar unde or fi ceilalți? Nu-mi place casa asta. Parcă e un labirint! Douăzeci și șase de camere imense, prin care se răspîndesc toți și niciodată nu găsești pe nimeni... *(Sună.)* Chemați pe Egor Petrovici și pe Elena Andreevna!

Jeltuhin: Iulia, tot n-ai altceva mai bun de făcut, du-te și caută-i pe Egor Petrovici și pe Elena Andreevna.

*(Iulia iese.)*

Serebreakov: Mda... cu bolile astea te lupți cum te mai lupți, dar ceea ce mă dă gata e starea mea sufletească de-acum. Nu știu cum să-ți explic, dar am uneori senzația că am murit demult, ori că am căzut de pe pămînt pe o altă planetă...

Orlovski: Depinde din ce punct de vedere privești întreaga chestiune...

Maria Vasilievna *(citind)*: Dați-mi, vă rog, un creion... Iar am dat de o contradicție! Trebuie să însemn locul.

Orlovski: Poftim creionul, excelență! *(Îi întinde creionul și-i sărută mîna.)*

*(Intră Voinițki.)*

## 10

*Aceiași, Voinițki,* apoi *Elena Andreevna.*

Voinițki: M-ai căutat?

Serebreakov: Da, Jorj.

Voinițki: Ce vrei dumneata de la mine?

Serebreakov: Îmi spui dumneata... Ești supărat pe mine? *(Pauză.)* Dacă m-am făcut cu ceva vinovat față de tine, te rog să mă ierți...

Voinițki: Lasă tonul ăsta... Intră în subiect. Ce dorești?

*(Intră Elena Andreevna.)*

Serebreakov: Iată și Lenocika a venit... Luați loc, domnilor, luați loc. *(Pauză.)* „V-am poftit, domnilor, ca să vă aduc la cunoștință că vine la noi un revizor". [1] Dar să lăsăm glumele la o parte. Chestiunea e serioasă. V-am adunat, domnilor, să vă cer ajutor și sfat, și cunoscîndu-vă bunăvoința, nădăjduiesc că le voi avea. După cum știți, sînt un savant, un cărturar, și-am fost totdeauna străin de viața practică. Nu pot să mă lipsesc de luminile oamenilor pricepuți. De aceea te rog pe tine, Ivan Ivanîci, și pe dumneata, Leonid Stepanîci, și pe tine, Jorj... Vorba dictonului *Manet omnes una nox* [2], sau, cu alte cuvinte toți sîntem în puterea domnului... Sînt bătrîn și bolnav. De aceea socot că a venit vremea să pun la punct chestiunile bănești în legătură cu familia mea. Eu nu mai am mult de trăit, așa că nu mă gîndesc la mine, dar am o soție tînără și o fată de măritat. E cu neputință să mai trăim la țară!

Elena Andreevna: Eu n-am nici o pretenție.

Serebreakov: Nu sîntem făcuți să locuim la țară. Și nici să trăim la oraș nu ne-ajunge cu ceea ce avem de la moșie. Acum trei zile am vîndut o parcelă de pădure, pentru patru mii de ruble. Aceasta însă este o măsură excepțională, pe care nu o putem folosi în fiecare an. Trebuie găsită o altă soluție care să ne asigure o cifră de venituri mai mult sau mai puțin stabilă. Cred că am găsit o astfel de soluție — și acum am cinstea s-o supun judecății domniilor voastre... O voi arăta în linii generale, trecînd peste amănunte. Moșia noastră nu aduce, în mediu, mai mult de doi la sută din valoarea ei totală. Eu propun s-o vindem. Dacă banii pe care îi vom lua îi vom plasa în titluri de rentă, vom primi patru sau cinci la sută și cred că o să ne mai rămînă și un excedent de cîteva mii de ruble, cu care ne vom putea permite să cumpărăm în Finlanda o mică vilă...

---

[1] *Revizorul,* N. V. Gogol, *Opere,* vol. IV, pag. 11, ed. „Cartea Rusă", 1957; în romînește de Al. Kirițescu (n.ed.).

[2] Pe toți ne așteaptă aceeași noapte (lat.) (n.t.).

Voinițki: Stai puțin, am impresia că auzul mă-nșeală... Vrei să-mi repeți ceea ce ne-ai spus?

Serebreakov: Vom plasa banii în titluri de rentă, iar cu prisosul vom cumpăra o vilă în Finlanda.

Voinițki: Lasă Finlanda! Ai mai spus încă ceva!

Serebreakov: Propun să vindem moșia.

Voinițki: Asta e... Ai să vinzi moșia... Nici că se poate mai bine! Strașnică idee! Dar la mine, la bătrîna mea mamă, te-ai gîndit? Unde ne ducem?

Serebreakov: Le vom chibzui pe toate la vremea lor... Nu totul deodată...

Voinițki: Ia stai puțin!... Se vede că pînă acum n-am avut nici un pic de judecată sănătoasă. Am fost atît de prost să cred că moșia îi aparține Soniei. Răposatul meu tată o cumpărase de zestre surorii mele. Se vede că am fost un naiv și n-am înțeles legile pe turcește. Credeam că proprietatea surorii mele a trecut Soniei.

Serebreakov: Firește că moșia e a Soniei... Cine tăgăduiește? Fără învoirea Soniei nu m-aș putea hotărî la vînzare. Și tocmai pentru că e în interesul Soniei, am făcut propunerea asta.

Voinițki: Nu pricep nimic, dar absolut nimic! Ori mi-am pierdut mințile, ori... ori...

Maria Vasilievna: Jorj, nu-l contrazice pe profesor! Știe el mai bine decît noi ce are de făcut.

Voinițki: Dați-mi, vă rog, un pahar de apă... *(Bea apa.)* Nu mă mai opun. Poți vorbi ce dorești! Te ascult!...

Serebreakov: Nu-nțeleg, Jorj, de ce te aprinzi? Doar n-am afirmat că proiectul meu este ideal. Dacă toată lumea găsește că nu e bun, eu nu mai stărui.

*(Intră Deadin. E în frac, poartă mănuși albe, iar pe cap un joben cu boruri largi.)*

## 11

*Aceiaşi* şi *Deadin.*

Deadin: Am onoarea să vă salut. Cer iertare, domnilor, că mi-am luat permisiunea de a intra neanunţat şi mă simt profund vinovat în faţa dumneavoastră, însă sper că îmi veţi acorda îngăduinţă, deoarece n-am găsit în anticameră nici o slugă care să mă anunţe..

Serebreakov *(încurcat)*: Ne face... ne face plăcere...

Deadin *(face o plecăciune)*: Excelenţă! *Mesdames!* Această vizită inopinată a mea în ţinuturile dumneavoastră urmăreşte un scop dublu: în primul rînd să vă fac o vizită pentru a vă aduce omagii şi, în al doilea, de a vă invita pe toţi, *in corpore,* profitînd de această frumoasă zi, la o expediţie pe meleagurile mele. Eu locuiesc la moara de apă pe care am arendat-o de la amicul nostru comun zis Duhul pădurii. E cel mai retras şi mai poetic colţişor al pămîntului, unde noaptea se aude plescăitul undelor, cînd dănţuiesc pe apă rusalcele, iar ziua...

Voiniţki: Lasă, Ciupitule, acum vorbim de treburi serioase... Ne-o spui mai tîrziu... *(Lui Serebreakov.)* Iată, întreabă-l pe el. Moşia a fost cumpărată de la unchiu-său.

Serebreakov: Ce rost mai are să-ntreb? Parcă nu ştiu...

Voiniţki: Moşia a fost cumpărată pe atunci cu nouăzeci şi cinci de mii de ruble. Tata a plătit numai şaptezeci de mii, rămînînd dator douăzeci şi cinci. Şi acum luaţi bine seama... Moşia nu putea fi cumpărată dacă eu nu renunţam la moştenire, în favoarea surorii mele, pe care am iubit-o din toată inima. Şi afară de asta, am muncit zece ani ca un cal de povară, şi am plătit toată datoria...

Orlovski: Bine, bine, şi ce-i cu asta?

Voiniţki: În prezent moşia nu e grevată de nici o datorie, şi merge bine, dar asta mulţumită numai strădaniilor mele. Şi acum, cînd am îmbătrînit, dumnealui vrea să mă dea pe uşă afară!

Serebreakov: Nu înțeleg unde vrei să ajungi!

Voinițki: Timp de douăzeci și cinci de ani am administrat această moșie muncind ca un rob, ți-am trimis regulat banii ca cel mai conștiincios vechil, și în tot acest timp nu te-ai gîndit să-mi acorzi nici cea mai mică răsplată! În toți anii aceștia, mi-ai dat o leafă de cinci sute ruble pe an — leafă de mizerie — și nu ți-a trecut niciodată prin cap să mi-o mărești măcar cu o rublă!

Serebreakov: De unde puteam să știu, Jorj? Eu nu sînt om cu simț practic și nu mă pricep. Ai fi putut să ți-o mărești și singur cît ai fi vrut...

Voinițki: Care va să zică, de ce n-am furat? De ce nu-mi aruncați toți disprețul în față că n-am fost hoț? Așa ar fi trebuit să fac! Acum n-aș mai fi fost un cerșetor!

Maria Vasilievna *(severă)*: Jorj!

Deadin *(emoționat)*: Jorj dragă, liniștește-te! Să nu mai vorbești așa... Uite, tremur tot... De ce să strici buna înțelegere? *(Îl sărută.)* Te implor!

Voinițki: Douăzeci și cinci de ani am stat cu mama între patru ziduri, ca niște cîrtițe... Toate gîndurile și toate simțămintele noastre pentru tine erau. Ziua, vorbeam de tine, de lucrările tale, ne mîndream cu celebritatea ta, îți rosteam cu evlavie numele, iar nopțile ni le pierdeam citind revistele și cărțile pe care acum le disprețuiesc din adîncul sufletului!

Deadin: Nu se cade să vorbești astfel, Jorj, nu se cade... Te implor!

Serebreakov: Totuși, nu înțeleg ce anume dorești de la mine?

Voinițki: Erai pentru noi o ființă de ordin superior și articolele tale le știam pe dinafară... Abia acum mi s-au deschis ochii! Abia acum îmi dau seama că, scriind despre artă, habar n-aveai ce-nseamnă arta! Toate lucrările tale, pe care le iubeam atît, nu fac nici cît o ceapă degerată!

Serebreakov: Domnilor, vă rog să-l potoliți, altfel am să plec!

Elena Andreevna: Jorj, îți cer să taci! M-ai auzit?

Voinițki: N-am să tac! *(Tăindu-i drumul lui Serebreakov.)* Așteaptă, că n-am sfîrșit! Mi-ai distrus viața! Eu n-am trăit, n-am trăit. Din cauza ta mi-am distrus, mi-am irosit cei mai frumoși ani ai vieții! Ești cel mai mare dușman al meu!

Deadin: Nu mai pot suporta... nu mai pot! Plec... *(Iese agitat pe ușa din dreapta.)*

Serebreakov: În fond ce dorești de la mine? Și apoi cu ce drept îmi vorbești pe acest ton? Om de nimic ce ești! Dacă moșia e a ta, ia-ți-o, nu-mi trebuiește!

Jeltuhin *(aparte)*: Zaraveră, nu glumă!... Mai bine să plec! *(Iese.)*

Elena Andreevna: Dacă nu vă potoliți, am să părăsesc numaidecît casa asta! *(Strigînd.)* Nu mai pot suporta infernul de aici!

Voinițki: Mi-am prăpădit viața! Și, cînd te gîndești, sînt un om talentat, inteligent, plin de inițiativă... Dacă aș fi dus o existență normală, ar fi ieșit poate din mine un Schopenhauer, un Dostoievski... Dar așa? Un scrib de rapoarte! Înnebunesc! Mamă, sînt deznădăjduit!... Mamă!

Maria Vasilievna: Ascultă-l pe profesor!

Voinițki: Mamă! Ce să mă fac? Nu, nu-mi spune nimic! Știu și singur ce am de făcut! *(Lui Serebreakov.)* Ai să mă ții minte! *(Iese pe ușa din mijloc.)*

*(Maria Vasilievna pleacă după el.)*

Serebreakov: Dar ce-i asta, domnilor, la urma urmei! Luați-l de aici pe nebunul ăsta!

Orlovski: Liniștește-te, Sașa, o să-i treacă. Nu-ți mai face inimă rea.

Serebreakov: Nu mai pot să trăiesc sub același acoperămînt! Poftim, locuiește aici *(arată ușa din mijloc)*, nas în nas cu mine... N-are decît să se mute de-aici în sat sau să se stabilească într-o aripă a casei, ori — dacă nu — plec eu de aici. Alături de el însă nu mai pot rămîne în ruptul capului...

Elena Andreevna *(soțului)*: Dacă se va mai repeta ceva asemănător, am să plec definitiv!

Serebreakov: Nu mă mai speria și tu acum!

Elena Andreevna: Nu te sperii. Însă v-ați înțeles parcă cu toții să-mi faceți viața un iad... Am să plec...

Serebreakov: Și așa toată lumea știe că ești o femeie tînără, iar eu un moșneag, și că prin urmare îmi faci o nemaipomenită concesie trăind alături de mine...

Elena Andreevna: Continuă, continuă, te ascult...

Orlovski: Haide, haide, isprăviți odată... vă rog!

*(Intră Hrușcev. E grăbit.)*

## 12

*Aceiași* și *Hrușcev.*

Hrușcev *(agitat)*: Mă bucur că te aflu acasă, Alexandr Vladimirovici... Iertați-mă, poate am venit la o oră nepotrivită... Dar nu-i vorba de asta... Bună ziua...

Serebreakov: Și ce dorești?

Hrușcev: Vă rog să mă iertați că sînt cam agitat, dar... dar am mers în galop... Alexandr Vladimirovici, iată despre ce este vorba: am auzit că acum trei zile i-ai vîndut lui Kuznețov o parcelă de pădure pentru tăiere. Dacă este adevărat, dacă nu este o minciună, te rog din suflet să nu faci asta.

Elena Andreevna: Mihail Lvovici, soțul meu nu e dispus, în clipa de față, să se ocupe cu chestiuni de afaceri. Nu vrei să facem o plimbare prin parc?

Hrușcev: Nu pot amîna nimic! Această chestiune nu rabdă amînare!

Elena Andreevna: Faceți ce știți... Eu una nu mai pot... *(Iese.)*

Hrușcev: Alexandr Vladimirovici, îngăduie-mi să mă duc personal la Kuznețov și să-i spun că te-ai răzgîndit... Da? N-ai nimic împotrivă? Judecă și dumneata: să dobori o mie de copaci, să-i distrugi pentru cîteva mii de ruble, ca să le cheltuieşti pe zdrenţe femeieşti, pentru capricii, lux... Să-i prăpădeşti ca peste ani şi ani generaţiile care vor veni să ne blesteme pentru barbaria asta! Dacă dumneata, om luminat, cu renume, săvîrşeşti asemenea cruzime — atunci ce să mai pretindem de la nişte oameni simpli, cu mult inferiori dumitale? E ceva înfiorător!

Orlovski: Mişa, lasă acum, mai e vreme...

Serebreakov: Să mergem, Ivan Ivanovici, cu ăştia n-o mai scoţi la capăt.

Hruşcev *(punîndu-i-se în drum)*: In cazul acesta, Alexandr Vladimirovici, iată ce te rog... Ai puţină răbdare, peste trei luni am de primit nişte bani şi am să-ţi cumpăr eu parcela de pădure...

Orlovski: Iartă-mă, Mişa, dar ceea ce propui tu e mai mult decît ciudat... Ştim că eşti un idealist, îţi mulţumesc adînc pentru asta şi ne plecăm cu veneraţie *(se apleacă)* în faţa ta, dar îţi cam dai în petec...

Hruşcev *(izbucnind)*: Ascultă-mă, năşic al tuturora, sînt mulţi oameni de treabă pe lumea asta, însă oamenii aceştia îmi stîrnesc întotdeauna suspiciunea! Şi să-ţi spun de ce: pentru că bonomia lor se datoreşte indolenţei!

Orlovski: Văd că ai venit aici ca să te cerţi... Dragul meu, nu e bine ceea ce faci! Ideea rămîne idee, idealismul idealism, dar pe deasupra trebuie să mai ai şi asta... *(Ii arată inima.)* Dacă n-o ai în raporturile tale cu oamenii, toate pădurile şi zăcămintele tale de turbă valorează cît o ceapă degerată... Nu te supăra că ţi-o spun, dar eşti încă prea crud şi mai ai încă multe de învăţat!

Serebreakov *(tăios)*: Şi apoi te rog altă dată să nu mai intri neanunţat la mine, şi să mă cruţi de aceste ieşiri psihopatice! Parcă v-aţi înţeles cu toţii ca să mă scoateţi din sărite şi... aţi reuşit! Acum te rog să mă scuteşti! Cît despre pădurile şi zăcămintele dumitale de turbă, consider că sînt aiureli, şi altceva nimic! Aceasta este părerea mea, domnul meu! Să mergem, Ivan Ivanovici! *(Se îndreaptă spre ușă.)*

Orlovski *(mergînd în urma lui)*: Asta e prea de tot, Sașa, e prea de tot... De ce ești atît de brutal?

*(Ies amîndoi.)*

Hrușcev *(singur, după o pauză)*: Psihopatie... aiureli... Deci după părerea celebrului savant și profesor, nu sînt decît un nebun... Mulțumesc pentru apreciere! Deci, nu-mi rămîne decît să fac pe placul excelenței voastre și să mă rad pe cap, deîndată ce voi ajunge acasă!... Nu, stimabile, nebun de legat este pămîntul acesta care te mai rabdă!

*(Pornește grăbit spre ușa din dreapta, dar în aceeași clipă, pe ușa din stînga apare Sonia, care a tras cu urechea la întreaga discuție din tabloul 12.)*

## 13

*Hrușcev* și *Sonia.*

Sonia *(alergînd după el)*: Stai puțin... Am auzit totul... Spune-mi ceva, spune-mi mai repede... altfel n-am să mă pot stăpîni și o să încep eu însămi să vorbesc.

Hrușcev: Sofia Alexandrovna, am spus tot ce-am avut de spus. L-am rugat pe tatăl dumitale să cruțe pădurea... am avut dreptate; iar dumnealui a găsit de cuviință să mă jignească... m-a făcut nebun! Auzi, nebun!

Sonia: Lasă, lasă...

Hrușcev: Da... Căci teferi și perfect normali sînt numai aceia care sub poleiala lor de erudiție își ascund inima crudă, de piatră, iar indiferența și-o dau drept savantă înțelepciune! Tefere și perfect normale sînt femeile care se mărită cu bătrîni, ca să-i înșele apoi în văzul tuturor, pentru a-și cumpăra toalete, rochii de mătase cu banii căpătați din jefuirea pădurilor!

Sonia: Ascultă-mă, ascultă-mă... *(Îi strînge mîna.)* Lasă-mă să-ți spun o vorbă...

Hrușcev: Nu, nu, să terminăm această comedie! Eu nu sînt pentru dumneata decît un străin, căci îți cunosc părerea despre mine. Nu mai am ce căuta în casa asta. Adio! Regret că după scurta noastră prietenie, pe care am prețuit-o atît de mult, n-o să-mi rămînă în amintire decît guta tatălui dumitale și reflecțiile ce-ai făcut despre democratismul meu... Dar n-am nici o vină în asta... Nu am...

*(Sonia plînge, își acoperă fața cu mîinile și iese repede pe ușa din stînga.)*

Hrușcev: Am făcut imprudența de a mă îndrăgosti... Asta îmi va fi o lecție usturătoare! Să plec, să fug din cloaca de aici!...

*(Se îndreaptă spre ușa din dreapta, dar în aceeași clipă pe ușa din stînga intră Elena Andreevna.)*

## 14

*Hrușcev* și *Elena Andreevna.*

Elena Andreevna: Bine că te găsesc... Nu pleca... Am aflat acum cîteva clipe de la Ivan Ivanovici că soțul meu te-a ofensat... Iartă-l, căci astăzi a fost indispus și nu te-a înțeles. În ce mă privește, sînt alături de dumneata, Mihail Lvovici. Crede-mă că sînt profund mișcată și că îți port întregul respect! Îți propun din fundul inimii: vrei să fim prieteni? *(Îi întinde amîndouă mîinile.)*

Hrușcev *(cu dezgust)*: Lasă-mă... Detest prietenia dumitale! *(Pleacă.)*

Elena Andreevna *(singură, gemînd)*: De ce, doamne, de ce?

*(Între culise se aude o împușcătură.)*

## 15

*Elena Andreevna, Maria Vasilievna,* apoi *Sonia, Serebreakov, Orlovski* și *Jeltuhin.*

*(Maria Vasilievna iese, clătinîndu-se, pe ușa din mijloc, dă un țipăt și cade în nesimțire. Sonia intră și fuge spre ușa din mijloc, prin care iese.)*

Serebreakov
Orlovski
Jeltuhin
: Ce s-a-ntîmplat?

*(Se aud țipetele Soniei; iar peste cîteva clipe aceasta apare în ușă și strigă: Unchiul Jorj s-a împușcat! și fuge împreună cu Orlovski, Serebreakov și Jeltuhin spre ușa din mijloc.)*

Elena Andreevna *(gemînd)*: De ce, doamne, de ce?

*(În ușa din dreapta apare Deadin.)*

## 16

*Elena Andreevna, Maria Vasilievna* și *Deadin.*

Deadin *(în ușă)*: Ce s-a-ntîmplat?

Elena Andreevna *(lui Deadin)*: Luați-mă de aici! Tăiați-mă, spînzurați-mă, dar în casa asta nu mai pot rămîne! Să plecăm de-aici cît mai repede! Te implor! *(Pleacă împreună cu Deadin.)*

Cortina

# ACTUL AL PATRULEA

Pădurea și casa de lîngă moara lui Hrușcev, luată în arendă de Deadin.

## I

*Elena Andreevna* și *Deadin* stau amîndoi pe o bancă, sub fereastra casei.

Elena Andreevna: Ilia Ilici, mîine ai să treci pe la poștă?

Deadin: Am să trec neapărat.

Elena Andreevna: Mai aștept trei zile. Dacă între timp nu-mi vine răspunsul de la fratele meu, am să mă împrumut de la dumneata cu ceva bani și am să plec singură la Moscova. Doar n-am să stau o viață întreagă la moara dumitale.

Deadin: Se-nțelege, se-nțelege... *(Pauză.)* Nu îndrăznesc să-ți dau sfaturi, stimată Elena Andreevna, însă am convingerea că toate scrisorile, telegramele și alergăturile mele la poștă sînt zădarnice. Orice răspuns ți-ar trimite frățiorul, dumneata tot ai să te-ntorci la bărbat.

Elena Andreevna: N-am să mă-ntorc... Trebuie să cumpănim bine lucrurile. Pe soțul meu nu-l iubesc. Tineretul din casa lui pe care l-am îndrăgit a fost nedrept cu mine... Atunci la ce să mă-ntorc? Ai să-mi spui, ca să-mi fac datoria... Știu lucrul acesta, totuși, trebuie să fim oameni cu judecată...

*(Pauză.)*

Deadin: Mda... Marele nostru poet Lomonosov a fugit din Arhanghelsk și și-a găsit norocul la Moscova. A procedat cum nu se poate mai bine... Dar dumneata, te-ntreb, de ce-ai fugit? Că norocul dumitale, la drept vorbind, nu se află nicăierea... O dată ce-i sortit canarului să stea în colivie și să privească la fericirea altora, trebuie să stea, că n-are încotro.

Elena Andreevna: Dar poate nu-s canar, ci o ciocîrlie slobodă...

Deadin: Ne, ne... Pasărea după zbor se cunoaște, dragă doamnă. În aceste două săptămîni cît ai stat aici, o altă femeie s-ar fi vînturat prin zece orașe și ar fi sucit zece capete... Iar dumneata abia ai reușit să ajungi, cu sufletul la gură, pînă la moara mea și, gata, nici că mai poți, ți-a secat inima!... Nu-mi spune mie! Lasă, ai să mai stai la mine cîtăva vreme, o să te liniștești, și ai să te întorci la soț, că altă cale nu-i de ales. *(Ascultînd.)* Mi se pare că se aude o trăsură. *(Se ridică.)*

Elena Andreevna: Am să mă retrag.

Deadin: N-am să te rețin. Mă duc la moară ca să mai trag un pui de somn, pînă una-alta... Astăzi m-am sculat înaintea Aurorei.

Elena Andreevna: După ce te odihnești, să vii ca să bem ceaiul împreună. *(Intră în casă.)*

Deadin *(singur)*: Dacă aș fi locuit într-un centru de oameni luminați, fără îndoială că ar fi apărut în reviste o caricatură a mea cu un catren satiric dedesubt... Da, da. Gîndiți-vă numai, un om la o vîrstă respectabilă, cu o înfățișare nu tocmai atrăgătoare, a răpit din casa ilustrului profesor pe tînăra nevastă a acestuia!... Să te extaziezi, nu alta! *(Pleacă.)*

## 2

*Semion* duce niște găleți. Intră *Iulia.*

Iulia: Bună ziua, Senka, doamne-ajută! Ilia Ilici e acasă?

Semion: Acasă. S-a dus la moară.

Iulia: Cheamă-l, te rog.

Semion: Numaidecît. *(Pleacă.)*

Iulia *(singură)*: Probabil că doarme... *(Se așază pe banca de sub fereastră și oftează adînc.)* Unii dorm, alții se plimbă, numai eu nu-mi găsesc locul cît îi ziulica de lungă... Of, de m-ar lua odată cel de sus! *(Oftează și mai adînc.)* Lumea-i plină de nătăfleţi... nu mai departe decît Ciupitul! Pe cînd treceam prin dreptul hambarului său, ce credeţi că văd? Un godac negru tocmai ieşea pe uşă... Cînd s-o pomeni într-o bună zi cu toţi sacii străini făcuţi ferfeniţă de porci, o să vadă atunci ce păţeşte!...

*(Intră Deadin.)*

## 3

*Iulia şi Deadin.*

Deadin *(îmbrăcîndu-şi surtucul)*: Dumneata erai, Iulia Stepanovna? Iartă-mi ţinuta... Am vrut să mă las în braţele lui Morfeu.

Iulia: Bună ziua!

Deadin: Scuză-mă că nu te invit în casă; e puţină dezordine acolo... Pot însă să te poftesc la moară...

Iulia: E foarte bine şi aici. Iată de ce-am venit la dumneata, Ilia Ilici. Profesorul şi Leonicika au hotărît să organizeze un picnic la moară, să se odihnească puţin şi să bea un ceai...

Deadin: Bucuros de oaspeţi.

Iulia: Am venit înaintea lor... Într-o jumătate de oră trebuie să vină şi ei. Ai grijă să se aducă o masă şi samovarul, şi spune lui Senka să ia din trăsură coşurile cu merinde.

Deadin: Cu plăcere. *(Pauză.)* Ce se mai aude pe la dumneavoastră?

Iulia: Prost, Ilia Ilici... Atîta alergătură şi bătaie de cap, mai, mai să mă îmbolnăvesc... Probabil ai aflat că profesorul şi Sonicika locuiesc deocamdată la noi?

Deadin: Da, am aflat.

Iulia: După ce Egor Petrovici şi-a făcut seama, ei nu mai pot sta în casa lor... Le e frică. Ziua mai treacă-meargă; dar cum se înserează, se îngrămădesc cu toţii într-o odaie şi aşteaptă dimineaţa. Grozav se mai tem ca nu cumva să le apară pe întuneric Egor Petrovici...

**Deadin**: Prejudecăți... Dar de Elena Andreevna își mai amintesc?

**Iulia**: Cum să nu. *(Pauză.)* Și-a luat tălpășița!

**Deadin**: Da, da. Într-adevăr, tema e demnă de penelul lui Aivazovski... A zburat... ciocîrlia!

**Iulia**: Pe unde o fi acum? Sau poate de desperare...

**Deadin**: Dumnezeu e mare, Iulia Stepanovna! Să sperăm că totul se va sfîrși cu bine...

*(Intră Hrușcev. Poartă sub braț o mapă și o lădiță cu ustensile pentru desen.)*

## 4

*Aceiași* și *Hrușcev.*

**Hrușcev**: Hei! Care-i pe-aici! Semion!

**Deadin**: Dă-te-ncoa', amice!

**Hrușcev**: A, aici erați? Bună ziua, Iulicika!

**Iulia**: Bună ziua, Mihail Lvovici.

**Hrușcev**: Iar am venit să desenez la dumneata, Ilia Ilici. Nu pot sta acasă. Fii amabil și dă poruncă oamenilor să-mi aducă ca și ieri masa de lucru și să mi se pregătească două lămpi, căci a început să amurgească...

**Deadin**: 'Nțeles, excelență!... *(Pleacă.)*

**Hrușcev**: Ce mai nou pe la voi, Iulicika?

**Iulia**: Nimic nou, Mihail Lvovici!

*(Pauză.)*

**Hrușcev**: Serebreakovii n-au plecat încă?

**Iulia**: Nu. Locuiesc la noi.

**Hrușcev**: Hm... și Leonicika al dumitale ce mai face?

**Iulia**: Stă mereu acasă... Îi ține de urît Sonicikii...

**Hrușcev**: Cred și eu!... *(Pauză.)* Și de ce nu se însoară cu ea?

**Iulia** *(oftînd)*: De te-ar auzi dumnezeu! E un om instruit, cu suflet nobil, ea e din familie bună... Întotdeauna le-am dorit această fericire...

Hrușcev: E o proastă...

Iulia: De ce vorbești așa?

Hrușcev: Nici Leonicika dumitale nu-i mai breaz... În general, în privința minții sînt toți unul ca unul... Parcă a tunat și i-a adunat!

Iulia: Se vede că n-ai prînzit azi, Mihail Lvovici.

Hrușcev: De unde ai scos-o?

Iulia: Prea ești mînios...

*(Intră Deadin și Semion. Aduc amîndoi o masă de mărime potrivită.)*

## 5

*Aceiași, Deadin și Semion.*

Deadin: Strașnic loc ți-ai ales pentru lucru, Mișa! Curat o oază! Închipuie-ți numai că copacii aceștia sînt niște palmieri, Iulicika — o ciută sperioasă, tu un leu, iar eu un tigru.

Hrușcev: Ești un om admirabil, de inimă, Ilia Ilici, însă ai unele metehne: vorbești dulcegării, calci lipăind și iți tresar umerii... Cine nu te cunoaște ar crede cine știe ce... Păcat...

Deadin: Așa m-o fi conceput natura, ce să-i faci? Fatală predestinare...

Hrușcev: Mai dă-o-ncolo de predestinare. Fii mai simplu... *(Își fixează desenul pe masă.)* Să știi că la noapte dorm la tine.

Deadin: Bucuros de oaspete... Te văd, Mișa, cam indispus pe ziua de azi, în schimb eu — îmi simt sufletul ușor ca un fulg. Parcă mi-ar ciripi o păsărică în piept.

Hrușcev: Foarte lăudabil. *(Pauză.)* Iar mie parcă mi-ar orăcăi o broască. Douăzeci de mii de scandaluri. Șimanski și-a vîndut pădurea... pentru tăiere! Una la mînă. Elena Andreevna a fugit de la bărbatu-său și nimeni nu știe unde se află. Două la mînă. Eu simt că mă prostesc tot mai mult de la o zi la alta, că devin mai meschin, mai fără har... Trei la mînă! Ieri am vrut să-ți povestesc noutatea, dar n-am putut, n-am avut destul curaj. Poți să mă feliciți. Iată despre ce este vorba. După moartea lui Egor Petrovici s-au găsit memoriile acestuia. Au încăput din primul moment în mîna lui Ivan Ivanîci. Am fost pe la el și le-am citit de vreo zece ori...

Iulia: Le-au citit și ai noștri.

Hrușcev: S-a constatat că romanul de dragoste dintre Jorj și Elena Andreevna, despre care a vorbit tot județul, n-a fost decît o poveste murdară, o minciună sfruntată... Și cînd te gîndești că și eu am crezut-o, i-am bîrfit la rîndul meu, i-am urît, i-am jignit.

Deadin: Foarte rău, foarte rău.

Hrușcev: Și primul om căruia i-am dat crezare a fost fratele dumitale, Iulicika! Frumos îmi șade! L-am crezut pe fratele dumitale pentru care n-am nici un pic de stimă și n-am crezut-o pe femeia aceea, care se jertfea sub ochii mei. Întotdeauna cred mai curînd în rău decît în bine, ceea ce înseamnă că nu văd mai departe de lungul nasului și că sînt o nulitate, ca toți ceilalți.

Deadin *(către Iulia)*: Să mergem, drăguțo, la moară și să-l lăsăm pe înrăitul acesta să-și vadă de lucru. Haidem să ne plimbăm puțin... Vezi-ți de ale tale, Mișenka. *(Pleacă cu Iulia.)*

Hrușcev *(singur, preparîndu-și culorile într-o farfurioară)*: Într-o noapte l-am văzut cum și-a lipit obrazul de mîna ei. În memorii e descrisă amănunțit această noapte. E descrisă pînă și venirea mea, întreaga discuție avută cu el. Este interesant faptul că-mi reproduce întocmai cuvintele spuse, calificîndu-mă drept un prostănac, un om redus... *(Pauză.)* Fondul e prea închis... Să mai diluez culoarea. Mai departe o dojenește pe Sonia că mă iubește... Fleacuri, fata asta nu m-a iubit niciodată... Ptiu, am făcut o pată... *(Răzuiește hîrtia cu briceagul.)* Chiar dacă ar exista un sîmbure de adevăr la mijloc, e prea tîrziu să mă mai gîndesc la asta... Toată povestea a început prostește și s-a terminat prostește... *(Semion și cîțiva oameni aduc o masă mare.)* Pentru ce o aduceți?

Semion: Ilia Ilici ne-a poruncit. Cică vin boierii de la Jeltuhino.

Hrușcev: Na-ți-o bună! Va să zică s-a isprăvit cu lucrul pe ziua de azi!... Ia să-mi strîng catrafusele și să-mi iau tălpășița.

*(Intră Jeltuhin la braț cu Sonia.)*

## 6

*Hrușcev, Jeltuhin* și *Sonia.*

Jeltuhin *(cîntă)*: „Spre-aceste țărmuri pline de tristețe mă-ndeamnă azi un tainic dor...“

Hrușcev: Cine-o fi cîntînd? Ah, da! *(Se grăbește să-și ascundă în lădiță ustensilele de desen.)*

Jeltuhin: Vreau să-ți mai pun o întrebare, dragă Sophie... Îți mai amintești de ziua mea de naștere, cînd ai fost la noi? Ții minte că ai rîs cu hohote de înfățișarea mea?

Sonia: Leonid Stepanîci, exagerezi. Cum se poate să spui una ca asta? M-am amuzat într-adevăr, dar nu acesta era motivul...

Jeltuhin *(zărindu-l pe Hrușcev)*: Ia te uită cine-i aici! Nici nu te-am observat. Bine te găsesc sănătos!

Hrușcev: Bine-ai venit!

Jeltuhin: Lucrezi, lucrezi! Foarte lăudabil. Unde-i Ciupitul?

Hrușcev: E la el...

Jeltuhin: Unde la el?

Hrușcev: Mi se pare că vorbesc cît se poate de limpede... La el, adică la moară...

Jeltuhin: Mă duc atunci să-l chem... *(Pleacă cîntînd.)* „Spre-aceste țărmuri pline de tristețe...“

Sonia: Bună ziua...

Hrușcev: Bună ziua.

*(Pauză.)*

Sonia: Ce desenezi acolo?

Hrușcev: Nimic interesant... Ca să mă aflu în treabă...

Sonia: Faci un plan?

Hrușcev: Nu, e harta pădurilor din județul nostru. Încerc să o întocmesc. *(Pauză.)* Verdele însemnează locurile unde au existat păduri pe vremea bunilor și străbunilor noștri; verdele deschis — locurile unde s-au tăiat pădurile în ultimii douăzeci și cinci de ani; iar cu albastru sînt însemnate parcelele de pădure rămase încă în picioare... Asta e tot! Mda... *(Pauză.)* Și dumneata cum te mai lauzi? Ești fericită?

Sonia: Mihail Lvovici, acum nu-i timpul să ne gîndim la fericire.

Hrușcev: Dar la ce să ne gîndim?

Sonia: Vezi dumneata, toate nenorocirile noastre s-au întîmplat tocmai din cauză că ne-am gîndit numai la fericirea noastră...

Hrușcev: Hm... O fi cum spui.

*(Pauză.)*

Sonia: Tot răul își are și binele său. Răul acesta m-a învățat minte, Mihail Lvovici! Trebuie să uităm de noi și să ne gîndim numai la fericirea altora... Viața noastră trebuie să fie un șir de jertfe...

Hrușcev: Cum să nu... *(Pauză.)* Feciorul Mariei Vasilievna s-a-mpușcat, dar dumneaei tot mai caută contradicții prin broșuri. Asupra dumitale a căzut de asemenea nenorocirea și ca să-ți salvezi amorul propriu încerci să-ți distrugi viața, crezînd că prin aceasta aduci obolul dumitale de jertfe... Adevărul este că nimeni n-are inimă... N-o ai nici dumneata, n-o am nici eu... Oamenii fac ceea ce nu trebuie să facă, de aceea totul se duce de rîpă... N-ai nici o grijă, am să plec îndată și n-am să te mai stînjenesc nici pe dumneata, nici pe Jeltuhin. *(Pauză.)* De ce plîngi? N-am vrut să ajung la asta...

Sonia: Nu-i nimic, îmi trece... *(Își șterge ochii.)*

*(Intră Iulia, Deadin și Jeltuhin.)*

## 7

*Aceiași, Iulia, Deadin, Jeltuhin,* apoi *Serebreakov* și *Orlovski.*

Glasul lui Serebreakov: Hăp-hăp! Unde sînteți, domnilor?

Sonia *(strigînd):* Aici, tăticule!

Deadin: În sfîrșit, s-a adus și samovarul! Ce încîntare! *(Trebăluiește împreună cu Iulia în jurul mesei.)*

*(Intră Serebreakov și Orlovski.)*

Sonia: Aici sîntem, tăticule!

Serebreakov: Da, da, v-am văzut...

Jeltuhin *(cu voce tare):* Domnilor, declar ședința deschisă! Ciupitule, destupă sticla de vișinată!

Hrușcev *(lui Serebreakov):* Domnule profesor, propun să uităm tot ceea ce s-a întîmplat între noi! *(Îi întinde mîna.)* Scuzele mele...

Serebreakov: Îmi pare nespus de bine. Iartă-mă și dumneata. După cele întîmplate, a doua zi, încercînd să-mi reamintesc întreaga scenă, m-am simțit cît se poate de prost... Să fim prieteni. *(Îl ia de braț și-l conduce spre masă.)*

Orlovski: Așa, așa, dragii mei, ar fi trebuit să fie mai demult. O împăcare strîmbă e mai bună decît o judecată dreaptă.

Deadin: Excelență, sînt foarte bucuros că ai binevoit să fericești această oază a mea cu prezența dumitale... Sînt profund emoționat!

Serebreakov: Mulțumesc, respectele mele. Într-adevăr e o oază, și încă una dintre cele mai frumoase!

Orlovski: Și ție, Sașa, îți place natura?

Serebreakov: Nespus de mult. *(Pauză.)* Domnilor, deși tăcerea e de aur, am o propunere: să vorbim cît mai mult. În situația noastră e singurul lucru bun ce-l putem face. Nenorocirile trebuiesc privite drept în ochi și cu curaj, așa cum le privesc eu, care sînt poate cel mai nenorocit dintre voi toți.

Iulia: Domnilor, nu vă mai pun zahăr în ceai. Serviți-l cu dulceață.

Deadin *(trebăluind în jurul musafirilor)*: Ce bine-mi pare, ce bine-mi pare!

Serebreakov: Scumpe Mihail Lvovici, în ultima vreme am suferit mult și m-am gîndit la atîtea lucruri, încît cred că aș putea lăsa generațiilor care vin un tratat întreg despre felul cum trebuie să se poarte omul pe acest pămînt... Cît trăiești, înveți, iar nenorocirile ne învață mai mult decît orice.

Deadin: Să nu ne amintim de ce-a fost! Dumnezeu este mare, totul se va sfîrși cu bine.

*(Sonia tresare.)*

Jeltuhin: De ce-ai tresărit?

Sonia: A strigat cineva.

Deadin: Țăranii pescuiesc raci pe rîu. *(Pauză.)*

Jeltuhin: Domnilor, doar am încheiat o înțelegere: să petrecem această seară ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Văd însă că nu vă țineți de cuvînt, zău așa...

Deadin *(lui Serebreakov)*: Eu, excelență, am pentru știință nu numai evlavie ci și sentimente de rudenie... Fratele soției fratelui meu, Grigori Ilici. poate binevoiți a-l cunoaște: Konstantin Gavrilîci Novoselov a fost profesor de literatură străină...

Serebreakov: N-am avut plăcerea să-l cunosc personal, dar am auzit de el.

*(Pauză.)*

Iulia: Mîine se împlinesc cincisprezece zile de la moartea lui Egor Petrovici.

Hrușcev: Iulicika, să nu mai vorbim despre asta...

Serebreakov: Fiți tari, domnilor, ce dumnezeu!...

*(Pauză.)*

Jeltuhin: Sîntem, nu-i vorba, dar totuși se simte parcă o încordare...

Serebreakov: Natura, dragii mei, nu suportă goluri. Iată, a smuls de lîngă mine doi oameni dragi;

dar, ca să-şi repare defecţiunea, mi-a trimis îndată pe alţii la loc!... Beau deci în cinstea dumitale, prietene Leonid Stepanîci!

Jeltuhin: Mulţumesc, scumpe Alexandr Vladimirovici! Permite-mi acum să închin, la rîndul meu, paharul pentru rodnica dumitale activitate pe tărîmul ştiinţei!

> Mergi dîrz, radiază în juru-ţi lumină,
> Poporul rusesc înaintea-ţi se-nchină,
> Te-nalţă în slăvi!...

Serebreakov: Mulţumesc pentru urare, şi doresc din suflet ca aceste relaţii prieteneşti ale noastre să se strîngă din ce în ce...

*(Intră Feodor Ivanovici.)*

## 8

*Aceiaşi* şi *Feodor Ivanovici.*

Feodor Ivanovici: Frumos, nimic de zis! O petrecere în toată regula, nu?

Orlovski: Fediuşka, drăguţul tatii!

Feodor Ivanovici: Bine vă găsesc sănătoşi. *(Se sărută cu Sonia şi Iulia.)*

Orlovski: De două săptămîni nu ne-am mai văzut. Pe unde ai umblat? Ce noutăţi ai?

Feodor Ivanovici: Am fost la Lena. Am aflat acolo că sînteţi aici şi, bineînţeles, n-am mai zăbovit.

Orlovski: Şi pe unde te-ai mai vînturat?

Feodor Ivanovici: De trei zile şi trei nopţi nu mai ştiu de capul meu. Aseară am pierdut vreo cinci mii la cărţi. Beam şi pierdeam, beam şi pierdeam. Şi de cinci ori am dat cîte o raită prin oraş... Parcă intrase dracu în mine.

Orlovski: Dragul de tine! Te pomeneşti că nu ţi-a trecut încă mahmureala?

Feodor Ivanovici: Mă simt ca un prunc nou născut. Iulka, toarnă-mi un ceai! Numai nu te zgîrci la lămîie... Îl vreau acru... *(Pauză.)* Ce spuneți de Jorj, a făcut-o ? Și-a zburat țeasta pe degeaba... Și tocmai pe Lefoché l-a ales ! Nu putea să se inspire din Smith sau din Wesson !

Hrușcev: Taci, patrupedule !

Feodor Ivanovici: Oi fi patruped, nimic de zis, dar patruped de rasă. *(Își mîngîie barba.)* Numai barba asta cîte parale face !... Uite-așa, canalie, prostănac, patruped cum sînt, dar numai să vreau — mă ia cea mai frumoasă fată... Ia zi, Sonia, mă iei de bărbat ? *(Lui Hrușcev.)* Hm, am nimerit-o cu oiștea-n gard... Pardon...

Hrușcev: Nu mai fă pe prostul că nu-ți șade bine.

Iulia: Ești un om pierdut, Fedenka ! În toată gubernia nu găsești un bețivan și un pierde-vară ca tine. Ți-e și milă să te uiți la dînsul... Așa pramatie, mai rar !

Feodor Ivanovici: Mai slăbește-mă și tu cu dăscăleala ! Mai bine vino mai aproape și stai aici, lîngă mine... Așa, așa. Voi veni să stau la voi vreo două săptămîni... Vreau să mă mai odihnesc... *(O sărută.)*

Iulia: Ești de rîsul oamenilor. În loc să-i aduci mîngîierea lui taică-tău la bătrînețe, îl faci de ocară. Duci o viață prostească. Mai mare rușinea !

Feodor Ivanovici: Mă las de băutură ! Am hotărît ! *(Își toarnă un păhărel de vișinată.)* E de prune sau de vișine ?

Iulia: Păi ai spus că te lași de băutură ?...

Feodor Ivanovici: Un singur păhărel se poate. *(Bea.)* Pentru ofensa adusă îți dăruiesc, Duh al pădurii, o pușcă și doi cai. M-am hotărît, mă duc la Iulia ca să mă odihnesc vreo două săptămîni...

Hrușcev: Ai fi bun de trimis într-un batalion de corecție.

Iulia *(lui Feodor Ivanovici)*: Lasă asta, bea ceai !

Deadin: Ia și pesmeți, Fedenka.

Orlovski *(lui Serebreakov)*: Pînă la patruzeci de ani, dragă Sașa, uite-așa am dus-o ca Feodor al meu. Într-o bună zi ce crezi că fac?... Mă apuc să număr cîte femei am nenorocit în viață... Am socotit, am socotit și am ajuns la șaptezeci... atunci m-am plictisit de numărătoare. Dar cînd am împlinit patruzeci de ani, m-a cuprins așa dintr-o dată o lingoare, un fel de lehamite de toate, că nu mai știam ce-i cu mine! Încerc una, încerc alta, bag nasul prin cărți, lucrez, fug prin străinătățuri — geaba, frate, nimic!... Peste cîtăva vreme plec la cumătrul meu, răposatul prinț Dmitri Pavlovici. Am luat cîte o gustare, apoi ne-am așezat la masă... Iar după masă, ce crezi că ne vine în cap? Ca să ne mai treacă vremea, hai să tragem cu puștile la țintă... Ce de popor s-a adunat, mama ta, doamne! Era și Ciupitul de față...

Deadin: Da, da... mi-amintesc...

Orlovski: Ei bine — nu mă mai întreba, parcă aveam pe suflet un pietroi, nu alta! Ei, și pînă la urmă, n-am mai putut răbda, m-am întors spre oameni, cu obrazul scăldat în lacrimi, și am strigat ca un nebun: „Prieteni, oameni buni, iertați-mă pentru păcatele mele. V-o cer întru numele lui Hristos!" În aceeași clipă, să vezi, sufletul mi s-a luminat, cuprins parcă de-o căldură mîngîietoare, și m-am simțit alt om... De atunci, dragul meu, nu se află în tot județul un om mai fericit decît mine! N-ai face nici tu rău să procedezi la fel.

Serebreakov: Adică cum?

*(Pe cer se întinde o pălălaie roșietică.)*

Orlovski: Foarte simplu. Să capitulezi și tu...

Serebreakov: Nu mai spune, mostră a filozofiei autohtone! Cum adică, să cer iertare eu? De ce? Înțeleg să-mi ceară alții iertare...

Sonia: Tăticule, doar *noi* sîntem vinovați de cele ce s-au întîmplat!

Serebreakov: Zău? Domnilor, dacă nu mă-nșel, am impresia vagă că în clipa de față dumneavoastră faceți aluzie la raporturile dintre mine și soția mea! Nu cumva credeți într-adevăr că eu sînt vinovatul? E pur și simplu caraghios, domnilor! După ce și-a călcat în picioare datoria de soție, părăsindu-mă în cele mai grele clipe ale vieții...

Hrușcev: Alexandr Vladimirovici, ascultă-mă ce-ți spun... Dumneata timp de douăzeci și cinci de ani ai slujit cu credință știința, iar eu plantez pădurile și practic medicina, dar te întreb la ce facem noi toate acestea, dacă nu cruțăm oamenii cărora le închinăm întreaga noastră muncă? Afirmăm sus și tare că-i slujim pe oameni, dar în același timp ne distrugem fără cruțare unul pe altul. Spre exemplu, te-ntreb, ce-am făcut noi ca să-l salvăm pe Jorj de la moarte? Te mai întreb, unde se află soția dumitale căreia noi toți i-am adus numai jigniri? S-a dus liniștea dumitale, s-a dus liniștea fiicei dumitale... Totul s-a distrus, s-a dărîmat, s-a prefăcut în pulbere. Dumneavoastră, domnilor, m-ați poreclit Duhul pădurii. Ei bine, nu găsiți că atît în mine cît și în fiecare dintre dumneavoastră sălășluiește un duh? Rătăcim cu toții prin hățișurile unei păduri și ne pipăim calea ca orbii. Mintea, inima, cunoștințele noastre le folosim numai pentru a ne strica propria viață, precum și viața celor din jur.

*(Elena Andreevna iese din casă și se așază pe banca de sub fereastră.)*

## 9

*Aceiași* și *Elena Andreevna.*

Hrușcev: Mă socoteam întotdeauna un om de omenie, un idealist, și în același timp nu iertam oamenilor nici cele mai mici greșeli, credeam bîrfelile altora și bîrfeam și eu alături de ei... Și iată că atunci cînd soția dumitale, încrezătoare, mi-a propus să fim prieteni, i-am trîntit-o-n față de la înălțimea grandorii mele: „Lasă-mă! Detest prietenia dumitale!“ Iată ce fel de om sînt! Port în mine un strigoi, aveți dreptate. Sînt un om meschin, orb, o nulitate. Dar nici dumneata, domnule profesor, nu ești un vultur!... Și cînd te gîndești că tot județul, toate femeile văd în mine un erou, un om înaintat al epocii, iar în dumneata o celebritate! Ce rezultă de aici? Iată ce: dacă oamenii de teapa mea sînt considerați în modul cel mai serios eroi, iar cei de teapa dumitale celebrități, rezultă că nu există nici eroi adevărați, nici talente, nici oameni care să ne scoată din pădurea întunecoasă pe unde orbecăim și să repare ceea ce stricăm noi. Nu există adevărați vulturi care să se bucure pe drept de o binemeritată celebritate.

Serebreakov: De acord cu dumneata... Vreau însă să-ți atrag atenția că n-am venit aici ca să polemizez cu dumneata și să încerc a-mi apăra dreptul la celebritate...

Jeltuhin: Mișa, propun să încetați această discuție.

Hrușcev: Mai am de spus două vorbe și plec. Da, repet, sînt un om meschin, dar nici dumneata nu ești un vultur... Meschin a fost și Jorj care n-a găsit altceva mai bun de făcut decît să-și găurească țeasta cu un glonte. Toți sîntem meschini și mărunți! Cît despre femei...

Elena Andreevna *(întrerupîndu-l)*: Cît despre femei, nici ele nu sînt mai grozave... *(Se apropie de masă.)* Elena Andreevna și-a părăsit soțul... Ei bine, credeți că va fi în stare să folosească cum trebuie libertatea dobîndită? N-aveți nici o grijă... Se va întoarce curînd... *(Se așază la masă.)* Poftim, s-a și întors!

*(Rumoare generală.)*

Deadin *(rîzînd în hohote)*: Formidabil, nu? Domnilor, rogu-vă smerit a nu-l decapita încă pe vinovat... Lăsați-l să-și spună ultimul cuvînt! Excelență, precum Paris a răpit-o pe frumoasa Elenă, tot așa și eu, cu un chip mai puțin atrăgător ca al său, am răpit-o pe soața dumneavoastră... Da, frate Horațiu, află că pe lumea aceasta există multe lucruri pe care înțelepții lumii nu le pot pricepe!

Hrușcev: Nu mai înțeleg nimic... De unde ai apărut, Elena Andreevna?

Elena Andreevna: De două săptămîni mă aflu în casa lui Ilia Ilici... Ce vă tot uitați așa la mine? Bună seara! Am stat sub fereastră și am auzit întreaga discuție. *(O îmbrățișează pe Sonia.)* Să ne-mpăcăm, draga mea copilă... Pace și bună înțelegere!

Deadin *(frecîndu-și mîinile)*: Formidabil, nu?

Elena Andreevna *(lui Hrușcev)*: Mihail Lvovici *(îi întinde mîna)*, să uităm tot ce-a fost. Bine vă găsesc, Feodor Ivanîci... Iulicika...

Orlovski: Draga de ea, frumoasa soție a profesorului nostru, s-a întors! Iar a venit printre noi...

Elena Andreevna: Îmi era dor de voi toți. Îmi pare bine că te văd, Alexandr! *(Îi întinde mîna, dar Serebreakov se întoarce în altă parte.)* Alexandr!

Serebreakov: Ți-ai călcat în picioare datoria de soție.

Elena Andreevna: Alexandr!

Serebreakov: Desigur, sînt foarte bucuros că te văd, însă o să vorbim acasă, nu aici... *(Pleacă de la masă.)*

Orlovski: Sașa!

*(Pauză.)*

Elena Andreevna: Deci, dragă Alexandr, problema relațiilor noastre se rezolvă foarte simplu: în nici un fel. Fie și așa, n-avem încotro! Nu sînt decît o figură episodică, un canar, o muiere ca toate muierile... O să-mi trăiesc și eu veacul umblînd de colo-colo prin casă, mîncînd, bînd și ascultîndu-l pe soțul meu cum îmi vorbește despre gută, despre drepturile sale, despre meritele pe care le are... De ce-ați lăsat ochii în pămînt, vă simțiți prost? Mai bine să bem vișinată! Umpleți-mi paharul, fie ce-o fi!

Deadin: Așa, așa! Nu vă mai faceți griji, toate or să treacă și-o să fie bine.

Feodor Ivanovici *(se apropie emoționat de Serebreakov)*: Alexandr Vladimirovici, sînt profund emoționat... Te rog din suflet, fii îngăduitor cu soția dumitale, spune-i o singură vorbă bună și-ți dau cuvîntul meu de cinste că am să-ți rămîn cel mai devotat prieten și am să-ți ofer în dar cea mai frumoasă troică a mea!

Serebreakov: Mulțumesc, dar nu înțeleg la ce te referi...

Feodor Ivanovici: Hm... nu înțelegi... Atunci ascultă: într-o zi, întorcîndu-mă de la vînătoare, zăresc pe creanga unui copac un ciuf... Trag un foc — nimic! Trag al doilea — nimic! Trag și al treilea — geaba, nici nu se sinchisește! Se uită la mine și clipește din ochi.

Serebreakov: La cine te referi?

Feodor Ivanovici: La ciuf, la cine altul? *(Se întoarce la masă.)*

Orlovski *(ciulind urechea)*: Auziți, domnilor?... Mai încet. Parcă bate clopotul de alarmă...

Feodor Ivanovici *(zărind pălălaia de pe cer)*: Ia uitați-vă ce pălălaie pe cer!

Orlovski: Intr-adevăr... Iar noi stăm aici și nu vedem nimic!

Deadin: Grozavă pălălaie!

Feodor Ivanovici: Strașnică iluminație! Arde undeva pe lîngă Alexeevka.

Hrușcev: Nu cred. Alexeevka e mai la dreapta... Cred că-i la Novo-Petrovsk.

Iulia: Vai ce frică-mi este de incendii!

Hrușcev: Da, am dreptate. E la Novo-Petrovsk.

Deadin *(strigă)*: Semion, du-te la stăvilar! Poate vezi de acolo ce anume arde.

Semion *(strigă)*: Arde pădurea din Telibeev.

Deadin: Ce anume?

Semion: Pădurea din Telibeev.

Deadin: Pădurea, auziți...

*(Pauză mai îndelungată.)*

Hrușcev: Trebuie să mă duc acolo să dau o mînă de ajutor... Iertați-mă, domnilor, poate am fost prea brutal astăzi, dar niciodată n-am fost mai deprimat decît acum... Simt ca o piatră pe suflet. Dar nu-i nimic, o să treacă și asta! Trebuie să fim demni și să ne ținem bine pe propriile picioare! N-aveți grijă, n-am să mă-mpușc și n-am să mă arunc sub roata morii... Chiar dacă nu sînt erou, am să devin erou! Am să înalț aripi de vultur și n-o să mă sperie nici flăcările incendiilor și nici dracu în persoană! N-au decît să ardă pădurile — am să răsădesc altele! N-are decît să nu mă iubească o femeie — am să găsesc alta! *(Pleacă grăbit.)*

Elena Andreevna: Ce om minunat!... Un adevărat bărbat!...

Orlovski: Mda!... Auziți, cică: „N-are decît să nu mă iubească o femeie — am să găsesc alta!" Cum înțelegeți, mă rog, dumneavoastră această afirmațiune?

Sonia: Luați-mă de aici... Vreau să plec...

Serebreakov: Da, e timpul să plecăm. Umezeala mi-a pătruns la oase. Pe unde mi-oi fi lăsat pledul și paltonul?...

Jeltuhin: Pledul e în trăsură, iar paltonul e aici. *(Îi întinde paltonul.)*

Sonia *(foarte agitată)*: Luați-mă de aici... Vreau să plec...

Jeltuhin: Sînt la dispoziția dumitale...

Sonia: Nu, nu, plec cu nășicul! Ia-mă cu dumneata, nășicule...

Orlovski: Plecăm numaidecît, draga mea, plecăm numaidecît... *(O ajută să se îmbrace.)*

Jeltuhin *(aparte)*: Dracu mai pricepe... Numai jigniri și umilințe...

*(Feodor Ivanovici și Iulia așază în coșuri vesela și șervețelele de masă.)*

Serebreakov: A început iar să mă doară talpa piciorului stîng... Uf, reumatismul ăsta blestemat! Iar n-am să dorm... toată noaptea.

Elena Andreevna *(încheind paltonul soțului său)*: Ilia Ilici, fii atît de drăguț și adă-mi din casă pălăria și jacheta!

Deadin: Numaidecît! *(Intră în casă și se întoarce cu pălăria și jacheta.)*

Orlovski: S-a speriat, drăguța de ea, de incendiu! Iată-l că se stinge... A pălit cerul în partea aceea.

Iulia: A mai rămas o jumătate de borcan de dulceață... O s-o mănînce Ilia Ilici... *(Fratelui său.)* Leonicika, ia coșul.

Elena Andreevna: Sînt gata de drum. *(Soțului său.)* Ia-mă, simbol al geniului și veșniciei, și ascunde-mă în cele douăzeci și șase de camere ale tale!... Că altceva nici nu merit!

Serebreakov: Simbol al geniului și veșniciei... Nu-i rău spus. Aș putea chiar să rîd de această figură de stil, dar mă împiedică durerea de la picior. *(Către ceilalți.)* La revedere, domnilor! Vă mulțumesc pentru tratație și pentru plăcuta societate... A fost o seară minunată, un ceai minunat, totul a fost bine. dar, iertat să-mi fie, cu un lucru n-am fost de acord: cu această filozofie autohtonă a dumneavoastră și cu părerile dumneavoastră despre viață... Nu, domnilor, trebuie să acționăm... da, da! Să acționăm, domnilor... Asta e... Și acum, la revedere...

*(Pleacă împreună cu Elena Andreevna.)*

Feodor Ivanovici: Haide, băsmăluțo! *(Lui taică-său.)* Cu bine, tăicuță!

*(Pleacă cu Iulia.)*

Jeltuhin *(cu coșul în mînă, venind după ei)*: Uf, al naibii coș, greu mai e!... Nu pot să sufăr petrecerile astea la „aer liber“ *(Pleacă și strigă dintre culise.)* Alexei, trage trăsura mai aproape.

## 10

*Orlovski, Sonia* și *Deadin.*

Orlovski *(Soniei)*: Ei, ce te-ai așezat? Să mergem, puicuțo...

*(Pornesc amîndoi.)*

Deadin *(aparte)*: Parcă s-au vorbit, nici unul nu-și ia rămas bun de la mine... Sînt formidabili! *(Stinge lumînările.)*

Orlovski *(Soniei)*: De ce te-ai oprit? Nu mergi?

Sonia: Nu pot merge, nășicule... Nu m-ajută puterile! Sînt desperată, nășicule... desperată! O mare greutate mă apasă pe inimă...

Orlovski *(neliniștit)*: Dar ce s-a-ntîmplat, sufletelule, ce ai?

Sonia: Să mai rămînem aici... Să mai stăm puțin.

Orlovski: Ba să plecăm, ba să mai stăm... Nu mai înțeleg nimic!

Sonia: Aici mi-am pierdut astăzi fericirea, nășicule, aici... Nu mai pot... De ce oare n-am murit pînă acum? Era mai bine!... *(Il îmbrățișează.)* Ah, dacă ai ști, dacă ai ști!

Orlovski: Să-ți aduc puțină apă, vrei?... Haide, așază-te...

Deadin: Ce s-a-ntîmplat, Sofia Andreevna, ce ai? Ah, tremur tot... Ce-i asta? *(Văitîndu-se.)* Nu pot vedea asemenea scene, nu pot...

Sonia: Ilia Ilici, dragule, du-mă la locul incendiului... Te implor!

Orlovski: La locul incendiului? Ce să faci acolo?

Sonia: Te implor, du-mă acolo, altfel plec singură. Sînt desperată, nășicule, mă auzi? Nu mai pot suporta... Du-mă la locul incendiului!

*(Intră Hrușcev. E grăbit.)*

## 11

*Aceiași* și *Hrușcev.*

Hrușcev *(strigînd)*: Ilia Ilici!

Deadin: Sînt aici! Ce vrei?

Hrușcev: Nu pot merge pe jos. Dă-mi un cal.

Sonia *(recunoscîndu-l pe Hrușcev, fericită)*: Mihail Lvovici! *(Se îndreaptă spre el.)* Mihail Lvovici!

*(Lui Orlovski.)* Lasă-ne singuri, nășicule, am de vorbit cu el. *(Lui Hrușcev.)* Mihail Lvovici, ai spus astă seară că ai să găsești o altă femeie... *(Lui Orlovski.)* Lasă-ne singuri, nășicule... *(Lui Hrușcev.)* Ei bine, ai găsit-o... Sînt acum o altă femeie! Am aflat acum adevărul, l-am aflat... Te iubesc... Te... te iubesc!...

Orlovski: Haida-de... Comedie cu final tragic! *(Rîde în hohote.)*

Deadin: Uluitor, domnilor!

Sonia *(lui Orlovski)*: Lasă-ne singuri, nășicule. *(Lui Hrușcev.)* Da, am aflat adevărul, l-am aflat în sfîrșit... Nu-mi trebuiește nimic altceva... Mai spune-mi un cuvînt, spune-mi... Eu ți-am spus tot ce-am avut de spus...

Hrușcev *(strîngînd-o în brațe)*: Porumbița mea!

Sonia: Poți rămîne, nășicule... *(Lui Hrușcev.)* De fiecare dată cînd îmi declarai dragostea, mă sufocam de fericire, dar... dar, dragul meu, eram încătușată de prejudecăți. Mă împiedica să fiu sinceră cu tine exact ceea ce-l împiedică pe taică-meu să-i zîmbească Elenei... Acum însă, sînt liberă ca o pasăre...

Orlovski *(rîzînd în hohote)*: În sfîrșit, văd și eu un cor cîntînd la unison... Sau, cum s-ar spune, au ajuns înecați la mal!... Am deosebita onoare de a vă prezenta omagiile mele! *(Se înclină adînc.)* Și totuși sînteți niște nerușinați, porumbeilor! Ați întins coarda, ați întins-o... pîn-ați rupt-o! Dar spre binele vostru!

Deadin *(îmbrățișîndu-l pe Hrușcev)*: Mișenka, iubitule, cîtă bucurie mi-ai pricinuit azi!

Orlovski *(îmbrățișînd-o și sărutînd-o pe Sonia)*: Finuță dragă, porumbița mea... *(Sonia rîde în hohote.)* Ei, poftim, iar s-a pornit!...

Hrușcev: Domnilor, dați-mi voie, încă nu-mi pot veni în fire... Lăsați-mă să mai vorbesc cu ea... Lăsați-mă... Vă implor!

*(Intră Feodor Ivanovici și Iulia.)*

## 12

*Aceiași, Feodor Ivanovici* și *Iulia*

Iulia: Of, Fedenka, nu te cred! Minți cu atîta nerușinare!

Orlovski: Psst! Liniște, copii! Vine hoțomanul meu... Hai să ne ascundem, să nu ne vadă...

*(Orlovski, Deadin, Hrușcev și Sonia se ascund.)*

Feodor Ivanovici: Mi-am uitat aici cravașa și o mănușă.

Iulia: Fedenka, de ce mă minți?

Feodor Ivanovici: Ei și ce-i dacă mint!... N-am poftă să vin acum la tine... Ne plimbăm puțin și după aceea... vin!

Iulia: Cîtă bătaie de cap o să am cu tine, Fedenka! Cînd mă gîndesc, mă cuprinde groaza! *(Face un gest de desperare cu mîinile.)* Ei, poftim! Spune-mi și tu, nu-i un zăpăcit Ciupitul ăsta al nostru?! Nici nu se sinchisește să strîngă masa!... Și dacă fură careva samovarul? Halal de tine, Ciupitule, ai îmbătrînit, dar minte tot de copil ai!

Deadin *(aparte)*: Sărut mînușițele pentru compliment.

Iulia: Cînd veneam încoace, parcă am auzit pe cineva rîzînd...

Feodor Ivanovici: Or fi muierile care se scaldă în rîu... *(Ridică o mănușă.)* A cui o fi mănușa asta? Trebuie să fie a Soniei... Sărăcuța de ea, parcă a mușcat-o strechea... E îndrăgostită lulea de Duhul pădurii, iar el, prostul, nici nu bagă de seamă...

Iulia *(supărată)*: Aș vrea să știu, unde mă duci?

Feodor Ivanovici: La stăvilar... Să ne mai plimbăm puțin... Un loc mai frumos decît acesta nu se află în tot județul!... E o încîntare a ochiului!

Orlovski *(aparte)*: Feciorașule, frumusețea tatii, bărbosul meu drag!...

Iulia: Parcă am auzit pe cineva vorbind.

Feodor Ivanovici: „Minuni, minuni — strigoi și zîne pe-aceste locuri rătăcesc..." Mda, frățioare, asta-i viața! *(O bate pe umăr.)*

Iulia: Mulțumesc pentru frățior!

Feodor Ivanovici: Ei, și acum să vorbim ca doi oameni pașnici... Iată despre ce este vorba... Eu, precum știi, am trecut prin ciur și prin dîrmon în cei treizeci și cinci de ani ai mei pe care-i am și n-am dobîndit altceva în viață decît gradul de locotenent în armata sîrbă și cel de subofițer de rezervă în armata noastră... Prin urmare, mă aflu în stare de suspensie între pămînt și cer... Și acum, închipuie-ți, mi-a venit o idee genială: că dacă mă-nsor, îmi vin mințile la loc și-mi schimb năravul, adică felul de viață... Ce zici, ai curajul să mă iei de bărbat? Alta mai bună decît tine nici că-mi trebuiește...

Iulia *(fîsticită)*: Hm... Să vedem... Dar mai întîi să te cumințești, Fedenka...

Feodor Ivanovici: Mai lasă marafeturile! Haide, spune-mi drept de la obraz!

Iulia: Mi-e rușine... *(Aruncînd o privire în jur.)* Să nu ne audă cineva... Mi se pare că se uită Ciupitul pe fereastră...

Feodor Ivanovici: Ți se năzare...

Iulia *(se aruncă de gîtul lui)*: Fedenka!

*(Sonia izbucnește în hohote de rîs; Orlovski, Deadin și Hrușcev aplaudă strigînd: Bravo! Bravo!)*

Feodor Ivanovici: Ptiu! M-ați speriat! De unde v-a scos necuratul?

Sonia: Iulicika, felicitările mele! Și eu, și eu, la fel ca tine!...

*(Rîsete, pupături, veselie.)*

Deadin: E uluitor, domnilor! De-a dreptul uluitor!

Cortina

Traducere de *M. Sevastos* și *M. Calmîcu*

# NOTE

## PIESE INCLUSE DE A. P. CEHOV ÎN CULEGEREA DE „OPERE"

### CINTECUL LEBEDEI

(Calhas)

SCENETA DRAMATICA ÎNTR-UN ACT

Piesa *Cîntecul lebedei (Calhas)* este o adaptare după nuvela *Calhas*, scrisă de A. P. Cehov în 1886.

Publicată pentru prima oară în almanahul literar ilustrat *Sezon*, sub red. lui N. P. Kiceev, nr. 1, Moscova, 1887, purtînd titlul: *Calhas. Scenetă dramatică într-un act.*

Intr-o scrisoare adresată M. V. Kiseliovei (14 ianuarie 1887), Cehov comunică: „Toată piesa a încăput pe 4 coli de hîrtie. Durata reprezentaţiei va fi de 15—20 minute. E cea mai mică piesă din cîte s-au pomenit pe lume. Va juca în ea celebrul Davîdov, care lucrează acum la Korş... Am scris-o într-o oră şi cinci minute."

In scrisoarea sa din 17 octombrie 1888, Cehov îl roagă pe A. N. Pleşceev să supună piesa spre aprobare Comitetului literar al teatrelor (de pe lîngă Direcţia teatrelor imperiale), spunînd printre altele: „Piesa n-are cine ştie ce calităţi şi personal nu-i dau prea mare importanţă, însă Lenski arde de nerăbdare s-o joace pe scena Teatrului Mic, aşa încît această rugăminte o adresez mai mult în numele lui Lenski". La 25 octombrie piesa trecuse prin Comitetul literar, şi Cehov îi mulţumeşte printr-o scrisoare lui A. N. Pleşceev. La 26 octombrie piesa i-a fost înmînată lui A. P. Lenski. In scrisoarea adresată lui Lenski, Cehov scrie: „Am trecut astăzi pe la dumneata şi am lăsat originalul *Calhas*-ului, precum şi o copie. Cînd nu vei mai avea nevoie de exemplarul cenzurat, ia-l, te rog, de la regizor şi păstrează-l la dumneata; îl voi trimite ulterior lui Rassohin. Am intitulat *Calhas*-ul — *Cîntecul lebedei*. Găsesc că titlul e cam lung şi siropos, dar altul mai bun n-am putut găsi, deşi m-am gîndit mult."

In exemplarul prezentat cenzurii (data aprobării cenzorului: 9 noiembrie 1888) sînt cuprinse cîteva monoloage din *Othello*, care lipsesc în textul apărut în *Sezon*. Curînd după aceea, piesa, cu cîteva mici modificări, a fost litografiată de Biblioteca teatrelor (Moscova, 1888), iar mai tîrziu a apărut în revista *Artist*, nr. 2, octombrie 1889. Cu mici modificări a fost inclusă în culegerea *Piese de teatru*, Sankt-Petersburg, 1897. In ediţiile apărute în timpul vieţii scriitorului (din anii 1901 şi 1902), piesa n-a mai suferit nici o modificare. Publicăm textul din 1902.

## IVANOV

### PIESA DRAMATICA IN PATRU ACTE

Piesa *Ivanov* a fost scrisă la sfîrşitul lui septembrie — începutul lui octombrie 1887, în urma rugăminţilor stăruitoare ale directorului de teatru F. Korş şi ale actorilor acestui teatru. Intr-o scrisoare adresată M. V. Kiseliovei (13 septembrie 1887), Cehov spune: „De două ori am fost la teatrul lui Korş şi de fiecare dată am fost rugat să le scriu o piesă... Actorii mă asigură că am să scriu o piesă bună, deoarece mă pricep să impresionez..." Pe la începutul lui octombrie piesa a şi fost scrisă (vezi scrisoarea lui A. P. Cehov din 5 octombrie 1887, adresată lui N. M. Ejov). Textul iniţial al piesei s-a păstrat sub formă de copie dactilografiată, purtînd următorul titlu: *Ivanov, Comedie în patru acte şi 5 tablouri*. Cuvîntul *comedie* este şters şi înlocuit cu cuvîntul *dramă*. Data aprobării cenzurii: 6 noiembrie 1887, după care urmează următoarea adnotare: *Cu modificări* (Biblioteca centrală a dramei ruse, nr. 40393).

Cu alte mici modificări, a apărut într-o ediţie litografiată la Biblioteca teatrelor din Moscova. Data aprobării cenzurii: 10 decembrie 1887.

Piesa a fost modificată de două ori pentru teatrul Alexandrinski din Petersburg în octombrie-decembrie 1888 şi în ianuarie 1889.

După prezentarea piesei la teatrul Alexandrinski (31 ianuarie 1889), Cehov i-a schimbat sfîrşitul; cu alte mici modificări şi cu subtitlul: *Piesă dramatică în patru acte,* piesa a fost publicată în revista *Severnîi vestnik,* nr. 3, 1889.

Făcîndu-i alte modificări şi prescurtări, A. P. Cehov a inclus-o în culegerea *Piese de teatru,* Sankt-Petersburg, 1897. Cu cîteva noi modificări a intrat în culegerea de *Opere* din 1901, vol. VII; fără nici o modificare, a intrat în a 2-a ediţie a aceluiaşi volum din anul 1902. Publicăm textul din 1902.

Prima dată, piesa a fost jucată pe scena unui teatru din provincie, şi anume la Saratov. Teatrul lui Korş din Moscova a pus-o în scenă la 19 noiembrie 1887, în beneficiul lui N. V. Svetlov, care interpreta rolul lui Borkin.

Prima versiune, spre deosebire de textul definitiv, era mai bogată în amănunte, iar desfăşurarea acţiunii se deosebea pe alocuri. De pildă, revolta lui Ivanov apărea mai puţin pregnantă. Actul patru avea două tablouri. In primul, se succedau scenele din casa Lebedevilor în preajma cununiei lui Ivanov cu Saşa, în cel de al doilea, acţiunea se desfăşura în cadrul ospăţului de după cununie. In prima versiune, Ivanov, înainte de ofensa ce i-o aduce Lvov, se află pe calea împăcării cu sine şi e gata să renunţe la gîndurile sale negre. După ofensa adusă de Lvov, Ivanov nu se împuşca, ci murea în urma unui şoc nervos, rostind cuvintele: „Pentru ce, pentru ce..."

Incă din prima versiune s-a cristalizat pe de-a întregul ideea fundamentală a piesei. La baza dramei eroului principal (Ivanov) nu stă un anume caz izolat şi nici comportarea unor anumite persoane, ci realităţile vieţii luate în ansamblul lor. Ivanov este ros de o „boală" ale cărei cauze trebuie căutate în rînduielile de atunci din Rusia, care i-au frînt voinţa, sădindu-i în suflet descurajare, răpindu-i orice speranţă. In lupta sa cu aceste realităţi, forţele lui Ivanov se irosesc repede şi el devine un om „blazat", ceea ce explică întreaga lui comportare. Pentru Cehov, Ivanov nu este un om viciat din punct de vedere moral, şi cu toate că e într-adevăr inapt pentru viaţă, chiar dăunător ei, dar, ca să ne exprimăm în limbajul lui Lvov, el nu este un „ticălos". Urmările acestei inadaptabilităţi sînt îngrozitoare atît pentru el, cît şi pentru oamenii din jurul său (soarta Sarrei etc.). Cel vinovat de toate nenorocirile, Ivanov apare şi ca o victimă a societăţii în care trăieşte, astfel încît acest personaj negativ, într-o oarecare măsură, capătă nu numai un caracter demascator, ci şi unul dramatic.

In scrisoarea sa adresată lui A. P. Cehov (24 octombrie 1887), însuşi Cehov subliniază acest nou aspect în tratarea dramatică a realităţii din piesa Ivanov. „In piesele dramaturgilor contemporani nu găseşti decît îngeri, scelerați şi bufoni. Du-te de caută asemenea specimene prin Rusia! Nu-i vorbă, de găsit s-ar găsi, dar nu în forma atît de concentrată cum le vor ei... Am vrut să fiu mai original: în piesa mea nu există nici scelerați, nici îngeri (nu m-am putut abține însă cînd e vorba de bufoni), n-am condamnat, dar nici n-am dat dreptate nimănui..."

Primele reprezentații ale piesei (noiembrie 1887) au stîrnit mult interes şi discuții însuflețite. După primul spectacol, Cehov îi scrie fratelui său, Alexandr Pavlovici, următoarele: „Oamenii de teatru susțin că n-au mai văzut niciodată la vreun spectacol atîta fierbere, atîtea aplauze şi fluierături, n-au auzit niciodată atîtea dispute cîte au fost la premiera piesei mele." Cronicarul revistei *Novoie vremea* scrie: „Nici un autor din ultima vreme n-a fost primit cu atîtea aplauze, chemări la rampă, cu atîtea fluierături şi nici n-a stîrnit atîtea laude şi critici" (*Novoie vremea,* 1887, nr. 4215).

In memoriile sale, M. P. Cehov scrie: „Succesul spectacolului a fost foarte amestecat: unii fluierau, alții, care formau majoritatea, aplaudau zgomotos şi-l chemau pe autor la rampă; dar în general piesa n-a fost înțeleasă, şi mult timp după aceea ziarele comentau personalitatea şi caracterul eroului principal" (M. P. Cehov, *Cehov şi temele tratate de el,* Moscova, 1923 pag. 40).

Recenzenții, obişnuiți cu formulări simpliste în aprecierea trăsăturilor morale ale eroilor, îi reproşau autorului caracterul confuz al lui Ivanov, întrebîndu-se dacă e un personaj pozitiv sau negativ.

In scrisoarea sa adresată lui A. S. Suvorin (30 decembrie 1888), Cehov comentează pe larg caracterele eroilor săi: Ivanov, Lvov şi Saşa. „Scepticismul şi veşnica nemulțumire a lui Ivanov se datoresc, spune autorul, «istovirii» eroului principal, care şi-a luat asupra sa mai mult decît ar fi fost în stare să suporte..." „Abia a atins vîrsta de 35 de ani, că a şi început să se simtă istovit şi plictisit. Nici nu i-a crescut bine mustața, că şi declară sentențios: «Nu te însura, frățioare... Ți-o spun din proprie experiență.» Sau: «Şi totuşi ce este în esență liberalismul? Intre noi fie vorba, Katkov de multe ori a avut dreptate.» El este gata să renege și zemstvele, și gospodărirea rațională, și știința, și dragostea... Acesta este tonul folosit de oamenii ale căror forțe s-au irosit înainte de vreme. Ivanov nu-și poate explica ce se petrece cu el. Firea lui cinstită nu se împacă cu noua lui stare sufletească. Caută motivarea ei în mediul înconjurător și nu găsește. Caută în el, dar nu descoperă decît o vagă conștiință a vinovăției sale. Veșnic istovit și plictisit, ros de conștiința propriei vinovății mai are un dușman: singurătatea... Ivanov se simte foarte singur. Serile lungi de iarnă, parcul pustiu, odăile pustii, lamentările contelui, soția suferindă. N-are unde să plece. De aceea e obsedat mereu de întrebarea: «Ce să facă?» Ivanov este dezarmat în fața vieții: Oamenii de felul lui Ivanov nu sînt în stare să facă față situației și se lasă copleșiți de greutățile vieții. Ei se pierd cu firea, ridică neputincioși din umeri, se enervează, se tînguiesc, fac prostii și, în cele din urmă, dînd frîu liber nervilor lor zdruncinați, pierd terenul de sub picioare și cad în categoria celor «frînți» de viață, a celor «neînțeleși». Lvov este tipul omului dintr-o bucată, energic, dar mărginit și lipsit de suplețe. Tot ceea ce se poate numi vederi mai largi, tot ceea ce este simțămînt spontan îi sînt străine lui Lvov. Judecă totul după un anumit șablon, este tendențiozitatea personificată... Lvov este o fire cinstită, deschisă, mergînd pînă la brutalitate în sinceritatea lui. E în stare să arunce sub trăsură o bombă, să pălmuiască un inspector sau să-i spună omului de la obraz că-i un ticălos. Nimic nu-l va opri... Asemenea oameni sînt necesari și de cele mai multe ori ne sînt chiar simpatici. A-i caricaturiza, fie și în interesul scenei, nu e cinstit și nici nu-i nevoie. E adevărat că prin caricatură personajul iese mai reliefat, deci mai pe înțelesul tuturor, dar e preferabil să-l lași estompat decît să forțezi nota..." „Sașa e o tînără de formație nouă; o fată cultă, inteligentă, onestă ș.a.m.d. In lipsă de altceva mai bun ea se îndrăgostește de Ivanov, un bărbat de 35 de ani. El e mai bun decît toți cei care o înconjoară. L-a cunoscut de mică, l-a văzut în plină activitate, în perioada cînd nu era încă istovit... O însuflețește gîndul de a-l face să-și revină, de a-i reda curajul pierdut, de a-l face fericit. Nu pe Ivanov îl iubește ea, ci această misiune... Un an încheiat se chinuiește Sașa să-l redreseze pe Ivanov, dar acesta decade tot mai jos."

Cehov încheie scrisoarea cu rugămintea ca piesa să-i fie restituită: „N-aș mai realiza nimic cu îndreptări și completări...

Personalitatea Saşei ar putea fi conturată ceva mai mult în final, dar în ceea ce îi priveşte pe Ivanov şi Lvov, n-am ce să mai fac. Pur şi simplu nu mă pricep. Chiar dacă le-aş mai adăuga cîte ceva, presimt că mai mult aş strica decît aş repara."

Cehov ţinea foarte mult la ideea de bază a piesei şi la figurile schiţate iniţial. Era înclinat să explice greutăţile pe care le întîmpinau cititorii şi actorii în înţelegerea piesei prin lipsa lui de experienţă în dramaturgie. In aceeaşi scrisoare, adresată lui Suvorin, el spune: „N-am izbutit cu piesa mea. Se-nţelege că-mi pare rău. Pe Ivanov şi pe Lvov mi i-am închipuit ca pe nişte oameni vii. Vă spun cinstit, cu toată sinceritatea, că au fost zămisliţi de mine nu din spuma mării, nu din idei preconcepute, nu din raţionamente reci şi nici la întîmplare. Ei sînt rezultatul direct al observaţiilor şi studiului asupra vieţii. Aceşti oameni trăiesc în mintea mea, şi simt cu toată fiinţa că n-am exagerat nici cu un centimetru şi n-am căutat nicăieri să despic firu-n patru. Dacă însă pe hîrtie aceste personaje au ieşit lipsite de viaţă şi slab conturate, nu este vina lor, ci rezultatul nepriceperii mele de a-mi exprima gîndurile. Inseamnă că n-a sosit încă momentul să scriu piese de teatru."

Recenziile apărute în ziarele şi revistele pe anul 1889 (cu ocazia punerii în scenă a piesei la teatrul Alexandrinski şi a publicării ei în revista *Severnîi vestnik*) conţin în cea mai mare parte aprecieri favorabile. *Peterburgskaia gazeta* (nr. 31, 1 februarie 1889) scria despre succesul excepţional al piesei următoarele: „A fost un succes deplin, triumful unui talent cu adevărat mare..." „A fost un succes colosal, un succes cum rar întîlneşti pe scena noastră dramatică..." „Dialogul viu, tema legată de viaţă, eroii luaţi de-a dreptul din ea şi o intrigă originală — toate acestea luate la un loc au contribuit la succesul tînărului autor." In numărul următor al aceleiaşi publicaţii era analizat tipul lui Ivanov, se sublinia sobrietatea dialogului şi „omenescul" profund ce se desprinde din întreaga piesă. „Prin sinceritatea sa, prin dragostea sa faţă de oameni şi prin puterea talentului său, autorul trezeşte în spectator sentimente care altfel poate că ar fi fost înăbuşite..."

Despre „măiestria cu care a fost realizat acest crîmpei de viaţă", despre „personajele viu conturate, tipice şi lipsite de orice şablon", despre „prospeţimea" şi „îndrăzneala" cu care a fost scrisă piesa amintea şi V. A. Tihonov în revista *Nedelia* (nr. 6, 5 februarie 1889). In legătură cu aceste aprecieri, Cehov îi mulţumeşte lui V. A. Tihonov în scrisoarea sa din 5 martie 1889. Intr-un articol amplu, apărut în nr. 11 al revistei *Nedelia*, se vorbeşte despre această piesă ca despre cel mai important eveniment din viaţa teatrală şi literară a stagiunii. Piesa aceasta „a pus degetul pe rană", iar referitor la caracterul lui Ivanov: „este cea mai reuşită redare a stării de spirit care predomină în rîndurile noastre şi care ne dă dreptul să-l punem pe Cehov în rîndurile acelor artişti care au reuşit să cuprindă şi să redea fizionomia lăuntrică a unor generaţii". Revista *Oskolki* (1889, nr. 7) scria: „Piesa *Ivanov* este ceva de sine stătător, ceva cu totul aparte, o piesă care se remarcă printr-o prospeţime şi o vigoare deosebită, e un mesaj al adevărului vieţii". Pe un ton binevoitor au fost scrise şi recenziile apărute în *Russkie vedomosti* (1889, nr. 90, 1 aprilie), în *Jivopisnoie obozrenie* (1889, nr. 13), în *Artist* (1889, nr. 2), deşi nu fără unele polemici cu autorul în problema înţelegerii cauzelor depresiunii sufleteşti a lui Ivanov, şi referiri la „lipsurile" scenice ale piesei, cum ar fi: „abundenţa unor episoade secundare", „discuţii excesiv de lungi", „acţiunea insuficient de dinamică" ş.a.m.d. In *Russkie vedomosti* (1889, nr. 133), N. Mihailovski ia o atitudine negativă faţă de piesă. Luînd din replicile lui Ivanov acele părţi în care Cehov subliniază decăderea morală şi ruşinoasa neputinţă a acestuia în lupta cu viaţa drept îndemnuri ale autorului la „o viaţă cenuşie, mediocră", la renunţare la orice luptă, Mihailovski, pe aceste temeiuri, condamnă întreaga piesă. Din aceeaşi neînţelegere a fondului, piesa e criticată şi de V. G. Korolenko în scrisoarea sa adresată lui A. A. Drobîş-Drobîşevski (mai 1889), şi de Gl. Uspenski în eseurile sale *Păcatele grele (Russkaia mîsl*, 1889, nr. 4). Criticul L. Obolenski (Sozerţatel) de la revista *Russkoie bogatstvo*, în articolul său închinat piesei *Ivanov*, se ridică împotriva explicării fenomenelor vieţii sociale (tipul lui Ivanov), fundamentînd-o din punct de vedere medical (*Russkoie bogatstvo*, 1889, nr. 3). Aprecieri cu totul defavorabile piesei au apărut în presa reacţionară (*Den*, 1889, nr. 247; *Sîn otecestva*, 1889, nr. 32; *Moskovskie vedomosti*, 1889, nr. 36; *Grajdanin*, 1889, nr. 54). Cehov, în scrisoarea sa adresată lui I. L. Şceglov la 18 februarie 1889, apreciază drept un succes această primă manifestare a lui în dramaturgie.

## URSUL

### FARSA ÎNTR-UN ACT

Piesa a fost scrisă de A. P. Cehov în februarie 1888 şi publicată pentru prima oară în ziarul *Novoie vremea*, 1888, nr. 4491, 30 august. Curînd după aceea a fost aprobată de cenzură. La începutul lui octombrie, Cehov îi comunică lui A. S. Suvorin următoarele: „*Ursul* a fost admis de cenzură (se pare că vor fi mici modificări) şi va fi jucat la teatrul lui Korş. Solovţov aşteaptă cu nerăbdare să-l joace." La 27 octombrie, într-o altă scrisoare, Cehov îi scrie: „Mîine are loc la teatrul lui Korş spectacolul cu *Ursul* meu". Tot în octombrie, cu mici modificări, textul vodevilului a fost litografiat la Biblioteca teatrelor, iar după aceea tipărit în revista *Artist*, nr. 6, februarie 1890 şi în revista *Budilnik*, 1893, nr. 40—42. Cu mici modificări piesa a fost inclusă de A. P. Cehov în culegerea *Piese de teatru*, Sankt-Petersburg, 1897 şi aproape fără nici o modificare a intrat în culegerea de *Opere*, vol. VII din anii 1901 şi 1902. Publicăm textul din 1902.

Piesa s-a bucurat de un mare succes. În scrisoarea adresată lui A. N. Pleşceev (13 noiembrie 1888), Cehov scrie: „La Moscova *Ursul* meu se bucură de mare succes. Cred că şi în provincie va fi la fel. Ca să vezi, niciodată nu ştii de unde sare iepurele!" La Petersburg *Ursul* a fost jucat pe scena teatrului Alexandrinski, apoi reprezentat în provincie, cu acelaşi succes (vezi scrisorile lui Cehov adresate lui A. S. Suvorin la 7 şi 11 noiembrie şi 28 decembrie 1888; lui I. L. Şceglov, la 18 septembrie 1889 ş. a.).

## CEREREA ÎN CASATORIE

### FARSA ÎNTR-UN ACT

*Cererea în căsătorie* a fost scrisă la un interval scurt după *Ursul*. Aprobarea cenzurii a fost dată la 10 noiembrie 1888. În decembrie textul piesei a fost litografiat de E. N. Rassohina, apoi, cu unele modificări, a apărut în *Novoie vremea*, 1889, nr. 4732, 3 mai. Cu numerotarea schimbată a tablourilor, a fost inclusă de Cehov în culegerea *Piese de teatru*, 1897. În culegerea de *Opere* din 1901 şi 1902, *Cererea în căsătorie* a intrat fără nici un fel de modificări. Publicăm textul din 1902.

In legătură cu această piesă, A. N. Pleşceev îi scrie lui Cehov (22 mai 1889) : „Am citit în *Novoie vremea Cererea în căsătorie*. E foarte amuzantă, iar jucată pe scenă va fi mai hazlie decît *Ursul*. Rîzi în hohote cînd o citeşti." *(Slovo,* nr. 2, Moscova, 1914). Pe scena unui teatru particular piesa a fost pusă de I. L. Şceglov (vezi scrisorile lui Cehov din 11 martie şi 12 aprilie 1889 adresate acestuia). Mai tîrziu, a fost jucată cu un succes răsunător pe scena Teatrului Mic (vezi scrisoarea lui Cehov adresată lui A. M. Kondratiev la 22 februarie 1891). Pe ziua de 22 octombrie 1906, L. Makoviţki notează în jurnalul său următoarele cuvinte ale lui L. N. Tolstoi : „Comicul situaţiilor din *Cererea în căsătorie* este bine susţinut. Nu găseşti în ea neprevăzutul absurd al francezilor."

## TRAGEDIAN FARA VOIE

(Viaţă de vilegiaturist)

FARSA INTR-UN ACT

Vodevilul *Tragedian fără voie* este o adaptare după nuvela *Unul dintre cei mulţi* (1887). Piesa a fost scrisă în mai 1889 pentru actorul K. A. Varlamov (vezi scrisorile lui Cehov adresate lui A. S. Suvorin din 4 mai 1889 şi lui I. L. Şceglov din 6 mai 1889). Textul piesei a apărut în ediţia litografiată a lui V. A. Bazarov (Sankt-Petersburg, 1889), purtînd data cenzurii : Sankt-Petersburg, 1 iunie 1889 ; curînd după aceea apare într-o ediţie litografiată de E. N. Rassohina (Moscova, 1889), purtînd data cenzurii : Moscova, 22 noiembrie 1889. Cu mici modificări, a fost publicată în revista *Artist*, nr. 7, 1890. In celelalte ediţii, piesa n-a suferit nici o modificare. Publicăm textul din 1902.

## NUNTA

SCENETA INTR-UN ACT

Vodevilul *Nunta* este o adaptare după nuvela *Nunta cu general* (1884), la care autorul adaugă cîteva motive din povestirile *Sezonul nunţilor* (1881) şi *Căsătorie din calcul* (1884).

Piesa a fost scrisă de Cehov în octombrie 1889. Cele două manuscrise originale existente, deşi poartă aceeaşi dată a aprobării cenzurii (2 noiembrie 1889), nu sînt întru totul identice. Manuscrisul care se află în păstrare la Biblioteca de Stat *V. I. Lenin,* mai poartă şi o viză ulterioară a cenzurii (25 aprilie 1890). Se prea poate ca acesta să fi fost pus la punct de către autor mai tîrziu decît manuscrisul care se păstrează la Biblioteca Centrală a dramei ruse (Leningrad). In comparaţie cu manuscrisul din Leningrad, cel de la Moscova conţine unele prescurtări. Textul celui de al doilea manuscris (cel de la Moscova) a fost litografiat de S. F. Rassohin şi poartă următoarea adnotare: „Aprobat de cenzură, Moscova, 25 aprilie 1890". La pregătirea ediţiei din 1902, textul piesei a fost supus unor serioase modificări şi prescurtări, în special la replicile lui Revunov.

Textul modificat al *Nunţii* a apărut în 1902 într-o culegere separată: *Nunta, Jubileul, Trei surori* şi în culegerea de *Opere,* vol. VII, ed. a 2-a. Publicăm textul din 1902.

## JUBILEUL

### FARSA INTR-UN ACT

Vodevilul *Jubileul* este o adaptare după nuvela *O fiinţă fără apărare* (1887). A fost scris de Cehov în decembrie 1891. In februarie 1892 a căpătat aprobarea cenzurii şi apoi a fost litografiat de S. F. Rassohin (Moscova, 1892). In decembrie 1901, Cehov a făcut unele modificări în textul piesei pentru culegerea de *Opere,* vol. VII, din 1902. In legătură cu aceasta, Cehov îi scrie lui A. F. Marks (25 decembrie 1901): „O dată cu corectura (vodevilului *Nunta),* voi trimite şi vodevilul *Jubileul* care va intra de asemenea în vol. VII. Am făcut modificările necesare." Publicăm textul din 1902.

## PESCĂRUŞUL

### COMEDIE IN PATRU ACTE

Piesa *Pescăruşul* a fost scrisă de Cehov între anii 1895—1896. In scrisoarea sa către A. S. Suvorin din 21 octombrie 1895, Cehov spune: „...Scriu şi o piesă pe care o voi termina, probabil, tot pe la sfîrşitul lui noiembrie..." Iar într-o scrisoare către E. M. Şavrova şi I. Şceglov, Cehov aminteşte de intenţia sa de a preda piesa Teatrului Mic din Moscova.

În scrisorile sale din 21 noiembrie, adresate lui A. S. Suvorin și A. I. Urusov, Cehov le comunică că și-a dat piesa spre a fi dactilografiată, urmînd după aceea să le-o trimită spre consultare. Cehov își socotea piesa nefinisată; ceea ce scrisese pînă atunci, după părerea lui, nu era decît „scheletul viitoarei piese“ sau un proiect „care pînă la începutul stagiunii următoare va mai fi modificat de un milion de ori“.

La începutul anului 1896, Cehov își modifică piesa (vezi scrisoarea lui Cehov adresată fratelui său, Alexandr Pavlovici, 8 martie 1896).

La 14 septembrie 1896, piesa a fost aprobată de cenzură, iar la 17 noiembrie 1896 pusă în scenă la Teatrul Alexandrinski din Petersburg.

Cu unele modificări și prescurtări, piesa a fost publicată în revista *Russkaia mîsl*, nr. 12, 1896.

Cu alte mici modificări, piesa a fost inclusă în culegerea *Piese de teatru*, Sankt-Petersburg, 1897; fără nici o modificare a intrat în culegerea de *Opere* apărută în anii 1901—1902. Publicăm textul din 1902.

Lucrînd la *Pescărușul*, Cehov își dădea seama că introduce elemente noi, neuzitate în dramaturgie și se îndoia de reușita piesei. De altfel, în scrisorile sale pomenește adesea de acest lucru: „Lucrez la piesă cu multă plăcere, deși îmi dau seama că păcătuiește îngrozitor împotriva canoanelor scenice. E o comedie cu trei roluri femeiești, șașe bărbătești, are patru acte, un singur decor (vederea spre lac); multe discuții despre literatură, puțină acțiune și cinci puduri de dragoste.“ (Din scrisoarea către A. S. Suvorin, 21 octombrie 1895.) Din altă scrisoare adresată tot lui Suvorin (21 noiembrie 1895), găsim: „Mi-am isprăvit piesa. Sînt mai mult nemulțumit decît mulțumit de ea. Acum cînd am recitit-o, mă conving din ce în ce mai mult că nu am stofă de dramaturg.“ Într-o scrisoare adresată E. M. Șavrovei (18 noiembrie 1895), Cehov scrie: „Am terminat piesa și am intitulat-o *Pescărușul*. Nu prea mi-a reușit. Trebuie să recunosc că nu mă pricep în dramaturgie.“

Cehov s-a interesat îndeaproape de punerea în scenă a piesei sale la teatrul Alexandrinski. Asistînd la repetiții (începînd cu cea de a patra), Cehov observa orice nepotrivire între tradițiile și obiceiurile actoricești și noile cerințe ale piesei. E. P. Karpov (regizorul teatrului Alexandrinski) își amintește că „pe Cehov îl supăra orice notă falsă din replica actorilor, orice intonație cazonă. Cu toată delicatețea și sfiiciunea lui, Cehov îi întrerupea adesea pe actori și le explica importanța cutărei sau cutărei fraze, analiza caracterele eroilor, așa cum îi vedea el, dîndu-le de nenumărate ori același și același îndemn: «Lăsați teatralismul la o parte, dragii mei; acesta este lucrul cel mai important pe care-l aveți de făcut... Totul să fie simplu... Cît se poate de simplu... Eroii sînt oameni obișnuiți, oameni de rînd...» Cehov simțea că jocul e lipsit de însuflețire, de elan." (E. P. Karpov, *Istoricul primei reprezentări a „Pescărușului"*, din culegerea *Biblioteca cehoviană. Despre Cehov. Amintiri și articole*, Moscova, 1910. Tot el a scris articolul *Eșecul „Pescărușului" pe scena teatrului Alexandrinski*, almanahul literar *Krasnaia panorama*, Leningrad, iunie 1929.) A. S. Suvorin menționează în jurnalul său că după repetiția generală, Cehov „era neliniștit de soarta piesei și vroia ca aceasta să nu mai fie jucată" (Jurnalul lui A. S. Suvorin, Moscova—Petersburg, 1923, pag. 125). În scrisoarea lui Cehov, adresată surorii sale M. P. Cehova (12 octombrie), găsim următoarele rînduri: „Deocamdată *Pescărușul* se prezintă slab... Prevăd un spectacol mohorît, cenușiu. În general nu sînt mulțumit." Cehov presimțea eșecul piesei. Sora sa, M. P. Cehova, notează în memoriile sale: „În ziua premierei *Pescărușului* pe scena teatrului Alexandrinski, am sosit la Petersburg. Fratele mă aștepta la gară. Din prima clipă m-a surprins aerul lui abătut. După chipul său se vedea că socotește totul iremediabil compromis. «Ce s-a-întîmplat?» l-am întrebat eu neliniștită. «Nu știu ce să fac, mi-a răspuns el, actorii nu-și cunosc rolurile, iar pe mine nu mă ascultă și nici nu mă înțeleg... Piesa nu merge»." (M. P. Cehova, *Despre Cehov, Russkoie slovo*, nr. 13, 1910.) Dintre toți actorii, singura V. F. Kommissarjevskaia, care interpreta rolul Ninei Zarecinaia, îl mulțumea pe Cehov. „Kommissarjevskaia joacă admirabil", scrie el la 15 octombrie lui M. P. Cehov.

În prima reprezentație, care a avut loc pe scena teatrului Alexandrinski, la 17 octombrie 1896, piesa n-a avut succes. Ea n-a fost înțeleasă. Insuccesul se datora în primul rînd faptului că atît regizorul, cît și actorii n-au înțeles și n-au știut să redea specificul inedit al dramaturgiei cehoviene. Analizînd cauzele căderii piesei, regizorul E. Karpov scrie: „Majorității actorilor teatrului Alexandrinski, obișnuiți să joace în ultimii ani comedia ușoară de genul farsei, în special, piesele lui Viktor Krîlov, le-a fost deosebit de greu să interpreteze piesa lui A. P. Cehov, care redă însăşi viaţa, o piesă plină de subtilităţi, de semitonuri şi de profund conţinut sufletesc" (E. Karpov, *Istoricul primei reprezentaţii a Pescăruşului*. Din culegerea *Despre Cehov*, Moscova, 1910). În afară de aceasta, la insuccesul piesei a mai contribuit şi faptul că publicul venit să asiste la un spectacol dat în beneficiul actriţei de comedie E.I. Levkeeva, se aştepta să vadă o comedie, şi, înşelat în aşteptările sale, a rămas decepţionat. „În teatru se aflau spectatorii veniţi să se veselească, să petreacă o seară plăcută" (E. Karpov, *ibidem*). Dramatismul piesei, slab redat de actori (cu excepţia actriţei Kommissarjevskaia), a trecut neobservat. „Buna dispoziţie a publicului pornit pe haz era greu s-o stăvileşti; rîdea la pasagiile cele mai neaşteptate şi nepotrivite, cu cel mai mic prilej" *(ibidem)*.

Cehov, care era în sală, n-a mai aşteptat sfîrşitul spectacolului şi extrem de deprimat a părăsit teatrul, iar a doua zi în zori a plecat la Moscova. În scrisoarea sa adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko (20 noiembrie 1896), Cehov scrie: „*Pescăruşul* meu a suferit la Petersburg, în premieră, un eşec total. Teatrul vuia de mînie, aerul părea încărcat de ură, şi eu — conform legilor fizice — am zburat ca o bombă din Petersburg." Cîteva zile mai tîrziu îi scrie lui A. S. Suvorin: „Mă simt ca împietrit, nu încerc decît dezgust pentru piesele mele şi revizuiesc în silă corecturile... Vina n-o poartă faptul că piesa a suferit un eşec — doar majoritatea pieselor mele au căzut şi înainte... La 17 octombrie însă, nu piesa n-a avut succes, ci eu însumi. Încă din timpul primului act m-a uimit un lucru şi anume: acei cu care pînă la 17 octombrie vorbeam prieteneşte şi cu toată sinceritatea, cu care luam mese colegiale, pentru care mă făceam de multe ori luntre şi punte... toţi aceştia aveau întipărită pe faţă o expresie ciudată, foarte ciudată... Într-un cuvînt, s-a petrecut ceea ce i-a dat prilej lui Leikin să-mi exprime în scris compătimirea pentru faptul că am atît de puţini prieteni, şi totodată revistei *Nedelia* să întrebe: «Ce le-a făcut Cehov?»... Iar *Teatralul* să publice un vast articol (nr. 95), dezbătînd pe larg manifestaţiile duşmănoase ale confraţilor mei într-ale scrisului."

După această primă reprezentaţie, în ziare şi în presa de teatru au apărut cele mai aspre şi mai răuvoitoare rechizitorii.

Revista *Teatralul* scria: „Presa s-a năpustit asupra *Pescărușului* şi a autorului său cu o înverşunare acerbă; s-a ajuns pînă acolo, încît i se contestă lui Cehov orice urmă de talent, fiind calificat drept o mărime umflată de alţii... Bucuria răutăcioasă a unora dintre critici a ajuns pînă la cinism." *Scrisori din Petersburg, Teatralul*, nr. 95, 1896.) Ziarele şi revistele umoristice au început să publice fabule, pamflete şi foiletoane satirice, care luau în derîdere pe autor şi piesa acestuia.

Spectacolele următoare pe scena aceluiaşi teatru, însă cu unele modificări în interpretarea regizorală, s-au bucurat de un succes considerabil. După cel de al doilea spectacol, la 21 octombrie, V. Kommissarjevskaia îi scrie lui Cehov: „Vin de la teatru. Anton Pavlovici, dragule, am învins! E un succes deplin, un succes desăvîrşit, un succes meritat şi nici nu se putea să fie altfel! Cît de mult aş fi vrut să te văd acum, dar şi mai mult aş fi dorit ca dumneata să fi asistat la spectacol şi să fi auzit singur strigătul unanim al publicului: «Să vie autorul!» *Pescărușul* dumitale, ba nu, al nostru, pentru că ne-am contopit sufleteşte cu el pentru totdeauna, este viu, suferă şi simte cu atîta pasiune, încît îi va face pe mulţi să simtă la fel."

Despre succesul înregistrat de piesă la aceste spectacole i-au scris lui Cehov V. Bilibin, N. A. Leikin, A. F. Koni şi alţii. O telegramă de felicitare în acest sens i-a expediat lui Cehov şi I. N. Potapenko. Răspunzînd la scrisoarea lui V. V. Bilibin (noiembrie 1896), Cehov spune printre altele: „Se-nţelege că sînt bucuros, chiar foarte bucuros, totuşi succesul celei de a 2-a şi a 3-a reprezentaţii nu poate şterge din sufletul meu impresia produsă de primul spectacol. N-am stat pînă la sfîrşit, însă ceea ce am văzut mi s-a părut nespus de plictisitor şi de straniu. Actorii nu-şi ştiau rolurile, jucau ca nişte manechine, nesigur, s-au pierdut cu firea; s-a pierdut cu firea şi Kommissarjevskaia, care n-a strălucit cu nimic. In teatru era o zăpuşeală de infern. Se dezlănţuiseră parcă toate stihiile împotriva piesei." In schimb, la scrisoarea lui A. F. Koni, Cehov răspunde (11 noiembrie 1896) următoarele: „Te cunosc de mult, îţi port un respect profund şi am mai multă încredere în dumneata decît în toţi criticii luaţi la un loc. Se vede că ai simţit profund ceea ce mi-ai scris şi poate de aceea scrisoarea dumitale e atît de frumoasă și de convingătoare. M-am mai liniștit și-mi amintesc acum de piesă și de spectacol fără dezgustul de altădată." Cehov și-a dat cu greu consimțămîntul pentru publicarea *Pescărușului* în *Russkaia mîsl* (vezi scrisoarea către V. M. Lavrov din 11 noiembrie 1896 și cea adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko la 20 noiembrie 1896).

Intre timp piesa repurta succes după succes pe scenele teatrelor de provincie (Kiev, Astrahan, Taganrog etc.). In această perioadă, revizuindu-și piesele în vederea editării culegerii *Piese de teatru*, printre care erau *Pescărușul* și *Unchiul Vanea*, Cehov se îndoia dacă trebuie să le publice sau nu.

Un adevărat triumf al *Pescărușului* l-a constituit montarea spectacolului pe scena Teatrului de Artă din Moscova în stagiunea 1898—1899.

Multă vreme Cehov n-a vrut să-și dea consimțămîntul pentru noua punere în scenă a *Pescărușului*. In legătură cu aceasta, Vl. I. Nemirovici-Dancenko îi scrie: „...Sînt gata să răspund cu capul că toate aceste drame și tragedii lăuntrice ale *fiecărui* personaj, în cazul unei montări iscusite și conștiincioase, lipsite de banal, vor cuceri întreaga sală". „Dacă nu mi-l dai, mă omori, deoarece *Pescărușul* este singura piesă contemporană care m-a cucerit ca regizor, și tu ești singurul scriitor contemporan care prezintă un mare interes pentru un teatru cu un repertoriu întocmit cu exigență..." (Vl. I. Nemirovici-Dancenko, *Din trecut*, Moscova, 1936, pp. 145—147.) Cehov îi răspunde că nu mai vrea și nu mai este în stare să treacă prin acele emoții care i-au pricinuit atîta durere, invocînd aceeași obiecțiune că el nu este un adevărat dramaturg, și că sînt alții mult mai buni decît el.

Drept mărturie a excepționalului succes repurtat de *Pescărușul* în montarea Teatrului de Artă din Moscova și a importanței deosebite pe care o avea această tratare scenică în istoria moștenirii dramatice lăsate de Cehov, stau nenumăratele telegrame și scrisori de felicitare trimise autorului, care se afla pe atunci la Ialta. După prima reprezentație (17 decembrie 1898), Vl. I. Nemirovici-Dancenko îi telegrafiază următoarele: „Am jucat *Pescărușul*. Succesul e colosal. Din primul act piesa a cucerit publicul. Am mers din triumf în triumf. Chemări la rampă cu nemiluita. După al treilea act, cînd am anunțat publicul că autorul nu se află în sală, mi s-a cerut să-ți trimit o telegramă din partea lui. Sîntem nebuni de fericire." (Vl. I. Nemirovici-Dancenko, *Din trecut*, pag. 196.) Despre emoția care a cuprins publicul după prima și următoarele reprezentații, i-a mai scris lui Cehov A. S. Lazarev-Gruzinski (Biblioteca de Stat *V. I. Lenin*, din materialele secției de manuscrise, fascicola nr. 8, pp. 42—43; scrisoarea lui V. M. Sobolevski (*ibidem*, pag. 61); scrisoarea lui A. I. Urusov (*Slovo*, nr. 2, pp. 286—287). La sfîrșitul lui decembrie 1898, M. Gorki îi scrie lui Cehov: „Ai auzit, desigur, despre triumful *Pescărușului*. Ieri, cineva care cunoaște minunat teatrul și pe toți corifeii scenei, un foarte fin cunoscător și un om de gust, în vîrstă cam de vreo șaizeci de ani, mi-a spus cu lacrimi de emoție în glas: «De aproape 40 de ani merg la teatru și am văzut multe! Dar niciodată n-am văzut o piesă atît de uimitor de *eretic-genială* cum este *Pescărușul!*» Știi — nu e părerea unui singur om. N-am văzut *Pescărușul* pe scenă, dar l-am citit. E scris cu o mînă puternică!" (*Gorki —Cehov*, ed. *Cartea Rusă*, 1954, pag. 29 — *n. ed.*)

Cehov și-a văzut *Pescărușul* pe scena Teatrului de Artă la începutul lui mai 1899, la un spectacol jucat special pentru el (teatrul își încheie stagiunea). Spectacolul a avut loc fără decor, într-o montare care nu-i satisfăcea nici pe departe pe interpreți. Iată ce-i scrie Cehov lui Gorki în legătură cu acest spectacol: „Am văzut *Pescărușul* fără decoruri; nu pot să discut despre piesă cu sînge rece, deoarece *Pescărușul* a jucat oribil, plîngea mereu în hohote, iar Trigorin (scriitorul) umbla și vorbea ca un paralitic; indicația mea că *nu are voință*, interpretul a înțeles-o în așa fel încît mi s-a făcut lehamite" (*ibidem*, pag. 49). Despre faptul că Cehov a fost nemulțumit de jocul Roksanovei (Zarecinaia) și al lui Stanislavski (Trigorin), povestesc O. L. Knipper-Cehova și însuși K. S. Stanislavski (*Viața mea în artă, Cartea Rusă*, 1958, pag. 216 — *n. ed.*). Totuși, în ansamblu, spectacolul a plăcut lui Cehov. Tot atunci, Cehov scrie lui P. F. Iordanov următoarele: „La Moscova s-a jucat pentru mine *Pescărușul* pe scena Teatrului de Artă. Regia este excepțională... Teatrul Mic se prezintă mult mai slab, iar în ce privește *mise en scène* și montarea, Teatrul de Artă a întrecut cu mult trupa de la Meiningen..." Pe medalionul dăruit de Cehov lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko erau gravate următoarele cuvinte: „I-ai dat viaţă *Pescăruşului* meu. Îţi mulţumesc."

## UNCHIUL VANEA

### SCENE DIN VIAŢA LA ŢARĂ, ÎN PATRU ACTE

Piesa *Unchiul Vanea* este o versiune a comediei *Duhul pădurii*, scrisă de Cehov în anul 1889. Nu există nici un document referitor la perioada de transformare a *Duhului pădurii* în *Unchiul Vanea*.

Cehov aminteşte pentru prima dată de piesa *Unchiul Vanea* în scrisoarea adresată lui A. S. Suvorin (2 decembrie 1896), cu ocazia editării culegerii sale *Piese de teatru*: „Mi-au mai rămas neculese două piese mari: *Pescăruşul* pe care îl cunoşti şi *Unchiul Vanea* pe care nu-l cunoaşte nimeni". În scrisoarea adresată lui M. Gorki (3 decembrie 1898), Cehov spune printre altele: „Piesa *Unchiul Vanea* a fost scrisă foarte demult". În scrisoarea sa către S. P. Diaghilev (20 decembrie 1901), Cehov precizează că piesa *Unchiul Vanea* a fost scrisă în anul 1890. Piesa a apărut pentru prima oară în culegerea *Piese de teatru* (1897); cu mici modificări, a fost inclusă şi în culegerea de *Opere*, vol. VII, editată în 1901. În cea de a 2-a ediţie a volumului, apărută în 1902, textul piesei n-a avut nici o modificare. Publicăm textul din 1902.

După apariţia culegerii *Piese de teatru* (1897), *Unchiul Vanea* a fost jucat cu succes pe scenele multor teatre de provincie (Odesa, Kiev, Nijni-Novgorod, Saratov, Tiflis etc.). Succesul înregistrat de piesă a fost cu totul neaşteptat pentru Cehov. „*Unchiul Vanea* al meu, scrie el fratelui său Mihail Pavlovici (26 octombrie 1898), circulă prin provincie şi pretutindeni repurtează succese. Cum s-ar spune: nu ştii de unde sare iepurele! Nu prea îmi făcusem iluzii în legătură cu el." Acelaşi lucru îi scrie şi lui A. S. Suvorin (27 octombrie 1898), şi surorii sale M. P. Cehova (17 decembrie 1898). Recenziile apărute în presă erau favorabile piesei.

După premiera care a avut loc la Nijni-Novgorod, Gorki îi scrie lui Cehov următoarele (noiembrie 1898): „Acum cîteva zile am văzut *Unchiul Vanea*, am privit și am plîns ca o muiere, cu toate că sînt departe de a fi un om nervos... Găsesc că e o realizare formidabilă! *Unchiul Vanea* e un gen cu desăvîrșire nou în dramaturgie, un ciocan cu care lovești în căpățînile goale ale publicului... În ultimul act, cînd doctorul, după o pauză mai îndelungată, vorbește de arșița din Africa, am început să tremur de admirație pentru talentul dumitale și de groază pentru oameni, pentru viața noastră mizerabilă și cenușie..." (*Gorki—Cehov*, ed. *Cartea Rusă*, 1954, pag. 25 — *n. ed.*) În scrisoarea sa de răspuns (3 decembrie 1898), Cehov îi scrie lui Gorki că *Unchiul Vanea a* fost scris demult, că el se simte depășit și că n-are nici o dispoziție să mai scrie pentru teatru. Referitor la această afirmație a scriitorului, Gorki face o caracterizare a dramaturgiei lui Cehov: „Declarația dumitale că nu-ți vine să mai scrii pentru teatru mă silește să spun cîteva cuvinte despre atitudinea publicului, care te înțelege, față de piesele dumitale. Se spune, de pildă, că *Unchiul Vanea* și *Pescărușul* sînt un nou gen în dramaturgie, în care realismul se ridică pînă la valoarea unui simbol înalt și adînc gîndit. Găsesc că e foarte just. Ascultîndu-ți piesa m-am gîndit la viețile aduse ca jertfă unui idol, la pătrunderea năvalnică a frumuseții în viața mizerabilă a oamenilor și la multe alte lucruri esențiale și importante. Piesele altor dramaturgi nu-l duc pe om de la realitate pînă la generalizări filozofice, pe cînd piesele dumitale au acest dar." (*Ibidem*, pag. 28.)

La o scrisoare a regizorului principal al Teatrului Mic, A. M. Kondratiev, Cehov răspunde la 20 februarie 1899: „Îți încredințez piesa mea *Unchiul Vanea*. Deoarece n-a fost văzută încă de Comitetul literar al teatrelor, te rog să iei asupra dumitale grija de a trimite acolo două exemplare spre a fi citite." Secția din Petersburg a Comitetului literar formată din: prof N. I. Storojenko, prof. A. N. Veselovski și prof. I. I. Ivanov, în ședința din 8 aprilie 1899, a apreciat că piesa lui Cehov „poate fi pusă în scenă cu condiția unei substanțiale revizuiri de către autor, urmînd să fie trimisă din nou Comitetului spre aprobare". În procesul verbal întocmit de Comitetul literar al teatrelor sînt enumerate următoarele „lipsuri" ale piesei: pînă la actul al treilea unchiul Vanea și Astrov se aseamănă între ei, amîndoi reprezentînd figuri tipice de ghinionişti; izbucnirea pătimaşă a lui Astrov în timpul discuţiei cu Elena Andreevna nu este cu nimic justificată; este inexplicabilă schimbarea atitudinii lui Voiniţki faţă de profesor, pe care înainte îl divinizase şi cu atît mai mult este de neînţeles accesul de nebunie al lui Voiniţki, cînd trage cu revolverul în Serebreakov; caracterul Elenei Andreevna trebuie să fie „mai bine conturat", altfel acest personaj „nu va trezi interesul spectatorilor"; că trebuie înlăturate „lungimile" supărătoare ş. a. m. d. (vezi V. A. Teleakovski, *Amintiri din anii 1898—1917*, Petersburg, 1924, pp. 168—170). Cehov a citit cu atenţie concluziile Comitetului. În dreptul frazei: „Pentru noi izbucnirea pătimaşă a lui Astrov în timpul discuţiei cu Elena Andreevna nu este cu nimic justificată", Cehov a scris: „adică cine «noi»!". În dreptul observaţiei „visele" Soniei la sfîrşitul piesei, autorul a pus un semn de întrebare. Cehov şi-a retras piesa de la Teatrul Mic şi a trimis-o Teatrului de Artă.

Cehov a asistat la primele repetiţii ale piesei; în scrisoarea sa adresată lui G. M. Cehov (2 iunie 1899), scrie printre altele: „La Ialta se va juca *Unchiul Vanea* în interpretarea artiştilor Teatrului de Artă. Am asistat la repetiţiile primelor două acte. Merge admirabil." În septembrie 1899, Cehov se afla la Ialta şi, în scrisorile sale către O. L. Knipper, dădea unele indicaţii regizorale referitoare la piesă. În scrisoarea sa (26 septembrie 1899), O. L. Knipper îi scrie lui Cehov: „Mă nedumereşte felul în care interpretează Alexeev (K. S. Stanislavski) ultima scenă dintre Astrov şi Elena: Astrov apare în faţa Elenei ca un îndrăgostit înflăcărat, îşi pune toată nădejdea în acest sentiment; dacă ar fi aşa, Elena nu l-ar fi respins şi n-ar fi putut să-i răspundă: «eşti caraghios...» După părerea mea, dimpotrivă, în vorbele lui trebuie să se simtă mult cinism, de care el însuşi să fie perfect conştient. Am dreptate sau nu?" În scrisoarea sa din 30 septembrie 1899, Cehov îi răspunde: „Îmi scrii că în această scenă Astrov apare în faţa Elenei ca un îndrăgostit înflăcărat şi că îşi pune toată nădejdea în acest sentiment. Bineînţeles este o interpretare greşită! Elena îi place într-adevăr lui Astrov, frumuseţea ei îl tulbură, dar în ultimul act el îşi dă foarte bine seama că nu poate fi nimic serios între ei, că Elena va dispare pentru totdeauna din viața lui și discută cu ea în ultima scenă pe același ton ca și atunci cînd vorbește despre arșița din Africa și o sărută într-o doară. Dacă Astrov va juca impetuos această scenă, se va compromite atmosfera actului patru, care este potolită, minoră."

Premiera piesei *Unchiul Vanea* a avut loc pe scena Teatrului de Artă la 26 octombrie 1899. Numeroasele telegrame primite de Cehov anunțau succesul piesei.

Dintre scrisorile trimise de prietenii lui Cehov cu această ocazie, demnă de relevat este scrisoarea medicului P. I. Kurkin, vechi prieten al lui Cehov, autorul cartogramei județului Serpuhov, pe care o expune în piesă doctorul Astrov. P. I. Kurkin îi scrie următoarele: „Am avut impresia că mă aflu într-o lume depărtată, dar extrem de reală. Ecourile acestei lumi minunate mai răsună în sufletul meu și mă împiedică să revin la viața de fiecare zi. Toate în jur mi se par acum atît de banale și atît de anoste... Cred că explicația stă în tragismul acestor oameni, în tragismul cotidianului cenușiu care revine și îi încătușează pentru totdeauna pe acești oameni. Și mai e ceva: forța uriașă a adevăratului talent ne-a făcut să vedem aievea viața și sufletul oamenilor simpli, obișnuiți; pe oamenii aceștia îi întîlnești la tot pasul, și fiecare dintre noi le împărtășește simțămintele..." (Biblioteca de Stat *V. I. Lenin*, din materialele secției de manuscrise, fascicola nr. 8, pag. 40.)

Din mărturiile participanților la spectacol, consacrarea binemeritată a piesei *Unchiul Vanea* n-a venit dintr-o dată. „După lăsarea cortinei, scrie Vl. I. Nemirovici-Dancenko, ca de obicei, ne-am dus cu toții la un restaurant ca să așteptăm apariția ziarelor de dimineață, și, într-adevăr, dispoziția noastră nu era «strălucită». Aproape cu toate piesele lui Cehov se întîmpla la fel: se bucurau la început de un succes colosal numai din partea unui număr restrîns de spectatori — oameni înzestrați cu multă sensibilitate, care văd lucrurile mai departe și mai profund... Marele public, însă, n-a putut să priceapă dintr-o dată nici pe *Unchiul Vanea*, nici *Trei surori*, nici *Livada de vișini*. Fiecare din aceste piese se bucurau de adevăratul succes abia în cea de a doua stagiune, ca apoi să și-l mențină pentru totdeauna." (Vl. I. Nemirovici-Dancenko, *Din trecut*, pp. 213—214.)

Acelaşi lucru îl spune şi K. S. Stanislavski: „Cine ar mai crede acum că, după premiera *Unchiului Vanea*, ne-am strîns cu toţii într-un restaurant şi am plîns cu lacrimi amare pentru că spectacolul, după părerea generală, fusese o cădere! Timpul şi-a făcut însă datoria: piesa şi-a primit consacrarea meritată, rămînînd în repertoriu mai bine de douăzeci de ani şi ajungînd să fie cunoscută în întreaga Rusie, în Europa şi în America." (K. S. Stanislavski, *Viaţa mea în artă, Cartea Rusă,* 1958, pag. 272 — *n. ed.*)

In primăvara anului 1900, Teatrul de Artă din Moscova a dat cîteva spectacole la Sevastopol şi Ialta. Cehov şi-a văzut aici pentru prima oară piesele jucate în condiţiile unui spectacol public. El a rămas mulţumit de interpretare, totuşi le-a dat actorilor unele indicaţii suplimentare. Referindu-se la rolul lui Astrov, Cehov i-a atras atenţia lui K. S. Stanislavski: „Ascultă-mă pe mine... Astrov fluieră! Unchiul Vanea plînge, iar Astrov fluieră!" (K. S. Stanislavski, *Viaţa mea în artă,* pag. 278.) După cum relatează artista N. S. Burova, Cehov, observînd că în actul al treilea, la cuvintele: „Tată, trebuie să fim miloşi", Sonia îngenunchează şi sărută mîna tatălui său, a făcut următoarea remarcă: „Nu e bine aşa, că doar nu e o dramă. Tot sensul acţiunii şi întreaga dramă se petrec în sufletul omului şi nu în manifestările lui exterioare. Drama a existat în viaţa Soniei pînă în acest moment, ea va exista şi mai tîrziu, aici e un simplu episod, urmarea împuşcăturii. Iar împuşcătura nu e o dramă, ci o întîmplare." (Almanahul *Şipovnik,* nr. 23, 1914, pag. 194.) După cum îşi aminteşte A. Feodorov, montarea şi interpretarea piesei *Unchiul Vanea* l-au satisfăcut pe Cehov mai mult decît în cazul celorlalte piese ale sale (*Amintiri despre A. P. Cehov,* Societatea iubitorilor de literatură rusă, 1906, pag. 166).

In ziarele vremii piesa era apreciată drept „un eveniment de seamă în viaţa teatrală" (*Novosti dnia,* 1898, nr. 5898, 25 octombrie); un tablou veridic al „cotidianului cenuşiu" (*ibidem,* nr. 5899, 26 octombrie); drama „vieţii fără ţel a intelectualităţii" în condiţiile „realităţilor sumbre din Rusia" (*ibidem,* nr. 5903, 31 octombrie); „drama unor oameni obişnuiţi, în monotonia cotidianului" (*Novosti,* nr. 306; *Moskovskie vedomosti,* nr. 301, 1 noiembrie etc.). Presa sublinia actualitatea socială a piesei; faptul că ea scoate la iveală lîncezeala sufocantă a vieții: „Omul zilelor noastre este bolnav, bolnav moralicește, pentru că vrea să trăiască și nu știe cum" (*Severnîi kurier,* 1900, nr. 65, 7 ianuarie). Specificul procedeelor scenice ale piesei făcea ca aceasta să fie apreciată ca o dramă „a sentimentelor", spre deosebire de dramele „de acțiune"; „...Unitatea acțiunii este înlocuită aici prin unitatea sentimentelor" (*Russkie vedomosti,* 1899, nr. 298, 29 octombrie). Același lucru spunea și *Novosti,* 1899, nr. 306; *Jizn,* 1901, aprilie etc. Despre actualitatea stringentă a piesei vorbește și V. M. Sobolevski, care-i scrie lui Cehov (28 martie 1900) următoarele rînduri: „Nu mai departe decît în ultimele două săptămîni, întrunirile tineretului de la V. A. (Golțev) au fost consacrate exclusiv pieselor *Unchiul Vanea* și *Pescărușul.* Aceste două piese continuă să domine nu numai repertoriul teatrelor, dar și discuțiile intelectualității noastre. Ele sînt obiectul unor discuții însuflețite, ele îndeamnă tineretul să gîndească, să înțeleagă viața, să caute o ieșire din impas ș.a.m.d. Iată ce înseamnă să atingi esența însăși, să atingi coardele cele mai dureroase." (Biblioteca de Stat *V. I. Lenin,* din materialele secției de manuscrise, fascicola 8, pag. 61.)

## TREI SURORI

### DRAMA ÎN PATRU ACTE

Piesa a fost scrisă în anul 1900. Cehov amintește prima dată despre ea în scrisoarea sa adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko la 24 noiembrie 1899: „În prezent nu scriu piese. Am însă un subiect pentru o piesă ce se va intitula *Trei surori,* dar pînă cînd nu voi termina ciclul de nuvele, care-mi apasă de multă vreme conștiința, n-am să mă apuc de ea. M-am hotărît — stagiunea viitoare va trece fără această piesă." La 3 decembrie 1899, Cehov îi scrie din nou: „Îmi ceri ca piesa să fie neapărat gata pînă la începutul stagiunii viitoare. Dar dacă n-am să pot s-o scriu? Se-nțelege că am să încerc, dar mă îndoiesc s-o pot face și nu-ți pot promite nimic." La noile întrebări şi rugăminţi ale lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko, Cehov îi răspunde (10 martie 1900) printr-o scrisoare tot atît de evazivă: „Mă întrebi dacă scriu piesa. Deocamdată se cristalizează în cap, dar de scris nu m-am apucat. Nici nu prea am poftă, şi apoi trebuie să aştept pînă se va mai încălzi vremea."

Ştirea despre noua piesă a lui Cehov pătrunde curînd în cercurile literare şi teatrale. Oamenii încep să vorbească despre ea. Acest lucru îi comunică O. L. Knipper lui Cehov în scrisoarea sa din 22 martie, la care Cehov îi răspunde următoarele (26 martie): „Nu am nici o piesă nouă. Ziarele mint." Abia la 5 august 1900, în scrisoarea adresată lui A. L. Vişnevski, Cehov recunoaşte că lucrează la noua sa piesă: „Lucrez la piesă, am scris destul de mult, dar atîta timp cît nu mă aflu la Moscova, nu pot să-mi dau seama ce-am făcut. Se prea poate ca în loc de piesă să-mi iasă o descriere anostă a vieţii din Crimeia. Se numeşte *Trei surori* (după cum ai aflat mai demult), ţi-am pregătit în ea rolul unui inspector de liceu, soţul uneia din surori. Ai să porţi un surtuc de uniformă şi o decoraţie la gît. Dacă în actuala stagiune piesa nu va fi la înălţime, o voi transforma pentru stagiunea viitoare."

Tot în acele zile Cehov promite teatrului că îi va trimite piesa la începutul stagiunii. In scrisoarea sa către O. L. Knipper (9 august), Cehov îi comunică: „Ieri a trecut pe la mine Alexeev (K. S. Stanislavski). Am discutat despre piesă şi i-am dat cuvîntul că nu mai tîrziu de septembrie am s-o termin." Toată luna august Cehov a lucrat la piesă. La 14 august, într-o scrisoare către O. L. Knipper, el spune: „Am impresia că nu scriu o piesă, ci un talmeş-balmeş. Sînt prea multe personaje şi mi-e teamă că am să mă încurc în ele şi am să renunţ să mai scriu." In scrisorile către O. L. Knipper din 17, 18 şi 20 august, Cehov se plînge că nu este lăsat în pace să-şi scrie piesa şi că a fost nevoit de cîteva ori s-o ia de la început. „Cu toate acestea, scrie el, piesa s-a cristalizat, s-a limpezit, şi se cere să fie pusă pe hîrtie..." La 25 august, într-o scrisoare de răspuns către V. F. Kommissarjevskaia, care-i ceruse piesa pentru a o juca cu ocazia jubileului său, Cehov insistă asupra vechiului termen fixat de el: „Totuşi continuu să scriu piesa şi am s-o termin probabil prin septembrie. Atunci am să ţi-o trimit."

Se vede că procesul de elaborare a piesei a fost încet şi dificil (vezi scrisorile lui A. P. Cehov către O. L. Knipper din 30 august, 5, 6 şi 8 septembrie 1900; către A. B. Tarahovski din 6 septembrie şi către M. P. Cehova din 9 septembrie). De asemenea, îl împiedica să muncească şi boala de care suferea (vezi scrisorile către V. F. Kommissarjevskaia din 13 septembrie şi către O. L. Knipper din 14 septembrie şi 4 octombrie). Cehov îşi exprimă convingerea că piesa nu va putea fi jucată decît în stagiunea viitoare.

La 16 octombrie Cehov îl anunţă pe Gorki că şi-a isprăvit piesa: „Închipuieşte-ţi că am terminat piesa. Dar pentru că nu se va juca acum, ci abia în stagiunea viitoare, n-am copiat-o pe curat. Las' să rămînă aşa. A fost foarte greu de scris *Trei surori*. Gîndeşte-te, e vorba de trei eroine, fiecare trebuie să fie în genul ei şi toate trei — fiice de general! Acţiunea se petrece într-un oraş de provincie, cum ar fi Perm. Mediul: militari, artilerişti."

La 23 octombrie 1900, Cehov soseşte din Ialta la Moscova, aducînd cu el piesa. Aici a fost transcrisă şi apoi citită de actorii Teatrului de Artă. Cehov a asistat la primele repetiţii. La 11 decembrie 1900, el părăseşte Moscova şi pleacă la Nisa. Transcrierea şi corectura piesei a continuat-o acolo. Pe măsură ce-şi corecta şi transcria textul, Cehov îl trimitea Teatrului de Artă, unde se pregătea cu febrilitate punerea ei în scenă. Către sfîrşitul lunii decembrie, soseşte la Nisa Vl. I. Nemirovici-Dancenko; Cehov îi dă unele indicaţii noi şi face mici modificări ale textului. Alte modificări şi precizări asupra textului şi asupra interpretării rolurilor, Cehov le comunica actorilor şi regizorului prin scrisori şi telegrame (vezi scrisorile către A. L. Vişnevski, din 25 ianuarie 1901; către O. L. Knipper din 2, 20, 24 şi 28 ianuarie şi către K. S. Stanislavski din 15 ianuarie etc.).

De la Nisa, Cehov intenţiona să plece în Algeria şi-şi comunicase viitoarea adresă cunoştinţelor sale, dar din cauza bolii proiectatului său însoţitor, prof. M. M. Kovalevski, călătoria n-a mai avut loc. În schimb, Cehov pleacă în Italia (Pisa, Florenţa, Roma etc.), iar de acolo se întoarce la Ialta. În toată această perioadă de timp (sfîrşitul lui ianuarie şi prima jumătate a lui februarie 1901), legăturile cu Moscova au fost întrerupte, astfel încît primele spectacole ale piesei *Trei surori* pe scena Teatrului de Artă din Moscova au avut loc în lipsa autorului. Tot în acest timp piesa a fost publicată în revista *Russkaia mîsl*, februarie 1901.

Textul apărut în revistă, cu mici modificări, a fost inclus în culegerea de *Opere* din 1902, volumul VII. Publicăm textul din 1902.

In septembrie 1901, în perioada repetițiilor piesei *Trei surori* pentru noua stagiune, Cehov participă activ la punerea ei în scenă. In scrisoarea sa către O. L. Knipper (1 septembrie 1901), Cehov scrie: „Transmite-i lui Vişnevski că plec din Ialta ca să pot asista la repetițiile piesei *Trei surori*, mai precis, pe meleagurile voastre mă voi afla la 16 septembrie... Dacă nu voi asista la repetiții, nici nu vreau să văd piesa." Iată ce povesteşte V. V. Lujski despre participarea lui Cehov la repetiții: „Primele spectacole au avut loc fără participarea lui Anton Pavlovici. In schimb, în stagiunea următoare a asistat la toate repetițiile, dînd indicații regizorale foarte amănunțite, reconstituind singur sunetele de alarmă în scena incendiului din actul trei. Jocul meu nu i-a plăcut, aşa încît m-a poftit la el şi împreună cu mine, cu multă răbdare şi migală, a repetat rolul lui Andrei. Am studiat rolul cu Anton Pavlovici de cîteva ori şi de fiecare dată repetițiile noastre au durat cel puțin cîte o oră. Imi cerea ca în ultimul său monolog Andrei să vorbească cu mai multă patimă: «Vezi, trebuie să se simtă ca o amenințare la adresa publicului!», îmi spunea Anton Pavlovici." (*Solnțe Roșii*, nr. 28, iunie 1914.) Cehov s-a arătat mulțumit de regie şi de interpretare. La 24 septembrie 1901, Cehov scrie din Moscova lui L. V. Sredin: „*Trei surori* merge cu brio. Piesa e mai frumoasă decît am scris-o. Am dat unele indicații de regie şi mici precizări de text, astfel că spectacolul merge acum mai bine decît în stagiunea trecută." La 10 noiembrie, din Ialta, Cehov îi scria lui Iordanov: „Reprezentațiile cu *Trei surori* merg minunat".

După cum relatează K. S. Stanislavski, premiera piesei *Trei surori* nu s-a bucurat de un succes deosebit: „Actul întîi a avut un mare succes. Am fost chemați de nenumărate ori la rampă. Dar după celelalte acte şi chiar la sfîrşitul spectacolului, aplauzele au devenit atît de rare, încît abia dacă am avut prilejul să ieşim o singură dată la rampă... A trebuit să treacă mult timp pentru ca lucrarea lui Cehov şi creaţia lui să pătrundă pînă la public." *(Viața mea în artă,* pag. 280.) V. M. Lavrov îi scrie lui Cehov (1 februarie 1901) referitor la premieră: „Cum să-ţi spun, succesul n-a fost atît de răsunător ca cel înregistrat de *Pescăruşul,* dar — după părerea mea — e mult mai profund şi mai semnificativ pentru că noi, spectatorii, i-am simţit toată profunzimea. De aceea zic că-i un mare succes. Citind piesa constaţi, îţi dai seama că este o admirabilă operă literară, dar abia în timpul interpretării ei, apar în relief neîndurător, fără cruţare, acele profunzimi care ţi-au scăpat la început." (Biblioteca de Stat *V. I. Lenin,* din materialele secţiei de manuscrise, fascic. 8, pag. 41.)

M. Gorki, care văzuse piesa la Petersburg, în timpul turneului Teatrului de Artă, îi scrie lui Cehov spre sfîrşitul lui martie 1901 următoarele: *„Trei surori* este minunat interpretată. Mai bine decît *Unchiul Vanea.* Nu e joc de scenă, ci o armonie divină." V. Posse îi scrie lui Cehov din Petersburg (8 martie 1901): „Cu toate că preocupările teatrale au trecut acum pe al doilea plan, piesa dumitale *Trei surori* o priveşti cu răsuflarea tăiată". (In perioada aceea, la Petersburg, spiritele erau foarte agitate în legătură cu demonstraţia studenţească de lîngă catedrala Kazanski din 4 martie 1901.) Referitor la punerea în scenă a piesei *Trei surori* de către Teatrul de Artă din Moscova, Vl. I. Nemirovici-Dancenko scrie următoarele: „Atît din punct de vedere al ansamblului, al căldurii cu care a fost interpretată şi a maturităţii formei, piesa *Trei surori* a fost considerată ca cel mai bun spectacol cehovian" (din prefaţa la cartea lui N. Efros, *„Trei surori" pe scena Teatrului de Artă din Moscova,* Petersburg, 1919, pag. 11).

Presa sublinia în unanimitate forţa dramatică cu care este redată în piesă viaţa „de toate zilele", această viaţă „cenuşie cu obsedanta, veşnica nemulţumire a omului. Văicărelile acestor oameni cenuşii le înţelegem atît de bine, ne sînt atît de cunoscute, încît am da orice ca să nu le mai auzim în jurul nostru." *(Kurier,* 1901, nr. 32.) „Piesa are la baza ei două motive distincte: «un cîntec plin de durere despre inutilitatea vieţii şi totodată despre inevitabilitatea acestei vieţi lipsite de ţel»" (*ibidem*, nr. 34 şi 35). „Este marea tragedie a cotidianului cenuşiu, unde locul raţiunii îl ocupă trivialitatea atotputernică a filistinului provincial, iar eroii ei sînt oameni slabi, lipsiţi de voinţă, deşi au suflet minunat..." (*Novosti*, 1901, nr. 41.) „Întreaga piesă îţi sugerează următoarea replică: «Nu se mai poate trăi aşa!» În sensul acesta Cehov este unul dintre cei mai intransigenţi artişti." (*Novosti dnia*, 1901, nr. 6361.) „Piesa impresionează puternic, am zice chiar, îl copleşeşte pe spectator. Urîtul, plictiseala, monotonia vieţii de provincie — toate acestea îi apasă, îi chinuie pe eroii piesei, care suferă, dar nu găsesc nici o ieşire." „Unii dintre eroii dramei ne sînt cunoscuţi din alte opere ale lui Cehov, dar de data aceasta apar într-o cu totul nouă interpretare şi în condiţiuni cu totul noi." (*Russkoie slovo*, 1901, nr. 31; aceleaşi aprecieri se găseau şi în *Russkie vedomosti*, 1901, nr. 32, 33; *Mir iskusstva*, nr. 2, 3; *Novosti dnia*, nr. 6360, 6361; *Moskovski listok*, nr. 34.) „*Trei surori* nu este o dramă obişnuită, ci o piesă cu caracter simbolic-filozofic. Soţia lui Andrei simbolizează trivialitatea, Moscova e simbolul «depărtatelor idealuri...»." (*Russkie vedomosti*, 1901, nr. 33.) „*Trei surori* e o piesă «încîlcită»... Şi totuşi respiră un mare adevăr al vieţii. În viaţă «nu există intrigă», totul este întîmplător şi neaşteptat. Şi acest lucru te îngrozeşte tocmai pentru că e atît de absurd..." (*Peterburgskaia gazeta*, 1901, nr. 59.) *Russki invalid* sublinia fidelitatea cu care este zugrăvit mediul militar (1901, nr. 56).

În schimb, presa reacţionară a fost unanim nefavorabilă (*Novoie vremea*, 1901, nr. 8984; *Moskovskie vedomosti*, 1901, nr. 33, 38, 42).

## DESPRE EFECTUL DĂUNĂTOR AL TUTUNULUI

### SCENETA-MONOLOG ÎNTR-UN ACT

A fost scrisă în septembrie 1902 şi publicată pentru prima oară în culegerea de *Opere* din 1903, vol. XIV. Publicăm textul din 1903.

Sceneta *Despre efectul dăunător al tutunului* (intitulată la fel ca şi vodevilul scris în 1886) urma să apară în culegerea de *Opere*, vol. VII. La 1 octombrie 1901, Cehov îi scrie lui A. F. Marks, editorul operelor sale, următoarele: „Printre piesele mele, pe care vi le-am predat, există şi vodevilul *Despre efectul dăunător al tutunului*; el face parte din acele piese pe care v-am rugat să le excludeţi din culegerea de *Opere* şi să nu le publicaţi niciodată. Acum am scris o piesă cu totul nouă, intitulată la fel, păstrînd doar numele personajului şi v-o trimit ca să o includeţi în vol. VII." În scrisoarea sa de răspuns (14 octombrie), Marks îi adresează lui Cehov următoarea rugăminte: „Dat fiind că această piesă este cu totul nouă, îngăduiţi-mi s-o public mai întîi în *Niva* şi numai după aceea s-o includ în vol. VII". Cehov nu şi-a dat consimţămîntul. La 16 octombrie îi scrie lui Marks: „Sceneta *Despre efectul dăunător al tutunului* este scrisă exclusiv pentru scenă. Publicată într-o revistă ar putea să n-aibă efect. De aceea vă rog să n-o publicaţi în revistă." Pînă la urmă, piesa n-a intrat în culegerea de *Opere*, vol. VII, ci a apărut în vol. XIV al culegerii de *Opere* din anul 1903.

## LIVADA DE VIŞINI

### COMEDIE ÎN PATRU ACTE

Piesa a fost scrisă în anul 1903. Din relatările lui K. S. Stanislavski rezultă că ideea acestei piese, neconturată încă, îl frămînta pe Cehov chiar în perioada repetiţiilor piesei *Trei surori* (Almanahul *Şipovnik*, nr. 23, 1914). Curînd după punerea în scenă a piesei *Trei surori*, în scrisorile sale către O. L. Knipper (7 martie şi 22 aprilie), Cehov aminteşte de intenţia de a scrie pentru Teatrul de Artă din Moscova o piesă veselă.

Primele amănunte despre piesa pe care intenţiona s-o scrie pentru Teatrul de Artă şi care începuse să-l preocupe le găsim în scrisoarea lui Cehov către O. L. Knipper (20 ianuarie 1902): „Nu ţi-am scris nimic despre viitoarea mea piesă nu pentru că n-aş avea încredere în tine, după cum îmi scrii, ci fiindcă n-am încă încredere în piesă. Ideea abia-abia mijeşte în creierul meu, ca primele raze ale dimineţii, şi nu pot să-mi dau încă seama cum va arăta piesa, cum va ieşi ea, iar concepţia ei se schimbă de la o zi la alta." Cehov se referă probabil la aceeaşi piesă în scrisoarea sa adresată (1 octombrie 1902) lui K. S. Stanislavski: „La 15 octombrie viu la Moscova şi am să-ţi explic motivele pentru care nu mi-am terminat încă piesa. Subiectul există, dar îmi lipseşte inspiraţia." In luna decembrie a aceluiaşi an, în scrisoarea către O. L. Knipper, Cehov spune: „*Livada mea de vişini* va avea trei acte. Aşa cred, dar nu sînt încă sigur." (24 decembrie 1902.) Structura generală a piesei nu s-a precizat nici în luna care urmează: „*Livada de vişini* am vrut s-o fac în trei acte lungi, dar o pot face tot aşa de bine şi în patru. De fapt, ar fi totuna, căci fie că va avea 3, ori 4 acte nu va schimba nimic, piesa va rămîne aceeaşi." (Din scrisoarea către O. L. Knipper, 3 ianuarie 1903.) In această perioadă, Cehov nu se apucase încă să-şi scrie piesa. „Am intenţia s-o scriu în februarie", îi comunică el lui K. S. Stanislavski (Alexeev) la 1 ianuarie 1903. La sfîrşitul lui ianuarie el repetă acelaşi lucru într-o scrisoare către V. F. Kommissarjevskaia: „Piesa e concepută, este adevărat, i-am găsit şi titlul (*Livada de vişini*, care rămîne deocamdată un secret), dar de scris am să mă apuc cel mai tîrziu pe la sfîrşitul lui februarie, dacă, bineînţeles, am să mă simt bine". Tot în această scrisoare Cehov precizează că rolul principal în piesă va aparţine unei „bătrîne". In scrisoarea sa din 11 februarie 1903, Cehov se adresează artistei M. P. Alexeeva (Lilina), cu rugămintea de a juca în piesa lui, dar nu pomeneşte nimic despre rolul ei, iar despre piesă vorbeşte cu oarecare rezervă: „...Nu ştiu încă cum o să-mi iasă şi rămîne de văzut dacă voi reuşi... La primăvară va fi gata şi am să ţi-o aduc." In scrisoarea către O. L. Knipper, scrisă în aceeaşi zi, Cehov spune printre altele: „La 21 februarie încep să scriu piesa. Tu ai să joci pe *prostuţa*..." Tot ei, la 1 martie, Cehov îi scrie: „...Incep să scriu piesa. Mi-am aranjat hîrtiile pe masă şi am pus şi titlul."

In martie Cehov lucra la piesă, precizînd chiar, în scrisori, rolurile. „Dacă piesa nu-mi va ieşi aşa cum mi-am pus în gînd, să-mi trînteşti un pumn în nas. Stanislavski deţine un rol comic, tu la fel." (Din scrisoarea către O. L. Knipper din 5 martie 1903.) „Trebuie să recunosc că piesa nu-mi prea iese. Unul dintre personajele principale nu e suficient de bine gîndit şi mă încurcă, dar pînă la paşti, sper, figura lui se va contura şi am să pot lucra nestingherit." (18 martie 1903.) „*Livada de vişini* va fi scrisă. Vreau să aibă cît mai puţine personaje. In felul acesta atmosfera va fi mai intimă." (21 martie 1903.)

In aprilie lucrul este întrerupt din cauza plecării la Moscova şi Petersburg şi reluat, probabil, abia după întoarcerea lui Cehov de la Moscova şi Novo-Fominsk la Ialta, prin iunie. La întrebările lui K. S. Stanislavski despre piesă, Cehov îi răspunde (28 iulie 1903) următoarele: „Piesa încă nu-i gata, merge greu. Sînt de vină lenea, timpul deosebit de frumos şi dificultăţile temei alese." La 22 august, în scrisoarea adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko, Cehov precizează chestiunea decorului: „Decorurile le-am redus la minimum, rîul l-am înlocuit cu un paraclis şi cu o fîntînă, în actul al doilea va fi o «cîmpie verde», «un drum» şi «priveliştea care se pierde în zare», puţin obişnuită pentru o scenă." Din toate aceste precizări se poate deduce că în această perioadă Cehov lucra la actul al doilea.

In scrisoarea adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko (2 septembrie 1903), Cehov comunică: „Piesa (dacă voi continua să lucrez în ritmul în care am lucrat pînă acum) va fi terminată în curînd, fii fără grijă. Greu, din cale-afară de greu a fost actul al doilea, dar după cît mi se pare n-a ieşit rău. Piesa va fi o comedie." Pe la jumătatea lui septembrie, Cehov scrie că piesa e terminată: „Piesa e ca şi terminată. Ar trebui s-o transcriu, dar mă împiedică boala, iar de dictat nu pot." (Din scrisoarea adresată lui M. A. Cilenov, 13 septembrie 1903.) Acelaşi lucru îl relatează şi într-o scrisoare către M. P. Alexeeva, din 15 septembrie; „Unele pasaje nu-mi plac de loc, le modific şi apoi le transcriu" (din scrisoarea către O. L. Knipper, din 3, 7, 9 şi 12 octombrie). In scrisoarea adresată lui K. S. Alexeev (Stanislavski) la 10 octombrie, Cehov îi comunică: „Transcriu piesa pe curat pentru a doua oară, iată de ce întîrzii atît. Am s-o trimit peste trei zile." La 14 octombrie, Cehov spune într-o scrisoare către O. L. Knipper; „Nici nu-mi vine să cred că nu mai lucrez la piesă. Ştii, de două ori a trebuit s-o transcriu." Trimiţîndu-i piesa, Cehov n-o considera încă în formă definitivă: „Dacă piesa nu va merge, nu te-ntrista, şi nu-ţi pierde curajul... Peste o lună am s-o modific în aşa fel, încît n-ai s-o mai recunoşti. Am lucrat la ea îngrozitor de mult, cu întreruperi lungi, cu dureri de stomac, sîcîit de tuse." (Din scrisoarea către O. L. Knipper, din 17 octombrie.) Cehov îşi exprimă intenţia să refacă piesa şi în scrisoarea din 23 octombrie 1903, adresată tot ei.

In noiembrie 1903, textul piesei a fost înaintat cenzurii. Cenzorul a exclus două pasaje. Dăm mai jos cu litere cursive textele excluse. In actul al doilea, după cuvintele lui Trofimov: „Toţi îşi iau aere grave, fac nişte mutre întunecate şi vorbesc numai despre lucruri importante, filozofează", cenzura a tăiat: *„în timp ce, în văzul tuturor, muncitorii se hrănesc ca vai de lume, dorm fără perne, cîte treizeci-patruzeci într-o cameră, năpădiţi de ploşniţe, în duhoare, umezeală şi promiscuitate..."* Tot în actul al doilea, într-o altă replică a lui Trofimov, care începe cu cuvintele: „Toată Rusia e livada noastră...", următoarele cuvinte au fost tăiate de cenzură: *„Aţi fost stăpîni peste suflete vii şi asta v-a stricat într-atît pe toţi, toţi care au trăit înainte şi care trăiesc şi acum, încît nici mama dumitale, nici dumneata, nici unchiul dumitale nu băgaţi de seamă că trăiţi pe datorie, pe spinarea altora, pe socoteala acelora pe care nici nu-i lăsaţi măcar să vă intre în casă..."*

In decembrie, Cehov asistă regulat la repetiţiile piesei (vezi scrisorile lui Cehov către F. D. Batiuşkov, 21 decembrie şi lui A. N. Pleşceev, decembrie 1903). Se vede că textul piesei a suferit unele modificări atît în perioada repetiţiilor cît şi în cursul primelor spectacole. Despre una din modificările acestea, probabil de o importanţă mai mare, povesteşte K. S. Stanislavski: „Piesa nu mergea. Mai cu seamă actul al doilea. Din punct de vedere scenic el n-are nici un sens precis, nici acţiune şi părea foarte monoton în timpul repetiţiilor. Şi tocmai această atmosferă de trîndavă lîncezeală trebuia să fie redată în aşa fel încît să stîrnească interesul, ceea ce nu ne reuşea... Tot actul al doilea ni se părea exagerat de lung şi cînd Cehov a sosit la Moscova i-am cerut voie să suprimăm o scenă de la sfîrşitul actului. Se vede că rugămintea noastră i-a pricinuit durere, fiindcă scriitorul a pălit, dar după un moment de ezitare şi-a revenit şi ne-a răspuns: «Bine, tăiaţi!» După primele spectacole, Cehov a schimbat sfîrşitul acestui act, scoţînd din el scena finală care venea îndată după scena dintre Trofimov şi Ania, cu care se încheie în prezent actul al doilea.“ *(Reci,* 1914, nr. 177.)

În urma rugăminţii lui Gorki, Cehov şi-a încredinţat piesa spre publicare în culegerea asociaţiei *Znanie* (vezi scrisorile lui Cehov către O. L. Knipper din 17 octombrie şi 3 noiembrie şi telegrama expediată de Gorki lui Cehov din 16 octombrie 1903). Din diferite motive, numărul culegerii *Znanie,* în care trebuia să apară piesa, întîrzia. Între timp intră sub tipar o ediţie separată a piesei, editată de A. F. Marks. Ambele ediţii apar aproape simultan, în iunie 1904. Textul piesei este identic în ambele ediţii.

Comparînd manuscrisul original, aflat în păstrarea Bibliotecii de Stat *V. I. Lenin,* cu ediţiile apărute în 1904, putem urmări ultimele faze ale muncii autorului la text.

Autorul a făcut numeroase modificări stilistice. Cele mai multe modificări au fost în actul al doilea, în care, pe lîngă modificări de stil, Cehov mai face unele inversiuni de text, înlocuieşte cuvintele, schimbă ordinea frazelor, în special la începutul şi sfîrşitul actului. Publicăm textul din 1904.

În perioada cînd lucra la piesă, găsim în corespondenţa lui Cehov numeroase precizări şi indicaţii cu privire la personaje şi la piesă în ansamblul ei. „Pînă la urmă, în loc de dramă mi-a ieşit o comedie, pe alocuri chiar farsă...“ (Vezi scrisoarea către M. Alexeeva-Lilina, 15 septembrie 1903.) Cehov era preocupat ca Ania să nu vorbească pe un ton „plîngăreţ“, şi, în general, să nu fie prea mulţi eroi „care plîng“. „Adesea întîlneşti la mine indicaţia «printre lacrimi», dar aceasta nu arată decît o dispoziţie a personajului, nu lacrimi...“ (Din scrisoarea adresată lui Vl. I. Nemirovici-Dancenko, 23 octombrie 1903.) În scrisoarea sa către O. L. Knipper (19 octombrie 1903), găsim următoarea precizare despre Trofimov: „Păi, Trofimov mereu e deportat şi mereu dat afară din universitate — cum aş putea vorbi despre aceste amănunte ? !“

În decembrie 1903, Cehov a asistat la repetiţiile piesei. După cum relatează K. S. Stanislavski, Cehov era foarte atent la toate detaliile spectacolului. Unele amănunte în legătură cu punerea în scenă a piesei nu-l mulțumeau. În scrisoarea sa adresată lui V. K. Harkevici (13 ianuarie 1904), el spune: „Cred că premiera va avea loc la 17 ianuarie. Treaba merge greu, nu mă prea aștept la succes.“ Nici primele spectacole nu l-au mulțumit. A doua zi după spectacol (18 ianuarie 1904), Cehov scrie lui I. L. Șceglov: „Ieri a avut loc premiera piesei mele, din care cauză mă aflu într-o dispoziție nu tocmai bună“. Jocul actorilor i se părea „confuz, inexpresiv“ (din scrisoarea adresată lui F. D. Batiușkov la 19 ianuarie 1904). În scrisorile sale către O. L. Knipper, Cehov își exprima nemulțumirea față de tratarea, în linii mari, a piesei: „De ce pe afișe și în anunțurile din ziare piesa e denumită cu atîta insistență dramă? Nemirovici și Alexeev (Stanislavski) văd în ea cu totul altceva decît am scris eu și sînt gata să bag mîna în foc că nici unul dintre ei n-a citit-o măcar o dată cu atenție.“ (10 aprilie 1904.)

Critica considera că ideea predominantă a piesei este prăbușirea vechii orînduiri nobiliare. Se spunea că piesa „pune un monument pe mormîntul simpaticilor trîndavi“ (*Rusi,* 1904, nr. 110). „Nimeni pînă la Cehov n-a analizat atît de profund mentalitatea care generează această lipsă de simț practic, această neputință și inadaptabilitate“ (*Mir bojii,* 1904, nr. 8). Aceleași aprecieri găsim și în *Russkoie slovo,* 1904, nr. 19; *Russkie vedomosti,* 1904, nr. 9 etc. Majoritatea criticilor se arătau nemulțumiți de figurile lui Lopahin și Trofimov (*Jurnal dlea vseh,* 1904, nr. 19; *Mir bojii,* 1904, nr. 8; *Naucinoie slovo,* 1904, nr. 3; *Teatr i iskusstvo,* 1904, nr. 12 etc.). Se emitea părerea că „reprezentanții tinerei generații“ — Trofimov și Ania — sînt slab conturați, n-au siguranță, le lipsește avînt și încredere în sine (*Teatr i iskusstvo,* 1904, nr. 3; *Novîi puti,* 1904, mai; *Russkie vedomosti,* 1904, nr. 9). A. V. Lunacearski sublinia, din punct de vedere al conținutului ideologic al piesei, impresia de neputință în fața vieții, pe care ți-o lasă eroii lui Cehov (*Kievskie otkliki,* 1904, nr. 246). Unii recenzenți remarcau filiațiunea directă a piesei *Livada de vișini* cu piesele precedente ale lui Cehov (*Naucinoie slovo,* 1904, nr. 3; *Jurnal dlea vseh,* 1904, nr. 9).

# PIESE CARE NU AU FOST INCLUSE DE A. P. CEHOV ÎN CULEGEREA DE „OPERE“.

## DESPRE EFECTUL DAUNATOR AL TUTUNULUI

### SCENETA-MONOLOG INTR-UN ACT

Piesa a fost scrisă în anul 1886. La 14 februarie, Cehov îi scrie lui V. V. Bilibin următoarele: „Chiar acum am terminat de scris sceneta-monolog *Despre efectul dăunător al tutunului*, care — în tainița sufletului meu — era destinată actorului Gradov-Sokolov. Avînd însă la dispoziție numai 2 ore și jumătate, am stricat monologul și... în loc să-l arunc la coș, l-am trimis la *Peterburgskaia gazeta*. Intențiile mele au fost dintre cele mai frumoase, dar rezultatul lasă de dorit...“

La 17 februarie 1886, vodevilul a apărut în *Peterburgskaia gazeta*, iar curînd după aceea a fost inclus în culegerea de nuvele ale lui Cehov, intitulată *Povestiri pestrițe*, care a apărut în 1886. La retipărire textul a suferit unele modificări.

Cu o altă serie de modificări, vodevilul a fost inclus într-o ediție litografiată a Bibliotecii teatrale a lui S. I. Napoikin, avînd mențiunea: „Aprobat de cenzură, Moscova, 31 ianuarie 1887“. In anul 1889, în aceeași litografie a lui S. I. Napoikin, precum și în litografia E. N. Rassohinei au apărut două ediții identice (cea de a doua avînd unele modificări), purtînd data aprobării cenzurii: „Moscova, 30 mai 1889“. Cehov n-a inclus sceneta în culegerea de *Opere*. Publicăm textul din 1889.

## DUHUL PADURII

### COMEDIE IN PATRU ACTE

Cehov a început să lucreze la această piesă în anul 1888.

Pe la începutul lui octombrie, piesa a fost terminată și trimisă spre aprobare cenzurii. Pe exemplarul cenzurat, care se păstrează pînă în ziua de azi, se află data aprobării: „10 octombrie 1889". Cenzorul a făcut două modificări. In actul întîi, scena a 6-a, în replica lui Voinițki la adresa Soniei: „Și cu cine ai vrea să se mărite, mă rog? Humboldt s-a grăbit să moară. Edison se află în America, Lassalle a dat și el ortul popii..." în cea de a doua redacție în loc de „Lassalle" găsim „Schopenhauer". In scena a 7-a, actul întîi, în monologul lui Hrușcev: „Cînd sădesc un mesteacăn și-l văd apoi înfrunzind și legănîndu-se în vînt, sufletul mi se umple de mîndrie *că l-am ajutat și eu pe dumnezeu să creeze un organism viu,* în cea de a doua redactare cuvintele subliniate au fost înlocuite prin: „...că datorită mie a apărut pe lume o viață în plus".

In aceleași zile, piesa a fost discutată în ședința neoficială a secției din Petersburg a Comitetului literar și respinsă. Cehov n-a cerut explicații Comitetului, nedorind să apară în postura unui solicitant. La 21 octombrie, Cehov îi scrie lui A. N. Pleșceev următoarele: „N-am primit nici un răspuns și nici o motivare de la nimeni; nu știu nimic, iar personal nu vreau să intervin, ca nu cumva intervenția mea să fie interpretată ca o rugăminte sau ca o dorință arzătoare de a mă încununa cu laurii Alexandrinsk-ului..." Intr-o notă apărută în *Peterburgskaia gazeta,* Cehov a aflat că piesa a fost apreciată în Comitet ca o „excelentă nuvelă dramatizată, dar nu o dramă" *(Peterburgskaia gazeta,* 1889, nr. 287). Știrea l-a întristat. In același sens și-au exprimat părerea asupra piesei A. P. Lenski și Vl. I. Nemirovici-Dancenko. In scrisoarea sa de răspuns adresată lui Lenski (2 noiembrie 1889), Cehov îi scrie acestuia că refuză categoric să facă vreo modificare piesei și că intenționează să nu mai scrie niciodată piese de teatru: „N-am să mai scriu niciodată piese mari. Pentru treaba asta n-am nici timp, nici talent și nici dragoste suficientă pentru acest gen de literatură... N-am să transform *Duhul pădurii,* ci am să-l dau vreunui teatru particular."

Supunînd piesa în prealabil unor transformări serioase, Cehov a predat-o teatrului Abramovei. Textul a fost litografiat de E. N. Rassohina (Moscova, 1890).

După primul spectacol, aprecierile criticilor au fost aproape în unanimitate defavorabile piesei. N-a fost înțeles nici conținutul ei ideologic, nici principiile construcției dramatice. Lui Cehov i se reproșa redarea mecanică a vieții, oarba copiere a realității, nerespectarea exigențelor scenice (*Moskovskie vedo-*

*mosti,* 1890, nr. 1; *Artist,* 1890, nr. 6; *Teatr i jizni,* 1889, nr. 439; *Budilnik,* 1890, 7 ianuarie etc.). Cehov refuză propunerile revistelor *Svernîi vestnik* şi *Artist* de a-i publica piesa. Şi, în perioada de mai tîrziu, Cehov s-a opus oricăror tentative de punere în scenă a piesei, şi cu atît mai mult publicării ei. În februarie 1897, la întrebarea lui N. P. Cehov dacă nu este de acord ca piesa să-i fie jucată pe scena teatrului din Iaroslavl A. P. Cehov îi răspunde următoarele: „Repet, *Duhul pădurii* nu poate fi jucată". În 1899, A. I. Urusov îi cere lui Cehov consimţămîntul de a-i publica piesa, la care Cehov răspunde: „Te rog din suflet nu te supăra, dar nu-mi pot publica *Duhul pădurii.* O detest şi caut s-o uit. O fi de vină ea, ori condiţiunile în care a fost scrisă şi jucată pe scenă — nu ştiu. Ştiu însă că pentru mine ar fi o lovitură grea dacă vreo putere oarecare ar scoate-o de sub obroc şi ar face-o să trăiască. Iată un minunat exemplu de pervertire a simţului paternităţii!" (Scrisoarea din 16 octombrie 1899.)

Cehov nu şi-a inclus piesa în culegerea de *Opere.*

*A. P. Skaftimov*

## CUPRINSUL

## PIESE INCLUSE DE A. P. CEHOV IN CULEGEREA DE „OPERE"

Pag.

Cîntecul lebedei *(Calhas). Scenetă dramatică într-un act. (1887—1888)*

**Traducere de *M. Sorbul* şi *I. Alexandrescu*** . 7

Ivanov. *Piesă dramatică în patru acte. (1887—1889)*

**Traducere de *M. Sevastos* şi *M. Calmîcu*** . . . . 16

Ursul. *Farsă într-un act. (1888)*

**Traducere de *M. Sorbul* şi *I. Alexandrescu*** . 99

Cererea în căsătorie. *Farsă într-un act. (1888—1889)*

**Traducere de *M. Sorbul* şi *A. Steinberg*** . . . 116

Tragedian fără voie. *(Viaţă de vilegiaturist.) Farsă într-un act. (1889—1890)*

**Traducere de *M. Sorbul* şi *I. Alexandrescu*** . . . 133

Nunta. *Scenetă într-un act. (1889—1890)*

**Traducere de *M. Sorbul* şi *I. Alexandrescu*** . . . 140

Jubileul. *Farsă într-un act. (1891)*

**Traducere de *M. Sorbul* şi *A. Steinberg*** . . . . . . 156

Pescăruşul. *Comedie în patru acte. (1896)*

**Traducere de *Moni Gheler ter*, Maestru emerit al artei. Laureat al premiului de Stat şi *R. Teculescu*** . . . 173

Pag.

Unchiul Vanea. *Scene din viața la țară, în patru acte (1897)*

**Traducere de *Moni Ghelerter*, Maestru emerit al artei, Laureat al premiului de Stat și *R. Teculescu* . . .** 232

Trei surori. *Dramă în patru acte. (1900—1901)*

**Traducere de *Moni Ghelerter*, Maestru emerit al artei, Laureat al Premiului de Stat și *V. Jianu* . . . .** 285

Despre efectul dăunător al tutunului. *Scenetă-monolog într-un act. (1902)*

**Traducere de *M. Sorbul* și *I. Alexandrescu* . . . .** 358

Livada de vișini. *Comedie în patru acte. (1903—1904)* .

**Traducere de *Moni Ghelerter*, Maestru emerit al artei, Laureat al Premiului de stat și *R. Teculescu* . . .** 363

## PIESE CARE NU AU FOST INCLUSE DE A. P. CEHOV IN CULEGEREA DE „OPERE“

Despre efectul dăunător al tutunului. *Scenetă-monolog într-un act. (1886—1889)* . . . . . . . . . 425

**Traducere de *M. Sevastos* și *M. Calmîcu***

Duhul pădurii. *Comedie în patru acte. (1889—1890)* . 432

**Traducere de *M. Sevastos* și *M. Calmîcu***

Notele redacției ruse de *A. P. Skaftîmov* . . . . 517

Responsabil de carte : E. Moşneagă
Tehnoredactor : I. Gheorghiu
Corector : D. Gruberg

*Dat la cules 23.07.60. Bun de tipar 13.09.60. Tiraj 7140 ex. Hîrtie velină mată de 65 gr. $m^2$. Format 540×840/16. Coli ed. 27,62. Coli de tipar 34,75. Ediţia I. Comanda 4630. Planşe tipo 1. A. nr. 0499. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 S—O=R.*

Tiparul executat sub com. nr. 1277 la Combinatul
Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN".
Bucureşti — R.P.R.